

Міністерство освіти і науки України
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного (Україна)
Факультет Економіки та бізнесу
Кафедри публічного управління, адміністрування та права
Запорізький національний університет (Україна)
Запорізький національний технічний університет (Україна)
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського (Україна)
Міжрегіональна Академія управління персоналом (Україна)
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (Україна)

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ КООРДИНАТ:
ДЕМОКРАТІЯ, ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, МІСЦЕВЕ
САМОВРЯДУВАННЯ**

Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції

18 жовтня 2019 року

Мелітополь, Україна

УДК: [332.146.2:352.07](477)
П 88

Рекомендовано Вченою радою Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
протокол №2 від 24 вересня 2019 р.

Рецензенти:

Воронкова В.Г., професор, завідувач кафедри менеджменту
організацій і управління проектами Інженерного інституту
Запорізького національного університету

Домбровська С. М., начальник Навчально-науково-виробничого
центру НУЦЗУ, доктор наук з державного управління, професор,
заслужений працівник освіти України

Гапотій В.Д., канд. юр. наук, доцент, завідувач кафедри права
Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького

П 88   **Публічне управління в системі координат: демократія,
децентралізація, місцеве самоврядування: тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції (18 жовтня 2019 року,
Мелітополь, Україна) / відп. ред. Ортіна Г.В. – Мелітополь: ФОП
Однорог Т.В., 2019. – 373 с.**

Матеріали подано в авторській редакції.

ISBN 978-617-7566-97-6

© Автори матеріалів, 2019
© Таврійський державний
агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, 2019

ЗМІСТ

Секція 1.

Філософія публічного управління в цифровому суспільстві: досвід та перспективи розвитку

Адаменко Н.Б. НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ: ДЕМОКРАТІЯ, ОСВІТА, ФІЛОСОФІЯ	15
Апостол О.І. ФІЛОСОФІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ПІДТРИМКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ	17
Афанасьєва Л.В. КУЛЬТУРА ЯК РЕСУРС ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МІСТА.....	19
Афанасьєва Л.В., Букрєєва І.В., Яковлева Ю.В. ДОЗВІЛЛЄВІ ПРАКТИКИ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ.....	23
Билан Н.И. КОД МУЖЕСТВЕННОСТИ «ВЕКА ДЖАЗА»	25
Боровський В.О. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	28
Булуй І.Л., Штефа С.О. ПРОФЕСІЙНА ДЕРЖАВНА (ПУБЛІЧНА) СЛУЖБА: СУТНІСНИЙ АСПЕКТ	32
Воробйова Д.І., Капітаненко Н.П. НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	35
Воронкова В.Г. AGILE-МЕНЕДЖМЕНТ (МЕНЕДЖМЕНТ 3.0) ЯК ОСНОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	38
Галицкая Ю.В. ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ ФИЛОСОФИИ ВЛАСТИ В НАЧАЛЕ XXI В...	41

Глебова Н.І., Глинська Л.Ф., Гаврилюк В. ЕМПІРИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЄВИХ ПРАКТИК МЕЛІТОПОЛЯ	43
Жуков Б.С. СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	45
Захарченко Н.П. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ	47
Ільєнко А.С. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ГАЗОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	49
Іщенко М. П. ЦІННОСТІ ФІЛОСОФІЇ ГУМАНІЗМУ І ДЕМОКРАТІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	52
Капітаненко Н.П. Е-ПЕТИЦІЇ ЯК ФОРМА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ	55
Куцєпал С.В. ДІАЛЕКТИКА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТЯНСЬКІЙ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	58
Корощенко М.Г., Щербакова Н. В. ПРОБЛЕМА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ	60
Леоненко Н.А. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДЕРЖАВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ.....	65
Новокшонова Н.А. МИФОЛОГІЗАЦІЯ ЖЕНЩИНИ В ДИСКУРСАХ КУЛЬТУРИ І ПОЛІТИКИ СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЫ	68
Олексенко К. КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЯК НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН	70
Олексенко Р. ЩАСТЯ ЯК НАЙВИЩИЙ СЕНС БУТТЯ.....	72
Москалик Г.Ф. ФІЛОСОФІЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ СТАРШОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ	

В УКРАЇНІ В РАМКАХ РЕФОРМИ НУШ.....	75
Охота І.Й. ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	77
Півоваров С.О. ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	80
Прищепя В.А. ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЩОДО МОЛОДІ ДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ.....	83
Саржан А.С. ФОРМУВАННЯ СВИТОГЛЯДНИХ ЦІННОСТЕЙ КРЕАТИВНИХ ПІДПРИЄМЦІВ ЯК ПЕРШОЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ.....	86
Самофалов Д.В. ПЕРЕХРЕСТЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З АНТИЧНІСТЮ	89
Троїцька Т.С., Поправко О.В., Троїцька О.М. ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ VS ГЕНЕРАЦІЯ ПОЛІТИКО-ДОКТРИНЕРСЬКИХ СХЕМ ПРАВЛІННЯ	91
Федун І.В., Самойлова І.І. РОЛЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ.....	94
Фолькіна О.М. ФІЛОСОФІЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	97
Шутов Д. О. ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ ЯК СУБ'ЄКТА ОСВІТНИХ ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА ГУМАНІЗМУ – АКТУАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА.....	99
Щербаківа Н. В., Мандзій М.В. ТРАНЗИТИВНЕ СУСПІЛЬСТВО: РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В НЬОМУ	102

Секція 2.

Державні та муніципальні аспекти управління розвитком територіальних громад

Авербух Г.М. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ	106
Березін М. Ю. СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ГОЛОВНА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ	108
Білозір О.В. МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС	110
Болбас О. М. СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	113
Бордюг Ю.В. ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	116
Бугайчук О.В. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	119
Букрєєва І. В., Ченцов О.М. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА	123
Бутирін Є.О. ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА КОРОЛІВСТВА ПОЛЬСЬКОГО У XIV – XVI ст	126
Ваганова О., Крупей О. РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА	128
Власова Д.М., Дегтяр О.А. ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	130
Воробйова Т.О., Дегтяр О.А. ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД В СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНІЙ ДЕРЖАВІ	133

Вороніна Ю.Є. УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТНИМИ СИТУАЦІЯМИ В ПУБЛІЧНИХ ВІДНОСИН	136
Гайдученко С.О., Підгорнова Д.Ф. ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ В ІНСТИТУТАХ ВЛАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	138
Гармаш А.Р. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ САМОВРЯДУВАННЯ	140
Голота В. С., Дегтяр О.А. МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	143
Гудзь П.В., Гудзь М. В. АДМІНІСТРАТИВНІ ВПЛИВИ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ	145
Гудзь М. В., Калініна Н.В. СУТНІСТЬ АДМІНІСТРУВАННЯ ЗАКЛАДАМИ КУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	148
Гуйда О.Г. НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ	151
Гулай В. В. УЧАСТЬ ГРОМАДЯН У ЗДІЙСНЕННІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНОМУ ПОЛЬСЬКОМУ АКАДЕМІЧНОМУ ДИСКУРСІ	154
Гусак Л. ЦИФРОВЕ ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ З ПИТАНЬ ДОНОРСТВА КРОВІ	157
Давидова Д.В., Капітаненко Н.П. СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	158
Дацій Н.В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	161
Демчук Н.І., Петренко Т.С. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	164

Дзядук Г.О. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	166
Дмитренко Р.М. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕДАЧІ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄДНАНИМ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ ГРОМАДАМ	169
Добрянська О. М. ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ І ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	172
Дорохов Д.О. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОСИЛЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ	175
Єфіменко Л.М. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ЯК ШЛЯХ РЕАЛІЗАЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ	179
Журавель К.О. МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ AGILE-МЕНЕДЖМЕНТ 3.0 ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	182
Застрожнікова І.В. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОПОРНИХ ІШКІЛ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	185
Іщенко М.І., Сорочинський А.Ю. РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ.....	188
Касимова О.В., Дегтяр О.А. ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	190
Книш О.П. ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СУТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	193
Коленко В.В. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	195
Кравець З.А. РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ ПОЛІТИКА	197

Міщенко А. ОСОБЛИВОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ У ФРАНЦІЇ	199
Крись А. МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ ОРІХІВСЬКОЇ ОТГ	201
Курисько І.В. НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	204
Лупандіна Г.М. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	206
Лютко Н. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ	208
Марван Музхер Хуссеїн Музхер РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ ДЕРЖАВНО-БАНКІВСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	210
Марухленко О.В. РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	213
Нагребецька В.В. ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОГО СКЛАДУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ..	216
Науменко А.О. АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ УКРАЇНИ	218
Павлій Н.І СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК І ПАРАДИГМИ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	220
Омельченко О. В. МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	223
Оргіна Г. В. ТЕНДЕНЦІЇ ВПЛИВУ СТРУКТУРНИХ ФАКТОРІВ НА ЕКОНОМІЧНУ ДИНАМІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	225
Островерхов В. А. РОЛЬ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ВЕРТИКАЛІ У КОРЕГУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	228

Павлій Н.І. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИМ РАЙОНУВАННЯМ ТЕРИТОРІЙ.....	231
Палюх В. В. СИСТЕМНІ ПІДХОДИ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ	233
Пантрягіна А. Г. ФОРМУВАННЯ ВИМОГ ДО КОМПЕТЕНЦІЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	235
Перепелиця В. І., Дегтяр О.А. ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: НООСФЕРНИЙ АСПЕКТ	237
Платонов О. І. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПОБУДОВИ СТЕЙКХОЛДЕРОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ ТРАНСПОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ	239
Прокопенко Д. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СЬОГОДЕННЯ	242
Решетов І. І., Дегтяр О.А. ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ.....	245
Рибальченко Н.П. ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ....	248
Родченко Л.М. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	250
Самофалов Д.В. РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ПРИАЗОВСЬКОЇ ОТГ	253
Семілетов О.С. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДО ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	255
Ткаченко М. МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ ГІРСІВСЬКОЇ ОТГ	257
Тренін М.І. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЗА ДІЯМИ ВЛАДИ	259

Усаченко О. О. ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЄЮ ОБОРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	262
Харченко Т.О., Даренкська М.О. АНАЛІЗ НАПРЯМІВ КОНТРОЛЮ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	265
Хмиров І. М. СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ДЕРЖАВІ.....	268
Ходзінський І.О. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ УНІВЕРСАЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ.....	270
Хомей О. Д. ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Й ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	272
Хрущ С.В. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ПРИКЛАДІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	276
Шаталов Д.О., Дегтяр О.А. ЦІННІСНІ ЗМІНИ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	279
Шейко А.А., Воронкова В.Г. МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ КАК ЧАСТЬ ПУБЛИЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	282
Школьна О.І., Дегтяр О.А. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	284
Шульга Є. М., Дегтяр О.А. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ – ОДНА З ПЕРШОЧЕРГОВИХ РЕФОРМ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	287

Секція 3.

Правове регулювання децентралізаційних процесів сьогодення

Бабін В.І., Капітаненко Н.П. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	290
Балан К.Є. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СЬОГОДЕННЯ	293
Безугла Л.С. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	295
Волошенюк О.В. ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА УЧАСТІ ІНОЗЕМЦІВ У ДЕМОКРАТИЧНОМУ ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ.....	296
Воляннюк А. В. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНСЬКИХ УМОВАХ: ПРАВОВА ОСНОВА ТА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ	300
Гамбург І. А. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ РИЗИКІВ	302
Гапотій В.Д. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	304
Голуб О.В. КОНСТИТУЦІЙНІСТЬ ЯК ОЗНАКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ	313
Горбова Н.А. ЗАКОНОДАВЧІ НОВАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	315
Гурбик Ю.Ю. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	318
Денисенко Д.А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ...	320

Довженко А.О. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ЗДОРОВ'Я	323
Задосенко К.О. СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ..	326
Клімова А.С. АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕФОРМИ	329
Кравчук О.В. РОЗВИТОК КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ, ЯК СКЛАДОВОЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ.....	332
Литвиненко М.В. ОХОРОНА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	334
Луконцева Ю.О. ПРАВОВИЙ ПЛЮРАЛІЗМ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ЄВРОПІ.....	337
Мартинова Н. О. ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	339
Наумова К. С. ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПРАЦЮ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	342
Нестеренко О.М. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	344
Осипова С.К. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	347
Петрова Д. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	350
Самофалов Д.В. ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕОРГАНІЗАЦІЙ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ ПРИАЗОВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ	353

Свіденко А.О. РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЦИНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	356
Сьомчина М.В., Капітаненко Н. П. ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН: ЗАСТОСУВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	358
Тарасенко О.О. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ	360
Тітієвська Д.В. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ	363
Турченко Ю.В., Горячева К.С. ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОБОРОНИ	367
Цапанова К. М. РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ПРАВОВОМУ ПОЛІ СЬОГОДЕННЯ	369

СЕКЦІЯ 1.
ФІЛОСОФІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ЦИФРОВОМУ
СУСПІЛЬСТВІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

УДК 141

**НОВА УКРАЇНЬСЬКА ШКОЛА В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ:
ДЕМОКРАТІЯ, ОСВІТА, ФІЛОСОФІЯ**

Адаменко Н.Б.

к.філос.н., доцент, НПУ імені М.П. Драгоманова, Київ

На офіційній інтернет-сторінці, присвяченій реформі децентралізації в Україні надається роз'яснення, мабуть, на одне з найпоширеніших запитань: навіщо децентралізація? Зокрема, зазначається, що «кожен мешканець села чи міста має право на сучасну медицину й освіту... Але люди можуть впливати на якість цих послуг лише тоді, коли відповідальні за їх надання знаходяться близько» [2]. Якщо найближчими до людей є органи місцевого самоврядування як влада, то саме вони мають бути спроможними вирішувати місцеві та стратегічно важливі питання і нести за це відповідальність. У тому числі, за реалізацію однієї з ключових реформ держави у сфері освіти – Нова українська школа (НУШ). «НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. Водночас батькам теж подобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння» [3]. Тобто, йдеться, передусім, про формування такого освітнього простору, де зростається громадянськість, панує довіра та співпраця. Власне без цих сучасних компетентностей, засадничих для демократичних суспільств, й складно собі уявити уможливлення якісного об'єднання територіальних громад в принципі.

Отже, для успішного впровадження НУШ в умовах децентралізації важливо звернути увагу на нові сенси освіти, наявні досвіди інших країн та намагатися зрозуміти, як від цього залежить демократична проактивність членів територіальних громад. Зокрема, в 1960-х рр. ХХ століття у Сполучених Штатах Америки виникла ідея реконструкції освітнього простору як зміни традиційної системи освіти на рефлексивну та, як наслідок, написання і впровадження програми «Філософія для дітей» на основі прагматизму Джона Дьюї (М. Ліпман, А. Шарп та інші). Розглянемо ключові позиції цього вчення у зв'язку із заявленою тематикою дослідження. Якщо поставити питання про те, що може об'єднувати філософію, освіту та демократію, то мислитель М. Ліпман відповість, – дослідження. «Я заявляю, що освіта – це дослідження, тому що учні мають запитувати, мають мати справу з тим, що носить проблемний характер у світі, намагатися

відтворювати ті чи інші проблемні ситуації, щоб знати, як мати з ними справу. Філософія допомагає виявляти проблеми. Демократія повинна використовувати дослідження для того, щоб діяти неупереджено» [1, с. 63]. Таким чином, демократія – це не виключно політичне поняття. Це не тільки, наприклад, про процедуру голосування, але й про те, що можна досліджувати в процесі голосування. А освіта – це соціальний інститут, який робить нас життєздатними та щасливими.

Таким чином, робить висновок М.Ліпман, освіта – «це дуже важливий інститут, і саме тому навколо нього так багато битв, кожен жадає його контролювати. В ідеальному суспільстві це була б надпотужна установа, набагато сильніша, ніж економічні інститути» [1, с. 64]. В умовах об'єднаних територіальних громад проблема конкуренції за сферу впливу в системі освіти відпадає сама по собі, бо згідно з статтею 44 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» саме місцевій владі делегуються повноваження та відповідальність за забезпечення відповідно до законодавства розвиток усіх видів освіти. Тому саме на плечі місцевого самоврядування переноситься вкрай важливе питання: як можливо через забезпечення політики якісної освіти перейти від реальної до ідеальної демократії? Як поки що хаотичні форми життя привести в порядок, оснований на неупереджених дослідженнях? Мабуть, передусім, слідуючи реформі освітньої системи, де формують реальні демократично налаштовані громадяни.

Концепцію Нова українська школа, що реалізується в даний момент в Україні можна ствердне назвати переходом від традиційної до рефлексивної моделі освіти. Усі її дев'ять компонентів – формування компетентностей; умотивований учитель, який має можливість розвиватися і свободу впроваджувати нові напрацювання; ціннісне виховання; автономія для шкіл, трикутник партнерства учні-вчителі-батьки; дитиноцентризм; нова структура школи; справедливе фінансування; сучасне освітнє середовище – можна пояснити шістьма пунктами реконструйованої освіти, описаними Метью Ліпманом. В праці «Мислення в освіті» він їх описує так: «1. Освіта - це результат участі у спільноті, яка скеровується вчителем, серед цілей якої є досягнення розуміння та сильних суджень. 2. Учнів спонукають думати про світ, коли їхні знання про нього виявляються для них неоднозначними, однозначними та загадковими. 3. Прийнято вважати, що дисципліні сфери, в яких відбувається дослідження, не є вичерпними; отже їхнє відношення до предметів є досить проблематичними. 4. Позиція вчителя може бути помилковою (такою, яка готова визнати помилку), а не авторитетною. 5. Очікується, що учні будуть діяти осмислено та рефлексивно, а також все більш розумно та розсудливо. 6. Основна увага в навчальному процесі акцентується не на здобутті інформації, а на розумінні взаємозв'язків всередині та серед предметів, що досліджуються» [4, с. 33]. Таким чином, клас учнів в цій освітній парадигмі перетворюється на «спільноту дослідників» – демократичні простори, завдяки яким навички критичного, креативного, а, головне, турботливого мислення формуються у дітей, щоб вони мислили та діяли відповідально.

Отже, орієнтація політики місцевого самоврядування на школу як простір для зародження та формування громадянськості, залучення учнів до демократичних ініціатив з вирішення місцевих питань громади, а також, всіляка широка підтримка владою матеріально-технічного забезпечення школи, сприяння постійному вдосконаленню педагогічної майстерності вчителів є нині запорукою успішної реалізації реформи децентралізації, розвитку економічно-міцних територіальних громад та сильної України.

Список літератури:

1. Кохан У.О. Пауло Фрейре и «Философия для детей»: критический диалог // Социум и власть. – 2018. – № 6 (74). – С. 55-67.
2. Навіщо децентралізація? // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/about>
3. Нова українська школа // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
4. Lipman Matthew. Thinking in Education. New York: Cambridge University Press, 2003. – 304 p.

УДК 351.82:338.242

ФІЛОСОФІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КОНТЕКСТІ ПІДТРИМКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Апостол О.І.

здобувач, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Державний контроль та нагляд на ринку слід здійснювати за відповідністю продукції і послуг обов'язковим вимогам технічних регламентів та якості, заявленій в інформації про товар, а також за наявністю такої інформації та її повнотою.

Необхідне забезпечення розумного балансу між різними механізмами захисту споживчого ринку від недоброякісної продукції, основними критеріями якого мають бути мінімізація ризику та економічна доцільність. Тенденція у співвідношенні застосування цих механізмів повинна зміщуватися в бік запобіжних заходів.

Соціально-економічна політика Уряду України передбачає визначення секторів економіки, випереджаючий розвиток яких має забезпечити підйом економіки в цілому.

Враховуючи несприятливі стартові умови на багатьох підприємствах, передбачається здійснити заходи державної підтримки для розвитку цих секторів, використовуючи:

- механізми інвестування;
- кредитування;
- розумного квотування імпорту;

- бюджетного фінансування через державні цільові програми;
- інноваційний та інші механізми.

Політика обліку факторів якості полягає в тому, що при виборі підприємств і організацій, яким передбачається надати державну підтримку в будь-якій формі, органи державної виконавчої влади повинні керуватися здатністю цього підприємства або організації забезпечити за період дії державної підтримки конкурентоспроможну якість або той її рівень, який необхідний для захисту національних інтересів України.

Підприємства, у свою чергу, повинні захистити право на використання заходів державної підтримки шляхом розробки і доказів реальності власних програм підвищення якості і забезпечення конкурентоспроможності продукції, розрахованих на ті терміни, протягом яких діють спеціальні заходи.

Державні цільові програми повинні містити чіткі завдання щодо забезпечення необхідного рівня якості продукції та послуг, стандартизації, метрологічного й іншого ресурсного забезпечення, а також створення на підприємствах ефективних систем якості і, за необхідності, з сертифікації продукції, послуг і систем якості.

Такі основні принципи та напрямки національної політики України у сфері якості. Однак для її реалізації потрібна серйозна організаційна робота.

Політика обліку чинників якості полягає в тому, що при виборі підприємств і організацій, яким передбачається надати державну підтримку в будь-якій формі, органи державної виконавчої влади повинні керуватися здатністю цього підприємства або організації забезпечити за період дії державної підтримки конкурентоспроможне якість або той її рівень, який необхідний для захисту національних інтересів України.

Підприємства, у свою чергу, повинні захистити право на використання заходів державної підтримки шляхом розробки і доказів реальності власних програм підвищення якості і забезпечення конкурентоспроможності продукції, розрахованих на ті терміни, протягом яких діють спеціальні заходи.

Висновки. Таким чином, державні цільові програми повинні містити чіткі завдання щодо забезпечення необхідного рівня якості продукції та послуг, по:

- стандартизації;
- метрологічному й іншому ресурсному забезпеченню;
- створенню на підприємствах ефективних систем якості;
- сертифікації продукції, послуг і систем якості.

Такі основні принципи та напрямки національної політики України у сфері якості. Однак для її реалізації потрібна серйозна організаційна робота.

Список літератури:

1. Алимов О. М. Конкурентоспроможність національної економіки / О. М. Алимов, В. Н. Ємченко. – НАН України. – К. : Ін-т економіки, 2001. – 59 с.

2. Бобровська О. Ю. Забезпечення конкурентоспроможності регіонів у контексті активізації економічного розвитку / О. Ю. Бобровська. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2013. – 48 с.

3. Ларіна О. Г. Оцінка конкурентоспроможності регіонів в американській та європейській моделі розвитку / О. Г. Ларіна // Науковий вісник ЧДЕГУ. – 2011. – № 2 (10). – С. 54–59.

4. Рой О. М. Система государственного муниципального управления / О. М. Рой. – СПб. : Питер, 2003. – 301 с.

УДК: 35.082.4

КУЛЬТУРА ЯК РЕСУРС ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МІСТА

Афанасьєва Л.В.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
ім. Богдана Хмельницького*

В даний час на тлі динаміки і ускладнення суспільного устрою, процесу переходу від індустріальних систем до систем, що базуються на інформації, формування єдиного економічного і соціокультурного простору виникла потреба в переосмисленні ролі і функцій культури в сучасному суспільстві.[6] Якщо раніше вчені і практики чільну роль у розвитку соціуму відводили економічній складовій, то в останні десятиліття прийшло розуміння, що людські і соціокультурні чинники відіграють все більш помітну роль. Культура в справжній період все активніше постає як важливий ресурс соціально-економічного розвитку та зростання людського потенціалу[3]. У науковому середовищі і в суспільній свідомості простежується тенденція переходу від звуженого розуміння культури до усвідомлення її інтегративної ролі.

Все більша включеність культури в суспільний розвиток України дозволяє розглядати вплив її окремих секторів - культурна спадщина, туризм, засоби масової комунікації - на розвиток економіки та міського планування, зайнятості і дозвілля, розвиток людського потенціалу. Культура як ресурс економічного розвитку виступає у вигляді можливості отримання економічних вигод від використання культурної спадщини, інтелектуальної власності, поживлення культурного життя міст і сільських поселень, а також отримання доходу від діяльності культурних індустрій та ін. В цьому випадку культура виступає як важливий фактор активізації соціально економічного розвитку регіонів і населених пунктів, створення робочих місць, а в кінцевому рахунку - боротьби з бідністю. Так, Д. Тросбі вважає, що є чотири напрямки, в яких активно виявляється роль культури в житті міста[5]:

1) Об'єкти культури які знаходяться в місті самі по собі можуть бути символами, що впливають на економіку. Приклади - Пізанська вежа або палац Альгамбра в Гранаді.

2) Найчастіше виникає ситуація, коли розвитку міста сприяє не один об'єкт, а цілий район («культурний округ»), як, наприклад, в Дубліні або Пітсбурзі.

3) Життєво важливим компонентом міської економіки можуть стати різні галузі промислової культури .

4) Роль культури може виявлятися і в вихованні у громадян суспільної самосвідомості, творчого духу, згуртованості та життєвої активності[10,с.45]. Розвиток секторів, пов'язаних з культурою, впливає на залучення капіталів і людських ресурсів до тих місць, які стають центрами нового і сучасного в культурі. Культурна діяльність та культурні інститути стали все частіше сприйматися як важливий інструмент розширення економічної бази, здатний компенсувати втрату робочих місць як в галузях промисловості, так і в сфері обслуговування. Жива мультикультурна активність міст стала розглядатися, перш за все, як невід'ємний інструмент муніципальних і регіональних маркетингових стратегій, спрямованих на залучення мобільного міжнародного капіталу і фахівців [9, с.48-49].

У зв'язку зі зростанням ролі духовно-культурних засад у соціально-економічному розвитку особливого значення набуває метод аксіологічного аналізу. Його суть полягає у визначенні соціальних цінностей в загальній структурі економічного господарювання та соціально-економічної культури; в характеристиці структури цінностей і системи ціннісного ставлення особистості до об'єктів економічної діяльності; в розробці критеріїв оцінок соціокультурних фактів, явищ, дій соціальних груп і особистостей в економічній сфері; в розробці механізму формування та реалізації ціннісних орієнтацій з урахуванням їх спрямованості на соціально-економічні процеси і об'єкти; у встановленні характеру зв'язку між соціальними цінностями різного порядку, рівня і масштабу і економічними; в оцінці функціонування соціально-економічних систем, структур, різних об'єктів в аспекті відповідності загальнолюдським і локальним цінностям; у визначенні ефективності економічної діяльності з гуманістичних позицій; у визначенні можливостей регуляції ціннісного ставлення людей до світу, формування системи цінностей в процесі сталого прогресивного розвитку.

Соціально-економічні трансформації детерміновані певними причинами. Роль окремих параметрів детермінації соціального процесу різна: одні викликають його, інші обумовлюють, треті впливають на його тривалість, темп і т.д. [8, с.38].

Параметри, які викликають соціальний процес і визначають його зміст, є джерелом соціального процесу. Параметри, які самі по собі не викликають соціального процесу, але без яких він не може існувати, - це умови соціального процесу. Параметри, які впливають на соціальний процес, змінюючи його окремі характеристики (форму, тривалість, інтенсивність і т.п.), - є факторами цього процесу. Вони не викликають соціальний процес,

не забезпечують його існування, але впливають на нього по-різному. Дана обставина розкриває суть культури як фактора соціально-економічних трансформацій і пояснює природу культурних чинників. Такими факторами виступають духовне виробництво і духовне споживання. Духовне виробництво, що виступає як створення духовних цінностей та ідей, є змістом духовної сфери життєдіяльності суспільства крім відтворення, розподілу і споживання цих ідей і цінностей [2].

Духовне виробництво виконує в суспільстві соціальні функції, специфічно реалізуються в інституті культури. Соціально-інтеграційна функція духовного виробництва організовує складну систему духовної діяльності в сфері ціннісного, традиційного, нормативного духовної творчості. Культура як соціальний інститут покликана створювати сприятливі умови для креативно-творчої діяльності з метою об'єднання соціальних спільнот і їх самовираження в репродуктивних формах (інноваційні знання, ідеї та технології духовного виробництва) [4]. Виробництво громадської думки має організований і нормативно-виражений характер щодо інституціоналізованої та не інституціоналізованої духовної діяльності індивідів. Культура як фактор соціально-економічних перетворень має складну структуру. Окремі структурні елементи культури виступають в ролі самостійних чинників процесу трансформації. Одна з найбільш визнаних точок зору на структуру культури належить У.Гудінафу і зводиться до того, що культура включає в себе чотири взаємозалежних елементи: поняття, відносини, цінності і правила [7, с.247].

У вітчизняній науці класичною є точка зору Л. Когана. На його думку, культура включає три основні блоки: когнітивний, поведінковий і праксеологічний. У когнітивний блок входять знання, вміння, світоглядні парадигми - те, що характеризує культуру як соціальний досвід, накопичений людством. Ядром цього блоку є цінності культури - діяльність людей і її результати. Поведінковий блок включає норми культури, поведінки і діяльності. Практиологічний блок регулює саму культурну діяльність людей через соціальні інститути культури. Культурно-організаційний блок - освіта, наука, право, релігія, мораль, мистецтво. Всі вищезазначені елементи культури можуть виступати як фактори її розвитку. Разом з тим думка фахівців сходиться в одну культурну модель - провідним елементом якої є цінності.

В основі запропонованої моделі лежать дві підстави диференціації базових цінностей. Загальнотеоретична диференціація на термінальні та інструментальні, де в термінальних цінностях виражаються бажані соціальні відносини, а в інструментальних - якості суб'єктів, необхідні для реалізації цих відносин [1, с.364-370]. Основною функцією всіх цінностей є інтеграція індивідів в соціум і виражається в підтримці, схвалення цінностей населенням, паралельно диференціюючи соціальні групи. У суспільстві термінальні загальнолюдські цінності, згідно з результатами вивчення динаміки соціокультурних змін, мають велику підтримку, що відповідає теоретичним уявленням про більш високому ієрархічному ранзі

термінальних цінностей в порівнянні з інструментальними. В середині термінальних цінностей найбільшу підтримку зберігають традиційні цінності.

Культура як фактор соціально-економічних перетворень розкривається в модифікаціях системного підходу. Системно-комплексний підхід, який означає конкретизацію і додаток системного підходу до різних соціокультурних систем і соціокультурним комплексам. В якості соціокультурних комплексів можуть виступати організації, їх об'єднання, регіональні сукупності культурної сфери життєдіяльності суспільства. Системно-програмний (проектний) підхід передбачає конкретизацію і додаток системного підходу до вирішення локальних і великих культурних проблем на основі програмно-цільового методу. Системно-мультиплікаційний підхід застосуємо до дослідження процесів, пов'язаних з виникненням і мультиплікацією культурних ефектів. Системно-нормативний підхід застосуємо до аналізу соціального контролю. Системно-динамічний підхід передбачає додаток системного підходу до активізації динаміки соціально-економічного розвитку об'єктів культурної сфери.

Отже, культура як складний феномен вимагає комплексної методології. Вибір методологічних підходів для пошуку закономірностей, які розкривають загальне і особливе культури як фактора соціально-економічних перетворень, залежить від ситуативних і предметних дослідних характеристик.

Список літератури:

1. Андреева Т. Є. Проектний менеджмент як засіб досягнення мети підприємства / Т.Є. Андреева, Т.Є.Петровська, Т.Є. Титар // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 34. – с. 364-370.

2. Астафьева О.Н. Самоорганизация и управление в культуре: пределы совместимости // Синергетика и социальное управление.- Москва,1998.-с. 198.

3. Афанасьева Людмила. Світоглядно-ціннісний потенціал соціальності людини як чинник гармонізації культурно-освітнього простору / Л.Афанасьева. Versus (3). – 2014 – С. 34-40. 2.

4. Афанасьева Л. Активні інтеркультурні практики як індикатор взаємодії культурних груп і спільнот поліетнічного міста / Л. В. Афанасьева, Р. І. Олексенко // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії – 2018.- Вип. 18. – С. 40 - 47.

5. Афанасьева Л. В. Роль соціокультурного середовища в модернізації сучасного українського міста / Л. В. Афанасьева // Наукові праці Сер.: Соціологія. – 2014. – №. 234, Вип. 222. – С. 70-74.

6. Олексенко Р. Экономико – правовой механизм реализации новой модели современной культурной политики Украины / Р. Олексенко, Л. Афанасьева // Международная научно-практическая заочная конференция «Актуальные проблемы экономики, менеджмента и маркетинга в современных условиях» 23 января 2019 г. -2019. - С.421-425.

7. Зборовский Г. Е. Общая социология / Курс лекций. - Екатеринбург, 1999 – с. 247.
8. Иванов В.Н., Патрушев В.И., Галиев Г.Т. Инновационные социальные технологии устойчивого развития. - Уфа: ДизайнПолиграфСервис, 2003. - С. 38.
9. Пахтер М., Лэндри Ч. Культура на перепутье. Культура и культурные институты в XXI веке / [Пер. с англ. М. Гнедовский]. - М.: Классика-XXI, 2003. - С.48 - 49.
10. Тросби Д. Роль культуры в экономическом развитии // Государственная служба за рубежом: реферат, бюллетень. - 2004. -№ 5.- С. 45

УДК 141

ДОЗВІЛЛЄВІ ПРАКТИКИ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЯВИЩЕ

Афанасьєва Л.В.

к. ф. н., доцент кафедри соціології

Букрєєва Ірина Вікторівна

к. ф. н., доцент кафедри соціології

Яковлева Юлія Володимирівна

студентка спеціальності 054 соціологія, МДПУ ім. Б. Хмельницького

В сучасному українському суспільстві активний вплив культури, як життєво – необхідного соціального феномену, поширюється і на дозволля усіх верств і категорій населення. Дозволля і потенційно, і реально є часом для духовного розвитку особистості, зміцнення морального і фізичного здоров'я, розвитку творчих здібностей людини. Сучасні суспільні перетворення в Україні описуються, як правило, за допомогою термінів «трансформація», «модернізація». Ці поняття утворюють своєрідну аналітичну «матрицю» сучасних цивілізаційних перетворень та мають своє смислове навантаження. Найбільш загальним у цьому ряду є поняття «трансформація», яке й найчастіше вживається. Соціальна трансформація – це процес внутрішніх змін у суспільстві, що нерідко супроводжується корінним руйнуванням його структур [1].

Потреби життя вимагають розробки і впровадження нових наукових підходів до дослідження особливостей цього соціального явища, його змісту, принципів і специфіки функціонування. Останнім часом культурно-дозволлева сфера життєдіяльності суспільства стає об'єктом численних наукових досліджень у філософії, культурології, соціології, психології, економіці. У західній культур філософії дослідження культури як наукового напрямку представлені в роботах Б. Анкерманна, Е. Буньє, Н. Гартмана, В. Коперса, Е. Лича, У. Риверса, А. Тойнбі, Л. Фробеніуса, М. Хайдеггера, М. Шелера, Г. Еліот-Смита та ін. Однак у вітчизняній соціологічній науці основні закономірності функціонування та розвитку культурно-дозволлевої

діяльності методологічно не конкретизовані та не визначені категоріально; не розроблені чисельні питання доцільного застосування інноваційних культурно-дозвіллевих систем у соціальній практиці [4 с.11].

Складні трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, негативно позначилися й на функціонуванні складових життєвого середовища – від виробничих процесів до соціальної і культурної сфери. Соціальні процеси в нашій країні характеризуються кризою ціннісних орієнтацій і настанов, що спричинює невизначеність, нестабільність як суспільства в цілому, так і кожної особистості зокрема, тому даний етап можна охарактеризувати як перехідний етап зміни соціокультурних формацій. Ці процеси посилюються, ще й зростанням інформаційного потоку, розширенням інтелектуальних кордонів, що є характерними для всього світу. Глобалізація всіх сфер життя спричинює поглинання ціннісно-сміслового змісту духовності, що призводить до неминучих змін як в аксіологічній сфері, так і в духовній [2].

Під час соціокультурних змін в Україні, актуальною залишається проблема змін світоглядних орієнтирів та їх формування у підростаючого покоління. В першу чергу це пов'язано з економічними і політичними подіями в країні. Важливою сходинкою культурної діяльності є поширення, розподіл культурних цінностей. Культурна діяльність – діяльність по збереженню, створенню, поширенню і освоєнню культурних цінностей [3].

Ситуація у сфері культури, на прикладі хоча б статичних даних, свідчить про процеси «згортання» соціокультурних практик у суспільстві в цілому. Зміни у соціальній структурі суспільства, поляризація стилю життя окремих верств населення, формування субкультур виявляють себе, зокрема, і в культурно-дозвіллевій диференціації населення [5, с. 230].

Існуючий досвід вивчення культурно-дозвіллевої діяльності не може беззастережно претендувати на досить об'ємне і завершене дослідження. У більшості випадків автори обмежуються рамками одного з компонентів культурно-дозвіллевої діяльності, обирають в якості основного один з наукових підходів досліджень. Спираючись на сучасне розуміння призначення дозвілля, культурно-дозвільної діяльності можна визначити як систему професійної і непрофесійної діяльності, стимулюючу соціально-культурну активність, духовний розвиток особистості і соціуму в умовах вільного часу. У більш широкому контексті культурно-дозвільної діяльності являє собою суспільно-значимий спосіб активного ставлення особистості і соціуму до дійсності, що виявляється у виробництві, розповсюдженні, споживанні цінностей культури в сфері дозвілля.

Список літератури:

1. Бакальчук Б. О. Культурна самотутність як фактор національної безпеки України: гуманітарний аспект. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.niisp.gov.ua/vydanna/panorama .

2. Батіщева О. Державне управління розвитком національної культури в умовах глобалізації : дис. канд. держ. упр. спец. 25.00.01 – Теорія та історія державного управління / О. Батіщева. Львів, 2007, 227 с.

3. Богатырева Т. Г. Потребление культуры: направления современной культурной политики // Вопросы культурологии. 2005. № 8-9-10.

4. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах / І.В. Петрова. – К.: Кондор, 2005, с.11.

5. Статистичний щорічник України за 2002 рік. Держ. ком. стат. України. За ред. О.Г.Осауленка. К.: Техніка, 2003. 230с.

УДК 811.111'25:305

КОД МУЖЕСТВЕННОСТИ «ВЕКА ДЖАЗА»

Билан Н.И.

к.ф.н., доцент кафедры филологии и перевода Днепроовского национального университета железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна

Кризис гендерной идентичности, который переживает современный мир [2], заставляет ученых искать ответы на все те же вечные вопросы – какими должны быть мужчина и женщина и каковы их роли в обществе. Профессор антропологии Нью-Йоркского университета Д. Гилмор, осуществивший значительное ретроспективное кросс-культурное исследование мускулинности, утверждает, что основными составляющими кода мужественности являются самостоятельность выбора, дисциплина, самоограничение, жертвенность и способность выполнять поставленные задачи, даже если это достигается ценой жизни мужчины [3, с. 229–230].

Признавая важность проблематики гендерных исследований, мы считаем интересным проанализировать концептосферу романа Ф. С.Фицджеральда «Ночь нежна» [7], так как одним из основных ее элементов являются концепты МУЖЧИНА и ЖЕНЩИНА. Обращение к концептуальному содержанию этого романа объясняется ролью Ф. С. Фицджеральда в американской и мировой литературе и культуре. Величина таланта Ф. С. Фицджеральда, определившего характер и давшего название целой эпохе американской истории – «веку джаза» – позволила ему почувствовать и воплотить в его произведении глубинные трансформации мировоззрения людей той эпохи, которые повлекли за собой изменения в понимании ролей мужчины и женщины. Роман «Ночь нежна» был выбран нами для анализа концептов МУЖЧИНА и ЖЕНЩИНА не только потому, что эти концепты являются в данном романе текстообразующими, но и потому, что произведения Ф. С. Фицджеральда регулярно переиздаются, а

это свидетельствует о том, что созданные Ф. С. Фицджеральдом почти столетие назад герои по-прежнему интересны и нужны.

В данной статье ценностный, образный и понятийный компоненты концептов, которые рассматривались в трудах Дж. Лакоффа, М. Джонсона, П. Гартенфорса, А. Вежицкой, В. Г. Никоновой [4; 8; 1; 5], будут рассматриваться не только с точки зрения лингвостилистических особенностей языковых средств их выражения в тексте романа Ф. С. Фицджеральда «Ночь нежна» [7], но и посредством анализа соответствующих языковых единиц в тексте перевода этого романа на украинский язык, выполненного М. Пинчевским [6].

Предложения 1 – 6, содержащие слова-репрезентанты концептов ЛЮБОВЬ и ЖЕНЩИНА, являются яркими примерами описания образа Ричарда Дайвера, на основе которого Ф. С. Фицджеральд создает в своем романе «Ночь нежна» концепт МУЖЧИНА: 1. Rosemary had another dinner date, a birthday party for a member of the company. 2. Dick ran into Collis Clay in the lobby, but he wanted to dine alone, and pretended an engagement at the Excelsior. 3. He drank a cocktail with Collis and his vague dissatisfaction crystallized as impatience – he no longer had an excuse for playing truant to the clinic. 4. This was less an infatuation than a romantic memory. 5. Nicole was his girl – too often he was sick at heart about her, yet she was his girl. 6. Time with Rosemary was self-indulgence – time with Collis was nothing plus nothing [7, p. 239].

(1). Того вечора Розмері була знову зайнята – хтось із акторів святкував свій день народження. (2). У вестибюлі Дік зіткнувся з Коллісом Клеєм, але йому хотілося пообідати на самоті, і він сказав Коллісу, ніби має якесь побачення в «Ексельсіорі». (3). Проте він випив з Коллісом по коктейлю, і, коли вийшов з бару, його невиразне почуття невдоволення переросло в нетерпіння: він уже не мав ніяких підстав відкладати повернення до клініки. (4). Зрештою, це навіть не закоханість, а просто – романтичні спогади. (5.1). А кохання в нього одне – Ніколь. (5.2). Хай часом вона буває нестерпна, та все-таки він кохає тільки її. (6). Проводити час з Розмері означало потурати своїй слабкості; проводити його з Коллісом означало додавати до нічого ніщо [6, p. 225].

Предлагаемые М. Пинчевским лексико-грамматические трансформации при переводе предложения 5. Nicole was his girl – too often he was sick at heart about her, yet she was his girl в определенной степени, безусловно, продиктованы необходимостью учитывать особенности функционирования единиц лексического уровня в системах английского и украинского языков. Исползованное Ф. С. Фицджеральдом дважды в одном сложноподчиненном предложении словосочетание his girl, являющееся частью составного именного сказуемого, М. Пинчевский в своих двух предложениях не переводит эквивалентным словосочетанием його дівчина, предлагая соответственно: (5.1). А кохання в нього одне – Ніколь. (5.2). Хай часом вона буває нестерпна, та все-таки він кохає тільки її. Эта именная группа his girl, дважды использованная автором в одном предложении, не только свидетельствует о разговорности лексики, которая обычно характерна

для несобственно-прямой речи, но и является стилистическим приемом повтора, который, будучи использованным Диком в его собственных рассуждениях, говорит читателю о том, насколько сильной и жертвенной была любовь Дика к Николь и о незаурядности личности этого мужественного, мудрого, душевно красивого и щедрого на добрые дела человека.

Несмотря на нарушение ритма переводимого предложения 5, М. Пинчевский сохраняет тип повествования, к которому принадлежит анализируемое предложение – несобственно-прямую речь. М. Пинчевский достаточно точно передает смысл этого предложения в адекватных формах украинского языка, создавая предложения, которые закреплены узусом языка перевода, так как для украинской культуры концепт ЛЮБОВЬ и его вербализации (в данном случае имя существительное кохання и глагол кохати), как следует предположить, не могли быть сведены М. Пинчевским в данном контексте и в то время, когда он работал над переводом этого романа к значению словосочетания його дівчина.

Проведенный лингвостилистический анализ понятийного содержания концептов МУЖЧИНА, ЖЕНЩИНА и ЛЮБОВЬ концептосфер оригинального текста романа Ф. С. Фицджеральда «Ночь нежна» и текста его перевода на украинский язык, выполненного М. Пинчевским, дает основание утверждать, что концепт МУЖЧИНА, созданный автором с помощью образа Ричарда Дайвера, соответствует всем критериям мужественности, которые установил Д. Гилмор. Ричард Дайвер самостоятелен в принятии решений, ему присущи дисциплина, самоограничение, жертвенность и способность выполнять поставленные задачи, даже если это достигается ценой его жизни. Ричард Дайвер сам принял решение соединить свою судьбу с Николь Уоррен, он делал все для того, чтобы произошло чудо, и Николь стала психически здоровой, и он заплатил за это чудо трагически высокую цену. И как настоящий мужчина он не упрекнул Николь ни в чем. Следует отметить, что роман «Ночь нежна» в значительной степени автобиографичен и что жена Ф. С. Фицджеральда, как и Николь Дайвер, не была психически здоровым человеком. Ф. С. Фицджеральд, как и Ричард Дайвер, любил свою жену и оставался верным своей любви и своему долгу.

Таким образом, лингвистические данные, полученные в результате выполненного нами исследования, доказывают, что приверженность коду мужественности в том виде, в котором его определяет Д. Гилмор, была если и не широко распространенной, то естественной в Америке начала XX века. Приверженность коду мужественности была естественной для Ф. С. Фицджеральда и всех тех прочитавших роман «Ночь нежна», кем Ричард Дайвер воспринимался и, судя по востребованности романа, продолжает восприниматься как настоящий мужчина.

Список літератури::

1. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики / А. Вежбицкая. – М.: Языки славянской культуры, 2001. – 272 с.

2. Власова Т. И. Кризис гендерной идентичности в нарративах и дискурсах постмодерна // Наукові записки. Серія: Гендерні дослідження. – Острог, 2015. – С.20–25.

3. Гилмор Д. Становление мужественности: Культурные концепты мускулинности: пер. с англ. / Д. Гилмор. – М.: Рос. полит. энцикл., 2005. – 264 с.

4. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем : пер. с англ. / Дж. Лакофф, М. Джонсон ; под. ред. и с предисл. А. Н. Баранова. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 256 с.

5. Ніконова В. Г. Художній концепт: процедури реконструкції та моделювання (на матеріалі трагедій В. Шекспіра) / В. Г. Ніконова // Вісник КНЛУ. Сер.: Філологія. – 2011. – Т. 14, № 2. – С. 113–122.

6. Фіцджеральд Ф. Скотт Ніч лагідна / Ф. Скотт Фіцджеральд. – Київ : Дніпро, 1975. – 335с.

7. Fitzgerald Francis Scott Tender is the night / Francis Scott Fitzgerald. – Moscow: Raduga Publishers, 1983. – 393 p.

8. Gartenfors P. Conceptual spaces: the geometry of thought / P. Gartenfors. – Cambridge: The MIT Press, 2000. – 303 p.

УДК: 351:061

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ІНСТИТУТАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Боровський В.О.

*магістр, Житомирський національний агроєкологічний університет,
м. Житомир*

Питання взаємодії з громадськістю є одним із ключових в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, в якій зазначено, що взаємодія держави з громадянським суспільством на основі партнерства необхідна для розвитку України як правової, демократичної і соціальної держави. Модель ефективної взаємодії органів державної влади з громадянським суспільством повинна відповідати сучасним демократичним вимогам, забезпечувати зміцнення інституційної та політичної ролі громадянського суспільства, посилювати моніторинг та експертизу у діяльності неурядових організацій з тим, аби забезпечити їх активну участь у демократичних перетвореннях на благо суспільству.

Питанню взаємодії органів державної влади з інститутами громадянського суспільства присвячені роботи таких вітчизняних дослідників, як В. Кампо, А. Колодій, С. Конончук, В. Рубцов, А. Ткачук та ін. Окремі аспекти співпраці органів державної влади з громадянськими

об'єднаннями та іншими неурядовими організаціями розглядаються у працях науковців та практиків: О. Бойко-Бойчук, В. Вакуленко, В. Кравченко, В. Куценко, Я. Остафійчук, Н. Сич, О. Скрипнюк, В. Удовиченко, Є. Фішко, В. Цвих та ін. Проте, навіть беручи до уваги значущість проведених досліджень проблема комунікації громадськості та влади, її цінність та принципи в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції висвітлено недостатньо.

Одним із пріоритетним завдань для державного управління є налагодження механізмів зворотного зв'язку між державним та недержавними секторами, створення можливостей для вільного та об'єктивного висвітлення усіх соціально політичних процесів засобами масової інформації, підтримання постійного діалогу з усіма соціальними групами громадян, що дасть змогу владі своєчасно реагувати на тенденції розвитку суспільних процесів, а отже – коригувати державну політику з урахуванням суспільних потреб, а населенню – проявляти громадянську ініціативу та розуміти значущість власної участі і спроможності впливати на процеси прийняття управлінських рішень.

Розглянемо основні типи взаємодії влади з громадськістю:

- інформування (прес-конференції, прес-релізи та роз'яснювальна робота у ЗМІ, буклети);
- консультування (громадські слухання, вивчення громадської думки, інші форми консультацій з громадськістю, громадські ради та дорадчі комітети);
- партнерство (соціальне замовлення, підтримка соціально значимих проєктів інститутів громадянського суспільства);
- делегування (передача владних повноважень у прийнятті рішень та впровадженні державної політики);
- контроль (громадський моніторинг та громадська експертиза діяльності органів влади).

Держава і громадянське суспільство утворюють певну діалектичну єдність. Процес державотворення проявляється через взаємодію органів державної влади та інститутів громадянського суспільства: чим більш розвинуте громадянське суспільство, тим демократичніша держава, тим більше вона діє в інтересах громадськості. Демократична і правова держава не може існувати без розвиненого громадянського суспільства. Особливість їх взаємодії за демократичного політичного режиму полягає в тому, що громадянське суспільство підпорядковує собі державу і контролює її діяльність. Зв'язок громадянського суспільства з державою, його вплив на неї ґрунтується передусім на принципах демократії. Вихідним із них є принцип народного суверенітету, який проголошує народ носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в суспільстві. А це означає, що влада держави і її суверенітет похідні від суверенітету народу, що громадянське суспільство створює державу для задоволення власних потреб, а не заради неї самої, що держава не повинна вивисуватися над суспільством і покликана слугувати йому [1].

Таким чином, цінності та принципи взаємодії влади з громадкістю полягають у площинах: відкритості, прозорості, відповідальності компетентності, професіоналізму, неупередженості, підтримці двосторонньої комунікації, послідовності, доброчесності та точності визначення цільових груп (табл.1).

Принципи організації громадської участі у формуванні та реалізації державної політики полягають у наступному:

- 1) наявність конкретної мети;
- 2) створення умов для зворотного зв'язку;
- 3) альтернативність;
- 4) створення умов для активної участі громадськості на стадії підготовки управлінського рішення;
- 5) залучення максимальної кількості заінтересованих учасників до обговорення та прийняття управлінського рішення;
- 6) надання адекватної відкритої та повної інформації;
- 7) відкритість та контрольованість процесу громадської участі, здатність формулювати лише реалістичні цілі;
- 8) використання якісної методичної бази для організації процесу та контролю за його результатами;
- 9) професійні навички щодо організації громадської взаємодії.

Таблиця 1

Цінності та принципи взаємодії влади з громадкістю в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції

Цінності та принципи	Зміст
Відкритість	механізм схвалення політики органів влади має передбачати доступ громадськості на етапі підготовки рішень
Прозорість	безперешкодний доступ до інформації, яка виробляється та знаходиться в органах виконавчої влади, організація систематичного звітування щодо діяльності державних установ, роз'яснення суті політики органу влади
Відповідальність	забезпечення громадськості своєчасною, повною та точною інформацією щодо подій та діяльності, до якої залучено орган виконавчої влади, моніторинг та оприлюднення інформації про розподіл і використання бюджетних коштів та досягнення встановлених цілей
Компетентність	дотримання належних стандартів професіоналізму, глибинне знання галузевих питань та здатність приймати обґрунтовані раціональні рішення, які найкраще вирішують специфічні проблеми
Професіоналізм	працівники інформаційно-комунікативних підрозділів органів влади повинні володіти здатністю, знаннями та вміннями, необхідними для виконання професійних обов'язків, а також навичками комунікаційної діяльності
Неупередженість	толерантне ставлення до представників різних політичних поглядів, соціальних груп, демонстрація належної толерантної поведінки, націленої на уникнення конфліктів

Підтримка двосторонньої комунікації	намагання розвивати діалог з різними групами суспільства
послідовність	планування взаємодії з орієнтацією на довготривалі стратегічні цілі, дотримання норм і узгоджених принципів та методів взаємодії
Доброчесність	дотримання етичних норм і вимог законодавства
Точність	забезпечення різних соціальних груп чіткою цільовою інформацією у зрозумілий спосіб, забезпечуючи найкращий результат у відповідь на запити заявників.

Джерело: складено автором на основі [3].

Висновки. Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка була схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 головною передумовою реалізації Стратегії є суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності. Отже, кожна сторона (державні органи, бізнес і громадськість має свою зону відповідальності. Відповідальність влади полягає у проведенні реформ, забезпеченні балансу інтересу між громадськістю, державою і бізнесом, налагодженні діалогів, гарантіях дотримання прав людини. Відповідальність бізнесу – підтримувати та розвивати державу, бізнес-середовище та громадянське суспільство, чесно і своєчасно сплачувати податки, дотримуватися принципів чесною праці та конкуренції. Відповідальність громадянського суспільства - контролювати владу, жити відповідно до принципів гідності та неухильно дотримуватися Конституції та законів України. Результатом впровадження реформ органів державної влади має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна розробляти та реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики.

Список літератури:

1. Телешун С.О. Інструменти та механізми вироблення й впровадження публічної політики в Україні / С.О. Телешун, О.Г.Пухкал, І.В.Рейтерович, С.В.Ситник// УКРІНФОРМ: мультимедійна платформа іномовлення України.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2713805-instrumenti-ta-mehanizmi-viroblenna-j-vprovadzenna-publicnoi-politiki-v-ukraini.html

2. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні / Указ Президента України від 26 лютого 2016 року № 68/2016. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016?find=1&text=%F6%B3%ED%ED%EE%F1%F2#w11> (дата звернення 11.10.2019).

3. The Principles of Public Administration: A Framework for ENP Countries / OECD/SIGMA. Режим доступу:

<http://www.sigmaxweb.org/publications/Principles-ENP-Eng.pdf>. (дата звернення 09.10.2019).

4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» / Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. Режим доступу: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

УДК: 354:352

ПРОФЕСІЙНА ДЕРЖАВНА (ПУБЛІЧНА) СЛУЖБА: СУТНІСНИЙ АСПЕКТ

Булуй І.Л., Штефа Є.О.

*магістри, Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир*

Реформування системи державного управління в контексті становлення нових підходів до організації здійснення державної влади в Україні неможливе без перегляду суті проблематики державної служби, зокрема її соціального призначення та правової природи. Соціальне призначення державної служби – це надання необхідних сервісних послуг (сервісне обслуговування) громадянам у всіх сферах їхнього буття. Такі сервісні послуги повинні бути доступними для всіх, незалежно від доходу, фізичних можливостей або особистих переконань. Правова природа державної служби визначена Законом України «Про державну службу» в статті 1, зокрема, зазначено, що «державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави» [1].

Питанню формування та розвитку державної служби як об'єкта управління присвячені роботи таких вітчизняних дослідників, як В. Авер'янов, Ю. Битяк, С. Дубенко, О. Петришин та ін. Важливий внесок у дослідження окремих аспектів інституту державної служби зробили також О. Андрійко, О. Аркуша, Г. Атаманчук, Д. Балух, Ю. Ковбасюк, О. Лазор, Н. Нижник, О. Оболенський, А. Рачинський, С. Серьогін, та інші вітчизняні фахівці в галузі науки державного управління. Проте, незважаючи на актуальність проблем державної служби, а також на наявність праць, феномен державної служби як об'єкту управління в сучасних умовах трансформації влади висвітлено недостатньо.

В сучасних розвинених країнах термін «публічні послуги» (або «послуги загального інтересу держави») поширюються на сфери:

- судова система;
- енергетичні послуги;
- освіта;
- аварійні служби;

- охорона навколишнього середовища;
- охорона здоров'я;
- військово-промисловий комплекс;
- громадський транспорт;
- громадські будівлі;
- соціальні послуги;
- телекомунікаційні мережі;
- міське планування;
- транспортна інфраструктура;
- поводження з відходами;
- водопровідні мережі [2].

Не зважаючи на те, до якого сектору державних послуг належить той чи інший державний орган, на нього покладено виконання завдань та функцій держави, а саме:

- 1) аналіз державної політики на всіх рівнях та розробки пропозицій щодо її формування;
- 2) ефективна реалізація державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, виконання законів та інших нормативно-правових актів;
- 3) забезпечення ефективного надання доступних і якісних сервісних послуг;
- 4) держнагляд та контроль за дотриманням законодавства;
- 5) управління та контроль за державними фінансовими ресурсами, майном;
- 6) ефективна кадрова політика в державних органах;
- 7) реалізація інших повноважень відповідного державного органу, визначених законодавством.

Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби є Національне агентство України з питань державної служби (НАДС), яке було створене Указом Президента України № 769 від 18 липня 2011 року шляхом реорганізації Головердержслужби України. Види діяльності, які здійснює НАДС представлено на рисунку 1, відповідно до інформації із сайту даного агентства.

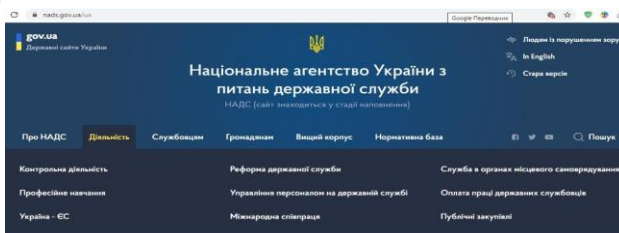

Рис. 1. Види діяльності Національного агентства України з питань державної служби.

Джерело: [3]

Слід зазначити, що проблематика змісту державної служби в Україні знову актуалізується у зв'язку із законотворчими процесами, а також переорієнтацією як суспільства, так і держави на європейські цінності, такі як демократія, прозорість, громадянська активність, рівний доступ громадян до управління державними справами та орієнтація держави на першочергове забезпечення правового статусу людини.

Висновки. На нашу думку, суть державної служби перш за все полягає в наданні ефективних сервісних послуг громадянам країни в усіх сферах їхнього буття. Даний термін пов'язаний із соціальним консенсусом (як правило, виражається через демократичні вибори), і означає, що, певні (державні, публічні) послуги повинні бути доступними для всіх, незалежно від доходу та інших факторів належності.

Зазначимо, що державні послуги, які надають в результаті своєї діяльності державні служби, часто мають характеристики суспільного блага (будучи неконкурентоспроможними та не виключними), але більшість – це послуги, які (відповідно до існуючих соціальних норм) можуть бути недостатньо надані ринком (дитячі гуртки, позашкільна освіта, освіта III віку, спортивні секції, музичні та мистецькі школи, тощо). Таким чином, підвищення ефективності діяльності державної служби, і відповідно, якості надання послуг громадянам, є настільки важливим для сучасного життя, що з моральних причин слід забезпечити їх універсальне і повсякденне забезпечення (наприклад, послуги можуть бути пов'язані з основними правами людини: такими як право на воду, чисте повітря, безпечне харчування тощо).

Список літератури:

1. Про державну службу: Закон України 10 грудня 2015 року, № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст.43.
2. McGregor Jr., Eugene B.; Campbell, Alan K.; Masy, Anthony itua; Cleveland, Harlan (July–August 1982). “Symposium: The Public Service as Institution”. *Public Administration Review*. Washington. 42 (4)
3. Діяльність Національного агентства України з питань державної служби. Режим доступу: <https://nads.gov.ua/ua> (дата звернення 11.10.2019).
4. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг. ред. Тимощука В.П., Школика А.М. – К.: Конус Ю, 2007. – 735 с

НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Воробйова Д.І.

студентка факультету економіки та менеджменту,

Капітаненко Н.П.

*к.ю.н., доц., доцент кафедри менеджменту та управління проектами
Інженерний інститут ЗНУ, м. Запоріжжя*

Актуальність наданої теми полягає у тому, що такий спосіб надання адміністративних послуг сприятиме підвищенню якості цих послуг населенню та адаптації українського законодавства до законодавства Європейського Союзу. Одним з необхідних компонентів розвитку електронного урядування є широке використання інформаційних технологій у сфері публічної адміністрації.

Раніше було так, що щоб отримати паспорт, зареєструвати місце проживання, бізнес чи нерухомість, людям доводилося витратити чимало часу та нервів. Різні відомчі офіси з власними прийомними годинами, громадянин був як кур'єр, пересувавшись з однієї точки на іншу, папірці, черги, тісні коридори та ін. Наша держава змінюється з кожним днем. Впровадження технологій – це одна із найважливіших змін. Тому надання адміністративних послуг у електронній формі може і повинно розвиватися з причин сьогодення, у час технологій.

Сучасний стан надання адміністративних послуг в Україні в електронній формі характеризується різними зрушеннями, зокрема, розширюється сфера застосування інформаційно-комунікаційних технологій у публічному секторі.

Питання надання адміністративних послуг в електронній формі висвітлено в наукових дослідженнях учених-адміністративістів, таких як В.Б. Авер'янов, К.К. Афанасьєв, О.М. Буханевич, С.Л. Дембіцька, І.Б. Коліушко, В.П. Тимошук, К.В. Химичук та ін. Значна увага до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у публічній сфері приділена в працях науковців із державного управління, а саме: Н.В. Грицяк, В.Д. Бакуменко, І.В. Клименко, О.С. Конотопцев, А.І. Семенченко й ін.

Правові засади запровадження електронного врядування й надання електронних послуг органами державної влади в Україні обумовлені прийняттям Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року [1]. В подальшому були прийняті відповідні нормативно-правові акти для реалізації прийнятих рішень.

Відповідно до ст.1 Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону [2]. Поряд з позитивними

змiнами, в Законi України збереглися деякi проблемнi моменти та ризики, зокрема: обмежене коло суб'єктiв надання адмiнiстративних послуг; питання встановлення критерiю «собiвартостi (фактичних витрат) надання адмiнiстративної послуги» тощо [3, с.105].

У розпорядженнi Кабiнету Міністрiв України «Про схвалення Концепцiї розвитку системи електронних послуг в Україні» вiд 16 листопада 2016 року № 918-р надано визначення поняття «електронна послуга», що розглядається як адмiнiстративна й iнша публiчна послуга, яка надається суб'єкту звернення в електроннiй формi за допомогою засобiв iнформацiйних, телекомунiкацiйних, iнформацiйно-телекомунiкацiйних систем [4].

Згiдно з дослiдженням ООН (United Nations E-government Survey 2016) щодо розвитку електронного урядування (E-Government Development Index) Україна посiла 62 мiсце серед 193 держав за даними 2016 р. Наведене свiдчить про значне вiдставання України вiд свiтових темпiв розвитку електронних послуг та необхiднiсть розроблення єдиної скоординованої державної полiтики у зазначенiй сферi.

Метою Концепцiї розвитку системи електронних послуг в Україні є визначення напрямiв, механiзму i строкiв формування ефективної системи електронних послуг в Україні для задоволення iнтересiв фiзичних та юридичних осiб через розвиток i пiдтримку доступних та прозорих, безпечних та некорупцiйних, найменш затратних, швидких та зручних електронних послуг. Реалiзацiя казаної Концепцiї складається з трьох основних етапiв: 2016-2017 рр., 2018-2019 рр. та 2020 р. На другому етапi (2018-2019 роки) передбачається: оптимiзацiя порядкiв надання адмiнiстративних послуг; запровадження прiоритетних послуг в електроннiй формi; широке залучення фiзичних та юридичних осiб до використання електронних послуг. Третiй етап (2020 рiк) має забезпечити надання електронних послуг в усiх сферах суспiльного життя, надання iнтегрованих електронних послуг, а також запровадження транскордонних електронних послуг.

На сьогодні в Україні створено значну кiлькiсть електронних порталiв надання адмiнiстративних послуг. Вiдповiдно до Закону України «Про адмiнiстративнi послуги» вiд 06.09.2012 р. створено Єдиний державний портал адмiнiстративних послуг, цiлi якого полягають у впорядкуваннi та наданнi вичерпної iнформацiї про адмiнiстративнi послуги, а також наданнi адмiнiстративних та iнших публiчних послуг в електронному виглядi (<https://my.gov.ua/>).

На загальнодержавному рiвнi функцiонує «Кабiнет електронних сервiсiв», який надає такi послуги, як: отримання документiв з державних реєстрiв Міністерства юстицiї України в режимi on-line; реєстрацiйнi дiї у державних реєстрах України в електронному виглядi; пошук iнформацiї у державних реєстрах України: користування електронними системами звiтностi для тих осiб, якi здiйснюють спецiалiзовану професiйну дiяльнiсть; посилання на рiзнi iнформацiйнi джерела; пошук законодавчих документiв,

шаблонів (зразків) документів; участь в електронних торгах арештованим майном (<https://kap.minjust.gov.ua/>).

Аналіз досвіду держав-членів ЄС у подібній сфері свідчить, то надання адміністративних послуг в електронній формі зазвичай відбувається через єдині он-лайн сервіси, на яких зібрана велика кількість популярних електронних послуг як для громадян, так і для бізнесу. Надання послуг на загально-державному рівні за допомогою єдиного веб-порталу сприяє підвищенню зручності пошуку необхідної послуги для всіх користувачів [5, с. 1]. Як зазначають фахівці, «сучасним напрямом реформування надання електронних послуг у ЄС є передусім створення єдиного цифрового ринку публічних послуг. Зважаючи на те, що ринок електронних публічних послуг у країнах ЄС стрімко розвивається, важливим завданням на сьогодні видається забезпечити сумісність між системами надання електронних публічних послуг різних країн-членів» [6, с. 101].

Таким чином, сфера надання адміністративних послуг в Україні зазнала суттєвого розвитку і продовжує вдосконалюватися відповідно до європейських принципів публічного управління. Надання адміністративних послуг в електронній формі є більш зручнішою для використання і швидшою у плані вирішення питань.

Список літератури:

1. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. №851-15. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення 07.10.2019)
2. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № . *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 32. Ст. 409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17> (дата звернення 07.10.2019)
3. Капітаненко Н.П. Технології публічного врядування: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності «Публічне управління та адміністрування» всіх форм навчання. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 200 с.
4. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року No 918-р. Офіційний вісник України. 2016. № 99. С. 259.
5. Буханевич О.М. Проблеми впровадження електронних адміністративних послуг в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 3. С. 57–60.
6. Михайлюк Я.Б. Адміністративні послуги у країнах Європейського Союзу та Україні: порівняльно-правовий аналіз. За заг. ред. к. ю. н., доц. А.А. Пухтецької. К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2016. 224 с.

AGILE-МЕНЕДЖМЕНТ (МЕНЕДЖМЕНТ 3.0) ЯК ОСНОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ У ЦИФРОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Воронкова В.Г.

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри менеджменту організації та управління проектами, Інженерний інститут Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)

Актуальність дослідження теми в тому, що класичний менеджмент індустріального суспільства застарів і на його зміну приходять нові види чи типи менеджменту, культури, організацій, які деякі автори назвали AGILE-менеджмент (менеджмент 3.0) та нові організації, що вписуються в теорію спіралеподібної динаміки.

Менеджмент 3.0 об'єднує найсучасніші ідеї у сфері складних адаптивних систем, гнучкого врядування та ощадливого повчання, пропонуючи здоровий, розумний і практичний механізм ефективного управління у XXI столітті. Менеджмент 3.0 надає дорожню карту провідним командам у разі виникнення серйозної невизначеності, так як це широкий погляд на світ найсучаснішого публічного управління та адміністрування, гнучкого керування та лідерства, що тільки починає з'являтися на обрії. AGILE- менеджмент (менеджмент 3.0) як основа публічного управління та адміністрування включає нові ідеї просування гнучких підходів у контексті адаптивного, креативного, гнучкого менеджменту, який повинен упроваджуватися в усі структури управління та адміністрування [4].

Менеджмент 3.0 закликає думати про лідерство та керування як компоненти комплексного заходу, що є особливо важливим у бурхливому світі. Для того, щоб зробити свою команду продуктивнішою, слід звертатися до аргументів гнучкого менеджменту, перетворення менеджерів організацій на спеціалістів з Agile, що буде сприяти гнучкості організацій, їх дієвості та результативності. Книга Аппело Юргена «Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами» (Харків: Вид-во «Ранок: Фабула», 2019, 432 с.) [1, 432с.] заповнює прогалину і фактично скеровує на досягнення ефективності управління в ситуації невизначеності, асиметрії інформації, стохастичності.

Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент – це парадигма нового гнучкого управління – здорового, розумного і практичного, що є головним трендом управлінської практики цифрового суспільства. Менеджмент 3.0 допомагає долати хаос, ентропію, невизначеність, різноманітні точки біфуркації та пошуки того атратора (точки притяжіння) у цьому складному цифровому світі, що може бути зафіксований формуванням нової управлінської еліти, яка формує позитивне, креативно-творче, адаптивне мислення, що несе нові концепції типу «держава в смартфоні» та нового програмного цифрового забезпечення, яке виступає як складні адаптивні системи. Сутність розробки

програмного забезпечення полягає в тому, щоб змусити людей визначати, що вони є частиною комплексної системи, якою слід керувати відповідним чином. Аби стати успішними за ринкових умов, що швидко змінюються, ми повинні створити організації, які сприятимуть адаптації людей до мінімального обсягу наказів та нагляду, вносячи внесок у сферу гнучкого керування і лідерства, в контексті якого «люди та співпраця важливіші за процеси та інструменти» [1, с. 47]. Мета менеджменту 3.0 показати, як працює сучасна організація, яка базується на теорії складних систем. Гнучкі методи ПЗ – це практичне застосування теорії складних систем у діяльності організацій, розробки ПЗ та команд розробників. Фредерік Лалу у книзі «Організації майбутнього» дає опис організацій різного рівня - від червоних, коричневих, помаранчевих до зелених і бірюзових, заснованих на синтезі рівнів Спіральної динаміки, Інтегрального підходу Уілбера та інших.

В роботі Дона Бека і Кріса Кована «Спіральна динаміка» розроблена конструкція спіральної динаміки, в основі якої типи цінностей, які представляє собою фрейм або спосіб мислення, що вимагає вироблення стійкої конструкції value mem (vMem), які виявив у ході експериментальних досліджень автор спіральної динаміки Клер Грейвз (Clare Graves). Згідно з його концепцією, типи цінностей сформувалися у стійкі взаємопов'язані конструкції по мірі розвитку суспільства і були зафіксовані у культурі, що транслюються через неї, в якій кожний наступний рівень включає у себе попередній. Рівні кодуються кольорами і створюють дихотомію «Я-Ми». Свою теорію вони назвали спіральною, в якій відбувається повернення до попереднього рівня, але на більш високому рівні [2,5].

Грейвз наполягав на кольорах, тому що, на його думку, спіральна динаміка рівнів відповідає етапам розвитку суспільства, що закріплюються у культурі: Я - жовтий; оранжевий; червоний; бежевий; Ми - бірюзовий; зелений; синій; фіолетовий. Робиться висновок, що організація - це сила, що змінює світ, який можна змінити спільно і діяти краще разом. Зелений тип організацій - ми разом змінюємо світ, в основі якого справедливість, рівність і консенсус. Бірюзовий тип організацій - тип самоуправлінських і тих, що еволюціонують, в основі яких цілісність і наявність добре усвідомлених цілей; активне використання самоуправління поза багаторівневою ієрархією; довіра до співробітників і відмова від складних систем контролю; високий рівень особистісної відповідальності і емоційне втягнення у роботу організації як єдиного цілого.

В контексті гнучкого менеджменту виділяють цінності культури організації згідно рівнів - творчості, успіху, сили, розвитку, злагоди, правил, належності. К.Кован і Д.Бек класифікують домінуючі типи (парадигми) мислення особистості. «Зелений тип» особистості - це світ ідеалів гармонії і взаємозалежності, консенсусу і гуманізму, піклування і духовності. Бірюзовий тип (холістичний) - згідно якого світ - це єдиний організм (на нашу думку, бірюзових організацій майже не існує).

Для названих теорій важливим є термін «динаміка», в основі якого розвиток. Рух відбувається завжди як зміна і ускладнення умов життя і

розповсюджується згідно хвиль О.Тоффлера. Як парадигми, типи мислення, так і організації мають кольорову гамму. Колір організацій на різних стадіях життєвого циклу буде різним, так як і різні підрозділи однієї організації можуть мати різну кольорову гамму, як їх керівники і виконавці у підрозділах. Тільки досвідчений керівник свідомо буде набирати людей різних кольорів, щоб створити гармонійну гнучку систему організації. Кожному кольору (парадигмі) відповідають відповідні організаційні форми і, принципи і прийоми комунікації і прийняття рішень, включаючи організаційну структуру організації та корпоративну культуру.

Чарльз Хенді ще у 1978 р. описав чотири типи корпоративної культури, назвавши їх іменами богів менеджменту: Афіна, Аполлон, Доніс, Зевс, яким відповідає своя кольорова гамма. У класифікації Хенді Зевсу відповідає червона культура, Аполлону - синя, Афіні - оранжева, іменем Діоніса були названі культури незрозумілі, які у повній вимірі не розкрилися. Чому важливим є колір організації, тому що кожному кольору відповідають свої методи комунікації і прийняття рішень, методи керівництва і управління, свої цінності і способи мислення. Зелені організації є характерними для комерційних структур, ділових клубів, професійних асоціацій, творчих колективів у мистецтві, туристичних груп. Зелені люди розвинуті в особистісному плані, майже кожний із співробітників зеленої організації може бути керівником, відчують потребу в гармонії і компромісі. Для зеленої організації необхідна критична маса зелених людей. Вершиною управлінської команди згідно гнучкого менеджменту є можливість проводити в одній організації заходи різних кольорів, у залежності від завдань. Зелений колір - це взаєморозуміння, відкриті, дружні відносини у мікроколективах організацій. Кожний керівник повинен оволодіти спектром використання AGILE- менеджменту (менеджмент 3.0) як основи публічного управління та адміністрування у цифровому суспільстві [3].

Висновок. Організації як складні адаптивні системи повинні адаптуватися до змін у середовищі, системних змін, стохастичності, емерджентності. Нова цифрова ера - це мислення у категоріях складних систем. Тому слід: 1) формувати нову цифрову культуру і нове цифрове мислення, здатне працювати у режимі системної динаміки; 2) розвивати мислення у категоріях складних систем, які можуть адаптуватися до змін у середовищі. Такі організації називають складними адаптивними системами (САС), які повинні використовувати AGILE- менеджмент (менеджмент 3.0), так як менеджмент 2.0 і менеджмент 1.0 давно вже не відповідають цифровій сучасності.

Список літератури:

1. Аппело Юрген Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами». Харків: Вид-во «Ранок: Фабула», 2019, 432 с.
2. Воронкова В.Г. Цифрова економіка & цифровий менеджмент інформаційного суспільства // Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічним розвитком

регіонів та держави» / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2019. - С. 20-21.

3. Cherep A.V., Cherep O.H., Krylov D.V. and Voronkova V. H

Methodological approach to the redistribution of investment projects within a company According to formal criteria // Financial and credit activity-problems of theory and practice. Volume 28, Issue 1. 2019. - P. 256-263.

4. Олексенко Р. І. Підготовка креативно-інноваційних підприємств як драйвер розвитку креативно-знаннєвої економіки. /Р.І. Олексенко//Тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування» ТДАТУ, 13-14 червня 2019 р.-С.19-24.

5. Cherep, A., Andriukaitiene, R., Voronkova, V., & Oleksenko, R. (2019). Формування концепції цифрової економіки і цифрового менеджменту в умовах нових технологічних проривів. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, (77), 222-236.

УДК 141

ГЕНДЕРНЫЕ АСПЕКТЫ ФИЛОСОФИИ ВЛАСТИ В НАЧАЛЕ XXI В.

Галицкая Юлия Владимировна

*аспирантка, Днепрпетровский национальный университет
железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна*

Феминистические подходы к проблемам власти отношений в дихотомии «публичное-частное», активно развивались в западных странах с 70-х годов прошлого века, в нашей стране возникли в качестве научного направления гендерных исследований (философии, социологии, политической теории). Значительно позднее, собственно, уже в начале XXI в. исследователи гендера в Украине, следуя за своими западными коллегами (М. Киммел, Дж.Э.Тикнер, С.М.Оукин, К.Пейтман и многими другими), пытаются обновить базовые политические понятия, включая власть, политические обязательства, гражданство, частную жизнь и публичную сферу, демографию и политическую культуру. Украинские феминистические исследования гендера стремятся свергнуть гендерную иерархию, проявляющуюся в самых разных формах и пронизывающую практически все аспекты жизни всех известных обществ на протяжении человеческой истории (В.Агеева, Т.Власова, И.Грабовская, О.Кись и др.) Специфика гендерной методологии состоит в том, что гендерные концепции и практики имеют очевидное политическое жизнепозиционирование, гендерные отношения рассматриваются как социально организационные отношения власти и государства. «Как можно говорить о гендере, не говоря о

власти?»-задает вопрос известный американский социолог М.Киммел (1, с.464)

В рамках гендера как метода научного анализа также подвергается пересмотру определение гендерной идентичности (Л.Николсон, Дж.Флэкс, Д.Хэтэуэй, Н.Кухаренко, О.Поспелова, Э.Скиба и др.). Сегодня гендер зачастую практикуется в проблемном поле постмодернизма как символ радикальных перемен в социумах западных стран, при этом «старый» лозунг западных феминисток 70-х годов прошлого века «Личное есть политическое» отнюдь не потерял свою актуальность, концептуализируясь в русле «секса, гендера и конца нормального» (2, с.157). «Сексуальная политика» (термин К.Миллет) – от экономического и политического равенства до гомофобии как движения против геев представляет собой большую и важную область дебатов, особенно в последние годы, что, на наш взгляд, в значительной степени связано с попытками интегрировать «гендеры» и сексуальность в мейнстрим политической теории с целью, бросив вызов традиционным приоритетам этих сфер, трансформировать их.

При безусловном признании междисциплинарного характера гендерных исследований ученые все чаще приходят к выводу о необходимости синтеза, схемы или «плана» того, как разнонаучные гендерные проблемы могут быть «состыкованы», «подогнаны» друг к другу, пусть и не совсем «бесшовно» (3, с.354), однако с обязательным условием гендерной реконструкции политических систем (4, с.992). Конечно, было бы преувеличением сказать, что гендерные и феминистические вопросы совпадают в плане политики и властных отношений. С одной стороны, несмотря на очевидные достижения в плане равноправия женщин, несмотря на принятие украинским политикомом важных законов и подзаконных актов, направленных на равноправие женщин, в нашей стране сформировались и продолжают развиваться различного рода имитационные модели и технологии, предназначенные на сглаживание гендерных проблем, их замалчивания и приукрашивание реальной ситуации. С другой стороны, не все связано с парламентским представительством женщин, с гендерными вопросами электорального законодательства и т.п. Известно, что ни М.Тэтчер, ни В.Матвиенко, ни Ю.Тимошенко (как и многие другие представительницы «верхушки» политической пирамиды) никогда не выступали защитницами женщин и их интересов.

Проблема во многом заключается в том, что категория гендера и власти возникла и оперирует в мире маскулинной культуры, истории, науки. Долгие годы женщина репрезентировалась как своего рода «невидимка» в публичной сфере, в политике и культуре. Многие феминистки отмечали и отмечают, что само упоминание о правах основывается на нормах и власти, присущим мужчине, маскулинности, в целом. С некоторыми исключениями научный дискурс политической теории традиционно оставляет вне своего внимания дискриминацию в публичной сфере, таким образом усиливая разделение в бинарной оппозиции “публичное-частное”. Вместе с тем, в отечественной науке имеется богатый потенциал, ориентированный на идеи

западного фемінізму як політичної теорії. Вплив фемінізму і гендерних досліджень на політичні процеси в глобальних аспектах сьогодні, безсумнівно, має місце, і наші устремління пов'язані з тим, що перебудова гендерних підходів до властних структур нашої країни стане новим напрямком і політичним, і практичним рішенням гендерних проблем. Очевидно, що подальше розвиток теми "політика гендерних позицій" потребує нових формуючих напрямків в українських політичних дослідженнях, нових і теоретичних праць, і конкретно-емпіричних робіт.

Список літератури:

1. Киммел М. Гендерні суспільства. М.: Росспэн, 2006. 464с.
2. Halberstam J.J. Yaga Feminism: Sex, Gender and the End of Normal. Boston: Beacon Press, 2012. 157с.
3. Connell R.W. Gender and Power. London: Polity Press, 2013, 354с.
4. Гендерна реконструкція політичних систем. СПб: Алегей, 2004. 992с.

УДК 141

ЕМПІРИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВИХ ПРАКТИК МЕЛІТОПОЛЯ

Глебова Н.І.

к.соц.н., доцент кафедри соціології,

Глинська Л.Ф.

к.ф.н., доцент кафедри соціології,

Гаврилюк В.

студентка спеціальності 054 соціологія, МДПУ ім. Б. Хмельницького

Потреби життя вимагають розробки і впровадження нових наукових підходів до дослідження особливостей цього соціального явища, його змісту, принципів і специфіки функціонування. Актуальним стає також визначення ефективності нових дозвіллевих технологій, поліваріантних способів організації культурно-дозвіллевої діяльності населення України. Все вищезазначене повною мірою стосується інноваційних культурно-дозвіллевих практик, що виступають проявом інституціоналізації культурно-дозвіллевої діяльності і пов'язані з процесом модернізації інституту дозвілля. Основне призначення даних культурно-дозвіллевих утворень полягає у забезпеченні умов для активного культурного дозвілля населення, відтворення його фізичних та духовних сил, інтенсивного розвитку самодостатньої культурної діяльності та індивідуальних творчих здібностей, а розвиток субкультур нових соціальних спільнот, забезпечить необхідні умови для творчості, просвітництва, відпочинку, без яких стає неможливим формування повноцінної особистості. Актуальним стає також визначення

ефективності нових дозвілєвих практик, поліваріантних способів організації культурно-дозвілєвої діяльності населення України.

Для характеристики можливостей культури в реалізації дозвілєвих цінностей використовувалися соціокультурний і суб'єктно-діяльнісний підходи. Суб'єктно-діяльнісний підхід, припускаючи аналіз соціального суб'єкта з позицій його мотивації і самореалізації, послужив основою вивчення роботи відділу культури мелітопольської міської ради. Соціокультурний підхід став основою дослідження культурно-дозвілєвої діяльності з точки зору можливостей задоволення соціокультурних потреб міської громади та SWOT-аналізу – при оцінюванні чинників, що впливають на прийняття рішень, а також для визначення можливості розвитку. Емпіричну базу дослідження становлять методи: фокусовані інтерв'ю; метод аналізу документів [1, с. 128].

Модернізація галузі культури спрямована на підвищення якості надання відповідних послуг та формування єдиного соціокультурного простору. Це вимагає концентрації зусиль органів влади та місцевого самоврядування, громадських організацій, направлених на зміцнення матеріально-технічної бази галузі культури, забезпечення підготовки відповідних кадрів, розробки та запровадження нових економічних та управлінських механізмів розвитку. Зміни в галузі культури повинні базуватися на традиціях народної культури, напрацюваннях попередніх років, а також повинні відповідати цінностям демократії та гуманізму [3, с. 63].

Відділ культури є органом місцевого самоврядування та діє на підставі Положення відділу культури Мелітопольської міської ради Запорізької області. З метою вдосконалення управлінської діяльності в галузі культури Центром соціологічного дослідження МДПУ ім. Богдана Хмельницького, було проведено фокус-групове дослідження з керівниками установ і підрозділів відділу культури Мелітопольської міської ради Запорізької області. Дослідження було проведено 23.12.2018 у конференц залі Палацу культури ім. Тараса Шевченка.

Завданням фокус-групового дослідження було прогнозування шляхів і методів досягнення позитивного розвитку культурної політики міста на середньострокову і довгострокову перспективу. В груповому дослідженні взяли участь керівник відділу культури Мелітопольської міської ради, представники його організаційно-методичного центру, Мелітопольського міського краєзнавчого музею, Мелітопольської централізованої бібліотечної системи, інтернет – центру; Палацу культури залізничників, першої музичної школи; дитячої художньої школи, Дитячої школи мистецтв.

В ході фокус групового дослідження гіпотеза «Ключовими орієнтирами, що визначають коло сучасних вимог до культурних подій є проведення загальноміських заходів- фестивалів.» була підтверджена. Проте друга гіпотеза «Основними проблемами при організації та проведенні загальноміських заходів є низька явка через недостатню інформованість

містян» була спростована, оскільки основною проблемою на думку наших респондентів є низький рівень технічного забезпечення [2].

В цілому, підсумовуючи результати фокус-групового дослідження, слід зазначити, що робота відділу культури в основному зводиться до ініціатив самих структурних підрозділів відділу, а от проведення анкетного опитування допомогло б залучити низові ініціативи до формування культурної програми міста та сформувати спільне уявлення про культурне життя. Завдяки проведеному дослідженню були сформовані рекомендації щодо подальшої ефективної роботи цього відділу.

Список література:

1. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Дозвіллезнавство. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 208 с.
2. Вдосконалення управлінської діяльності в галузі культури. Результати соціологічного дослідження. Під ред. Л.В.Афанасьєвої, І.В.Букреєвої, Н.І.Глебової, Л.Ф.Глинської, А.В.Орлова. – Мелітополь: Центр соціологічних досліджень МДПУ ім. Б. Хмельницького, грудень 2019. 36 с.
3. Коркия Э.Д. Культура как модернизационный проект современного развития. М.: МАКС Пресс, 2014. 218с.

УДК 342.25

СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ІЗ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Жуков Б.С.

*студент групи ПУіА 2017-1 Харківського національного університету
міського господарства імені О.М. Бекетова*

Глобалізація світу та стрімкий науково-технічний прогрес зумовили незворотні трансформаційні процеси не тільки в усіх сферах діяльності людства, а й в соціальній системі. Суспільство досить інтенсивно трансформується в інформаційне, що зумовило зростання інформаційних потреб у кожній цивілізованій людині. Те, що її світогляд та ідеологічні уподобання формуються під впливом засобів масової комунікації (далі – ЗМК) є незаперечним фактом. Інформатизація світу привела до створення єдиного інформаційного простору, у межах якого здійснюється споживання інформації, її виробництво та зберігання, взаємодія між різними акторами цього процесу. В цьому ж просторі уже ведуться інформаційні війни, які несуть не меншу загрозу, ніж військові дії.

Самою нагальною потребою людини-громадянина, на часі, є інформація щодо соціальних послуг органами публічної влади, як основи його життєдіяльності, а також інформація про задачі та результати діяльності

держави, як правового чинника життєдіяльності усієї соціальної системи – суспільства. У сукупності це актуалізує необхідність визначення сучасних форм та методів впливу ЗМК на розвиток системи публічного управління, що сприятиме розробленню дієвих засобів захисту національного інформаційного простору від зовнішніх впливів; покращенню системи комунікацій між органами публічної влади та громадськістю; задоволенню потреб людей в інформації про діяльність органів публічної влади.

Крім закріплених законодавством України [2], [3], [4], [5] форм та методів впливу ЗМК на розвиток системи публічного управління (взаємодія, підтримка, врахування пропозицій та думок, право на інформацію, залучення до публічного управління тощо), дослідники вивчають та адаптують до українських реалій напрацювання світових практик ЗМК, які знаходять сучасніші форми та методи впливу.

Наукова думка українських дослідників також розвивається у такому напрямку. Наприклад, ними ведуться дискусії із законодавцями щодо необхідності розроблення та впровадження Інформаційного Кодексу України, який визначатиме суб'єкт, об'єкт та предмет інформаційного права, інформаційні правовідносини при доступі до інформації, механізми забезпечення суверенітету та безпеки інформаційного простору України тощо. Безумовно, такий крок зумовлює проблему оцінювання ефективності нормативно-правового забезпечення, яка за даними наукових публікацій, може бути успішно вирішена шляхом використання технології штучних нейронних мереж.

Усе вище означене стає досить актуальним в умовах упровадження в Україні електронного урядування (е-урядування) [1], оскільки з'являється можливість миттєвого опрацювання запитів на інформацію та звернень громадян, що значно поліпшить роботу посадовців в органах публічної влади усіх рівнів. Впровадження е-уряду гарантує певний рівень інформаційної відкритості та прозорості діяльності органів публічної влади, а також підвищення їхнього рівня довіри та плідної взаємодії з ЗМК. У сукупності це сприяє формуванню позитивного іміджу органів публічної влади.

Таким чином, аналіз сучасного рівня взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації виявив достатньо високий рівень наукової та нормативно-правової розробленості озвученої проблематики. Проте, інтенсивний розвиток світової інформаційної спільноти та інформаційного суспільства України зумовлюють безперервний науковий пошук принципово нових форм взаємодії органів публічної влади із засобами масової комунікації як ключового чинника позитивного іміджу влади.

Список літератури:

1. Концепція розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 груд. 2011 р. №250-р. // Офіц. вісн. України. – 2010 р. - № 97. – Ст. 48
2. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // ВВР України. – 2011. - № 32. – Ст. 314

3. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. – URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/lawes/show/2657-12>

4. Про Порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 верес. 1997 р. № 539/97 ВР // ВВР України. – 1997.- № 49. – Ст. 299

5. Про Порядок оприлюднення в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січ. 2002 р. - № 3. // Офіц. вісн. України. – 2002. - №2. – Ст. 234

УДК: 351.77:613/614(477)

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Захарченко Н.П.

*магістр, Житомирський національний агроекологічний університет,
м. Житомир*

Державне управління розвитком системи охорони здоров'я України має широкомасштабний та кількісний комплекс засобів, методів, інструментів для удосконалення та осучаснення сфери здоров'я нації, перетворення її із соціально збиткової на перспективно-інноваційну. Компетентне впровадження інноваційних перетворень забезпечить належні умови задля якісної профілактики здоров'я населення та доступної медицини, які полягатимуть в площині основних принципів відкритого суспільства: рівності громадян та верховенстві чинного законодавства.

Дослідженню проблеми державного управління розвитком системи охорони здоров'я присвятили свої праці такі відомі вчені, як С. Антонюк, Д. Арзянцева, В. Беглиця, М. Білинська, А. Бондар, Ю. Вороненко, М. Голубчиков, В. Долот, Д. Дячук, Д. Карамишев, В. Князевич, Н. Кризина, В. Лазоришинець, В. Москаленко, Г. Слабкий, І. Станкевич, Ю. Ціюмашко, І. Яковенко та ін. Водночас потребує подальшого дослідження управлінські процеси в системі охорони здоров'я в умовах трансформації та децентралізації влади.

Водночас брак комплексності та системності у висвітленні питань удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку системи охорони здоров'я України зумовлює потребу в подальшому вивченні цієї проблематики, узагальненні практичних досягнень, розробці сучасного методологічного забезпечення, що і зумовило вибір та актуальність теми, структуру роботи, наукове й практичне значення проведеного дослідження.

У 2018 році розпочалася трансформація первинної медичної допомоги – закладів, де працюють терапевти, сімейні лікарі та педіатри. У багатьох розвинених країнах світу первинна меддопомога, а саме сімейні лікарі,

вирішує більшість звернень пацієнтів. Наприклад, в Британії з близько 90% усіх звернень пацієнтів допомагають сімейні лікарі. Це ефективно, бо допомагає запобігати багатьом хворобам до того, як вони потребуватимуть складного, дорогого і не завжди успішного лікування. Слід зазначити, що трансформація охорони здоров'я – це поетапний план складних змін, закріплений в Законі України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення»

Проблеми в охороні здоров'я обумовлені наступними факторами:

- забюрократизована система управління;
- система фінансування застаріла та неефективна і характеризується недостатністю державних (суспільних) коштів;
- система кадрового забезпечення є недосконалою.

Посилення негативного впливу цих факторів пов'язано також і з проблемами неузгодженості реформ у різних сферах економіки України. На вирішення цих проблем має бути спрямована реалізація стратегії розвитку нової системи охорони здоров'я в Україні, яка на нашу думку має містити наступні напрями:

1. запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування;
2. налагодження функціонуючої системи професійного самоврядування;
3. удосконалення системи кадрового забезпечення;
4. підвищення структурної ефективності сфери охорони здоров'я;
5. забезпечення ефективної профілактики інфекційних та неінфекційних захворювань;
6. забезпечення підвищення ефективності використання фінансових ресурсів;
7. інформатизація галузі;
8. запровадження системи управління якістю медичної допомоги на рівні держави, регіону, закладу охорони здоров'я, медичного працівника, зокрема, моніторингу задоволеності пацієнтів її якістю;
9. забезпечення ефективної фармацевтичної політики (спрощення та раціоналізація дозвільної системи, збалансування системи контролю; стимулювання імпортозаміщення; впровадження державного регулювання цін на ліки із застосуванням референтних цін; розширення застосування механізму відшкодування вартості лікарських засобів; модернізація мережі аптечних закладів у систему, що надає медико-фармацевтичні послуги);
10. здійснення ефективного інформаційно-комунікаційного забезпечення побудови нової системи охорони здоров'я та моніторингу громадської думки;
11. забезпечення наукового супроводу створення нової системи охорони здоров'я країни.

Висновки. В результаті реалізації стратегії трансформації та подальшого розвитку системи охорони здоров'я України за вище наданими стратегічними напрямами розвитку громадяни України отримають якісні і

доступні медичні послуги, медичні препарати та своєчасну ургентну допомогу. Не зважаючи на багатовекторну критику триваючої медичної реформи, слід зазначити, що досить значні позитивні зрушення в системі охорони здоров'я було здійснено за напрямками: трансформація первинної ланки; оптимізація мережі закладів системи охорони здоров'я; запровадження електронної системи охорони здоров'я (eHealth); міжнародні закупівлі ліків та медичних виробів.

Список літератури

1. Аргументы в пользу инвестиций в общественное здоровье. Один из важнейших элементов новой Европейской региональной политики здравоохранения // Здоровье-2020. – Европейское региональное бюро ВОЗ: Копенгаген, 2017. – 84 с.; Европейское региональное бюро ВОЗ: Копенгаген, 2015. – 32 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0006/287763/Case-Investing-PublicHealth-RUS.pdf

2. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарноепідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я в Україні за 2017 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uiph.kiev.ua/download/Vidavnictvo/Shchorichna%20dopovid/2017.pdf>

3. Alwan AI, Maclean DR, Riley LM, d'Espaignet ET, Mathers CD, Stevens GA, Bettcher D. Monitoring and surveillance of chronic noncommunicable diseases: progress and capacity in high-burden countries // *TheLancet*. – 2010. – N. 10.

4. Mihajlo B. Jakovljevic, Olivera Milovanovic. Growing Burden of Non-Communicable Diseases in the Emerging Health Markets: The Case of BRICS *Front Public Health*. – 2015.

УДК 351.338.620

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ГАЗОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Ільєнко А.С.

здобувач, Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Не викликає сумніву те, що розвиток паливно-енергетичного комплексу в економіці країни має надзвичайно велике значення для формування зовнішньоекономічних та політичних зв'язків. Україна є однією з провідних країн Європи у галузі транспортування газу. Це пов'язано з її історичним минулим та унікальним географічним положенням. Наша країна знаходиться на перехресті нафтогазових потоків Євразійського континенту. Одночасно економіка залишається енергозалежною від поставок імпортих

енергоресурсів, передусім нафти і газу. З цього випливає особливість функціонування та розвитку вітчизняного паливно-енергетичного комплексу, а також формування ролі держави на міжнародному енергетичному ринку. З одного боку, Україна має потужну інфраструктуру транспортування газу у європейські країни, а з іншого – її економіка залежить від закордонних постачальників природних вуглеводнів, оскільки власними ресурсами вона забезпечена недостатньо. Отже, у розрізі питань підвищення рівня енергетичної безпеки держави стабільний власний розвиток нафтогазової галузі стає стратегічною метою в процесах енергозабезпечення України, оскільки споживання газу і нафтопродуктів залишається стабільно високим, притому, що задоволення потреб у вуглеводнях за рахунок власного видобутку нафти та природного газу становить в Україні близько 20–25% [4, с. 104].

Сьогодні Україна — енергодефіцитна країна, запасів нафти, вугілля і газу якої недостатньо для задоволення потреб власної економіки й населення. Але проблема навіть не в цьому, подібна ситуація є нормальною практично для всіх європейських країн, а в тому, що наша країна отримує основні обсяги вуглеводнів (близько 85%) безпосередньо з одного джерела, Росії, або ж куповані енергоносії потрапляють в Україну транзитом через російську територію. А відповідно до міжнародної практики, таких незалежних одне від одного джерел має бути три-чотири. У прив'язці постачань лише до однієї країни криється загроза для політичної незалежності держави загалом.

У руках України є достатній інструментарій для внутрішніх дій, який повинен мінімізувати для країни загрози в разі, якщо навіть російські обхідні газопроводи таки будуть реалізовані [2, с. 118].

Нині, коли експорт нафти й газу має ключове значення для стабільності російського бюджету, вуглеводні стали для Росії інструментом політичного впливу в тих країнах, які залежать від російських постачань. У зв'язку з цим кремлівська пропаганда в Європі помітна на різних рівнях: це протести проти сланцевого газу, у зв'язку з якими виникла багато матеріалів, які переконують, що найбезпечніше продовжувати купувати російську сировину, а також поширення тези, нібито будь-які альтернативи (СПГ зі США, поставки з Норвегії) є економічно не вигідними. Автори пропагандистських меседжів користуються тим, що енергетична безпека — це складна, малозрозуміла для більшості тема, в якій легко скотитися до чистих емоцій і популярних у пресі міфів, які не мають нічого спільного з дійсністю [1].

Глобалізаційні процеси та світові тенденції розвитку енергетики призводять до збільшення споживання енергетичних ресурсів. Із збільшенням чисельності населення зростають потреби у ресурсах. Згідно з прогнозами експертів до 2030 року всесвітні витрати енергії мають збільшитися втричі. Такий попит на енергію підвищується внаслідок енергетичних потреб насамперед таких країн, як США, Китай, Росія та Індія.

Одним із пріоритетних напрямів зменшення споживання первинних енергоресурсів є розвиток нетрадиційних та поновлювальних джерел енергії. Нині їх частка в енергетичному балансі України не перевищує 0,7%. Сучасні

вчені стверджують, що доведення частки альтернативної енергетики в загальному енергобалансі до рівня 15% дасть змогу підвищити показник енергетичної безпеки на 3,5% [5].

Україна має колосальний енергетичний потенціал. Вона посідає 1-е місце в Європі за запасами уранових руд і 3-є — за запасами природного газу. Запасів нафти у країні і газоконденсату навіть за відсутності активної розвідки вистачить ще на 20 років. Проектна потужність 7 нафтопереробних заводів, розташованих в Україні, перевищує 50 млн т.

Тобто за своєчасної модернізації заводів випуск палива на них міг би вчетверо перевищити потребу країни в нафтопродуктах, Україна могла б стати великим експортером бензину і дизпалива. А за даними Українського інституту майбутнього, вже до 2022 року країна може вийти на повне самозабезпечення газом, нафтою і нафтопродуктами.

Оптимальний вихід для України в нових умовах — це взагалі позбутися імпорту газу. І саме це й декларується на урядовому рівні. Однак на практиці заходи з енергозбереження, економії або нарощування видобутку палива продовжують фінансуватися за залишковим принципом або адміністративно блокуються. Як наслідок, після незначного збільшення видобутку в 2015-2017 роках (з 19,9 до 20,5 млрд. куб. м) із лютого 2018 року газовидобувна галузь країни повернулася до зменшення видобутку. Обсяги видобутку газу приватними виробниками того ж року також зменшилися до 4,1 млрд куб. м проти 4,2 млрд, хоча в попередні роки вони динамічно нарощували показники [3].

Таким чином, очевидно, що плани щодо зменшення споживання й видобутку блакитного палива у країні, які давали б шанс на самодостатність України в газовій сфері вже з опалювального сезону 2020-2021 років, реалізувати навряд чи вдасться. А це, в свою чергу, свідчить не тільки про необхідність рішучих кроків для активізації заходів щодо зменшення споживання газу в комунально-побутовій сфері, а і збільшення його видобутку компаніями незалежно від форми власності.

Крім того, необхідно вже зараз взяти курс на максимальне наповнення вітчизняних сховищ і створення стратегічного ресурсу, поки газ у великих обсягах усе ще проходить через українську ГТС. Адже якби вдалося до початку опалювального сезону 2019-2020 років довести запаси у вітчизняних ПСГ до 30 млрд куб. м газу, то при зменшенні споживання і видобутку була б можливість забезпечувати країну блакитним паливом принаймні до кінця опалювального сезону 2021-2022 років. Цього часу вистачило б, щоб знайти прийнятну альтернативу імпортованому газу і так збалансувати обсяги видобутку і споживання, щоб мати можливість спокійно пережити опалювальний сезон 2022-2023 років і всі наступні [1].

Висновки. Тому, слід зазначити, що вітчизняна газова галузь у найближчому майбутньому потребуватиме значних інвестицій для свого розвитку. Причому провідну роль у цьому інвестиційному процесі, найімовірніше, повинна буде відігравати держава, в тому числі й за рахунок доходів державних підприємств. А це, своєю чергою, означатиме, як мінімум,

скорочення надходжень до державного бюджету від підприємств газової промисловості. Тому такі зміни треба буде враховувати при формуванні державного бюджету України вже у найближчому майбутньому і вишукувати додаткові джерела наповнення його дохідної частини. Цілком імовірно, що за таких обставин суттєвих коректив потребуватиме політика державного регулювання нафтогазового сектору української економіки.

Список літератури:

1. Лага І. Енергетична безпека України та російська агресія: URL: https://petrimazepa.com/uk/energetichna_bezpeka_ukraini_yak_katalizator_rosiyskoi_agresii.
2. Матвійчук Н. Загрози енергетичній безпеці України. Регіональна економіка та економіка природокористування. 2018. № 1. С. 118-125.
3. Міненерговугілля оприлюднило дані щодо видобудку природного газу у 2018 році: URL: <https://www.rbc.ua/ukr/news/minenergouglya-obnarodovalo-dannye-dobyche-1548667865.html>.
4. Стучинська Н.П. Енергетична безпека України: сутність і можливості реалізації. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 9. С. 104-108.
5. Тараєвська Л.С. Складові енергетичної безпеки та критерії оцінки: URL: <http://economyandsociety.in.ua/journal-8/15-stati-8/725-taraevska-l-s>.

УДК 1:001:167/168(075.8)

ЦІННОСТІ ФІЛОСОФІЇ ГУМАНІЗМУ І ДЕМОКРАТІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Іщенко М. П.

*октор філос. наук, професор, Черкаський національний університет імені
Богдана Хмельницького*

Як ніколи раніше, сьогодні з особливою гостротою проявляється необхідність, в сучасній цивілізації та й в Україні, науково аргументованої прогресивної філософії публічного управління. Саме вона долучає людство до загальноцивілізаційних цінностей, тому й була завжди основним рушієм суспільного прогресу. Вона розробляє систему філософських, теоретико-методологічних підходів, принципів, законів, які є, з одного боку, результатом теоретичних надбань людства, а з іншого – продуктом історично сформованої практики публічного управління. Поєднуючи їх, філософія надає публічному управлінню гуманістично-демократичне, логістичне, онтологічне, гносеологічне, аксіологічне тощо забезпечення прогресивного розвитку країн.

Своїми цінностями філософія публічного управління, з одного боку, надає інформацію про результати наукових досягнень в сфері публічного

управління, а з іншого, - презентує екскурс в соціально-економічний, політичний, культурний контексти, в яких формуються ті чи інші управлінські теорії і практики та концепції розвитку системи публічного управління.

Практична реалізація науково аргументованої прогресивної філософії публічного управління повинна вирішуватись як в державній, так і в регіональній політиці. Тоді і зникне велика кількість проблем, - негативних, кризових, ризикових явищ в розвитку України. Такою прогресивною філософією публічного управління є філософія гуманізму і демократії, її наукова теорія.

За сучасних кризових явищ у світі суттєво зростає актуальність гуманістично-демократичного забезпечення прогресивного розвитку України. Невідкладним практичним завданням є впровадження в життя українського суспільства гуманістичних, демократичних ідей і цінностей, офіційно визнаних і запропонованих до впровадження в життя Організацією Об'єднаних Націй та Міжнародною Асоціацією людських цінностей (заснованою Європейським Союзом, в Женеві, 1997 р.), а також цінностей, розроблених Міжнародною Академією Гуманізму (заснованою у США) в «Гуманістичному маніфесті 2000» (англ. «Humanist Manifesto 2000») та інших документах.

Відзначені документи створені видатними вченими-гуманістами, демократами Європи і Світу. Вони варті уваги хоча б для того, щоб почати їх впроваджувати в нашій країні, так як це роблять найпрогресивніші народи. Та й для того, щоб не вилетіти на узбіччя суспільного прогресу. Особливо актуалізується необхідність консолідації всіх прогресивних сил, інституцій, наукових шкіл гуманістичного та демократичного спрямування на основі досягнень суспільного прогресу в різних країнах.

Динаміка соціально-економічних перетворень українського суспільства зумовлює необхідність впровадження прогресивних цінностей філософії гуманізму і демократії у суспільстві та формування ціннісних установок публічних службовців. Необхідно відзначити, що за умов стрімкого науково-технічного прогресу цінність гуманістично-демократичної освіченості та наукової організації праці сучасних публічних службовців має бути на першому місці і розглядатися ними як основна умова кар'єри та запорука досягнення успіху в публічному управлінні.

Впроваджуючи інноваційні ідеї і цінності, прогресивна філософія гуманізму і демократії ставить в центр публічного управління суверенну людську особистість, демократичні принципи та соціальні потреби.

Визначальною основою гуманізації публічного управління визнається людиноцентризм і його демократичний характер. В основу принципів і критеріїв гуманізації вводиться вселюдська рівність. Тільки соціально-гуманістичні, ліберально-демократичні, загальнолюдські цінності, які визнані основоположними в системі публічного управління, можуть врятувати Україну і все людство від глобальних катастроф і потрясінь.

Цінності миролюбства і людинолюбства філософії гуманізму і демократії є найефективнішим маніфестом на шляху виживання сучасної світової цивілізації, який не має ніякої альтернативи. Нормативно-правове впровадження філософії гуманізму і демократії законодавчо вимагало б в умовах ринкових метаморфоз, криз, переворотів, шоккових потреб, інформаційних та валютних війн, економічних і соціально-політичних гіпершвидкостей приділяти більше уваги реалізації соціально-гуманістичних та ліберально-демократичних цінностей в публічному управлінні.

На основі цінностей філософії гуманізму і демократії відкриваються оптимістичні можливості пошуку і впровадження інноваційних принципів, методів, засобів і механізмів демократизації публічного управління та адміністрування, підпорядкованих саме потребам людей, їх цінностям та ціннісним установкам. Не варто забувати, що ще в першій половині XIX ст. потреби і цінності гуманізму, демократії та миру стали основними складниками програмних документів і масових суспільних рухів за мир. А вже із середини XIX ст. було покладено початок широкого суспільного, пацифістського руху за встановлення всезагального миру та відвернення війни.

Найбільша заслуга філософії гуманізму і демократії полягає в тому, що вона акумулює в собі всі ті ідеї і цінності людства, які дав йому суспільний прогрес. Вона посідає основне місце в прогресивному розвитку країн, держав, в т.ч., публічного управління та у формуванні ціннісних установок публічного службовця. Адже саме ціннісна установка публічного, державного службовця лежить в основі прийняття ним управлінського рішення та його виконання.

Важливо науково аргументувати цілісну систему ціннісних установок та яким має бути механізм формування ціннісної установки у публічного службовця. Вихідним методологічним принципом тут є той аргумент, що на першому місці в житті людини знаходяться потреби. Їх задоволення відбувається відповідними цінностями й ціннісними установками.

Філософія гуманізму і демократії формує у публічних службовців та й взагалі в кожній людині ціннісні установки на такі цінності: мир, прогрес, гуманізм, демократія, свобода, справедливість, рівність, права людини, ненасильство, відвернення війни, вирішення екологічної, продовольчої, енергетичної, демографічної та інших глобальних проблем сучасності.

Та все ж за великим рахунком головна проблема людства – в закритості та необізнаності в області філософії гуманізму і демократії і, перш за все, в її соціально-гуманістичних та ліберально-демократичних цінностях. А тим часом життя переконує, що система ціннісних установок публічних службовців є одним із ключових компонентів їх професійної успішності. Вона справляє основний вплив на сутність, зміст та на стиль управлінської діяльності, на якість управлінських рішень та на всі дії щодо їх виконання. Важливо, ця ціннісна установка «на добро» чи «на зло» (якщо на зло, то результатом і буде зло), на мир чи на війну тощо.

Сучасні публічні службовці, як окрема численна соціально-професійна група, формують свою специфічну систему ціннісних установок, відповідальну перед суспільством. Вона залежить від специфіки професійної діяльності, професійного менталітету, особливостей корпоративної культури, стратегії професійної діяльності публічного службовця. Наявна система гуманістичних і демократичних ціннісних установок публічних службовців здатна стати тією основою, яка забезпечить прогресивну обґрунтованість в прийнятті і здійсненні управлінських рішень та їх впровадженні в життя.

Висновки. Цінності та ціннісні установки філософії гуманізму і демократії є критерієм, котрий показує які із цінностей є потребами більшої частини суспільства. Формування прогресивних ціннісних установок відіграє основну роль в соціальному становленні особистості публічного службовця.

Інтегральним критерієм дієвості системи ціннісних установок публічного службовця є міра прогресивності у владно-управлінській діяльності. Невід'ємною складовою гуманних, демократичних основ публічного, державного управління є принципи гуманізму і демократії, які зобов'язують визнавати, дотримуватися і захищати права та свободи людини і громадянина. Ці принципи вимагають від публічного і державного службовця поваги до кожної людини, визнання суверенітету особистості і її гідності, спонукають бути ввічливим, тактовним, толерантним і скромним. Це повинно не лише проявлятися зовні, але і стати внутрішніми ціннісними установками публічного службовця. Філософія цих принципів полягає в тому, що держава існує і діє для людини, а не людина для держави.

Філософія гуманізму і демократії, інноваційні ідеї гуманізму і демократії конкретизують науково-методологічну «дорожню карту» для інноваційного пошуку реалістичних шляхів конструктивного державотворення в Україні, соціального становлення суверенної, гармонійної особистості публічних службовців і оновлення інститутів держави та громадянського суспільства, що відповідали б європейським стандартам і гуманним, демократичним перспективам.

УДК 351

Е-ПЕТИЦІЯ ЯК ФОРМА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Капітаненко Н.П.

*к.ю.н., доц., доцент кафедри менеджменту та управління проектами,
Інженерний інститут ЗНУ, м. Запоріжжя*

Перехідний характер соціально-правової реальності українського суспільства формує основи якісних перетворень цивілізаційного рівня для становлення України як демократичної, соціальної і правової держави та формування громадянського суспільства.

Правовою основою розвитку демократії в країні є положення ст.5 Конституції України про те, що єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Однією із гарантій реалізації зазначеного є право направляти індивідуальні чи колективні письмові або особисті звернення до органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення та надати обґрунтовану відповідь у встановлений законом час (ст. 40 Конституції України) [1].

Особливою формою колективного звернення громадян до президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування відповідно до ч.3 ст. 5 Закону України «Про звернення громадян» від 01.10.1996 р. є електронна петиція [2].

Петиція (лат. *petitio*) – це пошук, прохання. Електронна петиція – це колективне звернення в електронній формі у вигляді тексту скарги (протесту) та/або пропозиції, на яку адресат (суб'єкт владних повноважень) публічно оголошує про свою позицію щодо згоди чи незгоди по суті петиції, інформує про аргументи у разі незгоди та організовує спільну з авторами та їх прихильниками роботу з розроблення та втілення плану реалізації петиції у разі згоди [3].

Новела українського законодавства щодо електронних петицій базується на зарубіжному досвіді використання електронних звернень. Вперше електронні петиції як спосіб донесення думки громадян до влади було використано в Шотландії в 1999 р., коли на сайті парламенту з'явилися електронні звернення. В подальшому, більшість європейських країн скористалися таким видом суспільного діалогу з органами публічної влади. Інституції Європейського Союзу також почали використовувати електронні звернення, так з кінця 2014 р. на сайті Європарламенту з'явилися електронні петиції.

Відповідно до ст.23-1 Закону України «Про звернення громадян» від 01.10.1996 р. громадяни можуть звернутися до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування з електронними петиціями через офіційний веб-сайт органу, якому вона адресована, або веб-сайт громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на підтримку електронної петиції.

В електронній петиції має бути викладено суть звернення, зазначено прізвище, ім'я, по батькові автора (ініціатора) електронної петиції, адресу електронної пошти. На веб-сайті відповідного органу або громадського об'єднання, що здійснює збір підписів, обов'язково зазначаються дата початку збору підписів та інформація щодо загальної кількості та переліку осіб, які підписали електронну петицію. Існують певні заборони стосовно змісту звернення, так електронна петиція не може містити заклики до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганду війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, заклики до вчинення

терористичних актів, посягання на права і свободи людини. У разі невідповідності петиції встановленим вимогам оприлюднення такої петиції не здійснюється, про що повідомляється автору (ініціатору) не пізніше строку, встановленого для оприлюднення.

Після оприлюднення електронної петиції на офіційному веб-сайті відповідного органу влади, місцевого самоврядування або на веб-сайті громадського об'єднання розпочинається збір підписів на її підтримку.

Відповідні органи публічної влади та громадські об'єднання під час збору підписів на підтримку електронної петиції зобов'язані забезпечити: безоплатність доступу та користування інформаційно-телекомунікаційною системою, за допомогою якої здійснюється збір підписів; електронну реєстрацію громадян для підписання петиції; недопущення автоматичного введення інформації, у тому числі підписання електронної петиції, без участі громадянина; фіксацію дати і часу оприлюднення електронної петиції та підписання її громадянином.

З метою забезпечення реалізації права громадян на звернення до президента України з електронними петиціями Указом Президента України від 28 серпня 2015 року № 523/2015 було затверджено Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України (URL:<https://petition.president.gov.ua/>). З жовтня 2015 р. на офіційному сайті Верховної Ради України також почав працювати сервіс електронних петицій на виконання проекту «Електронний парламент» (URL:<https://itd.rada.gov.ua/services/Petitions/>).

У відповіді на електронну петицію повідомляється про результати розгляду порушених у ній питань із відповідним обґрунтуванням. Позитивним положенням законодавства є норма, яка передбачає розгляд як звернення громадян електронної петиції, яка в установленний строк не набрала необхідної кількості голосів на її підтримку.

Запровадження електронних петицій на місцевому рівні відбувається більш повільно. Вимоги до кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування та строку збору підписів визначаються статутом територіальної громади. З метою розширення можливостей реалізації прав громадян на вирішення питань місцевого самоврядування органи місцевого самоврядування запровадили на офіційних порталах розділи «Електронні петиції», об'єднані в Єдину систему місцевих петицій (URL: <https://e-dem.in.ua>).

Введення інституту електронних петицій вказало на питання, які потребують вирішення для їх вдосконалення, а саме: каталогізація звернень; процедура реєстрації петиції; зміст петиції щодо розмежування суспільних і комерційних інтересів тощо.

Відтак, формування громадянського суспільства сприяє актуалізації петицій як форми взаємодії з владою. За таких умов петиції перетворюються з інструменту індивідуального звернення до державних інституцій окремих громадян на засіб колективної ініціативи. Запровадження нового механізму взаємовідносин між суспільством і органами публічної влади в Україні

шляхом використання електронних петицій є проявом демократії та формою впровадження електронної демократії в епоху цивілізаційних перетворень.

Список літератури:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. С.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 09.10.2019).

2. Про звернення громадян: Закон України від 01.10.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №47. Ст.256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 09.10.2019).

3. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80> (дата звернення 07.10.2019).

УДК 141

ДІАЛЕКТИКА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТЯНСЬКІЙ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Куцепал С.В.

доктор філос.наук, Полтавський юридичний інститут, Полтава

Сьогодні людство живе та функціонує в умовах інформаційного суспільства, яке є результатом процесу інтенсивного зростання інформації, впровадження її у суспільну практику, адже зараз комп'ютерні, інформаційні та комунікаційні технології створюють практично безмежні перспективи розвитку та надають невичерпні можливості особистісного зростання, що суттєво впливає на процес становлення людини, вимагає узгодження соціальних, культурних, освітніх впливів на соціалізацію особистості. Сучасне суспільство стрімко набуває характеристик суспільства знань, де суттєво зростає роль кожної особистості як актуального чи потенційного носія унікальних знань. В цьому контексті актуалізується значення інституту освіти, яка перетворюється на концентровану форму соціалізації.

Особливістю сучасного соціуму є тенденції соціальної поляризації та індивідуалізації, соціальна мобільність на основі не лише майнового, а й освітнього цензу, внаслідок чого соціальна нерівність перетворюється на істотну ознаку суспільства і визначає об'єктивну потребу останнього у раціональному розподілі індивідів, залежно від їхніх здібностей, уподобань, прагнень. Саме освіта здатна нівелювати вплив соціального походження, розмір матеріальних статків, обумовлює меритократичний вимір

демократичного соціуму, запобігає відчуженню, обмеженню та духовному зубожінню.

Зазначені причини актуалізують роль та значення освіти як дієвого знаряддя соціальної еволюції, засобу становлення інноваційної моделі розвитку суспільства, забезпечення останнього кваліфікованими кадрами. Пізнавальна активність людини XXI століття зосереджена на реальності, що оточує кожного з нас. Кожна свідома особа прагне віднайти гносеологічні та аксіологічні засоби для заповнення прірви між людиною, наділеною свідомістю, здатністю до аналітичної та цілепокладальної діяльності, до визначення найбільш імовірних перспектив власного буття у світі, та самим світом, величним Універсумом, котрий ніколи не відкривається людині повністю. Прагнення мислячого суб'єкта до отримання найбільш адекватних знань про об'єктивну дійсність, яка є континуумом існування людини, детермінує визначення як власних ціннісних пріоритетів та моральних норм, так і суспільства в цілому.

У сфері управлінського дискурсу виникає тенденція трактувати освіту та всі преференції, які особа отримує завдяки освіті, лише як інструмент економічного зростання та запоруку матеріального успіху, а економічне зростання, відповідно, є шляхом до поліпшення якості життя та соціальної ситуації в країні. Знання вже не просто когнітивне багатство, засіб задоволення евристичної ентропії, а й стратегічний ресурс, яким потрібно вміти грамотно скористатися, щоб отримати найвищі соціальні, професійні та матеріальні дивіденди, перейти на інший рівень світорозуміння.

Щоб впевнено почуватися в сучасному глобалізованому світі, бути «в професії», будувати вдалу кар'єру, пріоритетними стають здібності, розвиток яких у парадигмі традиційної системи навчання вбачається досить проблематичним - розуміння міжкультурних відмінностей у поєднанні зі здатністю до міжкультурної комунікації, розвиток самомотивації до навчання, здатність вивчення культурних особливостей будь-якої соціальної спільності зсередини.

В плані ресурсів та евристично-комунікаційного потенціалу, виробництва та ретрансляції різноманітної інформації величезне значення надається Інтернету, який постає найдосконалішим інструментом пізнання, спілкування та виробництва, проте існує крихка межа між позитивними та негативними наслідками мережі. Небезпечною і для суспільства, і для окремої особистості є спокуса надання віртуальному образу гіпертрофованого значення, наслідком чого можуть стати значні проблемні колізії, інтелектуальне та емоційно-екзистенційне відчуження, домінування об'єктів комп'ютерної реальності над об'єктами природного світу. Ще одна небезпека у тому, що ненадійність тих масивів інформації, які отримуються завдяки Інтернету, породжує гіперкритичність, сприяє поступовому формуванню ціннісної орієнтації майже тотальної недовіри до будь-якого джерела інформації

Безособова інформація, трансформація комунікації, інформаційні технології, «мережева освіта», інноваційні загальноосвітні мережі,

необхідність генерації нових освітніх спільнот, які базуються на творчому, креативному підході вчителя (викладача) до свого предмету, поєднаному з активним використанням можливостей мережі Інтернет, ерозія знання, поширення беззмістовної і непотрібної інтерактивності, яка стає тредном в освітньому процесі, втрати орієнтації у інформаційних потоках - це далеко не повний перелік викликів, на які має реагувати вітчизняний інститут освіти.

Актуальною та затребуваною у такій ситуації стає мисленнево-діяльнісна педагогіка, яка має за мету максимізацію креативного потенціалу особистості заради самовдосконалення та саморозвитку, а також для подолання кризових явищ, породжених глобалізацією та інформатизацією. Завдяки впровадженню моделі мисленнево-діяльної педагогіки формується інноваційний потенціал розвитку особистості та трансформації суспільства, забезпечується інтегрованість особистості до соціокультурного буття та соціальної комунікації.

Освіта покликана забезпечити можливість прогресивних перетворень в Україні і забезпечити надійні перспективи розвитку у режимі вироблення і утвердження ціннісних пріоритетів суспільної модернізації, що базуються на ціннісно-світоглядних пріоритетах новітньої освітньої парадигми, сутність якої полягає в зміщенні основного акценту із засвоєння певного обсягу інформації на активізацію мисленневої діяльності й розвиток самостійного, критичного мислення.

УДК 141

ПРОБЛЕМА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ

Корощенко М.Г.

студентка ІІ ОО

Щербакова Н. В.

к. ф. н., ст. викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Динамічні зміни, які притаманні економічній, політичній та духовній сферам українського соціуму, супроводжуються проблемами його консолідації. Це зумовлено тим, що все більше спостерігається сегментованість та атомізованість суспільства, яка не дозволяє ефективно вирішувати завдання, щодо виходу з кризового стану.

Положення погіршується, як збільшенням ступеня майнової диференціації, так й кількості ризиків, які притаманні буттю різних соціальних груп. Важливим є те, що швидкість наявних трансформацій прискорилась після подій Революції Гідності 2013-2014 рр., розгортання воєнних дій на Донбасі. Суттєвим моментом є те, що на сучасному етапі історичного розвитку нашого суспільства, максимально збільшився ступінь

загострення багатьох суспільних протиріч, що, у свою чергу, зумовило поглиблення ціннісних дезорієнтацій, причому, не тільки за так званими «лівніями Хантінгтона», але й у межах окремих поколінь.

Саме тому потребують осмислення чинники, здатні, як суттєво впливати на інтеграційні процеси в суспільстві, так й забезпечувати задоволення різноманітних, й часто суперечливих, суспільних та індивідуальних потреб, а також утвердження відповідних цінностей та реалізацію настанов соціальних суб'єктів. [3]

Розбалансованість соціальних зв'язків, їхня активна деформація, заважають відтворенню цілісності соціуму та виступають в якості основних причин такого явища, як аномія. Основна його сутність полягає у тому, що суспільство, як многорівнева система, знаходиться у такому стані, для якого притаманна відсутність загальноприйнятих цінностей та норм, що виступають в якості універсальних регуляторів соціальної поведінки людей. Стан аномії є породженням конкретно-історичних умов, що призводять до розбалансованості у розвитку таких основних сфер соціуму, як економічна, політична, духовна, а також до деформації процесів побудови суспільних зв'язків.

Важливим чинником є те, що аномія, внаслідок наявності у суспільстві системних зв'язків, ще більше посилює кризові явища у різноманітних його сферах. Тому закономірним є те, що феномен аномії посилює процес дезорієнтації у системі цінностей та норм, що притаманна, як суспільній, так й індивідуальній свідомості.

Справа в тому, що важливу роль у розвитку суспільства відіграють ціннісні орієнтири, тому що вони формують потреби, інтереси, стереотипи, впливають на поведінку. У свою чергу, це визначає якісні характеристики зв'язків між соціальними групами (класами), що розбудовуються в суспільстві. Слід зазначити, що чим менше розбіжностей між різноманітними соціальними та віковими групами, тим нижчий ступінь дезінтеграції суспільства. Тому не випадково у наукових розвідках багато уваги приділяється молоді. Адже від того, наскільки ціннісні орієнтації молоді співпадають з ціннісними орієнтаціями нашого соціуму, залежить прогресивний розвиток останнього.

Становлення сучасної української молоді відбувається в умовах формування нових соціальних відносин, у період глобалізації та інформатизації, які спричиняють соціокультурні зміни, зокрема розмиття ціннісних основ та традиційної моралі, послаблення культурної спадкоємності. Сучасній молоді багато норм моралі видаються застарілими, обтяжливими, такими, що невиправдано обмежують її свободу, волю та індивідуальність. Слід зазначити, що дані явища відбуваються на тлі процесу запозичення сучасних західноєвропейських ціннісних моделей.

Актуальність дослідження специфіки трансформації ціннісних орієнтацій сучасної української молоді посилюється фактором активної інтеграції України до системи світового співтовариства. Одночасно, окреслення шляхів оптимізації ціннісних орієнтацій у світогляді молодого

покоління, забезпечує можливість соціальної практики закладання ціннісних передумов досягнення суспільного консенсусу в сучасній Україні.

Оскільки феномен цінностей найбільш широко представлений у західній філософії XIX-XX ст., у роботах таких дослідників, як Р. Лотце, Ф. Brentano, А. Мейнонга, М. Гартмана, І. Канта, Г. Ріккєрта, В. Віндельбанда, Р.Б. Перрі, Дж. Дьюї, С. Александера, Л. Реймекера, Ж. Маригена, В. Дільтея, О. Шпенглера, П. Сорокіна, Т. Парсонса, К. Клакхона, М. Шелера, Е. Тоффлера, Дж. Гелбрейта та інших.

Істотний внесок у світову науку та практику дослідження молодіжних проблем внесли З. Фрейд, Л. Фойер, Л. Шелефф та інші. К. Манхейм розглянув проблему молодіжної культури в межах концепції соціалізації; М. Мід ґрунтовно розробила соціокультурну динаміку міжпоколінного зв'язку;

Т. Парсонс окреслив поняття «культури юних», яку розглядав як стан опозиційності юнацьких цінностей світу дорослих; Л. Розенмайер, Ф. Малер, М. Карват, В. Міляновська представили інтеграційний підхід, за яким молодь є не тільки особливим об'єктом, але й замкнутим у собі предметом вивчення.

Важливою є соціологічна складова у дослідженнях ціннісних орієнтацій молоді Є. Головахи, Н. Паніної та інших, соціально-філософська – у роботах В. Білогур, І. Копери, Н. Юхименко та ін. Аналізують роль молоді у соціальних та політичних процесах сучасної України В. Бабенко, А. Мартинов, А. Маслак, А. Молдован, М. Пірен, О. Цілюрик, О. Савчук, О. Доній та ін.

Однак, на сучасному етапі, ще недостатньо досліджена сутність ціннісних орієнтацій молоді, не достатньо уваги приділено чинникам, що значною мірою обумовлюють їхню специфіку трансформацій, в умовах перетворень, що відбуваються в українському суспільстві. [11]

Слід також зазначити, що внаслідок відсутності в українському соціумі єдиної, генералізуючої системи цінностей, яка задає найзагальніші орієнтири суспільного розвитку, особистість позбавляється найважливіших зразків соціальної поведінки. Виникає внутрішній конфлікт, який стає для маргінального суб'єкта джерелом характерних установок по відношенню до соціального оточення, зазначених почуттям самотності, тривожності, відчуженості. До того ж, в умовах перехідного періоду відчуження переломлюється через створення негуманних, замкнутих структур із жорсткою соціальною обумовленістю, у яких індивід атомізований та протиставлений всьому навколишньому світу. Дегуманізація суспільства сприяє переходу маргіналів у систему відчуженого освоєння дійсності, з відхиленням свідомості у бік ірраціоналізму. Нові форми відчуження, духовна нестабільність, що нашаровуються на них, можуть пожвавити екстремістські настрої у деякої частини людей, привести до проявів деструктивної спрямованості маргінальності [7, с. 357].

Ці процеси здійснюють найбільший вплив на молодь, оскільки ця специфічна перехідна група перебуває на «життєвому роздоріжжі», й, водночас, відноситься до групи «запланованих маргіналів». Молодь, у силу свого юнацького максималізму, прикордонного положення, невизначеності

власного статусу, вже може бути віднесена до маргінальної групи. Крім того, вона у силу об'єктивних причин, тяжіє до маргінальності, чому сприяє соціальна незахищеність, блокування каналів самореалізації, низька соціальна мобільність, відсутність у свідомості молоді соціокультурних механізмів соціалізації [2, с.93]. У цьому контексті маргіналізація означає витіснення молодих людей на соціальну периферію, зникнення у неї ясних соціальних перспектив.

Важливим також є те, що найбільш актуальні проблеми сучасної молоді пов'язані з духовно-моральною сферою буття, про що свідчать такі чинники: відсутність світоглядних основ соціально-культурної ідентифікації молоді; руйнування механізму спадкоємності поколінь, внаслідок загальної дезінтегрованості культури; падіння престижу освіти, як способу соціальної адаптації; розрив культурної спадкоємності; втрата інтересу до особистісної самореалізації; низька активність молоді у вирішенні загальнонаціональних, регіональних та місцевих питань.

Світоглядна дезорієнтація сучасної молоді ще більше посилюється під впливом масової комерційної культури, яка прищеплює психологію споживацтва та вигоди, що у свою чергу призводить до моральної деградації особистості, зниження цінності людського життя, стимулюючи асоціальні та протиправні форми самореалізації, девіантну поведінку (злочинність, алкоголізм, наркоманію, проституцію) [10, с. 359].

Таким чином, можна зробити наступний узагальнюючий висновок. Зміни, що відбулися в українському суспільстві, на протязі останньої чверті століття, активізували як питання адаптації молодого покоління до нових умов, так й процес «переоцінки цінностей».

Важливим у цьому процесі є вибір молодим поколінням ціннісних орієнтацій, під впливом відповідних об'єктивних та суб'єктивних чинників, що у значній мірі обумовлює прояв позитивних або негативних тенденцій у суспільному розвитку.

У сучасному українському суспільстві й досі наявна подвійна інституціональна система, а існуючі «інституціональні пастки» призводять до ситуації, у якій старі цінності радянського періоду вже перестали працювати, а нові, ринкові – ще повноцінно не склалися, що обумовило становлення так званого «ціннісного вакууму», або «плавильного котла», наповнення якого залежить від специфіки соціальних змін, що впливають на ціннісні орієнтації молоді.

Список літератури:.

1. Александрова О. С. Специфіка становлення та розвитку середнього класу в умовах перехідного періоду сучасного українського суспільства: монографія / О. С. Александрова. – Суми: Університетська книга, 2008. – 364 с.
2. Білогур В. Є. Світоглядні орієнтації студентів: тенденції змін у трансформаційном суспільстві: [Монографія] / В. Є. Білогур. – Дніпропетровськ: Пороги: 2011. – 311с.

3. Волков О.Г., Землянський А.М., Олексенко Р.І., Рябенко Є.М. Філософія: навчальний посібник-практикум. МДПУ імені Богдана Хмельницького. – Мелітополь, 2017. – 272 с. ISBN 978-617-7346-72-1

4. Воловик В. І. Соціальна філософія: монографія / В. І. Воловик, М. А. Лепський, Т. І. Бутченко, О. В. Краснокутський. – Запоріжжя : Просвіта, 2011. – 376 с.

5. Глазунов В. В. Олигархические трансформации : монографія / В. В. Глазунов. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 364с.

6. Головаха Е. И. Трансформирующееся общество. Опыт социологического мониторинга в Украине / Е. И. Головаха. –К.: Наукова думка,1996.-147 с.

7. Горлач Н., Заветный С., Кострикин А. Философия ценностей / Н. Горлач, С. Заветный, А. Кострикин – Харьков: «СИМ», 2010. – 484с.

8. Ціннісні орієнтації сучасної української молоді. Щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України про становище молоді в Україні (за підсумками 2015 року) / Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики; [редкол.: Жданов І. О., гол. ред. колег., Ярема О. Й., Беляєва І. І. та ін.]. – К., 2016. – 200 с.

9. Щербакова Н. В. Анализ и перспективы развития духовно-культурных ценностей современной украинской молодежи / Н. В. Щербакова // Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції з питань патріотичного виховання молоді: Збірник наукових праць. – Запоріжжя : ФОП Купріяненко Л.А., 2011. – С.381-388.

10. Щербакова Н. В. Особенности формирования ценностных ориентаций украинской молодежи в условиях трансформирующегося общества. Философский аспект / Н. В. Щербакова // Теория и практика актуальных исследований: Материалы IV Международной научно-практической конференции. 15 мая 2013 г. : Сборник научных трудов. – Краснодар, 2013. – С. 37-39.

11. Molodychenko, V. V., Oleksenko, R. I., Troitska, T. S., Fedorova, O. V., Taranenko, G. G. Axiological survey of the modern cultural-educational practices of personality. Melitopol Bohdan Khmelnytsky State Pedagogical University Press, Melitopol. 2016. – 208 p. ISBN 978-617-7346-38-7

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДЕРЖАВНОМУ РЕГУЛЮВАННІ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Леоненко Н.А.

*к.е.н., докторант навчально-науково-виробничого центру Національного
університету цивільного захисту України, м. Харків*

Туризм – це унікальне соціально-економічне явище, що охоплює життя і діяльність людей у всьому світі як сфера рекреації та дозвілля, розвитку особистості, підприємництва, професійних інтересів і зайнятості, а також економічного розвитку. В сучасному світі туризм став стилем життя прогресивного суспільства, способом пізнання світу і значною частиною світової економіки.

Інформаційне забезпечення туризму є одним з напрямків реалізації державного регулювання туристської діяльності. Так, в Стратегії розвитку туризму і курортів на період до 2026 року однією з умов сталого розвитку сфери туризму і курортів є створення загальнодержавної інформаційної системи у сфері туризму та курортів та її інтеграція до світової інформаційної туристичної мережі [1]. Тобто, підвищення ефективності інформаційного обміну між суб'єктами туристичної діяльності є першочерговим завданням подальшого успішного функціонування та розвитку всієї туристичної сфери.

У сфері туризму можна виділити наступних суб'єктів: туристи, туристські організації, органи державної влади. Між ними постійно відбувається взаємний обмін інформацією. Основний обмін інформацією, на якому ґрунтується робота туристичного ринку, відбувається між туристськими організаціями (туристичними фірмами, засобами розміщення, підприємствами харчування, транспортними і екскурсійними організаціями) і туристами, як дійсними, так і потенційними. Організації, прагнучи залучити споживачів, транслюють інформацію про характеристики своїх послуг, ціни, знижки та спеціальні акції, умови надання послуг і наявність місць.

Від туристів підприємства намагаються отримати дані про потреби, мотиви споживчої поведінки, рівень і характер попиту, платоспроможності туристів. Маркетингові дослідження в даній сфері спрямовані на формування затребуваного туристичного продукту, що максимально відповідає запитам клієнтів. Важлива також оцінка суб'єктивних думок туристів про діяльність туристських підприємств. Такі думки виражаються в скаргах і пропозиціях. Туристи є джерелом найбільш оперативної інформації про якість туристичних послуг та обслуговування. Специфіка даного інформаційного потоку полягає в складності збору інформації, так як споживачі рідко висловлюють свою думку публічно. Виняток становлять все більш популярні останнім часом сайти відгуків в мережі Інтернет. В інших випадках використовують опитування, фокус-групи, результати сторонніх досліджень, аналіз внутрішньої і зовнішньої статистичної інформації.

Державні органи управління в сфері туризму, здійснюючи законотворчу діяльність, встановлюють законодавчі основи здійснення туристської діяльності, правила сертифікації туристських підприємств, умови надання державної підтримки організаціям. Визначаючи пріоритети розвитку туризму і обґрунтовуючи інвестиційну привабливість територій, держава перерозподіляє інвестиційні потоки. Підприємства сфери туризму надають органам державної влади інформацію про доходи, про кількість обслужених туристів тощо. Виходячи з цих даних, оцінюється динаміка розвитку галузі.

Державні органи управління також визначають права і обов'язки туристів, правила перетину державних кордонів, візові формальності. Дана інформація публікується у відкритому доступі в засобах масової інформації. Керуючи розвитком туризму на території країни, органи державної влади інформують вітчизняних та іноземних туристів про туристичні можливості різних територій, проводячи широкомасштабні рекламні кампанії і беручи участь в міжнародних тематичних заходах (наприклад, туристських виставках і форумах). Заохочуючи розвиток соціального туризму, держава повинна надавати інформацію про форми підтримки різних категорій громадян в області туризму і рекреації.

Одна з найбільш важливих функцій державного регулювання в туризмі полягає в забезпеченні безпеки туристів, як внутрішніх, так і іноземних. Під безпекою мається на увазі як запобігання загроз життю і здоров'ю туристів, так і збереження економічного добробуту громадян в процесі організації і здійснення подорожей. З цією метою державні органи зобов'язані інформувати громадян про природні особливості, стан екології, криміногенну обстановку, а також про факти недобросовісного ведення справ в сфері туризму. Для виявлення останніх проводиться сертифікація об'єктів інфраструктури, внесення туристських фірм до Єдиного реєстру туроператорів та ін. Ці бази даних повинні бути у загальному доступі і постійно оновлюватися.

З боку туристів органи державної влади отримують статистичну інформацію про активність і структуру туристських переміщень, тенденції туристського попиту. Отримані дані використовуються в якості вихідних при визначенні програм розвитку туризму на всіх рівнях, а також в якості індикаторів досягнення програмних цілей і оцінки ефективності вжитих заходів.

Інформаційний обмін відбувається також всередині перерахованих вище груп суб'єктів. Обмінюючись інформацією в професійній сфері, підприємства індустрії туризму та гостинності виявляють своє конкурентне становище на ринку, знаходять партнерів для співпраці і формування комплексних туристичних послуг, кваліфікований персонал. Туристи обмінюються між собою відгуками, порадами, вивчають фото- і відеоматеріали про подорожі, шукають попутників для спільних поїздок. При цьому дослідження показують, що інформація, отримана від туристів, сильніше впливає на споживчий вибір, ніж дані з інших джерел. Завдяки інформаційним потокам, між органами державної влади різних рівнів

здійснюється реалізація законодавчих та нормативно-правових актів, обмін досвідом успішного розвитку в'їзного та внутрішнього туризму, забезпечується міжрегіональна кооперація та інтеграція.

Крім суб'єктів туристичної індустрії, що безпосередньо контактують між собою, користувачами туристської інформації є підприємства сфери науки і освіти. Дані установи та окремі дослідники акумулюють різноманітні відомості про учасників туристичного ринку, статистику попиту та пропозиції, поведінку споживачів, тенденції розвитку галузі, можливості адаптації і застосування закордонного досвіду, вимоги до кваліфікації персоналу. Науково-дослідні організації на підставі отриманих даних розробляють наукове обґрунтування управлінських рішень в сфері туризму, а установи освіти здійснюють підготовку кадрів відповідно до вимог галузі.

У теорії та практиці управління наявність інформації означає зниження невизначеності та ризику, що призводить до прийняття більш продуманих і обґрунтованих управлінських рішень. В Україні у сфері туризму спостерігається низький ступінь інформаційної забезпеченості на всіх рівнях взаємовідносин. Тож, можна виділити наступні завдання формування і розвитку механізму інформаційного забезпечення розвитку туристичної галузі:

1. зниження інформаційного ризику при прийнятті рішень в сфері управління туризмом;

2. поліпшення координації дій між державними органами різних рівнів, а також іншими учасниками ринку внутрішнього і в'їзного туризму;

3. поліпшення основних характеристик інформації, що використовується: повнота, достовірність, актуальність і своєчасність, доступність, цінність;

4. уніфікація процесів збору, обробки, використання і поширення інформації;

5. збільшення туристичного попиту за рахунок підвищення інформованості туристів про туристичні можливості територій тощо.

Висновки. Таким чином, наявність повної, достовірної та актуальної інформації сприятиме прийняттю більш ефективних управлінських рішень та може стати достатньою основою для подальшого формування механізму інформаційного забезпечення розвитку сфери туризму. Сучасний вектор на діджиталізацію українського суспільства вимагає застосування інформаційних технологій для плідної взаємодії та співпраці всіх суб'єктів туристичного сектору як запоруки злагодженого механізму функціонування галузі та сприяння підвищення її конкурентоспроможності.

Список літератури:

1. Про схвалення стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження КМУ від 16.03. 2017 № 168-р // База даних «Урядовий портал» / КМ України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249826501> (дата звернення: 27.09.2019).

2. Богомазова И.В., Стенюшкина С.Г. Информационно-коммуникационные технологии как фактор развития регионального туристско-рекреационного комплекса // Научный результат. Технологии бизнеса и сервиса. – Вып. №2, 2015. С.55-61.

УДК 141.33

МИФОЛОГИЗАЦИЯ ЖЕНЩИНЫ В ДИСКУРСАХ КУЛЬТУРЫ И ПОЛИТИКИ СОВРЕМЕННОЙ УКРАИНЫ.

Новокшонова Н.А.

аспирантка кафедры филологии и перевода Днепропетровского национального университета железнодорожного транспорта им В. Лазаряна, г. Днепр.

В последнее время в связи с актуализацией проблематики концептосферы мифа появились новые научные работы, посвященные дискурсам понятий «миф», «архетип», «нарратив», «мифологема». С другой стороны, культурное пространство современности – общества постмодерна – обосновывает появление самых различных новых мифов, мифологем и их производных.

Р.Барт в своей работе «Мифологии», задаваясь вопросом «Что такое миф сегодня?», определяет точки соприкосновения современных и традиционных мифов, указывая, что миф – это словесная форма, коммуникативная система. «Поскольку миф – это слово, то мифом может стать все, что покрывается дискурсом...[1, с. 265], только человеческая история превращает действительность в слово, она и только она властна над жизнью и смертью мифического языка» [1, с. 266]. Таким образом, прежде всего миф – это способ обозначения реальности, реального бытия. Также важно, что миф выражает реальность через мифологемы. Мифологема этноспецифична. Для каждого этноса характерен свой набор мифологем. Мифологема не может быть сведена к конкретному мифу, она может быть только реконструирована (В.Н. Топоров).

Кроме Р.Барта вопросом мифологии занимались Ж.Делез, Дж. Кемпбелл, Л.Ж. Нанси. Дж Кемпбелл интересен мыслью о том, что нравственные устои общества основаны на мифах, а воздействие науки на миф ведет к утрате морального равновесия. [2, с. 5]. В психоанализе проблема мифа также занимает важное место. Как известно, З. Фрейд полагал, что мифы – это психологические законы сновидений.

Связывая историю с мифологией, Пилюгина Е.В. считает, что «непрерывная реверсия логического и мифического в современном мифе приводит к тому, что история то и дело переписывается, причем предыдущие истории не отвергаются окончательно. В результате миф теряет изначальную эмоциональную однородность и логическую последовательность, распадаясь на мифологемы – отдельные фрагменты-пазлы неомифической реальности,

включающее все варианты восприятия как ремиксы изначальной «истории.» [4, с. 171]

Современное информационное пространство Украины заполнено разнообразными мифами, одни из которых способствуют утверждению национальной идентичности, другие – явно противодействуют этому. Характерно для нашей страны, что, политические процессы порождают целую сеть мифологий. Например, один из мифов современной Украины в феминистском контексте – Берегиня. Концепт Берегини появился в конце 80-х годов прошлого века и очень быстро превратился в составляющую национально-государственного дискурса. В массовом сознании украинцев появилось представление «об исключительном, привилегированном положении женщин в украинском обществе в историческом прошлом». [3, с. 157] Миф о Берегине соединил в себе понятия материнства, феминности, христианства и нации.

В данном контексте стоит заметить, что Кись О.Р. также выделяет мифы о Великой Женщине и о Женской Доле. Здесь акцент делается на то, чтобы подчеркнуть особую миссию женщины в развитии украинской культуры. Каждый год мы слышим новые имена женщин, которые внесли значительный вклад в развитие украинского общества в области науки. И мифологема этих женщин никак не ассоциируется с мифом о Берегине.

Как представляется, миф о Женской Доле вообще далек от реальной истории. К сожалению, часто в публикациях встречаем довольно примитивные описания каких-то исторических событий с участием женщин, например, о их нелегкой судьбе во время Второй мировой войны, и совсем нет описаний их душевного и психического состояния, их переживаний о близких и родных во время военных действий. Однако эта же проблема касается женщин в разных социальных сферах: культуре, образовании, науке, бизнесе, сельском хозяйстве.

Безусловно, мифологемы широко используются в политических технологиях. Многие политические лидеры и организации в современном украинском обществе в той или иной форме обращаются к мифологемам в поисках средств эффективной политической коммуникации для создания имиджа, адекватного их целям и задачам.

Очевидно, что при сравнении различных мифологических дискурсов, выявляются трансформирующиеся величины мифологического повествования. Последнее касается, в первую очередь, социокультурных и политических мифов. Также очевидно, что проблема мифов и мифологем является составной частью широкой проблематики в междисциплинарном дискурсе, касающемся природы массового политического и национального сознания украинцев.

Список літератури:

1. Барт Р. Мифологии/ Пер. с фр., вступ. ст. и комент. С. Зенкина. – М.: Академический проект, 2008. – 351с. С.265.

2. Кемпбелл Дж. Мифы, в которых нам жить. https://royallib.com/book/kempbell_dgozef/mifi_v_kotorih_nam_git.html. с 5

3. Кись О.Р. Проблемы (ре)конструкции истории женщины в Украине: акторы, авторы, нарративы. // Гендерное равноправие в России. Материалы международной научной конференции. СПб. : Алетейя, 2008. 320 с.

4. Пилюгина Е.В. Мифы, мифологемы и идеология как инструменты влияния на социальную действительность в условиях информационной войны. // Контекст и рефлексия: философия о мире и человеке. №6, 2015 С.166-182

УДК 141

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЯК НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗМІН

Олексенко Каріна

аспірантка Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

В умовах соціально-економічної трансформації в Україні і соціокультурних змін необхідно змінити саме уявлення про культурну політику. У зв'язку з цим виникає проблема пошуку прийнятної для сучасних умов культурної політики, яка могла б вплинути в цілому на соціокультурну ситуацію, динаміку культурних процесів, сприяючи духовному і моральному збагаченню як окремої особистості, так і всього суспільства.[4]

Культурна політика держави, спрямована на залучення широкого загалу до вітчизняних і світових культурних цінностей, дозволить уникнути відставання нашої країни від розвинених країн в широкому використанні наявного культурного потенціалу, у впровадженні нових інформаційних засобів, в активізації модернізаційних процесів в суспільстві, збереженні зв'язку з історичною традицією, тобто недопущення деградації культурної та інформаційного середовища, поступового зниження загального культурного рівня населення. У такій ситуації Україна в нових для себе історичних умовах буде все більше з'являтися в власних очах і очах всього світу як єдина національна держава із загальною для всіх її народів культурою. «І, мабуть, немає іншого шляху її національного самовизначення в світі. Місце в ньому можна знайти сьогодні шляхом не своєю ідеологічною або соціально-політичної винятковості, а через національну самобутність, через співіснування і діалог з іншими національними державами і культурами»[2].

У кожній країні вибудовується своя модель культурної політики, яка визначає управління культурною сферою виходячи з рівня розвитку суспільства, потенціалу культурної спадщини, добробуту населення, національних і історичних аспектів. Різновид моделі культурної політики

багато в чому визначає особливості парадигми управління сферою культури, коло учасників управлінських процесів, характер їх впливу на розвиток культури, а також можливості саморозвитку культури і інфраструктури. В результаті в кожній країні процес реалізації культурної політики може приймати найрізноманітніші форми [3].

Держава володіє наступними інструментами в сфері регулювання культури: правові методи, організаційні методи (держава може впливати на регіональні органи, розпоряджаючись створенням або ліквідацією оргструктур), експертні методи (широко поширені в експертних оцінках, звіти про діяльність суб'єктів культури), професіоналізація. Разом з тим, найбільш значущими для культури є діючі моделі фінансування її державою - фінансові методи.

В умовах суспільної трансформації відповідальність держави за культурний розвиток не тільки не скасовується, але, навпаки, повинна бути посилена. Слід погодитися з думкою О.П. Молчанової про те, що «культуру з точки зору державної політики доцільно розуміти як соціально значимий досвід, спадщину, втілену в штучних об'єктах (речі, ідеї і образи, технології, що регулюють утворення, оціночні критерії) і представлене в символічній формі». У той же час, під культурою, в даному контексті, слід розуміти не просто традиційні форми минулого соціального досвіду нації, а й нововведення, що з'являються у відповідь на суспільні зміни.

Завданнями української влади є проведення загальнодержавної політики та координація діяльності її різних суб'єктів. Децентралізація в сфері культури призводить і до появи інших самостійних суб'єктів приватного і не комерційного секторів. Сьогодні в формуванні та реалізації культурної політики беруть участь громадські, національно-культурні, релігійні, комерційні та інші структури[5].

Таким чином, діяльність, пов'язану зі збереженням і зміною культурних об'єктів, цінностей і благ на національному рівні, відрізняє так званий відкладений результат. Розвиток установ культури, інновації в галузі мистецтва в довгостроковій перспективі впливають на динаміку соціальних, економічних і духовних параметрів суспільства. Відповідно, в сучасних умовах розвитку України необхідні розробка і реалізація раціональної культурної політики, яка була б орієнтована на розвиток наявних та створення відсутніх передумов для модернізації держави і суспільства[1].

У складній соціально-економічній ситуації необхідно подальше вдосконалення законодавчо-правового поля в області здійснення культурної діяльності, зокрема проведення політики податкового протекціонізму з боку держави, оновлення організаційно-управлінських форм діяльності організацій і установ культури, доповнення їх соціально значущими проектами, стимулювання розвитку недержавного некомерційного сектора і державно-приватного партнерства.

Таким чином, використання потенціалу культури в суспільному розвитку, реалізація ефективних концептуальних моделей сучасної

культурної політики України актуалізують потребу в нових підходах до управління сферою культури, в дієвих ефективних механізмах, що дозволяють вирішувати проблеми соціокультурної сфери в умовах перехідного періоду.

Список літератури:

1. Афанасьєва Л. Модернізаційний вимір сучасної культурної політики /Л. Афанасьєва// Міжнародна науково-практична мультидисциплінарна інтернет-конференція «Сучасні технології в умовах освітньої парадигми інформаційно-комунікативного суспільства».-2018.- С.117-118.

2. Батіщева О. Державне управління розвитком національної культури в умовах глобалізації : дис. канд. держ. упр. спец. 25.00.01 – Теорія та історія державного управління / О. Батіщева. – Львів, 2007. – 227 с.

3. Грамоткин И. Управление проектами как инструмент социально-экономического развития Украины/ Игорь Грамоткин // Зеркало недели. – 2009. – №40. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrudprom.ua/digest/Upravlenie_proektami_kak_instrument_sotsialnoekonomiceskogo_razvitiya_Ukraini.html

4. Олексенко Р. Экономико – правовой механизм реализации новой модели современной культурной политики Украины / Р. Олексенко, Л. Афанасьєва // Международная научно-практическая заочная конференция «Актуальные проблемы экономики, менеджмента и маркетинга в современных условиях» 23 января 2019 г. -2019. - С.421-425.

5. Панченко В. В. Реалізація державної політики розвитку сфери культури на регіональному рівні /В.В. Панченко//Наукові розвідки з державного та муніципального управління. – 2014. – №. 1. – С. 257-264.

УДК: 159.99

ЩАСТЯ ЯК НАЙВИЩИЙ СЕНС БУТТЯ

Олексенко Роман

доктор філософських наук, професор кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

З часу виникнення діалектичного підходу і до позитивістських концептів сучасності, домінуючими чинниками в його визначенні стають поняття щастя як переживання реалізації сенсу життя, як моральної свідомості, що позначає такий стан людини, яке відповідає найбільшій внутрішній задоволеності умовам свого буття, повноті і свідомості життя, здійсненню свого людського призначення. Залежно від того, як тлумачиться

призначення і сенс людського життя, розуміється і зміст щастя, а саме поняття набуває чіткого нормативно-ціннісного характеру.

Основні концепції тлумачення щастя у європейській філософії, можемо стверджувати, що сутність категорії щастя виявляється в його діалектичній природі, тобто діалектиці перетворення об'єктивного (матеріально-економічних відносин) в суб'єктивне (в факт моральної свідомості). Взаємоперехід двох полярних сторін цієї категорії – об'єктивної і суб'єктивної – є першою умовою реального існування щастя людини. Сучасна наука стверджує, що відчуття щастя, проявляючись в конкретно-чуттєвих реакціях людини, виникає в результаті реалізації людського інтересу, попередньо пройшовши емоційний, раціональний і вольовий рівні відображення об'єктивних закономірностей у свідомості людини.

Загальна структура феномену щастя відбивається у декількох взаємообумовлених площинах: 1) щастя є цілком об'єктивним станом людини, який відображає позитивні риси у розгортанні людської долі, успіх у якійсь справі, життєвий талант тощо; 2) щастя – суто внутрішній, психологічний стан переживання інтенсивної радості від здійснення тих чи інших намірів, переживання захвату і блаженства; 3) у загальнофілософському аспекті щастя найчастіше осмислюється як володіння вищими благами життя (власне це й означає термін «евдемонія»); 4) поняття щастя уособлює суб'єктивну моральну реакцію особистості на володіння цими благами, що знаходить прояв у певному задоволенні від життя загалом.

Всі ці відчуття, так чи інакше є чинниками, що дозволяють бачити людині світ у всій його повноті і багатоманітності – з відразливими й гнітючими соціальними явищами, тривожними станами, і благоговіння перед життям з його неймовірною привабливістю, таким що хвилює нашу уяву, понукає творити добро, знаходити у цьому одностудців, і сподіватись на краще. Саме таке розуміння щастя, на наше глибоке переконання, є формою, в якій людина акумулює власні свідомі і підсвідомі інтенції щодо самореалізації і блага. Є формою мрії про щастя, люди вибудовують образ свого ідеального майбутнього, бажаних результатів і досягнутих цілей, впливаючи на власне життя і на суспільство в цілому. Отже, через призму уявлень про щастя можливий новий погляд на вирішення соціальних та економічних проблем сучасного суспільства через дослідницькі моделі суб'єктивного і соціального благополуччя, а також модель психологічного благополуччя.

Аналіз спектру застосування підходів теорії соціального благополуччя дає змогу констатувати, що наявні методологічні розробки оцінювання параметрів соціального благополуччя індивіда за такими факторами, як соціальне прийняття, соціальна актуалізація, узгодженість із суспільством, соціальний внесок та соціальна інтеграція, можуть бути використані у вивченні шляхів розвитку й реалізації мотиваційного компонента людини у намірі бути щасливою. Поєднання в цих моделях таких показників, як відчуття комфорту в оточенні інших; певності власних можливостей

самоактуалізації в цьому оточенні; сприйняття соціального оточення як упорядкованого, вмотивованого й цілеспрямованого; відчуття вмотивованої причетності й усвідомлення себе частиною цього соціального оточення; відчуття можливості зробити певний соціальний внесок тощо, дозволяє вести мову про поєднання вивчення досвіду переживання емоцій щастя різної модальності й реальної задоволеності людиною своїм життям.

У сьогоденному українському громадянському суспільстві існує ціла низка зовнішніх обставин і умов, що створюють соціальну напругу і суттєвим чином впливають на психологічний стан людини. Не менш складною є суб'єктна складова життя сучасної людини. Не в останню чергу, саме тому, що «рецепт» щастя у кожному із нас, проблема пошуку щастя постає заново для кожного покоління, оскільки молодь має свої орієнтири, власні домінуючі цінності, що складають систему уявлень про щастя, значною мірою відмінних від тих, що мають їх батьки. Нездійсненність мрій чи цілковита впевненість у їх здійсненні, розвинена емпатія чи фрустрація чуттів, тренований жагою пізнання і самореалізації мозок чи апатичне інтелектуальне безсилля, здатність відстояти людську гідність на Майдані у 2013-2014 роки чи прийняття приреченості від соціального безправ'я – є природними опозиціями для усвідомлення людиною свого місця у цьому процесі.

Опираючись на дані сучасних досліджень, які дозволяють констатувати, що впливи тих чи інших подій у громадянському суспільстві на самопочуття конкретної людини, на стани її свідомості – прогнозуються, скеровуються, форматуються, та з огляду про особливу проблемність різних чинників впливів на українську молодь, розгляд категорії щастя крізь призму становлення індивідуальної свідомості, дозволяє нам наполягати на думці, що, як і інші ціннісні маркери свідомості, розуміння себе щасливим спрацьовує залежно від того, наскільки розвинутою є суб'єктність людини, наскільки вагомим для індивіда є стан причетності до роду людського.

В свою чергу, філософське розуміння цієї діалектики розвитку особистісного і суспільного життя можуть стати рушійними чинниками змін якості цього процесу, якщо сприймаються людиною як особистісний виклик до їх подолання – тим самим вказуючи дорогу до щастя.

Список літератури:

1. Афанасьєва Л. В. Феномен щастя в контексті філософського дискурсу /Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко// Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – 2019. – №. 22. – С. 16-22.
2. Афанасьєва Л. В. Пошук сенсу щастя української молоді в умовах гібридної війни /Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // IX Міжнародна наукова конференція «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: проблеми мира та ненасильства в змінах глобального порядку». – 2019. – С. 8-9.

3. Афанасьєва Л. В. Сенс щастя в сучасних контекстах індивідуального і суспільного буття /Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // Гілея: науковий вісник. – 2019. – №. 143. – С. 12-17.

4. Волков О.Г., Землянський А.М., Олексенко Р.І., Рябенко Є.М. Філософія: навчальний посібник-практикум. МДПУ імені Богдана Хмельницького.– Мелітополь, 2017.

5. Нестеренко О. М. Особливості правового виховання в Європі. Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 28 груд. 2018 р.). Одеса: Гельветика, 2018. С. 14-17.

УДК 141

ФІЛОСОФІЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ СТАРШОЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ В РАМКАХ РЕФОРМИ НУШ

Москалик Г.Ф.

доктор філософських наук, професор кафедри психології, педагогіки та філософії Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Входження України в нове інформаційне суспільство, орієнтація на розвиток сусідніх країн Європи, міграційні процеси змушують нас будувати нову парадигму модернізації старшої профільної школи в Україні.

«На сучасному етапі розвитку людства інтелект закономірно постає універсальним стратегічним ресурсом, який історично змінив низку попередніх ключових ресурсів цивілізаційного розвитку (від природних умов до техніки й технологій). Інтелектуально-інформаційні ресурси розглядаються як основа суспільства знань, що постає пріоритетом розвитку постіндустріальної цивілізації, а інтелектуальний потенціал суспільства позначає здатність до такого розвитку.[2] Зростання інтелектуального потенціалу безпосередньо залежить від стану освіти й науки. Саме тому для сучасного українського суспільства має актуальність як вивчення засад інтелектуального розвитку, закладених у радянські часи, так і збагачення інтелектуальних ресурсів сучасним світовим досвідом. Модернізація вітчизняної освіти й науки як єдиного комплексу, що забезпечує інтелектуальний поступ суспільства відповідно до світових стандартів цивілізаційного розвитку, передбачає надання підтримки навчальним та науковим закладам, стимулювання інноваційної діяльності, дотримання принципу єдності науки й освіти, усебічну інформаційну забезпеченість освітньої системи. Саме на таких засадах інтелект зберігатиме й примножуватиме своє значення стратегічного ресурсу суспільного розвитку» [5, с.177].

Якісна та повноцінна розбудова освіти України можлива лише в умовах формування громадянського суспільства.

У сучасному світі суспільство вимагає нових креативних підходів до отримання знань [1].

«Громадянське суспільство часто визначається спеціалістами саме через комплекс особистісних ознак громадян: «по-перше, це суспільство патріотів, людей, об'єднаних певною національною ідеологією; по-друге, це суспільство матеріально забезпечених людей, які спроможні у своєму існуванні відійти від так званої продовольчої проблеми»; по-третє, це суспільство соціально активних громадян, які добре знають свої права (якими користуються) та свої обов'язки (які виконують); по-четверте, це суспільство громадян, які мають розвинену політичну та правову культуру. Неодмінною умовою життєдіяльності громадянського суспільства є високий рівень соціального, інтелектуального і психологічного розвитку особи, її внутрішньої свободи та бажання самореалізації через включення до того чи того інституту громадянського суспільства» [3, с.80].

Законом України «Про освіту» в ст.3 п.3 Прикінцевих та перехідних положень передбачено «навчання учнів за програмами дванадцятирічної повної загальної середньої освіти починається для профільної середньої школи з 01.09.2027 року».

Але, на думку багатьох експертів в галузі освіти, перехід до профільної старшої школи назрів зараз.

Викладемо основні позиції модернізації старшої профільної школи:

1. Міністерство освіти і науки України підготувало навчальні програми для 10-11 класів як профільних класів.

2. Правила вступу до вищих навчальних закладів регламентують набір предметів для кожної спеціальності, з яких потрібні сертифікати ЗНО.

Отже, по суті, вибір профілю навчання та майбутньої професії нарешті став визначати і коло предметів для поглибленого вивчення.

3. В подальшому, розглядаючи питання розподілу учнів за профільними групами, ймовірно гостро постає питання концентрації старших класів школи в окремих («кущових») навчальних закладах.

Законом України «Про освіту» іменувати ці заклади прийнято-ліцеями. Передбачається, що ліцеї будуть відокремлені організаційно та технічно (в іншому приміщенні). Але, створення юридичних осіб (окремих ліцеїв) у перший - другий рік буде проблематичним, так як у складі будуть лише 10 класи (2 - 3 класи комплекти), що створить малу комплектність закладу, а отже, унеможливить введення штатних одиниць, окремих посад для обслуговування учнів.

4. Концентрація учнів десятих класів у ліцеях дають можливість відкриття в паралелі 3-5 класів. Відповідно до вибору профілю, до схильності учнів, до потреби у виборі сертифікатів з певних предметів керівник закладу формуватиме профільну спрямованість.

5. Дитиноспрямований вибір профілю навчання дозволить ввести дотичні до профілю факультативи та курси за вибором, спланувати години індивідуальної роботи для підготовки до ЗНО.

6. Ефективно обраний профіль навчання дозволить старшокласнику займатися навчальними предметами, створить доброзичливу, позитивну атмосферу у класі.

7. Учні, які за результатами успішності або вступних випробувань не потрапили до академічного ліцею, обирають професію у професійному ліцеї.

8. Органи місцевого самоврядування, керівництво освітніх закладів повинні вжити усіх можливих заходів для залучення усіх випускників гімназій до здобуття повної загальної середньої освіти.

Список літератури:

1. Андрюкайтене Р. М., Олексенко Р. І., Чумак Т. В. Управління навчальним закладом як концептуальна засада творення нової української школи. Особистіснопрофесійний розвиток вчителя в умовах реалізації концепції нової української школи: Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю (Мелітополь, 14-16 червня 2018 р.). С. 16–18.

2. Москалик Г.Ф. Безперервна освіта та сучасний інформаційний простір / Г.Ф. Москалик // European cooperation. – 2015. – № 5. – С. 24-34

3. Основи громадянського суспільства: Словник: Для студ. вищ. навч. закл. /Н.Г.Джингардзе, М.А. Ожеван, А.В.Толстоусов та ін.- К.: Знання України, 2006. - С. 80.

4. Москалик Г. Ф. Освіта майбутнього: погляд філософа. Гілея: наук. вісник. 2016. №. 105. С. 295–297.

5. Філософська парадигма модернізації освіти в умовах інформаційно-комунікативного середовища»: монографія / Г. Москалик - Кременчук: Видавництво «Християнська Зоря», 2014 - С. 177.

УДК 35.077.6

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Охота Ірина Йосифівна

викладач, Львівська філія Київського національного університету культури і мистецтв, м. Львів

Досягнення державою стратегічних цілей потребує модернізації публічного управління і комунікативної роботи з цільовими аудиторіями. Підвищення ефективності у цьому напрямі можна добитися, надіславши

сигнал з боку держави для пояснення стратегічної мети і залучення зацікавлених сторін. Формою такого сигналу можна вважати стратегічні комунікації [3, с. 165].

У більшості демократичних розвинених країнах світу пошук нових форм і способів досягнення цілей державної політики здійснюється через простір стратегічних комунікацій. Цей процес триває безперервно та полягає в акумуляції ресурсів компетентності державних органів та громадськості. В цьому аспекті об'єднання всіх ключових акторів у сфері інформаційних відносин, суб'єктів формування і реалізації державної політики з метою здійснення позитивного впливу на розвиток держави та кожного окремого члена суспільства і створює той механізм, який розглядаємо як сегмент стратегічних комунікацій [5].

Як відомо, Стратегією реформування державного управління України на період до 2021 р. пріоритетами щодо стратегічних засад реформування визначено комунікаційний супровід реформи державного управління та необхідність інформування громадськості про майбутні зміни, а також залучення великої кількості суб'єктів вироблення політики, забезпечення чіткої їх координації, комунікації та, як наслідок, взаємодії у створенні інформаційних мереж і використання сучасних технологій у діяльності державних органів [3, с. 21].

Упровадження системи стратегічних комунікацій полягає у створенні нормативно-правового і практичного підґрунтя, зокрема, шляхом: скоординованої діяльності органів виконавчої влади; створення інституційних спроможностей у структурі органів виконавчої влади, залучених до розбудови системи державних стратегічних комунікацій; створення/модернізації, системи моніторингу та аналітики в рамках кризових комунікацій; розроблення та впровадження системи підготовки спеціалістів із стратегічних комунікацій [6, с. 85].

За С. Бульбенюк, при цьому окрема увага має бути зосереджена саме на питаннях розробки, прийняття та реалізації політико-управлінських рішень, впливу на зазначені процеси і процедури суб'єктів (носіїв, акторів) влади як державної, так і політичної та соціальної. Одним з показових доводів щодо необхідності переосмислення розуміння публічності політичної влади в інформаційну добу є поява в останні десятиріччя альтернативних центрів вироблення важливих політико-управлінських рішень – центрів мережевого характеру. Такі мережеві центри не потребують інституціалізації і формалізації, подібно до традиційних центрів владного впливу (держави та її інститутів, політичних партій, політичних еліт та лідерів і т. п.) [1, с. 67].

Стратегічні комунікації мають такі характеристики, що відрізняють їх від тактичних: працюють із майбутнім часовим циклом і з об'єктами, що будуть сформовані у визначеній часовій точці, діють з урахуванням діяльності опонента та направлені на вузькі цільові групи, здатні внести зміни в потрібні типи об'єктів [3, с. 21].

С. Соловйов сформулював наступні загальні принципи стратегічних комунікацій:

- скоординованість застосування засобів інформаційного впливу на кожному етапі вироблення політики;
- узгодженість дій державних і недержавних акторів;
- спрямованість на підтримку мети національного рівня;
- вивчення і врахування потреб та реакції цільових аудиторій;
- важливість дотримання зворотного зв'язку із цільовими аудиторіями; трактування дій у фізичному просторі як повідомлень [4, с. 169].
- М. Шклярчук вбачається існування трьох структурних моделей комунікації, які:
  - навчають громадськість брати участь у процесах формування та реалізації державної політики;
  - встановлюють невідповідність державної політики інтересам громадськості, спонукаючи останню до участі;
  - в її формуванні та реалізації (оптимізує її роль у формуванні та реалізації державного управління);
  - визначають рівень включення громадськості у процеси формування та реалізації державної політики;
  - (недостатній рівень поінформованості громадян про зміст державної політики, або навіть неадекватне її розуміння) [5].

Висновки. Таким чином, на основі опрацювання сучасної вітчизняної літератури з проблематики стратегічних комунікацій у публічному управлінні можемо стверджувати про тісний зв'язок процесів модернізації публічного управління в Україні та впровадження засад стратегічних комунікацій загалом та на етапі стратегічного планування особливо.

Список літератури:

1. Бульбенюк С. С. Особливості владно-управлінського дискурсу в інформаційну епоху. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін : зб. наук. пр. 2014. Вип. 14. С. 66–70.
2. Лікарчук Н. В. Сутність стратегії планування як функції управління. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Державне управління. 2014. № 1. С. 37-40.
3. Сивак Т. В. Розвиток спроможностей у сфері стратегічних комунікацій: практичні рекомендації. Держава та регіони. Серія: Державне управління, 2019 р. № 2. С. 19-26.
4. Соловійов С. Основні характеристики стратегічних комунікацій. Вісник Національного університету цивільного захисту України. 2016. Вип. 1. С. 165-170.
5. Шклярчук М. Г. Структура стратегічних комунікацій у системі демократичного державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1172>

6. Шклярук М. Сучасний стан стратегічних комунікацій у системі державного управління України. Інвестиції: практика та досвід. Серія: Державне управління. 2017. № 22. С. 82-86.

УДК 352

ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Півоваров С.О.

*магістр факультету економіки та менеджменту, Інженерний інститут
ЗНУ, м. Запоріжжя*

У рамках ООН електронну участь визначають як процес залучення громадян до участі у формуванні державної політики і прийнятті рішень та до процесу розробки і надання публічних послуг з метою активізації громадської участі в публічному управлінні, а також для того, щоб цей процес був партиципаторним (активна участь), інклюзивним (широка доступність) та деліберативним (діалог) [1].

В розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» від 8 листопада 2017 р. № 797-р визначено, що електронна участь – це забезпечення права участі громадян і представників громадянського суспільства за їх власною ініціативою у розвитку самоврядування, формуванні та реалізації державної політики, її моніторингу та оцінці, у процесах прийняття рішень, що передбачає двосторонню електронну взаємодію суб'єктів владних повноважень і громадянського суспільства із застосуванням відповідних інформаційно-комунікаційних технологій та кібернетичного простору за прозорими процедурами [2].

Як зазначено в аналітичних матеріалах Національного інституту стратегічних досліджень, за своєю суттю традиційні та он-лайн форми громадської участі подібні, проте інформаційно-комунікаційні технології надають нові можливості для розширення участі громадськості у політичному процесі, створення нових способів участі громадян в управлінні державними справами. Електронна участь сприяє розвитку діалогу та формуванню консенсусу з питань державної політики між суспільством і владою, надає можливість органам влади краще розуміти і врахувати інтереси та потреби громадськості у процесі вироблення державної політики, а отже дозволяє підвищити легітимність та якість державних рішень [3].

Більшість концептуальних моделей електронної участі базується на підході, запропонованому Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Згідно цього підходу електронна участь включає три основні етапи: е-інформування (надання інформації про діяльність органів

влади он-лайн); е-консультації (організація консультацій з громадськістю он-лайн); е-рішення (безпосереднє залучення громадян до процесу прийняття рішень за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій).

Така триврівнева модель електронної участі використовується в рамках ООН для порівняльного аналізу та оцінки прогресу в розвитку електронної участі в країнах світу, що відображається за допомогою індексу ЕРІ (E-Participation Index). У процесі дослідження оцінюється наявність на урядових веб-сайтах інструментів і характеристик, які необхідні для реалізації кожної складової електронної участі.

Для реалізації третього рівня електронної участі е-рішення – на веб-сайтах органів державної влади та місцевого самоврядування мають бути опубліковані календарі подій, які пов'язані з електронною участю; правила електронної участі, оголошення про державні закупівлі та про їх результати, інформація про результати проведених електронних консультацій із громадськістю, зокрема, щодо внеску громадськості у прийняття рішень. Електронна участь на цьому рівні також передбачає можливість проведення електронного голосування, що здійснюється через захищені системи.

Дослідження ООН за 2016 р. показало, що у більшості країн світу найкраще впроваджено першу складову електронної участі – е-інформування. Протягом 2014-2016 рр. відбувся суттєвий прогрес у світі, бо кількість урядів, які проводять електронні консультації з громадськістю, зросла майже вдвічі. Утім, потенціал залучення громадян до вироблення державної політики та прийняття рішень на рівні е-консультацій не використовується повною мірою. У багатьох країнах органи влади проводять електронні консультації нерегулярно, без чітко визначеної мети; результати он-лайн обговорень часто не оприлюднюються на офіційних веб-сайтах органів влади.

За останні роки Україна піднялась у рейтингу електронної участі ООН. В країні відбулися якісні зміни у питанні використання таких складових електронної участі, як е-консультації та е-рішення. Серед ініціатив, спрямованих на розвиток електронної участі на рівні е-інформування, варто відзначити: створення он-лайн платформи публічних закупівель «Prozorro», прийняття законодавства у сфері відкритих даних, створення Єдиного державного веб-порталу відкритих даних, Порталу відкритих даних Верховної Ради України, Офіційного порталу публічних фінансів України E-Data, запровадження електронного декларування доходів і майна державних посадових осіб тощо.

Розвиток електронної участі в Україні також ускладнюють деякі політико-культурні особливості українського суспільства, а саме: патерналістське ставлення населення до держави; невисока значимість таких цінностей, як участь у політичному житті, демократичний контроль рішень влади; нерозвиненість культури відкритого врядування в органах державної влади та місцевого самоврядування; внутрішня цифрова нерівність (нерівний доступ громадян з різних верств до можливостей використання ІТ);

відсутність узгодженого системного підходу до розвитку електронної участі [4, с.136].

Окрім впровадження інструментарію електронної участі на веб-сайтах органів влади та своєчасного реагування органів влади на пропозиції громадськості, втілення практик електронної участі потребує створення нормативно-правової та інституційної бази, яка б забезпечувала сприятливі умови для розвитку електронної участі. Це, зокрема, передбачає гарантування права на свободу інформації, участь громадян в управлінні державними справами, захист недоторканості приватного життя та персональних даних, забезпечення ефективної координації процесу залучення громадян до формування державної політики всередині уряду.

Важливими чинниками розвитку електронної участі в Україні також є наявність політичної волі та чіткої стратегії розвитку електронної участі, яка б збалансувала усі її три рівні; впровадження сервісно-орієнтованих підходів у державному управлінні; розширення доступу населення до інформаційно-комунікаційних технологій та підвищення рівня його ІТ-грамотності.

Імплементація ініціатив із розвитку електронної участі вимагає виділення органами влади достатньої кількості технічних, фінансових, людських ресурсів та часу для реалізації кожного етапу електронної участі, а також розробки та запровадження механізмів оцінювання ефективності роботи на кожному етапі залучення громадян до формування політики та прийняття рішень.

Отже, налагодження в Україні ефективного використання інструментів електронної участі органи державної влади та місцевого самоврядування розширяють свої можливості для формування середовища довіри та справжнього залучення громадян до процесу вироблення суспільно-важливих рішень.

Список літератури:

1. United Nations E-government Survey 2016. E-government for Sustainable Development. Nations, New York, 2016.: URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Reports/UN-E-Government-Survey-2016>
2. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80> (дата звернення 07.10.2019).
3. Розвиток механізмів електронної участі в Україні. Аналітична доповідь. URL: www.niss.gov.ua/content/articles/files/elektr_uchast-ea01e
4. Капітаненко Н.П. Технології публічного врядування: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності «Публічне управління та адміністрування» всіх форм навчання. Запоріж. держ. інж.акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 200 с.

ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ

Прищепя В.А.

*магістрант кафедри теорії та практики управління факультету соціології
та права КПІ ім. Ігоря Сікорського м. Київ*

Молоді люди, подібні до попередніх поколінь, хочуть досягти позитивних змін у світі. Служба в органах місцевого самоврядування надає багато можливостей для цього. Питання залучення молоді до прийняття управлінських рішень на теренах України є одним з основних питань на сьогоднішній день. Аналізуючи міжнародний досвід, ми маємо низку шляхів та методів щодо покращення цього процесу.

Як ми бачимо з досвіду інших країн, питання залучення молоді до прийняття управлінських рішень має у своєму підґрунті багато різноманітних програм, які сприяють утворенню довіри, до держави, а також вихованні власного розуміння та відповідальності перед державою.

Участь молоді може бути посилена шляхом її включення до розробки, впровадження, моніторингу та оцінки інструментів, стратегій. Інформацію та матеріали для молоді можна розробити використовуючи традиційні та прогресивні технологічні засоби, такі як Інтернет, смс, соціальні мережі тощо. Матеріали повинні бути доступними для молоді з обмеженими можливостями. Вони мають бути розроблені для інституціоналізації участі молоді в процесах прийняття рішень.

Беручи до уваги міжнародний досвід, перш за все, хочемо зазначити, що в реаліях нашої держави потрібно покращити інформаційні зв'язки між молоддю та державою. До інформаційного зв'язку ми відносимо те, що має на меті інформування молоді щодо залучення молоді до прийняття управлінських рішень та діяльності публічного управління в цілому. Тобто популяризація інформації про залучення молоді до прийняття управлінських рішень. Сюди ми можемо віднести такі завдання для оптимізації процесу: покращення довідкової інформації про необхідність участі молоді у прийнятті управлінських рішень, щоб наступне покоління мало змогу отримати інформацію щодо важливості їхньої думки на місцевому, регіональному та національному рівнях; генерування та реалізація ідеї щодо того, як інформувати молодь про ці можливості щодо прийняття управлінських рішень; створення пропозицій щодо допомоги молодіжним організаціям та місцевим посадовим особам, що інформують іншу молодь про участь у прийнятті управлінських рішень; надання додаткових ресурсів, задля допомоги молоді дізнатися більше про прийняття управлінських рішень; покращення та популяризація документу з описом цілей щодо участі молоді у прийнятті управлінських рішень; створення інформативного документу, який допоможе відповісти на особисті запитання, щодо інтересів,

з надання власних ідей для вирішення окремих питань, а також описи окремих шляхів їх реалізацій; створення інформаційного документу щодо висвітлення можливості соціального ліфту для молоді у разі участі у політичній діяльності, та окремо у молодіжних організаціях. Безумовно, цей ряд завдань можна доповнювати та варіювати, але, на нашу думку, він однозначно є складовою покращення шляху залучення молоді.

На нашу думку, українській державній молодіжній політиці варто налаштувати прямі зв'язки у роботі з молоддю. На прикладі Нігерії (Youth, political participation and decision-making, с.3), залучення молоді до активної участі в процесі перевірки Конституції, включаючи подання меморандуму до комітетів з розгляду Конституції Національної Асамблеї, мало позитивний результат. А також молодіжного форуму ЮНЕСКО, де молодь може бути почута. Тобто, ми маємо на увазі прямий контакт молоді з державними установами, під час яких відбувається обговорення важливих запитань та звертається увага на думку молодих людей. Це породжує прогресивність взаємодії молоді з державними установами та відчуття важливості та потрібності, є аспектом відкритості та не завуальованості робочого процесу державних службовців.

Відповідно до вищесказаного, ми акцентуємо увагу на проведенні зустрічей-дебатів та зустрічей-планування роботи, як і на місцевому, так і на національному рівнях, разом з особами, що працюють у сфері публічного управління. Таким чином, згодом, молодь займатиме важливі посади в державній службі, маючи попередній досвід в обговореннях важливих питань, раціональної оцінки ситуацій та шляхів їх вирішення. Участь у процесі планування, також дає можливість молодим людям придбати нові навички та знання, навчитися відповідальності.

Ми вважаємо, що ще однією важливою формою ознайомлення та оптимізації залучення молоді, є непрямі зв'язки. Ми маємо на увазі залучення та ознайомлення молодих людей з сферою публічного управління через Інтернет мережу та телекомунікацію. На прикладі Йорданії (Youth, political participation and decision-making, с. 3), показується посилення взаємодії з молоддю через Facebook та Twitter, а приклад проекту "Голоси молоді" від ЮНЕСКО – через спеціально створену онлайн платформу. Метою є полегшення дискусії в Інтернеті, а також розробка бази даних молодіжних онлайн-груп, з тим щоб більш систематично залучати молодіжні групи з питань стимулювання участі молоді у політичному житті країни. Оскільки, на сьогоднішній день, молодь є постійним користувачем соціальних мереж та інших он-лайн ресурсів, це є вагомим важелем для роботи.

Ми маємо на увазі створення он-лайн платформи для української молоді, де вони могли б висувати та обговорювати нагальні та важливі питання щодо молодіжної політики, а також висувати можливі варіанти їх вирішення. Окрім цього, дана платформа могла б містити інформацію щодо професії державних службовців, їх роду занять, можливостей кар'єрного росту, заробітної плати та інше. Така подача інформації дасть можливість

самостійно ознайомлюватись з проблемами, які будуть там висунуті, висловлювати власні думки та проектні пропозиції вирішення окремих питань та бачити перспективу у даному виді діяльності. Проте, тут не йдеться про сайти для пошуку роботи та надану там інформацію, а саме платформу, яка буде найпростішим способом відкрити та розроблена для молоді. З іншої сторони це також доступ до відповідальних осіб органів державної влади. За досвідом Великобританії, ми могли б запозичити створення молодіжних парламентів. Тобто це організація, яка була б прямим зв'язком між молоддю та державою, члени організації регулярно проводять зустрічі-дебати та зустрічі-планування роботи, як і на місцевому, так і на національному рівнях. Молодь займає важливі посади в управлінні організацією та це схвалено більшістю політичних партій. В цьому випадку це надає можливість державним службам прислуховуватись до думок молоді, а також вирішувати управлінські рішення за участю молоді. Також, це можливість для розширення можливостей активних громадян як на місцевому, так і на національному рівнях, і надано можливість молодим людям сприяти формуванню національної політики, знову ж таки, шляхом прямого діалогу з парламентарями.

Ми хотіли б зазначити, що в Україні варто сприяти активізації молодіжних організацій, що направлені на політичну діяльність. Громадсько-політичні організації включають роботу з молоддю щодо питань молодіжної політики, лобіювання їхніх інтересів в органах державної влади, інформування молоді щодо наявних проблем суспільства, а також її включення до участі у виборчих процесах. Їхньою основною метою є залучення молоді до життя країни в сфері громадськості та політики. (Лісовець О. В.) Основа таких організацій – незалежність від політичних партій, автономність.

Також, ми хотіли б зазначити, що один з важливих факторів, що впливає на мотивацію молоді до участі у прийнятті управлінських рішень є висвітлення соціального ліфту. Під цим ми маємо на увазі, що молодіжне суспільство потребує розуміння того, що їм може дати участь у вирішенні питань молодіжної політики.

Отже, на нашу думку, є низка шляхів та методів для оптимізації процесу залучення молоді до прийняття управлінських та всі вони полягають у різних типах робіт. Всі попередньо вказані механізми, переплітаються між собою та є взаємозалежними. Як підсумок, можна сказати, що чітка та деталізована розробка нової програми залучення молоді, відповідно до сьогоденних інновацій, не залишиться без позитивних результатів та сформує відповідний соціальний ліфт через молодіжні політичні організації.

Список літератури:

1. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України [Електронний ресурс] / О. В. Лісовець // WESTUDENTS – Режим доступу до ресурсу: <https://westudents.com.ua/glavy/88485-53-molodjn-organzats-poltichno>

2. Молодіжні організації політичної спрямованості [Електронний ресурс] // Начальні матеріали онлайн – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/15950907/sotsiologiya/molodizhni_organizatsiyi

3. Youth, political participation and decision-making [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-political-participation.pdf>.

УДК 141

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНИХ ЦІННОСТЕЙ КРЕАТИВНИХ ПІДПРИЄМЦІВ ЯК ПЕРШОЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Саржан А.С.

магістрант, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу має чималу актуальність, так як ключове завдання, що постає перед Україною,- це підготовка когорти високопрофесійних підприємців, що є основою розвитку креативної економіки.

Сучасне бачення формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу базується на міждисциплінарному синтезі економіки, культури і техніки, філософії і педагогіки, культурології і релігієзнавства, де домінування сфери послуг і творчого контенту є пріоритетним для сучасного часу.

Нині за Індексом глобальної креативності Україна посідає 45 рейтингову позицію зі 139, що є досить високим показником. Ефективна економічна реалізація креативного потенціалу України потребує концептуалізованого підходу, який включає аналіз наступних компонентів та напрямів висвітлення теми:

1.Сім'я як головний атрибут формування світоглядних цінностей сучасного українського суспільства (показати розкрити роль сім'ї в духовному вихованні підприємця; розкрити роль сім'ї у становленні та розвитку підприємця та виявити взаємозв'язок моралі і бізнесу у підприємницькій діяльності).

2. Підвищення якості освіти, професійної підготовки, виробничої культури й етики як основи підготовки успішного креативного підприємця та формування соціального капіталу нації (виявити філософію освіти як невід'ємний фактор формування економічної активності креативної особистості та соціального капіталу нації; розкрити економічну освіту і

виховання як засоби стимулювання інноваційнокреативного підприємництва; виявити роль економічної освіти у процесі реалізації виробничої культури й етики як основи формування креативного потенціалу особистості та формування конкурентоспроможної держави).

3. Релігія як складова духовного та морального зростання особистості (розкрити релігійну соціалізацію особистості підприємця та становлення духовно-ціннісних якостей майбутніх підприємців; дати аналіз ролі релігійної свідомості у стимулюванні умов для творчої підприємницької діяльності та потужних драйверів економічного зростання).

4. Homoeconomicus як основа формування творчого підприємництва та його трансформації в соціальний капітал нації (дослідити становлення та розвиток «homoeconomicus» в умовах глобальних викликів та рейтингів креативного підприємництва; розкрити місце і роль інвестицій в людський капітал як індикатор соціального та креативного розвитку особистості; осмислити особистість в освітньому середовищі, яке динамічно трансформується).

5. Культура як головна домінанта та ключовий фактор формування світоглядних цінностей конкурентоспроможних фахівців (осмислити світоглядні цінності сучасного креативного підприємця як основи формування креативного класу сучасного інноваційного розвитку; показати умови формування інноваційної складової культури майбутнього підприємця; 10 розкрити філософію проблем моралі у підприємницькій діяльності та вплив культури на ціннісні орієнтири особистості та формування кластеру креативних індустрій в умовах інформаційного суспільства).

6. Від «homoeconomicus» до «homocreativus» в умовах глобалізації та глобальних рейтингах креативної економіки (з'ясувати формування нових драйверів формування світогляду підприємця як ключового учасника високотехнологічної (креативної) економіки; дати аналіз еволюції людини від «homoeconomicus» до «homocreativus» у соціокультурному життєвому суспільному середовищі; розкрити умови формування креативного класу нової креативної економіки як основи формування соціального (інтелектуального) потенціалу (капіталу) нації; обґрунтувати концептуальні підходи дослідження ринку в контексті осмислення фундаментальних філософсько-світоглядних засад).

Ядром формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу є креативна особистість, яка втілює в собі найвищий вияв людської діяльності – творчість, яка стимулює виробництво інноваційних матеріальних і духовних благ, що зумовлює прискорення комерціалізації та кінцевого споживання матеріальних і духовних благ. Останнє потребує створення сприятливого бізнес-середовища з належним оцінюванням креативності та легкістю започаткування нового бізнесу; розвиток культури креативної економіки та підготовка глобальних творчих талантів та зміцнення компетенції в створенні інновацій як основи креативної економіки, виходячи з того, що четверта

промислова революція характеризується розвитком цифрових технологій, глобалізацією і зміною взаємодій між особистістю і суспільством.

Для формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу слід дотримуватися наступних рекомендацій:

1. Підвищення якості освіти, професійної підготовки, виробничої культури й етики як основи підготовки успішного креативного підприємця та формування соціального капіталу нації (якщо в країні вдасться сформувати правильно вибудовану інноваційну систему, то почнуть спрацьовувати креативно-творчі ідеї і проекти, з'являться успішні інноваційні компанії, що вимагає формування нового інноваційного мислення. Саме курс на інноваційно-креативний розвиток дає можливість у подальшому створювати продукти з глобальним ринком.).

2. Номоекономісус як основа формування творчого підприємництва та його трансформації в соціальний капітал нації (слід розвивати концепт креативного підприємництва, в основі якого будуть працювати люди як Номоекономісус - креативні особистості в усіх сферах підприємництва).

3. Культура як головна домінанта та ключовий фактор формування світоглядних цінностей конкурентоспроможних фахівців (суспільство майбутнього як «суспільство знань» базується на інформації та знаннях, тому в такому суспільстві зростає потреба у висококваліфікованих, грамотних, освічених спеціалістах, які володіють гуманітарними компетентностями).

4. Від «номоекономісус» до «номоекреативус» в умовах глобалізації та глобальних рейтингах креативної економіки (освіта є одним з найважливіших елементів інструментів розвитку інтелектуального потенціалу людини і суспільства покращення і конструювання людини у соціокультурному контексті. Якщо раніше головною задачею освіти вважалася передача знань і контроль за їх освоєнням, тобто домінувала когнітивна (пізнавальна парадигма освіти), то в сучасних умовах інноваційного розвитку головною задачею освіти є формування у студентів і учнів знань та вмінь самостійно мислити і створювати інновації у різних сферах діяльності, що означає перехід на креативну (творчу) парадигму освіти).

Список літератури:

1. Волков О. Г., Землянський А. М., Олексенко Р. І., Рябенко Є. М. Філософія: навчальний посібник-практикум. МДПУ імені Богдана Хмельницького. – Мелітополь, 2017.

2. Олексенко Р.І. Формування концепції креативної особистості як фактор креативно-знанневої економіки в умовах викликів глобалізації / Р. І. Олексенко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2017. – № 71. – С. 118-126.

3. Олексенко Р.І. Філософія ринкових відносин. Становлення та розвиток в Україні в період глобалізації та інформаційної революції: соціально-філософський аналіз. Київ: Знання України, 2013. 367 с. ISBN 978-966-316-336-9.

4. Олексенко Р.І. Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 2017. 228 с. ISBN 978-617-7566-09-9.

УДК 141

ПЕРЕХРЕСТЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З АНТИЧНІСТЮ

Самофалов Д.В.

*магістр, Таврійський державний агротехнологічний університет імені
Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

Філософія представляла інтерес для вчених в галузі публічного управління протягом усього часу, поки існує ця сфера, будь то в її преддідісциплінарних формах, наприклад, в думках Платона про ідеальну форму правління, чи в сучасних дискусіях про актуальність філософського прагматизму [1].

Античні джерела етнокультурного різноманіття, доводять нас ще до попередніх епох, коли соціум групувався в стійкі групи, орієнтуючись при цьому на особливі якості та інші характеристики один одного. У наш час, ті ж самі групи продовжують створюватися, але самі зв'язки між людьми — значно гірші. Люди, стали значно прагматичнішими ніж раніш, зараз майже кожен член групи намагається отримати максимальну вигоду для себе особисто, незважаючи на загальні інтереси групи та спільний результат [2].

Культура, мистецтво — це люстерко цивілізації. Антична культура нас нам змогу побачити філософський розум тих часів, й відповіді на питання: «Чи інтеркультурні взаємодії представників різних етносів сучасного світу мають свою роль у публічному управлінні».

У наш час, за допомогою всесвітньої павутини ми можемо дізнатися не лише про новини, а й про особливості культур різних народів, про їхнє сприйняття наявних відмінностей. Ми може прослідкувати, що найпоширеніші запити національних меншин на певних етапах розвитку етнічної культури в різних народів можуть по-різному розумітися, трактуватися й використовуватися в різних цілях у тому числі й національні цінності, до яких насамперед і належить культура.

У будь який час нашого існування, у будь якій місцевості, соціум й його історична полікультурність становилась на різних приладах. Сама знаменита й довговічна система державних приладів вирішення проблеми політ культурності, відповідала нам за допомогою терміну — Асиміляції (Assimilation) – підпорядкування різноманітних етносів під домінуючу культуру або спільноту. Цей принцип не передбачав «жодної явної політики, необхідної для створення еластичності всередині й між різними групами

людей, оскільки різниця між ними не визнавалася взагалі або вважалася задовільною для злиття з домінуючою культурою»[3].

Ця відповідь актуальна й в сьогодення, політичні прилади управління системою, та навіть окремими лідерами, спричиняючись до формування негативного ставлення до інших культур, ґрунтуючись на наявних відмінностях.

Саме предметом філософського розуміння культури, як сфери для усвідомлення відмінностей, які виникають у генезі тієї чи іншої нації, не може заперечити право цієї іншості на існування. Ми вже говоримо про толерантність, як уже виконану роботу свідомості щодо такого осмислення.

Без цього, будь яке запевнення в розумінні іншої культури — є лицемірством, якщо у підсвідомі, ми будемо відсторонюватися від великої кількості незвичних чинників, що за умови тривалого сусідства культур і спричинюються до ідіосинкразії й немотивованої агресії на побутовому рівні. У такому сенсі, принципи полікультурності становляться якостями самосвідомості для кожного, чи зробили ми все необхідне для розуміння відмінностей.

За останні два десятиліття міжкультурні проблеми в управлінні міжнародним бізнесом стали помітними, оскільки компанії почали розширюватися через територіальні границі. Інтеркультурне управління пов'язано з проблемами, які виникають в контексті відносин між людьми, групами і організаціями з різних культур. Відповідно, ми повинні визнати можливість непорозуміння серед різних груп на робочому місці і в дочірніх компаніях, в зв'язку з їх різними етнокультурними і лінгвістичними характеристиками. Важливо розуміти міжкультурні відносини, тому що це дозволяє нам визначити характеристики культури і порівняти їх на основі ідентифікованих характеристик.

Але зрозуміло, що на рівні держачи чи світу такі проблеми звичайно контролюються в чинному правовому й конституційному полі, а в громадському суспільстві та соціальному побуту — треба дотримуватися щоденного діалогу й роботи зі свідомістю кожної людини. Зрозуміло, що кожна країна, дотримуючись принципу діалогу та полілогу своїх етнічних культур, так чи інакше здійснює певні зусилля й несе певні затрати.

Навіть зусилля Платона реалізувати хоча б частково свій план виховання філософа-управлінця були невдалі. Вони тільки більше переконали філософа в недосконалому людській природі і послужили підтвердженням утопічності створеного ним образу правителя. Проте, на наш погляд, це не дає підстави вважати, що міжкультурні проблеми в управлінні залишаються нерозв'язаними. В епоху кризи, коли місце лідерів все частіше стали займати політичні авантюристи, демагоги і вискочки, які тільки й спираються на прагненні до влади, знайти новий ідеал високоморального та професійно підготовленого лідера — досить проблематично.

Список літератури:

1. Ракчезва Н.Е. Государство. Платон./ Н. Е. Ракчезва. / - М. : МАКС Пресс, 2001. – 14с.
2. Олексенко Р. І. Філософія сталого розвитку в епоху глобалізації / Р. І. Олексенко // Гілея: науковий вісник - 2015. – Вип. 100. - С. 175-179.
3. Афанасьєва Л. Активні інтеркультурні практики як індикатор взаємодії культурних груп і спільнот поліетнічного міста / Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії – 2018.- Вип. 18. – С. 40 - 47.

УДК 140.8:351

ФІЛОСОФСЬКА РЕФЛЕКСІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ VS ГЕНЕРАЦІЯ ПОЛІТИКО-ДОКТРИНЕРСЬКИХ СХЕМ ПРАВЛІННЯ

**Троїцька Т.С., д.філос.н., Поправко О.В., к.філос.н.,
Троїцька О.М., д.філос.н.,**

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького, м. Мелітополь.*

Постановка проблеми пов'язана з необхідністю ціннісно-сміслового осмислення сучасного публічного управління, яке не повинне втратити конструктивний життєтворчий потенціал народної волі і рівноважного реформаторства та інноваційності. Відомо, що публічне управління суспільством полягає у створенні умов найбільш сприятливих, по-перше, для взаємодії суб'єктів спільного життя, по-друге, для залучення їх до активної (соціальної) і партисипативної (відповідальної) участі у вирішенні суспільних проблем, по-третє, для забезпечення всебічного розвитку громадян у конкретному цивілізаційному просторі. Також відомо, що публічне управління не стане ефективним, якщо воно і надалі буде ідентифікуватись з правлінням, з політичною діяльністю і, найголовніше – на імперативному рівні не буде переосмисленим як ціннісно-смісловий феномен, як синтез суспільних і особистісних, державних і громадянських інтересів, як взаємовплив владних і суспільних інституцій та рухів.

Разом з тим, аналіз праць науковців (Р. Арона, З. Баумана, Ю. Габермаса та інших) свідчить як про наявність певних досягнень в демократизації та осучасненні публічного управління, так і про значні проблеми, вирішення яких засновано на осмисленні не тільки і не стільки умов для створення стратегій, технологій, програм управління, скільки аксіологічної рефлексії соціально-діяльної (інтерація, комунікація), культурної (ціннісно-інформаційні, ідеально-сміслові передумови) участі громадянина в управлінні суспільними справами в єднанні з інститутами політичної системи. Тому, не заглиблюючись у питання вирішення інструментальних задач, удосконалення технологій публічного управління,

значимо, що головнішим науковим завданням для нас постає концептуальний і контекстуальний виміри зміцнення умов для збереження, розвитку і реалізації потенціалу публічного управління та відповідальності громадянина за усі природні і соціальні процеси.

Сприймаючи беззаперечно думку французького філософа Р. Арона про те, що громадяни вимагають від влади, від управління: «... керувати мудро і керувати відповідно до їх бажань» [1], слід сьогодні розгорнути осмислення процесу поєднання кваліфікованого, компетентного творення і реалізації доктрин і стратегій та розуміння вкорінених, очевидних змін життєвого світу громадян. У цьому сенсі не можна не помітити, що на реалізацію публічного управління значно впливають суттєві зрушення у світоглядних орієнтирах сучасної людини, які певною мірою пов'язані з «постмодерною» культурою. Ця культура характеризується перебільшенням новизни власної життєдіяльності людини, занадто «критичним» ставленням до досвіду попередніх поколінь, перебільшенням значущості своєї «правди», свого мікросмосу, недостатнім рівнем обізнаності, волі тощо. У таких умовах методологію вибудовування особистісних траєкторій участі громадянина в публічному управлінні треба розуміти у площині не тільки організаційно-практичній, а й світоглядно-смысловій.

Якщо концептуально і контекстуально кристалізувати зміни, що відбулися у суспільній свідомості і світогляді людини, то варто говорити про чотири методологічні рухи: постметафізичне мислення, лінгвістичний поворот, відмову від визнання переваги теорії над практикою, конкретизація розуму [3].

Так, постметафізичне мислення, що відображає парадигмальну орієнтацію на відмову від презумпції можливості побудови єдиної концептуальної моделі світу, або того чи іншого процесу, події, має поступитись місцем інформаційним дискурсивним варіантам рішення проблеми, або розгляду питання у діалогічний спосіб. Такий спосіб здобуття нового знання уможливорює комплексний характер досліджень і докорінно змінює систему соціокультурного співіснування через формування комунікаційно-інформаційних мереж з вільним доступом до інформації та міжкультурним обміном досвідом. У такий спосіб людина отримує широкі можливості вибудовування власних траєкторій руху в громадянському просторі, вона відмовляє «метафізичним», значною мірою ідеологізованим постулатам на зразок: «народ і влада єдині», «держава – це ми» та інші. Постметафізичне мислення пропонує публічному управлінню:

- моделювання управлінської діяльності замість інтуїтивної трансформації політичної реальності;
- управлінські технології як інструмент створення гідного життя громадян на основі здорового глузду і очевидного ламінарного поліпшення;
- публічне управління має стати інститутом продукування балансу сил і рівноваги реформаторства і народної волі;
- публічне управління обслуговує життя, «терапія перебудовування світу під лідера, команду загрозлива» тощо.

Величезні можливості удосконалення публічного управління надають дискурсивні практики як «зустрічі» презентантів різних поглядів. У дискурсах відпрацьовуються різноманітні лінгвістичні конструкції, нарративи, діалогічні інтерпретації. У такий спосіб народжується нове знання, що збагачено багатокультурними цінностями і смислами, уможливується шлях до загальних цінностей і смислів, практично опрацьовуються певні правила та норми співдії суб'єктів управління і громадянського суспільства. Доповнення лінгвістичного руху мислення «конкретизацію розуму» висуюють на перше місце серед якостей людини, що роблять її успішною, мобільність [2, с. 12], комунікабельність, доступ до інформації, сміливість тощо, а перебільшена самовпевненість та звеличена правота («Маю право»), однак, право не як система норм і правил поведінки, що установлені державою, а як «моя правда», суттєво впливають на взаємодію управлінської еліти і громадян, які не бажають бути «об'єктами».

І, наприкінці, відмова сучасної «масової» людини від визнання пріоритету теорії відносно практики часто перетворює політичний праксис на місце тріумфу інструментального розуму, чисельних акцій, перформансів, флешмобів, в яких «активність» перевищує очікуваний програмний результат і не є виявом соціабельності. Разом з тим, практика, за нашим переконанням, є відкритою динамічною системою взаємодії теоретичних постулатів (продуктів, насамперед, науки) з реальною діяльністю. Отже, державно-політичні і громадянсько-політичні практики стануть успішними і праксеологічними, якщо узгодять доктринальні уявлення з очевидностями реального демократичного життя і якщо оцінку можливого надасть наука, а оцінку реального впливу на суспільство – публічне управління.

Висновки. Для запобігання можливого дегуманізованого впливу на громадянина з боку публічного управління і зростання рівня охлократії, з другого боку, пропонуємо підвищувати рівень управління і усвідомлення поточних викликів на основі єдиної концептуалізації, єдиної системи цінностей. Основою такої концептуалізації може стати встановлення більшою частиною теоретичних джерел сутності публічного управління як виду діяльності держави, спрямованого на взаємодію з громадянським суспільством.

В умовах зростання фрагментарності, ізольованості і унікальності життя людини необхідна розумова робота щодо пошуку смислу у різноманітних контекстах, який втрачається у процесі вузької спеціалізації і недосконалих практик. Осмислення складних задач публічного управління потребує мобілізації колективної мудрості нашого розуму, що уможливить стримування дизруптивних сил шляхом інтелекту, етики і духовності. Через ціннісно-смыслову рефлексію та інформативно-екзистенціальні стратегії управління у взаємодію державної влади і громадянського суспільства проникне радикалізм життєвої відповідальності замість безглузких намагань володіння «істиною в останній інстанції», праксеологічність публічного управління має відобразитись у легальному оформленні балансу інтересів, в адекватній реакції на виклики існування.

Дослідження проблеми і постановка її у такому ракурсі підтвердили актуальність філософського осмислення аксіологічних аспектів сучасного публічного управління через певні методологічні рецепції, а саме: урахування впливів постметафізичного мислення людини, філософсько-лінгвістичного осмислення реальності, конкретизації розуму, практико-орієнтованих стратегій навчання і діяльності, створення дискурсивного громадянського простору.

Список літератури

1. Арон Р. Лекции по философии истории / Пер.с фр. И. А. Гобозов. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2012. – 336 с.
2. Бауман З. Глобализация. Последствия для человека и общества / Пер. с англ. – М. : Издательство «Весь Мир», 2004. – 188 с.
3. Habermas J. Die Einheit der Vernunft in der Vielfalt ihrer Stimmen. Nachmetaphysisches Denken. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1988. – S. 153–186.

УДК 342.7

РОЛЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ

Федун І.В.

студентка I курсу ННІ фінансів, банківської справи Університету ДФС України, м. Ірпінь

Самойлова І.І.

к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту ННІ фінансів, банківської справи Університету ДФС України, м. Ірпінь

Публічне управління є одним із визначальних інститутів сучасного суспільства. За роки незалежності в Україні закладалися основи публічного управління як спеціальної наукової теорії, характерною особливістю якої є сучасний міждисциплінарний тип знань, притаманний інформаційному суспільству, суспільству знань. Особливого значення у сферу публічного управління та адміністрування набуває запровадження цифрових технологій [1, с. 109].

У науковій літературі висловлюються різні погляди з приводу значення цифрових технологій у публічному управлінні. Новицька Н.Б. вважає, що розвиток електронного уряду в Україні дасть низку переваг щодо взаємодії громадянина, юридичної особи та держави. На обґрунтування цієї думки вчена вказує на той факт, що за умови використання цифрових технологій у публічному управлінні необхідність безпосереднього контакту з представниками владних структур буде зведена до мінімуму. Це в свою чергу значно знизить рівень корумпованості державного апарату. А деперсоналізація у відносинах між громадянином і державним службовцем

дозволить уникнути персонального контакту та забезпечить більш якісне виконання службових зобов'язань представниками влади, оскільки їхня праця буде комп'ютеризована, більш ефективна та досить прозора. Тобто її зможе проконтролювати не лише керівник державної установи, а і будь-який громадянин [2, с. 167].

В сучасних умовах застосування цифрових технологій у сфері публічного управління дає можливість істотно підвищити його ефективність, забезпечити автоматизацію окремих функцій та процесів публічного управління, зекономити час та інші ресурси, створити умови для доступності та прозорості діяльності суб'єктів публічного управління. Однак широкомасштабне застосування цифрових технологій у публічному управлінні пов'язане також із додатковими загрозами та ризиками, що несуть у собі можливості цих технологій.

Інформаційним технологіям у сфері публічного управління притаманні такі функції: розширення та спрощення доступу до інформації та знань; прискорення, спрощення та здешевлення будь-яких економічних, юридичних та інших операцій; сприяння інноваційним процесам, розвитку інтелектуальної економіки в державі; сприяння співробітництву і комунікації між елементами інфраструктури, суспільними секторами, розвитку громадянського суспільства.

Також однією з головних умов ефективного реформування державних інституцій та публічної влади в умовах інформаційного суспільства є електронне урядування. Зміст електронного урядування (урядування з широким використанням різноманітних інформаційних технологій) – підвищення ефективності роботи органів влади з громадянами, підприємствами й іншими установами та скорочення спільних витрат часу та коштів. Головною складовою електронного урядування є єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянами та суб'єктами господарювання. Електронний уряд не є доповненням або аналогом традиційного уряду, а формує новий спосіб взаємодії на основі активного застосування інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності надання державних послуг [3, с. 4-5].

Для організації електронного урядування застосовуються специфічні засоби та інструменти. Крім власне засобів цифрової техніки, до них доцільно віднести інформаційно-телекомунікаційні системи, інформаційні (автоматизовані) системи, телекомунікаційні мережі тощо.

Україна вже використовує інформаційні технології в публічному управлінні та адмініструванні. Але ситуація з їх використанням характеризується низкою проблем, а саме: низьким рівнем фінансування проектів електронного урядування з боку держави; низьким рівнем знань у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій та їх можливостей громадянами старшого віку; звичка до паперових носіїв; незацікавленість суб'єктів публічного управління і адміністрування у прозорості своєї діяльності, корупційні інтереси. Для подолання цих проблем

доцільно стимулювати до застосування нових інформаційно-комунікаційних технологій в публічному управлінні та зміни всієї системи. Розвиток і впровадження інформаційних технологій в публічному управлінні повинен мати комплексний характер. Тобто враховувати і узгоджувати інформаційні, організаційні, правові, соціально-психологічні, кадрові, освітні, технічні та інші складові [3, с. 7].

Для отримання статусу відкритої публічної влади, владі нашої держави необхідно більш активно впроваджувати інформаційні технології. Сучасні інформаційні технології, електронне врядування – один із ефективних шляхів боротьби з корупцією [4, с. 7]. Таким чином, головною ціллю цифрових технологій у публічному управлінні та адмініструванні є підвищення ефективності рівня довіри громадян до органів публічної влади; рівня корумпованості органів публічної влади; рівня відкритості та прозорості їхньої діяльності та ступеня залучення громадськості до прийняття публічно-владних рішень.

Список літератури:

1. Берназюк О.О. Цифрові технології у сфері публічного управління: визначення основних понять // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 46. Т. 1. http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.46/part_1/26.pdf (дата звернення: 03.10.2019).

2. Берназюк О.О. Роль та місце цифрових технологій у сфері публічного управління // Інформаційне право. 2017. №10. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2017/10/35.pdf> (дата звернення: 03.10.2019).

3. Іванюк О.В., Довженко В.А., Кравець І.В. Перспективи впровадження інформаційних технологій у вітчизняній системі публічного управління // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. №4. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/37.pdf (дата звернення: 03.10.2019).

4. Голобородько Т.В., Дубіна О.Д. Використання інформаційних технологій в публічному адмініструванні: досвід України та європейські орієнтири // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. №6. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/39.pdf (дата звернення: 03.10.2019).

ФІЛОСОФІЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фолькіна Олена Миколаївна

студентка гр. ПУА-16 -1 бд Інженерного інституту Запорізького національного університету

Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що особливості розвитку інформаційного суспільства в сучасних умовах потребують всебічного аналізу, вироблення нових способів, методів та механізмів використання інформації як джерела конструювання нових знань. Реалії, сьогодення свідчать, що сучасне суспільство живе в інформаційному світі. Це новий тип суспільства, в якому володіння інформацією є рушійною силою будь яких перетворень та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для дослідження даної проблеми особливу значимість мають роботи, присвячені дослідженню інформаційного суспільства, таких вчених як: І.Арістової, В.Данильян, О.Дзьобань, В.Ільганаєва, В.Ліпкан, А.Марущак, А.Новицького та ін. Інформаційне суспільство як «нове» суспільство, в якому кожен може отримувати, накопичувати, розповсюджувати та використовувати інформацію, розглядали В. Бебик, В.Воронкова, А.Руднева, В.Цимбалюк та ін.

Проблемами вивчення інформаційних процесів займаються відомі українські та зарубіжні дослідники, такі як: Н.Волковський, С.Жук, В.Косєвцов, А.Кузьменко, О.Кіндратець, О.Литвиненко, І.Лук'янець, В.Остроухов, П.Панарін, В.Петрик, Г.Почепцов, П.Прибутько, М.Присяжнюк, А.Рось, В.Толубко, М.Требін та ін. Разом з тим, сьогодні вивчення даного питання залишається актуальним та потребує подальшого наукового дослідження. Особливого значення це питання набуває в умовах сьогодення, коли інформатизація сучасного суспільства розглядає інформацію як невід'ємний об'єкт кожної особистості в сучасному інформаційному суспільстві.

Досліджуючи філософію розвитку сучасного інформаційного суспільства, необхідно проаналізувати та дослідити категорію «інформаційне суспільство», зазначимо, що аналіз літератури за даною проблематикою показав, що не існує загальноприйнятого визначення - що таке «інформаційне суспільство». Вперше дана категорія з'явилася в роботах австрійсько-американського вченого Ф.Махлупа, який ще в 1933 році вивчав вплив патентів на наукові дослідження [5]. Відомий угорського соціолог Л.Карвалікс [4], зазначав, що термін «інформаційне суспільство» виник у 60-ті роки серед японських соціологів. Пізніше, категорію «інформаційне суспільство» було прийнято використовувати щодо нової світової спільноти, яка базується на інформації.

Отже, О.Титенко, зазначає, що «інформаційне суспільство це людська цивілізація, яка виникає внаслідок інформаційно-комп'ютерної революції й базується на інформаційній технології, «інтелектуальних» комп'ютерах, автоматизації та роботизації усіх сфер та галузей економіки й управління, єдиній найновішій інтегрованій системі зв'язок» [7, с. 224]. Дещо інше визначення даної категорії дає В.Воронкова, та зазначає, що це «суспільство, що з'явилося на основі інформаційної супермагістралі» [3, с. 14]. В.Бебик, розглядає суспільство через призму інформатизації як «сучасне суспільство з високим рівнем розвитку інформаційної культури» [2, с. 54]. О.Пархоменко вважає, що це «інформаційно-знаннєве суспільство» [6, с. 3].

Реалії сьогодення свідчать, що сучасний процес щодо інформатизації суспільства, державних та суспільних інститутів, розвивається стрімко і як правило непередбачено [1, с.14]. Тож, державні структури повинні законодавчо закріпити можливість громадських структур користуватися суспільним мовленням та забезпечити квоти на інформаційні програми, спрямовані на формування позитивного іміджу держави та збройних сил, поширення правдивих історичних фактів, повагу до національних символів і традицій та мобілізацію на протистояння зовнішній агресії.

Висновки. Таким чином, підводячи підсумок зазначимо, що розвиток інформаційного суспільства залежить від інформаційного простору та розглядається як одна з стратегій забезпечення інформаційних потреб сучасного суспільства щодо подолання будь яких кризових явищ. Інформація розглядається як один з основних чинників, за допомогою якого відбувається отримання економічних переваг, тому що країна, яка має високий рівень інформатизації серед суспільства може самостійно визначати свою свободу, стратегію й тактику майбутнього розвитку, також, вона вільна у своїх діях щодо інтеграції у світове господарство та утвердження свого позитивного іміджу на світовому ринку. Тож, в основі позитивного інформаційного поля є політична комунікація яка має бути засобом координації суспільно-політичних інтересів на основі повного інформування, реалізації прав і свобод особистості, демократичної політичної культури та свободи мас-медіа від владних структур.

Список літератури:

1. Арабаджієв Д.Ю., Сергієнко Т.І. Маніпулювання свідомістю суспільства в умовах інформаційної та гібридної війни в Україні / Д.Ю. Арабаджієв, Т.І. Сергієнко // Гілея: науковий вісник. – К.: «Видавництво «Гілея», 2019. – Вип. 146 (№ 7). Ч. 3. Політичні науки. – 109 с. – С.12-15.
2. Бебик В. М. Соціально-комунікаційна праксеологія: поняття і методологія / В. М. Бебик // Інформація і право. – 2011. – № 2. – С. 53-60.
3. Воронкова В. Г. Формування інформаційного суспільства в Україні: виклик чи потреба часу? / В. Г. Воронкова // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2015. – Вип. № 60. – С. 13–24.

4. Laszlo Z. Karvalics. Information Society - what is it exactly?. Coursebook of Project NETIS - Leonardo da Vinci. European Commission. Budapest, March-May 2007.

5. Махлуп Ф. Производство и распространение знаний в США - М.: Прогресс, 1966. - 462 с.

6. Пархоменко О. В. Інформаційно-знаннєве суспільство: проблеми, особливості [Текст] / О. В. Пархоменко // Науково-технічна інформація. – 2010. – № 1. – С. 3-6.

7. Титенко О. Інформаційне суспільство: інтелектуалізація економіки / Олесь Титенко // Економіка і менеджмент: матеріали ІІ Міжнародної конференції молодих вчених ЕМ-2011, 24–26 листопада 2011 р. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 224–225.

УДК:372.893

ДІЯЛЬНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ ЯК СУБ'ЄКТА ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА ГУМАНІЗМУ – АКТУАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Шутов Д. О.

аспірант Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського м. Кременчук

Система освіти є дзеркальним відображенням цивілізаційного розвитку суспільства. На нашу думку освіта повинна бути першопричиною якісного розвитку соціуму, а не його пасивним результатом, відбиваючи так зване «суспільне замовлення», так би мовити йдучи за запитом, а не формуючи його. Історичний досвід доводить, що саме наука в її істинному розумінні стала символом динамічного прогресу людства починаючи лише з ХІХ століття, а не наслідком його попередніх інтелектуальних спроб і помилок. Як відповідь на це, можна почути репліки про наукові успіхи, відкриття *homo sapiens* в попередні часи, століття. Так, але це були поодинокі досягнення, що могли не впливати на глобальні світові процеси (в тому числі із-за відсутності достатнього рівня комунікації), які іноді були актами боротьби, супротиву та, самопожертви проти тотальної догматичності та мракобісся, які могли завершатись прикладами обструкції до наукового вчення та антигуманізму до науковців. Ці приклади повинні бути повчальними і сьогодні, оскільки по міркам історичної науки сучасність від них відділяє зовсім мізерна часова дистанція [6].

Одним з ключових викликів для системи освіти на сьогодні є питання толерантності в умовах цифрового полікультурного суспільства. Міжетнічні та міжнаціональні відносини подекуди можуть бути джерелом напруги, тому освіта повинна стати головним осередком формування принципів

взаємоповаги та взаєморозуміння. Якість цифрової комунікації в умовах тотального засилля комп'ютерних соціальних мереж, на наше переконання, є лакмусовим папірцем рівня людяності, гуманізму [7]. Надмірне споживання інформації характеризується як великими її обсягами, так і значною динамікою, швидкістю надходження [8].

Відштовхуючись від цього, ідея педагогіки толерантності набуває все більшої актуальності та підтримки в сучасному світі. У доповіді ЮНЕСКО «Освіта XXI століття» визначається парадигма освіти, основа якої складається з ідей життєтворчості та мирного співіснування між усіма народами, а головним лейтмотивом слугує необхідність «навчитися жити разом» [1, с.53]. Ми розуміємо це як заклик до мирних взаємовідносин, взаємоповаги в умовах культурного плюралізму та тенденцій глобалізації. Поняття толерантності визначене Декларацією принципів толерантності як: повага до культурного різноманіття; активна позиція, що визнає важливість поваги до прав людини; сприйняття багатоманітності як явища соціуму [4].

Проблема толерантності освіти є похідним конструктом філософії освіти, принципи якої торкаються вивчення закономірностей та форм взаємодії між філософією та освітою взагалі. Основними напрямками дослідження повинні поставати: розв'язання суперечностей між запитом суспільства та можливістю вільного вибору для кожної людини; розв'язання суперечностей між людьми взагалі [3, с. 3]; пошук нових універсальних форм світогляду та світосприйняття відповідно до вимог життєзбереження; важливість цифрової інформації як засобу позитивного впливу на суспільство. Як зазначає О. Грива, філософія освіти не повинна надавати вже готові рецепти, вона є дослідником складного діалогу між соціумом та освітою [3, с. 3]. Тому, визначаємо можливим знайти відповіді на поставлені запитання завдяки теорії та практиці педагогічної науки.

З точки зору педагогіки, толерантність – це вияв поваги і довіри до оточуючих, явище взаємодії на принципах доброї волі [1, с.54]; соціальна цінність, норма життя та принцип людських взаємовідносин [2, с. 35].

В навчально-виховному процесі профільної школи діяльність вчителя історії, на нашу думку, є відправним ретранслятором спадщини людства. В процесі навчально-виховної діяльності вчитель історії формує учнів розуміння основ та принципів толерантності відштовхуючись від прецедентів накопичених попередніми поколіннями, які відображають прикладні міжлюдських, міжетнічних чи міжрасових взаємовідносин. Ще більшої актуалізації ці положення набувають в умовах профорієнтаційної роботи профільного навчального закладу, оскільки майбутня професійна діяльність випускників, при бажанні стабільного кар'єрного зростання, апріорі підштовхуватиме до налагодження толерантних міжособистісних відносин з представниками різних соціальних та етнічних груп, в умові культурного мультиплюралізму та яскраво виражених глобалізаційних процесів на міждержавному рівні.

Діяльність вчителя історії профільної школи, так само як і діяльність інших вчителів-предметників та всього навчального закладу в цілому, повинна також готувати учнів до розуміння того, що майбутній фахівець повинен бути готовим до ділової взаємодії в контексті різних професійних ситуацій, мати навички продуктивного спілкування на принципах взаємоповаги та гуманізму, бути готовим слухати та сприймати аргументи інших сторін, відстоювати свою позицію та, при цьому, бути готовим до компромісних рішень та взаємодії, формувати навички критичного мислення в умовах тотальної цифрової інформатизації суспільства.

На думку професора Г.Москалика: «Для формування дієвого типу економічної поведінки випускника школи в перехідному суспільстві необхідне усунення суперечностей між нормами і процедурами, що діють у різних сферах і на різних рівнях правової та адміністративної системи, скорочення кількості і спрощення змісту формальних обмежень організації підприємницької та трудової діяльності» [5, с. 33].

Висновки. Сучасна освіта повинна бути інформаційним флагманом, який скеровуватиме суспільство до розуміння важливості принципів гуманізму та партнерства як відправних точок в системі координат міжлюдських взаємовідносин. Принципи діяльності профільної школи, що спираються на базис толерантності, повинні стати формотворчим чинником для підростаючого покоління як наступної ланки соціуму, сегментом його якісної еволюції. Вважаємо, що діяльність вчителя історії профільної школи, як «хранителя» людської спадщини, безсумнівно, повинна сприйматись як ключова «посівна» площина для «зерна» гуманізму – моральної основи людської цивілізації.

Список літератури:

1. Безкоровайна О. В. Виховання толерантності як важливий фактор реалізації особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці / О. В. Безкоровайна. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007. – №34. – С. 53–58.
2. Грива О. А. Проблема толерантності молоді у філософсько-освітній парадигмі / О. А. Грива. // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. пр.. – 2008. – №68. – С. 34–43.
3. Грива О. А. Толерантність освіти як передумова толерантного суспільства / О. А. Грива. // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. пр.. – 2007. – №66. – С. 3–11.
4. Декларація принципів толерантності [Електронний ресурс] // ООН. – 1995. – Режим доступу до ресурсу: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2014/2/10/Deklaracija-tolerantnosti.pdf>.
5. Москалик Г. Професійна орієнтація в контексті ринкових викликів / Г. Ф. Москалик. // Педагогічні науки. Зб. наук. пр. - Полтава, 2011. - № 15. – С. 33.
6. Москалик Г. Ф. Філософські засади професійної орієнтації особистості в загальноосвітній школі в системі ринкових трансформацій:

автореф. дис. ... канд. філос. Наук : 09.00.10 [Електронний ресурс] / Г. Ф. Москалик; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2009. — 19 с.

7. Москалик Г.Ф. Безперервна освіта та сучасний інформаційний простір / Г.Ф. Москалик // European cooperation. – 2015. – № 5. – С. 24-34

8. Олексенко Р. І. Філософія розвитку інформаційного суспільства в епоху глобалізації / Р.І. Олексенко// Гілея: науковий вісник. - 2015. - Вип. 98. - С. 230-232.

УДК 141

ТРАНЗИТИВНЕ СУСПІЛЬСТВО: РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В НЬОМУ

Щербакова Н. В.

к.ф.н.,ст. викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук

Мандзій М.В.

студентка ІІХТ, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Актуальність дослідження феномену транзитивності (від латинського *transitus* – перехід, проходження) продиктована кардинальними змінами, які відбулися в останні два десятиріччя в суспільному розвитку, що в свою чергу, внесло корективи у розуміння сутності визначних процесів сучасності. Особливість визначення контурів поняття транзитивності полягає в розгляді суспільства як перехідного. Звідси виникають логічні запитання: «Якого роду відбувається перехід?» «Звідки і куди?» Чи то має місце рух до хаосу, до суспільства несистемного, еклетичного типу? Чи може рух до якихось історичних аналогів «зразків минулого», суспільств, що вже існували, загинули, в силу різних причин, і не погано було б для когось, щоб знову їх відродити? Чи може це перехід до нового стану суспільства, якого ще не було в історії, аналогів якому досі немає? Може мова іде про суспільство яке рухається, розвивається по своїх законах і само відтворюється вже на новій, вищій стадії свого історичного розвитку? І рух до якого іде не просто по прямій, а зі своїми складнощами, суперечливо, з моментами регресу. Деякі дослідники говорять також про перехід від традиційного суспільства до сучасного, модернізованого, або навіть постмодернізованого, де немає конкретно визначеного вектору розвитку. Це щось посереднє між ліберальною демократією та авторитаризмом в глобальному, світовому масштабі.

В історії філософської думки можна знайти безліч різноманітних оцінок ролі філософії в житті людського суспільства, дані у різний час мислителями всіх цивілізованих країн.

Однак теорія Р. Декарта: "Філософія... одна тільки відрізняє нас від дикунів і варварів і... кожен народ тим більше цивілізований і освічений, чим краще в ньому філософствують; тому немає для держави більшого блага, як

мат істинних філософів" — особливо показова, тому що належить людині, яку ніяк не можна звинуватити упередженому підході, зумовленому професійною обмеженістю. Світове природознавство вважає Декарта своїм найбільшим представником з таким же правом, як і світова філософія — своїм. Це особливо важливо зараз, коли під впливом радикальних змін суспільних орієнтирів у нашому суспільстві посилюються напади на весь комплекс суспільних наук, у тому числі і на філософське знання. Крах офіційної ідеології, що формально спиралася на марксистське вчення, спричинив негативне ставлення до всіх складових частин марксизму, а потому і до всіх суспільних наук. Поступово в суспільній думці почали поширюватися переважно прагматистські і позитивістські віяння і настрої. Узагальнене знання про світ і про людину про суспільство усе більше відсувається на задній план, на щит піднімаються прикладні галузі, що дають, на думку їх представників, безпосередню користь для вирішення практичних завдань суспільного розвитку.

Питання про позитивну чи негативну роль філософії не має чіткої та вичерпної відповіді. Показником цього може бути сама цивілізація, яка періодично об'являє філософію нікому не потрібною «гімнастикою розуму». Але ось парадокс: скільки б не проголошували остаточно загибель філософії, скільки б не приводили доказів її повної непотрібності, інтерес до філософії не тільки не зберігається, а й зростає, особливо в переломні епохи.

Відтак, в чому призначення філософії? Чому практично кожна людина філософствує? — людина філософствує тому, що вона людина. Будучи свідомою істотою, людина теоретизує, філософствує, вона не може чинити по іншому, тому що це є самий універсальний і необхідний спосіб її духовного існування.

Думку про те, що кожна людина постійно відчуває потребу в філософії, потрібно додатково пояснити. Доти, доки у людини є можливість діяти у рамках здорового глузду, звичних, напрацьованих стереотипів діяльності, вона не відчуває потреби в філософії. Потреба в безпосередньому застосуванні філософії виникає тільки тоді, коли від готових «рецептів» доводиться переходити до створення нового бачення світу, нових висхідних принципів діяльності. Можна твердити, що людина вільно обходиться без філософії тією мірою, якою її діяльність є формалізованою, запрограмованою. Але без філософії не обійтись людині, яка розмірковує, творить і орієнтується на відповідальність перед світом, а не на владу над ним.

Але чи може пересічний громадянин піднятися до висот філософського осмислення світу? Однозначно ні. Сокровенна ціль філософії (як і релігії) — вивести людину з сфери повсякденності, захопивши вищими ідеалами, відкрити шлях до самих досконалих цінностей. Але якщо релігія — це масова свідомість, то філософія — свідомість елітарна, яка вимагає не тільки таланту, а й професійної виучки.

Таким чином, призначення філософії для людини виражається в наступних моментах:

- руйнує звичні стереотипи мислення, виступаючи проти обмеженості здорового глузду, за критичний перегляд всього звичного, загальноприйнятого;

- формує свободне, нестандартне мислення, мислення по аналогії;
- виховує увагу (та повагу) до інакомислення;
- служить теоретичною базою для розумної орієнтації людини у світі;
- формує методiku пошуку відповідей на так звані вічні питання.

Для різних соціальних організацій і суспільства в цілому філософія виступає іншою своєю стороною. Практично ні одна держава світу (за виключенням перехідних, «аморфних» етапів) не може обійтися без узагальненої філософської стратегії розвитку. Програма кожної партії також обов'язково вміщує в себе (як базисні) філософські положення. Справа тут в тому, що філософія виступає накопиченим і узагальненим духовним досвідом людства. Тим досвідом, з якого необхідно брати уроки.

Філософія також підсумовує основні духовні результати кожної даної епохи і виступає як провісниця нової історичної перспективи. Це дозволяє їй судити про теперішнє, з одного боку, на основі відрефлексованого досвіду минулих поколінь, а з другого — з точки зору майбутнього. Це означає, що філософія бере на себе роль критичної «селекції», акумуляції світоглядного досвіду та його передачі майбутнім поколінням.

Філософія обернена не тільки в минуле та теперішнє, але і в майбутнє. Як форма теоретичної думки вона володіє могутніми конструктивними можливостями творчого формування принципово нових ідей, світоглядних ідеалів. Філософія здатна мислено «програвати» різні варіанти світорозуміння («можливі світи»), начебто заготовлюючи пробні системи світогляду та майбутнього, яке ніколи не буває цілковито зрозумілим для теперішнього покоління.

Таким чином, призначення філософії для суспільства виражається у наступних моментах:

- підсумовує основні духовні результати епохи;
- формує нову історичну перспективу, ідеально конструюючи можливі варіанти майбутнього;
- є теоретичною базою для стратегії розвитку кожної держави.

Отже, соціальна цінність філософії полягає у тому, щоб допомогти людині ствердитися у світі не лише як свідомій, а й високоморальній, емоційно чуйній, розумній істоті. Філософія також підсумовує основні духовні результати кожної даної епохи і виступає як провісниця нової історичної перспективи. Це дозволяє їй судити про теперішнє, з одного боку, на основі відрефлексованого досвіду минулих поколінь, а з другого — з точки зору майбутнього. Це означає, що філософія бере на себе роль критичної «селекції», акумуляції світоглядного досвіду та його передачі майбутнім поколінням.

Список літератури:

1. Огнев'юк В. О. Багатомірна людина. Епоха трансформацій. Освіта. // неперервно професійна освіта. - 2013. - № 1-2. - С.6-11.
2. Удальцова М. В. Транзитивне суспільство і його проблеми // Проблеми соціальних взаємодій в транзитивному суспільстві. - Новосибірськ, 1999. - С. 3-5.
3. Волков О.Г., Землянський А.М., Олексенко Р.І., Рябенко Є.М. Філософія: навчальний посібник-практикум. МДПУ імені Богдана Хмельницького. – Мелітополь, 2017. – 272 с. ISBN 978-617-7346-72-1
4. Данилов А. Н. Перехідний суспільство: проблеми системної трансформації / А. Н. Данилов. - Мінськ: Харвест, 1998. - 429с.4.
5. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.

СЕКЦІЯ 2.
ДЕРЖАВНІ ТА МУНІЦИПАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

УДК: 35.08:35.082.4

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМ
РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ

Авербух Герман Миколайович

аспірант, Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

Публічне управління є одним з найбільш складних і творчих видів людської діяльності спрямованим на здійснення впливу на соціально-економічну систему суспільства і включених в неї суб'єктів для стабілізації та оптимізації даної системи відповідно до цілей управління. Публічне управління здійснюється за допомогою державного апарату, який формується з сукупності органів публічного управління - Міністерств, відомств, комітетів та інших організацій, наділених компетенцією щодо здійснення тих чи інших функцій публічного управління (політичних, економічних, організаційних, правових та ін.). Ефективність діяльності того чи іншого державного органу по досягненню цілей публічного управління повинна оцінюватися по тому, які правові рішення приймає державний орган, які він здійснює організаційні дії і як вони впливають на суспільне життя[1].

Але все це в значній мірі визначається тим, як працює в цих органах публічного управління, який кадровий потенціал цих органів.

Рішення проблем формування, використання і розвитку кадрового потенціалу регулюється такої організаційної функцією (в рамках організації публічного управління та публічної служби), яка називається управління персоналом.

Управління персоналом включає в себе комплекс цілеспрямованих дій, спрямованих на: 1) визначення цілей і напрямів роботи з персоналом в плані його професійно-кваліфікаційного розвитку; 2) визначення форм, методів і засобів досягнення поставлених цілей; 3) організацію, координацію і контроль за виконанням прийнятих рішень.

Основними підсистемами управління персоналом є: 1) підсистема планово-аналітична (формування об'єктів і структур управління, розрахунок потреби в персоналі в кваліфікаційно-посадовому розрізі); 2) підсистема організаційна (підбір, розстановка, оцінка та безперервне навчання персоналу); 3) підсистема функціональна (підвищення, зниження, переклад, звільнення, підготовка резерву і посадове просування).

Функція управління персоналом являє собою комплексну діяльність, що охоплює всі аспекти роботи з кадрами для досягнення максимальної збалансованості цілей, функцій, інтересів організації та професійно-кваліфікаційних, ділових і особистісних якостей працівників, їх соціально-економічних інтересів і мотивації до праці в даній організації [3].

Організаційна функція управління персоналом знаходиться зараз під пильною увагою багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників [1].

Незважаючи на різноманітність підходів набір включаються в нього підфункцій досить стабільний і визначено, а саме: планування людських ресурсів організації; формування кадрового складу (відбір, прийом, адаптація, звільнення, скорочення, переклад); підготовка, підвищення кваліфікації, розвинене персоналу; організація праці, контроль виконання та атестація; оплата і стимулювання праці; охорона праці та здоров'я працівників; задоволення соціально-побутових потреб; інформаційно-аналітична робота по кадрам і ін. Управління персоналом як цілеспрямована і систематизована робота з персоналом дозволяє створити високопрофесійний трудовий колектив, здатний швидко, якісно і кваліфіковано вирішувати поставлені перед ним завдання в рамках повноважень того чи іншого органу публічного управління. У систему управління персоналом прийнято включати сукупність відносин, форм і методів впливу на формування та використання корпусу державних службовців.

Діяльність сучасного державного службовця є одним з багатогранних і особливо відповідальних видів професійної діяльності з управління процесами суспільного розвитку, Забезпечення процесу підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень по координації діяльності різних структур публічного управління, урядових відомств з громадськістю та засобами масової інформації, а також інші складні завдання в галузі публічного управління вимагають серйозної професійної по дготовкі працівників державного апарату. Це викликає необхідність нового підходу до визначення змісту первинної підготовки кадрів для публічної служби, підвищення їх кваліфікації, а також формуванню єдиної кадрової політики в області професійного розвитку державних службовців.

Для успішного перетворення української економіки і реформування публічної служби, націленого на оптимізацію нормативного, організаційного та кадрового забезпечення, потрібна розробка і реалізація єдиної державної кадрової політики та ефективної стратегії формування, професійного розвитку та раціонального використання кадрів публічної служби.

Досягнення зазначених цілей вимагає проведення цілеспрямованої кадрової політики, найважливішими напрямками якої є: формування і розвиток організаційної системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців підвищення ефективності і якості організації навчання; науково-методичне забезпечення, аналіз чинних навчальних програм, навчально методичних матеріалів; розробка

комплексної системи контролю за результатами навчання; поширення концепції державного замовлення на перепідготовку і підвищення кваліфікації державних службовців, які працюють в апаратах органів виконавчої влади на рівні територій, і визначення джерел фінансування їх навчання, перепідготовка та підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу освітніх установ в області фінансового та податкового законодавства, державного будівництва і управління, міжнародних економічних відносин, управління державною власністю.

Список літератури:

1. Andriushchenko K., Datsii O., Aleinikova O., Abdulla A. M., Ali A. M. (2019). Improvement of the water resources management system at the territorial level. *Problems and Perspectives in Management*, 17(3), 421-437. doi:10.21511/ppm.17(3).2019.34.
2. Дацій Н.В. Новітні технології корпоративного менеджменту в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій [колективна монографія] / за заг.ред. д.е.н. Захарін С.В. К.: Вид. центр КНЛУ, 2014. 330 с.
3. Управління персоналом: навч. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / І.О. Щєбликіна, Р.І. Олексенко. – Сімферополь : ДІАЙПІ, 2012. – 272 с. ISBN 978-966-491-306-2

УДК 35 (477+100)

СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ГОЛОВНА УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

Березін Максим Юрійович

здобувач, Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

Значні перетворення в економічній, політичній і духовній сферах нашого суспільства вимагають створення відповідної правової системи демократичної правової держави. Для досягнення поставленої мети необхідне реформування правової системи, т. к. право має охороняти і захищати в першу чергу інтереси права і свободи окремо взятої особистості, а не інтереси держави, суспільства в цілому. В сучасних умовах представляється необхідним більш активно з боку відповідних державних органів використовувати можливості допомоги і сприяння діяльності громадських об'єднань і громадян, які на добровільних засадах беруть участь в реалізації цієї найважливішої державної функції.

Правова держава - не тільки одна з соціальних цінностей, покликаних стверджувати гуманістичний початок, справедливість, а й практичний інститут забезпечення і захисту свободи, честі і гідності особистості, засіб боротьби з бюрократією, відомчістю, форма існування народовладдя в

сучасних децентралізаційних процесах [1, с. 28]. Говорити про правову державу можна тільки тоді, коли її форма, сутність, устрій, організація політичної влади, її органи та інститути забезпечують реальні можливості захисту прав громадян не тільки від неправомірних посягань інших громадян, а й коли вона захищає досить ефективно права своїх громадян від свавілля самої держави, її органів і посадових осіб.

Охорона громадського порядку за своєю суттю носить гуманний характер, оскільки спрямована на випереджаючий вплив, на умови і чинники, які призводять до виникнення загроз, на захист особистості від протиправних посягань, від загрози бути підданим надзвичайним ситуаціям, на створення сприятливих, безпечних умов для життєдіяльності людей.

Якщо відносини, які становлять сферу громадського порядку в широкому сенсі, забезпечуються і охороняються всією системою органів держави, то відносини, що становлять сферу громадського порядку у вузькому сенсі, вимагають створення спеціальних органів, наділених спеціальними повноваженнями щодо підтримки громадського порядку з використанням не тільки загальних засобів регулювання (інформаційних, організаційних та ін.), а й спеціальних (переважно адміністративно-правових, кримінально-правових, оперативно-розшукових, цивільно-правових) [2, с. 100].

Для суспільних відносин, що становлять сферу громадського порядку у вузькому сенсі, характерні такі риси: закріплене з нормами права і моралі; встановлення певних прав і обов'язків учасників даних відносин; гарантована законом можливість здійснення своїх суб'єктивних прав і створення для цього належних умов; забезпечення суворого виконання учасниками громадських відносин покладених на них обов'язків, закріплення відповідальності за їх виконання на законодавчому рівні; регулювання переважно адміністративно-правовими, кримінально-правовими, оперативно-розшуковими та цивільно-правовими засобами; здійснення безпосереднього їх забезпечення, охорони і захисту спеціальними органами держави.

Сприяння органам, уповноваженим здійснювати охорону громадського порядку, виражається в їх інформуванні про правопорушення і загрози охороні громадського порядку, а також участі у заходах з охорони громадського порядку і в роботі координаційних, консультативних, експертних і дорадчих рад, які проводяться цими органами.

Політика задоволення суспільних потреб різних верств населення безпосередньо пов'язана з їх соціальним захистом[4].

Правові норми мають певні переваги в порівнянні з іншими формами соціального регулювання суспільних відносин. Їх специфічними властивостями є конкретність, чіткість формулювання дозволів, заборон, імперативність приписів і гарантованість виконання [3, с. 136]. Право вбирає в себе, об'єднує і юридично закріплює основні вимоги інших соціальних норм, що регулюють суспільні відносини, і ставить їх під захист держави, тому поведінка членів суспільства зрівається і порівнюється, перш за все,

з правовим масштабом, закріпленим їм еталоном належної поведінки, і оцінюється з точки зору його вимог.

Отже, сучасний стан українського законодавства в сфері охорони громадського порядку характеризується високою динамікою свого розвитку, радикальним оновленням правової бази в усіх сферах державного і суспільного життя. На відміну від минулих років, національною рисою можна вважати твердження пріоритету прав і свобод людини, як найвищої соціальної цінності.

Сучасні правові норми, що діють у сфері охорони громадського порядку, в залежності від кола регульованих ними відносин підрозділяється на такі, що: регулюють поведінку громадян в сфері охорони громадського порядку і встановлюють відповідальність за їх порушення; визначають завдання, функції, компетенцію, форми і методи діяльності органів держави, їх посадових осіб з охорони громадського порядку.

Список літератури:

1. Кулинич Р. О. Моніторинг державного управління сферою громадського порядку в Україні / Р. О. Кулинич // Університетські наукові записки. - 2017. - № 2. - С. 208-217.

2. Харь І. О. Суб'єкт злочинів проти громадського порядку і моральності / І. О. Харь // Юридична наука. - 2017. - № 3. - С. 98-112.

3. Чишко К. О. Класифікація об'єктів адміністративних правопорушень у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки / К. О. Чишко // Право і суспільство. - 2016. - № 2 (3). - С. 135-142.

4. Олексенко Р. Социальная защита населения как центральное направление государственной политики / Р. Олексенко // МОКSLAS IR ПРАКТИКА: aktualijos ir perspektyvos. – 2017. – С. 173-178.

УДК: 351

МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС

Білозір Оксана Володимирівна

к. ю. н., доцент кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом

Соціальна диференціація населення - об'єктивне явище в сучасному суспільстві, рівень економічного розвитку якого безпосередньо визначає її характер, спрощено, соціальна диференціація суспільства має на увазі використання критерію майнового статку як, бази. Тому стандартно виділяються соціальними групами (громадськими стратами) є групи населення з низьким, середнім і високим доходом.

Політика задоволення суспільних потреб різних верств населення безпосередньо пов'язана з їх соціальним захистом.[5]

Застосовується до Європейського Союзу, ефективність функціонування економічної сфери суспільства відіграє роль визначального фактору ступеня його поляризації і кордонів соціальних груп. Це в країнах ЄС вже давно зрозуміли, а тому, на сьогоднішній день характерною ознакою соціальної структури розвинутого європейського суспільства є те, що прошарку бідних і надбагатих: громадян незначні за кількістю (за винятком країн Південної Європи - Іспанії, Португалії та Італії), а домінуючою соціальною групою (до 70 відсотків населення) виступає так званий середній клас.

В моделі соціально орієнтованої державної політики країн ЄС саме середнього класу відводиться роль опорного елемента суспільної системи. Дана соціальна група (зважаючи на свою чисельність і наявності високих життєвих стандартів) є ініціатором постійного зростання споживчого попиту і власником значних обсягів заощаджень (потенційних інвестиційних ресурсів економіки), і великим платником податків. Таким чином, середній клас може бути охарактеризований як основний соціальний суб'єкт процесу економічного розвитку і зростання в Євросоюзі. Тому, в ЄС рахують, що для реалізації моделі сталого економіко-соціального розвитку необхідно в першу чергу сформувати середній клас (для України це тим більш актуально на даному етапі розвитку її соціальної сфери, де на сьогодні не існує не тільки як такої середній клас, але навіть і критерії для визначення соціальних верств; існують аморфні критерії оцінки аморфного самого по собі вітчизняного середнього класу, викликані об'єктивним двох полюсів розшаруванням населення на "бідних" (маргіналів) і "багатих" (еліту), типовими для товариств, які перебувають на етапі трансформації).

Які б критерії визначення середнього класу і будь-якого іншого не придумали б вчені, вони будуть праві все принаймні в одному, що основним критерієм служить економічна диференціація.

У західноєвропейських підручниках виділяються наступні основні параметри при визначенні приналежності до середнього класу, з якими не можна не погодитися:

- рівень професійно-освітньої підготовки;
- рівень доходів від трудової діяльності;
- рівень майнової забезпеченості;
- рівень заощаджень;
- рівень професійно-освітньої підготовки.

За даним критерієм ознакою середнього класу є наявність вищої освіти або високого рівня професійної кваліфікації. За західноєвропейськими мірками, представників середнього класу відрізняє високий професійно-освітній рівень, оскільки наявність вищої освіти має на увазі можливість отримання високооплачуваного робочого місця (в Україні на поточний момент ця ознака приналежності до середнього класу є умовним, наявність вищої освіти не: гарантує отримання високих доходів).

Рівень доходів від трудової діяльності.

Даний аспект стратифікації можливо оцінити за допомогою таких статистичних показників:

- а) річний або середньомісячний дохід працюючих членів сім'ї;
- б) середньомісячний дохід на кожного члена сім'ї.

Показник річного доходу населення, що має основним джерелом доходів трудову діяльність, є одним з ключових при соціальної диференціації. При цьому, чим ефективніше система громадського розподілу доходів, тим менше відрізняються рівні доходу різних соціальних груп.

Помірна пропорційність в рівні доходів від трудової діяльності найменш і найбільш багатих груп населення цілком характерна для країн ЄС. У Франції різниця між полярними соціальними групами за величиною доходів виражена співвідношенням 1:10, Німеччини - 1: 3, скандинавських країнах - 1: 2,5.1 В країнах східної Європи, які приєднуються до ЄС з травня 2004 року, спостерігається значно більший розрив в доходах полярних соціальних груп. Однак в Україні диференціація ще більш відчутна. У 2000 році реальні середньодушові доходи 10 відсотків найменш і 10 відсотків найбільш забезпечених громадян відрізнялися в 15,5 разів, а різниця в доходах 0,5 відсотка найбагатших і 0,5 відсотка найбідніших була більш ніж 90-кратної.

Список літератури:

1. Грек В. Про оптимізацію системи державного замовника оборонної продукції / В. Грек. – Режим доступу : [http://defpol.org.ua/site/index.php/ru/arhiv/kolonkaavto ra/7688-2011-11-01-10-27-28](http://defpol.org.ua/site/index.php/ru/arhiv/kolonkaavto_ra/7688-2011-11-01-10-27-28).
2. Закон України «Про державне оборонне замовлення» від 03.03.1999 р. № 464- XIV із змінами та доповненнями.
3. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 № 964-IV із змінами та доповненнями.
4. Милов В. История России с древнейших времен до конца XVII века / В. Милов. – М. : Эксмо, 2010. – 768с
5. Олексенко Р. Экономико – правовой механизм реализации новой модели современной культурной политики Украины / Р. Олексенко, Л. Афанасьева // Международная научно-практическая заочная конференция «Актуальные проблемы экономики, менеджмента и маркетинга в современных условиях» 23 января 2019 г. -2019. - С.421-425.

СТАНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

Болбас О. М.

аспірант навчально-науково-виробничого центру НУЦЗУ

Уперше визначення "культурна цінність" було сформульовано в Гаагській Конвенції 1954 р. про захист культурних цінностей у разі озброєного конфлікту. Згідно Конвенції культурними цінностями вважаються незалежно від їх походження і власника :

а) цінності, рухомі або нерухомі, які мають велике значення для культурної спадщини кожного народу, такі, як пам'ятники архітектури, мистецтва або історії, релігійні або світські, археологічні місцезонаштування, архітектурні ансамблі, які як такі представляють історичний або художній інтерес, витвори мистецтва, рукописи, книги;

б) будівлі, головним і дійсним призначенням яких є збереження або експонування рухомих культурних цінностей, вказаних в пункті "а", такі, як музеї, великі бібліотеки, сховища архівів;

в) центри, в яких є значна кількість культурних цінностей, вказаних в пунктах "а" і "б", так звані "центри зосередження культурних цінностей".

Якщо порівняно розглядати закони багатьох держав, то можна зробити висновок про те, що перелік категорій культурних цінностей значною мірою співпадає. Проте, незважаючи на усі ці відмінності слід все ж дійти загального висновку про те, що культурна цінність - це особливий об'єкт нормативно—правового механізму державного регулювання у сфері охорони культурних цінностейправового регулювання.

В Україні ж фундаментальну розробку поняття "Культурні цінності" отримало в Законі України від 12 лютого 1992г. № 2117-XXI «Основи законодавства України про культуру». Унікальні цінності, що мають виняткове історичне значення для формування національної самосвідомості, визнаються об'єктами національного культурного надбання і заносяться до Державного реєстру національного культурного надбання.

В статті 55 Конституції України говориться «Держава забезпечує збереження історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, вживає заходів для повернення в Україну культурних цінностей народу, які знаходяться за її межами».

Відносно рухомих культурних цінностей держава проводить спеціальну політику державного регулювання, з урахуванням їх специфіки і великої оборотної здатності, встановлює не лише порядок реєстрації, але і обмеження ринку в цілях їх збереження для майбутніх поколінь. Завданням держави є захист культурних цінностей від незаконного вивезення, ввезення і передачі права власності на них. Закон України від 21.09.99 №1068 - XIV«Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей».

Відносини, пов'язані із збереженням і охороною пам'ятників історії і культури, регламентуються Законом України «Про охорону культурної спадщини». На об'єкти культурних цінностей поширюється спеціальний режим державного регулювання відносин в області їх збереження, використання, популяризації та державної охорони. Він пов'язаний із землекористуванням і містобудівною діяльністю, майновими відносинами, розмежуванням власності і повноважень.

Рухомі матеріальні цінності регламентуються Законами України «Про музеї та музейну справу» від 29 червня 1995 року № 249/95 ВР, «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 27 січня 1995 № 32/95-ВР та Законом України від 24 грудня 1993 № 3814-ХІІ «Про Національний архівний фонд та архівні установи».

Наприклад, переміщення для проведення державної експертизи культурних цінностей, заявлених тимчасового вивезення та повернутих в Україну після тимчасового вивезення, а також вилучених митними або правоохоронними органами регулюється Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення» № 1343 від 26.08.2003р. вилучених митними або правоохоронними органами, конфіскованих за рішенням суду та обернених відповідно до закону в дохід держави.

Повноваження в області охорони об'єктів культурної спадщини мають державні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Вони ж забезпечують стійкість системи державного управління у сфері охорони культурної спадщини, її пристосування до умов розвитку суспільства і держави, що міняються.

Міністерство культури України, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері державної охорони об'єктів культурної спадщини, яке згідно зі своїм Положенням від 3 вересня 2014 р. № 495 прийнятим Постановою Кабінета Міністрів України здійснює нормативно-правове регулювання у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин, кінематографії, відновлення та збереження національної пам'яті.

Проблема збереження культурних цінностей і запобігання їх незаконному вивезенню з країни стала особливо актуальною у зв'язку з переходом України до ринкової економіки. Культурні цінності все більш і більш залучаються до торгового обігу. Сталася серйозна лібералізація цього обороту, багато в чому змінилося відношення держави до завдань і способів охорони культурних цінностей. У свою чергу це створює умови, при яких можна і повинно принципово по-новому вирішувати названу проблему.

Разом із відповідними організаціями України – Міністерством закордонних справ, дипломатичними представництвами за кордоном, Державною митною службою, Службою безпеки, Міністерством внутрішніх

справ, адміністрацією Державної прикордонної служби, Державним комітетом архівів, Службою зовнішньої розвідки, Національною академією наук тощо, – а також за участю іноземних колег МКУ розробляє та реалізує програми і плани скоординованих дій щодо виявлення, обліку та повернення в Україну культурних цінностей.

Належний контроль держави за переміщенням культурних цінностей, повернення незаконно вивезених з України культурних цінностей є важливими складниками охорони національної спадщини. Зокрема, діяльність МКУ, спрямовано на: повернення культурних цінностей, вивезених під час Другої світової війни; повернення викрадених і незаконно вивезених у теперішній час раритетів. У кожному з напрямів можна констатувати як досягнення, так і труднощі процесів повернення, розбіжності у позиціях різних країн тощо.

Належний контроль держави за переміщенням культурних цінностей, діяльність із повернення незаконно вивезених з України культурних цінностей є важливими складниками охорони національної спадщини.

Забезпечення збереження культурних цінностей є одним із пріоритетних завдань нашої держави.[4] На сьогодні в Україні для реалізації механізмів державного управління у сфері охорони культурних цінностей ведуться реєстри, каталоги, систематизуються й інвентаризуються рухомі й нерухомі пам'ятки культури. Створено спеціальні бази даних, також створюються страхові фонди документації про культурні цінності та документів на об'єкти культурної спадщини. Створено державні структури, наділені необхідними повноваженнями для контролювання за виконанням законів у цій сфері.

Список літератури:

1. Гриценко О.А., Солодовник В.В., Гончасенко Н.К., М'ягка Є.А. Дослідження проблем узгодження законодавчої бази культури України із законодавством для сфери культури Європейського Союзу / - Режим доступу : www.culturalstudies.in.ua/zv_2006_4.php.
2. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління / Є.В. Калюга. — К.: Ельга: Ніка-Центр, 2002. — 358 с.
3. Коваленко О.В. Вітчизняні та зарубіжні підходи до контролю за охороною та збереженням культурних цінностей (спадщини) / О.В. Коваленко // Наука й економіка. Науково-теоретичного журналу Хмельницького економічного університету. Тернопіль: ХЕУ, 2015. - № 1(37). – с. 49–55.
4. Олексенко Р.І. Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу / Р. І. Олексенко. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2017. – 228 с.

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Ю.В. Бордюг

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

В Україні значної уваги набуває модель "компетентного робітника", яку становлять самостійність, дисциплінованість, комунікативність, потреба в саморозвитку. Проведений аналіз використання понять "компетентність" та "компетенція" за кордоном показує, що Британський підхід до структури компетентності є відображенням системи освіти та потреб ринку праці Великобританії, у межах якої працівник відповідного рівня має сформовані професійні компетентності. У США, Німеччині, Франції та Швейцарії теж особливого значення на ринку праці надається сформованим ключовим компетенціям, які необхідні для роботи за фахом.

Експерти країн Європейського Союзу (J. Specters, M. Теja) поняття "компетентність" розглядають як здатність ефективно і творчо застосовувати знання та вміння в міжособистісних стосунках. Поняття компетентності відповідно до Міжнародного департаменту стандартів для навчання та освіти містить в собі знання, вміння, навички й ставлення, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності.

Проаналізувавши стан досліджуваної проблеми в теорії та практиці методичної роботи з фахівцями, що працюють з дітьми з порушеннями зору в Україні та зарубіжних країнах, особливу увагу ми приділили застосуванню сучасних педагогічних технологій підвищення їх професійної компетентності. Аналіз вітчизняних (В. Ачкан, Т. Гуріна, С. Раков, І. Гладкіх, В. Гордін, О. Коротєєва, Е. Михайлова, Л. Струцька та ін.) та закордонних (В. Донхем Л. Рейноль, В. Кілпатрик та ін.) праць з педагогіки показує, що вчені інтенсивно шукають шляхи забезпечення більш високої якості підвищення професійної компетентності педагогів. Огляд літератури показує, що науковці багато працюють над розробкою і впровадженням інтерактивних методів у методичний процес підвищення професійної компетентності педагогів, проте методичних рекомендацій щодо підвищення професійної компетентності в Україні обмаль. На дУДКу Г. Москалика зміни, що відбуваються в суспільстві на шляху становлення «суспільства знань» по-новому висвічують проблему організації освітнього простору, який повинен відповідати сучасним імперативам, зокрема підготувати й виховати необхідні кадри для підтримки функціонування виробництва й економіки та їх подальшого розвитку [4, с. 220; 5].

Сучасна педагогіка відмовляється від "авторитарного управління", в якому педагог є "об'єктом" керівних впливів, і переходить до системи організації підтримки і стимулювання самостійності педагога, створення

умов для творчості, до підвищення професійної компетентності творчістю, педагогіки співпраці. У дослідженні Х. Майхнера зазначається, що людина в процесі пасивного сприйняття запам'ятає 10% того, що прочитала, 20% – того, що почула, 30% того, що побачила, 50% побаченого та почутого, а за умови активного сприйняття в пам'яті зберігається 80% того, що говорять самі, і 90% того, що роблять або створюють самостійно. Запропонована Е. Климовим модель професійного самовизначення передбачає: розуміння та сприйняття сучасних соціально-економічних потреб суспільства; чітке визначення цілей та етапів щодо подальшої професійної педагогічної діяльності; орієнтування в складних професійних ситуаціях, можливих резервних формах і підходах щодо подальшої професійної діяльності [2, с. 137–148].

Останніми роками інноваційні технології підвищення професійної компетентності педагогів з використанням моделей, кейс-методів, ігрових форм, імітацій набувають нових аспектів, що відрізняються швидкою, але малопомітною для самого учасника методичного заходу активізацією мислення. На дУДКу В. Загв'язинського та Р. Атаханова формування творчого потенціалу педагога забезпечується у процесі пошуково-дослідної діяльності. Така форма навчальної роботи потребує відповідного інтелектуального потенціалу особистості [1, с. 32–48]. Слід зазначити, що педагог під час такого методичного заходу стає мимоволі активним незалежно від його попереднього настрою чи бажання.

Нами видокремлені й обгрунтовані інноваційні технології підвищення професійної компетентності педагогів під час проведення методичних заходів (презентація, мозковий штурм, метод критичного мислення, педагогічна реклама, бліц – опитування, метод групових дискусій, "навчання-співпраця", ділові ігри, «case study» - кейс-метод). Інноваційні технології навчання дозволяють під час методичних заходів набувати професійних компетенцій, тому що залучають вихователів до розв'язання проблем, максимально наближених до їх корекційно-відновлювальної та освітньої діяльності. На наш погляд, така форма методичної роботи з кадрами створює умови для розвитку самостійності, можливості спілкування і співпраці педагогів між собою у емоційно сприятливій атмосфері. Процес виконання реальних завдань – це та атмосфера, що спонукає до творчого пошуку, формування професійної відповідальності за кінцевий результат корекційно-відновлювальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, розкриття і самореалізації педагога як особистості, фахівця з потрібним рівнем професійної компетентності, здатного ефективно працювати в нових умовах діяльності [3, с. 62–71]. Для ефективного використання інтерактивних методів підвищення професійної компетентності педагогів, що працюють з дітьми з особливими освітніми потребами нами рекомендовано такі методичні поради:

1. Матеріал для обговорення має бути дібраний таким чином, щоб відображав проблеми, з якими учасники можуть зіткнутися в професійній

діяльності. Він повинен містити достатній обсяг інформації, щоб група мала з своєю розпорядженні всі необхідні дані, однак не була перевантажена ними.

2. Ситуація, навколо якої відбувається обговорення, має бути достатньо складною і налічувати декілька варіантів (альтернатив) розв'язання.

3. Якщо група є досить великою, доцільно ввести елемент змагання, запропонувавши учасникам кожної групи спробувати розв'язати ситуацію раніше за суперника.

Перевага інтерактивних методів полягає в тому, що, взявши на себе ту чи іншу роль, педагоги включаються у взаємовідносини між собою, причому інтереси їх можуть не збігатися. В результаті інтерактивні методи надають унікальну можливість вивчити професійно значущі питання в емоційно сприятливій атмосфері в процесі професійного спілкування, використати набутий досвід у реальній практиці роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Це створює підвищену цікавість до змісту методичного заходу, метою якого є саме підвищення професійної компетентності педагогів. Те, що педагоги під час заходу мають можливість безпосередньо на собі випробувати різні ситуації, сприяє подальшому активному обговоренню тієї чи іншої проблеми.

Важливим результатом навчання є здатність учнів застосовувати здобуті знання в реальних життєвих ситуаціях. [7]

Таким чином, інтерактивні методи допомагають формувати здатність до комунікації як людини, так і фахівця. Дають можливість змінити роль ведучого методичного заходу, перейти від авторитарної позиції до позиції співпраці, співтворчості, докорінно перебудувати процес проведення методичних заходів на основі взаємодії між учасниками заходу, щоб він базувався на активній творчій діяльності, пошуках, подальшій самоосвіті вихователя, що працює з дітьми з особливими освітніми потребами.

Проблема розробки і застосування інноваційних технологій під час підвищення професійної компетентності педагогів дуже актуальна на сучасному етапі розвитку освіти і є перспективними подальші дослідження реалізації інтерактивних методи у методичній роботі з педагогами.

Отже, освіта має стати ключовим фактором, що сприяє сталому розвитку суспільства, зростання його можливостей. [6]

Список літератури:

1. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого- педагогического исследования : Учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М. : Издательский центр «Академия», 2003. – С. 32–48
2. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения. – Ростов-на-Дону : Изд-во «Феникс». – 1996. – № 3. – С. 137–148
3. Лозовецька В.Т. Теорія і практика професійного навчання молодшого спеціаліста : Монографія. – Вінниця : Логос, 2001. – С. 62–71
4. Москалик Г.Ф. «Філософська парадигма модернізації освіти в умовах інформаційно-комунікаційного середовища»: монографія / Г.Москалик – Кремчук : Вид. «Християнська зоря». – 2014 - С. 220.

5. Москалик Г. Ф. Філософські засади професійної орієнтації особистості в загальноосвітній школі в системі ринкових трансформацій: автореф. дис. ... канд. філос. Наук : 09.00.10 [Електронний ресурс] / Г. Ф. Москалик; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2009. — 19 с.

6. Олексенко Р. И. Философия образования как неотъемлемый фактор экономического развития общества / Р. И. Олексенко // Социосфера. – 2013. – № 3. – С. 19 – 26.

7. Окса М. Вплив управління навчальним закладом на якість освіти / М. Окса, К. Олексенко // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка.-2018.- №20. - С. 52-56

УДК 330.341.1

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Бугайчук О.В.

*аспірантка кафедри менеджменту організації та управління проектами
Запорізького національного університету Інженерного інституту,
м.Запоріжжя*

Актуальність теми дослідження в тому, що інформаційно-інноваційна діяльність в умовах цифровізації має велику роль у зв'язку з тим, що підприємства (організації, установи, фірми, компанії) відіграють велику роль у формуванні нових традицій поширення інновацій та інформації. Зокрема, це численні застосування дифузії інновацій, нових комунікаційних технологій в умовах цифровізації, як-от Інтернету, розширення інновацій у контексті мережевого управління та спілкування, поширення інновацій шляхом застосування таких понять, як критична маса, дифузія інновацій, цифровізація, діджиталізація.

Стратегії розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємстві в умовах цифровізації - це, по суті, соціально-економічний і технологічний процес, що проясняється у процесі соціального конструювання [1, с.19]. Впровадження нової ідеї, навіть коли вона має очевидні переваги,- справа нелегка. Від моменту створення багатьох інновацій до моменту їх широкого впровадження нерідко спливає багато років.[8]

Тому способи пришвидшення темпів упровадження нових стратегій розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємствах в умовах цифровізації - це спільна проблема керівників організацій, керівників-лідерів, індивідів. Для багатьох підприємств епохи діджиталізації характерним напрямом стратегії є дифузія інновацій як новий сучасний напрямок розповсюдження інновацій, в основі яких високий індекс інноваційності.

Стратегії розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємстві в умовах цифровізації пов'язані з упровадженням нових (проривних) технологій, що свідчить про модернізаційні процеси, що відбуваються на багатьох підприємствах і забезпечення найбільш високого рівня конкурентоспроможності. Розвиток високих (проривних) технологій відбувається в усіх сферах - науці, освіті, менеджменті, удосконалення транспортної і телекомунікаційної систем, підвищення кваліфікації праці, удосконалення інвестиційного клімату. Підприємства, які вкладають капітал, інвестиції у нові розробки, визнаються пріоритетними. Зарубіжний аналіз дослідження інформаційно-інноваційної діяльності на підприємствах в умовах цифровізації свідчить, що упровадження високих технологій радикально змінило економічну культуру, соціум, саму людину.

Інформатизація, комп'ютеризація, що проникла на підприємства, представляє собою сукупність знань, досвіду, інтелектуального, людського і соціального капіталу, які стали використовуватися при розробці, створенні нових продуктів (послуг). Високотехнологічні галузі виробництва стали ідентифікувати за рахунок зверх високої ефективності, постільки оволодіння технологіями - найочевидніша причина сукупного багатства забезпечення націй. Інформаційно-інноваційні технології на підприємствах включають розвиток високих технологій пов'язаних з розвитком космічної галузі, нанотехнологій, робототехніки, і релевантні наступним галузям промисловості: інформаційна, біологічна, фармацевтична, нові матеріали, енергетика, захист оточуючого середовища, безвідходні технології, авіація, сучасне сільське господарство, транспорт [2, с.216].

Стратегії розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємстві в умовах цифровізації використовують наступні основні кількісні і якісні критерії розвитку даного виду діяльності:

- 1) наукоємність (високе співвідношення наукових професійних працівників до загального числа співробітників підприємства);
- 2) великий відсоток витрат на наукові дослідження у порівнянні з загальним витратами на підприємств, використовуючи їх на інновації;
- 3) максимальна просунутість і доступність;
- 4) випуск високоякісної конкурентоспроможної продукції;
- 5) фундаментальні розробки на рівні приватних фірм;
- 6) високий рівень ризику і прибутку [2, с.216].

Для адекватного виявлення стратегій розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємстві в умовах цифровізації як нового явища слід створити концептуальну модель інновацій, так як можемо засвідчити ще низький рівень інновацій на підприємствах України. Модель інноваційного розвитку слід поєднати у співвідношенні з такими концептами, як методологія, технологія, інновації, наука, технологізація, комерціалізації, комп'ютеризація, діджиталізація, та підтримку ІТ-технологій та ІТ-інфраструктури, без чого не відбудеться підвищення рівня інновацій [3, с.51].

Ситуація складається таким чином, що тільки 20% бюджету можуть бути витрачені на розвиток та нові ідеї. Так, останнім часом банківські бюджети перемістилися у цифровий банкінг і стерня акселератів та інноваційних лабораторій. З 2017 року на піку успіху соціальних мереж гігантськими темпами розвивється Amazon.com.

Блокчейн дозволяє записувати і зберігати правдиві дані про те, хто чим володіє, проте блокчейн ще не відображає повних можливостей інформаційних технологій. Серед основних переваг блокчейну слід виділити: цифровий запис, хронологія, контроль даних, доступність і відкритість, глобальність, швидкість транзакцій, контроль користувачами своїх даних і транзакцій.

Можна припустити, що ми будемо ще не раз здивовані тим прогресом, який відбудеться найближчими роками та десятиліттями. Тому керівники повинні виробляти свої стратегії розвитку інформаційно-інноваційної діяльності на підприємствах в умовах цифровізації, щоб протистояти викликам, нестабільності, асиметричності інформації, загрози втрати робочих місць, міграції населення в інші країни.

Одним з поширених уявлень є те припущення, що автоматизація становить загрозу головним чином для ромбиків із низьким рівнем одвічності та низькою кваліфікацією. Це припущення впливає з того факту, що функції, пов'язані з подібними робочими місцями, є рутинним и і неповторюваними [4, с.17]. Цифрові технології сприяють мобільності виробництва, дозволяючи вести вигідний бізнес без зайвих витрат.

Коли фізичні активи розглядати у цифровій проекції, ними можна управляти як інформаційними активами. Заміна матеріалів інформацією може вплинути на безпілотні автомобілі. Машини стають безпечнішими за рахунок зон деформації, подушок безпеки та інших розумних винаходів, які рятують життя в разі аварій. Тому слід поспішно випробувати нові ідеї, навчаючись сприймати с віт інакше, але для цього і перелаштовувати своє мислення.

Мережеві і технологічні платформи можуть стати новою, ефективнішою формою корпоративної організації, що перевершує й витісняє колишні. «Алгоритми компаній Uber чи Lyft працюють із великими обчисленнями, так само як алгоритми пошукових систем, соціальних мереж і фінансових ринків. Найбільш прогресивними смарт-технологіями є штучний інтелект, задіяний у багатьох алгоритмічних системах [5, с. 94]. Компанії нового покоління Uber чи Lyft можна назвати мережевими платформами, які надають послуги у реальному світі.

Сьогодні актуальним терміном став термін «доповнена реальність». Реальність доповнюється по-різному. Сервіс TaskRabbit доповнює її лише в тому, що шукає клієнтів, але роботу за людей не виконує. Реальність водіїв Uber та Lyft доповнюється тим, що вони легко орієнтуються в просторі і знаходять пасажирів. Хірурги й онкологи можуть працювати у традиційних лікарнях, але їхня когнітивна реальність є доповненою, бо, на відміну від попередників, вони мають сучасні знання з медицини.

Доповнена реальність проникає і в роботу будівельних інспекторів, архітекторів і робітників на заводах. О' Райлі Тім у роботі «Хто знає, яким буде майбутнє» відмічає: «Якщо прагнете вдосконалити економіку майбутнього, шукайте нових способів доповнення реальності працівників, забезпечуючи їх новими навичками і можливостями [5, с. 94]. Так, компанія Uber-це компанія економіки наступного покоління, що створює когнітивний дисонанс. Швидко розвивається Веб саме завдяки відкритій платформі для експериментів та інновацій, що відкрила можливості для безмежного кола гравців. Для прогресу у сфері технологій важливо усвідомлювати зусиллями ентузіастів, що колись складні процеси стають безкоштовними та елементарними. Важливо упроваджувати цифровий менеджмент, цифрову економіку, цифровий маркетинг, щоб удосконалити розвиток інформаційно-інноваційної діяльності на підприємствах в умовах цифровізації [5; 6]. Слід розвивати інноваційні процеси на підприємствах та організаціях; інтерактивні інновації; інформаційно-інноваційну інфраструктуру підприємства; дифузію інновацій.

Таким чином, на підприємствах і в організаціях набули поширення нові комунікаційні технології, які стали важливою проблемою, яку слід вирішувати керівництву.

Структура підприємства чи організації повинна мати позитивний вплив на інноваційний процес.

Велику роль при цьому відіграють складники й етапи процесу дифузії інновації, роль агентів змін та критичної маси, здатної втілювати інновації, різноманітні типи, властивості й наслідки інновацій, напрями упровадження інновацій у життя.

Список літератури:

1. Еверетт М. Роджерс. Дифузія інновацій / Пер. з англ. Василя Старка. К.: Вид-во «Кієво-Могилянська академія», 2009. 591 с.
2. Старжинский В.П., Цепкало В.В. На пункты к обществу инноваций. Минск: РИВШ, 2016. 446 с.
3. Шевченко Анастасія. Диджитал ера. Просто о цифровых технологиях. К : Саммит-Книга, 2018. 457 с.
4. Форд Мартін. Пришестя роботів. Техніка і загроза майбутнього / пер. з англ. Володимир Горбатько. К. : Наш формат, 2016. 400 с.
5. О' Райлі Тім. Хто знає, яким буде майбутнє / Пер. з англ. Юлія Кузьменко. К. Наш формат 2018. 448 с.
6. Воронкова В.Г. Цифрова економіка & цифровий менеджмент інформаційного суспільства // Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави» / [за ред. А.В. Череп]. Запоріжжя : Видавництво ЗНУ, 2019. С. 20-21.
7. Череп Алла, Воронкова Валентина, Нікітенко Віталіна, Ажажа Марина, Муц Луай. Цифрова культура (фінтех) як чинник підвищення ефективності економіки та бізнесу в умовах технологічної революції 4.0 //

Міжнародна науково-практична конференція «Eastern european conference of management and economics» (Есеме 2019) 24 травня 2019 року. Вища Школа Бізнесу в Любляні. Любляна, Словенія, 2019. Р.93-97.

8. Череп А. Формування концепції цифрової економіки і цифрового менеджменту в умовах нових технологічних проривів / А. Череп, R. Andriukaitiene, V. Voronkova, R. Oleksenko // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2019.- Вип.-77.- С. 222-236.

УДК 316. 310.13

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ВИД СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Букресса І. В.

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціології МДПУ імені Богдана Хмельницького

Ченцов О.М.

учитель ЗСО інформатики Мелітопольська ЗОШ І-ІІІ ступенів №4 ММР ЗО, учитель вищої категорії, «учитель-методист»

Українська модель держави є поки що не укоріненою, тому громадськість вирішує широкий спектр питань як політичного, так і соціального характеру. В суспільстві виникають ініціативи громадян, які об'єднуються у некомерційні групи та рухи. Тому починаючи з 90-х років соціальне партнерство як форма взаємовигідних відносин розглядається соціологією, менеджментом, маркетингом тощо.

Соціальне партнерство у широкому сенсі – це специфічний тип суспільних відносин між різними соціальними групами, а також відповідний механізм стосунків між державними органами, представниками працюючих і працедавцями. При цьому йдеться не про тотожність або злиття інтересів, а про досягнення їх оптимального балансу: створення умов, за яких власник забезпечуватиме собі стабільне отримання прибутку, а найнятий робітник – гідні умови існування, відповідні певній якості життя [1, с.34].

Отже, соціальне партнерство – це метод регулювання соціально-трудових відносин, вид корпоративізму, об'єктивний процес формування соціальної держави.

Політика соціального партнерства не обмежується сферою економічних або соціально-трудових відносин. Її реалізація пов'язана з участю в цьому процесі громадських об'єднань, які представляють інтереси різних соціальних груп, органів місцевої влади і місцевого самоврядування, укладанням і виконанням договорів, політичних рішень. Конструктивні відносини соціального партнерства передбачають максимальне врахування їхніх інтересів та відповідну реалізацію. В іншому випадку вони не будуть ефективно впливати на соціально-економічний розвиток і політичні відносини, встановленню злагоди у суспільстві.

Соціальне партнерство – це не лише перерозподіл ресурсів для вирішення соціальних проблем, а й спільна відповідальність за їх вирішення, що може втілюватися у громадянських діях, які передбачають ініціативу народу в межах громадянського суспільства.

Сьогодні в Україні зароджується демократичне суспільство, яке має базуватися на принципах свободи, творчості та гуманізму. Формальні державні структури не в змозі реагувати на всі запити суспільства, тому особливої ваги набуває громадський волонтерський рух. Організація роботи волонтерів у державних і громадських організаціях виходить на якісно новий рівень. Наразі в Україні функціонує ряд недержавних організацій, які сприяють активізації громадської діяльності шляхом розвитку волонтерського руху, спрямованого на якнайширше залучення населення до суспільно корисної роботи на добровільних засадах у благодійних, громадських, державних та бізнесових організаціях, для допомоги в розв'язанні численних соціальних проблем.

Наразі волонтерською допомогою користуються майже всі державні соціальні установи та неурядові організації. Символ волонтерів України – жовтий колір одягу означає тепло сонця, самовідданість і послідовність у бажанні зробити навколишній світ кращим.

Наприклад, мешканці міста Мелітополь демонструють певний рівень сприйняття себе як членів громади через участь у діяльності різних громадських об'єднань. Найбільш значимими для містян є національно-патріотичні об'єднання, в діяльності яких постійно беруть участь 11,3% опитаних, іноді – 30,0%; екологічні – постійно 13,8%, іноді – 28,8%, добродійні – постійно 11,3%, іноді – 38,8%; волонтерські – постійно 6,3%, іноді – 46,3% [2]. І хоча у більшості випадків ця участь не є постійною, але можна припустити, що містяни цікавляться діяльністю міських організацій добровільно і свідомо. Найменш мелітопольці допомагають переселенцям та беруть участь у діяльності релігійних та політичних організацій.

Порівняно з попередніми роками громадянська активність містян збільшилася за рахунок участі у волонтерських, добродійних та національно-патріотичних об'єднаннях, що пов'язується з осмисленням подій Революції Гідності та подальшою російською військовою агресією, які викликали сплеск громадської активності на загальнонаціональному рівні. Участь містян у діяльності різних громадських об'єднань, до того ж в більшості випадків не політичного спрямування, є показником готовності до соціальних змін, бажанням змінити власними силами своє життя в межах муніципальної громади. Саме через таку участь вибудовується соціальні зв'язки громадянського суспільства на мікрорівні.

Чим щільніші взаємодії між індивідами та соціальними групами в місті, тим більший обсяг соціального партнерства. Аналіз даних дає підстави зробити висновок, що міська спільнота володіє певним ресурсом громадянської участі, а отже в місті відчувається певний обсяг соціального капіталу.

Проте половина містян ніколи не брали участі у будь-якому виді громадської діяльності. Отже, міське співтовариство виявилось

амбівалентним: частина містян виявляє готовність до конструктивного самоусвідомлення і самовизначення, відчувають себе активними суб'єктами міської громади, які прагнуть у ній якісно жити та працювати. Інша ж частина демонструє пасивність, певну недовіру до громадської діяльності. У сукупності ці люди створюють негативну форму соціокультурного капіталу міста, що проявляється у соціальному міському відчуженні.

В сучасних умовах все глибше потрібне усвідомлення громадськістю, державними органами важливості оптимізації різноманітних аспектів волонтерського розвитку. Соціальні проблеми мають неухильно розв'язуватись, успіх намічених змін залежатиме від підтримки волонтерського руху як на рівні держави, так і громадянського суспільства. Це стає завданням першочергової ваги у здійсненні нової політики країни. Формування великого руху добровольців – є одним з важливих шляхів до продуктивної соціальної роботи в будь-якій державі.

Таким чином, соціальне партнерство виступає важливим механізмом взаємодії громадянського суспільства та влади. Система соціального партнерства в Україні є недосконалою і потребує проведення ряду заходів, серед яких: залучення до системи партнерських відносин соціальних груп, які в даний час в неї не включені; реформування чинної нормативно-правової бази з питань соціального партнерства й соціально-трудових відносин, з метою приведення їх у відповідність із нормами міжнародного права; проведення додаткових заходів з боку держави, щодо мотивації роботодавців до участі в соціальному діалозі; проведення заходів по підвищенню поінформованості широких мас суспільства про соціальне партнерство тощо.

Список літератури:

1. Шедяков В.Є. Розвиток системи відносин соціального партнерства як чинник забезпечення високого рівня трудової мотивації. Актуальні проблеми економіки, 2013. № 4 (142). С. 33-45
2. Результати соціологічного дослідження «Інтеркультурність як ресурс формування соціокультурного капіталу міста Мелітополя. Центр соціологічних досліджень МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2016. 62 с.

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА КОРОЛІВСТВА ПОЛЬСЬКОГО У XIV – XVI СТ.

Бутирін Є.О.

*к.ю.н., доцент кафедри теорії та філософії права Одеського державного
університету внутрішніх справ м. Одеса*

У середині XIV ст. Південно-Західна Русь поступово переходить під владу Великого князівства Литовського та Королівства Польського. На відміну від В. Б. Антоновича та окремих польських і російських дослідників, прибічників теорії завоювання Литвою руських земель, Ф. І. Леонтович наполягав на думці, що вдаватися до завоювання не було ніякої потреби там, де гнітючі побутові умови старого часу повинні були змусити руські землі та їх князів укласти злуку, а потім й добровільно підкоритися владі сильних та енергійних литовських вождів [1, с.33]. Лише завдячуючи литовському об'єднанню, пише Ф. І. Леонтович, руські області отримали гарантії для спокійного розвитку свого внутрішнього життя [2, с.29].

Від кінця XIV ст., коли литовські та польські очільники уклали Кревську унію 1385 р., кожного століття давньоруські землі приєднувалися, чи то з волі монархів, чи то з волі частини еліти, до інших держав, до чужої політичної культури, релігії, до чужих традиції.

Централізація Великого князівства Литовського здійснювалась доволі обмеженою та слабкою великокнязівською владою, якій вдалося ліквідувати удільний лад, що існував на українських землях, лише в другій половині XVст., поступово замінивши князівства на воєводства. Воєводський устрій був тією адміністративною практикою, яку Велике князівство Литовське запозичило у Корони Польської, поступово запроваджуючи його на українських теренах.

Зі смертю у 1470 р. київського удільного князя Семена Олельковича Київська земля першою, у 1471 р., набула статусу воєводства. Барцлавщина та Волинь перейшли на воєводський устрій майже століття потому в 1566 р.

Щодо наступного адміністративно-територіального рівня на землях Барцлавщини, Волині та Київщини, то це був повітовий устрій, який зберігся й після запровадження воєводств. За своєю суттю, повіти, впритул до середини XVI ст., представляли собою старостинські округи де адміністративно-судова влада належала старостам. Й на цьому управлінському рівні також була поширеною практика сумісництва посад, як от київський воєвода обіймав ще посаду старости Київського повіту, а старостами Вінницького та Брацлавського повітів були волинські старости – лупцький чи то володимирський [3, с. 295-300].

Але однією воєводсько-повітовою будовою адміністративно-територіальний устрій українських земель не обмежився, на його ґрунті зберігались як старі великокнязівські та приватні волості, так і почали

формуватися особливі адміністративно-територіальні одиниці – «держави», як володіння великих магнатів. І тут можна вести мову про волость не тільки як про адміністративний сільський підрозділ Великого князівства Литовського, а і як форму територіальної громади, яка залишилась з часів Київської Русі [4, с. 14].

Волосний та повітовий поділ українських земель у складі Корони Польської та Великого князівства Литовського не був усталеним, а навпаки знаходився в постійній динаміці в наслідок міжусобиць та захопленнь окремими феодалами, турецько-татарських навал, великокнязівських пожалувань поселень або їх частин в приватне володіння, виокремлення зі складу волостей міст або сіл, тощо. Термін «волость» мав широке використання для позначення територіальної общини, що об'єднувала кілька сіл одного землевласника або кілька невеликих околичних сіл, яка становила окрему одиницю судово-адміністративної управи. Стосовно цього М. Д. Іванишев зазначав, що волосні общини були типовими для Волинського, Подільського, Київського, Белзького та Руського воеводств [5, с.17]. Вони, у свою чергу, гуртували сільські громади.

Руйнуючи удільний порядок, замінюючи удільних князів своїми намісниками і воеводами та перекладаючи на себе найбільш важливі права удільних князів, великі князі Литовські у всьому іншому не чіпали старини областей. Литовський уряд, державні засоби якого були не дуже потужними, мимоволі повинен був, у своїй політиці стосовно приєднаних областей, дотримуватися старовинного принципу договору та угоди, який гарантував місцевим громадам їх старовинні права, звичаї та устрій.

На чолі громад стояли сільські старости, які в джерелах тих часів називались старцями, отаманами, війтами, тивунами. Так, саме сільські старці очолювали громади Волині, Київщини та Галичини, що жили за місцевим руським правом. А на галицьких землях, які дотримувались німецького права, громади керувались солтисами та війтами щодо волоського права, то князями та крайниками. Громади Володимирського та Луцького повітів Волині, значної частини староств Галичини та частково Київщини, очолювались тивунами. Також на українських землях був широко розповсюджений інститут отаманства.

Висновки. Аграрна модернізація Литовсько-Польської доби на українських землях зруйнувала громадську форму селянського землекористування, що мало відповідний вплив й на сільську громаду. Під час наступу на селянське землеволодіння посилилось закріпачення селян та обмеження їх переходу, зросли повинності, зменшилася площа суспільних земель загального користування, селян позбавили права користуватись лісами. Ті хто не зміг підлаштуватися почали поповнювати козацьке середовище.

Список літератури:

Леонтович Ф. И. Русская Правда и Литовский статут в видах настоятельной необходимости включить литовское законодательство в круг

истории русского права. Киевские университетские известия. 1865. № 4. С. 33.

Леонтович Ф. И. Очерки истории литовско-русского права: Образование территории Литовского государства. Санкт-Петербург : Тип. В. С. Балашева и Ко, 1894. 399 с. С. 29.

Клепатский П. Г. Очерки по истории Киевской земли. Литовский период. Одесса: Тип. Техник. 1912. XLIII, [1], 599, [1] с. С. 295–300.

Гурбик А. О. Еволюція соціально-територіальних спільнот в середньовічній Україні (власть, дворище, село, сябринна спілка). Київ: Ін-т історії України НАН України, 1998. 319 с. С. 14.

Иванишев Н. Д. О древних сельских общинах в Юго-Западной России. Киев: издание Киевской археографической комиссии. 1863. IV, 72 с. С. 17.

УДК 351

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Ваганова О.

студентка 3 курсу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

Крупей О.

к.е.н., асист. кафедри фінансів і кредиту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

Роль публічного управління в діяльності цифрового суспільства являє собою дуже важливий та цікавий аспект прояву. Це зумовлено тим, що при розумінні публічного управління, мова іде про державне управління. Звичайно, державне та публічне управління поєднують у собі спільні риси, діяльність, але вони не схожі. Доцільно наголосити на їх тотожності, ніж на подібності.

Сьогодні аспект взаємодії держави та суспільства є дуже важливим на відміну від традиційного бачення державного управління як організуючого та регулюючого впливу держави. Основними рисами державного управління є його владний характер, витоками якого є державна воля та поширеність на все суспільство. Тракткування державного управління як владного впливу держави на суспільну систему є найкращим відображенням того, як в Україні сприймається значення терміну “державне управління” . Публічне управління являє собою різновид суспільно корисної діяльності, яка здійснюється певною сукупністю суб’єктів, зокрема органами державної влади[1].

В сучасних умовах більшість інститутів функціонують в двох середовищах – реальному (фізичне) та віртуальному (цифрове) середовище,

що надає дозволу підтвердити факт існування глобального інформаційного чи цифрового суспільства. Тому, публічне управління, яке має великий вплив на суспільство повинно стежити та бути учасником у цифровому світі.

Саме по собі цифрове середовище створює багато переваг. Зокрема, це розширення інформаційної складової системи публічного управління, можливість соціальним суб'єктам сформувати оптимальну поведінку, виходячи із поєднання суспільних та приватних інтересів.

Таким чином, можна стверджувати, що публічне управління в цифровому суспільстві являється надання якісних послуг та забезпечити ефективну роботу державних інститутів через застосування інтелектуального капіталу, сучасних систем менеджменту та інформаційних технологій.

Відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації», інформаційна технологія – це цілеспрямована, організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування [2]. Зокрема, функціонування інформаційних технологій являє собою розширення та спрощення доступу до інформації, сприяння співробітництву і комунікації між елементами інфраструктури, суспільними секторами, розвитку громадянського суспільства.

Тому, застосування інформаційних технологій проявляє за собою основу стійкого розвитку в сферах публічного управління, а також господарської діяльності, освіти, зайнятості, навколишнього середовища, науки.

Проте із застосуванням інформаційних технологій в публічному управлінні в Україні з'явилися проблеми. Насамперед, це є: низький рівень знань у сфері використання технологій, звичка до паперового документообігу, незацікавленість суб'єктів публічного управління у прозорості своєї діяльності, які проявляють корупційні інтереси. Щоб уникнути цих проблем необхідно запровадити нові зміни. Спершу це побудова нової системи, яка матиме комплексний характер. При цьому до неї потрібно вести інформаційні, організаційні, правові, соціально-психологічні, кадрові, освітні, технічні та інші складові.

Аналіз процесу формування системи електронного урядування в Україні свідчить про деяку його фрагментарність, дублювання послуг і суперечливість нормативно-правових актів. Необхідно також враховувати, що електронне урядування не є простим застосуванням інформаційних технологій в процесах існуючого адміністрування і управління, а передбачає зміну філософії публічного управління, розробку і імплементацію принципово нової законодавчої бази, адаптованої її як до відповідних міжнародних документів, так і до особливостей використання самих інформаційних технологій [3].

Отже, роль публічного управління бере безпосередню участь у цифровому суспільстві. Впровадження нових інформаційних технологій дозволяє покращити та спростити роботу в публічному управлінні, дає змогу

прозорості та доступності для суспільства тощо. Проте виникнення недоліків спричиняє зниженню прозорості у своїй діяльності, що супроводжує до тонізації економіки. Тому потрібно створювати нову систему, яка буде враховувати інформаційні, організаційні, правові, соціально-психологічні, кадрові, освітні, технічні та інші складові.

Список літератури:

1. Міненко М. А. Трансформація державного управління в сучасні моделі регулювання суспільства / Електронний журнал: Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – №6.

2. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 01.08.2016р. № 74/98-ВР. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.

3. Іванюк О. В., Довженко В. А., Кравець І. В. Перспективи впровадження інформаційних технологій у вітчизняній системі публічного управління. // Електронний журнал: Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018. – №4.

УДК: 351

ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Власова Д.М.

*студентка другого курсу магістерської підготовки спеціальності
Адміністративний менеджмент Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Дегтяр О.А.

*доктор наук з держ. упр., доцент кафедри менеджменту і публічного
адміністрування Харківського національного університету міського
господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Кожна країна має свою модель публічного управління та адміністрування, що історично склалася та враховує національні особливості. Україна обрала шлях європейської інтеграції, що потребує трансформації її моделі до європейської моделі публічного управління та адміністрування. Остання характеризується розвиненою системою права та акцентуванням публічного управління та адміністрування на виконавчо-розпорядчих функціях.

У зв'язку з цим, виникає необхідність в осмисленні моделі управління, властивої країнам Європейського Союзу, і пристосуванні до неї національної моделі публічного управління та адміністрування. Цей процес супроводжується поступовим приведенням законодавчого поля України у відповідність законодавчому полю Європейського Союзу. Його складність та

тривалість проявляється, насамперед, у масштабності змін, їх несистемному характері.

Одним з серйозних проявів прагнення України до європейської інтеграції є політична й конституційна реформа, що проводилися в ній.

Відомі три основні підходи до вирішення питання збалансування різноманітності суб'єкта та об'єкта управління.

За першим підходом необхідно підвищити різноманіття суб'єктів публічного управління щодо певних суспільних сфер, галузей, видів діяльності, зокрема шляхом їх деконцентрації, тобто розподілу функцій та повноважень по рівнях управління. Наприклад, низка міністерств, а також Національне агентство з питань публічної служби мають регіональні управління.

За другим підходом слід підвищити рівень різноманіття об'єкта управління, зокрема методами децентралізації, тобто передачі частки функцій і повноважень самому об'єкту управління, наприклад органам місцевого самоврядування.

За третім підходом необхідно підвищувати рівень різноманіття суб'єктів управління шляхом підвищення ефективності їх діяльності, а, відтак, й збільшення управлінських можливостей, зокрема завдяки добору та професійного розвитку управлінських кадрів, вдосконалення інноваційної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації публічних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на фоні безперервного ефективного наукового супроводу процесів публічного розвитку (форсайт, прогнозування, стратегічне планування, моделювання, експеримент, аналітика, оцінювання тощо).

Одним з основних наукових принципів є забезпечення випереджаючого характеру наукових досліджень, тобто орієнтація досліджень на майбутнє. Саме реалізація цього принципу перетворює науку в необхідну умову ефективної практики. В контексті даної роботи це означає, що необхідно передбачувати та обґрунтовувати не тільки розвиток процесів державотворення, але й процеси управління ними. Оскільки розвиток суспільства, а відтак й управління ним, має динамічний і ситуаційний характер, а процеси в суспільстві мають тенденцію до прискорення, то для системи публічного управління як суб'єкта управління цими процесами постійно існує необхідність у випереджаючому рівні управління. Забезпечення такого рівня управління, постановка цілей, формування засад публічної політики, механізмів її реалізації в усіх напрямках суспільної діяльності, передбачення відповідних напрямів, завдань, технологій та необхідних ресурсів, застосування для цього технологій форсайту та стратегічного планування є одним з важливих завдань науки публічного управління.

У спрощеному розумінні європейська модель публічного управління та адміністрування характеризується розгалуженою і дуже розвиненою системою права, коли кваліфікований управлінець, насамперед, повинен мати хорошу юридичну підготовку. Пристосування національного

законодавства до дуже розвиненого європейського законодавства, безумовно, внесе певні й істотні корективи в підходи до формування управлінського персоналу. Насамперед мова йде про необхідність значного підвищення його правової і загальної управлінської культури.

Список літератури:

1. Атаманчук Г. В. Синергетические аспекты государственного управления // Електронний ресурс, режим доступу : <http://spkurdyumov.narod.ru/D25Atamanchuk.htm>.
2. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : Навчальний посібник [у 2 ч.] / В. Д. Бакуменко // Ч. 1. Теоретико-методологічні засади. - К. : ВПЦ АМУ, 2010. – С. 71-73.
3. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : Навчальний посібник [у 2 ч.] / В. Д. Бакуменко // Ч. 2. Науково-прикладні аспекти. - К. : ВПЦ АМУ, 2010. – С. 71-73.
4. Дегтяр О. Державне регулювання соціальних процесів в Швеції / О. Дегтяр // Публічне управління: теорія і практика. – 2013. – № 2 (14). – С. 51-55.
5. Дегтяр О.А. Роль системи публічного управління в соціальній сфері суспільства / О.А.Дегтяр // Публічне урядування : збірник. - № 1 (2) – березень 2016. – Київ.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2016. – С. 89-94.
6. Олексенко Р. И. Экономико–правовой механизм реализации новой модели современной культурной политики Украины / Р.И. Олексенко, Л. В. Афанасьева // Международная научно-практическая заочная конференция «Актуальные проблемы экономики, менеджмента и маркетинга в современных условиях». – 2019. - С. 421-425.

ПРОЕКТНИЙ ПІДХІД В СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНІЙ ДЕРЖАВІ

Воробйова Т.О.

студентка 3-го курсу магістерської підготовки заочної форми навчання спеціальності Адміністративне управління ОТГ Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Дегтяр О.А.

доктор наук з держ. упр., доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Сучасний стан розвитку цивілізації можна характеризувати, як об'єднання в єдине ціле трьох її особливостей. Перша з них пов'язана з тим, що цивілізація перебуває в періоді дуже швидких змін, які відбуваються на тлі процесів глобалізації. Це призводить до появи глобальної турбулентності для всіх проектів. Друга особливість пов'язана з тим, що основним чинником виробництва стали знання. Третьюю особливістю є те, що економіка розвинених країн стала сервісно-орієнтованою. Це підтверджується тим, що в економічній діяльності, пов'язаній з наданням послуг у США, Франції, Великобританії та ін. задіяно понад 70% працюючого населення. Водночас, частка валової доданої вартості завдяки надання послуг у цих країнах також перевищує 70% -ний бар'єр. Зважаючи на викладене, усі проекти перебувають у сервісно-орієнтованому середовищі.

Ці тенденції у сфері проектного управління позначилися на появі сервісних моделей. Нерідко проекти, які реалізуються по схематичній моделі, які відповідають системній моделі, об'єднуються в циклічну комбінацію проектів, залучаючи сервісну модель. Успішність реалізації такого підходу визначається правильністю опису сервісного середовища проекту.

Цей термін починає застосовуватися у сфері інформаційних технологій, у якій сьогодні спостерігається найбільше число впроваджувальних, як технічних, так і організаційних інновацій. До теперішнього часу ще не склалося опробованих методів опису сервісного середовища проекту. Однак, зважаючи на аналіз сутності сервісних моделей у різних аспектах із різних позицій (області застосування, життєвого циклу) можна сформулювати деякі вимоги до опису сервісного середовища проекту.

Вимога яка стосується того, як представити сервіс. Його потрібно описувати, як сервіс, що сприймається й інтерпретується. А унікальність клієнтів висуває вимогу індивідуалізації й персоналізації виробництва сервісу. Такий підхід отримав назву «кастомізації» (від англ. customer, клієнт, споживач) [5]. З огляду цієї позиції, традиційно розуміється, яка головна цінність від використання продукту проекту, що розширюється доданою вартістю від інноваційної сервісної підтримки його експлуатації. Водночас, потрібно прагнути описати сервісну середу в такий спосіб, щоб можна було

зрозуміти, як мінімізувати витрати на технічне обслуговування процесу експлуатації проекту.

Вимога до опису сервісного середовища пов'язана зі знаходженням таких допоміжних сервісів експлуатації проекту, які максимізують повернення на інвестиції.

Інноваційне сервісне середовище передбачає отримання принципово нової доданої вартості у вигляді знань, які необхідно використовувати в майбутньому не для етапу експлуатації проекту, а під час створення нових проектів.

Описаний підхід сервісного середовища проектів може виступати гарантією для розробки сервісних моделей для проектів інноваційних програм розвитку. Виходячи з вище сказаного, інноваційність програм розвитку забезпечується поверненням інновацій у сервісі в інноваціях майбутніх проектів.

Проектне управління є одним з ефективних інструментів розв'язання проблемних ситуацій у проектах коли із самого початку їх виникнення й аналізу можливих шляхів їх розв'язання розглядаються й аналізуються ключові категорії проекту: цілі; кінцеві продукти; суттєві параметри й характер впливу оточуючого середовища; необхідні ресурси; критерії позитивності результатів ефективності їх досягнення й оцінки; можливі механізми й інструменти діяльності й управління (див. рис.1.) [1]. Основним завданням проектного управління є досягнення всіх цілей та виконання завдань проекту, одночасно виконуючи зобов'язання наперед визначених обмежень проекту. Типовими обмеженнями є межі та зміст проекту, час та бюджет. Другорядними завданням, але більш амбіційним, є оптимізація, розподілення та інтеграція завдань, необхідних для досягнення наперед визначених цілей.

Філософія проектного управління базується на розумінні проекту, як окремого об'єкту управління. Його характерні особливості (унікальність, тимчасовість, невизначеність) формують специфіку методів управління [3,4].

Методологія проектного менеджменту передбачає розробку, реалізацію та розвиток проекту, як складної системи, що відтворюється та функціонує в динамічному зовнішньому середовищі. Головними елементами проекту є задум, ідея, засоби їх реалізації та результати, що здобуваються в процесі реалізації проекту.

Проектне управління здійснюється тоді, коли чітко визначені завдання проекту та кінцевий результат, виділені чи наявні ресурси, часові рамки та обмеження. Проектне управління характеризується чіткою орієнтацією на досягнення мети — створення «продукту проекту».

Будь-яка інновація в державному управлінні може бути впроваджена тільки за допомогою реалізації проекту. Розглядаючи проектний підхід, як інноваційний механізм державного управління, можна сказати про наступне, що роль державного управління повинна зводитися до ефективного управління проектами, з'ясування спільних тенденцій різновекторних

проектів, до узагальнення безсистемних та хаотичних проектів, до виявлення реальної потреби суспільства в запровадженні проектів. [2]

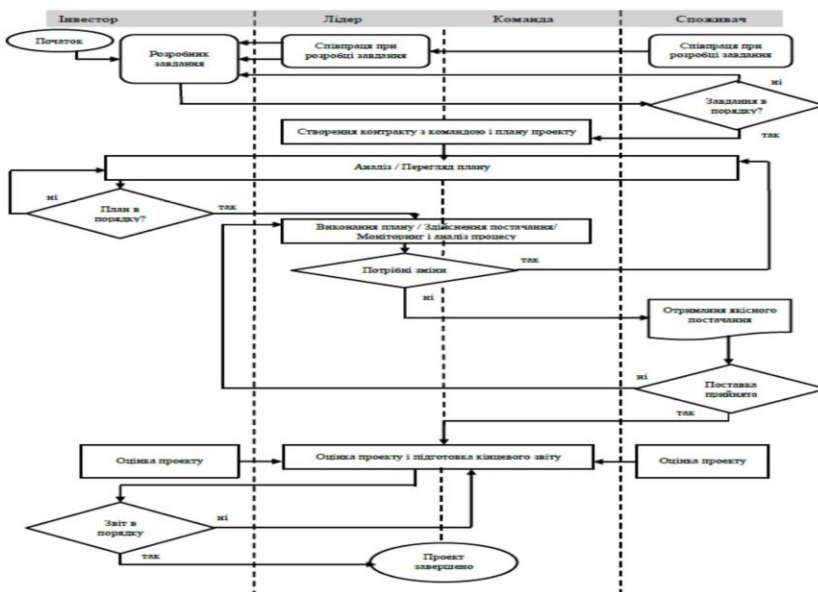

Рис. 1. Схема проектного управління

Проектне управління на сьогодні є однією з найбільш актуальних та прогресивних управлінських технологій, що продовжує швидко розвиватись. Напрямів застосування проектного управління надзвичайно багато, і вони можуть охоплювати практично всі сфери людського життя, у тому числі й державне управління. Проте на сьогодні механізми проектного управління все ще не знайшли широкого застосування в державному управлінні.

Викладене вище підкреслює особливий інтерес щодо можливостей та потенціалу застосування технологій проектного управління в державному управлінні. Отже, реалізація реформ в країні полягає в інноваціях, які розробляються й поетапно впроваджуються в різні сфери суспільного життя. Проте реформи в загальному вигляді – це взаємопов'язана сукупність різноманітних за масштабами та складністю проектів: соціальних, організаційних, технічних, інноваційних та інвестиційних. Управління зазначеними проектами в такому розумінні є невід'ємною функцією держави та її органів, а іноді й головним їх завданням. [5].

Підсумовуючи зазначемо, проектне управління в державному управлінні є недостатнім. І це, безперечно, один із головних чинників, що перешкоджає використанню та поширенню технологій проектного управління в країні. Оскільки, ключ до успіху в реалізації реформ полягає в

інноваціях. Проектне управління є найзручнішим механізмом для впровадження інновацій в країні.

Список літератури:

1. Паула Мартин. Управление проектами. К.: Изд-во: КПК «Системы», 2005. – 173 с.
2. Проектний аналіз. В.С. Рижиков, М.М. Яковенко, О.В. Латишева, Ю.В. Дегтярьова, А.Л. Щелокова, О.О. К.: Центр учбової літератури, 2007. – 384 с.
3. Олексенко Р.І. (2017). Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. 228 s. ISBN 978-617-7566-09-9.
4. Тернер Дж. Р. Руководство по проектно-ориентированому управлению К.: Изд-во: Гребенников Бизнес Букс, 2007. – 552 с.
5. Шаров В.В. к. економ. наук «Кастомізація як напрям підвищення ефективності маркетингової діяльності підприємства». Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/116.pdf>.

УДК 35.082

УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТНИМИ СИТУАЦІЯМИ В ПУБЛІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Вороніна Ю.Є.

к.н.держ.упр., ст.викладач кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Однією з важливих рис організаційного процесу є конфліктна взаємодія, від якої значною мірою залежать особливості «мікроклімату» та розвитку будь-якого колективу. Відомо ж, що конфлікт є складною багаторівневою системою взаємодій, яка базується на певних суперечностях індивідів чи груп, що здійснюють різні рольові функції. Це повною мірою стосується і колективу публічної служби, якому властива складна сукупність конфліктних взаємодій різноманітного спрямування (горизонтальні, вертикальні, комбіновані тощо). [1, с. 192].

Конфлікт діагностується в структурному та функціональному відношеннях, в ситуаційному та позиційному аспектах, в якості статичного стану та динамічного процесу. І все це має пряме відношення до спонукання та розв'язання організаційних конфліктів. [2, с. 799].

Сучасне українське державотворення супроводжується виникненням конфліктних ситуацій між гілками влади, різними політичними силами та

громадськістю, окремими політичними лідерами та суспільством, місцевою та центральною владою, між владою та народом. Безконфліктне державне управління неможливе, тому необхідність попередження і запобігання розвитку деструктивних конфліктів, які в більшості носять суб'єктивний характер, і вирішення в конструктивний спосіб об'єктивних протиріччя публічного управління, потребує наукового осмислення та розробки відповідних механізмів, які б дали можливість діагностувати їх на найбільш ранній стадії. [4, с. 28].

Основними видами організаційних (адміністративних) конфліктів є: міжособистісні (вертикальні чи горизонтальні); міжгрупові (між структурними підрозділами, групами співробітників в одному підрозділі, керівництвом організації та персоналом, адміністрацією та профспілкою) та складні конфлікти за критерієм «особистість»-«група» (між керівником і колективом, між рядовим співробітником та колективом). До вже традиційних конфліктогенних напрямків в організації додаються і конфлікти за параметрами індивідуалізм/колективізм, дистанціювання від влади та наближення до влади, тяжіння до невизначеності чи уникнення невизначеності тощо. Не випадково Л. Крісберг визначає конфлікти як «складне явище, що включає безліч спірних питань і сторін, і кожна сторона водночас залучена також у безліч конфліктів» [3, с. 27-28].

Управління організаційними конфліктами відзначається гармонійною сукупністю методів та підходів, а також особливостями їхнього забезпечення та реалізації. Найперше, за нашою оцінкою, слід приділити належну увагу соціокультурному, соціокомунікативному, ціннісно-орієнтаційному, правовому, організаційному та інноваційному механізмам.

Отже, управління організаційними конфліктами за допомогою механізмів відзначається низкою позитивних якостей.[5] Це, зокрема, чітке розуміння проблеми, яка потребує реагування, а також визначення шляхів та засобів розв'язання конфліктної ситуації. Управління конфліктною взаємодією першочергово має здійснюватися за допомогою соціокультурного, соціокомунікативного, ціннісно-орієнтаційного, правового, організаційного та інноваційного механізмів. На зазначеній основі виявляється органічний взаємозв'язок окремих конфліктологічних домінант, а також з'ясовується сукупність управлінських дій щодо впливу на процес протікання та розв'язання конфлікту.

Список літератури:

1. Дорохова А. В. Разрешение конфликтов : учеб.пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / А. В. Дорохова, Л. И. Игумнова, Т. И. Привалихина. - М.: Издательский центр «Академия», 2008. - 192 с.
2. Лукин Ю. Ф. Конфликтология: управление конфликтами: МанадешейогШесопсісів: учеб. для вузов / Ю. Ф. Лукин. - М. : Академический Проект; Гаудеамус, 2007. - 799 с. (Оаііёеашив; Фундаментальный учебник).

3. Крисберг Л. Мир-созидание, миро-сохранение и разрешение конфликтов / Л. Крисберг // Социс. - 1990. - № 11. - С. 27-28.

4. Дудченко В. С. Онтосинтез конфликта (к методологии исследования) / В. С. Дудченко // Социс. - 1996. - № 10. - С. 53-58.

5. Вороніна Ю. Є. Механізми управління конфліктами у сфері публічних відносин / Ю. Є. Вороніна // Молодий вчений: науковий збірник. - 2018.-Вип. 12 (64)-С.168- 172.

УДК 351.851

ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ В ІНСТИТУТАХ ВЛАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Гайдученко С.О.

доктор наук державного управління професор кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова м. Харків

Підгорнова Д.Ф.

студент магістратури Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова м. Харків

Природна сутність соціальної активності людей взагалі, та політичної зокрема, передбачає у першу чергу досягнення власних цілей через обмеження інтересів інших учасників соціальної взаємодії. Це нерідко призводить до конфліктів між ними, які негативно впливають на внутрішню та зовнішню соціально-політичні середовища, тому потребують подолання конфліктної ситуації. Особливої уваги держави у нашому сьогоденні потребують політичні конфлікти, які залежать від цільових, структурно-функціональних, ресурсних та інших можливостей соціальних суб'єктів, що вибирають конкурентну боротьбу для досягнення власних цілей.

Історичним здобутком України є внутрішньодержавна політична арена для боротьби за владні повноваження, а також зовнішньополітичне середовище як джерело політичних конфліктів, що підживлюється чинниками глобалізації та стрімкою трансформацією світової спільноти у нову цивілізацію. Саме такі об'єктивні чинники розвитку складних соціальних систем зумовлюють конкурентну боротьбу між державами, окремими політичними партіями та соціальними угрупованнями (наприклад, емігрантами та етнічним населенням) за посилення своїх міжнародних позицій у досягненні різних цілей. Мають місце на міжнародній політичній арені і суб'єктивні чинники, зумовлені психологічними характеристиками політичних лідерів. Дуже небезпечно, якщо такого роду політичні конфлікти переходять межі міжнародного права або здорового глузду та вступають у

фазу силового протистояння (збройного, інформаційного, навіть, ресурсного).

Усе розглянуте вище свідчить про актуалізацію адекватної реакції суспільства та держави на конфліктні ситуації політичного походження з метою їх подолання або мінімізації в сучасних умовах глобалізаційних викликів. Для цього влада та громадськість мають володіти можливостями для адекватного усвідомлення сутності та наслідків таких конфліктів, а також правовими механізмами ефективного впливу на них [2, 3]. Наукова дУДКа свідчить, що такі можливості забезпечуються певним набором управлінських технологій, у тому числі, інституалізацією діяльності органів державної влади [1] щодо врегулювання політичних конфліктів у контексті цілісності соціальної системи та безпеки життєдіяльності населення.

Спираючись на таку наукову дУДКу, можна визначити ключові напрями підвищення ефективності державного врегулювання політичних конфліктів, а саме:

- побудова прогресивної системи публічного врядування, інститутів громадянського суспільства, політичних інститутів;
- побудова ціннісної мережі взаємодії інтересів держави, бізнесу та громадянина на засадах партнерського співробітництва;
- інституалізація політичної влади у контексті сталого розвитку соціальної системи та її безпеки;
- побудова прогресивної аналітичної системи моніторингу та оцінювання ризиків виникнення політичних конфліктів, а також розробки превентивних заходів.

За своїм змістом розглянуті напрями систематизують існуючу розпорошену множину інститутів та інституцій, покликаних сприяти державному врегулюванню політичних конфліктів в Україні, а також визначають стратегічні орієнтири розвитку системи публічного управління, яка спирається на інститути держави, бізнесу, громадянського суспільства (у тому числі, політичні інститути).

Таким чином, незважаючи на численні наукові доробки щодо розглянутої проблематики, в Україні залишається актуальним завдання для науковців і практиків з державного управління пошуку шляхів підвищення ефективності державного врегулювання політичних конфліктів у відповідь на виклики сучасності.

Список літератури:

1. Інституалізація політичної влади. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/19110522/sotsiologiya/institualizatsiya_politichnoyi_vladi.
2. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони

України» : Указ Президента України від 14.03.2016 № 92/2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/922016-19832>.

УДК 352

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОЇ САМОВРЯДУВАННЯ

Гармаш А.Р.

*студентка факультету економіки та менеджменту, Капітаненко Н.П.,
к.ю.н, доц., доцент кафедри менеджменту організацій та управління
проектами Інженерного інституту ЗНУ, м.Запоріжжя*

Впровадження та всебічне використання сучасних інформаційних технологій в управлінській діяльності забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку прийняття управлінських рішень на всіх рівнях, супроводжує інформаційну підтримку соціально-економічного розвитку держави та її окремих регіонів, забезпечує інформаційні потреби державних службовців та інших категорій громадян, створює умови для об'єктивного формування громадської думки щодо діяльності органів влади, а також послуг, які вони надають [1, с.103]. Це свідчить про актуальність питання та необхідність його дослідження.

Питання розвитку інформаційного суспільства в Україні, впровадження в Україні технологій електронного врядування розглядають А. Баранова, О. Голобубський, М. Демкова, І. Клименко, І. Коліушко, К. Линьова, А. Семенов, В. Цимбалюк, С. Чукут, О. Шевчук та ін.

Здавна інформаційно-аналітична діяльність виявлялася важливим компонентом управління, функцією і інструментом влади. За допомогою механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення формуються умови для розвитку та вдосконалення інформаційного суспільства, стимулюються і розширюються інформаційні технології, забезпечується вільний доступ населення до інформації.

Так, на думку О. В. Пархоменко, інформаційно-аналітичне забезпечення – система взаємопов'язаних методів, заходів і засобів (науково-методичного, соціально-політичного, техніко-економічного й організаційно-правового характеру), які реалізують створення і функціонування технології процесу збирання, передачі, переробки, зберігання та видачі (відображення), а також використання інформації з метою здійснення ефективної діяльності в тій чи іншій сфері [2, с.204]. С.О. Телешун вважає, що інформаційно-аналітичне забезпечення – це сукупність технологій, методів збирання та обробки інформації, що характеризує об'єкт управлінського впливу (соціальні, політичні, економічні й інші процеси), специфічних прийомів їх

діагностики, аналізу й синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різних варіантів політичних рішень [3, с.38].

Отже, науковці продовжують дослідження проблеми з метою створення умов для ефективної діяльності органів місцевого самоврядування.

Однією з основних причин низьких місць України у Рейтингу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій є недостатній розвиток інформаційно-технологічної інфраструктури. За даним показником Україна значно відстає від інших держав, адже відсутність рівномірного поширення мережі Інтернет, відповідно й недостатнє використання населенням сучасних технологій зв'язку, уповільнює процес діджиталізації (цифровізації) держави [4, с.143].

Розглядаючи інформаційно-аналітичну діяльність Запорізької міської ради, варто визнати, що інформаційно-аналітичне забезпечення здійснює відділ з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю, який є виконавчим органом міської ради [5]. Сучасний рівень автоматизації інформаційно-аналітичного забезпечення Запорізької міської ради потребує подальшого вдосконалення. З метою забезпечення ефективної роботи інформаційно-аналітичного забезпечення Запорізької міської ради варто запропонувати наступні заходи та засоби підвищення ефективності інформаційно-аналітичної діяльності:

- створення інформаційних систем місцевого управління;
- визначення потреб органів влади у нових інформаційних технологіях і базах даних;
- розробка типових проектів і стандартів інформаційного забезпечення;
- визначення та реалізація державної політики, здійснення місцевого керівництва
- впровадженням нових інформаційних технологій у сфері місцевого управління;
- здійснення безпаперового документообігу (документообіг повинен переноситися з паперового на електронні носії; локальні мережі нададуть змогу реалізувати широкий спектр інформаційних технологій, забезпечать оперативну і надійну взаємодію всіх структурних підрозділів при вирішенні завдань та прийнятті рішень);
- удосконалення статистичної звітності стосовно функціонування виконавчих органів місцевого самоврядування.

Отже, проблеми інформаційного забезпечення функціонування місцевих органів влади можуть бути вирішені шляхом концептуального підходу, що буде сприяти переходу від технологічного характеру інформатизації («оснащеність» комп'ютерами) до політичних, економічних і соціальних пріоритетів (прозорість, безпека й підзвітність громадянам і суспільству держави, підвищення ефективності діяльності влади).

Відтак, виникнення проблеми надмірної насиченості інформаційного простору та надзвичайної динамічності обігу інформації в сучасних умовах

зумовило необхідність інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування для своєчасного прийняття ефективних управлінських рішень та забезпеченні безумовного і якісного їх виконання.

Формування сучасної інформаційно-аналітичної та програмно-технічної систем підтримки управлінських рішень надасть можливість органам державної влади і місцевого самоврядування повно і оперативно аналізувати та оцінювати ситуацію в усіх сферах і галузях діяльності суспільства.

Список літератури:

1. Коваль Р.А. Інформаційне забезпечення діяльності органів державної влади в умовах глобалізації на регіональному рівні. Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління. 2014. Вип.1. С.103-111. RL:<http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol1/103-111.pdf>

2. Гуренко Т.О., Дерев'янко С.І., Липова А.С. Теоретичні основи формування обліково-аналітичного забезпечення управління. Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(3). С.204-210. : URL:[http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10\(3\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10(3)) 35.

3. Телешун С.О. Політична аналітика в системі публічного управління. К., 2008. с. 38-41.

4. Капітаненко Н. П. Технології публічного врядування: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності «Публічне управління та адміністрування» всіх форм навчання. Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 200 с.

5. Управління внутрішньої політики, преси та інформації Запорізької міської ради. URL:<https://zp.gov.ua/uk/organizations/item/83/upravlinnya-vnutrishnoi-politiki-presi-ta-informacii-zaporizkoi-miskoi-radi>

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Голота В. С.

*студент другого курсу магістерської підготовки спеціальності
Адміністративний менеджмент Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Дегтяр О.А.

*доктор наук з держ. упр., доцент кафедри менеджменту і публічного
адміністрування Харківського національного університету міського
господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

На сьогоднішній день не сформовано однозначний категоріальний апарат; відсутній міждисциплінарний підхід до формування національної системи публічного управління процесами забезпечення якості життя. Ціллю даної публікації є аналіз та узагальнення існуючих міждисциплінарних підходів до формування та розвитку національної системи публічного управління процесами забезпечення якості життя в умовах сталого розвитку та надання пропозицій з удосконалення реалізації даного процесу.

З урахуванням того, що об'єктом дослідження визначена система публічного управління процесами забезпечення якості життя, необхідно обґрунтування методологічного підходу до формування принципово нової за своїм змістом національної системи публічного управління в умовах переходу соціально-економічної системи України до сталого розвитку, що зумовлює необхідність проведення аналізу та узагальнення існуючих методологічних і теоретичних підходів до публічного управління великих наукових шкіл, які в подальшому отримали розвиток і в нашій країні (з урахуванням особливостей і специфіки вітчизняних реалій).

Основний зміст публічного управління процесами забезпечення якості життя визначається як системою уявлень і моральних цінностей самих суб'єктів управління, так і системою цінностей і уявлень об'єктів управління, оскільки акторами соціально-економічних процесів є саме індивіди. Тому головним завданням у забезпеченні ефективного публічного управління з позиції когнітивного підходу є вивчення структури цих уявлень і моральних цінностей та її зміна.

Когнітивний підхід до прийняття управлінських рішень у сфері публічного управління оперує такими поняттями, як «когнітивний дисонанс», «управлінська парадигма» та ін. Пояснює сам зміст процесу управління з урахуванням тієї системи уявлень, яка сформована у суб'єктів публічного управління. Актуалізація когнітивного підходу обумовлена необхідністю врахування особистісних уявлень суб'єктів і об'єктів публічного управління про навколишню дійсність, а також з погляду продукування нових моделей управлінських комунікацій в процесі

управління економічними, екологічними і соціальними процесами на державному та муніципальному рівнях. При цьому важливе значення з позиції когнітивного підходу набуває формування парадигми публічного управління процесами забезпечення якості життя.

Труднощі в поясненні ряду поведінкових явищ спонукали представників багатьох наукових напрямків і шкіл, ввести в свої пояснювальні схеми деякі проміжні змінні, такі як «ментальність», «свідомість», «особистісний досвід», «система переконань» та ін.

Змістовний аналіз існуючих методологічних і теоретичних підходів до публічного управління дозволяє зробити наступні висновки. Насамперед, розглянуті підходи концентрують свою увагу на різних аспектах публічного управління (співвіднесення діяльності індивідів у державному секторі (політиків, виборців, членів політичних партій, бюрократів та ін.) з результатами цієї діяльності; участь громадянського суспільства в управлінській діяльності; взаємини влади і бізнесу, узгодження їх інтересів; участь громадських об'єднань у прийнятті політичних та управлінських рішень; вплив когнітивної структури свідомості на прийняття політичних і управлінських рішень та ін.).

Різноманіття існуючих підходів, розв'язуваних ними завдань, вимагає вироблення методологічного підходу, що дозволяє обґрунтувати цілі, завдання, принципи формування національної системи публічного управління з урахуванням специфіки обраного об'єкта дослідження, в якості якого виступає система публічного управління процесами забезпечення якості життя в соціально-економічних системах.

При обґрунтуванні методологічного підходу до формування національної системи публічного управління процесами забезпечення якості життя необхідно враховувати міждисциплінарний характер проведеного дослідження, що об'єктивно передбачає необхідність обґрунтування міждисциплінарного підходу.

Його суть полягає в інтеграції економічного, соціологічного, екологічного і політико-правового підходів на різних рівнях ієрархії системи публічного управління, що зумовлено структурною складністю (багатоаспектність, багаторівневність) категорії якості життя.

Список літератури:

1. Дегтяр О.А., Сагалович К.О. Міждисциплінарний підхід до розвитку методології і теорії публічного управління процесами забезпечення якості життя // О.А.Дегтяр, К.О.Сагалович / Міжнародний науковий журнал «INTRNAUKA» (International Scientific Journal). –2017. – № 16 грудень 2017. – С. 16–22.
2. Дегтяр О.А. Роль системи публічного управління в соціальній сфері суспільства / О.А.Дегтяр // Публічне урядування : збірник. - № 1 (2) – березень 2016. – Київ.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2016. – С. 89-94.
3. Олексенко Р.І. Правове і соціально-економічне підґрунтя ринкової економіки / Р.І. Олексенко // Гілея. - 2014. Вип. 80.- С. 266-270.

4. Олексенко Р. І. Теоретичні аспекти формування моделі соціально-трудових відносин / Р. І. Олексенко // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - № 1. - С. 47-49.

5. Ортіна Г. В. Антикризовий потенціал реального сектора економіки / Г. В. Ортіна // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 18. – С. 81–84.

6. Ортіна Г. В. Стратегія антикризового регулювання реального сектору економіки / Г. В. Ортіна // Економіка та держава. – 2015. – № 8. – С. 13–16.

УДК 353:330.4

АДМІНІСТРАТИВНІ ВПЛИВИ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ

Гудзь П.В.

д-р екон. наук, Куявсько-Поморська школа вища, м. Бидгоць (Польща)

Гудзь М. В.

д-р екон. наук, Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя

Сучасний світ є трансформаційним і за формою, і за суттю. Регіональний економічний простір набуває нових ознак, якостей, характеристик. Будучи цілісним як господарська система, економіка регіону змінюється під впливом переміщення робочої сили, капіталу, товарів і послуг внаслідок дії інформаційних технологій. Перебуваючи територіально в одному локалітеті, інтелектуальна робоча сила виконує виробничі завдання у сервісній економіці екстериторіально. Змінюється система відносин і в суспільстві, і на виробництві. Складається у регіонах тканина нової економіки – економіки цифрової, інформаційної.

Вчені-економісти намагаються вичленити його родові ознаки нової економіки навколо пошуку ідеальних моделей ринкової рівноваги, на що вказують дослідження численних лауреатів Нобелівської премії. Однак, активне використання цифрових технологій, революційні технологічні зміни в сфері передачі і зберігання інформації, телекомунікаційні прориви засобів зв'язку стимулюють вчених до вияву теоретичних конструкцій нової, постінформаційної економіки. В її основу більшість авторів покладають теорії інноваційної економіки Дж. А. Шумпетера, «за якою творча деструкція» визначається рушійною силою змін і прогресу. Так, сучасна теорія економічного зростання зосереджується, головним чином, на двох каналах: а) стимулювання зростання через фінансування наукових досліджень і розробок; 2) витат на розвиток знань як основного компоненту інновацій. Перший канал - дія на доступних товарах і послугах, а другий - дія на подоланні опору знаннєвої економіки. Так, Білоцерківець В.В. вважає, що саме на основі авангардних процесових інновацій і розробці на їх базі

широкого спектру диверсифікованих ново економічних благ формуються родові ознаки нової економіки [1, с.15]. Подібна дУДКа знаходить підтвердження у доповіді Римського клубу за 2017 р. щодо сценаріїв побудови кращого світу через зміну економічної ідеології: скорочення частки матеріального виробництва і зростання вартості нових видів економічної діяльності, таких як захист довкілля, ефективне використання ресурсів, дослідницька діяльність, культура, послуги з догляду [2, с.150]. Подібний механізм закладає передумови для розширення меж інклюзії, урізноманітнення форм залучення різних соціальних страт до активної соціальної та економічної діяльності.

Протилежними є погляди Карли Гоф та Джозефа Стігліца, вважають, що сучасних умовах навіть інвестиції в галузь чи виробництво не можуть мати значного впливу на економічне зростання, оскільки різні виробничі функції стають все більш організовані різними способами. Тобто розвиток більше не розглядається як процес накопичення капіталу, а, насамперед, як процес організаційних змін. Тому наукові дослідження мають спрямовуватися на економіку інформації, теорію проблем координації та інституціональній економіці [3, с.15; 4, р.32]. Вважаємо, що ефективність менеджменту, в тому числі і корпоративного адміністрування виступають провідним нематеріальним активом сучасної економіки. В наш час спостерігаємо бурхливий розвиток «розумних міст», які адмініструються на основі великих даних і цифрових технологій, телекомунікацій, де не тільки інформація знаходиться у кожному товарі, а сам товар проникає в інформацію, як це представлено технологіями 3D-друку, нанотехнологіями, новими матеріалами з новими властивостями тощо [5, р.151-178].

Набирає обертів зародження і розвитку нової економіки, представленої цифровими платформами і хмарними обчисленнями. Зарубіжні дослідники вказують на їх революційний характер в системі створених виробничих і соціальних відносин економіки платформи: «платформи порушують існуючу організацію економічної діяльності шляхом скидання вхідних бар'єрів, зміни логіки створення вартості та залучення вартості, регулювання арбітражу, перепакування робіт або перестановки влади в економічній системі» [6, р.272].

Саме на рівні регіону перетинаються адміністративна регуляторна діяльність уряду та самоврядний локальний економічний розвиток. Публічне адміністрування економіки регіону набуває ознак оздоровлення внаслідок дії адміністративно-територіальної реформи, формування новітніх органів місцевого самоврядування – об'єднаних територіальних громад та реалізації програм місцевого економічного розвитку.

На нашу дУДКу, способами адміністрування економічного розвитку в регіоні є наступні:

а) інституційні механізми – Рада регіонів, Держінвестпроект, асоціації органів місцевого самоврядування, агенції регіонального розвитку, агенції місцевого розвитку,

б) операційні механізми - програми і проекти міжмуніципальної, міжсекторальної дії, програми та проекти міжнародної технічної допомоги, між секторні коаліції,

в) фінансові механізми – державний фонд регіонального розвитку, регіональні фонди регіонального розвитку, фонди розвитку територіальних громад,

г) організаційно-управлінські та економіко-правові механізми - торгово-промислові палати, торгово-інженерні палати, вільні економічні зони, різні типи територіально-виробничих комплексів, транспортні вузи, промислові зони, полюси економічного зростання, кластери, агломерації, бізнес-інкубатори, центри трансферу технологій, індустріальні парки тощо.

Нові ознаки адміністрування розвитком регіонального простору у регіональних влад проявляються у видозмінених функціональних ролях, а саме як : а) каталізатора інноваційних процесів у регіоні, що підтримує інноваційну діяльність та розробки на рівні ОТГ та їх об'єднань, б) арбітра у врівноваженні інтересів і перспектив громад-учасників інфраструктурних, стратегічних для регіону чи держави проектах, в) організатора діалогу між різними економічними акторами місцевого економічного розвитку та інвесторами, г) ініціатора розробки нових програм, проектів інноваційного розвитку регіону.

Зарубіжні вчені прогнозують, що через зростаючу інтеграцію приватних і громадських учасників ОТГ та інших адміністративно-територіальних утворень зростає їх вплив на процес формування і реалізації регіональної політики, зокрема в області технологічної та інноваційної політики і стають успішною політикою ринково-орієнтованого управління [7]. Змінювана роль держави у системі публічного адміністрування відображає той факт, що зростаюча кількість організацій і суб'єктів має важливі знання і ресурси для процесу трансформації економіки регіонів, тому держава стає все більш залежною від інших колективних учасників, таких як великі компанії, дослідницькі інститути, асоціації роботодавців і профспілки, об'єднання територіальних громад та їх потенціалів тощо і змушена дозволяти цим суб'єктам брати участь у процесі концептуалізації та здійснення регіональної інноваційної та інвестиційної політики, чим підвищується їхня роль у розвитку регіонального простору.

Висновки. Отже, новими формами розвитку економіки в регіоні є економіка платформи, сервісні бізнеси, які потребують м'якого адміністрування, кооперації бізнесових, адміністративних і соціальних інститутів. Конфігурація інноваційних організаційно-економічних форм новітньої регіональної економіки залежатиме від сформованого вибору вектору розгортання технології, що включає підприємницьку ініціативу, корпоративні стратегії та державну політику, що актуалізує потребу їхнього дослідження.

Список літератури:

1. Білоцерківець В.В. Нова економіка: виклики та засади функціонування в умовах індустріального суспільства. *Академічний огляд*. 2015. № 1 (42). С.11-16.

2. Макстон, Грем, Рандерс, Йорген. У пошуках добробуту. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату [текст]. К.: Пабулум, 2017. 320 с.

3. Karla Hoff, Joseph E. Stiglitz. Modern Economic Theory and Development. URL:<https://www.researchgate.net/publication>.

4. Karla Hoff, Joseph E. Stiglitz. Striving for balance in economics: Theoretical perspectives on the social determinants of behavior. *Journal of Economic Behavior and Organization*, Vol. 126. Part B. June 2016. pp. 25-57.

5. Cavallo, Alberto F., and Roberto Rigobon. The Billion Prices Project: Using Online Data for Measurement and Research. *Journal of Economic Perspectives* Vol. 30, No. 2 (2016). p.151-178.

6. Public Universities and Regional Growth Insights from the University of California Edited by Martin Kenney and David C. Mowery. 2014.

7. O'Toole, L.J., Hanf, K. I., Hupe, P., Walter, Kickert, Joop, J. M., Koppenjan, F. M. (2007), Managing Implementation Processes in Networks. Article, may (in Engl.).

УДК :354.327.008

СУТНІСТЬ АДМІНІСТРУВАННЯ ЗАКЛАДАМИ КУЛЬТУРИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Гудзь М. В.

д-р екон. наук,

Калініна Н.В.

*магістр, Національний університет «Запорізька політехніка»,
м. Запоріжжя*

Дослідження організаційно-правових засад публічного адміністрування на регіональному та місцевому рівнях передбачає уточнення авторської позиції стосовно предмету аналізу – публічного управління, оскільки в літературі досі триває дискусія стосовно понятійного апарату, зв'язку та узгодженості його змісту та форми. Слід зазначити, що під публічним управлінням здебільшого розуміють управління, що здійснюється на основі волевиявлення громади (колективу людей) та реалізується суб'єктами, визначеними громадою, для задоволення потреб і досягнення цілей громади як об'єкту управління [1, с.4].

Для розуміння публічного управління важливо користуватися методологічними напрацюваннями, в основі яких покладаються принципи, закономірності, закони, категорії. Погоджуюся з дУДКою проф. П. Гудзя, що

уникнути непорозумінь сутнісного характеру дозволить загальнонауковий підхід, який виокремлює суть і зміст суспільних явищ і процесів. Суть явищ і процесів проявляється завжди у відносинах, стосунках, взаємозв'язках. Зміст проявляється через їх форми і функції, призначення. Виходячи із даного концепту, сутність публічного управління представимо як сукупність відносин суб'єктів владних повноважень з приводу керівництва процесом надання адміністративних, соціальних і суспільних послуг громадянам. Зміст публічного адміністрування розуміється нами як процес виконання акторами сфери публічних відносин функцій планування, організації, делегування, регулювання, координації та контролю для задоволення потреб споживачів [2, .27; 3, р. 210-211].

Публічне адміністрування у сфері послуг, зокрема культури є недостатньо дослідженою темою. Дослідження сутності адміністрування сферою культури на рівні регіону передує понятійний апарат. У сучасній науковій літературі зустрічається більше 250 визначень культури. Фахівцями з теорії культури А. Кребером і К. Клахоном було проаналізоване понад ста основних визначень, які вони згрупували таким чином: описові, історичні, нормативні, ціннісні, психологічні, структурні, ідеологічні, символічні, на базі теорій знання [4].

Отже, культура - це сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільності (етносу, нації), накопиченого, закріпленою і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіта і відображає рівень розвитку цього співтовариства. Характерними ознаками культурної сфери як об'єкту публічного адміністрування є:

- множинність проявів (до об'єктів культури відносяться кінематографія, театр, цирк, архівні установи, бібліотечна справа і тому подібне);

- регулюванню підлягає не сам творчий процес, а діяльність, направлена на організацію творчої діяльності, процес оприлюднення результатів творчості;

- необхідність забезпечення свободи творчої діяльності, невтручання в творчий процес з боку держави, політичних партій і інших суспільних об'єднань;

- поєднання державних і суспільних початків в забезпеченні розвитку культури;

- важливість збереження цілісної мережі установ, підприємств, організацій і установ культури і цілісного інформаційно-культурного простору, ефективного використання наявних культурних і творчих ресурсів;
- спроби здолати "залишковий принцип" відношення до культури в суспільстві і в здійсненні державної політики.

Публічне управління у сфері культури - це організована і цілеспрямована діяльність публічної адміністрації направлена на створення сприятливих умов національно-культурного розвитку, збереження національно-культурної спадщини, задоволення інтелектуальних і духовних

потреб людини шляхом вживання нормативно певної (встановленою) системи заходів. Особливості публічного адміністрування культурою на терені регіону (району, міста, селища) є те, що перше, сам об'єкт є складним і неоднорідним за своєю гетерогенною системою, що охоплює 1) культурне надбання (включає культурну спадщину); 2) музейна справа; 3) бібліотечна справа; 4) мистецтво (художня творчість, циркова, театральна); 5) архівна справа; 6) друкарські засоби масової інформації; 7) видавнича справа; 8) кінематографія; 9) телебачення і радіомовлення; 10) музична індустрія; 11) концертно-гастрольна справа.

По-друге, в умовах децентралізації та самоврядування, активного формування нової самоврядної ланки місцевого самоврядування - об'єднаних територіальних громад логічним постає питання про зміст і форми адміністрування об'єктами та процесами культури і культурного розвитку в громадах та районах.

Очевидно, до тих пір, поки не завершиться реформатування влади і нового територіального устрою, адміністрування культури буде здійснюватися у нинішньому форматі, коли районні органи влади по суті виконують розпорядницьку функцію по відношенню до об'єктів культури в частині узгодження планів розвитку культури, фінансування з державного бюджету та контроль виконання.

Висловимо гіпотезу, що розвиток культури на рівні громади отримає імпульс у тому разі, коли громади стануть розпорядниками частини коштів з державного бюджету, на які вони можуть претендувати за умови конкурсного проектного відбору та фінансування – за такого підходу чиновники зацікавлені будуть і розвитку місцевої культури, народних промислів, історичної спадщини тощо.

Наші міркування підтверджуються практикою публічного адміністрування на місцевому і регіональному рівнях. Так, аналіз адміністрування Василівської районної ради Запорізької області діяльності закладів культури в частині фінансування з місцевого бюджету засвідчив, з одного боку, виконання рішення Василівської районної ради Запорізької області від 28.03.2018 № 24 «Про програму розвитку культури Василівського району на 2018-2019 роки».

З іншого боку, із сукупного обсягу видатків на суму 3,262 млн. грн., використано 1,613 млн. грн, і відповідно по коштам субвенції заплановано 320 тис. грн., використано 281 тис. грн., в результаті непрофінансованими в 2018 році залишилися заходи з Програми: створення рекламно-інформаційного продукту рекреаційно-туристичного комплексу; збереження та охорона культурної спадщини; збереження та охорона нематеріальної культурної спадщини, що вказує на низьку ефективність адміністрування з боку Відділу культури і туризму, молоді та спорту райдержадміністрації. Залишаються непрофінансованими заклади культури, які потребують поточних та капітальних ремонтів, поліпшення матеріально-технічної бази; після встановлення прав власності, потреба капітального ремонту «Вітряного млина» (с.Кам'янське) тощо.

Висновки. Отже, в системі існуючих правовідносин між органами влади на рівні району, між РДА та керівництвом ОТГ, сільських і селищних рад адміністрування розвитком культури зберігає атавізми радянської системи управління. Сутність адміністрування закладами культури в системі публічного адміністрування полягає у час суспільних змін у передачі повноважень адміністрування розвитку культури на низовий рівень місцевого самоврядування з відповідною концентрацією ресурсів і відповідальності та розвитком самотньої культури територіальних громад. Отримання грантів, бюджетних коштів на культурні проекти, арт-майданчики тощо має стати культурним ресурсом розвитку громади.

Список літератури:

1. Оболенський О.Ю. Публічне управління: цивілізаційний тренд, наукова теорія і напрям освіти. Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у 2 т. / [за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського. К. : НАДУ, 2014. Т. 1. 150 с.
2. Гудзь П.В. Роль ОТГ в новій конфігурації економіки регіонального простору. Економіка та право. 2018. № 2 (52). С. 24-34.
3. Gudz Petro, Pulina Tetyana. Public administration inclusive development of ATC: supporting tools under the conditions of sustainable development С.206-228. Public Administration for Sustainable Development. Collective monograph /The general ed. Chechel A., Khlobystov Ie. - Mariupol: «East Publishing House Ltd.», 2018. 268 p.
4. Публичное администрирование в сфере культуры. URL: https://studbooks.net/48309/pravo/publicnoe_administrirovanie_sfere_kultury
5. Звіт про роботу відділу культури і туризму, молоді та спорту Василівської районної державної адміністрації Запорізької області за 2018 рік. Рукопис. Василівка, 2019. 25 с.

УДК 351.751

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Гуйда О.Г.

аспірант Навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України

В системі державного регулювання сучасною структурою економіки найбільш ефективною формою функціонування будь-якого галузевого ринку вважається конкуренція, а найменш - монополія, при якій на ринку конкретного товару існує єдиний виробник, здатний задовольнити попит усієї маси споживачів.

Поняття «монополія» відповідає типу конкурентної структури, що складається на певному ринку, і характеризується наступними рисами [2]:

- пропозиція на ринку формує тільки один виробник для багатьох покупців;

- у пропонованому товарі відсутні компоненти фірм конкурентів; вхідні бар'єри на даний ринок для інших виробників практично непереборні.

Єдиний виробник, що функціонує на ринку з даною структурою, є монополістом. У чинність свого надзвичайного стану він має можливість визначати ціну товару й одержувати надприбуток.

Незважаючи на велику кількість фірм в системі державного регулювання, що мають операторські ліцензії (більш 400), на ринках традиційних телекомунікаційних послуг України може виникати стан природної монополії. Це викликане територіальною відособленістю процесів споживання базових послуг електрозв'язку. У багатьох населених пунктах ємність локального ринку виявляється нижче мінімально ефективного випуску однієї компанії, що приводить до ситуації природної монополії, тобто наданню послуг лише одним регіональним оператором.

У той же час місцевий характер споживання послуг електрозв'язку не обмежує ринкові відносини межами одного територіального об'єднання, що пояснюється технологічними особливостями телекомунікацій.

Частина послуг (наприклад, міжміський телефонний і документальний електрозв'язок) потребує виходу на ринки інших територій, що стає можливим тільки при наявності багаторівневої взаємопов'язаної мережі зв'язки. Причому, кожний рівень являє собою відносно відособлений ринок, що має свій ступінь монополізації. Найбільш монополізовані ринки послуг мають свої місцеві особливості. На інших телекомунікаційних ринках присутній інший ступінь конкуренції. Тому тільки ринок послуг місцевому телефонному зв'язку в сучасних умовах можна вважати довгочасною природною монополією.

Особливості організаційного механізму державного регулювання формуванням ринкових відносин природної монополії в цьому сегменті телекомунікацій укладається в тому, що споживач базових послуг, уже підключений до абонентської лінії, користується ними без яких-небудь обмежень, а тарифом виступає абонентська плата. Крім того, є значний незадоволений попит у вигляді черги на підключення до мереж Інтернет.

Незважаючи на стабільність галузі в цілому до кризових явищ в економіці, реалізація проектів створення сучасних мереж і впровадження передових телекомунікаційних технологій піддається істотному ризику внаслідок несприятливого впливу цілого ряду невизначеностей в області державного регулювання, ліцензування, реакції соціально-економічного середовища ринку. В умовах значного припливу інвестиційного капіталу в галузь і поглиблення соціально-економічної кризи, формування економічних відносин між постачальниками й споживачами телекомунікаційних послуг відбувається нерівномірно, намітилася стійка тенденція до концентрації операторських структур у найбільше економічно благополучних районах і

загостренню конкуренції через падіння платоспроможного попиту практично у всіх районах, зниженню ефективності використання виробничих потужностей внаслідок неоптимального розподілу ресурсів [1, с.111].

Таким чином, успішне виконання підприємствами галузі завдань розвитку й модернізації мереж зв'язку викликає необхідність використання більш глибоких підходів до державного регулювання їх виробничою діяльністю, що особливо актуально в умовах ринкових відносин.

Галузь електрозв'язку, будучи природною монополією, у той же час поряд із транспортом, енергетикою, нафтовим і газовим комплексами становить виробничу інфраструктуру країни. Вона підпорядковується ряду загальних законів і закономірностей, характерних для багатьох процесів і явищ у суспільстві.

Конкретними цілями створення нової техніки й нових технологій у рамках цієї інфраструктури є наступні:

- збільшення пропускної здатності транспортної мережі зв'язку; стовідсоткове оновлення процесів передачі інформації;
- підвищення швидкості передачі й обробки інформації; розширення можливостей обчислювальної техніки; підвищення надійності систем і мереж зв'язку;
- впровадження й поширення нових видів інфокомунікаційних послуг.

Список літератури:

1. Баранов А.А. Информационная инфраструктура: проблемы регулирования деятельности / А.А. Баранов. — К.: ТОВ "Видавничий дім Дмитра Бураго", 2012. — 352 с.
2. Багірова І. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник / І. В. Багірова, Н. І. Редіна, В. Є Власюк та ін. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.
3. Домбровська С. М., Гусаров О. О., Дуднева Ю. Е. Проблеми та перспективи розвитку державного управління: монографія. Харків: УІПА, 2014. 172 с.

УЧАСТЬ ГРОМАДЯН У ЗДІЙСНЕННІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В СУЧАСНОМУ ПОЛЬСЬКОМУ АКАДЕМІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Гулай В. В.

*д. політ. н., проф., Національний університет «Львівська політехніка»
м. Львів*

Подальша реалізація Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27 червня 2014 року, серед іншого, дозволяє використати європейський досвід модернізації публічної сфери для вирішення актуальних питань розвитку нашої країни. При цьому, на нашу думку, доцільно звернутися до практики проведення децентралізації сусідів України – членів ЄС, насамперед Республіки Польщі.

Зокрема, зазначає польський дослідник М. Якуб'як, Європейський Союз, володіючи розбудованою організаційною і адміністративною структурою в істотний спосіб впливає на щоденне функціонування регіонів держав-членів, а також їх міст, що впливає із численних зобов'язань, що накладаються через ЄС на публічну адміністрацію держав загалом та на спосіб здійснення регіональної політики [1, s. 28].

Засади участі громадян у здійсненні влади, передовсім на локальному та регіональних рівнях територіальної організації держави становлять науковий інтерес для польських правників, політологів та фахівців у галузі публічного управління.

Так, один із найвідоміших польських дослідників окресленої проблематики А. К. П'ясецькі у роботі «Перспективи розвитку територіального самоврядування у Польщі. Баланс і прогноз» небезпідставно стверджує, що польське територіальне самоврядування в другій і третій декаді ХХІ ст. буде у більшому ступені ґрунтуватися на концепції деліберативної демократії із використанням інтерактивних форм електронної комунікації. Установи публічної влади в територіальних спільнотах зазнаватимуть модернізації під впливом зростаючого суспільного капіталу, міграційних процесів та змін поколінь [8].

Сама участь є багатовимірним явищем та може бути описана через стадії, які вказують на існування в спільноті визначених механізмів цієї участі. Для цього слугує поняття «драбина участі», яку А. Машовська подає через три рівні («сходини») – драбини участі: інформування; консультування; співробітництво [5, s. 98].

Формування поля активної та творчої участі громадян у здійсненні публічної влади, за автором статті «Суспільна участь на локальному рівні як вимір децентралізації публічної адміністрації в Польщі» М. Калісяк-Мендельською, спрямоване на спільне творення напрямів суспільно-господарських дій у місцевому та регіональному масштабах [2, s. 8].

Аналіз дій самоврядування під кутом зору функціонування у них визначених механізмів участі, дозволяє виконання дій, які у більшому

ступені забезпечують участь громадян у формуванні локальних політик [5, s. 98].

М. Магієра виходить з того, що громадянське суспільство в Польщі не може приводитися всього лише до фасадної активності в публічному житті, через волонтерську діяльність у структурах третього сектора та симульованих суспільних консультаціях, безплідних референдумах чи стимульованих партисипативних бюджетах[4, s. 108].

К. Почиковська у статті «Роль і значення публічної участі» зазначає, що термін участь пов'язаний з багатьма прикметниками, наприклад: суспільна, громадянська, публічна. Суспільна, громадянська, інакше горизонтальна участь, має місце тоді, коли громадяни самостійно мобілізуються, щоб вирішити проблему, що діагностована в спільноті. З цим типом участі маємо справу тоді, коли говоримо про участь і діяльність у позаурядових організаціях, суспільних рухах або просто низових акціях, часто що ініціюються за посередництва Інтернету, [9, s. 49].

У ширшому трактуванні громадянська участь позначає різноманітні низові суспільні практики, зорієнтовані на спільне, публічне благо, що трактується як основна риса громадянськості: однаково інституціоналізовані консультаційні процедури, як також параінституційні дії позаурядових організацій та позайнституційні громадянські ініціативи [6, s. 35].

За К. Нізьолек, громадянська участь, що нерідко також визначається публічною або суспільною, є широким класом явищ. У найширшому розумінні, мова йде про участь громадян у формуванні громадського життя, їх готовність до дії на користь спільноти [6, s. 35].

І. Капса у статті «Електронна громадянська участь у містах типу смарт. Досвід Польщі на тлі інших країн» також підкреслює, що громадянська участь є істотним елементом демократії [3, s.78-79].

Одним з ключових викликів, що стоїть перед демократичними державами є таке конструювання механізмів участі частини громадян у здійсненні публічної влади, зокрема у виборах чи референдумах. Інтенсивний розвитком інформаційних і комунікаційних технологій ставить питання про їх вплив на модель демократії загалом та рівень політичної участі громадян зокрема[10, s. 7].

А. Петроффа-Скіба зауважує, що коли доступ до інформації завдяки засобам масової інформації і Інтернету стає щораз простішим, могло б здаватися, що значно легше є включення громадян у процес вирішення публічних справ за допомогою суспільних консультацій [7, s. 58].

Електронна участь відрізняється від традиційної тим, що використовує інформаційні і комунікаційні (ICT – information and communication technologies) технології [3, s. 79-80].

Висновки. Таким чином, вперше до українського суспільнознавчого дискурсу введено тематику участі громадян у здійсненні публічної влади в опрацюваннях сучасних польських дослідників. Докладний розгляд зазначених вище та інших публікацій останніх років не тільки збагатить теоретико-методологічну базу вітчизняних досліджень у цій галузі, але

дозволить підійти до проведення компаративних досліджень, що видається важливим також у прикладному аспекті, на етапі завершення реформи децентралізації в Україні 2020 року.

Список літератури:

1. Jakubiak M. Początki samorządu terytorialnego III Rzeczypospolitej w ujęciu historyczno-prawnym. *25 lat funkcjonowania samorząduterytorialnego w Polsce – teoria i praktyka* / Red. naukowa: K. Popik, B. Szmulik, M. Mazuryk . Seria wydawnicza: Monografie Wydziału Administracji i Ekonomii WSEI. Lublin: Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie, 2016. S. 17-34.
2. Kalisiak-Mędelaska M. Partycypacja społeczna na poziomie lokalnym jako wymiar decentralizacji administracji publicznej w Polsce. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2015. 337 s.
3. Kapsa I. Elektroniczna partycypacja obywatelska w miastach typu smart. Doświadczenia Polski na tle innych państw. *Innowacyjność w warunkach współczesnych miast* / red. naukowa A. Kaszkur, A. Laska. Bydgoszcz: UKW w Bydgoszczu, 2017. S. 78-99.
4. Magiera M. Społeczeństwo obywatelskie jako niezbędny komponent współczesnej demokracji. *Uwarunkowania i mechanizmy partycypacji politycznej* / pod red. naukową M. Rachwała. Poznań: Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, 2017. S. 101-110.
5. Maszkowska A. Konsultacje społeczne. *Partycypacja obywatelska – decyzje bliższe ludziom* / pod red. A. Maszkowskiej i K. Sztop-Rutkowskiej. Białystok, 2013. S. 95-103.
6. Niziołek K. Tak wygląda demokracja: sztuka społeczna jako środek obywatelskiej partycypacji. *Partycypacja obywatelska – decyzje bliższe ludziom* / pod red. A. Maszkowskiej i K. Sztop-Rutkowskiej. Białystok, 2013. S. 35-46.
7. Petroff-Skiba A. Konsultacje społeczne jako wyzwanie. *Partycypacja obywatelska – decyzje bliższe ludziom* / pod red. A. Maszkowskiej i K. Sztop-Rutkowskiej. Białystok, 2013. S. 57-65.
8. Piasecki A. K. Perspektywy rozwoju samorządu terytorialnego w Polsce. Bilans i prognoza. URL: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Andrzej+Konrad+Piasecki+++Perspektywy+rozwoju+samorz%C4%85du+te+rytorialnego+w+Polsce.++Bilans+i+prognoza>.
9. Poczykowska K. Rola i znaczenie partycypacji publicznej. *Partycypacja obywatelska – decyzje bliższe ludziom* / pod red. A. Maszkowskiej i K. Sztop-Rutkowskiej. Białystok, 2013. S. 48-56.
10. Rachwał M. Wstęp. *Uwarunkowania i mechanizmy partycypacji politycznej* / pod red. naukową M. Rachwała. Poznań: Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, 2017. S. 5-8.

ЦИФРОВЕ ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ З ПИТАНЬ ДОНОРСТВА КРОВІ

Л. Гусак

лікар-трансфузіолог, студент ЗНУ, кафедра «Публічного адміністрування та менеджменту» КУ «Запорізька обласна станція переливання крові» ЗОР, м Запоріжжя

Для впровадження послуг з донорства крові використовуються та зберігаються персональні данні кожного донора крові згідно закону України «Про захист персональних даних (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 34, ст. 481) {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 4452-VI від 23.02.2012т.д.}». На сьогодні, головним питанням ефективної та якісної роботи Служби крові є впровадження єдиної бази даних донорів крові не тільки регіонарного масштабу, але масштабу Державного призначення. За даними «Стратегії розвитку національної системи крові на період до 2022 року», яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 120-р. направлена на впровадження електронної медичної інформаційної системи в закладах та установах системи крові, закладах охорони здоров'я для здійснення оперативного контролю за компонентами крові (ідентифікації донора, донації кожного окремого компонента, ідентифікації трансфузії компонента крові та реципієнта, формування документації), налагодження надійної та чіткої автоматизованої системи тестування на трансфузійно-трансмісивні інфекції.

В основу процедури «рінгсьо» покладено принципи, завдяки яким процеси прийняття управлінських рішень отримують високий рівень соціально-психологічного опосередкування і підтримки з боку населення.

Такий підхід забезпечує успіх діяльності організації – станції переливання крові, яка вимірюється не тільки успіхом отримання кінцевого результату й задоволеність всіх учасників процесу як донорів, установи та реципієнта, який знаходиться на засадах споживача компонентів крові у лікувально-профілактичних закладах незалежно від форм власності та підпорядкування.

Кожна станція переливання крові згідно наказу МОЗ України «Про затвердження Положення для установи переливання крові (щодо організації управління системою якості і безпеки донорської крові та її компонентів)» від 14.12.2010 N 1112 встановлює необхідні заходи щодо формування, дотримання систем якості засновані на принципах належної виробничої практики (GMP) та належної лабораторної практики (GLP), що має відповідати реєстраційному досьє.

Сценарій передбачає детальний опис подій (ситуацій, процесів, методик) для означених цілей. Аналітичні прийоми оцінки та статистичні методи дозволять прорахунок загальної кількості донорів крові, які виявили бажання бути донорами та фактичні показники донорів, які вже стали

донорами крові, згідно наказу МОЗ України «Про інфекційну безпеку донорської крові та її компонентів» від 01.08.2005 N 385.

Отже, у межах питань права інтелектуальної власності до об'єктів права інтелектуальної власності належать комп'ютерні програми, компіляції даних згідно вимог нормативної документації, яка впроваджується Національній стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року. В основі цього проекту лежить Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 9 січня 2007 р. № 537-V, «Про схвалення Стратегії розвитку національної системи крові на період до 2022 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» від 20 лютого 2019 р. № 120-р. Київ, Доктрини інформаційної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25 лютого 2017 р. № 47/2017, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016, та Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016 – 2020 роки, схвалених на Загальних зборах НАПрН України 3 березня 2016 року.

Список літератури:

1. Закон України. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>
2. Про схвалення Стратегії розвитку національної системи крові на період до 2022 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/120-2019-%D1%80>
3. Публічне управління та публічна служба в Україні: стан проблем та перспективи розвитку [Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю (07-08 вересня 2018 р., м. Київ)] / За заг.ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, В.Л. Федоренка. – Київ :Видавництво Ліра-К, 2018 с 90-96, с130-138, 152-155).

УДК 351

СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЇ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Давидова Д.В.

студентка факультету економіки та менеджменту, Інженерний інститут ЗНУ, м. Запоріжжя

Капітаненко Н.П.

доцент кафедри менеджменту та управління проектами, Інженерний інститут ЗНУ, м. Запоріжжя

Актуальність даної проблеми полягає в тому що, до 2050 року кількість городян зросте до 70%. Їхнє життєзабезпечення стане одним з головних викликів майбутнього. Тому вже зараз, з допомогою інноваційних технологій урбаністи оптимізують міста, роблячи їх більш інтелектуальними і такими, які найкращим чином відповідають інтересам і потребам своїх мешканців.

Перед сучасними містами постає багато викликів і серед них чи не найскладніший – поєднати комфорт та соціальну привабливість для містян з розвиненою інфраструктурою, екологічною безпекою та швидким розвитком технологій.

Смарт-сіті розробки набувають все більшої популярності та можуть використовуватись у багатьох секторах управління містом: транспорт, “електронний уряд”, енергетика, охорона здоров’я, будівництво та суспільне життя. В кожній з цих галузей можуть бути впроваджені інноваційні розробки, які здешевлять та оптимізують використання ресурсів.

Одним з проявів запровадження смарт-сіті розробок в публічному управлінні приблизно з 2000 року був «електронний уряд», що являє собою інтеракцію на державному рівні у вигляді G2G (уряд – урядові структури), G2B (уряд – бізнес), G2C (уряд – споживачі адміністративних послуг) взаємодій. Але е-врядування, окрім е-уряду, охоплює собою більш широкий спектр взаємодії – як інструмент електронної демократії – вплив громадян на процес вироблення і прийняття управлінських рішень.

«Дій локально, думай глобально» – принцип, за яким має бути побудовано електронне врядування, адже розвиток виключно «згори» не є ефективним.[1] Одним із прикладів залучення концепції смарт у Києві є «Київ Смарт Сіті».

Київська міська влада зосередилася на впровадженні технологій, що дозволяють зменшити корупцію та нецільові витрати в комунальних підприємствах, для чого було запущено проекти «Відкритого бюджету», системи електронних закупівель, єдиної системи управління майном.[2] Крім того триває впровадження системи «Електронний паспортний стіл», що має значно оптимізувати процес замовлення та отримання необхідних довідок у спрощеному режимі.

«Київ Смарт Сіті» прагне до прозорості, можливості до залучення до відповідальності та відкритості влади, надання доступу до усіх муніципальних даних, впровадження смарт-технологій відео спостереження, запровадження зручних та актуальних форм інтеракції міської влади та громадян тощо.[3]

Не менш значним є впровадження електронного врядування в інших містах України, зокрема у Дніпрі та Чернівцях. У Дніпровській області вперше в Україні було запроваджено технологію електронного цифрового підпису, а також проведено низку семінарів та тренінгів для органів місцевого самоврядування області, з питань оволодіння сучасними ІКТ, крім того дані заходи запущено у межах проекту «Електронне село», що охоплює сільський, селищний та міський рівні.

У Чернівцях в свою чергу Чернівецькою обласною радою спільно з громадською спілкою «Буковинська партнерська агенція» реалізовано проєкт «Органи місцевого самоврядування Чернівецької області: інформаційно-комунікативний прорив», який мав низку позитивних результатів, а зокрема: комп'ютеризація усіх органів місцевого самоврядування, забезпечення комунікації органів місцевого самоврядування з територіальними громадами та підвищена прозорість діяльності цих органів.[4]

Отже основними цілями запровадження електронного врядування у Києві, як і в будь-якому іншому місті:

- Досягнення електронної демократії (прозорість, відкритість та громадськість);
- Економія фінансових ресурсів;
- Безпаперовий уряд;
- Економія часу.

Але не дивлячись на усі переваги запровадження е-врядування в Україні, існує ціла низка ризиків та проблем, які несе за собою дане явище:

- Відкритість – загроза для національної безпеки (кіберзлочини, інформаційні війни);
- Публічна демонстрація інформації та звітів – загроза для економічної безпеки (недобросесне використання інформації конкурентами), що робить і без того кволе українське бізнес середовище ще більш вразливим;
- Втрата приватності (несанкціонований збір персональних даних, втілення у життя оруелівського антиутопічного жаху з роману «1984»);
- Сайт «ліг». Документація в електронному форматі в єдиній базі даних може в один момент призвести до державного колапсу у випадку виключення електроенергії або «зависанні» електронної системи)[5];
- Не взяття під увагу осіб незаінтересованих у е-врядуванні.
- Важкість втілення у життя естонівської моделі навчання пенсіонерів користуватись електронними послугами.

Таким чином, запровадження е-врядування було б доцільним беручи під увагу рекомендації:

- Забезпечення всього населення доступом до Інтернету на локальних рівнях;
- Поступове запровадження електронних послуг із завчасним інформуванням потенційних користувачів на місцях надання цих послуг у паперовому вигляді, поширенням інформації у ЗМІ та шляхом зовнішньої реклами;
- Залишок невеликого відсотку публічних установ «старого формату» для надання можливості старшому поколінню не змінювати традиційні для них методи отримання державних послуг. Крім того, щорічне дослідження необхідності скорочення даних бюрократичних одиниць (відомо, що з кожним роком кількість користувачів Інтернетом зростає навіть серед людей похилого віку);

- Підтримання розвитку ІТ- освіти та створення інноваційної інфраструктури для забезпечення кваліфікованим персоналом, який буде займатися розробкою та безпекою у сфері е-врядування;

- Створення незалежної системи контролю за якістю та прозорістю існуючого смарт-уряду;

- Залучення громадськості до запровадження е-врядування шляхом конкурсних проєктів, можливістю обирати та брати участь у розробках.

Отже, концепція смарт-сіті є незамінним атрибутом сучасного публічного управління, який відповідає на актуальні виклики, але в той самий час несе в собі проблеми та ризики, які можна нівелювати застосувавши системний підхід до даного явища.

Список літератури:

1. Чукут С. А. Смарт-сіті чи електронне місто: сучасні підходи до розуміння впровадження е-урядування на місцевому рівні / С. А. Чукут, В. І. Дмитренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 13. – С. 89-93;

2. Поліщук В.Г. Активізація сталого розвитку міст на основі сучасних технологій у системі Smart city / Поліщук В.Г. Богун Л.В. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №8 – с. 779

3. Концепція КИЇВ СМАРТ СІТІ 2020 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Kyivsmartcity. – Режим доступу: <http://www.kyivsmartcity.com/concept/>

4. Баришніков К. Реалізація проєктів електронного урядування в органах місцевого управління України / К. Баришніков, Є. Лук'яненко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2014. – Вип. 2. – С. 259-265. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2014_2_28

5. Чукут С.А. Тенденції та проблеми впровадження електронного урядування в Україні : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених [“Сучасні проблеми управління: виклики інформаційної епохи”] (Київ, 2013 р.) — К.: НТУУ “КПІ”, 2013. — 176 с.— Режим доступу: http://ktpu.kpi.ua/?page_id=4160

УДК 351.82:352

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Дачій Н.В.

д.держ.упр., проф., професор кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління Житомирського національного агроєкологічного університету

Децентралізація є доволі складним поняттям, яке можна розкривати через його вплив на: адміністративно-територіальний устрій держави,

систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів. Проблематика децентралізації як одного із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади вже впродовж тривалого часу перебуває в полі зору вітчизняних науковців та експертів.

Присутність влади у житті людини повинна переконувати людей у впевненості в ній та у старанності, намагаючись не тільки вирішувати, а й знаходити погодженість у рішеннях інших. влада ніби накладає свою волю на волю громадян, але це відбувається у разі добровільного прийняття цієї волі громадянами. Основна мета влади у цій ситуації – знайти таку погодженість волі, за якої добровільна координація набула б форми вольової субординації (підпорядкування).

У принципах і функціях виявляються характер державної влади, її походження і призначення, суть, зміст і форми здійснення. При цьому за своєю сутністю державна влада має бути єдиною і вона повинна будувати свою діяльність і організацію на підставі двох основоположних принципів, закріплених у Конституції України [2].

Перший принцип регулює структуру організації державної влади, згідно з яким державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову.

Відповідно до цього визначається і система державних органів, які здійснюють державну владу в Україні: єдиний законодавчий орган, органи виконавчої та судової влади.

Другий принцип регулює діяльність цих органів, їх безпосереднє функціонування. На етапі розбудови правової держави, невідкладними рисами якої є народний суверенітет як джерело влади і Конституції України [2], як фундамент усіх інших правових норм; верховенство закону над усіма іншими нормативними актами; принцип народного представництва та волевиявлення; рівність усіх перед законом; поділ влади як гарантія забезпечення громадянських прав і свобод особи та інші, одним із головних серед перелічених слід вважати принцип розподілу влад.

Суспільство, як об'єкт (суб'єкт) управління, спонукає до того, щоб відбувалися структурні зміни суб'єкта управління і щоб він, як керуюча підсистема, набував якісно нових рис та разом з керованою підсистемою вибудовували сучасний механізм взаємного впливу та контролю. В умовах ринкової економіки і демократії, управління будь-якою організацією, незалежно від форми власності та напрямів діяльності, здійснюється інакше ніж в умовах централізованої командно-адміністративної системи. У свою чергу, державне управління, зі зміною суспільно-економічних відносин також видозмінюється

В умовах нинішнього стану української державності для її розвитку та вдосконалення системи публічного врядування необхідно перерозподілити владні повноваження для урівноваження і виконання їх на користь інституту глави держави – наділення Президента України за умов нездатності створити в її складі постійну більшість. Це сприятиме більш плідній діяльності

нормотворчого компонента публічної підсистеми влади завдяки можливості зовнішнього стимулювання.

Головним що з'являється нового з переходом до публічного врядування, є зміна ролі держави (або уряду у широкому розумінні) у процесах управління суспільством. Упродовж всього ХХ сторіччя держава розросталась і бюрократизувалась, а тепер настав час повернення цих процесів у зворотному напрямі. Змінюється спосіб урядової діяльності: замість «правити», вона «скеровує»; зменшується обсяг її функцій.

Частина функцій держави разом із відповідними структурними утвореннями, які в минулому наповнювали її «тіло», стають надбанням суспільства. Межі між трьома секторами – публічним (урядовим, політичним), приватним та громадським – розмиваються а форми взаємодії, втручання і контролю примножуються. Ефективність управління при цьому не знижується, а зростає тому, що ним займаються зацікавлені суб'єкти.

Другою особливістю нового уряду є те, що змінюється стиль управлінської діяльності: замість розпоряджень з гори вниз іде координація по горизонталі, за мережевим принципом.

Метою публічного урядування є керованість, ефективність та результативність, яких досягають завдяки залученню наявних суспільних суб'єктів, не маючи на меті їх заміни.

Крім того, варто зазначити, що «публічне управління» в основу своєї моделі бере існуючі позитивні практики управління у приватному секторі економіки. Попри це, незважаючи на те, що управління у приватній і публічній сферах почало здійснюватися подібно, публічне управління має свої особливості. Головна мета будь-якого управлінця публічної або приватної сфери – з мінімальними витратами ресурсів, часу і зусиль досягнути максимальної ефективності, дієвості та результативності [1].

При цьому, публічний управлінець намагається найбільш раціонально використати наявну інфраструктуру для надання публічних благ і задоволення суспільного інтересу. По суті, поява нової форми управління у публічній сфері була спричинена потребою модернізувати організаційні структури і процедури, які вони використовують, для того, щоб усі інституції публічної сфери працювали краще.

Концепція врядування має свої переваги і недоліки, а її застосування не є панацеєю, найперше в країнах де не утвердилось верховенство права та інші принципи демократичного правління.

Сприяння практичному впровадженню заснованої на ній нової парадигми публічного врядування вимагає вироблення критеріїв оцінювання ефективності та результативності діяльності як традиційних ієрархічних, так і нових мережевих моделей управлінської діяльності ті їх гнучкого поєднання. Від цього залежатиме міцність та стійкість державних інституцій – в епоху глобалізації та звуження функцій національної держави на користь суспільства і міжнародного співтовариства.

Таким чином, реформація державної системи керування від державного управління до публічного управління вимагає такого управління державою,

яке б забезпечило гармонізацію державних інтересів та інтересів суспільства максимально та ефективно. Публічне управління має забезпечити ефективний розвиток сучасного суспільства із врахуванням інтересів як громадських організацій, так і держави.

Список літератури:

1. Бакуменко В. Д. Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень. Наукові розвідки з державного та муніципального управління. № 1. 2016. С. 8-26.

2. Конституція України. Коментар основних положень Конституції України щодо захисту прав та свобод людини і громадянина / Упоряд. М.І. Хавронюк. К. : Літера ЛТД, 2006. С. 6.

УДК 332.1.352/354

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Демчук Наталія Іванівна

доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Петренко Тетяна Сергіївна

студентка факультету обліку і фінансів Дніпровського державного аграрно-економічного університету

Основні вимоги активізації процесу децентралізації в Україні пов'язані з переліком вимог, що повинні відповідати країнам-кандидатам до вступу в ЄС та подіями на сході країни, урегулювання яких потребують дотримання Мінських домовленостей. Без реформування місцевого самоврядування та здійснення процесу децентралізації неможливо подолати негативні процеси в культурному та соціально-економічному розвитку територіальних громад і регіонів.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері

Успіхи реформи на першому етапі децентралізації свідчать, що Україна обрала правильний шлях. Отже, за 2015 – 2018 роки маємо такі результати :

– Створено 876 об'єднаних територіальних громад (далі - ОТГ), в складі яких мешкають 9 млн людей;

– Бюджети ОТГ зросли в 5-7 разів. Місцеві бюджети за останні роки зросли на 165,4 млрд грн: з 68,6 млрд в 2014 до 234 млрд грн в 2018 році;

– 6298 проектів розвитку інфраструктури було реалізовано в ОТГ за рахунок державної субвенції. Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 39 разів: з 0,5 млрд в 2014 до 19,37 млрд грн у 2018 році;

– 2565 сільських старост працюють в ОТГ та здійснюють свою діяльність 123 сучасні центри надання адміністративних послуг; Понад 20 міжнародних проектів сприяють розвитку процесу децентралізації країни.

Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо. [1]

Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуниципальної консолідації в країні, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету. [3]

Наразі 2019-2021 роки є ключовими етапами формування процесу децентралізації. Очікується, що 2019 рік стане ключовим у питанні децентралізації базового рівня місцевого самоврядування, тобто стати більш спроможним щодо прийняття важливих рішень, брати на себе більшість повноважень, належним чином використовувати ресурси та нести відповідальність за ті чи інші дії перед державою та людьми. Це дасть змогу створити стійке підґрунтя для наступних кроків самоврядування, а також сприятиме прискореного розвитку реформ у сфері освіти, охорони здоров'я, культури та інших секторах. [3]

20 вересня 2019 року Президентом України було видано Указ «Про невідкладні заходи щодо забезпечення економічного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції» (№713/2019). Відповідно до документу, Кабінет Міністрів має передбачити під час доопрацювання проекту закону про Державний бюджет України на 2020 рік кошти на здійснення заходів, спрямованих на стимулювання економічного зростання, підвищення соціальних стандартів, розвиток гірських територій українських Карпат, а також збільшення обсягу коштів Державного фонду регіонального розвитку. [4]

Висновки. Реформування місцевого самоврядування має сприяти подоланню негативних процесів в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад, забезпечити створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку

людини, надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних адміністративних та соціальних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади й на цій основі суттєве підвищення рівня та якості життя громадян України. Україні, по суті, сьогодні необхідна нова парадигма місцевого самоврядування, яка інтегрує у собі елементи багатьох підходів і парадигм, але вона має відповідати українським особливостям та чітко ідентифікувати значення, роль і функції місцевого самоврядування в життєдіяльності територіальних громад та держави загалом.

Список літератури

1. ЗАКОН УКРАЇНИ Про добровільне об'єднання територіальних громад (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91)
2. ЗАКОН УКРАЇНИ Про засади державної регіональної політики (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.90)
3. ЗАКОН УКРАЇНИ Про співробітництво територіальних громад (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст.1167)
4. Методичні рекомендації щодо практичного застосування положень Закону України «Про співробітництво територіальних громад» у частині організації та юридичного оформлення співробітництва. Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/document>.

УДК: 351

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО АГРОБІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Дзядук Г.О.

*кандидат наук з державного управління Український національний
університет залізничного транспорту, кафедра Менеджменту та
адміністрування, асистент*

В даний час Україні потрібна нова аграрна політика, яка б мала стратегічний та системний характер, соціальну спрямованість та відповідала принципам сталого розвитку. На цьому шляху насамперед необхідно визначитися з питанням поняття та сутності аграрної політики, оскільки в Україні поки ще не розроблений єдиний понятійний апарат для прийняття рішень з аграрної політики [4].

Визначення пріоритетів є одним із найважливіших етапів формування аг' рарної політики, адже від правильності та обгрунтованості їх вибору залежить ефективність реалізації політики, ступінь досягнення цілей і вирішення завдань, що стоять перед агропродо' вольною сферою [3].

Відповідно до проведеного SWOT-аналізу та визначених державою довгострокових пріоритетів, сформовано стратегічні напрями розвитку

малого та середнього агробізнесу в Україні, а саме: підвищення дієвості механізмів державного регулювання розвитку малого та середнього агробізнесу; забезпечення зростання конкурентоспроможності підприємств малого та середнього агробізнесу; модернізація інституціонального середовища розвитку малого та середнього агробізнесу. Визначені стратегічні напрямки потребують виражених державно-управлінських дій через вертикальну і горизонтальну інтеграцію комплексу взаємопов'язаних цілей, єдність та гармонізацію пріоритетів розвитку при врахуванні невизначених змін у зовнішньому середовищі [1].

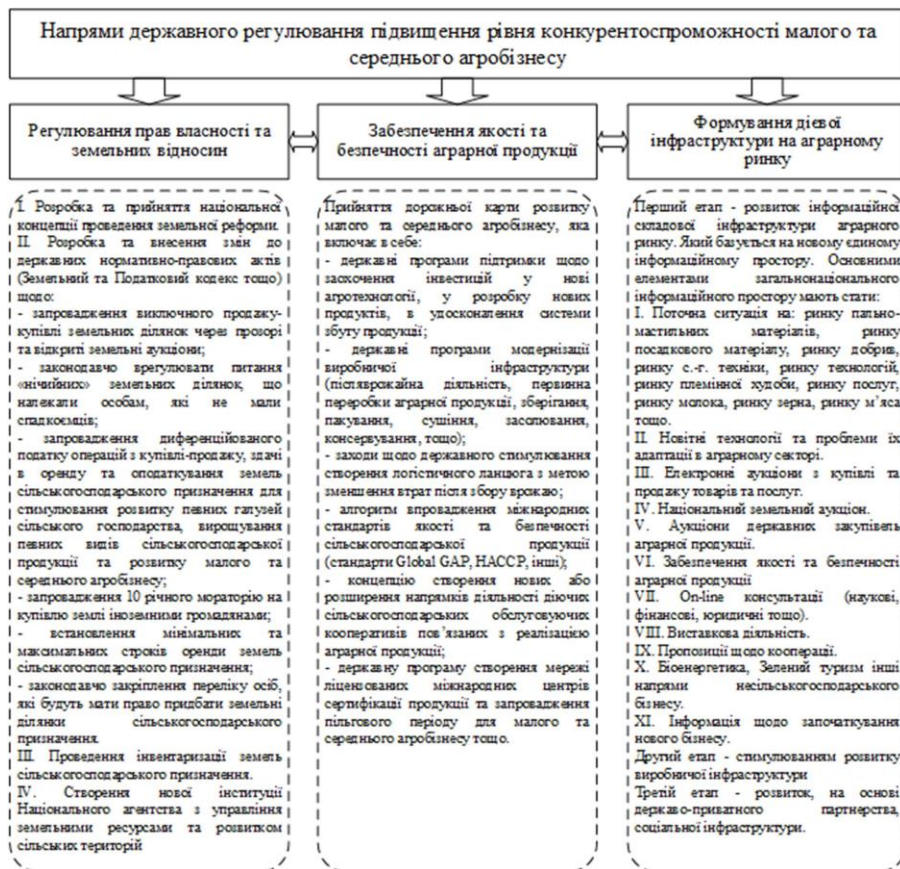

Рис. 1. Основні напрями державного регулювання підвищення рівня конкурентоспроможності малого та середнього агробізнесу

Реалізувати запропоновані концептуальні положення розвитку малого та середнього агробізнесу в Україні з подальшим відображенням у

регламентуючих документах можливо шляхом: ефективної взаємодії органів публічної влади, представників бізнесу, негромадського сектору та інших зацікавлених сторін; комплексного підходу до здійснення державного регулювання розвитку малого та середнього агробізнесу; розробка чіткого механізму та моніторингу її імплементації; запровадження переваг стратегічного контролінгу за виконанням її положень.

Моніторинг та оцінка ефективності реалізації концептуальних положень розвитку малого та середнього агробізнесу мають проводити спеціальні органи публічної влади на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Визначальне місце має бути відведено громадському контролю з боку неурядових організацій та незалежних інституцій.

Практична реалізація запропонованих концептуальних положень розвитку малого та середнього агробізнесу в Україні на засадах теорії сталого розвитку передбачає пошук інноваційних підходів та комплексного механізму державного регулювання шляхом гармонізації економічних, соціальних та екологічних індикаторів [2].

Головні зусилля держави щодо підвищення рівня конкурентоспроможності малого та середнього агробізнесу, на першому етапі мають бути спрямовані на такі основні напрями: регулювання прав власності та земельних відносин; забезпечення якості та безпечності аграрної продукції; формування дієвої інфраструктури на аграрному ринку (рис. 4).

Саме сформований комплексний механізм забезпечить додаткові переваги, що полягають у вдосконаленні державного регулювання розвитку малого і середнього агробізнесу, ефективному розподілі ризиків в галузі. Дієвий комплексний механізм має стати каталізатором утворення партнерських структур щодо всебічної реалізації інтересів всіх учасників розвитку малого і середнього агробізнесу.

Результати дослідження показують, що підтримка малого та середнього аграрного бізнесу є ключовим елементом не тільки для розвитку аграрного сектора, а й економіки України в цілому.

Список літератури:

1. Дзядук Г. О. Необхідність державного регулювання розвитку малого та середнього агробізнесу в Україні. Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2018. Вип. 2 (61). С. 134–139.

2. Дзядук Г. О. Концептуальні основи розвитку малого та середнього агробізнесу як об'єкта державного впливу. Ефективність державного управління: зб. наук. пр. Львів. регіон. ін.-ту держ. упр. Національної академії держ. упр. при Президентові України. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. Вип. 2 (55), ч. 2. С. 219–226.

3. Застрожнікова І.В. Обґрунтування пріоритетів державної аграрної політики / І. В. Застрожнікова // Економіка та держава. – 2010. – № 6. – С. 33-34.

4. Застрожнікова І.В. Формування понятійного апарату державного управління аграрним сектором [Електронний ресурс] / Державне управління : удосконалення та розвиток. – 2010. – № 2. – Режим доступу до журналу: [http:// www.dy.nayka.com.ua](http://www.dy.nayka.com.ua)

УДК 351.72

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕДАЧІ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄДНАНИМ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ ГРОМАДАМ

Дмитренко Р.М.

*к. е. н., докторант кафедри публічного адміністрування ПрАТ «ВНЗ
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»*

Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського та іншого призначення за межами населених пунктів у власність об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ), надання територіальним громадам можливості вирішувати долю земель будь-яких категорій, що розташовані на їх території, було та залишається на теперішній час одним із найбільш актуальних та нагальних питань розвитку місцевого самоврядування.

Земля як особливий природний ресурс має бути первинною матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування. Тому процес децентралізації не може бути повним без передачі територіальним громадам повноважень з розпорядження землями на всій території громади, а не лише в межах населених пунктів [1]. Тож, згідно розпорядження КМУ «Про питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність ОТГ» від 31 січня 2018 р. за №60-р з 01.02.2018 року [9].

В Україні розпочато передачу земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність відповідних ОТГ за наступною послідовністю дій (рис.1).

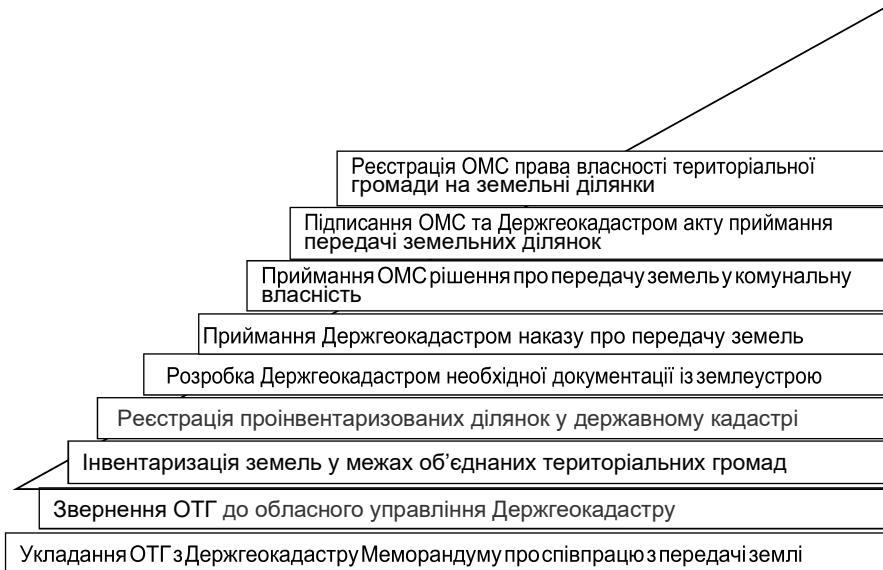
На перший погляд питання правового регулювання передачі земель сільськогосподарського призначення у комунальну власність практично вирішені, зокрема:

— згідно ст. 80 Земельного кодексу України (далі - ЗКУ) чітко визначено суб'єкти права на землі комунальної власності (зокрема, територіальні громади, які реалізують це право виключно через представницькі органи громад — сільськими, селищними, міськими радами, як того вимагають приписи Закону № 28097-ВР [8]);

— згідно ст. 83 ЗКУ визначено об'єкти права на землі комунальної власності – земельні ділянки [2]);

— згідно гл. 14 ЗКУ визначено права органів місцевого самоврядування вчиняти будь-які дії стосовно земельної ділянки, спрямовані на набуття, зміну чи припинення прав на земельну ділянку, не заборонені законом (передавати її у власність, у користування, в тому числі на умовах оренди, за договором емфітевзису, суперфіцію, продавати тощо) виключно після завершення процедури її формування та реєстрації прав на цю земельну ділянку в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно [2];

— згідно ст. 84 ЗКУ визначено обмеження щодо розпорядження земель сільськогосподарського призначення, переданих у комунальну власність і т.д.

Рис. 1. Процес передачі земель сільськогосподарського призначення об'єднаним територіальним громадам

Втім ОТГ, на практиці передати колишню державну землю сільськогосподарського призначення в оренду громади не можуть через «пробіли» у законодавстві, оскільки ст. 112 ЗКУ, якою передбачено, що сільські та селищні ради можуть розпоряджатись землею лише в межах населених пунктах [2]. Оскільки ради ж ОТГ прирівняні до сільських та селищних рад, то вони не мають законодавчого права розпоряджатись земельними ділянками поза своїми селами та селищами. Зняти такі обмеження мало б ухвалення одного із законопроектів: урядового - «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління земельними ресурсами в межах території об'єднаних територіальних громад» від 18.09.2017 р. за №7118 [4]; альтернативного урядовому «Про внесення змін до деяких

законодавчих актів України щодо управління земельними ресурсами в межах території об'єднаних територіальних громад та врегулювання інших питань у сфері земельних відносин» від 04.10.2017 р. за №7118-1 [5]; від народних депутатів, президентському – «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо стимулювання створення та діяльності дрібних фермерських господарств і деконцентрації повноважень у сфері земельних відносин» від 06.12.2017 р. за №7363 [6], проте жоден з них до тепер не знайшов своєї підтримки у депутат-ського корпусу.

Зрозуміло, що можливість розпоряджатися своєю землею є однією з ключових умов розвитку нових об'єднаних громад, але за однієї принципово важливої умови – впровадження державного аудиту раціональності та ефективності використання земель. Перші спроби уряду щодо впровадження державного аудиту земель здійснено з розробкою Проекту ЗУ «Про державну інвентаризацію (аудит) земель» від 16.03.2017 р. за № 6199 [7,13]. Проте зазначений законопроект не знайшов своєї підтримки, як на наш погляд, з ряду підстав, зокрема з причин відсутності:

- закріплення обов'язковості здійснення державного аудиту земель під час укладання, переукладання чи внесення змін до договорів оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності, переданих у власність ОТГ; [10]

- чіткого механізму внесення змін до граничного розміру орендної плати за оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності, переданих у власність ОТГ; [11]

- порядку встановлення граничних розмірів ставки земельного податку, в межах яких ОТГ має право (передбачене ст. 274, 277 ПКУ [3]) визначати власний розмір ставки земельного податку; [12]

Лише за умов вирішення перелічених питань та закріплення їх на законодавчому рівні передачу земель сільськогосподарського призначення в комунальну власність ОТГ можливо вважати обґрунтованою та логічною, оскільки лише за таких умов з'явиться впевненість у їх раціональному використанні на користь суспільства.

Список літератури:

1. Даугуль В., Алексенко А. Актуальні питання використання земель сільськогосподарського призначення органами місцевого самоврядування. URL: <https://despro.org.ua> > files
2. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> > rada > show
3. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> > laws > show
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління земельними ресурсами в межах території об'єднаних територіальних громад. Проект Закону України від 18.09.2017 р. №7118 від URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua> > zweb2 > webproc4_1

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління земельними ресурсами в межах території об'єднаних територіальних громад та врегулювання інших питань у сфері земельних відносин». Проект Закону України №7118-1 від 04.10.2017 р. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua> > pls > zweb2 > webproc4_1

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо стимулювання створення та діяльності дрібних фермерських господарств і деконцентрації повноважень у сфері земельних відносин». Проект Закону України №7363 від 06.12.2017 р. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua> > pls > zweb2 > webproc4_1

7. Про державну інвентаризацію (аудит) земель». Проект Закону України № 6199 від 16.03.2017 р. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua> > pls > zweb2 > webproc4_2

8. Про місцеве самоврядування. Закон України [№ 280/97-ВР](#) від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> > laws > show > 97-вр

9. Про питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність ОТГ. Розпорядження КМУ №60-р від 31 січня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> > laws > card > 60-201...

10. Горбова Н. А., Чукіна К. Ю. Сучасний стан децентралізації в Україні: правовий аспект : дис. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019.

11. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.

12. Горбова Н. А. Господарське право України: навч. посібник. Мелітополь: Однорог Т. В., 2019. – 126 с.

13. Горбова Н. А., Щєбликіна В. М. Децентралізація в Україні: проблеми та перспективи : дис. – Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019.

УДК 352: 371

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ І ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Добрянська О. М.

КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР м. Дніпро

Процеси реформування всієї системи публічного управління, що наразі тривають в Україні, передбачають дедалі активніше залучення широких верств суспільства до управління розвитком своїх громад. Цього вимагають і такі явища як становлення інститутів громадянського суспільства, оптимізація системи місцевого самоврядування, зміни на регіональному рівні управління тощо [1].

В основі децентралізованої системи управління освітою лежить концепція фінансування в розрахунку на одного учня (метод розподілу бюджетних коштів). Місцеві органи з центрального бюджету отримують фіксовані суми фінансування залежно від кількості учнів. Розрахунок коштів відбувається по формулі з використанням ряду коефіцієнтів, що забезпечують справедливість по відношенню до учнів із різними потребами. Перехід до фінансування в розрахунку на одного учня зазвичай відбувається паралельно з принципом «гроші ідуть за дитиною».

В Україні освітня галузь в процесі реформування в напрямку децентралізації зазнала значних змін в управлінні та фінансуванні, що пов'язані із зміною механізму фінансування та розширенням повноважень місцевих органів влади. В сучасних умовах місцеві органи влади здійснюють фінансування дошкільної, середньої, позашкільної та професійно-технічної освіти.

Починаючи з 2015 р. фінансування дошкільної освіти повністю покладено на місцеві бюджети. Законодавством передбачено два варіанти фінансування закладів: з районного бюджету або з бюджету села, селища, міста районного значення за рахунок міжбюджетних трансфертів з районного бюджету.

Однак механізм і джерела фінансування мережі закладів професійно-технічної освіти є вкрай нестабільними: впроваджена у 2015 році субвенція з державного бюджету на фінансування робітничих кадрів уже в 2016 р. була скасована, а повноваження фінансування професійно-технічних закладів було покладено на місцеві бюджети, зокрема обласні та міст обласного підпорядкування, більшість з яких не змогли забезпечити фінансування зазначених закладів. Починаючи з 2018 р., на місцеві бюджети перекладається фінансування коледжів, технікумів та інших державних вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації. Таким чином, механізм фінансування професійно-технічної освіти з року в рік змінюється в напрямку поступового перекладання фінансування галузі з державного на місцеві бюджети.

Поруч із зміною механізму фінансування освітньої галузі змінюються повноваження органів місцевого самоврядування в напрямку їх розширення. З прийняттям у 2017 р. Закону України «Про освіту» органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за створення, реорганізацію та ліквідацію освітніх закладів, планують та забезпечують розвиток мережі закладів освіти, розробляють кошторис фінансування освітніх закладів. Ці повноваження дозволяють органам місцевого самоврядування вирішувати питання оптимізації малоефективної освітньої мережі. Розгалужена мережа освітніх закладів у сільській місцевості, що формувалась відповідно до стратегії і завдань радянської школи на сьогоднішній день не відповідає демографічній ситуації в країні та селі зокрема, та вимогам до якості та доступності освітніх послуг. Яскравим прикладом є велика різниця між вартістю навчання у міських та сільських школах. Вартість навчання учнів у освітніх закладах ОТГ у більшості випадках не є нижчою, ніж в освітніх

зкладах районів, що свідчить про те, що оптимізація шкільної мережі є складним та тривалим процесом, а прийняття рішення з реорганізації закладів потребує співпраці з громадою та має бути економічно та організаційно обґрунтованим [2].

Важливим напрямком оцінки розвитку освітньої мережі в контексті децентралізаційних процесів є питання відповідності між темпами зростання освітніх закладів, класів та учнів.

Реформа децентралізації надала органам місцевого самоврядування можливість самостійно визначати та формувати освітню політику на своїй території, на основі державної освітньої політики. Відтак органи місцевого самоврядування, зокрема в ОТГ, самостійно визначають основні вектори розвитку системи освіти, які можна розділити на два основних блоки:

1. обов'язкові – включають необхідність забезпечення доступності якісної початкової освіти за місцем проживання, зокрема у сільських поселеннях; забезпечення належного функціонування закладів освіти на своїй території для здобуття учнями якісної загальної середньої освіти незалежно від місця проживання;

2. додаткові – включають можливості для формування власної освітньої політики, тобто формування стратегії (плану) розвитку освіти на території ОТГ, створення власних органів управління освітою, створення опорних шкіл, розвиток громадсько-державного партнерства у сфері освіти, надання широкої автономії закладам освіти, пошук додаткових джерел фінансування для реалізації освітніх проектів тощо. Отже, до основних проблем, які усвідомлюють у громадах та які потребуватимуть вирішення для забезпечення якісної освіти слід віднести наступні:

- усвідомлення місця і ролі якісної освіти у ефективній самореалізації
- молоді на сучасному ринку праці;
- необхідність здійснення оптимізації мережі;
- відсутність розвиненої інфраструктури;
- нестача кадрів.

До основних чинників низької ефективності освітньої мережі в Україні слід віднести: демографічну та фінансову кризи у суспільстві, недосконале законодавче забезпечення (яке лише частково змінене з прийняттям нового Закону «Про освіту»), обмежені можливості впливу управляючих органів на формування освітньої мережі, застарілі штатні нормативи та інші [3].

Висновки. З ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС нашою державою було обрано напрямок та пріоритети подальшого розвитку. На підтвердження цього вектору прийнято Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», якою передбачено 62 секторальні реформи, серед яких чільне місце займає децентралізація та реформа державного управління.

Поступ України на сучасному етапі характеризується зміщенням акцентів в сфері державного регулювання регіонального та територіального розвитку в напрямку адміністративної та фінансової децентралізації та супроводжується передачею повноважень і ресурсів на місцевий рівень.

Метою політики в сфері децентралізації визначено: відхід від патерналістської моделі управління в державі; забезпечення спроможності місцевого самоврядування; побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні.

Важливими кроками, що забезпечать ефективний розвиток системи освіти ОТГ є: створення органів управління освітою, створення опорних шкіл, здійснення моніторингу функціонування закладів освіти, пошук альтернативних джерел фінансування системи освіти, розвиток широкої автономії закладів освіти; розвиток системи позашкільної освіти та освіти для дорослих.

Список літератури:

1. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. / [О. В. Берданова, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, В. С. Колтун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К. : – 2017. – 129 с.

2. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наукова доповідь / наук. ред. д.е.н., проф. Сторонянської І.З. – Львів: ІРД НАНУ, 2018. – 144 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

3. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» ; за ред. С. Л. Шульц. – Львів, 2018. – 140 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

УДК: 336.143

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОСИЛЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ

Дорохов Д.О.

*студент, Таврійського державного агротехнологічного університету
ім. Дмитра Моторного., м. Мелітополь.*

На сучасному етапі розвитку України як демократичної правової держави важливу роль відіграє впровадження реформи з децентралізації влади, яка полягає в утвердженні демократичного управління, передачі владних повноважень територіальним органам, забезпеченні широкої участі громадян в управлінні справами держави й суспільства в цілому. Проблема децентралізації на сьогодні є досить актуальною та широко обговорюється в наукових колах, експертами та громадськістю.

Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість з них передається з рівня центральних

органів на рівень нижчий і стає власними завданнями та повноваженнями органів нижчого рівня.

Децентралізація ставить за мету «підвищення ефективності роботи державного механізму й активізації розвитку регіонів і муніципій на засадах демократії, а показниками такої ефективності й активізації є повноцінне забезпечення прав, законних інтересів та обов'язків місцевого населення, структурованого в комунально-муніципальні та регіональні колективи, а також органи територіальної самоорганізації».

Розрізняють два типи децентралізації: адміністративний (бюрократичний) і демократичний. Адміністративна децентралізація означає розширення компетенції місцевих адміністративних органів, які діють у межах цієї компетенції самостійно і до певної міри незалежно від центральної влади. Демократична децентралізація передбачає створення розгалуженої системи місцевого самоврядування, коли місцеві справи вирішуються не представниками центрального уряду, а особами, обраними місцевим населенням.

Обидва варіанти децентралізації обговорюються в наукових колах, серед політиків, експертів, громадськості, але просування цього процесу в нашій країні до цього часу відбувалось досить повільно. У деякій мірі це пояснюється тим, що, по-перше, Україна є державою унітарною, а це передбачає централізацію всієї системи державного управління. По-друге, обмеженістю прописаних повноважень місцевих органів у законодавчих документах. По-третє, низькою активністю громадськості у процесах демократизації суспільства.

Беззаперечним є те, що децентралізація є однією з форм розвитку демократії, що дає змогу за збереження єдності держави та її інститутів, розширити місцеве самоврядування, активізувати населення для забезпечення власних потреб та інтересів, звузати сферу впливу держави на суспільство, замінюючи цей вплив механізмами саморегуляції, виробленими самим суспільством, зменшити витрати держави й платників податків на утримання держапарату.

Децентралізація має певні демократичні переваги, оскільки передбачає передачу управління максимальним числом справ в руки безпосередньо зацікавлених осіб або їх представників.

З часу незалежності України питання впровадження децентралізації влади постійно піднімалось, але політичної волі на це не вистачало. Активно розгорнувся цей процес у квітні 2014 р., коли Кабінетом Міністрів України було схвалено «Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади», якою передбачається визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Протягом 2014-2015 років Верховною Радою, Кабінетом Міністрів України на підтримку реформи з децентралізації було напрацьовано та прийнято цілу низку законодавчих та розпорядчих документів, а саме: Закони України «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про місцеві вибори», «Про засади державної регіональної політики», «Про ратифікацію Додаткового Протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг», Постанова КМУ «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», Розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» та ін.

Впроваджуючи реформу з децентралізації, необхідно враховувати, що вона має не лише переваги над централізованою системою, а й свої недоліки. Так, американський фінансовий аналітик Джеймс Шуров'ескі зазначає:

«Сила децентралізації полягає в тому, що з одного боку вона стимулює незалежність і спеціалізацію, а з іншого – дозволяє людям координувати свої дії і вирішувати складні проблеми. Суттєвий недолік децентралізованої системи – відсутність гарантій того, що цінна інформація, отримана в одній частині системи стане всезагальним надбанням». При цьому автор застерігає, що «створити децентралізовану систему не так то й просто, а ще важче її підтримувати. Крім того, децентралізація дуже легко перетворюється в дезорганізацію».

В умовах нинішньої політичної нестабільної ситуації в Україні, економічної та соціальної кризи, зовнішньої агресії децентралізація, на думку О. Скрипнюка, може призвести до поглиблення наявних та появи нових негативних тенденцій у розвитку держави й суспільства. Це слід передбачити й бути готовими до таких викликів:

- поглиблення регіональних ідентичностей серед населення, сепаратистських настроїв у окремих регіонах;
- посилення сваволі чиновників та місцевих еліт і зростання незадоволення населення регіонів владою, включаючи центральну, яка демонструватиме неспроможність захистити інтереси та права регіональних громад;
- небезпека відцентрових тенденцій через украї низький рівень відповідальності держави перед адміністративно-територіальними суб'єктами.

Основою адміністративно-територіального реформування, стверджує Б. Данилишин, є утворення міцних базових адміністративно-територіальних одиниць, спроможних здійснювати місцеве самоврядування. Серед українських 12 тис. територіальних громад половина є малими з населенням менше 3 тис осіб. Тож основні реформаційні зусилля потрібно спрямувати

саме на них, бо в існуючих умовах вони не мають шансів на ефективне самоуправління. Децентралізація управління неможлива без передавання на місця повноважень і зобов'язань у фінансовій сфері, тобто без фіскальної децентралізації.

У проведенні реформи щодо децентралізації влади з реальною передачею повноважень місцевому самоврядуванню існує багато проблем, ризиків та перешкод. Але, як правильно зазначає О. Скрипнюк, «альтернативи децентралізації немає, бо саме здійснення успішної децентралізації влади є запорукою ефективного територіального розвитку та забезпечення справжнього народовладдя в Україні».

Таким чином, результатом реформи з децентралізації влади в Україні має стати формування нової демократичної моделі управління, зорієнтованої на посиленні ролі територіальних громад, що дасть змогу їм отримати значний об'єм владних повноважень та контроль над власними справами. Впровадження процесів децентралізації в свою чергу сприятиме посиленню демократії в державі та підвищенню її стабільності.

Список літератури:

1. Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

3. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 31 серпня 2015 року № 656-VIII. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-19>

4. Горбова Н.А. Природа державного контролю (нагляду) та генезис його законодавчого визначення. /Н.А.Горбова//«Право та державне управління» № 1 (2019)/

5. Скрипнюк О. Децентралізація влади як чинник забезпечення стабільності конституційного ладу: теорія й практика [Електронний ресурс] / О. Скрипнюк // Віче : громадсько-політичний і теоретичний журнал. – 2015. – № 12. – С. 22-24. – Режим доступу : www.viche.info

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ШЛЯХ РЕАЛІЗАЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Єфіменко Л.М.

кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Із втіленням реформи децентралізації людина стає основним гравцем на політичній арені. Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. Але держава із органами місцевого самоврядування не можуть забезпечувати гарантії своїм громадянам при реалізації потреб розвитку людського капіталу, що зумовило необхідність пошуку суб'єктів, здатних запобігти стихійне розвиток цього процесу і зниження людського потенціалу країни. Розвиток соціально відповідального інвестування може принести, стабільні інвестиційні результати навіть в умовах глобальної невизначеності.

Соціально відповідальне інвестування – це інвестування у такі соціальні сфери, як освіта, культура, охорона здоров'я, соціальне забезпечення, транспорт, зв'язок та інші сфери людської життєдіяльності. Соціальні інвестиції – це не просто роздавання грошей та інших благ, це – обґрунтована та раціонально організована стратегія побудови соціально відповідальної поведінки

Інвестиції в соціальній сфері як інструмент управління і розвитку є найважливішим методом для підтвердження соціальної значущості того чи іншого об'єкта соціальної сфери і повинні стати не тільки частиною програм із розвитку галузей економіки, а й одним з основних інструментів в управлінні соціальною сферою держави.

У сфері державного інвестування пріоритетами держави повинні стати:

- посилення соціальної спрямованості інвестиційної діяльності в країні, інвестиції в людський капітал, у вирішення проблем розвитку соціальної інфраструктури, охорони здоров'я, освіти, науки;

- відкритість і передбачуваність державної інвестиційної політики, стимулювання залучення капіталів недержавного сектора для вирішення пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку країни;

- пріоритетність державної підтримки стратегічно важливих для країни об'єктів інфраструктури, від яких залежить стійке функціонування всього національного господарства, сфер, що сприяють інноваційно-технічному прориву, а також проектів, що забезпечують екологічну безпеку;

- підвищення ефективності інвестиційної діяльності державного сектора економіки, забезпечення «прозорості» інвестиційних потоків і

програм, націленості на вирішення пріоритетних завдань соціально-економічної політики держави.

З точки зору приватного інвестора принципова відмінність соціально відповідального інвестування від інших видів інвестування полягає в тому, що інвестор ставить перед собою відразу дві мети: отримання доходу і досягнення певного соціального ефекту, причому, як би там не було, перша мета залишається для нього першочерговим.

Соціально відповідальне інвестування звичайно ж, є формою реалізації соціальної відповідальності і являє собою капіталовкладення в людський розвиток. Ефект від соціальних інвестицій визначається якістю життя і має всебічну спрямованість для розвитку суспільного відтворення, оскільки сама система соціально відповідального інвестування за своїми параметрами виходить за межі національних інтересів і є соціально-економічною базою гуманізації міжнародних економічних зв'язків. Здійснення соціальних інвестицій не завжди безпосередньо спрямоване на отримання додаткового прибутку, а дохід від них завжди відкладений у часі.

Соціально відповідальне інвестування дозволяє нівелювати ризики (техногенні, фінансові, політичні, соціальні), які в інформаційну епоху загрожують суспільству глобальною нестабільністю і невизначеністю. Компанії, що ставлять перед собою мету перевершити конкурентів, спрямовують чималі кошти на різні форми соціальних інвестицій і отримують величезні конкурентні переваги.

Сьогодні соціально відповідальне інвестування є складним процесом. Соціально відповідальне інвестування може дотримуватися однієї з трьох загальних стратегій, зокрема:

- сканування (screening) – є основою діяльності окремих фондів соціальних інвестицій. Такі компанії, як Miller, IBM, Timberland і Starbucks, посідають провідні місця в списках соціально відповідальних фірм, які запроваджують у свою щоденну діяльність використання негативних або позитивних фільтрів;

- соціальне адвокатування (socialadvocacy). Складається з понад 60 інвестиційних організацій та інвестиційних фондів, які зацікавлені у вирішенні проблеми зміни клімату;

- інвестування в громаду (communityinvestment) – увага приділяється інвестуванню в неприбуткові організації, кооперативи, малий бізнес, школи, лікарні, культурні центри та дешеве житло. Провідною метою цих інвестицій є зміцнення та посилення місцевих громад.

Сучасний глобальний результат бізнесу – це збільшення всіх видів капіталу, в тому числі і капіталу людського. Соціальна сфера сьогодні – благодатна зона, вкладаючи в яку, великий бізнес може ефективно налагоджувати свої відносини з населенням.

Сутність соціальних інвестицій полягає в тому, що інвестор прагне отримати скільки не економічну вигоду, а соціальну віддачу. Це вид фінансової допомоги, спрямований на реалізацію, допомога певним соціальним програмам.

Головна мета останніх – це поліпшення рівня життя певних верств суспільства. При цьому для компаній-інвесторів такі програми допомагають створювати імідж, підвищуючи тим самим рівень репутації.

Таким чином, українські компанії вже сьогодні зобов'язані переорієнтувати свою політику відповідно до соціальної відповідальності, враховуючи інтереси держави і суспільства. По суті, в одній зв'язці повинні йти уряд країни, бізнес, місцева влада і громадський сектор. При цьому важливо, щоб держава сприяла цьому і створювала умови для розвитку соціально відповідального бізнесу і сприятливого інвестиційного клімату. Адже соціальні інвестиції – системна, довгострокова діяльність, спрямована на розвиток перспективних напрямів, створення або підтримку елементів соціальної інфраструктури, в результаті призводить до якісної зміни (поліпшення) соціального середовища. І, звичайно ж, мета цих вкладень – підвищення рівня життя громадян і зниження суспільної напруги.

Список літератури:

1. Єфіменко Л.М. Державна політика розвитку інноваційних процесів в Україні [Електронний ресурс] / Л.М. Єфіменко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2009. – № 3. – Режим доступу до журналу: <http://www.dy.nayka.com.ua>

2. Олексенко Р.І. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України / Р.І. Олексенко, Г.В. Ортіна // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. – № 5 (17). – С. 33-39.

3. Олексенко Р. І. Формування інноваційної політики реального сектору економіки як особливого напрямку розвитку України / Р.І. Олексенко, Г.В. Ортіна // Економіка та суспільство. – 2018. – № 18. – С. 173-180.

4. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – 180 с.

5. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с.

6. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.

7. Шаповал В.М. Соціальні інвестиції як інструмент реалізації соціальних програм сучасних компаній / В.М. Шаповал, І.А. Шаповал // Економіка підприємства: проблеми та перспективи розвитку : матеріали II всеукр. наук.-практ. конф. студ., асп. та молодих учен. (25 грудня 2013 р., м. Дніпропетровськ) / відп. ред. В.М. Шаповал. – Дніпропетровськ, 2014. – С. 78–81.

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ AGILE-МЕНЕДЖМЕНТ 3.0 ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Журавель К.О.

*аспірантка кафедри менеджменту організацій та управління проектами,
Інженерний інститут Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна)*

Agile-менеджмент 3.0 в умовах цифровізації називають гнучким, так як він сприяє управляти підприємством як складною адаптивною системою, що вимагає гнучкого керування, розумного і практичного управління, здатного вирішувати проблеми в умовах стохастичності інформації та нестабільності. Для гнучкого менеджменту можна використати методологію синергетичного аналізу, в контексті якого розвивається методологія складності, методологія динамічних систем, методологія аналізу хаосу, невизначеності і нестабільності. Менеджмент 3.0 базується на теорії складних систем, яка є частиною науки про управління людьми та їхніми відносинами в організації [1, с.15]. Менеджмент 3.0 розглядає підприємство з шести точок зору, в основі яких механізми гнучкості і складності. Менеджмент 3.0 сформований таким чином, що необхідно: 1) сформувати структуру; 2) розвивати компетенції; 3) налаштувати обмеження; 4) уповноважити команди; 5) додати людям енергії; 6) поліпшити все на підприємстві чи організації в умовах розвитку інформаційного суспільства в епоху глобалізації, як відмічає Р.І. Олексенко [4, с.29-232]. Теорія складних систем указує, що застосування лінійного мислення для вирішення складних проблем загрожує болісними помилками. Для складних систем необхідний більш цілісний підхід, який пропонує цілісне уявлення про взаємодії, що відбуваються в групах людей. Активізація людей стає першим імперативом моделі менеджменту 3.0, так як лише люди є тим елементом, який здатний управляти організаціями як складними системами, в якій панує емерджентна поведінка, яку слід привести до цілісності.

Самоорганізація в контексті менеджмент 3.0 є надзвичайно необхідною у зв'язку з її перетворенням на цілісність. Як приклад, можна привести, що самоорганізація атомів дозволила матерії піднятися на наступний рівень – рівень молекул. Таким чином виникли мільйони різновидів молекул, скупчення яких перетворилося на інші об'єкти. Біологічні клітини само організувалися в мільйони різних біологічних видів, в результаті чого виникла свідомість. Згодом самоорганізація сприяла цій новій системі досягти ще вищого рівня. Виникли племена, суспільства, міста, бізнес, а також уряди. Починаючи з моменту виникнення Всесвіту все, що в ньому виникало, формувалося шляхом самоорганізації. «Самоорганізація – процес виникнення в системі структур або форм, що не є результатом централізованого або зовнішнього впливу або планування» [1, с. 128]. Як свідчить Юрген Аппело, «самоорганізація – це природна норма» [1, с. 128]. Це поведінка типових динамічних систем, незалежно від того, чи збудовані в

такі системи з атомів, молекул, вірусів, біологічних видів або компаній, навіть із розробників ПЗ. Будь-яка система, як свідчить теорія складності, самоорганізується, може мати свій власний напрямок розвитку, можливі

Слід виділити організації упорядковані, хаотичні і складні. *Упорядкованим організаціям* невластива креативність і в них не відбуваються інновації. Уся діяльність підпорядкована бюрократичним правилам і поведінка організації характеризується регулярністю і передбачуваністю, яка називається неефективною. *У хаотичних організаціях* може бути багато креативності, але креативність не структурована і не передбачувана, ніякої підпорядкованості в організації не виникає, усі діють так, як їм заманеться. *Складні організації* розташовані десь посередині, у складних організаціях співробітники рідко самі наділяють себе повноваженнями, повноваженнями їх наділяють менеджери, перед якими стоїть баланс між директивним стилем керування й делегуванням. Це одна з класифікацій і підходів до пошуків механізмів гнучкого менеджменту. Питання полягає в тому, як налаштувати правила функціонування організації, щоб вона не стала занадто впорядкованою або занадто хаотичною, а рухалася у напрямі межі хаосу. Не можуть менеджери нести відповідальність і за самоорганізацію, так як вона перестає тоді бути самоорганізацією. Як свідчать правила гнучкого менеджменту, кожна організація складана адаптивна система, функції якої делеговані її учасникам. Самоорганізація здатна самотужки відгукати межі хаосу, коли її параметри опиняться в певному критичному інтервалі, а завдання менеджерів налаштувати параметри, що будуть сприяти розвитку системи, що самоорганізується, в результаті чого не постраждають креативність, інноваційність та адаптивність системи [1, с.181].

Проте однієї самоорганізації недостатньо, так як необхідно направити організацію на створення цінностей. Необхідні принаймні менеджерські зусилля, щоб скеровувати процес самоорганізації на шлях створення цінностей для всіх зацікавлених сторін. Мова йде про «налаштування обмежень», а не про безпосередній вплив на поведінку людей, оскільки можна контролювати лише створення системи обмежень. Менеджери повинні створити в організації базові умови, що роблять організацію хорошим і безпечним роботодавцем, а також захистити людей і ресурси, забезпечивши цілісність організації та піклування про неї та співробітників [2, с.64].

Організація самоорганізується в межах поля і правил, що встановлюються асоціаціями, проте керівнику-менеджеру необхідно домогтися, щоб унаслідок обраних базових правил результат виявився успішним для всіх зацікавлених сторін. Існує маса можливостей, щоб організація стала успішною та ефективною, створюючи кордони, обмеження, а все це разом називається керованою еволюцією. Том існує різниця між менеджерами та лідерами: якщо лідери задають напрями, то менеджери лише підтримують рух в обраному напрямі. Люди йдуть за лідером із доброї волі, і це явище називається адаптивним або емерджентним лідерством, лідерство,

що виникає під час адаптації соціальної системи. У складеній системі єдиний лідер не потрібен, насправді крос функціональні команди можуть краще працювати, коли лідерів декілька, і кожен в своїй спеціалізації.

Стати лідером не є вищою метою менеджера, його обов'язок - визначити для себе пропорцію між лідерством і правлінням, так як завдання менеджера полягає у культивуванні емерджентного лідерства, що дотримується правил, установлених в рамках адміністративного лідерства. Роль менеджменту полягає в управлінні системами, а не людьми, які утворюють ці системи.

Таким чином, Agile-підхід до розробки ПЗ, що з'явився як реакція на засилля бюрократії, а також унаслідок приватних методів, тому що Agile-підходи, які викладені в Agile-маніфесті, фокусуються на людях і командах, частих і високоякісних продуктів, тісній співпраці з замовниками й швидкій реакції на зміни при мінімумі попереднього планування. Цінності та принципи гнучких підходів реалізуються за допомогою різних методів як Scrum і Екстремальне програмування. На свою організацію слід подивитися з точки зору семи вимірів (люди, функціональність, якість, інструменти, час, цінність, процес). Використання ідей теорії складності має значні перспективи для менеджменту як дисципліни у практичному управлінні організаціями. Теорія складних систем віддає перевагу міждисциплінарному підходу до вирішення проблем, воно передбачає існування загальних закономірностей у поведінці систем, досліджуваних різними науковими дисциплінами і просуває підхід до вирішення проблем, що спираються на концепції різних наук.

Висновок. Визнано, що для багатьох організацій взаємини між елементами системи – динамічні, а не статичні. Для багатьох організацій інновації – це ключ до виживання, що стимулюються п'ятьма драйверами: знання, креативність, мотивація, особистість, різноманітність. Для успішної роботи командам необхідні знання, оригінальні й корисні результати неможливо отримати без креативності; співробітники досягають видатних результатів завдяки мотивації; різноманітність підвищує стійкість і гнучкість організації; особистості повинні володіти базовими якостями, що дозволяють їм бути продуктивнішими. Для існування організації як єдиного цілісного організму необхідна наявність усіх перелічених умов. Науковці ідентифікували й досліджували такі явища, як аутопоезис (само побудову або способи. Якими системи конструюють себе), ідентичність (яким чином системи можна впізнати), гомеостаз (здатність систем підтримувати стабільність) і адаптивність (те, як системи взаємодіють з навколишнім середовищем).

Список літератури:

1. Аппело Юрген Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами». Харків: Вид-во «Ранок: Фабула», 2019, 432 с.
2. Воронкова В.Г. Муніципальний менеджмент Київ: Професіонал, 2004. С.64.

3. Ажажа М.А. Державне регулювання інвестицій в людський капітал як фактор інтелектуального розвитку суспільства. Автореферат дис. ступеня канд. наук з держ. управління: спец. 25.00. 02 «Механізми державного управління, 2008.

4. Олексенко Р.І. Філософія розвитку інформаційного суспільства в епоху глобалізації / Р.І. Олексенко // Гілея. 2015. Вип.38. С. 229-232.

УДК 37.014.522(477)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОПОРНИХ ШКІЛ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Застрожнікова І.В.

кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Дмитра Моторного, м. Мелітополь

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти й умов навчання дітей по всіх регіонах України МОН започаткувало створення інфраструктури загальноосвітніх навчальних закладів. Ідеться про налагодження функціонування мережі опорних шкіл. Проблема з невеликою кількістю учнів в малих містах та селах має вирішуватись за допомогою оптимізації мережі шкільних закладів. На наш погляд, зменшення кількості шкіл у селах шляхом об'єднання шкіл та використання автобусів для транспортування дітей до найближчих шкіл було прийнятним рішенням. Цей процес дозволить заощадити кошти, що витрачаються на експлуатацію приміщень у спорожнених школах, і спрямувати їх натомість на модернізацію тих шкіл, які залишилися.

Оптимізація шкільної мережі може відбуватись шляхом закриття недостатньо укомплектованих шкіл з організацією підвезення дітей до інших найближчих шкіл. Громади можуть також створювати опорні школи (звичай велика школа в адміністративному центрі громади), після закриття там недостатньо укомплектованих шкіл.

Опорні школи - це заклади загальної середньої освіти, які мають вищий юридичний статус і більше повноважень, ніж звичайні школи [7]. В опорних школах, як правило, навчається понад 200 учнів, вони оснащені сучасним обладнанням для вивчення різних предметів і мають кваліфікованих учителів з цих предметів. Ці заклади відвідують учні середньої та старшої школи, тоді як учні початкових класів звичай продовжують навчатись у ближчих маленьких школах [4].

Відомо, що сільські учні вже кілька років поспіль, мають нижчі бали ЗНО - це пояснюється як соціально-економічним статусом мешканців сіл, так і нижчою якістю освіти в сільських школах [6]. По-друге, вартість навчання

одного учня у малокомплектних школах досягає 45 тис. грн. на рік, тоді як у школах з нормальною кількістю учнів ця сума не перевищує 15 тис. грн.

Зрозумілим є той факт, що ідея створення опорних шкіл обурює сільських вчителів, деякі з яких втраять робочі місця, проте така оптимізація в умовах дефіциту бюджету та в умовах низької якості знань учнів маленьких шкіл є необхідною. Саме створення відремонтованих та обладнаних опорних шкіл, куди за рахунок коштів ОТГ, довозять дітей з найближчих населених пунктів – є пріоритетним напрямком державного регулювання освіти в умовах децентралізації. Останні кілька років усі основні інвестиції в інфраструктуру шкіл пріоритетно спрямовуються саме на опорні школи.

Наразі, МОН України здійснює моніторинг та аналіз створення опорних шкіл в Україні. Так, за даними МОН, станом на 1 червня 2019 року в Україні є лише одна область – Закарпатська, у якій не створено жодної опорної школи. Лідерами у створенні опорних шкіл є Кіровоградська, Житомирська, Львівська та Полтавська області, у кожній з них створено понад 50 опорних шкіл.

Всього станом на 01.06.19 в Україні створено 793 опорні школи і цей процес невпинно триває. Адже, порівняно з 2016 р., кількість таких шкіл в Україні збільшено з 137 до 793

Державне регулювання діяльності опорних шкіл здійснюється за допомогою правових методів державного регулювання, а саме ряду нормативно-правових актів. Головним нормативно-правовим актом, що врегульовує питання створення представницьким органом місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районними радами опорних закладів та їх філій є Положення про освітній округ, затверджене постановою Кабінету міністрів України від 27 серпня 2010 року №777 (в редакції постанови Кабінету міністрів України від 20 січня 2016 року № 79). Так, підготовка до ухвалення рішення про створення опорного закладу здійснюється на основі п.5 даного Положення. У пункті 6 визначеного положення закріплено правила затвердження умов та проведення конкурсу засновником для визначення опорного закладу серед підпорядкованих йому загальноосвітніх навчальних закладів.

Державна реєстрація опорної школи, як юридичної особи проводиться відповідно до вимог закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Відповідно до пунктів 2 та 7 Положення про освітній округ, засновниками (співзасновниками) опорного закладу, його філій можуть бути представницькі органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районні ради.

Відповідно до пункту 106 «Положення про загальноосвітній навчальний заклад», затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 27 серпня 2010 р. №778, за рішенням засновника (власника) закладу бухгалтерський облік може здійснюватися самостійно або через централізовану бухгалтерію.

Щодо прямих методів державного регулювання функціонування опорних шкіл, то слід звернути увагу на освітні субвенції, які надаються місцевим бюджетам з метою фінансового забезпечення реалізації делегованих органам місцевого самоврядування повноважень у сфері освіти.

Незважаючи на окремі недоліки створення опорних шкіл в умовах децентралізації, їх створення є необхідним, адже їх створення та функціонування значно скорочує видатки на освіту одного школяра, що пов'язано з тим, що такі школи є повнокомплектними. Крім того, завдяки кращому кадровому забезпеченню, у таких школах учні отримують вищий рівень знань. Усі основні інвестиції в інфраструктуру шкіл зараз пріоритетно спрямовуються саме на опорні школи, що робить кращим їх матеріально-технічне забезпечення. В умовах децентралізації діяльність опорних шкіл знаходиться у відомстві відділів освіти ОТГ. Поряд з цим, роль держави, в особі Міністерства освіти і науки України, у регулюванні створення та функціонування опорних шкіл залишається дуже значною, основними методами державного регулювання є правові, які полягають у наданні нормативно-правової бази для створення і функціонування опорних шкіл, та прямі, що пов'язані з наданням та розподілом освітніх субвенцій. На наш погляд, держава має сприяти створенню опорних шкіл по всій території України, проте у деяких областях створення таких шкіл йде дуже повільними темпами. Вважаємо, що державна політика має бути націлена на сприяння об'єднання громад, створення спроможних ОТГ, які в свою чергу відповідатимуть за створення опорних шкіл.

Список літератури:

1. Офіційний сайт міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/oporni-shkoli/stvorenniya-opornoyi-shkoli>
2. Вікторов В. Г. Регулювання якості освіти як філософсько-освітня проблема : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософ. наук.К., 2006. 30 с.
3. Застрожнікова І.В. Державне регулювання підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад вищими навчальними закладами України. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук.пр. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. Вип. 1 (55).
4. Застрожнікова І.В. Освіта в сільських ОТГ в умовах децентралізації влади в Україні / І.В. Застрожнікова // Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Публічне управління та адміністрування у процесах економічних реформ» ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, 18-19 квітня 2019 року.
5. Застрожнікова І.В. Якісна освіта, як передумова сталого розвитку сільських територій / І.В. Застрожнікова // Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених «Економіка, підприємництво, менеджмент: сучасний стан і

обриси майбутнього» Національна металургійна академія України, м. Дніпро, 23 квітня 2019 року.

6. Застрожнікова І В Вплив децентралізації на розвиток освіти на селі / І.В. Застрожнікова // Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Реформа адміністративно-територіального устрою в Україні: реалії та перспективи», м. Полтава, 29 травня 2019 року.

7. Пашкевич М.С. Наукові засади формування мережі опорних шкіл у регіонах України: монографія / М.С. Пашкевич, М.О. Харченко ; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Дніпропетровськ: НГУ, 2016. – 149 с.

8. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с.

УДК 351/354

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Іщенко М.І.

д.е.н., професор кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування Криворізького національного університету

Сорочинський А.Ю.

магістрант спеціальності «Публічне управління та адміністрування», Криворізького національного університету, спеціаліст відділу енергоменеджменту ПРАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат»

Сучасні економічні і політичні зміни генерують нові соціально-економічні проблеми, насамперед, на місцевому рівні, що за умови недостатньої уваги до їх розв'язання можуть привести до посилення вже існуючих кризових тенденцій та породження нових криз. Тому від відповідних органів місцевої влади вимагається зосередження уваги на створенні й організації системи заходів попередження кризи, спрямованих на зниження негативних наслідків від наявних проблем і на їх розв'язання.

На нашу думку, антикризове управління органами місцевого самоврядування зокрема, і публічної влади загалом представляє собою процес організованого управління, спрямований на планування та проведення заходів по збереженню та покращенню базисних показників сталості та розвитку на відповідній підпорядкованій їм території та включає попередження (профілактику) можливих криз, виявлення та усунення наявних криз.

Класифікація криз залежить від специфіки території, підпорядкованій тим або іншим органам публічної влади. Однак, ми вважаємо, що усю їх сукупність можна звести до економічної кризи, оскільки так чи інакше кожна криза має економічні наслідки. Маємо на увазі, що кризи, проти яких мають

розроблятися заходи антикризового управління органами публічної влади представляють собою види економічної кризи. Пропонуємо диференціювати їх на фінансову кризу, соціально-демографічну, екологічну та організаційну.

При цьому фінансову кризу пов'язуємо із економічним розвитком території та розташованих на ній об'єктів не тільки комунальної чи державної форми власності, але й приватної, оскільки від останніх також залежить наповнюваність бюджету; крім того, ряд приватних підприємств мають стратегічне значення для економіки та безпеки усієї держави та є містоутворюючими.

Соціально-демографічну кризу пов'язуємо як із задоволенням соціальних інтересів громади та її соціальним забезпеченням, так із показниками демографічного стану на відповідній території.

Екологічну кризу пов'язуємо не тільки із екологічним становищем на території, але й із задоволенням ним місцевої громади.

Організаційну кризу пов'язуємо із ефективністю функціонування відповідного органу публічної влади як усередині нього, так і з задоволенням його діяльністю місцевою громадою.

Важливе значення в антикризовому управлінні відводимо загальним заходам із планування та виконання бюджетів, оскільки саме від їх своєчасного наповнення на запланованому рівні залежить фінансування поточних і стратегічних програм, які є частиною заходів із недопущення економічної кризи.

Наприклад, основними механізмами попередження економічної кризи у м. Кривий Ріг є:

- виконання завдань та заходів, визначених Планом дій з реалізації у 2016 – 2019 роках Стратегічного плану розвитку міста, де головним виконавцем є управління економіки виконкому Криворізької міської ради;

- моніторинг реалізації у 2019 році завдань та заходів, визначених Планом дій;

- забезпечення проведення конкурсу проектів місцевого розвитку «Громадський бюджет – 2020»;

- реалізація заходів, спрямованих на досягнення показників Програми економічного та соціального розвитку на 2017 – 2019 роки;

- виконання основних завдань, визначених Програмою розвитку промислового туризму в місті Кривому Розі на 2016-2020 роки;

- реалізація Маркетингової стратегії міста, спрямованої на покращення іміджу міста, підвищення його інвестиційної привабливості, в тому числі актуалізація рекомендацій щодо застосування бренду міста Кривого Рогу (бренд-бук);

- реалізація заходів Міської екологічної програми;

- реалізація заходів Програми залучення інвестицій та розвитку міжнародної співпраці в м. Кривому Розі на 2016 – 2020 роки;

- забезпечення функціонування конкурентного та прозорого середовища в сфері публічних закупівель;

– здійснення комплексу заходів, спрямованих на досягнення максимального рівня оплати за житлово-комунальні послуги та енергоносії.

Таким чином, підсумовуючи, доцільно зробити такі висновки: недопущення економічної кризи на місцевому рівні органами місцевого самоврядування здійснюється через окремі заходи та програми. Проте відсутній єдиний орган, який би здійснював контроль їх ефективності з точки зору впливу на ступінь конкретного виду кризи. Тому доцільним є удосконалення структури виконавчого комітету з урахуванням введення окремого, додаткового органу, завданнями та обов'язками якого буде здійснення усіх функцій антикризового управління.

УДК 35.316

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Касимова О.В.

*студентка другого курсу магістерської підготовки спеціальності
Адміністративний менеджмент Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Дегтяр О.А.

*доктор наук з держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту і
публічного адміністрування Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Фінансова децентралізація передбачає передачу повноважень у доходах і видатках з вищих рівнів управління нижчим. У 2015 році було прийнято зміни до Бюджетного і Податкового кодексів. Результатом реформ стало значне розширення повноважень органами місцевого самоврядування з 1 січня 2016 року. Якщо до початку реформ рівень ротаційності місцевих бюджетів складав більш ніж 70% у половини сільських громад, а майже у 500 територіальних громад державні дотації взагалі складали 90%, то відповідно до зведених даних Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України і Міністерства фінансів України, у результаті реформи децентралізації надходження власних доходів місцевих бюджетів у 2016 році зросли в 1,5 рази і склали 146,6 млрд грн. Водночас, власні доходи об'єднаних громад зросли у понад 3 рази у порівнянні з 2015 роком. За підсудком 2016 року вони сягнули 3,3 млрд грн. Об'єднання громад дозволило збільшити власні доходи бюджетів об'єднаних територіальних громад на 1 жителя відповідної території. Середній показник власних доходів об'єднаних громад із розрахунку на 1 жителя об'єднаної територіальної громади збільшився до 2345 грн. з 700 грн. (+ 1645 грн.) [1].

Фінансова децентралізація має певні переваги, зокрема: формування самодостатності територій, підвищення якості адміністративних послуг,

стимулювання бюджетної конкуренції, сприятливі умови для підвищення свідомості та відповідальності громадян, прозорість бюджетних процедур, зростання добробуту населення.

На рівень територіальних громад були передані такі послуги як державна реєстрація нерухомості, державна реєстрація фізичних та юридичних осіб, надання послуг про реєстрацію місця проживання. Місцева влада буде збирати 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств. Разом з тим, у місцеві бюджети надходитимуть збори з роздрібного продажу підакцизних товарів (пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів) за ставкою 5% вартості реалізованого товару. Крім того, їхні доходи поповняться податком на нерухомість, яким відтепер оподатковується і комерційне (нежитлове) майно, податком на автомобілі з великим об'ємом двигуна, 80% екологічного податку (замість 35%) та 25% плати за надра.

До місцевих бюджетів надходитиме 13,44% акцизу з виробленого та ввезеного пального. Набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання зарахування частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального до бюджетів місцевого самоврядування» (№ 96 від 8 лютого 2017 року) [2; 3].

Децентралізація дає шанс маленьким селам отримати нові можливості для розвитку. Зараз є села, які не мають власної сільради, а отже, фактично ніхто не дбає про їхні інтереси. Після об'єднання вони матимуть власного представника в об'єднаній громаді – старосту. В чинне законодавство вводиться поняття «старостинський округ» - одне або декілька сіл (селищ) на території об'єднаної громади, інтереси жителів яких представляє староста. Цим запроваджується повсюдність інституту старост в межах об'єднаної територіальної громади, що є гарантією захисту прав та інтересів жителів всіх сіл та селищ. Президент України підписав 9 березня 2017 року Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища)» [4].

Громади зможуть брати участь у формуванні місцевого бюджету об'єднаної територіальної громади. В об'єднаній громаді невеликі села отримують можливість спільними зусиллями утримувати такі важливі для життя села об'єкти як клуби, бібліотеки, дитячі садки і фельдшерські пункти, покращити стан шкіл та амбулаторій. Кожна об'єднана громада отримує від держави базову освітню, медичну та інфраструктурну субвенції. Субвенція надається для створення, модернізації інфраструктури об'єднаної територіальної громади та могла спрямовуватися на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інфраструктури, що належать до комунальної форми власності Зміни у роботі освітніх і лікувальних закладів, це – можливість самостійно розпоряджатися бюджетними грошима і легально отримувати додаткові доходи. [5,6].

Звичайно реформа має певні ризики та загрози, зокрема: нерівномірний розвиток територій, невідповідний рівень компетенції управлінського персоналу, ускладнення макроекономічної стабільності.

Однак громадськість та уряд очікують від реформи зростання самодостатності регіонів та окремих адміністративних одиниць, збільшення наповненості місцевих бюджетів, активізацію участі громадськості у вирішенні питань місцевого значення.

Подальше впровадження децентралізації має сприяти стабілізації соціально-економічної ситуації, виходу з фінансової кризи, подолання суперечностей між різними рівнями влади, між центром та регіонами, сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління. Реалізація бюджетної децентралізації має спиратися на адміністративно-територіальну реформу в Україні.

Отже, реалізація реформи потребує нових підходів і формування нової психології управління, що базуватиметься на нових підходах до теорії і практики публічного управління.

Список літератури:

1. Децентралізація: виконання доходів місцевих бюджетів за 2016 рік [Електронний ресурс] // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство фінансів України за підтримки Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO. – Режим доступу : [http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/MinReg_FEB-2017-mini_\(1\).pdf](http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/MinReg_FEB-2017-mini_(1).pdf)

2. Деякі питання зарахування частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального до бюджетів місцевого самоврядування : Постанова Кабінету Міністрів № 96 від 8 лютого 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/96-2017-p>

3. Набрала чинності постанова, яка визначає новий механізм зарахування частини акцизу до місцевих бюджетів [Електронний ресурс] // Сайт «Децентралізація влади». – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/4645>

4. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища) : Закон України № 1848-VIII від 09.02.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1848-viii>

5. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с. ISBN 978-617-7566-92-1

6. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с

ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СУТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Книш О.П.

*магістр Житомирський національний агроєкологічний університет
м. Житомир*

Адміністративні послуги є провідним засобом реалізації прав громадян України у сфері виконавчої влади, оскільки більшість справ, що вирішуються органами державної влади, ініціюються громадянами і стосуються їхніх та свобод. Тобто, підставою для надання адміністративної послуги є звернення громадянина до державного або муніципального органу влади. В англійському варіанті категорія «адміністративні послуги» перекладається як “public services” і означає узгодження між владою і громадськістю в питанні надання послуг, а саме, що: певні послуги повинні бути доступними для всіх, незалежно від доходу, політичних, релігійних та інших особистих переконань.

Дослідження проблеми визначення сутності адміністративних послуг висвітлено у працях таких відомих вчених, як В. Авер'янова, О. Андрійко, В. Венедиктової, О. Карпенка, В. Колпакова, А. Ліпенцева, В. Марченко, О. Оболенського, Г. Писаренко, В. Сороко, В. Тимошука та ін.

У Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, зазначено, що адміністративна послуга – це результат здійснення владних повноважень уповноваженим суб'єктом, що відповідно до закону забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їхньою заявою (видача дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрації тощо) [1]. Загальноновизнаними у вітчизняному теоретичному дискурсі є результати досліджень В. Тимошука, який вважає, що основою доктрини адміністративних послуг є концепція служіння держави (влади) людині (суспільству), тому основою категорії «послуг» є те ж саме навантаження, що й у приватному секторі, – діяльність щодо задоволення певних потреб особи, яка здійснюється за зверненням цієї особи [2, с.18].

Слід зазначити, що в період V і VI технологічного укладу з'явилися і швидко поширилися нові цифрові технології, зокрема Internet, блокчейн, соціально-гуманітарні технології управління, тощо. Даний факт став передумовою оцифрування частини процесів надання адміністративних послуг, поруч з фактичним зверненням громадян до органів влади, з'явилося поняття та явище електронного звернення. В Україні на вимогу Закону України «Про адміністративні послуги» створено Єдиний державний портал адміністративних послуг, що функціонує відповідно до Порядку затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 січня 2013 р. № 13 [3]. Метою portalу є: впорядкування та надання вичерпної

інформації про адміністративні послуги; надання адміністративних та інших публічних послуг в електронному вигляді. Послуги, які можна замовити онлайн чи отримати в електронному вигляді через Єдиний державний портал адміністративних послуг наведено на рисунку 2 (принтскрін сайту).

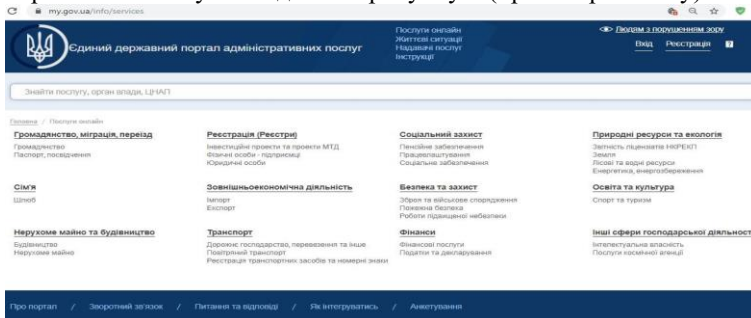

Рис. 1. Види адміністративних послуг онлайн Єдиного державного порталу адміністративних послуг (Джерело: сайт Єдиного державного порталу адміністративних послуг) [4].

Процедура отримання адміністративної послуги у випадку електронного звернення презентована на рисунку 2.

Рис.2. Процедура отримання адміністративної послуги через Єдиний державний портал адміністративних послуг (Джерело: сайт Єдиного державного порталу адміністративних послуг) [4].

Державні послуги в електронному або онлайн форматі є важливою складовою електронної демократії. Електронний уряд передбачає наявність інфраструктури для міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та самоврядування з громадянами та суб'єктами господарювання. Фактично це означає, що співпраця між державними установами і, як наслідок, надання державних послуг стають більш ефективними, оперативними, вимагають менше ресурсів.

Висновки. Надання адміністративних послуг – це особливий соціальний сервіс, розвитку якого слід приділяти безперервну увагу з боку влади та громадськості. Органам державної влади на національному, регіональному та районному рівнях слід і надалі оцифрувати державні послуги для громадян та бізнесу. Даний захід надасть можливість покращити якість надання адміністративних послуг, полегшить доступ до них громадян та підприємців, а також знизить рівень корупційних ризиків. Перспективним кроком з боку влади є створення та вдосконалення регіональних порталів

надання адміністративних послуг, які б взаємодіяли з загальнодержавними електронними ресурсами.

Список літератури:

1. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 90-р від 15.02.2006 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80>.(дата звернення 08.10.2019)

2. Тимошук В. П. Адміністративні послуги : посібник / [В. Тимошук] ; Швейцарсько- український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – Київ : ТОВ «Софія- А», 2012. – 104 с.

3. Про адміністративні послуги: Закон України 6 вересня 2012 року, № 5203-VI // Відомості Верховної Ради України – 2013, № 32, ст.409. (дата звернення 09.10.2019).

4. Єдиний державний портал адміністративних послуг. Офіційний сайт. Режим доступу: <https://my.gov.ua/info/services>, (дата звернення 07.10.2019).

УДК 32.019.51:654.19

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Коленко В.В.

ад'юнкта навчально-науково-виробничого центру НУЦЗУ

По мірі розвитку технологій і швидкості передачі даних в постіндустріальному суспільстві багаторазово збільшилася роль і значення інформації. Це визначило необхідність вироблення державами системи управління в області інформації або державної інформаційної політики.

Під державною інформаційною політикою слід розуміти систему заходів, що реалізуються органами державної влади, спрямовану на підтримку єдності і збереження контролю над інформаційним простором за допомогою інформаційної дії і використання інформаційних технологій.

Суб'єктом інформаційної політики є держава в особі різних структур і органів державної влади. Об'єктом виступає інформаційна сфера суспільства.

Виходячи з цього визначення ми можемо виділити два основні напрями реалізації інформаційної політики в цій сфері: контроль каналів масової комунікації і зміст трансльованих повідомлень.

Основні канали передачі інформації - засоби масової комунікації, тобто органи публічної передачі інформації за допомогою технічних засобів. Наприклад, такими є періодичні друкарські видання, мережеві видання, телеканали, радіоканали, телепрограми, радіопрограми, відеопрограми, інші

форми періодичного поширення масової інформації під постійними найменуваннями.

При цьому варто відмітити, що засоби масової комунікації одночасно слугають об'єктом, на який спрямована особлива увага органів державної інформаційної політики як на один з найважливіших механізмів її реалізації.

Говорячи про зміст трансльованих в засобах масової інформації повідомлень необхідно розуміти, що "державна інформаційна політика регулює безліч аспектів поширюваної інформації, проте з урахуванням того, що найважливішим завданням державної інформаційної політики є збереження єдності і контролю над інформаційним простором", йдеться про інформацію політичного характеру.

Існують різні інститути, через які реалізуються заходи державної інформаційної політики. Наприклад, до них можна віднести інститути зв'язків з громадськістю, аналітичні центри. Проте базовим механізмом реалізації державної інформаційної політики є засоби масової інформації.

Усе різноманіття ЗМІ, існуючих і здійснюючих свою діяльність на території країни, є медіасистемою. У рамках цієї системи ЗМІ займають різне положення і мають різну дію на інформаційну повістку залежно від безлічі чинників.

Безумовно, головний вплив на зміст і політику видань чинить власник, інтереси і позицію якого представляє ЗМІ. Також величезний вплив на місце ЗМІ в системі медіа робить охоплення мовлення.

В цілому механізми управління засобами масової інформації можна розділити на адміністративно-правові і інформаційні.

До адміністративно-правових відносяться: механізми реєстрації ЗМІ, у тому числі отримання ліцензій на мовлення; правове регулювання інформації розміщеної в ЗМІ; економічні форми дії, державні субсидії; контроль економічної діяльності з боку силових структур.

До інформаційних можна віднести: доступ до інформації, можливість оперативного отримання інформації, у тому числі ексклюзивної; доступ до інформації про поточну діяльність органу влади; наближеність до керівників структур, можливість отримання коментарів і інтерв'ю перших осіб.

У формуванні державної інформаційної політики ЗМІ відіграють ключову роль, також у створенні регіональної інформаційної політики активно беруть участь регіональні і міжрегіональні засоби масової інформації, що не мають прямого державного фінансування.[5] В умовах конкурентного медіаринку таким ЗМІ потрібно додаткові адміністративно-правові і інформаційні механізми управління.

Висновки. Засоби масової інформації грають найважливішу роль при формуванні громадської дУДКи[4]. Цей факт визначає особливе значення ЗМІ як механізму реалізації державної інформаційної політики. Існує ряд чинників, таких як, наприклад, форма фінансування, територія мовлення, політичні позиції власників ЗМІ, які визначають положення засобів масової інформації в медіасистемі.

Список літератури:

1. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики / перекл. з англ. О. Насика. К.: Наука, 2008. 320 с.
2. Лашкіна М. Г. Взаємовідносини влади і ЗМІ : нові виклики годині.// Актуальні проблеми державного управління на новому етапі державотворення: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. Участю. - Київ, 31 трав. 2005 р.: у 2 т. / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. -К. : Вид-во НАДУ, 2005. - Т. 1. - С. 237-238.
3. Онуфрив С. Політичний дискурс сучасних ЗМІ України // Вісник. Збірник наукових статей Київського міжнародного університету. Журналістика. Медіалінгвістика. - До., 2003. - Вип. 2. - С. 26-34.
4. Олексенко Р. І. Філософія розвитку інформаційного суспільства в епоху глобалізації / Р.І. Олексенко // Гілея: науковий вісник. 2015. Вип. 98. С. 230-232.
5. Домбровська С. М., Гусаров О. О., Дуднева Ю. Е. Проблеми та перспективи розвитку державного управління: монографія. Харків: УППА, 2014. 172 с.

УДК 32.324

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ У ФОРМУВАННІ ІМІДЖУ ПОЛІТИКА

Кравець З.А.

*бакалавр кафедри «Публічне управління та адміністрування» Таврійського
Державного Агротехнологічного Університету імені Дмитра Моторного*

Політик – це людина, яка постійно контактує з великими аудиторіями. Звичайно, публічна особистість повинна мати певні важелі впливу на своїх спостерігачів, одним з них є імідж.

Головна мета іміджу політика – емоційно-психологічний вплив на населення задля популяризації певних ідей. Імідж виступає фактором формування позитивної чи негативної суспільної дУДКи відносно конкретної особистості. Політик вимушений діяти в інтересах своєї аудиторії, інакше зникне потреба в існуванні його кандидатури. Тобто, імідж виступає певним зв'язком між політиком і людьми. Імідж публічної особистості створюється на основі бажань аудиторії, того, що вона хоче бачити і чути.

Величезна роль у спілкуванні з аудиторією відводиться саме публічному виступу. Політичне красномовство — це мистецтво виступів ораторів, що є учасниками певної політичної сили. Політичному виступу характерні ідейність, конфліктність, урочистий стиль. У сфері ділового спілкування використовують такі жанри публічного виступу: промова, доповідь, виступ, огляд.

Виступаючи перед аудиторією, слід пам'ятати, що люди сприймають не лише слова, а й жести, рухи тіла доповідача. Частка невербального спілкування складає 60-80% і лише 40-20% припадає на передачу інформації за допомогою мови.

Є певний список вимог до оратора, що забезпечать успішний виступ:

- бездоганний зовнішній вигляд, адже зустрічають завжди за одягом;
- енергійність, готовність до спілкування, природність поведінки і

невимушені рухи;

- зосередженість, урівноваженість, впевненість;

слід знаходитися якнайближче до слухачів, говорити просто, зрозуміло, чітко, в нормальному темпі;

- необхідно підтримувати контакт з аудиторією, наприклад, задавати і відповідати на питання;

- оратор має добре орієнтуватися в матеріалі, який він планує донести до аудиторії.

Метою публічного виступу є вплив на свідомість людей, закріплення правильності, або докорінна зміна їхньої дУДКи, спрямування до рішучих дій.

Різні за складом аудиторії сприймають одну і ту саму інформацію по-різному. Завжди легше говорити, звертаючись до однорідного складу (фахівці, колеги, студенти, науковці і т. д.). Така аудиторія має схожі погляди, дУДКи, а отже і реакція на виступ буде однаковою.

Перед неоднорідною публікою виголошувати промову складніше. У такій ситуації слід ділити доповідь на фрагменти для кожної групи. Звертаючись до молоді, не можна лестити, повчати, дорікати в некомпетентності, показувати свою перевагу, ухилятися від гострих питань. А перед слухачами з високим рівнем підготовки не можна виступати, якщо немає нових підходів до рішення проблеми, не можна повторюватися у своїх судженнях, зловживати цифрами та цитатами.

Дуже важливо дотримуватися цих правил, тільки таким шляхом можна досягнути успіху. Політик, який опанує ці знання зможе розуміти і змінювати психологію людей. Яскравим прикладом особистості, яка гарно підготовлена до публічних виступів і відкрита до постійного спілкуватися з народними масами є Володимир Олександрович Зеленський.

Нещодавно наша країна на власні очі побачила інноваційну, блискавичну передвиборчу кампанію, завдяки якій, у певному сенсі, відбувся державний переворот: нинішній президент зміг завоювати людську довіру, набравши 73% на виборах і завівши в парламент моно партію «Слуга народу». Крім того, Верховна Рада ІХ скликання була оновлена на 80%. Усі ці показники є рекордними для України, такого не було за всі роки Незалежності.

В українському соціумі давно наростала недовіра до старої політичної еліти. Ситуація почала загострюватись зі спадом економіки, продовженням війни на Сході, обіцянками за якими не було конкретних дій. Скориставшись таким плином подій, Зеленському залишалося лише переконати українців у

тому, що так тривати більше не може, час змін настав, якщо кожен докладе сил до змін в Україні, це неодмінно відбудеться. Тобто, Володимир Олександрович став виразником загальнонародної ідеї, тому і отримав таку широку підтримку.

Отже, для публічної особистості надзвичайно важливо вміти правильно піднести себе перед аудиторією. Політик під час свого виступу повинен відчувати настрій слухачів, постійно підтримувати зв'язок з ними. Головна мета – заробити людську довіру, знайти підтримку за рахунок певного створеного іміджу.

Список літератури:

1. Домбровська С. М. Проблеми та перспективи розвитку державного управління : монографія / С. М. Домбровська, О. О. Гусаров, Ю. Е. Дуднева. – Х. : УПА, 2014. – 172 с.

2. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г. Імідж політичного лідера: проблеми формування та практичної реалізації: Монографія. — Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2009. — 145 с.

3. Олексенко Р. І. Вплив комунікацій на ціннісні орієнтири особистості / Р. І. Олексенко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2015. - Вип. 62. - С. 65-73

УДК: 342.3: 342.25(44)

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ У ФРАНЦІЇ **Мищенко Анастасія**

Студентка 2 курсу магістратури Запорізького національного університету

м. Запоріжжя

Науковий керівник: канд. і. наук, доцент Горло Н.В

Запорізького національного університету м. Запоріжжя

Про послаблення могутності французької багатовікової централізації засвідчив Шарль де Голль, ще у 1968 році закликавши до нового підходу взаємодії між центральним керівництвом та територіальними спільнотами. Вважаємо, що досвід реалізації децентралізації у Франції буде корисним і для України, тому що наша країна також довгий час перебувала під впливом жорсткого централізованого управління.

Питанням дослідження французької децентралізації займаються такі вчені, як О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко, О. Колодій, А. Маєв, Г. Семєко та ін.

Початком системних управлінських змін у країні прийнято вважати 1982 рік, коли президент Франсуа Міттеран підписав Закон про права та свободу комун, департаментів та регіонів, який став початком процесу децентралізації у Франції. Відповідно до цього закону базовою

територіальною одиницею є комуна. Комуни мають власний бюджет і повноваження в області облаштування території, розвитку інфраструктури регіону та освіти. Кількість населення складає від 2 тис. до 500 тис. осіб., але більшість комун не перевищує 5 тис. осіб. Кожна комуна має муніципальну раду, яка наділена фінансовими, майновими ресурсами, правом на облаштування території та повноваженнями у сфері міського будівництва. Наступною ланкою за рівнем повноважень є департаменти як основа адміністративно-територіального поділу [1]. Департаменти прийнято вважати центрами соціальної допомоги, які відповідають за прийняття місцевого бюджету, контролюють його виконання, організують департаментські служби, управляють майном. Найбільш крупною одиницею в адміністративному поділі є регіони; у кожному регіоні засновані економічні та соціальні комітети, діє регіональний комітет по позиках. У регіоні створена своя рахункова палата. Регіональна рада обирає свого голову, який представляє виконавчу владу в регіоні. Регіони не мають юридичної автономії, але можуть встановлювати свої податки і затверджувати бюджет [2].

1990-ті роки можна вважати роками експериментів французької влади у місцевому самоврядуванні. Тоді були створені міжкомунальні об'єднання та установи двох нових форм – спільнота комун для сільських районів і співтовариство міста для міських зон. Їх головна мета – економічний розвиток та територіальний благоустрій. Але таке утворення, як співтовариство міста, було невдалим, тому його було скасовано, а замість нього створено спільноту агломерацій з населенням близько 50 тис. Перший етап реформи децентралізації був реалізований за допомогою методу проб та помилок, а загалом основний акцент було зроблено на політику передачі повноважень на місця та активізацію міжмуніципальної співпраці з метою розвитку найнижчого рівня місцевого самоуправління. Наступний етап розвитку місцевого самоврядування у Франції супроводжувався завдяки ряду конституційних поправок. Однією з перших змін було закріплення статусу регіону як адміністративно-територіальної одиниці. Також було визнано право територіальних спільнот на прийняття рішень, що виходять за рамки наданої їм компетенції. Це стало серйозним кроком вперед по шляху розширення автономії органів місцевого самоврядування та їх можливості враховувати особливості і потреби розвитку конкретних територій. Було визначено поняття «фінансова автономія» та «власні ресурси», що дало поштовх для економічного розвитку, інфраструктури та ін., щоправда, ці зміни впливали лише на регіони та департаменти. Але такі зміни ставили обмеження на співвідношення власних коштів і держдотацій у місцевих бюджетах [2].

Наступний етап реформи децентралізації характеризувався скороченням державних витрат на територіальне управління, метою якого була раціоналізація міжкомунальних об'єднань. Також департаментам та регіонам було надано право адаптувати свої компетенції та систему надання суспільних послуг до потреб територій. Таким чином кожна комуна повинна була приєднатися до міжкомунального об'єднання. Чергова хвиля реформування була викликана економічною кризою та необхідністю

упорядкувати багатоланкову систему адміністративно-територіального устрою, спростити її, зробити більш зрозумілою для громадян. Таким чином зміни відбулися у трьох стратегічних напрямках: 1) регіоналізація – укрупнення регіонів, 2) метрополізація – укрупнення комун з метою підвищення конкурентоздатності органів місцевого самоврядування, та 3) впорядкування розподілу повноважень між органами місцевої влади різного рівня. Дана реформа була націлена більше на рецентралізацію, ніж на децентралізацію, тому реформу прийнято вважати незавершеною, тому що, укріпивши регіони, реформатори не зміцнили фінансову складову регіонів, тим самим Французький регіон економічно є слабшим, ніж регіони в інших країнах Європи [2].

Як бачимо, досконалої системи врядування Франція не здобула і за три з половиною десятиріччів, навіть остання реформа зробила крок назад, що за дією нагадує рецентралізацію. Багаторівневість, створена чисельними об'єднаннями з достатніми статусами, ускладнила адміністративно-управлінську систему, така територіальна роздрібленість вважається унікальною в Європі. Незважаючи на конституційність децентралізації, традиція до централізованого управління залишається, що проявляється у вигляді значної ролі державних дотацій як джерела фінансових ресурсів між територіальними громадами або обмежених регламентарних повноваженнях об'єднань. Незважаючи на те, що французький досвід не є ідеальним прикладом, його вивчення є корисним для України. Україна, як і Франція, має схильність до централізованого управління, відповідно, на стадії, коли українська децентралізація буде вважатися зрілою та потребуватиме змін, необхідно буде робити більш виважені кроки, які б носили прогностичний характер, та контролювати, щоб дії центрального та регіональних керівництв не суперечили Конституції та іншим Законам.

Використана література

Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи. 2012. С. 34-36

Семеко Г. В. Территориальные реформы во Франции: от децентрализации к рецентрализации государственного управления. *Arg Administrandi* (Искусство управления). 2017. Том 9, № 3. С. 476-494.

УДК: 351

МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ ОРІХІВСЬКОЇ ОТГ

Крись Анастасія

*студентка 1 курсу, спеціальність «Публічне управління та адміністрування»
ВНЗ «ТДАТУ імені Дмитра Моторного»*

Актуальність проблеми полягає в тому, що з невеликою кількістю учнів в малих селах Орхівської ОТГ зменшується кількість шкіл у селах. Виникає потреба використання автобусів для транспортування дітей до найближчих шкіл. Цей процес дозволить заощадити кошти, що витрачаються на експлуатацію приміщень у спорожених школах, і спрямувати їх натомість на модернізацію тих шкіл, які залишились [4].

Метою дослідження є дослідження стану функціонування та аналіз розвитку опорних закладів у сільській місцевості на початковому етапі формування їхньої мережі. Вивчення аспектів фінансування опорної школи та філій Оріхівської ОТГ для заохочення дітей сільської місцевості отримання якісної, кваліфікованої освіти.

Результати наукової розвідки. Рішенням Оріхівської ОТГ було прийнято зробити опорну школу і філії, які підпорядковуються їй, а саме: КЗ «Опорний заклад загальної середньої освіти «Сузір'я КЗ «Оріхівський НВК №2 ім. академіка В.А.Лазаряна, Оріхівська філія №3 КЗ «Опорний заклад загальної середньої освіти «Сузір'я», Оріхівська філія №5 КЗ «Опорний заклад загальної середньої освіти «Сузір'я», КЗ «Нестерянська СР ЗОШ І-Шст.», КЗ «Мирненська ЗОШ І-Шст. ім.воїна – інтернаціоналіста С.В.Падалки», Новоданилівська філія КЗ «Опорний заклад загальної середньої освіти «Сузір'я», Новопавлівська філія КЗ «Опорний заклад загальної середньої освіти «Сузір'я».

Опорна школа – новий за формою організації та структурою загальноосвітній навчальний заклад, що є осередком єдиного освітнього простору, забезпечує рівний доступ до якісної освіти усім особам, має сучасний рівень матеріально-технічного й кадрового забезпечення.

Загальноосвітні навчальні заклади, що є опорними (далі опорні заклади) можуть входити до освітнього округу наряду з навчальними закладами різних типів та форми власності. Засновниками (співзасновниками) освітнього округу (опорного закладу, його філій) можуть бути представницькі органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районні ради [«Положення про освітній округ» у редакції постанови КМУ від 20.01. 2016 р. № 79]. Опорний заклад є юридичною особою, має рахунки в органах Казначейства, самостійний баланс, штамп, печатку та має у своєму складі філії. Кількість учнів (вихованців) опорного закладу (без врахування учнів (вихованців) філій), як правило, становить не менше 200 осіб.

Філія не є юридичною особою і діє на підставі положення, затвердженого в установленому порядку. Філія виконує функції початкової школи, а також може за рішенням засновника виконувати функції основної школи. Засновники для прийняття рішення про створення опорного закладу та його філій проводять підготовчу роботу для отримання відповіді про доцільність/недоцільність, можливість/неможливість відкриття опорної школи.

Організація належного кадрового забезпечення опорних шкіл і філій – одна з важливих умов покращення якості освіти і подолання розриву щодо надання освітніх послуг між містом і селом відповідно до запитів і очікувань учасників навчально-виховного процесу – учнів, батьків, осіб, що їх замінюють.

Одна з ключових змін стосується розподілу повноважень органів управління. Так, тепер ради ОТГ мають той самий набір повноважень, що і районні ради, і відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти,

планують та забезпечують розвиток мережі освітніх закладів, закріплюють за закладами території обслуговування, забезпечують та фінансують підвезення учнів до закладів освіти та мають оприлюднювати офіційну звітність про отримані та використані кошти. Таким чином, “Нова українська школа” покликана зробити освітню мережу України більш ефективною через покращення системи управління освітою, яка тепер не є сферою відповідальності державних адміністрацій, а громади та школи беруть активну участь в прийнятті рішень, що, в свою чергу, вплине на більш ефективний розподіл коштів.

ОТГ отримують повноваження самостійно вирішувати низку питань, в тому числі у сфері освіти. Найважливішими аспектами децентралізації у сфері освіти є передача громадам повноважень у змісті та фінансуванні освіти та оптимізація шкільної мережі зі створенням опорних шкіл. Адміністрації ОТГ також можуть вирішувати, якою є оптимальна кількість шкіл для їхніх громад. Вони тепер мають право створювати свої власні відділи освіти та методологічні кабінети, при цьому самостійно вирішуючи, якою буде кількість працівників та якими будуть їхні обов’язки та сфера відповідальності.

Висновки: Встановлено, що створення і функціонування опорних шкіл в Україні – справа нова, пов’язана із процесами реформування освітньої галузі, зокрема сегменту загальної середньої освіти, і децентралізації, з одного боку. З іншого – створенням мережі опорних шкіл держава, вищі органи управління освітою планують вирішити задавнену проблему – забезпечення рівного доступу до якісної освіти та подолання суттєвої різниці між результатами навченості учнів навчальних закладів, розташованих у містах та сільській місцевості. Також створення мережі опорних закладів покликане вирішити питання малокомплектних шкіл, навчання в яких в разі перевищує середню вартість навчання одного учня по країні [5].

Отже, засновники опорних шкіл для прийняття рішення про створення опорного закладу та його філій проводять підготовчу роботу, зокрема організовують інформаційно-роз’яснювальну кампанію серед громадськості щодо необхідності утворення опорних закладів та їх філій

Найбільше опорні навчальні заклади потребують логопедів і корекційних педагогів. Серед спеціалістів – найбільша потреба у фахівцях з ІТ-технологій (системних адміністраторів), електриках, юристах, найменша – у бібліотекарях. По Україні в цілому у 85,5% опорних шкіл змін щодо кількості вакансій не відбулось.

Список літератури:

1. Бахрушин В. Що можуть і не можуть робити місцеві органи управління освіти [Електронний ресурс] / В. Бахрушин. – Режим доступу : <http://.org.ua/>.
2. Життя після децентралізації // Освіта України. – 2016. – № 38. – 26 вересня. – (Бібліотека «Освітнього порталу»)

3. Нова школа у нових громадах : посібник з ефективного управління освітою об'єднаних територіальних громадах / А. Сеїтосманов, О. Фасоля, В. Мархлевські. – К., 2017. – 128 с.

4. Застрожнікова І.В. Державне регулювання підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад вищими навчальними закладами України./ І.В. Застрожнікова // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. – Вип. 1 (55).

5. Застрожніков А.Г., Застрожнікова І.В. Державна підтримка інфраструктури села, як передумова сталого розвитку сільського господарства країни / А.Г. Застрожніков, І.В. Застрожнікова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. - №1. – с.148-152.

6. Сталій розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однороб Т.В., 2019. – 171 с.

УДК 354: 378.11

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Курисько Ігор Васильович

здобувач навчально-науково-виробничого центру НУЦЗУ

Розвиток ринкових стосунків в Україні істотно перетворив умови функціонування системи вищої освіти. Велика динаміка науково-технологічного і соціально-економічного розвитку суспільства значно змінила вимоги зовнішнього середовища до якості підготовки фахівців і оцінки діяльності закладів вищої освіти. Багаторівневі умови фінансування діяльності закладів вищої освіти, з певними обмеженнями бюджетного фінансування, істотно посилили конкуренцію на ринку освітніх послуг. Інтернаціоналізація вищої освіти внаслідок глобалізації економіки вимагає забезпечення міжнародного визнання якості підготовки фахівців в українських закладах вищої освіти. Однією з найважливіших проблем на сучасному етапі розвитку економіки є раціональне використання кадрового потенціалу організацій і підприємств. Довгий час потенціал працівників не оцінювали, їх мотивацію, як правило, не враховували [1]. Сучасна економічна наука розглядає кадровий потенціал як один з найбільш цінних видів організаційного ресурсу, причому дуже складної природи: динамічний, такий, що розвивається в часі, визначальний багато в чому рівень розвитку і ефективність організації. Його унікальними рисами, багато в чому задаючими логіку роботи з ним, виступають людські якості: здатність постановки власних цілей, ініціювати і проявляти активність; здатність до

навчання, самоконтролю, саморозвитку, співпраці і самоорганізації; можливість виступати не лише об'єктом, але і суб'єктом дії на інші об'єкти, зумовлювати доступ і ефективність використання інших організаційних ресурсів і так далі. Усе це припускає формування системи управління кадровим потенціалом для залучення, розвитку, ефективного використання і активізації цього ресурсу відповідно до завдань стратегічного розвитку організації [2].

У сучасних умовах вітчизняні заклади вищої освіти вимушені вирішувати складну задачу. З одного боку, необхідно відповідати на очікування держави і суспільства, що змінилися, і реалізовуватися у вигляді орієнтованої на ринок організації. З іншого боку, традиційне академічне сприйняття стандартів якості освітньої діяльності часто вступає в протиріччя з ринковою ідеологією. Виникає необхідність визначення найбільш ефективного шляху інтеграції двох традиційних напрямів діяльності навчальних закладів : освіти і наукових досліджень з новим видом - комерціалізацією наукових і освітніх результатів.

У цих умовах зростає роль якості ресурсів закладу вищої освіти і ефективності їх використання для успішного вирішення масштабних завдань і складних проблем розвитку української вищої школи. В силу особливостей і специфіки навчальної і наукової діяльності центральне місце в ресурсах закладу займає кадровий потенціал.

В період реформування економіки України кадрові проблеми вищій школі і науці поступово увійшли до числа найбільш актуальних, вимагаючих пріоритетного рішення. Масовий відтік, що почався у зв'язку з економічною кризою, з навчальних закладів молодих і середньовікових кваліфікованих фахівців зробив реальною загрозу втрати спадкоємності між поколіннями учених і педагогів, руйнування наукових шкіл, зниження ефективності науково- педагогічної праці. Для відновлення і розвитку кадрового потенціалу українських вишів потрібні комплексні заходи і відповідні системи розвитку кадрового потенціалу в кожному навчальному закладі і на рівні держави в цілому [3,4].

В умовах розвитку ринкових стосунків державні заклади вищої освіти зіткнулися з рядом проблем, які позначаються практично на усіх процесах управління вищою школою, включаючи систему якості освіти і кадрового потенціалу закладів вищої освіти.[5] Навчальні заклади поставлені перед необхідністю самостійно вирішувати свої проблеми, розробляти нові шляхи розвитку і принципи менеджменту у вищій школі. І від того, наскільки співробітники зацікавлені якісно виконувати свою роботу, максимально використати свій потенціал досягненні високих результатів діяльності, залежить успіх тривалих перетворень у вищій школі.

Список літератури:

1. Концептуальні засади управління суспільним розвитком в умовах трансформацій : наук. розробка / (Михненко А. М. (кер. авт. кол.), Кравченко С.О., Макаренко Е.М.та ін.) – К. : НАДУ, 2012. – 52с.

2. Мороз С.А. Вплив держави на трудовий потенціал вnz: державне управління чи державне регулювання / С.А. Мороз // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України – 2015. – №4. – С. 105–113.

3. Планування соціально-економічного розвитку підприємств: монографія / (Тимошук М.Р., Кузьмін О.Є., Фещур Р.В. та ін.). – К.: УБС НБУ, 2007. – 449 с.

4. Олексенко Р. І. Управління кадровими ресурсами підприємств у сучасних умовах господарювання. АгроСвіт. 2010. № 14. С. 41.

5. Окса М. Вплив управління навчальним закладом на якість освіти / М. Окса, К. Олексенко // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка .-2018.- №20. - С. 52-56.

6. Домбровська С. М., Гусаров О. О., Дуднева Ю. Е. Проблеми та перспективи розвитку державного управління: монографія. Харків: УПА, 2014. 172 с.

7. Домбровська С. М. Трансформація державного управління освітньої політики України в контексті подальшого реформування та стабілізації / С. М. Домбровська // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2010. – Вип. 1. – С. 293–298.

8. Домбровська С. М. До питання про деякі теоретичні положення реформування державного управління системою вищої освіти України / С. М. Домбровська // Держава та регіони. – 2011. – № 1. – С. 31–34. – (Серія «Державне управління»).

УДК: 658.14(477)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Лупандіна Г.М.

*студентка 2 курсу спеціальності «публічне управління та адміністрування».
Таврійській державний агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного*

Динаміка розвитку державного регулювання сектору освіти постійно змінюється, що обумовлено впровадженням різних освітніх реформ, та залишається малодослідженою і потребує детальної уваги.

Термін «Державне управління розвитку освіти» – це система органів державної влади, посадових осіб, організацій, державних установ, які між собою тісно взаємодіють у ході виконання доручених їм функцій з метою забезпечення розвитку галузі освіти та її діяльності. Державне управління в освіті – це спеціальна, професійна управлінська діяльність, яка потребує підготовки. Управління – мистецтво, воно ґрунтується на теоріях, методах, принципах, управлінських технологіях, наукових концепціях.

Перед сучасною освітою поставлено якісно нові завдання, які відображають нові суспільні тенденції. По-перше, сучасна школа створювалася під впливом різних історичних умов, знання які одержувалися в школі, були міцною базою для тривалої професійної діяльності. По-друге, вітчизняна освіта, як і світова, переживають період глибинних змін, зумовлених загально цивілізованими новими тенденціями в розвитку суспільства. Йдеться про процес глобалізації, який характеризується зростанням попиту на вищу освіту завдяки її масовому характеру. Уже сьогодні третина європейців працює в орієнтованому на знання суспільстві, що вимагає відповідних знань (у Швеції, Данії – 40%). На сьогодні 20% жителів ЄС у віці 35–39 років мають вищу освіту, 20 років тому цей показник становив лише 12,5% для цієї вікової групи. На сьогодні в Україні громадян з повною вищою освітою 13%, з базовою вищою –1%, з неповною вищою – 18%.

Україна має побудувати свою освітню політику, по суті, з нуля. Серед найбільших важливих змін слід назвати такі:

- зростання значимості знань як важливого чинника економічного зростання в глобальному контексті;
- інформаційну і комунікаційну революцію;
- появу глобального ринку праці;
- соціально-політичні трансформації глобального масштабу [2].

Управління освітою має забезпечити реалізацію додержання законодавства в галузі освіти; створення рівних умов для громадян у здобутті освіти; дотримання державних вимог щодо змісту, обсягу й рівня освіти; стимулювання творчого пошуку науковців і педагогів; автономність у діяльності навчальних закладів та наукових установ; можливість індивідуального загальнокультурного та професійного становлення суб'єктів навчання; забезпечення ефективного функціонування системи освіти в умовах формування ринкових відносин, ринку інтелектуальних ресурсів і освітніх послуг [1].

Державна політика в галузі освіти ґрунтується на основних принципах освіти в Україні, якими відповідно до ст. 4, 6 Закону України "Про освіту" є: пріоритетність освіти як сфери життєдіяльності суспільства, доступність для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою; рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку; демократизм, гуманізм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; органічний зв'язок із світовою та національною історією, традиціями, культурою; незалежність освіти від політичних партій, релігійних і громадських організацій; світський, науковий, характер освіти; взаємозв'язок з освітою інших країн; інтеграція з виробництвом і наукою; прогностичність і гнучкість системи освіти; наступність і єдність системи освіти; різноманітність і безперервність освіти; поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті [3].

Висновки. Таким чином, державне управління розвитку освіти має виконуватися на основі інноваційних стратегій у співвідносності з принципами сталого розвитку, створення проектів та моніторингу новітніх освітніх систем, а також форми державно-громадського управління, у якій суб'єкт, держава й суспільство стають рівноправними партнерами. Отже, для додержання чинного законодавства та державної підтримки освітньої галузі – це стабільний бюджет та фінансування, яке забезпечує модернізацію освітнього простору.

Список літератури:

1. Державна національна програма "Освіта: Україна XXI століття" : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 9 листопада 1993 р. № 896
2. Крисюк С. В. Державне управління освітою : навч. посіб. для слухачів, асп., докторантів спец. "Державне управління освітою" / С. В. Крисюк. - К. : НАДУ, 2009. - 220 с.
3. Закон України «Про освіту» – стаття 4, 6.

УДК:351

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ

Лютко Наталія Віталіївна

Хмельницький національний університет

Електронне голосування - концепт, що об'єднує різні типи голосування, а також засоби електронного голосування, з допомогою яких здійснюється збереження, передача та підрахунок голосів. Технології електронного голосування можуть включати в себе перфокарти, системи оптичного сканування і спеціалізовані термінали для голосування. Вони також можуть включати передачу виборчих бюлетенів і голосів по телефону, приватним комп'ютерним мережам або через Інтернет.

В сучасному вигляді електронне голосування має ряд недолків [3]:

- забезпечення конфіденційності та цілісності інформації при передачі по мережі Інтернет, або іншій приватній мережі;

- забезпечення стабільної, безперебійної роботи системи електронного голосування;

- голосування через мережу Інтернет також потребує засобів ідентифікації виборця, щоб переконатися, що голосує реальна людина. Крім того постає необхідність у перевірці та коректності відправленого голосу, яку можна забезпечити за допомогою цифрового підпису виборця, однак, знову ж таки це ставить під сумнів таємницю вибору та виборця, тому що такою інформацією можуть заволодіти треті особи;

- безпека від кібератак на систему електронного голосування (наприклад, DDoS атака на центральний сервер обробки голосів; захист від

хакерських атаках, спрямованих на зміну результатів голосів, або перехоплення голосів виборців в процесі голосування);

- створення системи, яка б коректно підраховувала голоси, уникала повторного голосування;

- висока вартість систем електронного голосування (нерідко, електронне голосування потребує встановлення нових приладів – апаратна частина, а також розробки програмного забезпечення, з допомогою якого буде працювати встановлена апаратура).

- питання легітимності проведення виборів, питання «непідкупності» організаторів виборів – постачальників програмного та апаратного забезпечення для проведення електронних виборів.

- програмне та апаратне забезпечення, окрім як штучного втручання, може час від часу давати технічні збої (помилки в програмному забезпеченні, помилки в роботі елементів апаратури).

- можливий конфлікт з існуючою правовою базою.

- потреба в додаткових інформаційних кампаніях для виборців.

- можливий брак довіри з боку громадськості до виборів у режимі е-голосування внаслідок недоліків, зазначених вище[2].

Історично ми вже маємо приклади, коли через складність протоколів електронного голосування, потенційних помилок та, особливо, хакерських атак, виборчі комісії поверталися до традиційних паперових бюлетенів, урн та ручного підрахунку голосів. (Казахстан, 2011р., Нідерланди (2008 та 2017р.)) [1]. Проте існують країни, де практика електронного голосування існує багато років, наприклад, Естонія, де при голосуванні виборців ідентифікують за допомогою спеціальних ID-карток а саме електронне голосування набуває загальнонаціональних масштабів.

Таким чином з поміж численних недоліків у системі електронного голосування існує ряд незаперечних переваг:

- забезпечення конфіденційності та цілісності інформації при проведенні електронного голосування (нові протоколи онлайн голосування, а також застосування нових технологій, зокрема технології блокчейн у системах електронного голосування).

- можливість забезпечення більш стабільної роботи електронної системи голосування (наприклад, нова технологія DEMOS, в основі якої лежить копіювання голосів виборця з метою збереження цих копій на декількох синхронізованих серверах).

- створення та запровадження спеціальних протоколів та технологій здатні анонімізувати виборця в системі електронного голосування, забезпечуючи таємницю вибору.

- ідентифікацію виборців, тобто перевірку на те, що людина реально існує, можна довірити в руки «технології» (на прикладі технології «сліпого» підпису). - електронне голосування дозволяє значно економити на проведенні виборів (кошти на утримання ЦВК, обласних округів та дільниць).

- швидкість оброблення результатів голосування, відкидання необхідності ручного або напівавтоматичного підрахунку голосів.

- електронний виборчий процес дозволяє здійснювати голосування будь-де, в будь-який час (залежно від законодавства у певний період, відведений на проведення власне етапу голосування). Крім того, електронне голосування можливо здійснювати з будь-якого пристрою, яке буде мати необхідне програмне забезпечення, таким чином, що не буде необхідності створювати щось нове (наприклад, електронні урни, облаштовувати нові виборчі дільниці) голосування можливо здійснювати прямо з телефону, чи комп'ютера, під'єданого до мережі Інтернет.

- потенційне зростання рівня участі та явки на виборах, особливо за використання голосування в Інтернеті.

- підвищення рівня доступності, наприклад, аудіо-бюлетені для незрячих виборців, а також голосування в Інтернеті для виборців, які не залишають свій дім, та виборців з-за кордону.

- попередження шахрайства на виборчих дільницях та під час підбиття підсУДКів завдяки зниженню втручання людини.

- можливість використання багатомовних користувацьких інтер-фейсів, що для багатомовного електорату може слугувати краще, ніж паперові бюлетені[2].

Усі вище перераховані фактори повинні забезпечити довіру до виборів, у їх демократизації, переконати громадян у тому, що їх голос дійсно важливий. Це в свою чергу збільшить політичну зацікавленість суспільства, зокрема збільшить явку виборців.

Список літератури:

1. Блокчейн позволит провести по-настоящему честные выборы в интернете. И не только это Какое будущее ждет технологию, стоящую за крипто валютами. URL: <https://meduza.io/feature/2017/10/18/blokcheyn-pozvolit-provesti-po-nastoyaschemu-chestnye-vybory-v-internete-i-ne-tolko-ih>. (дата звернення: 07.06.2019).

2. Впровадження електронного голосування основні аспекти. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/1/12.pdf>. (дата звернення: 07.06.2019).

3. Соколовська Наталія. Як онлайн-голосування допомагає зменшити фальсифікації на виборах. URL: <https://nachasi.com/2017/08/21/no-fake-votes/>. (дата звернення: 06.06.2019).

УДК: 351:502

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-БАНКІВСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Марван Музхер Хуссеїн Музхер

аспірант Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Київ

Розповсюдження державно-приватного партнерства в зарубіжних країнах обумовлює необхідність розгляду світового досвіду застосування проектів державно-банківського партнерства та визначення їх особливостей з метою застосування кращих практик в Україні.

Як правило, під категорією державно-банківське партнерство розуміють довготривалий контракт між банками та державними структурами з метою реалізації суспільного значимого проекту з забезпечення суспільних активів та послуг.

У господарюванні економічно розвинених країн, а також країн, що розвиваються, все більше набуває активності застосування різних форм партнерства держави та банків в різних галузях національної економіки. Таке партнерство допомагає активізувати інноваційні процеси, підвищити інвестиційну спрямованість економіки, забезпечити довгострокове соціально-економічне зростання, тобто вирішити багато проблем практики господарювання. Використання різноманітних форм державно-банківського партнерства має великий потенціал, особливо для пострадянських країн, які й досі не знайшли форм оптимальної участі держави в регулюванні різних сфер життя суспільства.

Найбільш успішними проектами державно-банківського партнерства в зарубіжних країнах на регіональному рівні є проекти водопостачання та водовідведення (Чилі, Вірменія), управління твердими побутовими відходами (Канада), будівництво житла (Польща та Великобританія), вуличне освітлення (Великобританія).

Хоча публічно-приватні партнерства найбільш поширені в комунальній і транспортній інфраструктурі в багатьох країнах світу також набувають поширення проекти державно-банківського партнерства і в окремих секторах соціальної інфраструктури, таких як охорона здоров'я, освіта, туристична галузь та збереження культурної спадщини.

Практичний досвід упровадження державно-приватного партнерства у багатьох зарубіжних країнах демонструє, що ця форма співробітництва між публічними та банківськими організаціями має бути заснована на базових принципах, а саме: прозорості (надання органами влади повної інформації інвесторам, концесіонерам, усім зацікавленим сторонам); змагальності (створення рівних умов щодо залучення до партнерства для всіх потенційних партнерів); підзвітності (відповідальність усіх партнерів перед громадськістю й взаємні зобов'язання, які є визначеними в договірному порядку); законності (створення партнерств у формі, яка дозволяється чинним законодавством та іншою нормативно-правовою базою); зрозумілості і передбачуваності (зрозумілість формулювання умов партнерства, зокрема у відповідному договорі, забезпечення можливості їх виконання без суттєвих змін); врахування специфіки (формування партнерств із врахуванням особливих потреб певного регіону (території, громади), галузі соціально-економічного життя); економічної та фінансової сталості (врахування рівня споживання послуг, що створюються в результаті партнерства, і позитивних наслідків для розвитку економіки в цілому); гнучкості (забезпечення можливості швидкого

реагування та врахування змін у середовищі, в якому діє партнерство); рівності (забезпечення доступу до послуг для соціально вразливих прошарків населення, зокрема бідних); соціального залучення (створення умов для залучення до процесу планування та реалізації партнерств різних суспільних груп).

У світовій практиці розроблений інструментарій, що дозволяє підприємствам, створеним на партнерській державно-приватній основі, притягати для реалізації великих інвестиційних програм засобу різних фінансово-кредитних інститутів шляхом складних певних схем фінансування. У числі таких інструментів найбільш важливе місце займають форфейтинг і проектне фінансування - це форми організації інвестицій або механізмами фінансування. Отже, проектне фінансування це фінансування інвестиційних витрат господарської одиниці (проекту), яка сама оплачує виробничі витрати і здійснює платежі в погашення довгострокового боргового зобов'язання по притягнених засобах і при якому кредитори для нарахування відсотків і повернення притягнених засобів орієнтуються, передусім, на очікувані надлишки ліквідності і заплановані доходи проекту.

Враховуючи сучасні регіональні потреби в Україні, проекти державно-банківського партнерства, швидше за все, мають бути довгостроковими, капіталомісткими інфраструктурними проектами, тому найбільш ефективною формою фінансування може бути проектне фінансування.

Таким чином, головними особливостями державно-банківського партнерства у провідних країнах світу є: реалізація міжнародних проектів; інтенсифікація діяльності партнерства в цілому при нестабільності по окремих країнах; поглиблення відмінностей в темпах зростання проектів партнерства на регіональних ринках; переважною сферою реалізації проектів є інфраструктура.

Список літератури:

1. Економіка підприємства / [Р. І. Олексенко, О. М. Кондрашов, В. О. Шишкін та ін.] // Економіка підприємства / [Р. І. Олексенко, О. М. Кондрашов, В. О. Шишкін та ін.]. – Мелітополь: Люкс, 2010. – С. 244. ISBN 978-966-8428-49-4

2. Управління проектами в публічній сфері: навч. посібн. / Т.М. Безверхнюк, Н.О. Котова, С.А. Попов / За заг. ред. Безверхнюк Т.М. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – 295 с.

3. Електронний ресурс, режим доступу: <https://slide-share.ru/tema-3-publichna-sfera-yak-zona-partnerstva-ta-spivrobitnictva-mizh-privatnim-i-169183>

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Марухленко О.В.

кандидат економічних наук, докторант Національна академія державного управління при Президентові України

Під впливом глобалізації, з одного боку, відбувається зближення соціальних моделей різних країн, цілей, методів та інструментів соціальної політики. З іншого боку, як підкреслює О. Богомолов, «ринкові економіки неоднакові, і модель, виправдана для однієї країни, необов'язково підходить для іншої. Занадто багато об'єктивних і суб'єктивних факторів, що впливають на її вибір і успішність функціонування» [1, с. 188].

У розвинених країнах соціальні витрати становлять істотну частину суспільних витрат. Як випливає з таблиці, державні соціальні витрати коштують 20% ВВП в середньому по ОЕСР. Коефіцієнти державних соціальних витрат до ВВП є найвищими у Франції майже на 30% ВВП, в той час як Австрія, Бельгія, Данія, Фінляндія, Німеччина, Італія та Швеція також виділяють більш ніж чверть свого ВВП для державної соціальної підтримки. Натомість державні соціальні видатки в таких країнах, як Чилі, Ірландія, Корея, Мексика та Туреччина, становлять менше 15% ВВП.

На своєму піку під час Великої рецесії державні соціальні витрати становили 21% ВВП в середньому по ОЕСР. З 2009 року витрати зменшилися, але в 2018 році середній показник в країнах ОЕСР все ще перевищував 20%. З 2009 року громадські соціальні витрати по відношенню до ВВП зменшилися майже у дві третини країн-членів ОЕСР, найбільше зниження відбулося в Ірландії та в Угорщині. В обох країнах падіння було пов'язане зі скороченням витрат на підтримку доходів населення працездатного віку та зростанням ВВП (знаменник у співвідношенні витрат до ВВП). На відміну від цього, у Фінляндії, Норвегії та Кореї співвідношення витрат до ВВП зросло на 2 відсоткових пункти за той же період. Збільшення було пов'язане зі збільшенням витрат на пенсії (всі три країни), тоді як у Кореї зростали витрати на охорону здоров'я та дошкільне виховання (ЕСЕС).

Також нагальною проблемою сьогодення є посилення нерівності в сучасному світі. В даний час відзначається найглибший за останні 30 років розрив між багатими і бідними в більшості країн ОЕСР. Найбагатші 10% населення країн ОЕСР заробляють в 9,5 разів більше, ніж найбідніші 10%, в 1980-і рр. це співвідношення становило 7:1. Дослідження експертів ОЕСР припускають, що нерівність доходів робить негативний статистично значимий вплив на середньострокове зростання. Зростання нерівності на три пункти Джині - а це середнє зростання, зафіксоване в країнах ОЕСР в останні 20 років - призводить до зниження економічного зростання на 0,35 процентних пункти в рік за 25 років, тобто акумульована втрата в кінці цього періоду складе 8,5 % ВВП [3, 4].

Одночасно зберігається і бідність, хоча її характеристики змінюються. Так, в 2011 р. в США близько 46,2 млн чоловік, або 15% населення країни, жили нижче офіційної межі бідності, при цьому 10,4 млн - це працюючі бідні, тобто в сучасному суспільстві мати роботу ще не означає мати можливість жити безбідно. За даними на 2012 рік, в Європейському союзі (ЄС) проблема працюючих бідних торкалася 9,1% населення працездатного віку.

Соціальні проблеми все частіше розуміються в категорії соціальних ризиків, перш за все так званих нових соціальних ризиків, що виникають у зв'язку з модернізацією [5]. Вони можуть бути згруповані за трьома основними напрямками:

- поєднання сім'ї та роботи, особливо догляд за дітьми та людьми похилого віку;
- недолік знань і умінь, необхідних для отримання стійкої і адекватно оплачуваної роботи;
- втрата доступу до задовільного соціального захисту в ході реструктуризації держави добробуту, в тому числі в результаті розширення індивідуальної відповідальності за задоволення соціальних потреб.

У зв'язку з цим ставиться завдання забезпечення ефективного захисту громадян від нових соціальних ризиків, згладжування негативного впливу модернізації на певні групи населення.

Багато соціальних проблем можуть бути вирішені за допомогою інвестицій. Створення нових робочих місць, інноваційне навчання та перепідготовка працівників, підвищення продуктивності праці, ріст заробітної плати, економічна зацікавленість працівників і підприємців у високоефективному використанні накопиченого людського капіталу, підвищення рівня та якості життя – це далеко не всі результати, які можна отримати в процесі реалізації виваженої ефективною інвестиційної політики.

Зважаючи на те, що в умовах економічної кризи саме соціальна сфера є найменш захищеною, а недостатність її фінансування призводить до погіршення соціального захисту та охорони здоров'я населення, зростання рівня безробіття, зниження реальних доходів населення, детальніше зупинимось на залученні інвестицій в цю сферу.

Особливості інвестування в соціальну сферу обумовлені, насамперед, специфікою виконуваних нею функцій. Базуючись на власній інфраструктурі (житло, установи освіти, охорони здоров'я, культури, спорту, служби зайнятості тощо), соціальна сфера виконує такі основні функції:

- соціальну, тобто функцію підтримки і розвитку різних верств та груп населення, а також досягнення узгодженості їх дій у суспільстві;
- економічну (в рамках цієї сфери відбувається розподіл і споживання життєвих засобів);
- соціалізації (забезпечення взаємодії особистості та суспільства, передачі історичного досвіду і традицій);
- гуманістичну (забезпечення умов життєдіяльності людей, гідного рівня і якості життя).

Інвестиції в соціальну сферу - це будь-які витрати, які сприяють підвищенню продуктивності праці індивіда і будуть компенсовані майбутнім зростанням його доходів. Так, інвестиції в охорону здоров'я мають інфраструктурне спрямування, тобто створюють умови для ефективної участі працівників у виробничому процесі (фізично здорові люди рідше хворіють, можуть працювати з повною віддачею). Інвестиції в освіту формують робочу силу вищої кваліфікації, підвищують її продуктивність праці. Інвестиції в культуру дають змогу виховати особистість у дусі патріотизму та поваги до Конституції України, дотримання громадянських прав і свобод, поваги до традицій, віросповідання та мови; допоможуть сформувати у населення демократичний світогляд та усвідомити свою національну приналежність і гордість за свою країну. Все це у підсудку позначиться у рості валового внутрішнього продукту, створенні нових робочих місць, збереженні і розвитку фізичного і духовного розвитку населення, збільшенні середньої тривалості життя.

Ще одним важливим соціальним аспектом інвестиційних проєктів є створення нових і збереження існуючих робочих місць як головна умова реалізації активної політики зайнятості і стабілізації ринку праці.

Висновки. Поєднання проблем розвитку ринкових відносин із посиленням уваги до соціальних питань створює необхідні передумови для економічного оздоровлення, стабільного становища людини впродовж усієї трудової діяльності й після її завершення. Тобто економічне зростання і підвищення народного добробуту - взаємопов'язані процеси.

Отже, інвестиційна політика є вирішальним чинником соціальної та економічної політики держави. Без неї не вдасться швидко подолати загальноекономічну кризу і вийти на рубежі сталого економічного зростання, приросту соціального ефекту, збалансованості макроструктури, підвищення оплати праці до рівня стимулювання її високої продуктивності та ринкової платоспроможності, що є могутнім каталізатором загальноекономічного піднесення і прогресивних зрушень.

Список літератури:

1. Богомолов О. (2004) Нобелевский лауреат о российских реформах // Мир перемен. № 1. С. 82-87.
2. OECD 2019. Public social spending is high in many OECD countries. Social expenditure update 2019/ - January 2019 // www.oecd.org/social/expenditure.htm.
3. OECD (2014) Focus on Inequality and Growth - December 2014 (<http://www.oecd.org/social/inequality-and-poverty.htm>).
4. Cingano F. (2014) Trends in Income Inequality and its Impact on Economic Growth. OECD SEM Working Paper no. 163 (<http://www.oecd.org/els/workingpapers>).
5. New Risks, New Welfare: the Transformation of the European Welfare State (2005). Oxford: Oxford Univ. Press.

ФОРМУВАННЯ ЯКІСНОГО СКЛАДУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Нагребецька В.В.

*магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Житомирського національного агроекологічного університету*

В стратегії реформування системи державної служби в Україні особливу увагу присвячено проблемам забезпечення конкурсності, об'єктивності, прозорості і публічності під час прийняття на державну службу та просування по службі.

Неодмінною умовою підвищення ефективності державної служби є формування якісного складу державних службовців у центральних і місцевих органах виконавчої влади. Відтак зазначається, що посилення інтелектуального забезпечення економічних та соціальних реформ досягається шляхом залучення до державної служби фахівців вищої кваліфікації, передусім для середньої ланки державного апарату.

Ця робота повинна проводитися на основі постійного аналізу фактичного складу державних службовців, прогнозування кількісних та якісних змін у суспільно політичному та економічному житті, у законодавстві та викликаного у зв'язку з цим оновлення функцій державних органів.

Розмаїття підходів до трактування цілої низки понять, які стосуються процесу добору кандидатів на державну службу, сприяє доцільності використання поняття “набір”. На нашу дУДКу, воно необхідне для позначення всього процесу комплектування та заповнення вакантних посад в органах державного управління як центрального, так і місцевого рівнів.

Тому під поняттям “набір на державній службі” доцільно розуміти процес комплектування (тобто підбору, відбору, заміщення) вакантних посад, який має ґрунтуватися на взаємних та чітко обумовлених вимогах у форматі “орган державної влади – кандидат на вакантну посаду”. Причому складовими етапами цього процесу мають, на нашу дУДКу, стати такі: I – попередній відбір; II – професійна селекція з обов'язковим застосуванням діагностики професійно-психологічної придатності кандидатів на вакантні посади на державній службі; III – фінальний етап, метою якого є прийняття остаточного рішення щодо професійно-особистісної придатності кандидатів.

Вочевидь, запропоноване визначення дозволить:

- 1) усунути існуючу невизначеність та певну тавтологію існуючих понять;
- 2) сфокусувати увагу на обов'язковості проходження запропонованих у дисертаційному дослідженні етапів. Що у свою чергу сприятиме усвідомленню та визначенню того, що професійна селекція має здійснюватись шляхом обов'язкової діагностики професійно-психологічної придатності кожного кандидата;

3) чітко окреслювати коло взаємообумовлених вимог як організації, так і кожного кандидата;

4) надати процесу професійного набору на вакантні посади сучасного статусу ділової оцінки професійно-особистісних рис кандидатів з метою селекції не найкращих з них, а найбільш придатних до виконання функціональних обов'язків на вакантних посадах;

5) використовувати термін “професійний набір” як синонім поняття “набір”;

6) застосовувати різноманітні засоби для досягнення мети кожного етапу з метою обов'язкового вмотивованого “відсіювання” тих кандидатів, які не відповідають відбірним, селекційним вимогам та критеріям;

7) посилити застосування принципів об'єктивності та неупередженості у процес набору в державній службі.

Відсіювання непридатних кандидатів має відбуватися на усіх трьох етапах. Таке відсіювання, на нашу ДУДКу, має стати результатом використання на кожному етапі конкретного засобу досягнення мети. Це дозволить проводити вмотивовано об'єктивно жорстку селекцію кандидатів не лише на кожному етапі, а й внаслідок застосування кожної відбірної процедури. Така жорсткість зумовлена важливістю вимог, що пред'являються до кожної з вакантних посад в сучасній державній службі.

Таким чином, проведений аналіз [1; 2], з проблем професійного набору свідчить, що він здійснюється у так званому “змішаному” середовищі, оскільки його завданням є не лише досягнення професійних, а й забезпечення соціальних та виховних цілей. Без їх реалізації колектив співробітників держслужбовців приречений на соціальне деградування, елементами якого є соціальна агресивність, соціальна напруженість, що виникають внаслідок дисбалансу потреб та інтересів, ціннісних орієнтацій та установок, норм і традицій державних службовців – членів одного колективу як соціальної мікросистеми.

Список літератури:

1. Сурай І. Кадрові служби органів державної влади в контексті модернізації законодавства України про державну службу. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. № 2 (25). С. 267–277.

2. Сучасна концепція професіоналізму в публічному управлінні та підходи до його оцінювання : наук. розробка / [Л. Г. Штика, Л. М. Гогіна, І.І. Нинюк та ін.] К. : НАДУ. 2015. 40 с.

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ УКРАЇНИ

Науменко А.О.

*кандидат технічних наук, докторант навчально-науково-виробничого
центру, Національний університет цивільного захисту України*

Необхідність прискорення науково-технічної діяльності в агропромисловому комплексі, в основі якого лежать інноваційні процеси і забезпечення ефективного ведення агропромислової діяльності, диктуються комплексом соціально-економічних завдань, що стоять перед галуззю, найважливішими з яких є техніко-технологічне переозброєння і модернізація з метою збільшення виробництва і забезпечення продовольчої безпеки країни.

На успішне вирішення проблеми ефективного функціонування агропромислового комплексу України має бути направлено формування науково обґрунтованого організаційно-економічного механізму державного управління агропромисловим комплексом, який стимулюватиме функціонування всієї науково-технічної сфери та розвитку інноваційної діяльності в галузі.

Використання такого механізму повинно забезпечити:

- окупність витрат суспільства на функціонування аграрного науково-технічного потенціалу;
- підвищення ефективності функціонування агропромислового комплексу на основі посилення попиту сільгосппродукцію та на науково-технічну продукцію [2].

Підвищення сприйнятливості агропромислового комплексу до нововведень виступає одним з головних умов інноваційного розвитку в аграрній сфері, а воно, у свою чергу, вимагає інноваційної пов'язаності науково-технічного прогресу в агропромисловому комплексі та аграрних перетворень. Для цього потрібно:

- відновити великотоварне сільськогосподарське виробництво;
- повніше реалізувати в господарствах різних форм господарювання кооперативні принципи, включаючи спільну діяльність в інноваційній сфері;
- розширити застосування госпрозрахункових принципів у внутрішньогосподарських економічних відносинах, в тому числі враховуючи інноваційну активність підрозділів;
- поглибити агропромислову інтеграцію із забезпеченням економічного рівноправності всіх учасників загальних виробництва, розширити їх можливості у веденні господарської діяльності.

Для кількісного вираження інноваційного потенціалу сільгоспвиробників і визначення економічної ефективності інноваційної

діяльності необхідно ввести звітність по веденню інноваційної діяльності в агропромисловому комплексі [1; 3].

Принципова схема організаційно-економічного механізму державного управління агропромисловим комплексом, що дозволить створювати і впроваджувати інновації являє собою сукупність форм і методів здійснення інноваційної діяльності, що взаємно і узгоджено функціонують і забезпечують вирішення основного завдання щодо забезпечення інноваційного розвитку галузі.

Складовими організаційно-економічного механізму державного управління агропромисловим комплексом є законодавча, організаційна, економічна та соціально-психологічна. [4,5]

Зокрема, стосовно до сучасних умов першорядне значення має організаційно-економічне забезпечення освоєння інновацій в масовій практиці сільськогосподарського виробництва за рахунок вдосконалення організації інноваційних процесів, а також економічного стимулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління агропромисловим комплексом. Важливим при цьому є істотне підвищення рівня фінансового, кадрового та матеріально-технічного забезпечення науки.

Висновки. Таким чином подолання технологічного відставання агропромислового комплексу в короткостроковій перспективі можливо тільки на основі прогресивного розвитку аграрної науки та активізації інноваційних процесів в галузі, що зумовлює необхідність вдосконалення системи планування та прогнозування в цій сфері діяльності [2].

Список літератури:

1. Алейнікова О. В. Зарубіжний досвід державного регулювання розвитку АПК / О. В. Алейнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 16. – С. 131–136.
2. Гончаренко О. В. Інституціональні аспекти реалізації інноваційних пріоритетів розвитку агропромислового виробництва [Електронний ресурс] / О. В. Гончаренко // Економіка. Управління. Інновації. – 2016. – №1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_1_5. – (Серія: «Економічні науки»).
3. Готра В. В. Інвестиційні передумови формування інноваційного потенціалу АПК / В. В. Готра // Сталий розвиток економіки. – 2015. – № 2. – С. 169–177.
4. Ортіна Г.В. Обґрунтування концептуального підходу до формування та реалізації державної політики антикризового розвитку реального сектора економіки. Економіка та держава. 2013. № 11. С. 29-32.
5. Ortina H., Yefimenko L., Syzonenko O. Theoretical and methodological principles of the implementation of state policy to ensure the competitiveness of the real economy sector. – 2019.
6. Домбровська С. М., Гусаров О. О., Дуднева Ю. Е. Проблеми та перспективи розвитку державного управління: монографія. Харків: УПА, 2014. 172 с.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК І ПАРАДИГМИ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Павлій Н.І.

*здобувач навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків*

Проблема взаємодії людської діяльності і навколишнього середовища (НС) одвічна, її рішення, кінець кінцем, повинне полягати в пошуку компромісу між економікою і екологією, прагненні направити цю взаємодію в певні рамки, що дозволяють, з одного боку, забезпечувати економічний розвиток, і з іншої – зберігати НС.

Історично уявлення про роль природного середовища в житті людського суспільства зазнавали істотні зміни, залежно від яких на різних етапах розвитку громадського виробництва формувалися і різні парадигми у сфері взаємодії суспільства і природи. Під парадигмою в області НС ми розуміємо загально визнану систему поглядів у сфері взаємовідносин суспільства і НС, що визначає вибір концептуально-методологічного підходу до постановки і рішення екологічних проблем на тому або іншому етапі історичного періоду розвитку суспільства, і відповідну їй модель екологічної політики, яка встановлює мету і основні напрямки державного екологічного регулювання, форми, методи і інструменти раціонального використання природних ресурсів і охорони навколишнього середовища (ОНС).

На даний момент склалися три основні парадигми в області НС. Перша парадигма панувала до середини ХХ століття. Відповідно до цієї парадигми природне середовище розглядалося як невичерпне джерело природних ресурсів і адаптаційних властивостей біосфери. Впродовж цього періоду часу природне середовище як природна передумова виробничої діяльності людей забезпечувала економічне зростання, а масштаби дії антропогенної діяльності на природне середовище в цілому вписувалися в рамки її асиміляційних можливостей. Проте у міру стрімкого зростання споживання природних ресурсів ситуація стала нестримно мінятися. Прискорилися процеси порушення стану НС, передусім його забруднення. Це спричинило зміну умов життя самої людини.

На зміну споживчому відношенню до природного середовища приходять усвідомлення обмеженості природних ресурсів і адаптаційного механізму НС, що знайшло вираження у формуванні другої парадигми, що відноситься до 50-х, - 70х рокам минулого століття. По суті одним з перших виразників заклопотаності з приводу обмеженості природних ресурсів і можливостей природного середовища до самоочищення став Римський клуб – міжнародна неурядова організація (створена в 1968 р. за ініціативою італійського промисловця А. Печчеї, яка почала роботу над проблемами, важливими для усієї цивілізації на Землі і що поставила ці

дослідження на наукову основу.

Серед робіт Римського клубу виділяється, передусім, книга групи учених Массачусетського технологічного інституту на чолі з Д. Медоузом «Межі зростання» (підготовлена в 1972 р. до Стокгольмської конференції ООН з проблем НС), у якій особливо гостро ставиться проблема необхідності обліку вимог ОНС для подальшого успішного розвитку людства і робиться перша спроба математичного опису світової системи.

Головні висновки, отримані групою Д.Л. Медоуза, полягали в тому, що при збереженні нинішніх тенденцій до зростання в умовах обмеженої по своїх масштабах планети вже наступні покоління людства досягнуть меж демографічного і економічного зростання, що приведе світову систему до неконтрольованої кризи і краху.

Окрім Римського клубу, в 70-і роки ХХ ст. для дослідження глобальних екологічних проблем були створені ряд міжнародних неурядових наукових організацій, зокрема, Міжнародна федерація інститутів перспективних досліджень (International Federation of Institutes for Advanced Study (IFIAS)), Міжнародний інститут системного аналізу (International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA) в Австрії), Всесоюзний інститут системних досліджень та ін. Після проведення в 1972 р. в Стокгольмі Конференції ООН по навколишньому середовищу і створення Програми ООН по навколишньому середовищу (ЮНЕП) екологічні проблеми почали все ширше включатися в структуру державних інтересів в різних країнах, поклавши тим самим початок формуванню державної екологічної політики.

В розвитку поглядів на процес взаємодії суспільства і НС з 80-х років ХХ століття настає третій етап і відповідно, складається третя, сучасна, парадигма в області НС, для якої характерне трактування природним середовища як фундаментальної системи життєзабезпечення людини і усієї біосфери. При цьому природне середовище переходить з розряду екзогенних по відношенню до економіки чинників в розряд ендегенних, визначаючи взаємозалежність і взаємообумовленість соціально економічного розвитку і стану НС.

На базі цієї парадигми сформувалася концепція стійкого розвитку (КСР), що отримала широке поширення у світі. Єдиної думки відносно трактування поняття «Стійкий розвиток» досі немає. Найбільше використання як базовий багатьма дослідниками і політиками, отримало визначення, дане в доповіді «Наше спільне майбутнє», з яким виступила на Генеральній асамблеї ООН в 1987 р. Гру Харлем Брундтланд (Gro Harlem Brundtland), що очолювала у той час Міжнародну комісію з НС і розвитку, створену за ініціативою ООН в 1983 р. Відповідно до вказаного джерела стійкий розвиток (СР) розуміється як такий розвиток, при якому задоволення потреб теперішнього часу не підриває здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. В даному визначенні підкреслюється обмежений характер ресурсів НС і ставиться питання про врахування інтересів різних поколінь.

Саме у доповіді «Наше спільне майбутнє» була представлена нова КСР як альтернатива розвитку, що ґрунтується на необмеженому

економічному зростанні. Проте офіційне визнання цієї концепції відбулося пізніше - в 1992 році, на Міжнародній Конференції ООН з НС і розвитку в Ріо-де-Жанейро.

Важливими віхами в становленні і розвитку КСР стали Всесвітні саміти по СР в 1992 р. в Ріо-де-Жанейро (Бразилія), в 2002 р. в Йоганнесбурзі (ПАР), в 2012 р. - в Ріо-де-Жанейро («Ріо+20») і в 2015 р. - в Нью-Йорку (США).

На конференції ООН в Ріо-де-Жанейро в 1992 р. були прийняті ряд важливих документів, зокрема:

Декларація конференції, в якій були викладені основні принципи стійкого розвитку і міжнародної екологічної співпраці, підкреслена необхідність комплексного підходу до рішення екологічних проблем;

Порядок денний на XXI століття, відповідно до якого кожній країні було рекомендовано розробити національну стратегію СР (на основі економічних, соціальних і природоохоронних планів і прогнозів, забезпечуючи їх узгодженість).

Основним результатом Всесвітнього саміту по СР в 2002 р. в Йоганнесбурзі вважається прийняття документу під назвою «Майбутнє, якого ми хочемо». У нім глави 192 держав підтвердили свою політичну прихильність СР і заявили про наміри сприяти стійкому майбутньому.

На саміті в Ріо-де-Жанейро («Ріо+20») в 2012 р. була продемонстрована зростаюча значущість принципів СР і визнано, що забезпечення тривалого благополучного розвитку можливе лише на основі переходу до «зеленої» економіки.

У 2015 р. в Нью-Йорку був проведений Саміт ООН по прийняттю Порядку денного в області УР на період до 2030 року і були затверджені нові глобальні Цілі стійкого розвитку для усіх країн (і що набули чинності з 01.01.2016 р.). У прийнятих Самітом ООН 17 Цілях СР і 169 пов'язаних з ними завдань (які носять комплексний і невіддільний характер) на найближчі 15 років 8 цілей пов'язані із забезпеченням екологічної стійкості.

Способом досягнення намічених цілей СР визнаний перехід до «зеленої» економіки, яка розглядається як механізм модернізації і інноваційного розвитку території.

Висновки:

Проаналізовані в історичному аспекті уявлення про роль природного середовища в житті людського суспільства свідчать про те, що вони зазнавали істотні зміни, залежно від яких на різних етапах розвитку громадського виробництва формувалися і різні парадигми у сфері взаємодії суспільства і природи. У основу нової моделі лягла КСР, що розглядається як системна єдність живої природи, економіки і людини. На основі короткого огляду основних етапів становлення КСР узагальнені методологічні основи суті СР.

Література.

Meadows D.H., Meadows D.L., Randers J., Behrens W.W. The Limits to Growth. A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of

Mankind. – N.Y., Universal Books, 1972. - 211 p.

Наше спільне майбутнє: Доповідь Всесвітньої комісії з питань довкілля і розвитку. ООН, 1987. - 412 с.

Назустріч «зеленій» економіці: шляхи до стійкого розвитку і викорінення бідності - узагальнювальна доповідь для представників владних структур. ЮНЕП, 2011.

УДК: 32-027.542-021.411

МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Омельченко О. В.

*магістрант кафедри теорії та практики управління факультету
соціології і права НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», м. Київ*

На сьогоднішній день основна складова у процесі підготовки управлінських рішень та їх прийнятті є використання комунікацій в публічному управлінні. І в даному процесі важливого значення набуває саме ефективна взаємодія органів державної влади з засобами масової інформації.

Серед сучасних системних підходів в організації державного управління особлива роль відводиться інформаційно-комунікаційним аспектам. Вважається, що для побудови моделі державного управління важливою є концепція системи з інформаційним зворотним зв'язком. Цей підхід демонструє динаміку перетворення інформації на рішення, які стають діями.

Саме тому, органи державної влади мають бути наділені механізмом зворотного зв'язку та контролю, це в свою чергу, передбачає запровадження системного моніторингу громадської думки суспільно-політичної ситуації та ефективності влади. Завдяки цьому комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості матиме змогу забезпечити баланс державно-громадських, державно-управлінських та державно-приватних інтересів у суспільстві.

Розглядаючи практичні аспекти розвитку комунікацій в органах публічної влади в Україні, необхідно почати з того, що у публічному управлінні ефективність комунікації залежить від багатьох чинників. Перш за все, це усвідомлення суб'єктом комунікації змісту комунікаційного процесу, а також взаємодія органів державної влади з мас-медіа. Механізми взаємодії повинні мати характер об'єктивного висвітлення засобами масової інформації усіх аспектів діяльності органів державної влади в Україні.

Розвиток системи комунікацій у публічному управлінні України, втім як і більша частина державних механізмів, прямо залежить від чинної нормативно-правової бази, та від її відповідності викликам сучасності та

суспільному житті, в якому наявні проблемні аспекти. На сьогодні, в Україні діє низка нормативно-правових актів, що регулюють питання інформаційної політики. Проте не вистачає нової відповідної нормативно-правової бази для їх більш ефективної взаємодії. Тому вкрай необхідно створити в Україні єдиний нормативно-правовий акт, що регламентував би діяльність прес-служб органів державної влади.

Володіння інформацією - є основним управлінським ресурсом ХХІ століття. Саме тому, на прес-службу покладенні такі надзвичайно важливі завдання, як висвітлення достовірної інформації органів державної влади та підтримки необхідного міцного зв'язку із ЗМІ та громадянами. Важливо, щоб була співпраця між органами державної влади та мас-медіа, це перш за все, забезпечить значне збільшення поінформованості суспільства щодо діяльності органів державної влади. А це в свою чергу покращить комунікаційний механізм між державою та громадянами. Який, на сьогоднішній день є формою взаємодії об'єктів та суб'єктів управління, та існує і функціонує на усіх рівнях системи публічного управління. І, саме засоби масової інформації - є тим каналом передачі інформації суспільству в цілому і, індивіду, зокрема. Так як, ЗМІ безпосередньо мають можливість давати свою оцінку та коментарі щодо діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Тому, так важливо, щоб висвітлення інформації щодо діяльності органів державної влади були конструктивними та достовірними.

Адже, довіра громадян до діяльності органів державної влади формується через висвітлення їхньої діяльності в мас-медіа. А довіра суспільства в свою чергу до ЗМІ також безпосередньо формується від «достовірності» висвітленої інформації. На сьогодні, не можливо назвати того джерела інформаційного ресурсу, якому б довіряло б все суспільство на 100%. І це зовсім не дивує, так як, висвітлена інформація має суб'єктивний характер. Одні і ті ж факти, різними джерелами мас-медіа можуть висвітлюватись по різному.

Комунікативний механізм взаємодії органів державної влади та громадськості є основою для побудови діалогу між громадянами та державою. Саме за допомогою цього механізму відбудеться інформування суспільства. Таким чином, комунікативна взаємодія відіграє надзвичайно важливу роль з інформування громадськості щодо прийняття органами державної влади рішень управлінського характеру.

ТЕНДЕНЦІЇ ВПЛИВУ СТРУКТУРНИХ ФАКТОРІВ НА ЕКОНОМІЧНУ ДИНАМІКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ортіна Г. В.

доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Ринкова економіка в Україні характеризується цілим рядом серйозних міжгалузевих диспропорцій і гострою нестачею ресурсів, не стійкістю економічних показників.

У зв'язку з цим зростають роль і вимоги до галузевої статистики, її об'єктивності, компетентності і глибині охоплення об'єктів спостереження, якості інформації, прогнозів тощо.

Відшкодування збитків, пов'язаних з перевищенням порогових значень, зумовлює необхідність створення так званих компенсаційних ресурсів, які можуть бути використані в екстремальних і кризових ситуаціях.

Йдеться про матеріальні запаси і резервах виробничого та невиробничого призначення, додаткових транспортних можливостях для перекидання матеріальних ресурсів, валютних резервах, можливостях міжнародної підтримки та ін.

На сьогоднішній день виділяється два типи промислової політики. Перший – західноєвропейський тип впливає на структурну політику і передбачає поступове поліпшення, коригування існуючої структури шляхом заохочення перспективних галузей і згортання збиткових галузей. Цей тип промислової політики зобов'язаний своїм існуванням високо диверсифікованому типу економічної структури західноєвропейських держав. Саме цьому типу політики як одному з напрямів забезпечення сталого розвитку реального сектора економіки буде приділено увагу. Мова буде йти в першу чергу про виробничу та інвестиційну безпеку реального сектору економіки.

Другий – японський тип спрямований на концентровану підтримку високотехнологічних галузей. В основі цього типу лежить ідея про те, що в сучасних умовах зростання залежить від освоєння науково-технічних досягнень.

Зміна структури економіки включає два етапи – пасивний і активний. На першому етапі відбувається скорочення потужностей з виробництва продукції через зниження попиту на ринку. Цей етап необхідний для досягнення поточної збалансованості попиту і пропозиції. На другому етапі нарощуються потужності з виробництва конкурентоспроможної продукції, виробленої раніше, і створюються потужності для виробництва нових видів продукції. Напрями та підходи до структурної перебудови, які необхідно здійснити в першу чергу, а саме:

— визначення місця і ролі діючих підприємств на предмет доцільності їх збереження в господарській системі;

— визначення переліку підприємств оборонного комплексу, які працюють за військовим замовленням і не підлягають конверсії;

— визначення підприємств, у яких контрольний пакет акцій має бути закріплений за державою з метою впливу на прийняті рішення;

— залучення іноземного сектора в ті галузі і сфери економіки, які в більшій мірі впливають на структурні зрушення;

— законодавче визначення так званих «локомотивів зростання в галузях і сферах виробництва, що сприяють формуванню оптимальної структури економіки (пріоритетне фінансування, пільги).

Відповідно в середньостроковій перспективі мають розв'язуватись такі системні завдання:

— стимулювання конкурентних й ефективних підприємств та згортання малоперспективних підприємств із застарілими технологіями;

— розбудова інфраструктури національної економіки, потрібної для здійснення структурних перетворень;

— реалізація більш раціонального використання ресурсів;

— стимулювання найбільш цінних складових наявного науково-технічного потенціалу;

— усунення структурних диспропорцій, збалансування виробничої структури із платоспроможним попитом;

— сприяння адаптації господарських суб'єктів до ринкових умов;

— урізноманітнення експортного потенціалу;

— формування умов для посилення екологічної безпеки.

Структурна політика включає забезпечення зростання сукупного попиту, норми заощаджень та створення належного інвестиційного клімату, що стимулюватиме перетворення накопичень на інвестиції, забезпечення переходу капіталу від не конкурентоспроможних секторів й суб'єктів до перспективних секторів зростання, підтримка та урізноманітнення експорту, обмеження імпорту. Структурна політика має здійснюватись на макро - і мікроекономічних рівнях за такими основними напрямками, які є визначальним орієнтиром діяльності органів державної влади щодо селективної підтримки елементів національної економіки для забезпечення стійкого зростання реального сектора економіки.

На макрорівні - в процесі реалізації структурної політики мають вирішуватись наступні завдання: посилення сукупного попиту; підвищення норми заощаджень і забезпечення умов трансформації накопичень в інвестиції; підтримка переходу всіх видів ресурсів від застарілих секторів у перспективні сектори зростання; підвищення валових інвестицій; підтримка експорту; обмеження імпорту для захисту національних виробників у межах існуючих процедур.

На мікрорівні - в процесі реалізації структурної економічної політики держави має бути вирішено наступні завдання:

- стимулювання економічно ефективних суб'єктів господарської діяльності; реорганізація безперспективних економічних суб'єктів;
- запобігання появі нових монопольних утворень;
- стимулювання розвитку національного фондового ринку для забезпечення умов належному міжгалузевому переливу капіталу;
- організація погоджувального процесу для уповільнення зростання цін;
- стимулювання введення норм ринкової поведінки суб'єктів господарювання.

Таким чином, посилення впливу структурних факторів на економічну динаміку означає, що в перспективі роль промислової політики не тільки сильно зросте, а й якісно зміниться. Її здійснення має бути спрямоване на те, щоб забезпечувати економічне зростання, послаблюючи його структурні обмеження.

Список література:

1. Вороніна Ю. Є. Удосконалення державного регулювання продовольчої безпеки // Теорія та практика державного управління. – 2009. – №. 1. – С. 321-321.
2. Горбова Н.А. Господарське право України: навч. посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. -127 с.
3. Єфіменко Л. М. Роль політичних інститутів у формуванні економічної безпеки держави // Наукові праці НДФІ. – 2012. – №. 3. – С. 94-96.
4. Єфіменко Л.М. Державна політика як фактор диверсифікації на промислових підприємствах. Національне господарство України: теорія та практика управління: зб. наук. праць. К.: Рада по вивч. прод. сил України НАН України, 2008. С. 75–81.
5. Колокольчикова І. В. Ринкові позиції аграрних підприємств малого сектору економіки / І.В. Колокольчикова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. - 2013.- Вип.-3 (23) – С. 112-115.
6. Нестеренко О.М. Підвищення рівня правової та етичної культури державних управлінців як один із основних пріоритетів правового виховання в умовах соціальної мобільності/ Нестеренко О.М.// Загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал «Підприємництво, господарство і право» Розділ «Юридичні науки» № 6, м. Київ, 2019 р.- с. 230-234.
7. Олексенко Р. І. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України / Р.І. Олексенко, Г.В. Ортіна // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. - Випуск 5 (17) - С.33-39.

8. Олексенко Р. І. Формування інноваційної політики реального сектору економіки як особливого напрямку розвитку України / Р.І. Олексенко, Г.В. Ортіна // Економіка та суспільство. – 2018. - № 18 - С. 173-180.

9. Ортіна Г.В. Роль державного регулювання у структурному розвитку реального сектора економіки України в умовах глобалізації. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 17. С. 45-48.

10. Ортіна Г.В. Виявлення та аналіз чинників формування кризових явищ в економіці в умовах глобалізації як передумова розроблення антикризових стратегій. Економіка та держава. 2013. № 8. С. 40-44.

11. Ортіна Г.В. Обґрунтування концептуального підходу до формування та реалізації державної політики антикризового розвитку реального сектора економіки. Економіка та держава. 2013. № 11. С. 29-32.

12. Ортіна Г.В. Напрями реалізації національної стратегії промислово-інноваційної політики. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 14. С. 49-52.

УДК 352/353

РОЛЬ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ВЕРТИКАЛІ У КОРЕГУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Островерхов В. А.

бакалавр кафедри «Публічне управління та адміністрування» Таврійського Державного Агротехнологічного Університету імені Дмитра Моторного

Президент в Україні відіграє значну роль у формуванні та діяльності органів місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування умовно поділяються на дві категорії: представницькі (мер, голова сільради) та виконавчі (голови обласних державних адміністрацій), які завдяки кооперації та об'єднання зусиль повинні покращити життя певній територіальній громаді.

Представницькі органи утворюються завдяки місцевим виборам до сіл ради, мерії тощо. Завдяки демократичним виборам з'являється мер, який стає головою місцевої державної адміністрації та визначає порядок денний для засідань місцевої ради, депутати якої теж обираються завдяки виборам.

В свою чергу виконавчі органи в системі представницьких органів місцевого самоврядування є нагальною необхідністю. Без сумніву наявність у системі місцевого самоврядування виборного органу, що представляє інтереси населення відповідної адміністративно-територіальної одиниці, є визначеним і обов'язковим. Однак діяльність представницького органу неможлива без існування інших органів, які забезпечують виконавчо-розпорядчу роботу. До них в Україні належать виконавчі органи сільських, селищних і міських рад. Голів обласних державних адміністрацій призначає

президент і за ухвалою Кабінету Міністрів України. Тільки таким чином президент може впливати на органи місцевого самоврядування.

Організація виконавчих органів безпосередньо впливає на якість діяльності представницького органу, підвищує його можливості у прийнятті й реалізації рішень, що найбільшою мірою відповідають вимогам часу. Вищезазначені підстави існування виконавчих органів є лише передумовами їх створення. Багато в чому ефективна діяльність місцевої ради залежить від того, у якій мірі законодавець встановив рівень можливості ради впливати на діяльність виконавчих органів, тобто наскільки рада може вплинути на процес підготовки й реалізації власних рішень. Усе це залежить від таких складників, як порядок створення виконавчих органів, їх підзвітність, підконтрольність і відповідальність.

Відповідно до ст.11 Закону “Про місцеве самоврядування в Україні” виконавчі органи сільських, селищних і міських рад створюються відповідною радою, вони підзвітні, підконтрольні й відповідальні перед нею. Таке становище повністю відповідає європейським вимогам організації виконавчих органів, зокрема ст.6. Європейської хартії місцевого самоврядування. Існуюча їх організація створює належні умови для повної реалізації функцій, покладених на місцеві ради. Однак, на відміну від Європейської хартії місцевого самоврядування, зазначений Закон лишає можливості обласні й районні ради мати власні виконавчі органи. Вони можуть створювати лише виконавчий апарат, тобто орган, що здійснює організаційне, правове, інформаційне, аналітичне й матеріально-технічне забезпечення діяльності ради. Роль виконавчих органів цих рад відіграють відповідні обласні й районні державні адміністрації. Із цього приводу можна навести дУДКу М.М. Коркунова, який указував, що там, де вся участь місцевого суспільства в завідуванні справами обмежується лише обговоренням і вирішенням порушених поточним управлінням питань, а саме виконавство рішень здійснюється урядовими закладами, самоврядування у власному розумінні не існує. Оскільки місцеві державні адміністрації входять до єдиної системи державних органів виконавчої влади, порядок створення яких і підпорядкування будується за вертикаллю, спроможність відповідної ради вплинути на діяльність місцевих державних адміністрацій залишається незначною. Це, у свою чергу, створює протиставлення ради й місцевої державної адміністрації, що при сучасній нерозвиненості й незахищеності місцевого самоврядування ставить представницькі органи регіонального рівня в залежність від органів, що виконують щодо них виконавчі функції. “Потреба кожної самоврядної одиниці, – вказував ще М.І. Лазаревський, – у виконавчих органах, які були б наділені примусовою владою і не виступали органами урядової адміністрації, а органами самоврядування, обумовлюється передусім різновидом елементів, між якими, за самою їх суттю, повинен існувати, щонайменш по деяких справах, окремий антогонізм”. Тому покладення дійсного виконання постанов органів самоврядування на урядову

адміністрацію призводить до того, що воно здійснюється особами, зовсім не зацікавленими в їх виконанні.

Перш за все, що займало основну увагу, – це існування проблеми щодо підпорядкування виконавчих органів. Висувалося багато різних думок, кому повинні підпорядковуватися відповідні виконавчі органи. Так, підпорядкування передбачалося:

- по-перше, за горизонталлю, тобто воно належало раді;
- по-друге, - за вертикаллю і закріплювалося за відповідним органом державного управління вищого рівня;
- по-третє, - так зване “подвійне”, тобто раді й органу вищого рівня в межах, визначених нормативно-правовими актами.

На практиці з постійною зміною статусу виконавчих органів спостерігалася і зміна їх підпорядкування. Але з відмовою від радянських принципів побудови місцевих органів влади, запровадженням місцевого самоврядування, а саме з прийняття Конституції України та Закону “Про місцеве самоврядування в Україні” проблема підпорядкування виконавчих органів місцевим радам втратила сенс. Інша сторона питання про співвідношення представницького й виконавчого органів має більш складний характер, зміст якого зводиться до того, як у місцевому самоврядуванні поєднуються принципи представництва та професіоналізму. Від того, наскільки законодавець правильно використовує ці принципи в організації місцевого самоврядування, залежить вирішення багатьох питань, зокрема, порядок створення органів, обсяг їх компетенції, питання контролю тощо.

Насправді дискусія навколо цього питання виникає зі спрощеного розуміння принципу поділу влади, який передбачає, що владні повноваження поділяються між державними органами за трьома головними функціональними напрямками. У такому поділі обов'язково присутня судова влада (функція правосуддя). Якраз вона і створює цей принцип дійовим засобом організації влади в державі, спрямованої на захист прав всього народу й окремих громадян. У системі місцевого самоврядування є тільки представницькі й виконавчі органи, чия діяльність організована за принципом розподілу повноважень, що є одним з елементів механізму реалізації принципу поділу влади.

На завершення слід зазначити, що виконавчі органи мають важливе значення для функціонування відповідної ради. Основним напрямком їх діяльності повинно стати сприяння здійсненню представницьким органом своїх функцій на належному рівні. Взаємозалежна діяльність, заснована на принципі верховенства представницького органу, зробить органи місцевого самоврядування надійним інструментом територіальної громади у вирішенні питань, віднесених законодавством до компетенції самоврядування.

Список літератури:

1. Горбова Н.А. Господарське право України: навч. посібник. Мелітополь: Одринор Т. В., 2019. – 126 с.

2. Єфіменко Л.М. Роль політичних інститутів у формуванні економічної безпеки держави / Л.М. Єфіменко // Наукові праці НДФІ. – 2012. – № 3(60). – С. 94–97.

3. Кравченко В. В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні : навчальний посібник / В. В. Кравченко, М. В. Пітцик. – К.: «Арарат-Центр», 2001. – 176 с.

УДК 351:504.03:330.34

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИМ РАЙОНУВАННЯМ ТЕРИТОРІЙ

Павлій Н.І.

*здобувач навчально-науково-виробничого центру національного університету
цивільного захисту України*

Однією з найважливіших умов вдосконалення державної системи раціонального природокористування і екологічної безпеки є створення відповідного організаційного механізму управління природоохороною діяльністю.

Суб'єктами управління служать органи управління охороною навколишнього природного середовища і контролю за використанням природних ресурсів на загальнодержавному, регіональному і локальному рівнях.

В даний час немає єдиного підходу до класифікаційних ознак територіального виділення таксономічних одиниць або рівнів ієрархії управління охороною діяльністю. Не існує такого поняття, як еколого-економічний район. Немає єдиного підходу до територіального екологічного районування та визначення ознак такої таксономічної одиниці ні в законодавчих актах, ні в практиці управління територіальними процесами в Україні. Необхідність введення класифікаційних ознак виділення еколого-економічних районів обумовлена потребою вирішення низки завдань, серед яких головними можна назвати такі:

- поліпшення якості компонентів навколишнього природного середовища;
- створення економічних умов для комплексного, безперервного використання неподільних природних ресурсів території;
- підвищення надійності й оперативності систем управління природоохороною діяльністю [1; 3].

Цим визначаються основні напрями розробки методичних підходів до екологічного районування та картування.

Під екологічним районування в цілому розуміється процес вивчення, виділення й управління просторово-функціональними утвореннями, що мають назву в різних наукових школах екологічних зон, провінцій, районів.

Серед вчених прийнято вважати, що екологічне районування спирається на узагальнення результатів спеціалізованих досліджень, є заключним етапом регіональних міждисциплінарних робіт та служить цілям управління процесами природокористування й охорони навколишнього середовища. Однак, незважаючи на цілий ряд публікацій, що з'явилися в останні роки, екологічне районування та картування у нас в країні все ще залишається недостатньо вивченим.

Одна з важливих цілей державного регулювання полягає в дослідженні взаємозв'язків між:

- макроекономічною політикою й її екологічним впливом;
- знаходженням та обґрунтуванням загальноекономічних заходів, що дають поряд з економічним ефектом і екологічний вигравш [3; 4].

Таким чином для України в окресленій сфері пріоритетною є структурна перебудова економіки. При розробці економічних програм необхідно передбачати їх потенційний вплив на навколишнє середовище і закладати в такі програми пакет відповідних превентивних і компенсаційних природоохоронних заходів.

Список літератури:

1. Веклич О. Сучасний стан та ефективність економічного механізму екологічного регулювання / О. Веклич // Економіка України. – 2003. – № 10. – С. 62.
2. Вишнякова А. М. Еколого-економічні проблеми раціонального використання територій (на прикладі приморських територій): автореф. дис. ... канд. екон. Наук / А. М. Вишнякова. – Київ, 2004. – С. 7.
3. Oleksenko R., Kolokolchukova I., Syzonenko O. Ukraine in the Context of the World Organic Production of Agricultural Products //Modern Development Paths of Agricultural Production. – Springer, Cham, 2019. – С. 507-514.
4. Синяєва Л.В. Екологічні проблеми України та шляхи їх вирішення / Л.В. Синяєва, Р.І. Олексенко, І.М. Плаксіна // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2007. – № 4. – С. 12–15.
5. Домбровська С. М., Коврегін В. В., Помаза-Пономаренко А. Л., Колєнов О. М. Державне управління у сфері безпеки соціально-еколого-економічних систем : монографія / С. М. Домбровська, В. В. Коврегін, А. Л. Помаза-Пономаренко, О. М. Колєнов. — Х. : НУЦЗУ, 2017. — 244с.

СИСТЕМНІ ПІДХОДИ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Палюх В. В.

ад'юнкт, НУЦЗУ, м. Харків

Сьогодні відбувається подальший розвиток системного підходу до науково-інноваційної політики. З'являються програми стимулювання наукової й інноваційної діяльності, спрямовані, перш за все, на дифузії інновацій, розширюється використання непрямих методів регулювання. Обсяги фінансування виділяються на підтримку малого інноваційного підприємництва як «посередника» між наукою і її комерційними додатками. Значення великих, амбітних наукових програм, навпаки, дещо знижується, а в разі їх реалізації пріоритетним механізмом стає міжнародна співпраця.

Особливості організації системи державного регулювання науки залежать від історичних традицій, часу інституціоналізації державної наукової політики (а тому – міри запозичення досвіду інших країн), а також від рівня тих, що стоять перед наукою конкретної країни завдань. Як правило, немає єдиного органу управління, відповідального за стан всієї науки та інноваційної діяльності. Уряди більшості розвинених у науково-технічному плані країн розглядають наукову й інноваційну діяльність як компоненти єдиного процесу, а тому їх регулювання жорстко не розмежовується. Різні відомства можуть мати у своїй структурі підрозділи, що регулюють питання розвитку науки й інноваційної діяльності.

Органи держави, що підтримують наукові дослідження, інноваційну діяльність і розвиток малого та середнього бізнесу в науково-технічній сфері, активно взаємодіють один з одним при розробці і здійсненні національних програм. Крім того, в процес прийняття рішень все активніше залучаються різні зацікавлені сторони – промислові компанії, представники академічного співтовариства, недержавні некомерційні організації.

Міра централізації управління може бути різною, але завжди є певним чином організоване міжвідомче регулювання (постійне або здійснюване у зв'язку з необхідністю вирішення конкретних завдань). Умовно можна виділити централізований, децентралізований і проміжний (з децентралізацією ряду функцій) типи державного регулювання.

Важливим напрямом розвитку державного регулювання науки за кордоном стає вдосконалення процедур і механізмів оцінювання ефективності реалізації заходів наукової політики. Велике значення надається таким формам оцінювання, як міжнародні зіставлення, пілотні дослідження, експертиза. У механізм оцінювання вбудовується проведення консультацій зі всіма зацікавленими учасниками інноваційної системи з метою досягти консенсусу з питань наукової політики. Оцінювання може проводитися до початку реалізації заходів, у процесі, а також після закінчення тієї або іншої урядової ініціативи.

Завдання державного регулювання наукової сфери як компонента НІС ускладнюються. Підтримка державного сектора науки для розвитку науки як сфери виробництва знань зберігається. Інструменти її досить стандартні – фінансування фундаментальних досліджень, вибір і підтримка пріоритетних напрямів розвитку науки і технологій, забезпечення умов для роботи державних лабораторій і інститутів. Головні зміни у сфері державного регулювання науки полягають у створенні економічних умов для підвищення економічної віддачі від науки. У зв'язку із цим, великого значення набувають такі напрями регулювання, котрі сприяють формуванню зв'язків між учасниками інноваційної системи, підвищенню ефективності підтримки малого інноваційного підприємництва і державних інвестицій у науку в цілому.

Основні зміни відбуваються в таких напрямках.

Переглядаються підходи до вибору пріоритетів, з'являються методи, орієнтовані на формування національної стратегії держави – метод Форсайт й інші форми довгострокового прогнозування. Одночасно відбувається постійний пошук і вдосконалення методів оцінювання діяльності як самих державних структур, відповідальних за реалізацію наукової й інноваційної політики, так і ініціатив, які вони реалізують.

Загальною тенденцією є зміна політики відносно підтримки різноманітних форм взаємодій між секторами науки. Головними формами взаємодій між державним сектором науки, університетами і приватним бізнесом є: спільне виконання НДДКР, зокрема за участю малих фірм; використання можливостей університетів як джерела технологічної допомоги й консультування для малих і середніх компаній. Подібні заходи особливо ефективні всередині кластерів; стимулювання такого виду трансферу знань, як обмін кадрами між науковими організаціями (університетами) і приватними компаніями.

Державне регулювання науки являє собою реалізацію органами державної влади організаційних заходів щодо визначення актуальних наукових тем та перспективних досліджень з метою задоволення економічних, суспільних, гуманітарних та інших потреб держави, створення умов для відтворення наукових знань для здійснення державної політики в різних сферах суспільного життя, формування попиту на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи в реальному секторі економіки.

Список літератури:

1. Кириченко І.І. Особенности формирования государственной научно-технической политики в Украине // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами. Серія “Державне управління”: 36. наук. праць ДонДУУ. - Донецьк: ДонДУУ, 2004. - т.V, вип. 50. - С. 83-92.
2. Луценко Т.О. Механізми економічного становлення наукових досліджень в Україні / Т.О. Луценко / Вісник Національного університету цивільного захисту України. – Серія «Державне управління» X. : 2015. – Вип. № 2.- С.103-109.

3. Ядранська О.В. Державне регулювання структурних перетворень в сфері науки/ О. В. Ядранська // Економіка та держава. – 2006. – № 4. – С. 102-107.

4. Домбровська С. М. Трансформація державного управління освітньої політики України в контексті подальшого реформування та стабілізації / С. М. Домбровська // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2010. – Вип. 1. – С. 293–298.

5. Домбровська С. М. До питання про деякі теоретичні положення реформування державного управління системою вищої освіти України / С. М. Домбровська // Держава та регіони. – 2011. – № 1. – С. 31–34. – (Серія «Державне управління»).

УДК:351

ФОРМУВАННЯ ВИМОГ ДО КОМПЕТЕНЦІЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Пантрягина А. Г.

*магістрант кафедри теорії та практики управління факультету соціології
і права НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», місто Київ*

Основною метою державної служби є здійснення та забезпечення виконання державних програм, ідей та підтримка функціонування всіх владних органів. На стан кадрового складу державної служби, його професійно-кваліфікаційний розвиток, соціалізацію, впливають наступні фактори: недостатньо кваліфікована робота з персоналом, низька мотивація, перехід державних службовців в комерційні та інші структури через низький рівень оплати праці, недостатні соціальні гарантії. Державні органи влади втратили можливість запрошення на керівні посади молодих, здібних фахівців з периферії країни, так як вони не мають можливості на таку заробітну плату винаймати житло чи сплачувати іпотечний кредит.

Організація державної служби здійснюється на загально-правових принципах, а саме: верховенство права, законність, публічність, професійність, відкритість, політична нейтральність, лояльність, стабільність, добросовісність. Уважне вивчення іноземного законодавства дозволяє до перелічених принципових засад функціонування державної служби додати демократизм, системність, комплексність, функціональність, соціально-правову захищеність державних службовців.

До кандидатів, які обираються на посаду державних службовців висувається ряд вимог. Відтак, особи, які вступили на цю посаду набувають особливого правового статусу, який передбачає набуття нових прав та обов'язків. Особа, вступаючи на державну службу чи службу в органах місцевого самоврядування присягає на вірність та зобов'язується чесно виконувати свої посадові обов'язки.

При вдосконаленні системи державного управління слід враховувати потенціал державної служби, його кількісні та якісні параметри, основні тенденції розвитку, здатності і можливості.

Все що відбувається в нашій державі, відбувається певним чином через те, що держава не здійснює повною мірою необхідних для становлення ринкових відносин регулюючих функцій, нерідко бере на себе зобов'язання, які не в змозі повністю виконати. Подальший розвиток державної служби зіткнувся з серйозними проблемами кадрового забезпечення. В умовах демократизації суспільства, розширення підприємницької діяльності та ін. Сучасний державний службовець повинен володіти особливими навичками, повинен бути наділений особливими якостями, такими як коректність, об'єктивність та увага до оточуючих.

Державні службовці зобов'язані дотримуватися адміністративних принципів, які встановлені законодавством. Державні службовці не є звичайними працівниками держави - вони підпорядковуються правовим принципам і обов'язковим правилам, які впливають з їх особливого становища в ієрархічній структурі держави. Дане положення формує професію, яка стосується фундаментальних прав їх громадян. Правила про державну службу не регулюють лише робочі взаємини між роботодавцем і його працівниками, як це відбувається в рамках трудового права.

Поняття державної посади як структурної одиниці державного органу показує, що її статус має двоїстий характер. Службова частина характеризує коло посадових обов'язків і повноважень, відповідних даної посади, особиста частина регламентує посадовий оклад і права працівника. Класифікація посад державних службовців - розподіл посад за групами з встановленням вимог до них і за спеціалізаціями, що дозволяє показати різноманітність і в той же час єдність державних посад, яка дає можливість ранжувати державних службовців залежно від рівня посади, обсягу владних повноважень, кваліфікації, досвіду і т.д., диференційовано підходити до оцінки діяльності державних службовців, які займають ті чи інші посади.

Законодавство для державних службовців є не тільки важливим інструментом виконання їх обов'язків і реалізації принципів публічного права, але також встановлює чіткі процедури здійснення керівництва їх роботою і робить їх дії і рішення передбачуваними. Також необхідно додаткове процесуальне і матеріальне законодавство з метою забезпечення достатнього внутрішнього і зовнішнього контролю за державною адміністрацією та державною службою, зокрема щодо державних фінансів, контролю якості, процесуального нагляду, і, головним чином, з метою забезпечення незалежної, належним чином функціонуючої судової системи, здатної ефективно виправляти адміністративні дії і рішення за допомогою процедури оскарження.

Дана вимога має бути встановлена не тільки в інтересах правової визначеності та надійності державної адміністрації, але також з метою забезпечення належного правового захисту прав і законних очікувань громадян. Дані принципи дозволять більш ефективно інтегруватися до

Європейського адміністративного простору. І, тому, першорядне значення матиме те, в якій мірі весь адміністративний контекст, включаючи державну службу, у відповідній країні буде відповідати загальноприйнятим стандартам, які сформульовані на основі принципів адміністративного права і оцінюються також відповідно до них.

УДК 35:316.7

ВИЩА ОСВІТА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: НООСФЕРНИЙ АСПЕКТ

Перепелиця В. І.

*студент другого курсу магістерської підготовки спеціальності
Адміністративний менеджмент Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Дегтяр О.А.

*доктор наук з держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту і
публічного адміністрування Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків*

Сучасний період розвитку людства відзначається появою теорій глобалізму, нової цивілізації, інформаціоналізму, сталого розвитку, які цілком обґрунтовано можна назвати похідними від ноосферної теорії В. Вернадського.[3] Адже ноосферна теорія носить глобальний, планетарний характер і базується на революційному розвитку людського розуму, що у сукупності сприяє гармонійній і збалансованій взаємодії людства із середовищем його існування у самому широкому його значенні. Йдеться про ресурси біосфери, геосфери, техносфери, галактичного простору тощо, які зумовлюють високий рівень людської відповідальності і культури. Однорідні Вернадського визначали ноосферу як єдність природи і культури з рівнозначною силою впливу. Згідно цього, сталий розвиток в умовах глобальних викликів обумовлений ноосферою освітою людей на усіх етапах їх розвитку, а особливо, на етапі вищої освіти.

На часі формується цивілізація антропогенного типу або постіндустріальне (інформаційне) суспільство, в якому основою любого виробництва стає інформаційна база, що потребує постійного підвищення рівня культури і освіти, кваліфікації і здібностей людей. Науково-технічний прогрес зумовлює зміни в соціальній структурі суспільства, змінює характер і зміст праці, формує новий прошарок працівників з високою інтелектуальною кваліфікацією. При цьому значно скорочується життєвий цикл багатьох професій, тому впродовж людського життя виникає необхідність кілька разів змінювати кваліфікацію, займатися самоосвітою та саморозвитком, відслідковувати тенденції розвитку життєдіяльності людства, підвищувати рівень культури і змінювати поведінку. До цих глобалізаційних

аспектів життєдіяльності людини слід додати здатність мислити глобальними і стратегічними категоріями сталого розвитку. Очевидною також стає необхідність формування нових людських якостей, таких як відповідальність за себе і навколишній світ, а також здібність передбачати результати своїх дій.

Відповідно до цього, “основною функцією освіти має стати передача в практику знань, методологій, методів, вироблених наукою та галузями практичної діяльності, і їх інкультурація (соціалізація)” [2]. Вища освіта, як самий дієвий соціальний механізм функціонування суспільної системи, має змінити свій зміст і форму, щоб задовольнити потреби нинішніх і майбутніх поколінь людства, які мають за ціль виживання в умовах збереження і покращення середовища свого існування.

Вища ноосферна освіта має бути побудована на засадах теорії інформаціоналізму з її технологіями інформації та знання, а також на засадах ноосферної теорії стосовно формування у процесі навчання людини-особистості, а саме: гармонічної з природою та суспільством, духовної, творчої, здібної збільшувати запас міцності життя людства. При цьому особливого значення набуває соціальне партнерство вищого навчального закладу із органами державної влади, місцевого самоврядування, бізнесом та неурядовими організаціями у плануванні та реалізації освіти, що сприяє появі нетрадиційних форм навчального процесу, оперативному реагуванню на їх актуальні проблеми з урахуванням інтересів кожного, впровадженню нових наукових здобутків у повсякденну практику.

Таким чином, вища школа в умовах глобальних викликів стає відповідальною, у першу чергу, за ноосферний розвиток людини-громадянина. Адже, як стверджував відомий італійський дослідник глобальних проблем і концепції сталого розвитку людства Ауреліо Печчеї, – “головне – це людська особистість, вона важливіша за будь-які справи чи ідеї, адже всі вони без людей нічого не вартують” [4, с. 310]. Відповідно до цього, актуалізується проблема ноосферної підготовки і перепідготовки викладацького складу, а також керівництва вищих навчальних закладів із тим, щоб розпочати кропітку і досить термінову справу впровадження ноосферної освіти і освіти для сталого розвитку. Тільки у сукупності такі дії можуть забезпечити революційний прорив у розвитку людської особистості і надійне соціальне партнерство освітньої галузі із державними, недержавними та бізнесовими організаціями шляхом “наукової ДУДКи і праці організованого людства” [1].

Список літератури:

1. Вернадский В. И. Автотрофность человечества // Владимир Вернадский. Жизнеописание. Избранные труды. Воспоминания современников. Суждения потомков / В. И. Вернадский. – М. : Современник, 1993. – С. 462 – 520

2. Маслова Н.В. Ноосферное образование – фундаментальная социальная технология / Н.В. Маслова. – Электронный ресурс. – Режим доступа: http://noosferiana.narod.ru/olderfiles/1/7_Noosf_Obrazov_Kluch.pdf

3. Олексенко Р. И. Философия образования как неотъемлемый фактор экономического развития общества / Р. И. Олексенко // «Социосфера»: науч.–метод. и теор. журнал. – 2013. – №3. – С.19- 26.

4. Печчеи А. Человеческие качества / А. Печчеи. – М. : Прогресс, 1985. – 312 с.

УДК 354.1

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ПОБУДОВИ СТЕЙКХОЛДЕРОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ ТРАНСПОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Платонов О. І.

*к.е.н., докторант кафедри публічного управління ПрАТ «ВНЗ
«Міжрегіональна академія управління персоналом»*

Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, схваленою розпорядженням КМУ від 30 травня 2018 р. за №430-р. [3] визначено, що задля максимального використання транспортно-дорожнього комплексу України й отримання очікуваного синергетичного ефекту від поєднання на партнерсько-конкурентних засадах потенціалу та можливостей усіх видів транспорту необхідно скоординувати державну політику на створення стейкхолдерорієнтованої системи транспортного обслуговування, а також вжити заходів щодо забезпечення ефективної організації її роботи.

Аналіз вживання українського поняття «політика» свідчить про неоднозначність його розуміння через відповідність двом дещо відмінним поняттям *politics* і *policy* в інших мовах (зокрема, *англ.*) та проблему кваліфікованого перекладу. Типовими прикладами визначень цих двох понять можна вважати [6, с. 11]:

- політика (*politics*) – це сфера взаємовідносин різних соціальних груп та індивідів з приводу використання інститутів публічної влади для реалізації своїх суспільно значущих інтересів і потреб;

- політика (*policy*) – це план, курс дій, або напрям дій, прийнятий і дотримуваний владою, керівником, політичною партією та ін. Саме в такому контексті розуміється термін «державна політика» [2, с.17].

З точки зору її предметно-проблемних особливостей, державна політика – це відносно цілеспрямована, стабільна й організована діяльність/бездіяльність державних інститутів, здійснювана ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства [2, с.23].

Різноманітність концептуальної спрямованості державної політики визначається її взаємозалежністю із соціально-економічними, політичними та іншими умовами розвитку тієї чи іншої сфери діяльності [7]. Зокрема, у транспортній сфері нині на особливу увагу потребують умови розвитку мультимодальних перевезень, оскільки, Україна маючи відмінне географічне положення для побудови логістичного хабу для східної Європи (коефіцієнт транзитності за оцінками Британського інституту з проблем транспорту 3,75 при максимумі 5), а також можливість транзиту вантажів 5-ти міжнародними транспортними коридорами (довжиною маршрутів близько 6,5 тис. км, в т.ч. 3,5 тис – це залізничними колями), лишається на узбіччі світових торгових шляхів з причин:

— по-перше, низького рівня транспортно-логістичних технологій та мульти-модальних перевезень, що знижує конкурентоспроможність національної транспортної системи на світовому транспортному ринку. Зокрема, за індексом логістичної ефективності Україна знаходиться на 66-му місці у світі та за якістю дорожньої інфраструктури Україна займає 134 місце з 138 країн світу [5];

— по-друге, низького рівня інтероперабельності, зношеності транспортної інфраструктури та рухомого складу, дефіциту пропускної спроможності основних транспортних магістралей, нерозвиненості мультимодальних терміна-лів усередині країни та на сухопутних кордонах, різниці у ширині з європейською залізничною системою [1];

— по-третє, відсутності синхронізації регуляторних норми до законодавства ЄС та з країн-учасниць ТРАСЕКА, високого рівня порткових зборів, забюрократизованості та зарегульованості митних процедур, відсутності гнучкої тарифної політики для перевізників тощо [4, с.147].

Вихід з такої ситуації можливий лише за умови формування чіткої позиції уряду щодо розвитку мультимодальних перевезень, визначення стратегічних пріоритетів для транспортної галузі, а також розробки державної політики зі створення стейкхолдерорієнтованої системи транспортного обслуговування.

Фундаментальною основою створення стейкхолдерорієнтованої системи транспортного обслуговування має стати принцип збалансованості впливу/інтересів стейкхолдерів у розбудові транспортної системи країни, взаємовідносини між якими чітко характеризує Карта пріоритетних груп стейкхолдерів (зацікавлених осіб)(рис.1):

Здобутки та наслідки зі створення стейкхолдерорієнтованої системи транспортного обслуговування є необхідною умовою активного відстоювання та презентаційних успіхів реалізації Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, тобто намагання за допомогою спеціальних заходів (вдосконалення правового механізму, забезпечення пріоритетного розвитку інфраструктури міжнародних транспортних коридорів, їх функціонування на основі сучасних логістичних технологій, наскрізного та рифу, інформаційної підтримки, знищення адміністративних бар'єрів тощо [4, 150]) її закріпити і зберегти.

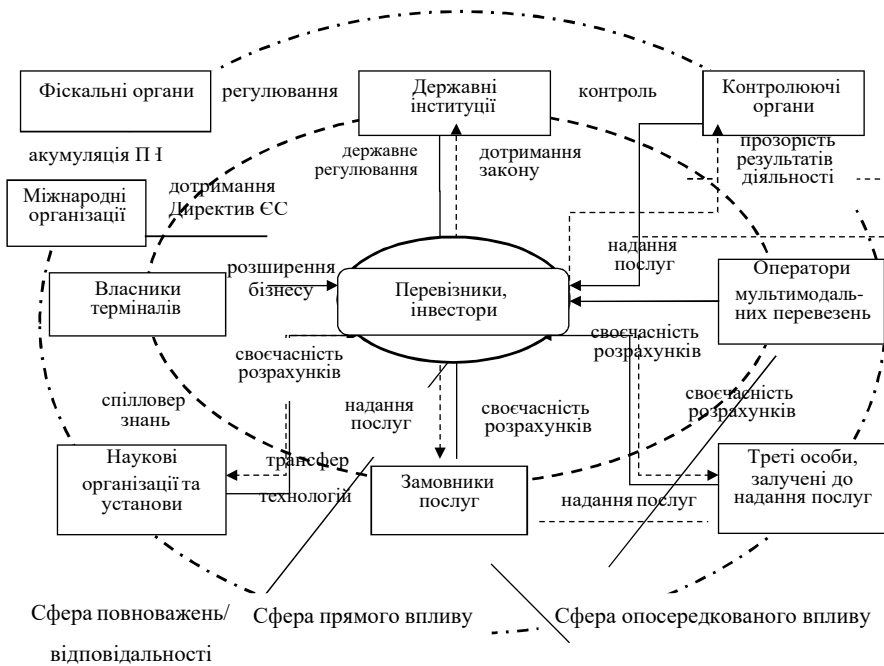

Рис. 1. Карта пріоритетних груп стейкхолдерів, зацікавлених у розвитку мультимодальних перевезень вантажів

Джерело: авторське бачення

Отже, потреба у розробці державної політики зі створення стейкхолдерорієнтованої системи транспортного обслуговування та посиленні дієвості інструментарію механізмів державного управління транспортною галуззю країни є очевидною.

Список літератури:

1. Вернигора Р.В., Огороков А.М., Цупров П.С., Павленко О.І. Мультимодальні перевезення як базовий сегмент транзитного потенціалу України. URL: <https://doi.org/10.15802/tstt2017/123148>

2. Гонюкова Л.В., Козаков В.М., Ребало В.А. Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики : монографія. К.: НАДУ. 2018. 400 с.

3. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року. Розпорядження КМУ від 30 травня 2018 р. за №430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/430-2018-p>

4. Платонов О.І. Середовище реалізації механізмів державного регулювання мультимодальних перевезень. Держави та регіони. 2018. №4(64). С.145-150.

5. Платформа економічного патріотизму: невідкладні заходи. URL: <https://uspp.ua/«platformu-ekonomichnogo-patriotizmu».html>

6. Ребкало В.А., Тертичка В.В. Державна політика: аналіз та впровадження в Україні : конспект лекцій. К.: Вид-во УАДУ. 2002. 80 с.

7. Олексенко Р. І., Кондрашов О. М., Шишкін В. О., Ортіна, Г. В., Застрожніков А. Г. (2010) Економіка підприємства / Економіка підприємства: навчальний посібник. Люкс, Мелітополь. ISBN 978-966-8428-49-4

УДК 342.553

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СЬОГОДЕННЯ

Прокопенко Д.

*студентка 2 курсу спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра
Моторного*

Державна політика України у сфері децентралізації передбачає проведення радикальних змін, які мають спиратись на децентралізацію влади. Таким чином, делегуючи суттєву частину своїх повноважень органам місцевого самоврядування виконуються положення Європейської хартії місцевого самоврядування та використовуються кращі європейські практики щодо ефективності управління. [1, с. 24]

Відповідно необхідність подібних змін потребує серйозного нормативно-правового забезпечення, створення ефективної дорожньої карти та чітких алгоритмів дій. Так з 2014 року було сформовано та прийнято цілу низку нормативно-правових актів, найвжливішими серед яких є:

- Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України.

- Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

- Закон «Про співробітництво територіальних громад».

- Закон «Про засади державної регіональної політики».

- Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства

- Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг. [1, с. 25]

Нормативно-правове визначення можливості самостійного розширення території громад шляхом об'єднання, ще не є запорукою використання такого права територіальними громадами, та потребує додаткових методів впливу, мотивацій. Процес об'єднання територіальних громад в різних регіонах України відбувається нерівномірно. З огляду на польський та

латвійський досвід у децентралізації влади, стає зрозумілим, що в нашій державі вже прийняті та чинні на сьогоднішній день всі необхідні закони, які в тому чи іншому ступені регулюють суспільні відносини пов'язані з місцевим самоврядуванням. Проблема в тому, що ці закони не функціонують належним чином, оскільки підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють порядок застосування та реалізації законів або взагалі відсутні, або не дають змогу вирішувати всі питання в застосуванні конкретних правових норм. [2, с. 42]

Основними позитивними аспектами децентралізації є наступне:

1. Фінансування стане прямим: від держави – безпосередньо громаді;
2. Об'єднаним громадам передаються функції державно архітектурно-будівельної інспекції;
3. Відповідно до Законопроекту № 4335 від 31.03.2016 р. планується надання громаді права розпоряджатися землями;
4. При встановленні орендної плати за землю громада може переглянути ставку і перевести її у відповідність до загальнодержавного рівня з вигодою для бюджету;
5. Допомога міжнародних донорських проектів.

Але, незважаючи на плюси децентралізації, зараз існує багато ще проблемних питань, а саме:

1. На перших етапах снують ризики управління та компетентності в адмініструванні процесів соціально-економічного управління в громадах, також нестача менеджерів;
2. Формування нових соціокультурних ідентичностей об'єднаних громад, включення їх в регіональну, загальноукраїнську ідентичність, нівелювання ізоляціонізму;
3. Нечіткий розподіл повноважень: потенційним ризиком може бути питання прийняття рішень в рамках повноважень об'єднаних громад, ступінь їх легальності та легітимності;
4. На рівні регіонів не до кінця зрозумілою залишається синхронізація реформ в сфері децентралізації, самоврядування і регіонального розвитку з іншими реформами (наприклад, медичного обслуговування, освіти, земельної реформи);
5. Неефективна або відсутня система належного нагляду і контролю над органами місцевого самоврядування можуть негативно вплинути на реформу децентралізації та формувати ризики виникнення корупції;
6. Постійна зміна правил у процесі втілення реформи.

Все це призводить до виникнення почуття недовіри громадян, формування загального негативного сприйняття децентралізаційних змін і, як наслідок, небажання сприяти втіленню їх у життя.

Висновки. Вдале проведення реформи децентралізації влади не може бути забезпечене виключно прийняттям відповідного законодавства, і потребує здійснення відповідної державної політики, залучення та застосування достатньої кількості фінансових ресурсів, та доведення до

мешканців кожної громади всіх переваг спроможного місцевого самоврядування.

Список літератури:

1. Красівський Д. Нормативно-правове забезпечення першого етапу децентралізації влади в Україні /Красівський Д.//Науково-практичне забезпечення децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах : матеріали наук.-практ. конф., Київ, 18 квіт. 2018 р. / за заг. ред. Р.В. Войтович, П.В. Ворони. – К: ІПК ДСЗУ, 2018. – 360 с.

2. Стороженко Л. Децентралізація влади в Україні: ключові завдання реформи/ Стороженко Л.// Науково-практичне забезпечення децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах: матеріали наук.-практ. конф., Київ, 18 квіт. 2018 р. / за заг. ред. Р.В. Войтович, П.В. Ворони. – К: ІПК ДСЗУ, 2018. – 360 с.

3. Пріб К. А. Природа та механізми опору змінам в організації / К. А. Пріб // Ринок праці та зайнятість населення. – 2014. – № 3. – С. 34-39. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2014_3_10.

4. Нестеренко О.М. Формування культури діалогу в умовах існування мультикультурного суспільства/ Нестеренко О.М. // Сучасні наукові дослідження на шляху до євроінтеграції: матеріали міжнародного науково-практичного форуму (21-22 червня 2019р.) таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного; за загальною редакцією д.т.н. професора надикто в.т. – мелітополь: фоп однорог т.в. 2019. – частина 2. – 420 с. – С. 373-375;

5. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.

6. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с.

7. Рибальченко Н.П. Проблеми державного регулювання в реформуванні туристичної галузі в Україні / Н.П. Рибальченко // Scientific Journal Virtus. – 2018.#25, June. – С. 208-212. - Режим доступу: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/2302/1/Journal25-208-211.pdf>

ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ

Решетов І. І.

студент 3-го курсу магістерської підготовки заочної форми навчання спеціальності Адміністративне управління ОТГ Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Дегтяр О. А.

доктор наук з держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

З переосмисленням природи ролі і місця різноманітних державних інституцій в постіндустріальних та інформаційних суспільствах, на перший план демократичного розвитку країни, виступає нова парадигма інноваційного механізму публічного управління.

Розуміння інноваційної суті роботи системи державного управління передусім визначається в поєднанні категоріального змісту основних понять, що характеризують дане явище, таких як «публічне управління» та «інновація».

В цілому, управлінський механізм держави можна розглядати як сукупність різноманітних організаційних та економічних важелів і стимулів, що забезпечують узгоджену та взаємозалежну взаємодію функціонування всіх елементів системи для досягнення розроблених цілей. Безперечно, він включає в себе не тільки організаційно-економічні, а й соціально-правові методи управління, психологічні та етичні, які звернені насамперед до людини і впливають на її діяльність. Він являє собою систему, до якої, окрім інструментів впливу на об'єкт управління, належать також методи, важелі, політика, відповідне правове, нормативне та інформаційне забезпечення тощо [1, с. 7].

Державне регулювання регіонального розвитку – головний інструмент реалізації регіональної політики. Держава в особі органів влади та її суб'єктів, використовуючи свої конституційні повноваження, діючи в межах законодавчих норм і приймаючи закони, зобов'язана визначати ступінь територіальної децентралізації в усіх сферах життєдіяльності суспільства і вводити механізми її реалізації в інтересах цілісності держави і самостійного розвитку регіонів. У цьому відображений головний сенс державного регулювання регіонального розвитку. Держава покликана не управляти регіонами, а здійснювати регулюючий вплив, тобто визначати загальні умови їх самостійної діяльності, загальнонаціональні інтереси і пріоритети розвитку територій. Основний зміст такого регулювання спрямований на впорядкування територіальної організації відносин з приводу власності, природних ресурсів і фінансів, причому регулювання відносин щодо кожного з них відрізняється як процедурно, так і сутнісно [2, с. 21].

Сучасні механізми управління регіональним розвитком можна об'єднати у дві групи: безпосередні або адміністративно-розпорядчі та опосередковані, до яких відносяться економічні, техніко-технологічні, соціальні тощо.

До основних таких механізмів відносяться: загальні (законодавчо-нормативний, бюджетного регулювання, організаційно-кадрового забезпечення, прогнозування і програмування регіонального розвитку); спеціальні чи цільові (стимулювання розвитку різних форм територіальної організації продуктивних сил – створення спеціальних економічних зон, кластерів, технопарків тощо). До механізмів управління регіональним розвитком як визначальних складових державної регіональної політики України, відносяться: механізм бюджетного регулювання; інвестиційне регулювання; програмне забезпечення регіонального розвитку; механізм реформування і регулювання відносин господарювання на регіональному рівні [3, с. 134].

Здійснення процесу регіонального управління спрямоване на забезпечення регіонального розвитку – режим функціонування регіональної системи, який фокусується на позитивній динаміці параметрів рівня та якості життя населення, забезпеченні сталим, збалансованим і комплексним відтворенням соціального, господарського, ресурсного і екологічного потенціалів території.

При цьому, соціально-економічний розвиток регіону, на нашу думку, слід розуміти як процес об'єктивної кількісної або якісної зміни (трансформації) соціальної та/або економічної сфери регіону. Значний перелік сфер системи управління регіональним розвитком робить процес багатоглядовим і багатокритеріальним. Цілями соціально-економічного розвитку регіону є зростання добробуту, ефективність системи якісних адміністративних послуг, поліпшення освіти і медицини, покращення навколишнього середовища, рівність можливостей, розширення особистої свободи, збагачення культурного життя тощо.

Державне управління регіональним розвитком передбачає використання форм і методів узгодження інтересів між центром і регіонами, посилення взаємозв'язку між використанням міжрегіональних та внутрішньо-регіональних матеріальних ресурсів і фінансових потоків, способів удосконалення механізму державної підтримки соціально-економічного розвитку регіонів, особливо депресивних. Відповідно, державні механізми управління регіональним розвитком – це правові, організаційні та економічні засоби, за допомогою яких здійснюється державний вплив на соціально-економічний розвиток регіонів [4, с. 74].

Стосовно до системи публічного управління процес інновації означає насамперед введення нового в зміст, методи та форми роботи насамперед всіх владних інституцій. [5,6]

Інновації в системі публічного управління необхідно розглядати як самостійний клас інноваційних явищ та процесів з власною специфікою та сферою функціонування. Разом з тим для управлінських інновацій характерні

і риси інновацій усіх інших типів (формування нових послуг, ринку управлінських послуг, впровадження нових управлінських технологій, реалізація нових маркетингових підходів у діяльності органів державного управління тощо). [7,8]

Використання інноваційних підходів в управлінні регіональним розвитком на основі застосування різних елементів і типів управління, поєднання традиційних та інноваційних підходів та методів управління, максимального врахування поточного стану, потенціалу та інтересів розвитку конкретних регіонів, може дозволити сформувати обґрунтовану і дієву систему державного регулювання регіональним розвитком, що здатна подолати існуючі проблеми та перешкоди в управлінні регіональним розвитком та вирішити наявні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів.

Список літератури:

1. Баштанник В. Структурні характеристики та тенденції організаційного розвитку національних систем публічного управління в умовах сучасних євроінтеграційних процесів / В. Баштанник // Вісн. НАДУ. – 2009. – №1. – С. 7-12.

2. Вимірювання якості життя в Україні, Аналітична доповідь, Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. та ін. – К.: 2013 – 50с.

3. Лесечко М. Системний підхід до оцінки ефективності управління державним сектором в Україні / М. Лесечко, Р. Рудніцька // Ефективність держ. упр. : зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. – Вип. 24. – С. 133–139.

4. Лопушинський І. Особливості політичної соціалізації в управлінських процесах демократичної трансформації суспільства / І. Лопушинський, В. Солових // Публічне управління: теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Харків, 2013. - №3(15). – С.73-80.

5. Олексенко Р. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України / Р. І. Олексенко, Г. В. Ортіна // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. – Випуск 5 (17). – С. 33-39.

6. Олексенко Р. Формування інноваційної політики реального сектору економіки як особливого напрямку розвитку України / Р. І. Олексенко, Г. В. Ортіна // Економіка та суспільство. – № 18. – С. 173-180.

7. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с. ISBN 978-617-7566-92-1

8. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ТУРИСТИЧНУ ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ

Рибальченко Н.П.

*Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра
Моторного м. Мелітополь*

Більше десяти років провідні європейські країни заробляють мільярди євро на туристичному бізнесі, згідно із даними Світової ради з подорожей та туризму (WTTC) з кожним роком вона лише зростає та продукує появу нових робочих місць для громадян. WTTC повідомляє, що кожна десята вакансія в світі пов'язана з туризмом, а загалом у галузі – близько 313 мільйонів робочих місць. [5]

Якщо порівняти середні показники по світу, то Україна отримує від туризму в десять разів менше вигоди. Відповідно, з одного боку можна говорити про те, що Україна є відсталою у туристичному плані, а з іншого - що Україна має потужний потенціал у розвитку туристичної сфери. Наразі частка туризму в Україні складає 1,5% ВВП, в той час коли світ демонструє показник у 10%.

Україна має чим зацікавити іноземних та внутрішніх туристів, при цьому маючи одразу декілька «туристичних комплексів». Сьогодні в Україні турист може обрати активний відпочинок у Карпатах, посмакувати львівською кавою, прогулятися Чернівцями або багатим на пам'ятки Києвом, побачити запорізьких козаків на Січі, прогулятися узбережжям Чорного та Азовського морів або ж взяти участь у «степовому сафарі» в Асканії-Нова. Але головною проблемою розвитку туризму є відсутність належної інфраструктури, яка б могла відкрити доступ до маловідомих туристичних об'єктів країни. [1]

В умовах інтеграційних процесів, пошуку моделі розвитку економіки уряд України став на шлях децентралізації. Одним із кроків її проведення стає передача владних повноважень, фінансових ресурсів і відповідальності на місця. Для цього прийнято низку рішень, які зумовили початок добровільного об'єднання окремих населених пунктів згідно з географічними й економічними особливостями. Саме добровільний процес дає змогу оцінити реальні перспективи для громад. [2 с.93-98]

Галузь має низку проблем, які часто важко розв'язати, розпоряджаючись ресурсами з центру, тому утворення громад дасть змогу сконцентрувати їхню увагу на розв'язанні конкретних проблем. [6]

Основними проблемами в громадах є відсутність інфраструктурного облаштування та інформаційного забезпечення найбільш привабливих для відвідування туристами об'єктів культурної спадщини й природно-заповідного фонду; низький розвиток сільського зеленого туризму (мала кількість агросадиб); недостатнє забезпечення поширення інформації про туристично-рекреаційні можливості, відсутність достатньої кількості засобів розміщення (відсутність зручних кемпінгів), мала конкурентоспроможність

об'єктів ресторанного господарства й сфери розваг, неякісне функціонування мережі Інтернет у сільській місцевості. [4]

В рамках реформи децентралізації, що є однією з ключових реформ на шляху України до Європейського Союзу, в громадах активно проводиться робота з удосконалення інфраструктури. Це дозволяє туристам відчувати себе набагато вільнішими й відвідувати більше цікавих місць. Для України це грає важливу роль, адже вона має колосальний потенціал для зростання й розвитку туристичної сфери. Наслідком такого розвитку стають економічні та культурні вигоди, які позитивно впливають на суспільство. Саме тому сьогодні децентралізація і туризм йдуть пліч-о-пліч й разом несуть позитивні зміни в українські регіони. [1]

Для залучення коштів іноземних і вітчизняних інвесторів, подальшого розвитку матеріально-технічної бази галузі, задоволення потреб галузі у висококваліфікованих кадрах, нарощування обсягів наданих туристичних послуг, ефективної рекламно-інформаційної діяльності громадам слід розробити Стратегію розвитку громади на середньострокову перспективу. Серед першочергових заходів у ній можна запропонувати:

- покращення функціонування наявних об'єктів туризму;
- залучення коштів меценатів, грантових програм й іноземних фондів для реставрації історико-культурних та архітектурних об'єктів;
- проведення реконструкції автошляхів, особливо місцевого значення, згідно з міжнародними стандартами;
- розширення мережі мотелів, кемпінгів й агросадіб у віддалених сільських населених пунктах та лісовій зоні;
- покращення сервісу закладів ресторанного господарства, проведення їх ребрендингу;
- створення належних місць зупинок для туристів (у т. ч. для осіб з обмеженими можливостями), облаштування рекреаційних зон, об'єктів культурної спадщини й природно-заповідного фонду;
- проведення щороку прес-турів для представників засобів масової інформації, теле-, радіокомпаній та Інтернет-ресурсів, туристичних компаній;
- створення туристичних інформаційних центрів на територіях об'єктів природно-заповідного фонду, формування музейної установи як осередку туристичної інформації про історико-культурні об'єкти громад;
- облаштування мережі екологічних, туристичних маршрутів у межах об'єктів ПЗФ, за допомогою їх візуалізації та маркування.

Сьогодні проведення децентралізації влади дасть змогу в короткий термін визначити найкращий варіант об'єднання населених пунктів, який допоможе територіальним громадам уже сьогодні отримати значну фінансову підтримку держави, у перспективі – залучити нові іноземні інвестиції. Це створює передумови для розвитку нових перспективних галузей економіки громади, зосередивши свою увагу на туристичну галузь. Це дасть змогу розширити мережу туристичних об'єктів, провести модернізацію туристичної інфраструктури в межах ОТГ, що уможливить покращення

сервісу та умов перебування туристів у громадах, а отже, збільшення їх кількості.

Усі проведені заходи сприятимуть покращенню стану соціально-економічного комплексу громад та розвитку елементів туристичної інфраструктури.

Список літератури:

1. Електроний ресурс https://dniprograd.org/2019/08/01/chomu-detsentralizatsiya-tse-vazhliivy-etap-u-rozvitku-turizmu-v-ukraini_80226
2. Електронний ресурс <http://www.esnuir.eunu.edu.ua/bitstream/123456789/14631/6/3%20позд%20-22-27.pdf>
3. Гостева Н.П. Адміністративний механізм державного регулювання туристичної галузі України / Н.П. Гостева // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – № 12. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/gostjeva3.htm
4. Олексенко Р.И. Экономический механизм государственного регулирования туристической отрасли Украины / Р.И. Олексенко, Н.П. Гостева // Современный научный вестник. – 2013. – № 13. – С. 5-15
5. Олексенко Р. І. Формування збутової стратегії туристичними підприємствами у ринкових умовах /Р.І. Олексенко// Реструктуризація соціально-економічного потенціалу України в умовах розвитку ринкових відносин: зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару молодих вчених та студентів.- 2009. – С. 123-126.
6. Електроний ресурс Рибальченко Н.П. Проблеми державного регулювання в реформуванні туристичної галузі в Україні / Н.П. Рибальченко // Scientific Journal Virtus. – 2018.#25, June. – С. 208-212. - Режим доступу: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/2302/1/Journal25-208-211.pdf>

УДК:351

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО КОНТРОЛЮ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Родченко Лариса Михайлівна

доктор наук з державного управління, професор кафедри менеджменту Університету державної фіскальної служби України

Особливості реалізації публічного контролю у діяльності органів місцевого самоврядування безпосередньо пов'язані із тим, що “здійснення органами місцевого самоврядування публічних функцій включає реалізацію населенням права на самостійне визначення структури органів місцевого самоврядування, що передбачає організацію та проходження муніципальної служби відповідно до загальних принципів організації муніципальної служби та основами правового становища муніципальних службовців” [1, с. 34].

Відповідно до цього, органи місцевого самоврядування як один із суб'єктів реалізації публічної влади мають чітко враховувати інтереси громадськості, оскільки вони можуть передавати їм окремі повноваження держави, зокрема співпраці у вирішенні складних державних проблем. Завдяки цьому, органи місцевого самоврядування відрізняються від діяльності органів державної влади не лише максимальним наближенням до інтересів громади окремої території, але й більшим рівнем участі громадськості у здійсненні такої влади та реалізації публічного нагляду за нею. Такий підхід, чітко прописується у більшості сучасних конституцій західноєвропейських держав, оскільки реально відображає суперечність співвідношення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в межах громадянського суспільства.

В основі діяльності органів місцевого самоврядування лежать інтереси громадськості, ініціатива громадськості, організаційна самодіяльність, воля громадян. Відповідно до цього, публічний контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування має також свою специфіку. Це, на нашу дУДКУ, обумовлено тим, що діяльність органів місцевого самоврядування носить суб'єктивну форму репрезентації інтересів громадськості, а з іншого боку характеризується максимальним наближенням до громадськості оскільки остання володіє розширеним потенціалом та можливостями по реалізації публічного контролю. Це, свідчить про те, що, в межах громадянського суспільства не може існувати жодних регламентаційних норм, які б суперечили реалізації інтересів громадськості, однак в імперативний спосіб спонукати громадськість здійснювати контроль за діяльністю влади також не можливо. Це, зокрема, пов'язується із тим, що в межах громадянського суспільства не може бути ніяких обов'язкових норм життєдіяльності громадськості, оскільки, приналежність громадянина до певного громадянського об'єднання, до благодійної громади, до клубу за інтересами, як і вихід із них залежать від доброї волі, від самої людини та її інтересів.

В межах аналізу даного аспекту, слід звернути увагу, на проблему децентралізації у реалізації публічного контролю. Дана проблема обумовлена тим, що децентралізація сама по собі є важливим атрибутом громадянського суспільства, відповідно до якого населення наділяється повноваженнями самостійно створювати муніципальні об'єднання, які за специфікою реалізації своїх повноважень є абсолютно відмежованими від діяльності органів державної влади. Однак функціонування громадянського суспільства абсолютною мірою не виключає єдність, узгодженість та взаємодію органів державної влади та органів місцевого самоврядування у питанні реалізації та захисту інтересів громадськості притаманних суспільству цілому. Завдяки цьому фактично відбувається "формально-юридичне та фактичне уплетення діяльності органів місцевого самоврядування в систему публічно-владних відносин, яка представляється централізованою діяльністю органів державної влади" [2, с. 64]. Запропонований вченими підхід характеризує процес трансформації діяльності органів місцевого самоврядування із державно-

громадськості моделі в державну з жорсткою централізацією у розподіл повноважень.

Однак, на нашу дУДКу даний підхід потребує окремих теоретико-методологічних коректив, що стосується зокрема приведення у відповідність діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування до сучасних умов та потреб розвитку громадянського суспільства, зокрема у питанні вироблення спільної узгодженої формули їх взаємодії. Це таким чином, і стосується зміни характеру форм реалізації публічного контролю, оскільки в даному відношенні він також має носити системний та чітко узгоджений характер. В даному відношенні публічний контроль має поширюватись на такі основні напрями діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування як:

- підготовка, прийняття та реалізація рішень органів державної влади;
- розробка та дотримання регламентаційних нормативів діяльності органів державної влади;
- дотримання формально-процедурного характеру діяльності органів державної влади;
- відповідність діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування організаційно-правовим критеріям функціонування систем публічної влади.

Таким чином, здійснений нами аналіз особливостей реалізації публічного контролю у системі діяльності органів державної влади в сучасних умовах формування громадянського суспільства, дозволив визначити місце та роль публічного контролю у системі діяльності органів державної влади, ідентифікувати основні функції публічного контролю у діяльності органів державної влади, розкрити сутність деліберативного процесу взаємодії органів державної влади у контексті забезпечення публічності їх діяльності, розкрити відмінності у реалізації публічного контролю у діяльності органів державної влади в умовах розвитку громадянського суспільства.

Список літератури:

1. Колотий І.А. Становление служб по связям с общественностью органов федеральной власти в России: проблемы институционализации и повышения эффективности. М. РГБ, 2004. 377 с.

2. Дацій Н.В. Шляхи формування та розвитку самодостатніх суб'єктів муніципального руху: європейські виміри та орієнтири: монографія. за заг. ред. О.М. Кондрашова. Миколаїв: Ємельянова Т.В., 2013. 352 с.

РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ПРИАЗОВСЬКОЇ ОТГ

Самофалов Д.В.

ТДАТУ ім.Дмитра Моторного Студент гр.11 МБ ПУ

До 2017 року, шість із десяти жителів України визнавали, що система освіти рухається в неправильному напрямку і таке становище ставить під загрозу майбутнє економічне процвітання та глобальне положення України[1,2].

Саме тому, у 2017 році була розпочата комплексна реформа освітньої системи України, яка була закріплена прийняттям в 2018 році Закону України «Про освіту»[3].

Реформа освіти була узгоджена з реформою децентралізації. Так, ОТГ отримали можливість самостійно вирішувати низку питань у сфері освіти. Найважливішими аспектами децентралізації стала передача громадам повноважень в галузі освіти: планування та розвиток мережі освітніх закладів, фінансове забезпечення їх функціонування і надання якісних освітніх послуг мешканцям громади. Таким чином, органам місцевого самоврядування разом з отриманням бюджетних преференцій та управлінських повноважень потрібно взяти на себе відповідальність за створення ефективного управління системою освіти в своїх громадах[4].

У галузі освіти перед Приазовською ОТГ постала основна проблема, а саме невідповідність наявної освітньої мережі сучасним реаліям. Існуюча на момент створення громади мережа закладів освіти сформувалась у 80 роки минулого сторіччя і зовсім не відповідала сучасному кількості населення у громаді, що призвело до фінансової неспроможності громади вирішувати інші нагальні проблеми та розвиватись.

Приазовською районною радою був розпочатий процес створення опорних шкіл, як найбільш оптимальний для якісної освіти в сільській місцевості. Створення Опорного навчального закладу Приазовська спеціалізована школа І-ІІІ ст. «Азимут» [5].

Так як освітня сфера є найбільш витратною в бюджеті ОТГ, органом управління освітою був проведений комплексний аналіз демографічної ситуації в перспективі на п'ять років, якості надання освітніх послуг, стану кадрового та матеріально-технічного забезпечення закладів освіти, енергоефективність будівель, забезпечення шкільними автобусами та стан автомобільних доріг. Також був врахований дисбаланс витрат на освіту 1 учня в школах громади. Наявність таких факторів, як негативний соціальний вплив через втрату робочих місць певною кількістю працівників оптимізованих шкіл і внаслідок цього іміджеві втрати керівництва новоствореної громади значно ускладнювали процес реформування.

Та все ж депутатський корпус, батьківська та педагогічна громадськість дійшли висновку:

- існуюча освітня мережа є неефективною через малокомплектність класів, застарілі методи навчання та низьку енергоефективність будівель;
- вартість навчання (витрат бюджетних коштів) на одного учня на рік в малокомплектних школах в 3 рази вища за такі самі витрати у опорному закладі;
- показники успішності навчання учнів в малокомплектних школах нижчі, ніж в опорній школі;
- допомога держави у матеріально-технічне забезпеченні шкіл з повнокомплектними класами краще, ніж в школах з невеликою кількістю учнів;
- в школах з малокомплектними класами вчителі вимушені викладати предмети не за фахом, що негативно впливає на якість знань.

Таким чином було підтримано рішення про прийняття у власність Приазовської селищної ради опорної школи та реорганізацію малокомплектних шкіл громади Гамівського та Шевченківського навчально-виховних комплексів I-III ст. школи I ступеня з підвезенням учнів 5-11 класів до опорної школи[5].

Після проведеної реорганізації всі діти громади отримали[5]:

- рівноправний доступ до якісних освітніх послуг для всіх дітей громади незалежно від місця проживання;
- умови для розвитку здібностей обдарованих дітей;
- умови для соціалізації дітей з особливими освітніми потребами;
- забезпечення варіативності освітніх послуг з урахуванням індивідуальних запитів;
- ефективне використання матеріальних, фінансових та кадрових ресурсів громади;
- можливість перенаправлення зекономлених коштів на розвиток громади.

Список літератури:

1. Урядовий портал – Офіс реформ Кабміну [Електронний ресурс]. – режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/>. – Назва з екрана.
2. О.Освіторя – Онлайн-медія ресурс [Електронний ресурс]. – режим доступу : <https://osvitoria.media/>. – Назва з екрана.
3. Міністерство освіти і науки України – Законодавство [Електронний ресурс]. – режим доступу : <https://mon.gov.ua/>. – Назва з екрана.
4. Застрожнікова І. В. Освіта в сільських ОТГ в умовах децентралізації влади в Україні: стаття / І.В. Застрожнікова . – Херсон. : «ДВНЗ», 2019. – 1с.
5. Приазовська ОТГ – Освіта [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://pryazovska.gromada.org.ua/>. – Назва з екрана.
6. Сталій розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія / Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с.

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДО ЇХ ВИРІШЕННЯ

Семілстов О.С.

Національний університет цивільного захисту України м. Харків. Україна

На сьогоднішній день людство почало приділяти більшу увагу впливу навколишнього середовища на своє життя, за останні 10 років людство почало змінювати своє ставлення до відходів від виробництва які на сьогоднішній день сягають надзвичайно великих масштабів.

Розвиток зелених технологій та прагнення людства до зменшення негативних викидів у навколишнє середовище також жага підвищення рівня екології в державі та в усьому світі сприяли появі нового циклу розвитку зеленої енергетики та пришвидшення темпів її розвитку.

Сьогодні відновлювані джерела енергії дуже активно, розвиваються та відіграють надзвичайно важливу роль в енергетиці багатьох країн світу. Уряди багатьох країн вживають заходи щодо збільшення частки електроенергії виробленої з відновлюваних джерел енергії в енергобалансі своїх країн.

Згідно із Директивою 2009/28/ЄС, до 2020 року частка використання відновлюваних джерел енергії в країнах-членах ЄС повинна становити 20% від загального об'єму

Привабливість відновлюваних джерел енергії пов'язана з їх невичерпністю, незалежністю від кон'юнктури цін на світових ринках енергоносіїв та екологічною чистотою.

Вже сьогодні становлення альтернативної енергетики як самостійної галузі сприяє створенню десятків тисяч нових робочих місць.

На сьогоднішній день Україна, маючи значний потенціал для розвитку відновлювальних джерел енергії. Сьогодні, на жаль використовує його вкрай неефективно, оскільки частка «зеленої» електроенергії складає лише 1,5% в енергобалансі країни.

Поновлювані джерела енергії отримали новий поштовх у розвитку та збільшить свою частку в споживання, тому що існує тенденція до підвищення ціни на енергоносії та погіршення їх споживчих властивостей. Висока вартість підключення до енергетичних мереж а іноді навіть неможливість підключення.

Прискорення впровадження зеленої енергії сприятиме зменшенню попиту на інші енергетичні ресурси, створенні ринку енергії, та енергетичної незалежності та стабільності.

Особливу увагу потрібно приділяти міжнародним програмам Єврейського союзу, міжнародним товариствам, об'єднанням інших країн які є лідерами в впровадженні екологічних норм є такі країни як Швейцарія, Франція, Данія, Швеція, Німеччина.

Доцільно зазначити, що в останні роки в Україні енергозбереження, оптимізація енергетичних витрат та ефективне використання енергетичних ресурсів стали пріоритетним напрямком державної політики у сфері енергетики та соціально-економічного розвитку держави на шляху до вступу до Європейського Союзу, а також вступу до міжнародних товариств: Міжнародного товариства сонячної енергетики (ISES), Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії (IRENA) .

Основними центрами зосередження екологічних проблем наприкінці 20 початку 21 ст. в Україні були високо урбанізовані регіони . Питома вага забруднених стічних вод у загальному обсязі складала приблизно 28%. Навколо таких міст як Харків, Луганськ, Донецьк, Запоріжжя існує велика кількість підприємств які складають приблизно 50% від загальної кількості, викидів на території нашої держави Чернівецька, Одеська, Донецька складала — понад 30%.

Основними забруднювачами були промислові підприємства. В УРСР було зосереджено 1200 шкідливих виробництв союзного підпорядкування. У 78 містах республіки шкідливі речовини в атмосфері перевищували гранично припустимі норми в 60 разів, у 76 містах забрудненість питної води перевищувала норми в 12 разів. Надмірно забрудненими стали річки Дніпро, Сіверський Донець, Дністер, Південний Буг та інші великого впливу зазнала флора та фауна у малих річках та озерах. Екологічно тривожний стан склався в акваторії Чорного та Азовського морів.

Проводячи процедуру Децентралізації більшість регіонів які мають малі надходження до бюджету почали використовувати інноваційні підходи до наповнення місцевого бюджету та шукати інвесторів та популяризації регіонів.

Такими проектами які плануються або вже почали свій розвиток стали: переробка відходів, створення на територіях які не можуть використовуватись для сільськогосподарського використання сонячних ферм, вітрових ферм, та вітрових електростанцій , також створення майданчиків для екологічного туризму, створення туристичних маршрутів, кожен регіон має свої ідеї, традиції, природні пам'ятки, парки, заповідники.

Приділити увагу потрібно впровадженням: екологічного моніторингу території нашої держави, перегляданням норм викидів (у повітря, воду, ґрунт), актуалізувати підтримкою держави та міжнародних товариств в розробці програм пов'язаним із зниженням рівня викидів та підвищенням рівня екології, підвищенням лісистості, боротьбою із засухою, пожежами, браконьєрством, та незаконними рубками, боротьбою із незаконними звалищами та хімікатами які використовують як у сільському господарстві так і побути.

Список літератури:

1.Clean Energy Progress Report: IEA input to the Clean Energy Ministerial. Update June 2011. – Режим доступу: www.iea.org.

2. Витвицький Я. С. Механізм державного управління в екологічній сфері на регіональному рівні та напрями його вдосконалення / Я. Витвицький, А. Кернична // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. — Харків. — 2012. — № 2(42). — С. 178 – 186.

3. Карпіщенко Т.О. Науково-методичні основи удосконалення економічного механізму розвитку еколого-інноваційної діяльності / Т.О. Карпіщенко, О.І. Карпіщенко, К.В. Ілляшенко // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування та організація виробництва. — Суми : Вид-во СумДУ, 2002. — № 1-2. — С. 46-54.

4. Поручник А. Регіональна інноваційна система як основа підвищення міжнародного конкурентного статусу національних регіонів / А. Поручник, І. Брикова // Вісник Київського національного економічного університету, 2006. - С. 134-173.

5. Регіональні інноваційні системи: досвід розвинених країн і перспективи його використання в Україні: навчально-методичний посібник / ДП «Укртехінформ» – Київ, 2013. – 325 с.

УДК:351

МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНЬОЇ МЕРЕЖІ ГРІСІВСЬКОЇ ОТГ

Ткаченко Маргарита

*студентка 2 курсу, спеціальність «Публічне управління та адміністрування»
ВНЗ «ТДАТУ імені Дмитра Моторного»*

Ситуація з наповненістю сільських та міських шкіл відрізнялась і відрізняється. Переповненість шкіл у місцях спричинила відкриття нових шкіл, а у селах школи спорожніли через еміграцію більшої частини молоді.[1] Процес децентралізації в Україні призвів до об'єднання сіл та селищ у об'єднанні територіальні громади. Одним із найскладніших завдань для ОТГ, у ході цього процесу, є управління освітою.

Забезпечення якісної освіти є одним з головних завдань ОТГ. У межі реформи децентралізації освіта у громадах забезпечується за новими принципами. Для вирішення проблеми з наповненістю шкіл повинна проводитися оптимізація мережі шкільних закладів. Звичайно, що це питання є нелегким для громад, але його вирішення є необхідним, шляхом спільних рішень та компромісів між керівництвом ОТГ та громадянами. Об'єднанні територіальні громади отримали можливість закрити школи із невеликою кількістю учнів та недостатньою укомплектованістю.[1] Це допоможе заощадити кошти, які спрямовані на експлуатацію кабінетів у школах із невеликою кількістю учнів, та спрямувати їх на оновлення та удосконалення тих шкіл, які залишились. Необхідними є автобуси для підвезення дітей у школу адміністративного центру громади. Також громадам було дозволено створювати опорні школи. Опорні школи - це

заклади загальної середньої освіти, які мають вищий юридичний статус і більше повноважень, ніж звичайні школи. В цих школах, як правило, навчається понад 200 учнів, вони оснащені сучасним обладнанням для вивчення різних предметів і мають кваліфікованих учителів з цих предметів. Опорні школи відвідують учні середньої та старшої школи, тоді як учні початкових класів зазвичай продовжують навчатись у ближчих маленьких школах.[4] Більшість питань у сфері освіти ОТГ можуть вирішувати самостійно.

Розглянемо забезпечення освіти у школах на прикладі Гірсівської ОТГ. Вона об'єднує у своєму складі п'ять сіл (с. Надеждине, с. Дунаївка, с. Волна, с. Вікторівка).[2] У ході процесу децентралізації на території об'єднаної територіальної громади було створено Гірсівський освітній опорний заклад та Дунаївську філію, школу у селі Надеждине було зачинено. Заклади освіти громади отримали шкільний автобус, що дало змогу підвозити дітей та вчителів до опорної школи.

Отже, у ході освітнього реформування заклади освіти у ОТГ отримують більше повноважень в управлінні освітою. Реформа покликана для втілення у життя «Нової української школи», яка почала діяти у школах з цього року.[3] Тобто це зміна методики навчання та розбудова більш інклюзивної освіти. Для більш успішного розвитку освіти у об'єднаних територіальних громадах, управлінці мають проводити більше тендерів та розробити програму розвитку навчальних закладів.

Список літератури:

1. Застрожнікова І.В. Освіта в сільських ОТГ в умовах децентралізації влади в Україні.
2. Офіційний сайт Гірсівської ОТГ. <https://girsivska-gromada.gov.ua/structure/>
3. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-osvita-i-gromada-v-otg-problemi-ta-shlyahi-virishennya>
4. Самохін І. Освіта в руках громад. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://cedos.org.ua/uk/articles/detsentralizatsiia>
5. Сталій розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однороб Т.В., 2019. – 171 с.

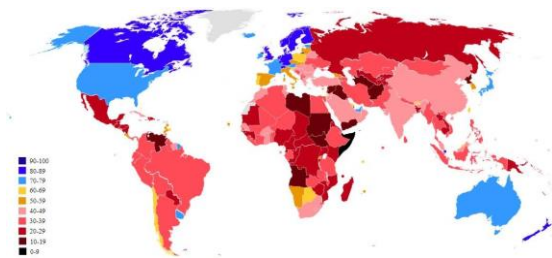
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЗА ДІЯМИ ВЛАДИ

Тренін М.І.

магістр Треніна В.М., магістр Житомирський національний агроекологічний університет м. Житомир

За даними світової антикорупційної організації «Transparency International» Україна за Індексом сприйняття корупції, в 2018 році оцінена в 32 бали, що визнає її серед країн світу як «більш корумповані». В рейтингу країн світу, впорядкованим за показником рівня корупції, який базується на оцінках підприємців та аналітиків Україна посідала 120 місце, розділивши його з такими країнами як Ліберія, Малі та Малаві [1]. Слід зазначити, що даний показник вимірює корупцію тільки в держаному секторі, тобто стосується оцінки неправомірної вигоди тільки в органах державної влади. На рисунку 1 представлено карту світу за індексом сприйняття корупції в 2017 році.

За даними організації «Transparency International», найменш корумпованими країнами світу, з найвищим рівнем чистоти, відкритості і прозорості дій влади є: Данія, Нова Зеландія, Фінляндія, Швеція, Сінгапур, Норвегія, Нідерланди, Канада, Люксембург (перша десятка). В 2018 році ситуація щодо рейтингових змін практично не змінилася, хоча деякі зміни звичайно є. Наприклад, Україна за Індексом сприйняття корупції, в 2017 році оцінена в 30 балів, а в 2018 році – в 32 бали, проте вона все одно залишається в групі країн світу «більш корумповані». Високий індекс сприйняття корупції в Україні свідчить про недосконалі процедури підзвітності громадськості щодо розподілу і використання державних коштів, недостатню прозорість дій влади. Отже, запозичення досвіду країн, які є лідерами в рейтингу чистоти дій влади є необхідним і як ніколи на часі.

Рис. 2.1. Індекс сприйняття корупції в світі, 2017 р.

(Індекс сприйняття корупції: 90–100 60–69 30–39 0–9 80–89 50–59 20–29 - немає інформації 70–79 40–49 10–19)

Джерело: за даними організації «Transparency International» [1].

Зазначимо, що оскільки з проблемами чистоти владних рішень і громадського контролю стикаються всі країни світу, то в 1953 р. під егідою ООН було в Гавані, на Кубі було створено автономну незалежну, неполітичну організацію INTOSAI (Міждержавна організація вищих органів фінансового контролю), яка займається організацією зовнішнього державного фінансового контролю.

Тридцять чотири контролюючі (аудиторські) організації сформували групу спочатку, і станом на 2019 р. організація включає близько 200 установ (національні установи, Європейський аудиторський суд та асоційовані члени). Україна офіційно також представлена в даній організації – представником є Рахункова палата України [2,3].

Основою ефективного громадського контролю за діями влади є відповідна нормативно-правова база, яка регулює організаційні норми та процедуру здійснення контролінгу інститутами громадянського суспільства та окремими громадянами. Так, в Європейському Союзі Комітетом Міністрів Ради Європи була запроваджена практика громадського контролю шляхом видання рекомендацій «Про місцеві громадські служби і права користувачів їхніх послуг», де Комітет Міністрів Ради Європи, враховуючи факт надання державних послуг визначальним у державотворенні та суспільному розвитку наставляє уряд держав-членів:

- заохотити місцеві органи влади розвивати свої публічні послуги з метою більш ефективного задоволення потреб громади та дотримання прав користувачів більш повно;

- надавати або сприяти наданню відповідної інформації про різні методи управління державних служб та про те, як покращити відносини з представниками громадськості у співпраці з державними органами влади;

- сприяти обміну інформацією між місцевими органами влади на національному та міжнародному рівнях у співпраці з представниками місцевого самоврядування, їх асоціаціями та навчальними організаціями.

В країнах Європейського Союзу ефективно діє система регіональних і місцевих омбудсменів. Саме досвід запровадження інституту місцевих омбудсменів є надзвичайно цікавою та корисною практикою щодо здійснення громадського контролю на місцевому рівні для України. Омбудсмен виступає як інститут контролю за владою.

Європейський омбудсмен уповноважений приймати скарги на незадовільну діяльність всіх інституцій та установ Спільноти, за виключенням Суду ЄС та Суду загальної юрисдикції. Заяву, самостійно або через члена Європарламенту, може подати будь-яка фізична особа – громадянин або резидент Європейського Союзу, а також юридична особа, що має реєстрацію у країнах ЄС. Вона може бути написана однією із мов ЄС і подаватися як безпосередньо до офісу омбудсмена, так і надсилатися: листом, факсом або через спеціальну форму на сайті. Слід також зазначити, що, за бажанням скаржника, заява залишається конфіденційною.

Потім відбувається процедура розслідування: на підставі заяви або за власною ініціативою здійснюються відповідні запити. Також, слід відмітити,

що інституції ЄС зобов'язані надавати йому будь-яку інформацію і доступ до відповідних документів. Виявивши факти порушень, омбудсмен сповіщає установу, про яку йдеться, і надсилає їй свої рекомендації. Установа, що отримала запит, має три місяці на те, щоб дати докладну відповідь; після чого омбудсмен направляє підсудковий звіт Європейському парламентові та відповідній установі. Крім того, він сповіщає скаржника про результати свого розслідування. Висновки і пропозиції омбудсмена мають рекомендаційний характер, але загальний рівень виконання цих рекомендацій є досить високим і у 2012 році, зокрема, склав 82 % [4]. Про результати своєї діяльності протягом року омбудсмен звітує у парламенті.

В США, країні, що має розвинену систему демократії та активної діяльності інститутів громадянського суспільства, громадський контроль за діяльністю органів влади перебуває на високому рівні. Базисом для здійснення громадського контролю є повний доступ громадських організацій та пересічних громадян до всіх публічних державних документів. Більшість державних (публічних) актів та документів надається у відкритому доступі в електронному вигляді групами спільних інтересів та урядом. Наприклад, Федеральне бюро розслідувань США публікує на своїй офіційній веб-сторінці всі матеріали своїх справ, щодо яких громадські організації часто подають запити [5].

Реально працюючий правовий механізм доступу до всієї необхідної інформації надає Закон США «Про свободу інформації», що забезпечує громадським інституціям та активним громадянам вищий ступінь доступу до інформації про діяльність урядових структур США.

Варто зазначити, що органи влади США зобов'язані публікувати у «Федеральному реєстрі» повідомлення з основних політичних питань, і, відповідно до діючого законодавства США, кожен громадянин може висловити свої зауваження щодо запропонованих законодавчих, соціальних, економічних та інших питань. Зазвичай такі пропозиції громадських організацій чи громадян подаються в письмовій формі, але існує також можливість висловити свою думку через електронні мережі, чи озвучити свої пропозиції особисто на відкритому засіданні відповідних державних структур. Отже, Закон США «Про свободу інформації» та «Федеральний реєстр» (офіційний журнал Федерального уряду США) – це два важливі інструменти, які все частіше застосовуються американцями для забезпечення прозорості процесу управління. Інформація, яку вони одержують з цих джерел, часто веде до змін в державній політиці [5, с.9].

Висновки. На нашу думку, запровадження практичних елементів системи громадського контролю розвинутих країн світу в Україні є нині актуальним, особливо в контексті триваючих процесів трансформації влади на державному та місцевому рівнях. Вважаємо доцільним запровадити наступні види організації громадського контролю в Україні:

– громадський моніторинг з боку громадських організацій та інших НУО (досвід Швеції);

- відеоспостереження контактів на державній службі (досвід Республіки Польща);
- звітування про результати діяльності органів влади через ЗМІ (досвід Угорської Республіки);
- реєстрація помилок та порушень службових осіб органів державної влади, (досвід Нідерландів);
- офіційне оскарження дій та актів органів місцевого самоврядування (Нідерланди, Республіка Польща);
- різні форми консультацій із громадськістю (Андорра, Бельгія, Фінляндія, Норвегія, Швейцарія).

Список літератури:

1. Corruption Perception Index by Transparency International 2018. Веб-сайт. URL: <https://www.transparency.org/cpi2018> (дата звернення: 02.09.2019).
2. Співпраця Рахункової палати з INTOSAI. Веб сайт Рахункової палати України: <https://rp.gov.ua/INTOS/INTOSAI/?id=129> . (дата звернення: 28.08.2019).
3. INTOSAI. What we do: Professional Standards. Веб сайт INTOSAI. Режим доступу: <https://www.intosai.org/what-we-do/professional-standards> (дата звернення: 28.08.2019).
4. European Ombudsman. Problems with the EU?. Who can help **you** ? Режим доступу : <https://www.ombudsman.europa.eu/en/publication/en/11134#/page/5> (дата звернення: 20.08.2019)
5. Принцип прозорості урядових структур [Текст]: як громадяни Сполучених Штатів впливають на державну політику / Ред. кол. Д. Клак [та ін.]; Авт. ст. Е. М. Кац. – Vienna : Public affairs office Embassy of the United States of America, Б.р... – 11 с.

УДК: 658:330.131.5

ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЄЮ ОБОРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Усаченко О. О.

к.держ.упр., Інститут законодавства Верховної Ради України, м. Київ

З часом, розширення масштабів виробництва може привести до негативних економічних наслідків і, отже, до зростання витрат виробництва одиниці продукції. Крім того, настає момент насичення попиту і задоволення потреб в цьому товарі, тобто подальше зниження ціни товару стає економічно не вигідним. Розширене відтворення даного товару, яка досягла певних масштабів виробництва, не відшкодовує підприємству всіх

витрат. Внаслідок цього нереалізована маса товару "зводить непереборну перешкоду" перетворенню товару в гроші.

Настає момент, коли єдино можливим активним способом вирішення протиріччя між попитом і пропозицією на товар, є розширення поля підприємницької діяльності та виробництво декількох різнорідних товарів і послуг, тобто диверсифікація виробництва.

Отже, протиріччя між попитом і пропозицією породжує перешкоду на шляху руху товару і вихідну передумову диверсифікації виробництва.

Внутрішньою причиною розвитку продуктивних сил суспільства є протиріччя між об'єктивними і суб'єктивними факторами відтворювального процесу, що виявляється як суперечність між жорсткістю, стабільністю технології і гнучкістю, мобільністю робочої сили [2, с.56].

Спеціалізація виробництва як форма суспільного поділу праці обумовлює відокремлення споріднених в виробничо-технологічному відношенні підрозділів народного господарства. Таке відокремлення формує виробничий профіль підприємств, пристосований до виготовлення в великих масштабах однорідної продукції. Спеціалізоване підприємство обладнано, як правило, спеціальним та спеціалізованим автоматичним і автоматизованим технологічним обладнанням, яке встановлюється в потокових лініях і забезпечує безперервність виробничого процесу. Обмежена номенклатура продукції передбачає незмінність застосовуваної технології, що надає їй властивості стабільності і жорсткості. Однак робоча сила, як суб'єктивний фактор виробництва, характеризується гнучкістю і мобільністю, тобто здатністю пристосовуватися до мінливих умов і пересуванню.

Протиріччя між вищевідзначені характеристиками технології та робочої сили породжує матеріальну передумову можливості диверсифікації виробництва. Спеціалізація як форма організації виробництва не в змозі забезпечити повне використання живого праці. Жорсткість і стабільність технології заходить у суперечність із можливостями суб'єктивного фактору, знижує природну мотивацію праці, який за відсутності належної організації починає «само диверсифікуватись», прямуючи в суміжні виробництва [3].

Отже, розвиток продуктивних сил на основі дозволу власних внутрішніх протиріч теж породжує суб'єктивні передумови диверсифікації виробництва.

Досягнення науки істотно розширюють можливості техніки і технології в напрямку гнучкості і адаптивності. Гнучкі виробничі системи (ГВС), гнучкі адаптовані виробництва (ГАП), що володіють високою мобільністю і універсальністю, дозволяють в короткий термін перебудувати їх на обробку і випуск нової продукції, обробляти широкий набір деталей. Впровадження ГВС суттєво змінює ситуацію, що склалася, створюючи технологічну основу диверсифікації виробництва та розширення сфер підприємницької діяльності підприємств. Сучасний науково-технічний прогрес і потреби практики вимагають не вузькоспеціалізованої, а

універсальної робочої сили, коли перевага дає не володіння спеціалізованими навичками, а здатність до швидкої адаптації.

Обумовлені спеціалізацією економічні протиріччя, створюючи матеріальну передумову диверсифікації виробництва, не дозволяються нею раз і назавжди. Випливають з диверсифікації можливості, в свою чергу, загострюють протиріччя продуктивних сил [1, с.95]. Загострення цих протиріч призводить до кількісних і якісних змін знарядь праці і робочої сили.

Взаємовплив спеціалізації виробництва і його диверсифікації відображають дію об'єктивного економічного закону, який, з одного боку, визначає ринкові, а також внутрішньовиробничі (матеріально-технічні і соціально-економічні) передумови диверсифікації, а з іншого, характеризує умови, при яких диверсифікаційний процес, в свою чергу, стимулює появу нових напрямків спеціалізації.

Ефективність системи управління диверсифікацією в значній мірі залежить від того, якими мотивами керується керуючий орган, організовуючи диверсифікаційний процес і які цілі при цьому ставляться.

Вибір мотивів і цілей, в свою чергу, залежить від конкретного стану економічної системи, що визначає відповідний набір передумов диверсифікації. У зв'язку з цим слід розрізняти стабільно розвивається і кризову економіки.

Передумовами диверсифікації для першої виступають:

— нерівномірний розвиток галузей, що викликає необхідність перерозподілу ресурсів в відстаючі галузі;

— падіння норми прибутку в традиційному виробництві, що вимагає відтоку капіталу у виробництво з більш високою галузевою нормою прибутку;

— розвиток науково-технічного прогресу, що обумовлює виникнення нових високотехнологічних і, отже, більш ефективних виробництв.

Основними передумовами диверсифікації економічної системи, яка переживає глибоку кризу, є:

- кризовий стан всієї національної економіки, економіки окремої фірми, економіки регіону [4];

- неконкурентоспроможність традиційної продукції, дефіцит оборотних коштів при наявності нових, більш перспективних сфер прикладання праці і капіталу;

- наявність «незатребуваних» «ноу-хау» та тощо.

Що стосується мотивів диверсифікації, то їх слід розділити на стратегічні, техніко-технологічні, економічні, фінансові та соціальні. Кожна з перерахованих груп мотивів, безумовно, буде відрізнятися за змістом залежно від того, в якій економічній системі - стабільною або кризової вони формуються.

Серйозно відрізняються стабільно розвивається і кризова економіки та з можливим цілям диверсифікації.

Цілями диверсифікації стабільної економічної системи можуть бути:

- по-перше, економічна стабільність як на мікро-, так і на макроекономічному рівні;

- по-друге, зростання масштабів виробництва товарів і послуг;

- по-третє, максимізація прибутку, або її стабільне витяг.

У свою чергу, можливими цілями диверсифікації знаходиться в глибокій кризі економіки, на нашу ДУДКу, є:

- по-перше, забезпечення економічного зростання на підприємстві, в регіоні, в рамках всього народного господарства;

- по-друге, соціальна орієнтація економічного зростання;

- по-третє, досягнення повної економічної безпеки на всіх рівнях.

Ранжування передумов, мотивів і цілей диверсифікації для різних станів економічної системи дозволяє більш предметно визначити, в яких умовах розвивається диверсифікаційний процес в Україні і які заходи має робити держава для управління цим процесом.

Список літератури:

1. Андрощук Г.О. Інтелектуальна власність в наукоємних виробництвах і оборонній сфері в системі національної безпеки / Г.О. Андрощук // Наука та наукознавство.- 2014.- №4.- С. 90 -100.

2. Горбулін В.П., Шеховцев В.С.,Шевцов І.А. ОПК України: кроки до стабілізації діяльності та розвитку в умовах гібридної війни. / В.П. Горбулін, В.С. Шеховцев, І.А. Шевцов // Стратегічна панорама. – 2016. — №2. – С. 54 – 62.

3. Нова зброя України. Під редакцією В. Бадрака. Центр дослідження армії, конверсії та роззброєння. 2015 р. – С.68.

4. Олексенко Р. І. Політика забезпечення конкурентоспроможності України на світовому продовольчому ринку в умовах глобалізації: тенденції та перспективи. Мелітополь: Колор Принт. 2011. – 200 с.

УДК 331.48.45:35.08

АНАЛІЗ НАПРЯМІВ КОНТРОЛЮ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Харченко Т.О.

*к.е.н.старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна*

Даренкська М.О.

Магістрант Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна

Сучасні тенденції розширення публічності діяльності органів місцевого самоврядування виносять нові вимоги щодо прозорості оцінки якості їх

діяльності. Діючий програмний підхід дозволяє здійснювати контроль шляхом оцінки визначених показників ефективності в розрізі програм, котрі виконуються певними структурними підрозділами. Варто зазначити, що програмні документи постійно вдосконалюються і набувають необхідних рис для наскрізної оцінки програм: від визначення мети, обґрунтування завдань, розрахунку бюджету до кількісних та якісних показників, котрі планується отримати. Крім того важливим інструментом контролю є розгляд альтернативних способів досягнення цілей.

В практичній інтерпретації розглянемо складові діючої програми енергоменеджменту департаменту інфраструктури міста Сумської міської ради щодо дольової участь співвласників у поточному, капітальному ремонті (реконструкції, модернізації) в багатоквартирних житлових будинках м. Суми. Реалізація даної програми здійснюється у відповідності до затвердженого рішенням Сумської міської ради від 05 жовтня 2016 року №1162-МР «Положення про дольову участь співвласників у поточному, капітальному ремонті (реконструкції, модернізації) в багатоквартирних житлових будинках м. Суми» (далі Положення).

Структурними елементами Положення визначено:

1. проблему, котра характеризує сучасний стан житлового фонду м. Суми.

2. цілі, в розрізі яких окреслено основні умови та принципи взаємодії органів місцевого самоврядування та співвласників багатоквартирних будинків у проведенні робіт поточного та капітального ремонтів (реконструкції, модернізації) житлового фонду територіальної громади м. Суми; механізм залучення коштів міського бюджету на фінансування проведення робіт капітального ремонту (реконструкції, модернізації) в багатоквартирних будинках м. Суми; порядок надання фінансової підтримки співвласникам багатоквартирних будинків при проведенні ремонтних робіт капітального характеру у багатоквартирних житлових будинках територіальної громади м. Суми;

3. заходи (адміністративно-правові, організаційні та інформаційно-рекламні), реалізація яких забезпечить досягнення встановлених цілей;

4. показники: кількісні - кількість отриманих заявок (пропозицій) на дольову участь щодо проведення капітального ремонту у багатоквартирному будинку; кількість укладених договорів про співробітництво; кількість об'єктів, у яких проведено капітальний ремонт на умовах дольової участі; якісні - комплексне оновлення внутрішньобудинкових мереж та конструктивних елементів багатоквартирних будинків міста, забезпечення участі співвласників багатоквартирного будинку у загальних витратах, пов'язаних з утриманням будинку і прибудинкової території, а саме проведенням робіт капітального ремонту (реконструкції, модернізації) в багатоквартирних будинках. Забезпечення створення комфортних умов для проживання мешканців у власних оселях.

Розглянемо кількісні показники реалізації заходів Положення протягом 2016-2018 рр. (табл. 1).

Таблиця 1
Кількісні показники реалізації Положення, 2016-2018 рр., од.

№ п/п	Показники результативності	Роки		
		2016	2017	2018
1	Кількість отриманих заявок (пропозицій) на дольову участь щодо проведення капітального ремонту у багатоквартирному будинку	1	17	25
2	Кількість укладених договорів про співробітництво	1	14	18
3	Кількість об'єктів у яких проведено капітальний ремонт на умовах дольової участі	1	13	15

Виходячи з даних, котрі визначені результативними показниками програми, простежується позитивна тенденція щодо їх зростання. В той же час відсутність планових показників не дає змогу оцінити ефективність програми, враховуючи значну варіаційну розбіжність значень показників, що знижує ефективність контролю за реалізацією заходів.

Якісними ж показниками є комплексне оновлення внутрішньобудинкових мереж та конструктивних елементів багатоквартирних будинків міста, забезпечення участі співвласників багатоквартирного будинку у загальних витратах, пов'язаних з утриманням будинку і прибудинкової території, а саме проведенням робіт капітального ремонту (реконструкції, модернізації) в багатоквартирних будинках, що також дає узагальнене уявлення про ефективність якісних показників.

Оцінюючи напрями контролю за ефективністю реалізації Положення варто зазначити, що воно має логічну структуру із зазначенням відповідних елементів, що дозволяє визначити завдання та заходи, й відповідні результативні показники, в той же час, обґрунтовані кількісні та якісні показники потребують доопрацювання в частині співставлення з максимальними або мінімальними плановими показниками. Отже контроль виконання може бути запроваджено на будь-якому етапі реалізації Положення, виходячи з його структурних елементів. Підсумовуючи, доцільно зазначити, що використання інструментарію проектного підходу в частині структуризації елементів Положення дозволяє підвищити ефективність реалізації завдань та заходів й відповідно досягнення ефективності показників і контролю за ними.

Список літератури:

1. Рішення XIV сесії Сумської міської ради VII скликання «Про затвердження Положення про дольову участь співвласників у поточному,

капітальному ремонті (реконструкції, модернізації) в багатоквартирних житлових будинках м. Суми» від 05 жовтня 2016 року № 1162–МР м. Суми [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://smr.gov.ua/images/vlada/rada/komisia/pbk/Letters/2018/05/04.05.18-pbk.pdf>

УДК 373.014.54(477)

СУЧАСНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ДЕРЖАВІ

Хмиров І. М.

*к.психологічних н., докторант навчально-науково-виробничого центру
НУЦЗУ*

Інформатизація освіти в Україні - один з найважливіших механізмів, яка зачіпає основні напрями модернізації освітньої системи. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. [3] Міняється сама парадигма освіти. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам.

Дистанційна освіта - засновано на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях навчання і підвищення кваліфікації.

Ефективність державного управління впровадженням дистанційного навчання заснована на тому, що студенти самі відчувають необхідність подальшого навчання, а не піддаються тисняві з боку. Вони мають можливість роботи з навчальними матеріалами в такому режимі і об'ємі, який підходить безпосередньо їм. Ефект значною мірою залежить від того, наскільки регулярно займаються студенти. Послідовне виконання контрольних-діагностичних завдань і випускної роботи, а також підтримка в усіх питаннях з боку викладача-координатора забезпечує планомірне засвоєння знань.

Аналіз впровадження дистанційного навчання показує, що до реального контингенту потенційних студентів можна віднести тих, хто часто знаходиться у відрядженнях, військовослужбовців, територіально віддалених слухачів, жінок, які знаходяться в декретній відпустці, людей з фізичними недоліками, тих, хто поєднує навчання і роботу, співробітників, які підвищують свою кваліфікацію і тому подібне. І попри те, що дистанційне навчання передбачає отримання також і базової середньої освіти, цей напрям не отримав активного впровадження в освітній процес шкіл, коледжів і інших середньо- спеціальних установ освіти [2].

Не кожному вдається відучитися п'ять років в стінах закладу вищої освіти, але сучасні технології можуть дати другий шанс. Дистанційна освіта - навчання на відстані - стала істинною новацією 21 століття. Віртуальний курс лекцій дозволяє скоротити або розтягнути час навчання на власний

розсуд. Серед плюсів такого навчання називається можливість займатися у будь-якому місці, де є комп'ютер, навчальний матеріал суворо дозований за тижнями і співпадає з усіма вимогами, які пред'являються до студентів будь-якого закладами вищої освіти, крім того, у студента є можливість виконувати завдання в слухний для нього час. Процес виконання завдань залишається за кадром. Теоретично їх може зробити хтось інший. Для здачі сесії потрібна особиста присутність. Дистанційне навчання дешевше стаціонарного і навіть заочного, але за рахунок купівлі комп'ютера і плати за Інтернет помітно дорожчає.

На першому курсі дистанційного навчання багато студентам страждають від недоліку контролю з боку деканату. Головна складність - змусити себе вчитися. Ще одна проблема - відсутність особистого спілкування з викладачем.

Для одних нова система навчання - єдиний доступний образ отримати вищу освіту, інші - ні за що не проміняли б традиційне навчання на дистанційне, оскільки сприймають університет не лише як місце навчання, але і можливість особистого спілкування із студентами, і з викладачами [1].

Ефективність державного управління впровадженням дистанційного навчання для випускників і студентів перебуває в стадії формування і тому, можливість вчитися дистанційно не обмежує можливості вчитися і удосконалюватися в професійній діяльності під час роботи на підприємстві. Цей рівень освіти студенти вважають цілком достатнім і можливим для здійснення своїх життєвих планів. Багато з них рахує, що отримані знання відповідають успішній роботі.

Дистанційне навчання орієнтоване на впровадження в навчальний процес принципово нових моделей навчання, які припускають проведення конференцій, самостійну роботу студентів з інформаційними полями з різних банків знань, проектні роботи, тренінги й інші види діяльності з комп'ютерними технологіями. Джерелом інформації в цих моделях є бази даних у віртуальному навчальному середовищі, координатором навчального процесу – викладач, а інтерпретатором знань – студент. Таким чином, діяльність студента змінюється в напрямку від одержання знань до їхнього пошуку.

Список літератури:

1. Кравченко Н. А. Система дистанционного обучения как один из факторов повышения уровня конкурентоспособности государства/Н. А. Кравченко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Экономика». – 2007. – Том 20 (59). – № 1 – С. 90–95.
2. Степанов В.К. Про дистанційне навчання/В.К. Степанов// <http://www.iatp.kharkov.ua/cat/sites/stepanov/>.
3. Олексенко Р. І. Дуальна система підготовки кваліфікованих кадрів як шлях реформування ВНЗ / Р.І. Олексенко // XIII міжнародна

научна практична конференція, «Динамика та на сьвременноннату наука 2017», 15- 22 юлі 2017. С.- 48-50.

4. Домбровська С. М., Гусаров О. О., Дуднева Ю. Е. Проблеми та перспективи розвитку державного управління: монографія. Харків: УПА, 2014. 172 с.

5. Домбровська С. М. Трансформація державного управління освітньої політики України в контексті подальшого реформування та стабілізації / С. М. Домбровська // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2010. – Вип. 1. – С. 293–298.

6. Домбровська С. М. До питання про деякі теоретичні положення реформування державного управління системою вищої освіти України / С. М. Домбровська // Держава та регіони. – 2011. – № 1. – С. 31–34. – (Серія «Державне управління»).

УДК 354:332.025

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ УНІВЕРСАЛЬНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Ходзінський І.О.

*магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Житомирського національного агроекологічного університету*

Послуги згідно із законом мають бути універсальними, тобто мати властивість універсальності вимог до усіх користувачів, крім того, усі користувачі повинні мати однакові інституціональні права на отримання цих послуг і, нарешті, технологічно процес надання універсальних послуг не повинен створювати технологічних бар'єрів (продуктивність послуги повинна забезпечувати відсутність черг)[1; 2].

Ми повинні розрізнати «вільний доступ до послуги» і «загальнодоступні послуги», оскільки перше поняття має на увазі безкоштовну послугу, а в друге поняття вкладається сенс платності послуги, але за регульованою державою ціною, яка доступна широкому колу користувачів.

Сам по собі доступ представляє процес сопродуцірування послуги, без якого продукування універсальної послуги неможливе. Пропонується розрізнати причини, по яких зацікавлені суб'єкти звертаються за послугою до державного постачальника і характер подальшого використання предмета послуги користувачем. Бажання і потреби користувачів можуть носити безпосередній характер, або похідний від деякої необхідності. Остання, у свою чергу, може бути пов'язана з мотивом виробництва вартості або мати інші підстави. Характер подальшого використання предмета послуги може бути пов'язаний: з безпосереднім (кінцевим) споживанням; з використанням

для виробництва вартості; з вимушеним споживанням, обумовленим нормативними вимогами.

Якщо держава самостійно продукує адміністративні послуги у вільному доступі, або придбаває їх і розподіляє серед соціально незахищених громадян, то, як правило, виникає проблема черг і недовироблення соціально значимих послуг. В цьому випадку держава може або компенсувати цей дефіцит грошима, або дотувати інших недержавних продуцентів соціально значимих послуг. Якщо врахувати, що в державі існує бюджетні обмеження, то воно повинне брати на себе надання тільки необхідних послуг.

Залежно від причини звернення за адміністративною послугою їх можна розділити на вимушені і добровільні послуги. Для випадку вимушеного звернення адміністративна послуга повинна надаватися тільки на безкоштовній основі за винятком послуг, що реалізують юридично значимі дії, коли стягується державне мито. Підкреслимо, що не про які попередні обов'язки користувачів державних і соціальних послуг не може бути і мови, тим більше платити за ці послуги. Ці види послуг повинні надаватися тільки на добровільній основі. Інша справа, що користувачі соціальних послуг повинні підтвердити своє право на цей вид послуг, а одержувачі адміністративних послуг повинні представити документи, що ідентифікують їх право[3].

Зокрема, для вільного доступу послуга повинна бути конкурентною і неісключаемою, що зазвичай призводить до надмірного споживання відповідного блага і виснаження його джерела. Поєднання неконкурентності і неісключаємості послуги відносить її до чистої громадської послуги. До соціально-значимого блага, по цій класифікації, відносяться приватні блага зі значимими позитивними зовнішніми ефектами. Проте освітні послуги часто є обов'язковими, що призводить до примусового їх споживання, а це суперечить принципу добровільності послуги. Ця обставина примушує вважати таку класифікацію послуг некоректною.

Одне з основних завдань адміністративної реформи - підвищення долі громадсько значимих адміністративних послуг, якість і доступність надання яких задовольняє споживачів. Зміни в системі виконавчої влади повинні привести до того, що кожен громадянин буде не лише знати, але і мати можливість реально вимагати той рівень і ту якість послуг, які йому зобов'язані надавати конкретні рівні влади. Усі громадяни повинні мати можливість отримувати адміністративні послуги і публічну інформацію, а законослухняний громадянин має право вимагати для себе надійних правових гарантій і державного захисту[4].

Отже, оцінка послуги є оцінка якості послуги, проте, коли починають з'ясовувати, що мається на увазі під якістю, то фактично справа зводиться до придатності послуги. Оцінка адресної послуги зазвичай здійснюється шляхом оцінки задоволеності користувачів і виявлення типових помилок (непридатності послуги з якого-небудь показника) конкретного постачальника. Оцінка сервісу зазвичай здійснюється шляхом визначення рівня довіри користувачів до постачальників надання послуг, зокрема до

органів виконавчої влади. Підкреслимо, що ми розрізняємо сервіс і послуги, як продукти ринкових стосунків. В зв'язку з цим, важливими стали поняття «довіра громадян до влади» і «довіра влади до бізнесу». До цих понять необхідно додати «довіру бізнесу до громадян». Останнє поняття істотно в контексті створення конкурентного комерційного сервісу, оскільки сервіс, на наш погляд, повинен організовуватися в доброзичливому середовищі. Якщо середовище діяльності бізнесу буде середовищем в якому немає взаємної довіри сторін, то створення сервісу буде проблематичним.

Список літератури

1. Авер'янов В., Пухтецька А. Удосконалення побудови та діяльності вітчизняних органів державного управління з урахуванням Європейських принципів і стандартів. Юридична Україна. 2015. № 11.– С. 4-14.
2. Бакуменко В.Д., Князев В.М. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні : монографія : НАДУ. Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування. Київ. : Вид-во НАДУ, 2015. 172 с.
3. Буличева Н.А. Електронне урядування у сфері надання адміністративних послуг органами державної влади. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2014. № 2 (2). С. 28-37.
4. Попов С. Структурно-функціональний аналіз недержавної влади у парадигмі саморегуляції соціального організму країни Зворотний зв'язок у парадигмі саморегуляції соціальних систем: теоретико-методологічний аналіз : монографія. Запоріжжя. Просвіта. 2015. С. 160-177.
5. Молодиченко В. В., Гапотій В. Д., Печерський О. В., Олексенко Р. І. Правове регулювання окремих видів підприємницької діяльності: навчальний посібник // Мелітополь: вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького. 2014.-287с. ISBN 978-617-7055-40-1

УДК 323.21:342.5: 351.815

ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА Й ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Хомей О. Д.

аспірант, Національний інститут стратегічних досліджень, М. Київ

З 2014 року Україна розпочала амбітний шлях структурних реформ, пов'язаний із підписанням та ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і подальшим виконанням її відповідними органами державної влади [3]. Незважаючи на те, що досягнуто прогресу в реформі децентралізації, макроекономічній стабілізації та поліпшенні системи

державних закупівель, у таких сферах, як реформа державного управління, реформа судової влади й діяльності правоохоронних органів, усе ще не досягнуто ґрунтовних змін [6].

Реформа державного урядування, розпочата у 2015 році, після підписання Угоди про асоціацію, є спробою побудувати існуючу систему державного управління на основі визнаних європейських принципів. Однією з головних цілей реформи державної служби є розбудова потенціалу в міністерствах для підвищення ефективності та прийняття рішень уряду.

Слід зазначити, що реформа державного управління визначена однією з ключових цілей національної безпеки і повинна ґрунтуватися на принципах відкритості, прозорості, сприяти впровадженню електронного урядування та інструментів е-демократії і керуватися принципами демократичних традицій та поваги до прав людини [4].

Упровадження реформи державного управління є непослідовним через такі перешкоди, як відсутність чи недосконалість відповідної нормативно-правової бази, втручання неформальних зв'язків у процес набору персоналу та опір з боку існуючої бюрократії [7]. Досягнуто значного прогресу в деяких сферах, включаючи впровадження нових рішень, що сприяють професійному розвитку державних службовців, проте необхідні подальші кроки для вдосконалення як законодавчого, так і практичного підходу до підбору персоналу й гідної оплати державних службовців.

Важливе значення в реформі державної служби має належний рівень взаємодії між організаціями громадянського суспільства, громадськістю й органами державної влади не тільки на національному, а й на місцевому рівні. Адже це сприяє підвищенню довіри населення до роботи державних органів і посиленню участі громадянського суспільства в процесі розроблення та втілення політик.

Зазначимо, що з метою посилення реформи державного управління і сприяння активному залученню громадянського суспільства та громадськості в цілому до прийняття рішень, Творчим центром ТЦК та Національним агентством України з питань державної служби за підтримки ПРООН була розроблена спеціальна методологія оцінювання ефективності співпраці громадянського суспільства. Ця методологія спрямована на допомогу органам державної влади оцінити стан взаємодії з громадянським суспільством і вибудувати в подальшому ефективну співпрацю з громадськістю й ОГС.

Отже, відповідно до методології державні органи взаємодіють із широкою громадськістю, включаючи представників ОГС та ініціативні групи, на чотирьох рівнях: інформування, консультації, діалог і партнерство. До того ж, ця співпраця передбачає триступеневий процес планування, дій і результатів [2].

Оцінювання десяти центральних органів державної влади, проведеного ТЦК у 2019 році, виявило низку системних прогалин у співпраці держави з громадськістю. Зокрема, на рівні «інформування» виявлено, що всі десять державних органів не надають відкритого доступу до інформації щодо

аналізу ефективності своїх бюджетних витрат. Недостатньо інформації на етапі оцінювання, а вплив прийнятих рішень на життя громади недостатньо вивчається. Зазвичай держоргани не підтримують бази даних партнерських ГО. Не вистачає також спеціалізованих аналітичних матеріалів з питань публічної політики. Багато державних органів мають неповну структуру вебсайтів (включаючи відсутність можливості публічного зворотного зв'язку) та не надають відкритих даних у їх повному обсязі [1].

На другому рівні «консультування» визначено ряд недосконалостей. Зокрема, здебільшого не існує розробленого плану проведення громадських консультацій; інформація в розділі електронних громадських консультацій не завжди датується, тому немає можливості визначити актуальність розміщеної інформації; найпоширенішою формою громадських консультацій є е-консультації, тоді як опитування думок проводиться вкрай рідко; практикується нерозголошення інформації владою про результат проведення консультацій, а інформації про включення чи відхилення запропонованих пропозицій громадськістю зазвичай немає; також не вистачає чіткості проведення процедур консультацій і координації між різними відділами або департаменти того чи іншого органу влади [1].

Оцінювання SIGMA, проведене у 2018 році, також визначило, що механізм публічних консультацій закріплений у нормативно-правовій законодавчій базі, проте має відмінності в різних документах, а практика їх проведення є непослідовною. Як і експерти ТЦК, звіт SIGMA підкреслює, що результати консультаційного процесу зазвичай не зазначені в проектах документів, поданих на розгляд Кабінету Міністрів України або ж оприлюднених [5].

Згідно з оцінкою ТЦК, на третьому рівні взаємодії – «діалог» – існують такі системні прогалини, як відсутність ефективних громадських рад; низька спроможність громадських рад через велику кількість членів або ж недостатній професійний рівень окремих членів; непрозорий процес формування деяких дорадчих органів, у тому числі експертних рад.

І нарешті, на рівні «партнерство» оцінювання виявило відсутність стратегічного плану взаємодії з ОГС; співпраця залишається здебільшого ситуативною і зводиться до спільного проведення заходів чи реалізації тимчасових проектів [1].

Таким чином, на наш погляд, задля налагодження ефективності взаємодії громадськості й органів влади, що посприє втіленню реформи державної служби та зміцненню спроможностей державних інститутів, варто зробити таке: по-перше, удосконалити нормативно-правову базу для збільшення ефективності залучення громадськості й ОГС до розроблення політик на національному та місцевому рівнях; по-друге, поліпшити міжвідомчу та внутрішню координацію органів влади в питаннях співпраці з громадськістю; по-третє, уніфікувати й поліпшити процедуру публічних консультацій як один із найпоширеніших методів взаємодії з громадськістю; по-четверте, підвищувати на постійній регулярній основі кваліфікацію держслужбовців і посадових осіб, які відповідають за взаємодію з

громадськістю; по-п'яте, владі та партнерським ОГС потрібно підвищити обізнаність громадян щодо інструментів е-демократії як ефективного способу вплинути на розроблення політики; по-шосте, органам влади варто розробляти довготермінові стратегії співпраці з громадськістю й запровадити KPIs (Key Performance Indicators) щодо посадовців, відповідальних за співпрацю з громадськістю; по-сьоме, треба напрацювати й упровадити систему оцінювання та відстежування поступу щодо ефективності взаємодії державних органів з громадянським суспільством як на державному, так і на місцевому рівні.

Список літератури:

1. Взаємодія з громадськістю. Збірник звітів за результатами оцінки діяльності центральних органів виконавчої влади. *Творчий центр ТЦК*. URL: <http://www.ccc-tck.org.ua/library/drukovani-vidannya/>
2. Методологія оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямом «взаємодія з громадськістю». Публікація та інфографіка. *ПРООН. Україна*. 2018. 4 жовтня. URL: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/making-government-more-open-and-accountable.html
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 30.11.2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
4. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України”» № 287/2015 від 26.05.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>
5. Baseline Measurement Report: The Principles of Public Administration. Ukraine. 2018. June. URL: <http://sigmaweb.org/publications/Baseline-Measurement-Report-2018-Ukraine.pdf>
6. Jarábik B., De Waal T. Ukraine Reform Monitor: March 2018. *Carnegie Endowment for International Peace*. 2018. March 27. URL: <https://carnegieendowment.org/2018/03/27/ukraine-reform-monitor-march-2018-pub-75909>
7. Solonenko I. Hurdle Race with a Slow Start. Public Administration Reform in Ukraine. *Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik*. 2018. October. URL: <https://dgap.org/en/think-tank/publications/dgapanalyse-compact/hurdle-race-slow-start>

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ПРИКЛАДІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Хрущ С.В.

*аспірант кафедри «Державного управління та місцевого самоврядування»
ДРІДУ НАДУ*

Процес реформування системи місцевого самоврядування у Польщі можна розділити на два періоди – з 1990 по 1998 роки та з 1999 р. і до сьогодні. Його першу фазу характеризує етап інституалізації, що мав на меті становлення нормативної бази, удосконалення територіальні структури, формування організаційні моделі. Разом з цим було вироблено й законодавчо закріплено основні принципи взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування. Інституалізацію було розпочато з перегляду Конституції 29 грудня 1989 р., коли польська влада відмовилась від існуювшої на той час моделі комуністичного режиму. Натомість, основними засадами влади було проголошено демократію, верховенство права, громадянські свободи. На тлі цього найголовнішим стало впровадження принципу широкого самоуправління — територіального, фактично децентралізації, говорячи сучасною мовою українських реформ. Наступним чинником став поділ влади на три гілки, фактично — розмежування «по вертикалі» сфер діяльності повноважень між аналогічними органами одного виду, діючими на різних рівнях територіальної організації держави, і встановлення певних правил і норм взаємовідносин між ними [4]. Цей розподіл у подальшому передбачав становлення представницьких органів у територіальних одиницях. В контексті зазначених змін було також змінено назву держави з Польської Народної Республіки на Республіку Польща (РП) [5].

Закріплення правових норм, що регулюють діяльність місцевого самоврядування, відбулося у Законі «Про територіальне самоуправління» від 8 березня 1990 р. [7]. На його підставі було внесено зміни і в Основний Закон РП: VI розділ, що носив назву «місцеві органи влади та державна адміністрація», замінено на «місцеве самоврядування», а ст. 43 і 47 обґрунтували підстави його діяльності.

Проведенням місцевих виборів у травні 1990 р. й скасуванням воєводських комітетів було усунене централізоване державне управління, почали розвиватися органи влади на місцях. Характерною рисою самоуправління стало створення локального управління, базовою ланкою якого стала окрема від державної влади одиниця — гміна. Жителі гміни отримали можливість утворювати територіальну спільноту на підставі фактору проживання на певній території. Найвищим органом гміни стала рада, що формується за допомогою виборів [5]. Гміна також стала і господарською одиницею, отримавши власний бюджет. Разом з цим вона

отримала статус юридичної особи, що автоматично забезпечило право гміни на володіння майном, здатність приймати рішення від свого імені й під власну відповідальність. Цим кроком також було унеможливлено вплив центральних органів держави на справи, що стосуються виключно територіальних громад. Польське законодавство чітко визначає сферу гмінної компетенції, яка поширюється на ті громадські послуги, які здатен самостійно задовольнити даний територіальний орган. До них відносять водопостачання, будівництво й утримання доріг місцевого значення, дошкільну і шкільну освіту, утримання дитячих садків, громадський порядок тощо. Окрім «власних» повноважень, на рівні гміни виконуються і «делеговані» державними органами (реєстрація народження та шлюбів). Для їх реалізації використовуються фінансові джерела, які складаються із власних доходів, відсотків від центральних податків, загальних та спеціальних дотацій [7].

Наступний крок на шляху демократизації місцевої влади і удосконалення територіального управління було здійснено 1 січня 1999 р., коли відбулося відновлення самоврядування у воєводствах і повітах шляхом обмеження влади державної адміністрації у воєводстві. На меті була уніфікація організаційної структури країни.

Воєводство є найбільшою одиницею територіального самоврядування та регіональною самоврядною спільнотою, яку на підставі закону утворюють мешканці воєводства. Стаття 4 Закону про воєводське самоврядування встановлює, що сфера діяльності воєводства не порушує самостійності повіту та гміни, а його органи місцевого самоврядування не є органами контролю чи нагляду над ними. Законодавчим органом воєводства є сеймик — представницький орган місцевого самоврядування, який формується шляхом виборів. Функції виконавчого органу на рівні воєводства здійснює воєводська рада, яка складається із маршалка воєводства, котрий обирається сеймиком з числа його депутатів, заступників маршалка та членів правління, які обираються сеймиком за поданням маршалка [7]. Завдання самоврядних воєводств мають здебільшого регіональний характер і спрямовані на забезпечення сприятливих умов для розвитку регіону та надання громадських послуг у його межах. Усі воєводства мають ідентичний правовий статус і є територіально цілісними. Основна мета діяльності самоуправління на рівні воєводства — це розвиток регіону, передусім економічний, спрямований на підвищення рівня життя його мешканців. Якщо для гмінного та повітового рівнів самоврядування головною віссю діяльності є індивід, то для воєводського — підприємницькі та інші подібні їм структури [3].

Тривалість реформи (більше 15 років) пояснюється бажанням польських реформаторів не якомога швидше надати великі повноваження самоврядним органам, а створенням таких умов, за яких ці органи могли б виконувати покладені на них функції. Специфіка всієї системи місцевого самоврядування в Польщі полягає в тому, що в основу побудови її рівнів був закладений принцип доповнення, а не поглинання. Тобто кожен наступний

рівень самоврядування виконує лише ті функції, які не здатен здійснювати нижчий. Також в основу їх формування закладено чіткі і зрозумілі критерії розподілу територій, функцій і відповідальності. Фундаментальними засадами адміністративно-територіальної реформи Республіки Польща можна визначити: децентралізацію державної влади, перехід державної адміністрації під муніципальний контроль, створення нового закону про місцеві вибори до місцевих рад, відтворення муніципальних юридичних осіб і відновлення майнових прав, обмеження державного втручання у місцеві справи.

Роблячи висновки, щодо статусу територіальних громад в Україні та його конституційної регламентації відповідно європейських стандартів на прикладі Республіки Польща слід відмітити необхідність наповнення цього статусу реальним змістом. Це стосується у першу чергу необхідності наділення територіальних громад в Україні самоврядними функціями. Зокрема, надання представницьким органам місцевого самоврядування на регіональному рівні (районним та обласним радам) або іншим органам регіонального представництва територіальних громад) права на утворення власних виконавчих органів перетворило б ці органи у самодостатні та дієздатні суб'єкти місцевого самоврядування, які змогли б повноцінно представляти спільні інтереси територіальних громад [2]. На наш погляд, особливо цінним для України є позитивний досвід функціонування у РП сільських територіальних громад, адже, пріоритетність розвитку сільських територіальних громад в Україні зумовлюється винятковою значущістю виробництва продукції сільського господарства та продовольства в життєдіяльності людини, потребою відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури [6].

Список літератури:

1. Байрак С. Місцеве самоврядування Республіки Польща: особливості становлення та засади функціонування / С. Байрак // *Studia politologica Ucraino-Polona*. – 2013. – Вип. 3. – С. 255-262. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spup_2013_3_30
2. Батанов О.В., Кравченко В.В. Актуальні проблеми конституційної регламентації статусу територіальних громад в Україні у контексті зарубіжного досвіду // *Аспекти публічного управління*. – 2016. – № 1-2. – С. 11
3. Гонцяж Я. Самоврядування і територіальна організація влади у Польщі / Гонцяж Я., Куленкова О., Гуменюк В. – К. : Міленіум, УАДУ, 2001. – 184 с.
4. Гринишин М. Місцеве самоврядування в Україні та Польщі на шляху до спільного Європейського Дому / М. Гринишин, С. Трохимчук. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2002. – 96 с.
5. Долецький З. Гміни та повіти в системі місцевого самоврядування Польщі / З. Долецький П. Матий // *Вісник Української академії державного управління при Президенті України*. – 2001. – № 2. – С. 62–64.

6. Застрожніков А.Г., Застрожнікова І.В. Державна підтримка інфраструктури села, як передумова сталого розвитку сільського господарства країни./А.Г. Застрожніков, І.В. Застрожнікова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. - №1. – с.148-152.

7. Лендшел М. Місцева демократія у країнах Центральної та Східної Європи / М. Лендшел. – Ужгород : Мистецька лінія, 2011. – 688 с. 14.

УДК 316.752

ЦІННІСНІ ЗМІНИ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Шталов Д.О.

студент 3-го курсу магістерської підготовки заочної форми навчання спеціальності Адміністративне управління ОТГ Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Дегтяр О.А.

доктор наук з держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Об'єктивні громадсько-політичні, культурні та цивілізаційні «зсуви» свідчать про остаточний відхід західноєвропейського суспільства від світоглядних принципів Модерну [2, с.95]. Постмодерні зміни у загальносвітовому вимірі призводять до трансформації функцій держави в класичному їх розумінні та підносять проблему збереження єдиного центру, здатного в умовах нестабільності й повсюдних конфліктів, інформаційних воєн, втрати довіри до міжнародних організацій забезпечити керованість суспільства та консолідувати його як на інституціональному рівні, так і на рівні суспільних цінностей. Без підтримки й довіри населення, без опори на стійку систему суспільно-політичних цінностей, що інституціалізуються у формі політичної культури, державотворча діяльність втрачає ознаки поступального розвитку держави [4, с.348].

Сучасні теорії цінностей за допомогою емпіричних методів нейронаук, психології, соціології та економіки намагаються пояснити природу цінностей та їхню ієрархію, зрозуміти чому і за яких умов людина дотримується певних переконань та приймає певні суспільні й політичні цінності. У знаковій для подальших досліджень книзі «Тиха революція: зміни цінностей та політичних стилів серед громадськості» (1977) американський соціолог Р.Інглегарт наголосив на двох суттєвих ціннісних трансформаціях, які в країнах з сталої та тривалої демократії відбулись впродовж 50–70-их рр. ХХ ст., а саме на: переході від матеріальних до постматеріальних цінностей;

«зсуві» традиційних цінностей безпеки до самовираження, громадської активної та участі у прийнятті важливих політичних рішень [5, с.4–5]. Гіпотеза про те, що внаслідок індустріалізації світ сильно змінився, а цінності трансформувались, неодноразово була емпірично підтверджена в рамках проєктів «Європейське дослідження цінностей» (European Values Study) та «Всесвітнє опитування цінностей» (World Values Survey), що проводяться з 1981 р. згідно методології запропонованої самим Р.Інгелгартом та ізраїльським соціальним психологом Ш. Шварцем [8]. Дослідження серед іншого, підтвердило, появу в 1950–1970-их рр. нового покоління, котре загалом є носієм постматеріальних цінностей, тобто прагне до максимального самовираження, відзначається скептичним ставленням до влади, релігії та ідеологій, схильне довіряти демократичним інституціям, а не окремим особам, чутливе до навколишнього середовища і терпиме до девіантних груп (наприклад, гомосексуалістів) [3]. Головний висновок з отриманих результатів полягає у тому, що зростання добробуту населення призводить до демократизації та модернізації суспільного життя. За своєю природою цінності є достатньо інертними, а тому, зважаючи на ціннісні пріоритети того чи іншого народу можна говорити про особливості національного менталітету, про архетипи суспільно-політичного життя. Одночасно інтенсивні зміни, які спостерігаються впродовж ХХ–ХХІ ст., ставлять перед національними спільнотами своєрідні виклики, підсилюють або, навпаки, послаблюють пріоритетність тієї чи іншої ціннісної складової.

Переосмислення особливостей вітчизняних трансформаційних процесів в епоху Постмодерну особливо гостро ставить проблему зміни суспільно-політичних цінностей. На етапі реформування державної системи України й загострення питання відповідності державно-політичного життя теперішнім очікуванням українського суспільства важливо дослідити ті процеси, які відбуваються у сфері переоцінки «старих» цінностей та формування «нових» ціннісно-сміслових орієнтирів, зокрема у молоді. В Україні питання цінностей набуло особливого значення, коли поразка ідеалів Помаранчевої революції стала очевидною. «Кульмінацією цього дискурсу, – зауважує львівський історик Я.Грицак, – став Євромайдан, котрий не випадково називали Революції Гідності або революцією цінностей» [3]. Загалом, згідно дослідження Інституту економіки та прогнозування НАН України «Соціокультурні зміни модернізації економіки України» за 2002–2015 роки, тенденція росту екстраверсії, тобто цінностей *самовираження*, особливо помітна за період 2002–2006 рр. (ріст в 1,7 рази) й характеризується незначними змінами впродовж наступного періоду перед та після Революції гідності (березень 2014 р. – грудень 2015 р.) – ростом у 1,1 рази [1] й значними інверсійними процесами впродовж 2016 року. Події останніх трьох років вплинули на формування цінностей громадсько-політичної активності саме серед молодого покоління українців. З іншого боку, «відкат назад» у показниках постматеріальних цінностей у значній мірі зумовлений помітним падінням рівня життя українців. Так, якщо у 2015 р. згідно рейтингу індексу рівня життя (Prosperity Index) [6], в якому враховані економічні показники та

умови ведення бізнесу в країні, рівня управління, освіти, охорони здоров'я, безпеки, персональної свободи, соціального капіталу, Україна опустилась на сім позицій порівняно з 2014 р. та посідала 70-те місце з 142-ох країн, то згідно цього ж рейтингу в 2016 р. Україна опинилась на 107-му місці серед 149 країн [7].

Після здобуття Незалежності перед українським суспільством повстала дилема вибору власних ціннісно-сміслових орієнтирів. Одна частина суспільства тяжіла до перенесення в українські архетипи суспільно-політичного життя ліберальних цінностей країн сталої та розвиненої демократії, інша – до збереження сформованих в період колоніального минулого патерналістських цінностей. На сучасному етапі спостерігається загострене протистояння прихильників цінностей минулого та прибічників ліберально-демократичних цінностей. Нові виклики, які стоять перед сучасними державами, в українських реаліях характеризуються: по-перше, нашаруванням власних традиційних (архетипних) та модерних, пострадянських (постколоніальних) і постмодерних трендів; по-друге, перетвореннями як на рівні зовнішніх державно-управлінських форм, так і на рівні світоглядних принципів, соціально-поведінкових норм, ціннісних орієнтацій суспільства; по-третє, ціннісними й структурно-інституційними змінами, які не є однонапрямленими, а бінарними за своєю природою, та можуть сприяти як розвитку демократії, так і посиленню авторитаризму, зменшенню рівня громадсько-політичної активності; по-четверте, кризою принципів ведення міжнародної політики й збереження безпеки, центральними серед яких були закріплені у Заключному акті НБСЄ 1975 р. «матеріальні» за своєю природою принципи територіальної цілісності держав та непорушності їх кордонів [2, с.96–97]. Без адекватного врахування суспільно-політичних цінностей українського суспільства органами державної вдали та місцевого самоврядування у формуванні державної політики і при виконанні політичних, управлінських та адміністративних функцій; без готовності суспільних (в тому числі державних) інститутів та суб'єктів громадсько-політичного життя до впровадження масштабних реформ важко розраховувати на їх успішність.

Список літератури:

1. Афонин Э.А., Балакирева О. Н., Носко Н.А., Половников И.И. Ментальная Модель украинской трансформации как движение к точкам сингулярности / Э.А. Афонин, О. Н. Балакирева, Н.А.Носко, И.И. Половников // Науково-дослідна робота Інституту економіки та прогнозування НАН України «Соціокультурні зміни модернізації економіки України» за 2002–2015 рр. – 6 с.
2. Афонін Е.А., Суший О.В. Закономірності та особливості української трансформації / Е.А.Афонін, О.В. Суший // Стратегічна панорама. – 2015. – №1. – С.94–108.

3. Грицак Ярослав. Цінності українців: pro et contra реформ в Україні / Я. Грицак. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zbruc.eu/node/37721>.
4. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення : монографія / О.В. Радченко. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. – 380 с.
5. Олексенко Р.І. (2017). Особливості формування світоглядних цінностей креативних підприємців в умовах глобальних викликів та трендів розвитку сучасного світу. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В.. 228 s. ISBN 978-617-7566-09-9.
6. Inglehart R.. (1977). The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics [Text]. – Princeton, NJ: Princeton University Press, 2015. – 496 pp.
7. Legatum Prosperity Index 2015 [Electronic Resource]. – Access mode: http://media.prosperity.com/2015/pdf/country_profiles/UKR.pdf
8. Legatum Prosperity Index 2016 [Electronic Resource]. – Access mode: <http://www.prosperity.com/rankings>
9. World Values Survey [Electronic Resource] – Access mode: <http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>

УДК:351

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ КАК ЧАСТЬ ПУБЛИЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Шейко А.А.

студент Гр.ПУА-18-1мз,

Воронкова В.Г.

*профессор. Зав. кафедрой менеджмента организаций и управления
проектами Инженерного института Запорожского национального
университета*

Проблему сложности обеспечения устойчивого развития объединенных общин без наличия обеспеченных ресурсами стратегий устойчивого развития понимают органы государственной власти на разных уровнях управления, гражданское общество и ученые. Поэтому в последние годы предпринимаются попытки ознакомиться с различными практиками стратегического управления в общинах в Украине и за рубежом, а также разработать и обобщить эффективные механизмы обеспечения финансовой устойчивости общин.

Теория муниципального социализма (конец XIX - начало XX в.) представляет собой совокупность программных положений и установок, направленных на обеспечение как можно более полной демократизации местной жизни, основанной на требованиях, содержащихся в

муниципальных программах многих буржуазных политических партий [1], о наделении городской и сельской общины правами более широкой автономии, а также увеличение представительства населения в органах местного самоуправления. Сторонники идеи муниципального социализма надеялись путем последовательных реформ, изменения государственной и общественной жизни без резких скачков и потрясений перестроить современную жизнь на новых началах.

Возрождение местного самоуправления в Украине, в его современном понимании, приходится уже на время развития суверенного украинского государства (конец 80-х - девяностых гг.). Несмотря на то, что современное национальное и международное законодательство содержит официальные определения местного самоуправления, среди отечественных и зарубежных ученых продолжает продолжаться дискуссия по определению природы местного самоуправления в пределах громадской, государственной и теории муниципального дуализма). Учитывая наличие в действующем украинском законодательстве элементов именно последней теории, мы согласны с мнением Е.Ф. Глухачев, что местное самоуправление в Украине имеет сложную, двойственную правовую природу, а государство и система местного самоуправления, которые являются формами публичной власти и имеют единое происхождение, объективно не могут противодействовать друг другу. Они являются субъектами публичной власти разного уровня (общенационального и территориального соответственно), которые имеют много общего и в объекте управления, поскольку практически невозможно четко разграничить большинство публичных дел только на общегосударственные или только местные [2].

Учитывая ключевую роль государства в определении основ внутренней и внешней политики, а следовательно и политики развития территориальных общин, остаются определенные проблемные вопросы в установлении взаимоотношений государство - местное самоуправление. Это можно увидеть, в частности, при анализе редакцией официального перевода положений Европейской Хартии о местном самоуправлении, в которой сегодня последнее означает право и реальная способность органов местного самоуправления в рамках закона осуществлять регулирование и управление существенной долей публичных дел, под свою ответственность и в интересах местного населения. Предыдущая редакция указанного документа предусматривала, что органами местного самоуправления осуществляется регулирование и управление общественными (в предыдущей редакции - государственными) делами, которые относятся к компетенции этих органов. Текущая редакция наиболее соответствует англоязычному текста Хартии, где для характеристики предмета ведения используется термин «public». Это право осуществляется советами или собраниями, состоящими из членов свободно избираются тайным голосованием на основе прямого, равного, всеобщего избирательного права и могут иметь подотчетные им исполнительные органы [3.].

Из этого определения можно сделать вывод, что объектом местного самоуправления выступает доля публичных дел, которую составляют вопросы местного значения, то есть имеющие локально-территориальный характер и возникают в процессе функционирования территориальной общины, удовлетворения потребностей ее членов. Эти вопросы имеют комплексный характер, поскольку связаны с реализацией интересов членов территориальной громады во всех сферах местной жизни: экономика, образование, культура, общественный порядок и тому подобное. Однако четко определить круг вопросов местного значения и отделить их от вопросов общегосударственного или регионального значения чрезвычайно трудно. И Европейская хартия не содержит каких-либо критериев такого разграничения, чем предоставляет свободу определения таких вопросов национальному законодательству.

Список литературы:

1. Батанов О.В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні: Монографія / О.В. Батанов / За заг. ред. В.Ф.Погорілка. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 512 с.

2. Глухачов Є.Ф. Місцеве самоврядування в Україні: особливості його правової природи / Є.Ф. Глухачов // Актуальні проблеми державного управління: Науковий збірник. – Х.: УАДУ (ХФ). – 2001. – № 1(9). – С.42-43.

3. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985р. // Зб. договорів Ради Європи: Офіц. вид. – К.: Парламент. вид-во, 2000. – С. 190-205

УДК:351

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Школьна О.І.

студентка 3-го курсу магістерської підготовки заочної форми навчання спеціальності Адміністративне управління ОТГ Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Дегтяр О.А.

доктор наук з держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Економічний розвиток регіонів України залежить від ряду факторів, які можна поділяти на фактори макросередовища, мезосередовища та мікросередовища. Відповідно макроекономічні фактори є загальнодержавними і формуються на основі законодавчої бази та державної

політики. Фактори мікросередовища пов'язані із розвитком економічних суб'єктів в регіоні, їх діяльністю, результатами роботи.

Розвиток будь якого регіону України – багатоцільовий і багатокритерійний процес. Зміст розвитку регіонів може суттєво різнитися. Сьогодні в кожному регіоні України розробляються регіональні програми, метою яких є визначення довгострокових цілей розвитку, параметрів прогнозних змін. Такі програми не обмежуються лише визначенням перспективних напрямів розвитку регіонів. Вони передбачають конкретні дії регіональної влади в розрізі пріоритетних для регіонів сфер економічної діяльності з метою досягнення бажаних прогнозних орієнтирів.

Треба констатувати, що сучасний етап розвитку економічного простору України характеризується посиленням процесів диференціації, зростанням розмаху асиметрії між сильними і слабкими, бідними і багатими регіонами. При цьому відбувається розширення ареалів репресивності та бідності.

Підґрунтям ефективного економічного розвитку регіонів повинно стати реформування всієї системи економічних відносин. Здійснення реструктуризації економіки регіонів передбачає вирішення низки завдань:

- забезпечення розвитку високотехнологічних галузей промисловості та диверсифікація виробничої структури регіонів;
- формування сприятливого інвестиційного клімату та створення спеціальних програм стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу;
- здійснення повного обліку активів регіону, не залежно від форми їх власності з метою пошуку шляхів оптимізації їх використання та розширення існуючої податкової бази.

Регіони України за умов упровадження децентралізованої моделі управління дістають реальну можливість розширити свої повноваження щодо регулювання процесів раціонального використання регіональних ресурсів та створення умов для підвищення якості життя населення [1].

Взагалі, державне регулювання економіки є необхідною умовою для забезпечення соціального та економічного розвитку. Держава покликана сприяти підтримці економічної, соціальної й політичної стабільності в кожному регіоні, забезпеченню їх ефективної взаємодії, поєднанню конкретних підходів до вирішення проблем окремих регіонів в єдності із загальними принципами функціонування ринку на всій території. Основні параметри регіонального розвитку задаються центром у вигляді законодавчих і нормативних актів. Це стосується порядку й механізму приватизації, ціноутворення, податкової політики тощо [2].

Ефективність державного регулювання, у першу чергу, залежить від того, наскільки розумно і виважено використовуються економічні, правові та адміністративні важелі у процесі реалізації економічної політики. [4,5]

Сьогодні, як ніколи, державне регулювання економічного розвитку регіонів, яке має проявлятися у виваженій регіональній економічній політиці, повинно бути спрямоване на вирішення нагальних регіональних проблем та запобігання виникненню інших.

Наростання негативних тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів у кризовий період викликає низку надзвичайно серйозних ризиків та загроз як для регіонів, так і для країни в цілому:

- ✓ поглиблення диспропорцій у показниках соціально-економічного розвитку регіонів;

- ✓ зниження здатності до капіталотворення та інноваційного розвитку у базових (сировинних) галузях старопромислових регіонів, що робить їх продукцію неконкурентоспроможною на світових ринках;

- ✓ поглиблення структурних диспропорцій регіональних ринків праці, зростання безробіття та зниження мобільності робочої сили в межах країни [6].

Державне регулювання економічного розвитку регіону передбачає збереження відповідного співвідношення між ринком і державним втручанням. Форми державного регулювання економічного розвитку регіону за своєю сутністю спрямовані на створення економічної бази, яка стабільно розвивається, як основи реальної самостійності розвитку всіх регіонів.

Державне регулювання економічного розвитку регіонів України полягає в систематичному впливі органів державного управління на регіональні пропорції розподілу факторів соціально-економічного зростання за допомогою застосування спеціальних засобів регулювання (механізмів, інструментів, методів тощо) відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку, Державної програми економічного та соціального розвитку України і програм соціально економічного розвитку регіонів.

Сьогодні державне регулювання економічного розвитку регіонів України повинно рухатися у наступних напрямках:

- зміцнення соціально-економічних основ держави, збереження її цілісності шляхом забезпечення соціально-економічної інтеграції територій, зміцнення єдиного соціального й економічного простору;

- згладжування відмінностей та характерних рис в рівнях економічного та соціального розвитку регіонів, забезпечення високого рівня і якості життя населення;

- створення сучасного економічного механізму державних відносин, здатного забезпечити функціонування національної економіки як єдиного цілого через поєднання інтересів держави і її регіонів[3];

- формування соціальної та ринкової інфраструктури.

Втручання держави у регіональний розвиток та її вплив на економічні процеси набуває особливого значення, а державне регулювання економічного розвитку регіонів стає підґрунтям для забезпечення сталого розвитку України.

Список літератури:

1. Дідківська Л.і., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. Посіб. – 6-те вид., випр., і доп. – К.: Знання, 2007. – 214с.

2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року [Електронний ресурс]: Затверджена Постановою Кабінету Міністрів

України від 21 липня 2006 р. N 1001. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF&p>

3. Олексенко Р. І. Політика забезпечення конкурентоспроможності України на світовому продовольчому ринку в умовах глобалізації: тенденції та перспективи. Мелітополь: Колор Принт. 2011. – 200 с.

4. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с. ISBN 978-617-7566-92

5. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с

6. Шумська Г. М. Проблеми регіонального соціально-економічного розвитку України / Г. М. Шумська // Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конференції ; за заг. ред. д. е. н., проф. О. Ю. Амосова. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ "Магістр". – С. 117–119.

УДК:351

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ – ОДНА З ПЕРШОЧЕРГОВИХ РЕФОРМ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Шульга Є. М.

студентка 3-го курсу магістерської підготовки заочної форми навчання спеціальності Адміністративне управління ОТГ Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Дегтяр О.А.

доктор наук з держ. упр., доцент, доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

Всесвітня Конференція ООН з питань навколишнього природного середовища і розвитку ухвалила декларацію та визнала концепцію сталого розвитку домінантною ідеологією цивілізації в ХХІ столітті. Україною взято курс щодо реалізації концепції «Сталого розвитку».

Дещо з історії цього питання, 8 жовтня 1997 р. при Кабінеті Міністрів України було утворено консультативно-дорадчий орган - Національну комісію сталого розвитку України, яка в подальшому трансформувалася у Національну раду зі сталого розвитку України [3]. Результатом діяльності цього органу стала розробка Концепції сталого розвитку населених пунктів, яка була прийнята 24 грудня 1999 р. постановою Кабінетом Міністрів України відповідно до принципів проголошених в Порядку денному на ХХІ століття, у заключних документах Конференції Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (ХАБІТАТ-II), що відбулася в 1996 році у м. Стамбулі

(Туреччина), та рекомендацій Європейської економічної комісії ООН [1]. Зазначені принципи також лягли в основу Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року», яким задекларована діяльність по забезпеченню екологічно-збалансованого природокористування [2].

Сталий соціально-економічний розвиток будь-якої країни означає таке функціонування її господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Метою «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка була схвалена Указом Президента України 12 січня 2015 року, є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі [4]. Ратифікувавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна отримала інструмент і дороговказ для своїх перетворень. Виконання вимог цієї Угоди дає можливість Україні в подальшому стати повноцінним членом в Європейському Союзі. Такими вимогами є відповідність Копенгагенським критеріям - параметрам, яким мають відповідати держави-члени ЄС.

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» визначає мету, вектори руху (розвитку, безпеки, відповідальності, гордості), дорожню карту, першочергові пріоритети й індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України.

Серед першочергових реформ і програм, зазначених в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», є реалізація децентралізації та реформи державного управління. Метою реформи державного управління є побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики.

Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування. Пріоритетом в

управлінні публічними фінансами має стати підвищення прозорості та ефективності їх розподілу та витрачання [4].

Отже, реалізація сталого розвитку визначається конкретними стратегічними цілями органів державної влади й органів місцевого самоврядування оформленими у відповідні стратегії, пріоритетними напрямками розроблення та їх реалізації є модернізація управління окремими сферами суспільного життя шляхом створення передумов для розвитку ефективної держави[5,6].

Список літератури:

1. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 1999 р. / Офіційний вісник України. – 2000. – № 1 (21.01.2000) -ст. 6.

2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. - № 26 (30.06.2011). - ст. 218. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>

3. Про утворення Національної ради із сталого розвитку України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2009р. // Офіційний вісник України. – 2009. № 73 (02.10.2009). ст. 2502.

4. Стратегія сталого розвитку "Україна - 2020" : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. – Назва з екрану.

5. Сталий розвиток місцевих громад в умовах децентралізації: монографія \ Ортіна Г.В., Сокіл О.Г., Прус Ю.О., Застрожнікова І.В., Єфіменко Л.М. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. – 171 с. ISBN 978-617-7566-92-1

6. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с

СЕКЦІЯ 3.
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
СЬОГОДЕННЯ

УДК 342.5

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Бабін В.І.
студент ФЕМ,
Капітаненко Н.П.

к.ю.н., доцент кафедри менеджменту організації та управління проектами
Інженерного інституту ЗНУ, м. Запоріжжя

Конституція України визначає Україну як демократичну правову державу (ст.1) та закріплює положення про те, що народ є єдиним джерелом влади і носієм суверенітету України (ст.5). Також Основний Закон України визнає важливу роль народовладдя у механізмі місцевого самоврядування. Найближчою до людей владою є органи місцевого самоврядування: сільські, селищні міські ради та їхні виконкоми. Відтак, саме вони повинні мати широкі повноваження і достатньо коштів, щоб бути спроможними вирішувати усі місцеві питання і нести за це відповідальність. Саме з цією метою в Україні здійснюється децентралізація. Новизна таких суспільних процесів та їх важливість для подальшого становлення місцевого самоврядування обумовлюють актуальність дослідження.

Проблеми реформування системи організації публічної влади в Україні висвітлювалися у працях В. Авер'янова, А. Коваленка, І. Коліушка, Л. Кравчука, К. Линьова, Н. Нижник та ін. Значну увагу аналізу проблем місцевого самоврядування в Україні та перспективам його розвитку приділили у своїх працях такі дослідники, як М. Баймуратов, О. Батанов, А. Некряч, М. Пухтинський та ін.

Місьцеве самоврядування, виступаючи основою демократії в країні, сприяє формуванню громадянського суспільства. Місьцеве самоврядування відокремлене від держави та наділене своїми повноваженнями і покликане наблизити владу до потреб народу, реалізувати повсякденні потреби окремих груп людей. Державна політика України у сфері місцевого самоврядування передбачає децентралізацію влади, тобто передачу органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності від органів виконавчої влади.

Правовою основою місцевого самоврядування є: Конституція України (розділ XI), Європейська Хартія місцевого самоврядування 1985 р.

(ратифікована в 1997 р.), Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р., Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р., Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17 червня 2014 р., Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 р. та ін.

Реформа децентралізації управління в Україні була розпочата з прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [1] та затвердження Плану заходів щодо її реалізації, тобто правові основи децентралізації в Україні були сформовані в 2014 р. Істотні зміни старої неефективної системи та підвищення участі громад в управлінні державою, наразі перебувають у процесі реалізації.

Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Децентралізація влади це процес, що допомагає регіонам посилити, розширити її права і повноваження, центр же навпаки – звужує свої. Деякі помилково розглядають цей процес в якості початку розвалу держави. Насправді ж - це шлях, що веде до зміцнення єдності країни. Наприклад, ліквідується диктат одного регіону над другим, корупційні схеми же втрачають конкретну вертикаль. Органи місцевого самоврядування при цьому мають повноваження, що дозволяють на місцях вирішувати проблеми місцевого рівня.

Передаючи все більше ресурсів і повноважень місцевому самоврядуванню, важливо створити умови для ефективного громадського контролю над їх використанням, а також максимального залучення мешканців громад до процесів розробки і прийняття рішень на місцях. Забезпечити це можуть дієві інститути прямої місцевої демократії, такі як громадські слухання, збори громадян, місцеві ініціативи та петиції, органи самоорганізації населення та ін. Однак цей компонент децентралізації поки є найбільш слабким. З початку перетворень практично нічого в цьому напрямку не було змінено, за винятком того, що в 2015 році була введена можливість подавати місцеві електронні петиції, а також всюди активно впроваджується бюджет участі [2, с.57].

Протягом останніх чотирьох років основною темою дебатів навколо української децентралізації були масштаб, швидкість, перешкоди і наслідки добровільного об'єднання територіальних громад (ОТГ). Це об'єднання критично необхідно, так як багато раніше існуючі (або все ще існуючі громади) з огляду на свій невеликий розмір і дефіциту ресурсів, нездатні адекватно організувати і фінансувати надання основних публічних послуг громадянам.

Результатом першого етапу децентралізації в Україні (2014-2018 рр.) є формування основ відповідного національного законодавства, яке продовжує своє становлення. З 2015 по 2018 роки в Україні створено 878 ОТГ, до складу яких увійшли більше 4000 колишніх місцевих рад і проживають 9 млн.

людей. Завдяки фінансовій децентралізації місцеві бюджети за останні роки зросли на 165,4 млрд. грн.: з 68,6 млрд. грн. в 2014 році до 234 млрд. грн. в 2018 році [3]. Отже, об'єднані громади отримали нові джерела доходів, а також розширені компетенції в області землеустрою, реєстраційних процедур, архітектурно-будівельного контролю, забезпечення функціонування місцевих шкіл.

Однак, дослідження показують, що громадяни не залучені належним чином в процес об'єднання громад та подальший розвиток новостворених ОТГ. Вони також не відчувають достатнього впливу на місцеве самоврядування. Суть проблеми полягає в тому, що чинне законодавство України в області прямої місцевої демократії є неповним і в значній мірі застаріло. Відповідно до чого можливість громадян брати участь в ухваленні рішень на місцевому рівні залежить від доброї волі місцевих рад та їх посадових осіб і наявності якісних місцевих нормативно-правових актів, зокрема статуту територіальної громади, прийняття якого, до того ж, не є обов'язковим. Відповідно, якщо керівництво громади бажає залучати громадян до ухвалення рішень, то воно буде це робити; якщо ж немає (а таких випадків більшість), тоді існує безліч способів звести нанівець всю громадську ініціативу [4].

Вирішення вказаних питань передбачено в другому етапі децентралізації в Україні (2019-2021 рр.), а також: закріплення вже набутих успіхів, формування спроможних громад, зміну територіального устрою на рівні районів та громад, чітке розмежування повноважень та функцій контролю різних рівнів управління, а також розвиток форм місцевої демократії.

Отже, під час розгляду проблеми децентралізації виокремлюється важливе питання, яке потребує вирішення, – конкретизація статусу територіальної громади як базового елемента місцевого самоврядування в Україні. Загалом для багатьох вітчизняних досліджень спільним є висновок про необхідність законодавчої конкретизації правового статусу територіальної громади.

Список літератури:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення 09.10.2019).

2. Технології публічного врядування: навчально-методичний посібник для студентів ЗДІА спеціальності «Публічне управління та адміністрування» всіх форм навчання / Капітаненко Н. П.; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2018. 200 с.

3. Результати першого етапу децентралізації. URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (дата звернення 09.10.2019).

4. Устименко В. А. Экономико-правовые основы осуществления децентрализации в Украине. Економіка і право. 2019. С. 11–16.

УДК 342.15

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СЬОГОДЕННЯ

Балан К.Є.

*магістр спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,
Таврійського державного агротехнологічного університету ім.
Д.Моторного, м. Мелітополь, Україна*

В Україні реалізується реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка передбачає передачу більших повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. Важливою складовою та запорукою реалізації цієї реформи є формування спроможних громад, яке відбувається шляхом об'єднання територіальних громад.

Реформа децентралізації спрямована на вдосконалення ефективності органів місцевого самоврядування, та важливим є аналіз переваг та ризиків даної реформи.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» говорить, що місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальних громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільські громаду жителів кількох сіл, селища, міста – під відповідальність органів місцевого самоврядування чи самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Правовий статус органів місцевого самоврядування визначається Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими законами України, які не суперечать положенням закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Загальне законодавство визначає статус органів місцевого самоврядування і депутатів місцевих рад та порядок їх діяльності:

- Конституція України;
- Закони, що регулюють засади місцевого самоврядування;
- Закони, що є визначальними для формування ресурсів місцевого самоврядування;
- Галузеві нормативні акти;
- Нормативні акти Кабінету Міністрів України;
- Нормативні акти місцевої ради. [3]

Більше розгорнувся процес децентралізації в Україні в 2014 році, коли було схвалено «Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади».[3]

У 2015 році до системи органів місцевого самоврядування було введено новий орган – старосту. Його діяльність регламентується статтею Закону України «Про місцеве самоврядування». Староста є виборною посадовою особою, яка виконує представницькі функції. Основним його завданням є захист інтересів громади села чи кількох сіл від яких його обрано. Староста виконує дорадчі функції і не має реальних механізмів впливу на керівництво об'єднаної територіальної громади. [2]

Протягом 2014-2015 років було прийнято низку законодавчих документів, а саме Закони України «Про співробітництво територіальних громад», «Про місцеві вибори», «Про засади державної регіональної політики», та інші.

Децентралізація має сьогодні не тільки переваги, зараз існує багато ризиків, пов'язаних із її впровадженням. Одним з них є відсутність нормативно-правової регламентації місцевого референдуму.[4]

Президентом України поданий законопроект «Про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади». Ним передбачено, що джерелом влади в Україні повинні стати місцеві громади, які самі будуть збирати податки і розподіляти бюджети. Місцеві органи влади отримають значний об'єм повноважень. У власність територіальних громад передаються землі, рухоме і нерухоме майно, комунальні об'єкти, природні ресурси тощо.

Таким чином, система місцевого самоврядування в Україні є досить розгалуженою і представлена багатьма органами. Сьогодні варто приділити особливу увагу реформі децентралізації в Україні. Правове регулювання діяльності органів публічної влади на місцях має стати пріоритетним напрямом діяльності держави у сфері державного будівництва. Для досягнення поставленої мети необхідно надати органам місцевого самоврядування більшої автономії шляхом припинення ними делегування своїх повноважень державним органам; усунути на законодавчому рівні дублювання повноважень місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування; прийняти закону про місцевий референдум, на основі якого територіальна громада брала б на себе відповідальність за прийняття того чи іншого управлінського рішення

Список літератури:

1. Звіздай О.В. Нормативно-правові засади розвитку місцевого самоврядування. 2015. №1. С. 242-250
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України.
3. Ортіна Г.В. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. / Г.В. Ортіна, Н.А. Горбова, Ю.Є Вороніна / - Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.
4. Горбова Н.А. Природа державного контролю (нагляду) та генезис його законодавчого визначення. / Н.А.Горбова // «Право та державне управління» № 1 (2019)/

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Безугла Л.С.

*к. н. держ. упр., Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро*

У зв'язку з децентралізацією та реформами, що відбуваються в Україні, на сьогодні актуальною є проблема визначення та формування компетенцій і характеристик посад у місцевому самоврядуванні.

Стратегічними цілями децентралізації є ефективна система влади, високий рівень спроможності регіонів, висока якість послуг, а її кінцевою метою є створення безпечного та комфортного середовища для життя людей в Україні шляхом побудови ефективної системи влади.

Головною передумовою реформування системи місцевого самоврядування в Україні є спроможність місцевих влад ефективно реалізовувати зростаючу кількість повноважень, що передається їм органами виконавчої влади з метою надання більш якісних послуг населенню. Умови служби співробітників органів місцевої влади повинні дозволяти добір висококваліфікованого персоналу з урахуванням особистих якостей та компетентності; для цього забезпечуються належні можливості професійної підготовки, винагороди та просування по службі.

Необхідною передумовою ефективного виконання зазначених завдань та повноважень місцевого самоврядування є належний професійний рівень службовців органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів. Від ефективності діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування залежать умови життя мешканців конкретної територіальної громади. Все це свідчить про те вагоме значення, яке набувають питання підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації муніципальних службовців для забезпечення сталого місцевого і регіонального розвитку, покращання якості соціальних послуг, що надаються громадянам [2].

Успішне вирішення процесів реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні значною мірою залежить від професіоналізму кадрового потенціалу й належного кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106 «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» одним з головних пунктів визначено «Міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади в межах затверджених їм відповідних бюджетних призначень під час складання кошторисів передбачити починаючи з 2020 року кошти на

підвищення кваліфікації державних службовців апарату цих органів, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників у розмірі не більше ніж 2 відсотки фонду оплати праці. Рекомендувати іншим державним органам та організаціям, на які поширюється дія Законів України «Про державну службу» та «Про службу в органах місцевого самоврядування», у межах затверджених їм відповідних бюджетних призначень під час складання кошторисів передбачити починаючи з 2020 року кошти на підвищення кваліфікації державних службовців апарату цих органів у розмірі не більше ніж 2 відсотки фонду оплати праці» [1].

З цією метою необхідно забезпечити умови для підвищення кваліфікації службовців місцевого самоврядування, у тому числі шляхом проходження навчання та тренінгів за кордоном для вивчення найкращого міжнародного досвіду з питань реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади. Для успішного впровадження реформи потрібні люди відповідної кваліфікації. Слід зазначити, що здійснення в Україні процесів реформування місцевого самоврядування й служби в органах місцевого самоврядування ставить принципово нові завдання перед персоналом органів місцевого самоврядування, вимагає наявності компетентних і високопрофесійних кадрів, здатних працювати в нових умовах й вирішувати надскладні комплексні проблеми.

Список літератури:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 р. № 106 «Про затвердження Положення про систему професійного навчання державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад».

2. Застрожнікова І.В. Державне регулювання підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад вищими навчальними закладами України. / І.В. Застрожнікова // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук.пр. – Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2019. – Вип. 1 (55).

УДК 321.7

ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА УЧАСТІ ІНОЗЕМЦІВ У ДЕМОКРАТИЧНОМУ ВИБОРЧОМУ ПРОЦЕСІ

Волошенко О.В.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін,
Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків*

Демократія, як особлива форма організації політичного життя, базується на визнанні джерелом і носієм влади народу, на можливості його представників брати участь у вирішенні державних та громадських справ.

Однак питання щодо того, хто саме входить до складу цього самого «народу», має дискусійний характер. Як відомо, ще з часів античності, коли, власне, і зародилася ідея демократії, достатньо широкі верстви населення були вилучені з політичного процесу. Поступово коло носіїв політичних прав і свобод розширювалося, однак і в сучасних умовах відсутня єдність у розумінні цього питання. Послідовна реалізація принципів Вестфальської системи призвела до того, що протягом достатньо тривалого періоду історії основним критерієм визнання за особою політичних прав і свобод була наявність у неї громадянства відповідної держави. Пануючий протягом століть «державоцентризм» призвів до того, що і демократія багатьма авторами розглядалася через призму панування держави практично у всіх політичних питаннях. Достатньо згадати слова Дж. Роулза стосовно того, що «демократичне суспільство, як і будь-яку політичну систему, потрібно розглядати як завершену і закриту соціальну систему. Вона завершена, оскільки самодостатня і в ній є місце для всіх основних цілей в житті людини. До того ж вона закрита, так як вхід в неї можливий тільки за народженням, а вихід - після смерті» [1, с.41]. І цей «закритий» характер соціальної системи асоціюється, у першу чергу, з приналежністю особи до певної держави.

Така широко розповсюджена позиція знаходить критику, зокрема, з боку прибічників концепції дорадчої демократії. Зокрема, С. Бенхабіб зазначає: «Є прогалина між тим, як демократії сприймають самі себе, і тим, як вони надають права громадянства. У той час як демократія - це форма життя, заснована на активній згоді й участі, громадянство розподіляється відповідно до пасивного критерію приналежності, такого як народження на певному клаптику землі, соціалізація в даній країні або членство» [2, с.241]. На противагу цьому, представники дорадчої демократії пропонують узяти за основу демократичної організації суспільства принцип, згідно з яким голос кожного, кого стосуються норма, закон або політичний курс, слід включити в демократичне обговорення, що веде до їх прийняття [2, с.217]. При такому підході, брати активну участь у політичному житті суспільства мають не лише громадяни держави, а й проживаючі на її території іноземці.

На європейському континенті питанням участі іноземців у виборчому процесі приділяється увага як на міжнародному рівні, так і на рівні окремих держав. У 1993 р. у Страсбурзі було прийнято Конвенцію про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні. Дана європейська Конвенція відкриває перед іноземцями багато перспектив бути активними учасниками політичного життя у країні перебування, зокрема – передбачає можливість реалізації ними активного і пасивного виборчого права. Ст. 6 Конвенції гарантує кожному постійному мешканцю-іноземцю право голосувати та висувати свою кандидатуру на виборах до органів місцевого самоврядування, якщо він задовольняє тим правовим вимогам, які пред'являються громадянам і, крім того, на законних підставах постійно мешкає у відповідній державі упродовж п'яти років, що передують виборам [3]. Втім, задовго до прийняття цієї Конвенції у окремих європейських

державках подібна практика вже застосовувалась. В авангарді процесу наділення негромадян виборчими правами йшли швейцарські кантони (Невшатель і Юра), які надали такі права постійно проживаючим іноземцям ще у 1849 р. [4, с.181]. Ряд європейських країн в різній формі здійснили надання виборчих прав негромадянам протягом останніх сорока років. Частина з них дозволяє іммігрантам-резидентам голосувати лише на місцевих виборах, інші - на регіональних і національних виборах. У 70-х роках ХХ ст. це були Ірландія (1963), Швеція (1975), Данія (1977) і Норвегія (1978). У 1980-х – Нідерланди (1982), Ірландія (1984), Іспанія (1985), Ісландія (1986) і Угорщина (1990). Маастрихтський договір про створення Європейського союзу наділив громадян ЄС, які проживають в інших державах-членах, правом обирати і бути обраними як на місцевих (муніципальних) виборах, так і на виборах до Європейського парламенту, зрівнюючи їх у правах з громадянами країни проживання [4, с.183-184].

Європейський досвід надання іноземцям права участі у виборах можна класифікувати по різних підставах.

Залежно від рівня нормативно-правового акту, що закріплює таке право:

1) Гарантування іноземцям право участі у виборах на конституційному рівні. Так, у ст. 51 Основного Закону Італійської Республіки 1947 р. передбачається, що італійці, які не є громадянами Республіки, можуть бути прирівняні в законодавчому порядку до громадян країни щодо заняття виборчих посад. Стаття 13 Конституції Іспанії допускає наділення іноземців виборчими правами на умовах взаємності в силу договору чи закону [5, с.52]. Ст. 30 Конституції Словаччини визначає, що іноземці, які постійно проживають на території Словачької Республіки, мають право обирати та бути обраними в органи самоврядування обцин та органи самоврядування територіальних одиниць більш високого рівня [6, с.55].

2) Закріплення можливості участі іноземців у виборах на законодавчому рівні. Відповідно до ст. 10 Виборчого кодексу Республіки Польщі, активне виборче право на виборах мерів та до муніципальних рад мають громадяни Польщі та громадяни ЄС, які на день виборів досягли вісімнадцяти років та постійно проживають на відповідній території. Право бути обраними у муніципальні ради та у Європейський Парламент належить також іноземцям, що як мінімум протягом п'яти років постійно проживали в Польщі або на території іншої держави-члена ЄС [6, с.56].

Залежно від умов надання виборчого права:

1) Приналежність держави, громадянином якої є іноземець, до певного міжнародного об'єднання. Наприклад, ст. 88-3 Конституції Франції визначає, що право обирати й бути обраними на муніципальних виборах може бути надано тільки громадянам ЄС, які проживають у Франції [6, с.55]. Великобританія надає право участі у виборах громадянам держав-членів Співдружності.

2) Приналежність держави, громадянином якої є іноземець, до певної мовної групи. Приміром, у Португалії брати участь у виборах можуть громадяни португаломовних країн. Зокрема, за міждержавною Угодою 1971 р. бразильські громадяни мають виборчі права на місцевих виборах в Португалії [4, с.186].

3) Строк проживання іноземця на території держави. Як вже відмічалось, Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні передбачає 5-річний термін проживання.

Висновки. Ідея демократії є своєрідним концептуальним підходом до організації владарювання у суспільстві, що передбачає активну участь народу у політичному житті. Водночас класичне розуміння демократії обмежує обсяг категорії «народ» виключно громадянами певної держави. В сучасних умовах даний підхід набуває переосмислення, і все більше країн світу визнають, що активними суб'єктами політичних процесів на їх території можуть бути також і негромадяни. Зокрема, на Європейському континенті такий підхід спостерігається як на міжнародному, так і на національному рівні. Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні закладає відповідні базові основи, а кожна європейська держава конкретизує їх на конституційному або законодавчому рівні, формулюючи власні критерії участі іноземців, зокрема, у виборчому процесі. І це є яскравим прикладом поглиблення процесів демократизації суспільства в сучасному світі.

Список літератури:

1. Rawls J. Political Liberalism / John Rawls. - New York: Columbia Univ. Press, 1993. - 401 p.
2. Бенхабиб С. Притязания культуры. Равенство и разнообразие в глобальную эру / Сейла Бенхабиб; пер. с англ.; под ред. В.И. Иноземцева. - М.: Логос, 2003. - 350 с.
3. Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні. Страсбург, 5 лютого 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_318
4. Шапаров А.Е. Предоставление избирательных прав негражданам: тенденции и практики / А.Е. Шапаров // Полис. Политические исследования. - 2011. - № 1. - С.177-189.
5. Левенець А.В. Міжнародно-правові стандарти прав іноземців в місцевому самоврядуванні / А.В. Левенець // Правова Держава. – 2015. – Вип.19. – С.48-53.
6. Іванчо В.І. Право іноземців на участь у муніципальних виборах в окремих країнах європейського союзу / В.І. Іванчо // Visegrad Journal on Human Rights. - 2014. - №1. - С.54-60.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНСЬКИХ УМОВАХ: ПРАВОВА ОСНОВА ТА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ

Волянюк А. В.

*студент 6 курсу, юридичного факультету Чорноморського Національного
Університету імені Петра Могили м. Миколаїв*

Наша країна зазнала дуже багатьох змін протягом останніх 5 років, як правило ці зміни були на краще, та мали на меті покращити рівень життя населення, зміцнити країну в плані обороноздатності, та додати нам авторитету на міжнародній політичній арені.

Одним з таких прикладів була реформа щодо децентралізації влади та повноважень, яка почалась ще в 2014 році, про те, на жаль і по наш час не доведена до свого логічного кінця.

Для того, щоб краще зрозуміти питання децентралізації в Україні треба навести коротке визначення цього поняття, за яким децентралізацією є комплекс змін до існуючого станом на початок 2014-го року законодавства, основною метою якого є передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування.

Комплекс дій щодо проведення реформи децентралізації отримав назву «Національний проект «Децентралізація», і стартував 5 років назад, даний проект мав на меті посилення місцевого самоврядування, надати гарантії органам місцевого самоврядування щодо їх компетентності вирішення власних місцевих питань, наділити їх достатніми ресурсами для цього, в тому числі створення об'єднаних територіальних громад та на майбутнє створення інституту префектів.

Для того, щоб втілити у життя такі кардинальні зміни існуючого суспільного ладу безумовно треба почати зі зміни нормативно-правової основи.

Було розроблено спеціальний профільний законопроект, який мав на меті започаткувати законодавчий процес відходу від централізованої моделі управління державною, та посилити роль місцевої влади в регіонах.

Законопроект №2217а було розроблено спеціальною Конституційною комісією, яка займалася процесом розробки та планом подальшого втілення в життя нормативних приписів.

Після першого оприлюднення проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) він отримав позитивні відгуки від Венеціанської комісії, та позитивні відгуки від українських експертів у сфері децентралізації.

Однак, все ж таки треба зазначити, що внаслідок прийняття цього законопроекту зміни не були внесені в Конституцію України, це було викликано тяжкою та напруженою ситуацією на Донбасі, і змінювати Конституцію під час війни було дуже ризиковим кроком, про те зміни були внесені в профільні законодавчі акти, якими регулюється питання

розподілення повноважень та відповідальності між місцевою та центральною владою.

Вже у 2019 році Урядом було повторно запропоновано внести зміни до Конституції України, наголошуючи на те, що реформа вже майже стовідсотково втілена у життя, але до нашого часу це питання залишається дискусійним та не закритим.

Тепер треба загострити увагу саме на безпосередньому процесі децентралізації в Україні, а саме на тих програмних моментах та кроках які були запропоновані в Законі.

Одним із ключових моментів всієї реформи було створення нової ланки в системі адміністративного устрою в Україні, а саме створення Об'єднаної Територіальної Громади (ОТГ), утворення повинно проходити внаслідок добровільного об'єднання сусідніх сіл, селищ, міст. Саме такі об'єднання дозволяє місцевим органам отримати новий перелік повноважень та ресурсів, для реалізації цих повноважень.

Після такого об'єднання новостворена ОТГ стає правонаступником всього майна, прав та обов'язків, а також проходить процес реорганізації сільських, селищних, міських рад, відповідно до нових потреб та реалій життя.

Процес створення ОТГ пройшов дуже швидко та плідно, хоча і з певними проблемами в окремих регіонах, викликаних простим не бажанням конкретного суб'єкта об'єднуватися з іншим суб'єктом, без об'єктивних на то причин.

Процес децентралізації просто неможливий без фінансових змін, і в 2015 році відповідно зміни були внесені до Податкового та Бюджетного кодексів, цими змінами органам на місцях виділялося набагато більше фінансових ресурсів, це викликано збільшенням їх повноважень та сфер роботи.

Що стосується інституту префектів, які рекламувалися ще в 2014 році то вони і досі не існують, префектом за задумкою реформаторів повинен виступати державний службовець, який на довірєній йому території здійснює нагляд за додержанням Конституції та законів України органами місцевого самоврядування, координує діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади, забезпечує виконання державних програм, а також спрямовує і організовує діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади та забезпечує їх взаємодію з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного або надзвичайного стану чи надзвичайної екологічної ситуації.

Тобто, перелік повноважень дуже вагомий, і можливо така посада повинна була би існувати, саме для здійснення контролюючих функцій.

Про те, по наш час інститут префектів відсутній, хоча в прийнятому Законі 2217а він чітко передбачений та закріплений.

Це один з небагатьох ключових моментів реформи які так і не були впроваджені в життя, все ж таки більшість програмних положень

Національного проекту «Децентралізація» були впроваджені в життя та досить швидко показали свою ефективність.

Якщо казати про головну мету децентралізації, а саме надання більшої кількості ресурсів на місцях то за час проведення реформи власні доходи місцевих бюджетів зросли більше, ніж вдвічі: з 68,6 млрд грн. у 2014 році до 146,6 млрд грн. за підсумками 2016 р., а це свідчить про позитивну тенденцію реформи та дає нам позитивні припущення на майбутнє.

Якщо підбити підсумок всього вищевказаного то можна сказати, що реформа децентралізації знайшла своє позитивне відображення у практичному житті, кардинально змінила на краще діючу систему адміністративного поділу України та дала нам впевненість в тому, що реформи в Україні можуть бути дієвими та до кінця впровадженими у життя.

УДК: 342.25

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ РИЗИКІВ

Гамбург І. А.

к.ю.н. Класичний приватний університет м. Запоріжжя

Кожна держава, створюючи свій механізм управління, пріоритетом ставить принцип поєднання централізації та децентралізації державної влади. Сучасний етап розвитку України характеризується впровадженням децентралізації публічної влади, що є однією з 62 секторальних реформ у межах Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1, с. 4].

Проте, процес реалізації реформи децентралізації створює низку потенційних ризиків, зокрема у сфері управління, політичних, економічних, соціальних відносин. До них можна віднести: 1. Посилення соціально-економічних диспропорцій. 2. Обмежений контроль за виборами. 3. Невиконання поточних зобов'язань. 4. Національні меншини. 5. Законодавчі питання. 6. Управління та компетентність. 7. Формування нової соціальної ідентичності. 8. Нечіткий розподіл повноважень [2, с. 34], а також: 1. Розрив між громадами. 2. Брак кваліфікації в процесі підготовки управлінців. 3. Корупція в місцевих органах влади 4. Неefективний нагляд. 5. Недосконале і нестабільне законодавство. 6. Етнізація децентралізації. 7. Формування ідентичностей. 8. Посилення політичних монополій і криміналізація [3, с. 4-5].

Як вбачається, ризики децентралізації можна зменшити шляхом підтримки об'єднаних громад за допомогою розвитку законодавства в сфері самоврядування, проведення реформи правоохоронної системи, освіти, медичної та земельної реформ (які б враховували особливості регіонального розвитку, самоврядування, територіальної організації влади), сприяння

громадським організаціям та ініціативам в частині контролю над владою, розвитку соціокультурних ініціатив тощо.

З 2014 року органом законодавчою, вищим і центральними органами виконавчої влади, експертними групами була проведена потужна правотворча робота з підготовки нормативно-правової бази щодо організації процесу децентралізації та втілення його у життя. Зокрема, прийнято: Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України; Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», що дав змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування; Закон України «Про співробітництво територіальних громад»; Закон України «Про засади державної регіональної політики»; Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства»; Пакет нормативно-правових актів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг тощо.

У результаті за ці роки створені сотні об'єднаних територіальних громад, що об'єднують декілька мільйонів громадян. Позитивним моментом впровадження децентралізації можна вважати і значний приріст доходів місцевих бюджетів та зміну в структурі їх джерел:

Проте, все ще не внесено ряд надважливих змін до Конституції, через що гальмується вся реформа. Зокрема, досі не було введено іституцію префектів, тому досі зберігається механізм державних адміністрацій (проект Закону України «Про префектів» підготовлений робочою групою ще у 2015 р. [4]).

Також не змінена система адміністративно-територіального поділу, через що наряду з громадами досі існують сільські, селищні та районні ради.

На нашу думку, таке зволікання зі змінами до основного закону базується на тому, що стара система все ще опирається реформі, а сучасні можновладці спекулюють та паразитують на цій темі, розповсюджуючи міфи та дезінформацію серед населення.

Безумовно, сам процес децентралізації має певні ризики, тільки поборовши які процес реформи можна буде вважати успішним. Основними векторами тут мають бути: недопущення етнізації та анклавізації громад, забезпечення високої кваліфікації нових управлінців, боротьба з корупцією та криміналізацією процесу реформи. Для цього на законодавчому рівні треба врегулювати означені питання, створити ефективний механізм реалізації.

Список літератури:

1. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання: наукова доповідь / наук. ред. д.е.н., проф. Сторонянської І. З. Львів: ІРД НАНУ, 2018. 144 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

2. Гамбург Л. С. Децентралізований унітаризм як засіб забезпечення прав народів. *Круглий стіл, присвячений 68-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини*: збірник тез, 8 грудня 2016 року / за ред. Пальченкової В. М. Запоріжжя: КПУ, 2016. С. 32-35.

3. Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право: навчальний посібник / [В. В. Галуцько, В. І. Курило, С. О. Короед, О. Ю. Дрозд, І. В. Гиренко, О. М. Єщук, І. М. Риженко, А. А. Іванищук, Р. Д. Саунін, І. М. Ямкова]; за ред. проф. В. В. Галуцька. Херсон: Грінв Д.С., 2015. 272 с.

4. Про префектів: Закон України. Проект від 16.11.2015 р. URL: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11..pdf>

УДК 342.384.052

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Гапотій В.Д.

канд. юр. наук, доцент, завідувач кафедри права Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Стаття присвячена питанням сучасного теоретико-правового розуміння децентралізації влади та шляхам і ризикам втілення відповідної реформи владних структур в Україні.

Ключові слова: децентралізація влади, органи місцевого самоврядування, збільшення повноважень територіальних громад.

Актуальним завданням суспільного розвитку України є зміцнення засад правової, демократичної, правової держави та громадянського суспільства.

Рівень відносин та узгодження інтересів держава-територіальна громада обумовлює досягнення успіхів по децентралізації та системі самоврядування.

Необхідність дослідження проблеми децентралізації влади в Україні викликана активізацією зусиль органів державної влади України щодо реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Координаційною радою з питань розвитку громадянського суспільства був розроблений проект Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. З одного боку,

здійснення децентралізації є необхідним кроком з огляду на євро інтеграційний зовнішньополітичний курс держави. З іншого боку, трансформація державного устрою може створити нові виклики для українського суспільства, особливо у процесі здійснення адміністративно-територіальної реформи та на перших етапах функціонування нової системи організації публічної влади.

Таким чином, виникає два основних завдання, що постають перед даним дослідженням: по-перше — з'ясування теоретико-правової суті та особливостей самого поняття “децентралізація влади” та шляхів і користі її

втілення в реалії України; по-друге — виявлення очікуваних ризиків децентралізації, що може стати корисним підґрунтям для упередження можливих негативних наслідків децентралізації влади.

Проблеми децентралізації влади досліджувалися відомими іноземними фахівцями в сфері права і управління такими як Генрі Кебот Лодж, Стівен К. Сандерсон, Їлдіз Атас, Крістофер К. Чейз-Данн, Томас Д. Холл та іншими. Не залишилася ця проблема поза увагою і вітчизняних науковців в галузевих напрямках юриспруденції, зокрема таких як М. М. Іжа, І. А. Верещук, П. А. Трачук, О. Н. Євтушенко, Г. В. Макаров, О. О. Бабінова, М. В. Лациба та багато інших, наукові праці яких використано у цій роботі.

Більшість наукових, енциклопедичних сучасних джерел збігаються у визначенні поняття децентралізації, як процесу перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління [1][2].

Децентралізація влади включає як політичну так і адміністративну сторони. Децентралізація може бути територіальною — переміщення влади від центрального міста на інші території, і може бути функціональною — шляхом передання повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнів[3]. Цей процес було названо «новим державним управлінням», який був описаний як децентралізація, предметне управління, конкуренція урядової і місцевої координації [4].

За тлумаченням Великого тлумачного словника сучасної української мови, який значною мірою базується на матеріалах одинадцяти томного тлумачного «Словника української мови» (1970–1980) — це система управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоуправління; скасування або послаблення централізації [5].

Зростання державних витрат, низькі економічні показники і зростання впливу ідей вільного ринку переконали уряди децентралізувати свою діяльність, щоб укласти договори з приватними фірмами, що працюють на ринку і повністю приватизувати виконання деяких послуг [6].

В Україні вперше децентралізація згадується в Конституції Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 року, у якій зазначалося, що: «не порушуючи єдиної своєї влади, УНР надає своїм землям, волостям і громадам права широкого самоврядування, дотримуючись принципу децентралізації» [7].

У той час як децентралізація, особливо в урядовій сфері, широко вивчається і практикується, проте немає загального визначення або розуміння децентралізації. Сенс децентралізації може до певної міри змінюватися залежно від аспекту, в якому вона розглядається [8]. Ступінь децентралізації залежить від ступеня її функціональності (здатності). Концепція децентралізації по-різному застосована до групової динаміки і управління (менеджменту) наукою в приватних підприємствах та організаціях,

політичних науках, юриспруденції (законодавстві) і державному управлінні, економіці (економічних науках) і технології.

Історики описали історію урядів і імперій з точки зору централізації і децентралізації. 1910 року в “Історії народів” Генрі Кебот Лодж написав, що перський цар Дарій I (550–486 до н. е.) був майстром організації та за його правління «вперше в історії, централізація почала розглядатися з боку політики». Він також зазначив, що система децентралізації Дарія I відрізняється від децентралізації в Стародавній Греції [9]. З 1980-х багато вчених писали про цикли централізації і децентралізації. Стівен К. Сандерсон писав, що за останні 4000 років князівства і держави послідовно пройшли кроки централізації і децентралізації економічної, політичної та соціальної влади [10]. Їлдіз Атас писав, що цей процес відбувається ще «з кам'яного віку» не тільки в князівствах, а і в імперіях та сучасних “панівних державах” [11]. Крістофер К. Чейз-Данн і Томас Д. Холл рецензували інші роботи, які розкривали ці цикли, включаючи роботи, в яких аналізувалася теорія еліт, що формуються під час накопичення державою багатств і які, в період «конкуренції всередині правлячого класу, провокують злет і падіння держави» та роль еліти в процесі централізації і децентралізації [12].

Досить часто, у багатьох країнах ступінь політичної децентралізації вищий, ніж функціональної. Високий ступінь функціональної та політичної децентралізації характерні для Німеччини, Швейцарії, Бельгії та Іспанії, досить високі — Чехія, Португалія, Польща [13]. Більше політичних, ніж функціональних повноважень мають Австрія і Словаччина. У Словаччині функціональна децентралізація є на дуже низькому рівні, а політична — на досить високому, що є свідченням того, що регіональний рівень практично не має повноважень з прийняття рішень [13]. Більший за політичну ступінь функціональної децентралізації у Болгарії та Литві, що передбачає, що регіони мають майже схожі повноваження на регіональному рівні, але практично не впливають на національний рівень [13].

На сьогодні, існують чотири основних форми адміністративної децентралізації: [14][15]

1) Деконцентрація — найслабша форма децентралізації, за якою, передаються повноваження з управління, використання коштів та реалізації соціальної політики від центральних органів до органів в уже існуючих районах або, при необхідності, до новостворених, але з умовою, що прямий контроль за виконанням даних повноважень ведеться з центру.

2) Делегування не передбачає відповідальність напівавтономних місцевих урядів за управління, використання коштів та реалізацію соціальної політики. Ці уряди не повністю контролюються центральним урядом, але в кінцевому рахунку підзвітні йому. Даний вид включає створення державно-приватних підприємств або корпорацій — спеціальних проектів з надання різних послуг в регіонах. За цією системою місцевий уряд отримує широкі повноваження.

3) Деволюція — передання всіх повноважень у сфері управління, використання коштів та реалізації соціальної політики на субнаціональному рівні до регіональної або місцевого уряду, чи уряду штату.

4) Відчуження (або приватизація) — означає перехід всіх підприємств, установ та організацій у приватну власність, при чому має місце повне зняття з держави відповідальності за управління, використання фінансів та реалізацію соціальної політики. Можуть бути продані також засоби виробництва, допускається звільнення або переведення працівників з приватних компаній або некомерційних організацій[16]. Багато з цих функцій спочатку виконувалися приватними особами, компаніями або організаціями, а потім перейшли до уряду або безпосередньо, або шляхом регулювання діяльності господарюючих суб'єктів[17].

Система адміністративно-територіального устрою дісталася Україні у спадок від колишнього СРСР і характеризується високим ступенем централізації влади по вертикалі, а представницькі органи на місцях так і не стали провідниками ефективної політики в інтересах людини і забезпечення захисту нагальних потреб територіальних громад.[18] Низька ефективність діяльності органів місцевого самоврядування, значною мірою, обумовлена недостатнім рівнем бюджетного фінансування та відсутністю механізму трансферу фінансових ресурсів на рівень територіальних громад.[18]

В Україні у межах певних адміністративно-територіальних одиниць співіснують дві форми організації місцевої влади: органи місцевого самоврядування і місцеві державні адміністрації.[19] Центральні органи влади представляють інтереси держави, а органи місцевого самоврядування інтереси лише територіальних громад, або їх об'єднань і діяльність їх обмежена територією громади.[19] Поляризація інтересів центра і регіонів є основою зародження муніципальної влади, яка виникає в процесі децентралізації публічної державної влади. Масштаби та ефективність органів місцевого самоврядування, а відповідно і добробут територіальних громад та держави в цілому прямо залежить від характеру правовідносин між різними рівнями влади. В Україні конституційна модель організації державної виконавчої влади є недосконалою, оскільки місцеві державні адміністрації існують не тільки для здійснення контрольно-наглядових функцій щодо органів місцевого самоврядування, а й володіють повноваженнями щодо управління відповідними територіями.[18][19] Тому досі триває пошук оптимального варіанту взаємодії органів самоврядування з органами державної виконавчої влади.[18]

В юриспруденції утвердилася думка, що унітарні держави за ступенем своєї демократизації значно поступаються федеративним, оскільки останні є більш децентралізованими.[19] Разом з тим сам по собі факт наявності федеративного устрою не гарантує демократичності та реальної децентралізації, що підтверджує досвід Російської Федерації — однієї з авторитарних держав сучасності. У той же час багато демократичних держав досягають значного ступеню децентралізації, лишаючись унітарними за устроєм (наприклад, Іспанія).

Надмірна централізація влади, неефективна організація влади на регіональному рівні, недієздатність місцевого самоврядування і досі залишаються проблемою українського суспільства.[19]

Водночас, здійснення децентралізаційних заходів може нести в собі певні ризики. Серед таких ризиків можна виокремити наступні:

1. Ризики, пов'язані з необхідністю перегляду меж адміністративно-територіальних одиниць (з метою забезпечення їх фінансової спроможності). Укрупнення, скоріше за все, очікує територіальні громади та, можливо, адміністративні райони.

- Недостатність механізмів, передбачених проектом Закону «Про об'єднання територіальних громад», для здійснення адміністративно-територіальної реформи. Зокрема, добровільний характер такого об'єднання не гарантує систематичного застосування відповідних норм.

- Можливий політичний спротив локальних еліт, із перспективою залучення на свою підтримку широкої громадськості. Соціальна база спротиву може розширитися через побоювання мешканців чинних адміністративно-територіальних одиниць втратити статус та інфраструктурні переваги. Зокрема, з таких причин у 2005 р. було зірвано реалізацію пілотного проекту адміністративно-територіальної реформи у Київській області [20].

- Можлива активізація та радикалізація політичних об'єднань, які представляють інтереси меншин, що мають компактний характер проживання. Передбачувані цілі політичних кампаній: як мінімум – боротьба проти укрупнення районів, в яких відповідні етнічні групи складають більшість населення, як максимум – утворення національно-територіальних автономій.

2. Послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування на регіональному та субрегіональному рівнях за реалізацією повноважень, які будуть передані виконавчим органам місцевих рад, в умовах слабкості інститутів громадянського суспільства поза межами великих міст. Негативним наслідком цього може стати зростання порушень українського законодавства (включаючи посягання на права і свободи громадян) у процесі діяльності органів місцевого самоврядування. На даний момент цю тенденцію, зокрема, можна відстежити на прикладі норм статутів окремих територіальних громад, які обмежують право місцевої ініціативи[21].

3. Ризики для бюджетної системи країни:

- загроза зриву фінансування повноважень органів місцевого самоврядування. За підрахунками представників Асоціації міст України, навіть в умовах централізації бюджетного процесу щороку недофінансування лише делегованих повноважень складає 18-20 млрд грн. Особливо гостро дана проблема постане в разі, якщо фінансування розширених повноважень органів місцевого самоврядування буде збільшене за рахунок скорочення дотацій вирівнювання, враховуючи дотаційність більшості навіть обласних бюджетів. Наприклад, станом на 2010 р. частка дотацій у доходах бюджетів

окремих областей становила: Волинської – 71,1%, Тернопільської – 71,9%, Закарпатської - 72,3[22].

- аналогічна небезпека поглиблення диспропорцій економічного та соціального розвитку територій у разі скорочення субвенцій у межах політики регіонального розвитку;

- з іншого боку, децентралізація бюджетного процесу (зокрема, через вилучення у обласних державних адміністрацій повноважень щодо розробки бюджетів областей, а також впровадження системи «бюджетного федералізму») у вітчизняних умовах може призвести до розбалансування всієї системи бюджетоутворення в Україні, оскільки залишається високо імовірним закладання в місцеві бюджети задалегідь нереальних витрат.

4. Ризик зниження якості місцевого управління та легітимності прийнятих рішень. Цьому можуть посприяти такі чинники:

- загальний низький рівень компетентності службовців місцевого самоврядування. Зокрема, на це вказує їх середній рівень освіти. Так, частка службовців місцевого самоврядування, що мають вищу освіту, традиційно становить близько двох третин, а в деяких переважно аграрних областях – лише дещо більше половини[23];

- недосконала система добору до депутатського корпусу місцевих рад та на посади сільських, селищних, міських голів. Так, використання закритих виборчих списків сприяє проходженню до представницьких органів депутатів без належної підготовки до діяльності в органах місцевої влади, а також політизації роботи депутатського корпусу. Система відносно більшості на виборах в одномандатних виборчих округах сприяє обранню депутатів та голів із відносно низькими результатами (а отже, із низьким рівнем довіри громадян).

5. Зростання партикуляристських тенденцій в областях – тобто, легітимізація у суспільній свідомості претензій регіонів на правосуб'єктність щодо тих політичних інтересів, які суперечать загальнонаціональним. Відповідний ризик може виникнути внаслідок дії таких чинників:

а) децентралізація під час процесу формування української політичної нації сприятиме посиленню серед населення регіональних ідентичностей, у тому числі в регіонах із найбільш специфічними соціокультурними рисами;

б) можливе поглиблення соціальної дистанції між територіальними спільнотами через: отримання регіональними елітами розширеної ресурсної бази для здійснення цілеспрямованих політичних заходів у бік соціокультурної уніфікації всередині соціумів відповідних областей; поглиблення диспропорції показників економічного і соціального розвитку областей;

в) утворення територіальних комплексів із відносно високим потенціалом економічної самодостатності в разі укрупнення областей відповідно до меж соціально-економічних районів;

г) активізація боротьби між політичними елітами різних рівнів адміністративно-територіального поділу навколо бажаного обсягу повноважень та матеріальної основи врядування;

д) при цьому збереження інерції щодо покладання суспільством відповідальності за негативні явища в економічному та політичному розвитку країни на головний центр впливу, який вбачається у центральних органах державної влади, при реальному обмеженні впливу останніх на політичний процес. Таким чином, громадяни втрачатимуть упевненість у потрібності центральних органів державної влади.

Отже поняття децентралізації — це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно. Задля цього потрібно здійснити п'ять кроків, необхідних для реформи децентралізації влади:

1. Визначити територіальну основу органів місцевого самоврядування та виконавчої влади. Це передбачає потребу створити трьохрівневу систему адміністративно-територіального устрою в Україні (27 — регіонів; 120-150 — районів; 1500-1800 — громад). За Концепцією реформи передбачається побудова простої і логічної системи місцевого самоврядування. Саме така система забезпечить нормальне і комфортне життя в українських містах та селах. За такої системи в європейських країнах місцева влада надає послуги людям, займається освітленням вулиць чи прибиранням сміття, а вже уряд відповідає за макроекономіку чи політику держави.

2. Розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування різних рівнів. Необхідно найбільш важливі для людей повноваження передати на найближчий до людей рівень влади. Повноваження у громаді (село, селище, місто) де основні сфери відповідальності: місцевий економічний розвиток; розвиток та утримання місцевої інфраструктури; планування розвитку території громади; питання забудови та благоустрою території; соціальний захист і соціальна допомога; первинна медицина та швидка допомога; дошкільна, позашкільна та шкільна освіта; комунальне господарство; охорона правопорядку; пожежна охорона; пасажирські перевезення на території громади; питання культури та фізичної культури. Повноваження у районі: спеціалізована шкільна освіта; спортивні школи, школи-інтернати тощо; вторинна медицина, стаціонари загального профілю; транспортна інфраструктура районного значення; утримання об'єктів спільної власності територіальних громад району.

3. Розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади. Передати основні повноваження місцевих держадміністрацій органам місцевого самоврядування. Виконавчій владі залишити тільки право контролю. В останні роки влада лише централізувалася. Усе більше повноважень переходили у руки виконавчої влади. Навіть дозволи на будівництво чи реєстрація шлюбу – все переходило у виконавчу, держвладу. Так витрати дербюджету зростали. А ще створювались ланцюжки корупції, де збирали побори з людей.

4. Визначити, скільки ресурсів треба на кожному рівні. Потрібно повністю оновити бюджетну систему. Коли розмір громади чи району збільшаться - з'являться додаткові ресурси на місцях. А отже їх можна буде

раціонально використовувати. Від цього виграють лиш самі мешканці сіл і містечок. Адже саме на цьому рівні потрібні гроші, наприклад, на благоустрій – ремонт доріг, охорону правопорядку, роботу початкової школи, пожежних, тощо. Усі місцеві бюджети отримують прями стосунки з державним. Отже, кошти до місцевої громади надходитимуть стабільно. Й витрати можна прогнозувати. Місцеві податки стають основою місцевого бюджету. А вже він прямо залежить від громади та її влади. Це мотивує владу громади до збору податків, а мешканців - до їх сплати. У місцевих бюджетах посиляться можливості. Це умова розвитку місцевої економіки. Відповідно зникають адміністративні бар'єри, аби малий та середній бізнес міг розвиватись на значно більших територіях громади. В наслідок цього з'являються нові робочі місця, а відтак, збільшуються надходження до місцевого бюджету.

5. Зробити органи місцевого самоврядування підзвітними перед виборцями і державою. Люди почнуть розуміти, що від їхнього голосування залежить, чи добре працюватиме для них місцева влада. А отже від самих мешканців залежить якість життя. Запроваджується не лише відповідальність місцевого самоврядування за успішність своєї праці перед виборцями, але й перед державою – за законність. Реформа потрібна, аби українські громадяни могли обирати собі авторитетну місцеву владу. У неї будуть повноваження, досить ресурсів і відповідальність. Децентралізація дасть шанс людям у різних містах і селах самим творити своє майбутнє.

Список літератури:

1. Definition of decentralization, TheFreeDictionary.com, accessed February 4, 2013.
2. Definition of decentralization, Merriam-Webster Dictionary, accessed February 4, 2013.
3. Decentralization: A Sampling of Definitions. — 1999. — P.5-8.
4. Managing Decentralisation: A New Role for Labour Market Policy, Organisation for Economic Co-operation and Development, Local Economic and Employment Development (Program), OECD Publishing, 2003, p 135.
5. Децентралізація // Великий тлумачний словник сучасної української мови. — 5-те вид. — К. ; Ірпінь : Перун, 2005.
6. Румянцев В. А. Конституция Украинской Народной Республики 29 апреля 1918 года / В. Румянцев // Ежегодник украинского права : сб. науч. тр. / Нац. акад. правов. наук Украины. — Харьков : Право, 2012. — № 4. — С. 98–106.
7. S. N. Mishra, Anil Dutta Mishra, Sweta Mishra, Public Governance and Decentralisation: Essays in Honour of T.N. Chaturvedi, Mittal Publications, 2003, p. 229.
8. Decentralization: A Sampling of Definitions, Joint UNDP (United Nations Development Programme)-Government of Germany evaluation of the UNDP role in decentralization and local governance, at the United Nations Development Programme website, October 1999, p. 1, 3-6. Quote: «In fact, a quick review of the literature shows that there is no common definition or understanding of

decentralization, although much work has gone into exploring its differing applications.»

9. Henry Cabot Lodge, Volume 1 of The History of Nations, H. W. Snow, 1910, p. 164

10. Stephen K. Sanderson. Civilizations and World Systems: Studying World-Historical Change. — Rowman & Littlefield, 1995. — P.118–119.

11. Yildiz Atasoy. Hegemonic Transitions, the State and Crisis in Neoliberal Capitalism //Routledge Studies in Governance and Change in the Global Era. — Taylor & Francis US, 2009. — Vol. 7. — P. 65-67.

12. Іжа М. М. Показник децентралізаційних процесів у країнах Європи // Вісник СевНТУ: збірник наукових праць. — 2010, вип. 112.

13. Different forms of decentralization, Earth Institute of Columbia University. Процитовано 2013-02-05..

14. Decentralization: A Sampling of Definitions. — 1999. — P. 8.

15. Summary of Janet Kodras, «Restructuring the State: Devolution, Privatization, and the Geographic Redistribution of Power and Capacity in Governance», from State Devolution in America: Implications for a Diverse Society, Edited by Lynn Staeheli, Janet Kodras, and Colin Flint, Urban Affairs Annual Reviews 48, SAGE, 1997, p. 79-68 at Restructuring local government project website.

16. John Stossel. Private charity would do much more — if government hadn't crowded it out // Jewish World Review. — 2005. — 24 August.

17. Верещук І. А. Особливості територіальної організації влади Львівської області // Економічний часопис-XXI : науковий журнал.. — XXI № 9-10 2011

18. Трачук П. А. Децентралізація та проблеми адміністративного самоврядування // Держава і право. Збірник наукових праць. — 2010, Випуск № 48.

19. Євтушенко О. Н. Проблеми децентралізації державної влади і місцевого самоврядування в Україні // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. — 2009, № 29

20. Макаров Г.В. Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні. Аналітична записка. Відділ політичних стратегій / Г. В. Макаров // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>

21. Лациба М. В. Як територіальна громада може впливати на вирішення питань місцевого значення. / М. В. Лациба, В. В. Бондаренко. – К. : УНЦПД, 2007. - С. 13.

22. Данилишин Б. Регионализм в Украине: реальность и перспективы. / Б. Данилишин. // Зеркало недели. – 2012. – 16 июня. - № 22 (70). – С. 4.

23. Жук В. Напрями розвитку та зміцнення управлінського потенціалу органів місцевої влади. / В. Жук. // Національний інститут стратегічних досліджень. / Електронний ресурс. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Jul08/01.htm>

КОНСТИТУЦІЙНІСТЬ ЯК ОЗНАКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Голуб О.В.

Запорізькій національній університет, Запоріжжя

По суті конституційність – це відповідність нормативно-правового акта Уряду Основному Закону України. Конституція є основоположним правовим документом, втіленням найвищих норм, практичною реалізацією ідеї суспільного договору. Примат конституції як основного закону – загально визнана максима. Основний Закон містить принципові положення щодо організації та функціонування держави, тому, відповідно, нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України повинні прийматися згідно з його положеннями та в жодному випадку не можуть їм суперечити. З метою забезпечення відповідності нормативно-правових актів Уряду Конституції та усунення її порушень, існували та існують різні механізми, такі як судовий перегляд, в тому числі у рамках особливого конституційного правосуддя, або зупинення дії таких актів Президентом України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України тощо.

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України повинні бути конституційними. З цим твердженням погоджуються всі сучасні українські правознавці. У самій Конституції України закріплено її особливе верховне положення щодо всіх інших джерел права, в тому числі й актів Уряду. Згідно з ч. 2 статті 8 Конституції України, вона має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй [1].

Крім того, аналіз конституційних положень також свідчить про наявність спеціального механізму забезпечення конституційності нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України [2, с. 19]. Адже відповідно до статті 150 Конституції України, питання конституційності актів українського уряду належить до повноважень Конституційного Суду України та вирішується у рамках конституційного судочинства [1]. Це суттєва особливість правового статусу постанов Кабінету Міністрів України та свідчить про їх особливу роль у правовому регулюванні, підкреслює непересічну важливість поряд із законами України та актами Президента України.

Виходячи з аналізу положень Конституції України та Закону України «Про Конституційний Суд України» [3], предметом розгляду Конституційного Суду України з питань відповідності Конституції України (конституційності) можуть бути як постанови, так і розпорядження Кабінету Міністрів України. З метою забезпечення та формалізації такої ознаки нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України як конституційність необхідно удосконалити п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про Конституційний Суд України», замінивши положення «акти Кабінету Міністрів України»

словосполученням «нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України». На предмет конституційності повинні оцінюватись лише постанови Кабінету Міністрів України, а розпорядження Уряду, які не є нормативно-правовими актами, відповідно до ст. 55 Конституції України можуть оскаржуватись у судах загальної юрисдикції на предмет законності.

Варто також проаналізувати це положення у системному зв'язку із нормою п. 15 ч. 1 статті 106 Конституції України, у відповідності з якою Президент України уповноважений зупиняти дію актів Кабінету Міністрів України з одночасним зверненням до Конституційного Суду України. Для скасування відповідної постанови Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Основному Закону, Конституція України вимагає від Президента звернення до Конституційного суду України [1]. Таким чином, в черговий раз підкреслюється високий статус нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України.

Проте, можливість судового оскарження актів Кабінету Міністрів України, передбачена статтею 55 Конституції України [1], а також підзаконний статус постанов укрїнського уряду, в цілому нівелюють потребу існування процедури оскарження конституційності актів Кабінету Міністрів України в порядку конституційного судочинства. Складність конституційного судочинства, обмеженість доступу до нього, можуть свідчити про обмеження прав людини і громадянина: у разі, якщо нормативно-правовим актом Кабінету Міністрів України порушуються конституційні, тобто основоположні, права особи, вона опиняється позбавленою права оскаржити такий акт до Конституційного Суду України. Водночас, існування та використання механізму оскарження конституційності нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України є безпідставним та необґрунтованим з точки зору ефективності, оперативності діяльності Конституційного Суду України.

Слід підкреслити, що за всю історію існування механізму конституційного оскарження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, було прийнято лише 17 рішень Конституційного Суду України у справах про визнання їх повністю або в частині неконституційними. Загалом до Конституційного Суду України із поданням щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень постанов Кабінету Міністрів України суб'єкти подання зверталися 69 разів, щодо положень розпоряджень – 6 разів. Останнє рішення датоване 17 лютим 2010 року. Після 2010 року суб'єкти подання зверталися щодо конституційності положень постанов Кабінету Міністрів України двічі у 2013 та 2015 роках, щодо конституційності розпорядження Кабінету Міністрів України – один раз у 2013 році. Наведена статистика яскраво свідчить про непривабливість самого механізму та відсутність потреби у ньому [4, с. 73].

Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України повинні прийматися виключно у межах повноважень, наданих йому Конституцією та законами України. Слід, однак, звернути увагу на те, що нормативно-правові акти уряду можуть прийматися в межах повноважень, наданих правовими

звичаями, хоча це є радше винятком із загального правила та може стосуватися лише країн, які не належать до континентальної правової системи, оскільки в протилежному випадку порушувався би один із основних принципів права, за яким органи державної влади повинні діяти лише у межах прямо встановлених законом повноважень. У відповідних нормах чинного законодавства України встановлюється перелік сфер правового регулювання, які належать до відання Кабінету Міністрів України, і виключно в цих межах він може здійснювати правостановлюючу діяльність.

Список літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Опришко В.Ф. Конституція України: розвиток і вдосконалення законодавства. *Конституція України – основа подальшого розвитку законодавства: Зб. наук. праць*. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1997. Вип. 2. 320 с.

3. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 35. Ст. 376.

4. Кувітанова Ю.І. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України: загальнотеоретична характеристика : дис. канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2018. 285 с.

УДК 342.15

ЗАКОНОДАВЧІ НОВАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Горбова Н.А.

к.п.н., доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Д.Моторного, м. Мелітополь, Україна

За останні кілька років Україна розробила і прийняла законодавчу базу для реалізації амбітної реформи децентралізації, яка закладає нову систему відносин на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування спирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері. [3, 156]

Законодавче підґрунтя для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях почало формуватися у 2014 році. За цей

час вже сформований і діє основний пакет нового законодавства, впроваджуються першочергові законодавчі ініціативи, а саме:

Закони про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України. Завдяки цим змінам відбулася фінансова децентралізація: місцеві бюджети за останні роки зросли на 165,4 млрд грн: з 68,6 млрд в 2014 до 234 млрд грн в 2018 році. [4, 67]

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Норми цього нормативно-правового документу дають змогу почати формувати спроможний базовий рівень місцевого самоврядування. З 2015 по 2018 роки в Україні створено 878 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). До складу цих ОТГ увійшли більше 4000 колишніх місцевих рад. 9 млн людей проживають в ОТГ. Такі темпи міжмуниципальної консолідації міжнародні експерти називають дуже високими. [3]

Закон також запровадив інститут старост в ОТГ, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади. В селах ОТГ працюють вже 786 старост, ще майже 1,7 тисяч осіб виконують обов'язки старост.

У 2018 році об'єднані громади отримали у комунальну власність майже 1,5 млн га земель сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів. [5, 68]

Закон «Про співробітництво територіальних громад». Створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо. На кінець 2018 року реалізується вже 325 договорів про співробітництво. Цим механізмом скористалися 975 громад.

Закон «Про засади державної регіональної політики». Державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 39 разів: з 0,5 млрд в 2014 до 19,37 млрд грн у 2018 році. За рахунок цієї підтримки в регіонах та громадах реалізовано у 2015-2018 роках більше 10 тисяч проектів. [3,342]

Пакет законів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг. Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію місця проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо.

Нова законодавча база значно посилила мотивацію до міжмуниципальної консолідації в країні, створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету.

Успіхи реформи на першому етапі свідчать, що Україна обрала правильний шлях і треба рухатися ним далі. Зупинятися вже не можна.

23 січня 2019 року Кабінет Міністрів України ініціював перехід до нового етапу реформи децентралізації, який передбачає закріплення вже набутих успіхів і формування спроможних громад, зміну територіального устрою на рівні районів та громад, чітке розмежування повноважень та функцій контролю різних рівнів управління, а також розвиток форм місцевої демократії. [3,123]

Наступним кроком має бути внесення зміни до Конституції щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення. Для досягнення сталих правових результатів, на погляд автора, необхідно прийняти ряд важливих законів: Про засади адміністративно-територіального устрою України. В рамках чинної Конституції визначає засади, на яких має ґрунтуватися адміністративно-територіальний устрій України, види населених пунктів, систему адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань адміністративно-територіального устрою, порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адмінтеродиниць та населених пунктів, ведення Державного реєстру адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів України; Про внесення змін до закону «Про регулювання містобудівної діяльності», який усуне існуючі недоліки регулювання містобудівної діяльності, унеможливить нецільове використання та розподіл земель; Про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція), що забезпечить рівний доступ до служби в органах місцевого самоврядування, підвищить престижність служби в ОМС, мотивацію місцевих службовців до розвитку громад та власного розвитку; Щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування; Про місцевий референдум; оновлення законів про місцеві вибори, про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації тощо. [4, 45]

У результаті чергові місцеві вибори восени 2020 року мають пройти на новій територіальній основі районів та громад. Повноваження між рівнями управління повинні бути розмежовані за принципом субсидіарності. Мешканці громад мають бути забезпечені механізмами та інструментами впливу на місцеву владу та участі у прийнятті рішень.

Список літератури:

1. Програма Кабінету Міністрів України Постанова: Постанова Верховної Ради України від 11.12.2014 № 26-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/26-19> 3 Передумови та практики реалізації реформ на регіональному і місцевому рівнях. – К.: НІСД, 2014. – 68 с.
2. Ортіна Г.В. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. / Г.В. Ортіна, Н.А. Горбова, Ю.Є Вороніна / - Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.
3. Європейські орієнтири місцевого та регіонального розвитку: Збірник матеріалів та документів / Заг. ред. М. Пухтинського, М. Власенка. – К.: Видавництво Академії муніципального управління, 2009. – 508 с. – С. 363.

4. Стратегія щодо інновацій та доброго врядування на місцевому рівні 24.05.2007 р. // Європейські орієнтири місцевого та регіонального розвитку: Збірник матеріалів та документів / Заг. ред. М. Пухтинського, М. Власенка. – К.: Видавництво Академії муніципального управління, 2009. – 508 с. С. 363–368.

УДК 342.9(477)

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Гурбик Ю.Ю.

кандидат наук з державного управління, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь

Сучасний процес європейської інтеграції України вимагає подальшого вдосконалення та реформування системи державного управління і місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою спираючись на принципи децентралізації влади. Важливим кроком з цього приводу стало схвалення у 2014 року Кабінетом Міністрів України «Концепції реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади» [7], в якій були визначені основні напрямки реформування процесу децентралізації (впровадження нової системи адміністративно-територіального устрою України, розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування за принципом субсидіарності, ліквідація державних адміністрацій і створення державних представництв тощо) та встановлено етапи його реалізації в Україні.

Вивчення чинного законодавства України дає підстави виокремити три основні напрямки забезпечення реалізації реформи децентралізації влади в нашій державі.

1. Вдосконалення регіонального врядування в Україні. Так з прийняттям Закону України «Про засади державної регіональної політики» [5] в нашій державі запроваджується нова модель державної регіональної політики яка базується на кращих європейських практиках здійснення регіонального врядування та значно розширює повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Також в даному Законі України закріплюється принцип субсидіарності та надається його юридичне визначення (стаття 3).

2. Створення нового механізму формування та взаємодії спроможних територіальних громад. Законодавчим забезпеченням цього напрямку стало прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [4] та Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [6]. Ухвалення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних

громад» визначило основні принципи, умови, порядок та форми державної підтримки добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст.

Реалізація цього закону сприяє зміні адміністративно-територіального устрою на місцевому рівні та формуванню дієздатних і самодостатніх територіальних громад, шляхом їх укрупнення, що забезпечать надання якісних базових соціальних та адміністративних послуг населенню, поліпшення умов сталого розвитку відповідних територій, ефективне використання бюджетних коштів та інших ресурсів.

В Законі України «Про співробітництво територіальних громад» врегульовано механізми, способи та інструменти об'єднання територіальних громад навколо своїх ресурсів, задля спільного вирішення місцевих проблем, реалізації проектів місцевого розвитку тощо.

3. Законодавче та нормативне забезпечення податкової та бюджетної децентралізації, формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад. Вагомими практичними діями Верховної Ради України щодо податкової децентралізації стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [3]. В якому було закріплено право органам місцевого самоврядування визначати та встановлювати ставки податку на нерухоме майно для об'єктів нежитлової й житлової нерухомості, та надавати пільги зі сплати цього податку. Крім цього в даному Законі України впроваджено механізм справляння до місцевих бюджетів акцизного податку з продажу в роздрібних торговельних мережах нафтопродуктів, тютюнової продукції та алкогольних напоїв.

Закони України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [2], «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» [1] регулюють відносини у сфері формування та виконання місцевих бюджетів, визначають механізми та процедуру контролю за дотриманням бюджетного законодавства в частині міжбюджетних відносин в органах місцевого самоврядування новоутворених територіальних громад, значно розширюють дохідну частину місцевих бюджетів на основі врахування плати за здійснення адміністративних послуг, збільшення відсотка зарахування екологічного податку, встановлення нового механізму перерозподілу доходів від податку на прибуток приватних підприємств та податку на доходи фізичних осіб. Запроваджено нові види трансфертів, нову систему вирівнювання за закріпленими загальнодержавними податками тощо.

Аналіз правового регулювання процесу децентралізації в Україні показує, що для реалізації даного процесу прийнято значну кількість правових актів стосовно реформування системи державного управління, формування та розвитку спроможних територіальних громад, оптимізації перерозподілу повноважних функцій між органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Незважаючи на наявність суттєвих політико-правових зрушень щодо створення законодавчої платформи для здійснення реформи децентралізації в Україні, багато її питань та аспектів потребують подальшого удосконалення на законодавчому рівні.

Список літератури:

1. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад: Закон України від 26.11.2015 р. № 837-VIII/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837-19>

2. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19> (дата звернення: 7.10.2019).

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28.12.2014 р. № 71-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19> (дата звернення: 8.10.2019).

4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 8.10.2019).

5. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 р. № 156-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення: 8.10.2019).

6. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 9.10.2019).

7. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014, № 333-р./ Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> (дата звернення: 5.10.2019).

УДК 343.3/7

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Денисенко Дмитро Аркадійович

Студент, Донецький юридичний інститут МВС України, м. Кривий Ріг

Комплекс заходів з реформи децентралізації «Національний проект «Децентралізація» має на меті передачу значних повноважень, ресурсів і відповідальності від державних органів органам місцевого самоврядування.

Зазначений комплекс заходів спрямований на зміцнення громад і розвиток регіонів.

В умовах сьогодення завдання, які ставляться перед правоохоронними органами України є дуже складними. Вони потребують негайного прийняття рішень в умовах децентралізації та реформування системи в цілому. Фактором, який може істотно впливати на ефективність прийняття рішень є інформаційно-аналітичне забезпечення. Воно є важливим як у сфері протидії організованій злочинності, так і у всіх галузях державного управління.

Важливим суб'єктом протидії злочинності є органи місцевого самоврядування, які за своїми повноваженнями здійснюють організаційно-управлінські функції щодо запобігання злочинності, організують і координують роботу відповідних суб'єктів системи протидії злочинності, займаються ресурсним забезпеченням, контролюють виконання постанов рішень вищих органів влади і власних завдань щодо запобігання злочинам на підвідомчій території [1].

Фундаментом нормативно-правового регулювання інформаційно-аналітичного забезпечення протидії організованій злочинності правоохоронними органами України є Конституція та Закони України.

До актуальних загроз державній безпеці в Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 26.05.2015 року №287/2015 віднесено саме поширення корупції, її укорінення в усіх сферах державного управління. [2]

Коло державних органів, на які покладено обов'язок протидіяти корупції визначено Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю». А саме такі: Координаційний комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президенті України та спеціальні підрозділи СБУ. [3] Я згоден із тими хто вважає що, логічно покласти функцію протидії організованій злочинності на один орган, який відповідає за концентрацію та координацію зусиль у цьому напрямі.

В умовах сьогодення вбачається, що пріоритетні зусилля щодо запобігання та протидії корупції правоохоронних органів України направлені лише на виявлення, розслідування, припинення й запобігання правопорушенням, які вчиняються організованими злочинними угрупованнями та притягнення винних до відповідальності. При цьому нехтують іншими складовими, визначеними в Законі України «Про організаційно правові основи боротьби з організованою злочинністю» [3] як пріоритетні напрями протидії організованій злочинності. На мою думку потрібно переглянути низку показників, що визначають ефективність заходів щодо недопущення злочинів, а не боротьби з наслідками злочинної діяльності.

Чітко визначеними Законами України є і межі компетенції спеціальних підрозділів Служби безпеки України: Законом України «Про Службу безпеки України» [4], «Про оперативно-розшукову діяльність» [5], проте нічого не сказано про Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» [6], хоча

Стратегія національної безпеки України [2] визначає що під час реформування СБУ має бути забезпечено концентрацію зусиль у тому числі на контррозвідувальній діяльності. На мою думку, у сфері протидії організованій злочинності зусилля мають бути зосереджені на контррозвідувальному запобіганні цим явищам, а не на боротьбі з їх виявами. Саме в цьому визначна роль виділяється інформаційно-аналітичному забезпеченню цієї діяльності.

Для реалізації інформаційної функції спеціальні підрозділи СБУ та підрозділи Національної поліції взаємодіють на безоплатній основі з інформаційно-довідковими службами Міністерства статистики України, Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, банківської та інших фінансових установ, а також одержують від них інформацію, порядок збирання і накопичення якої регламентується положеннями про ці установи, відповідними законодавчими актами.

Незважаючи на те, що підрозділи МВС виключені із числа органів, що здійснюють протидію організованій злочинності, законодавець залишив за органами поліції ведення бази даних із цієї проблематики. На мою думку доцільно було надати спецпідрозділам, на які покладені функції з протидії організованій злочинності, змогу виконувати координуючі дії в усіх інформаційних базах, щодо діяльності організованих злочинних угруповань, а в ідеалі об'єднати всі бази в єдиний інформаційний масив.

У Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю[7] визначено, що основою для протидії корупції є якісне інформаційно-аналітичне забезпечення органів влади й управління (проведення постійного моніторингу ситуації, надання достовірних прогнозів в зазначеній сфері). Я згоден з фахівцями, що висловлюються про доцільність виділення інформаційно-аналітичного забезпечення в окрему галузь права.

Станом на сьогодні в Україні прийнято кілька нормативно-правових актів, які закріплюють необхідність створення єдиної інформаційної системи правоохоронних органів. Створення Єдиної комплексної інформаційної системи правоохоронних органів (далі-ЄКІСПО) України може стати фундаментом для формування потужного потенціалу інформаційно-аналітичного забезпечення як державних органів загалом, так і органів по боротьбі з організованою злочинністю.

Актуальною стає розробка організаційно правових засад функціонування ЄКІСПО України під час її створення. Дати змогу підвищити інформаційно-аналітичне забезпечення контррозвідувальної діяльності у сфері протидії організованій злочинності, ефективність розкриття та розслідування злочинів, що мають ознаки скоєння міжрегіональними злочинними формуваннями, повинна інтегрована база даних правоохоронних органів України. Безпаперові технології стають найбільш ефективним, економним, прогресивним засобом інформаційно-аналітичного забезпечення, що вже запроваджуються в Україні. Для

подальшого успішного функціонування ЄКІСПО України необхідно відпрацювання схем інформаційного обміну на підставі web-технологій, а також підвищення інформаційної культури співробітників правоохоронних органів України.

Список літератури:

1. Голіна В.В. Запобігання злочинності (теорія і практика): навч. посіб. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с;
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року №287/215 // Офіційний вісник Президента України. - 2015. - №13. – С. 50. – Ст. 874.;
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3341-12/page> 30 червня 1993 року;
4. Про Службу безпеки України: Закон України // Відомості Верховної ради України. – 1992. - № 27. – Ст. 382;
5. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України // Відомості Верховної ради України. – 1992. - № 22. – Ст. 303;
6. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України // Відомості Верховної ради України. – 1993. - № 12. – Ст. 89;
7. Про Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю: Указ Президента України // Офіційний вісник Президента України. - 2011. - № 29. – Ст. 1138;
8. Клімова А.С., Нестеренко О.М. Інформаційно-правові аспекти протидії кіберзлочинності/ Клімова А.С., Нестеренко О.М.// Матеріали Всеукраїнської науково-технічної конференції магістрантів і студентів ТДАТУ (присвячується 80-річчю Запорізької області). Факультет агротехнологій та екології: збірник тез доповідей (Мелітополь, 19-23 листопада 2018 р.) - С. 102-104;

УДК 342.7

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ЗДОРОВ'Я

Довженко Анна Олександрівна

*магістр юридичного факультету Запорізького національного університету,
м. Запоріжжя*

Право людини на здоров'я є одним з основоположних прав людини. Будучи природним правом за своєю сутністю, воно є недоторканим і невід'ємним. Проте, реалії складаються таким чином, що правовій охороні та захисту підлягають ті права та свободи, які отримали своє нормативне

закріплення, чільну роль в механізмі правового регулювання: охорони, забезпечення та захисту.

Тому, в який би спосіб науковці не обґрунтовували значення та роль натуралістичного підходу «natürliche Rechte», права людини мають віднаходити своє місце в позитивному праві. С. Головатий, критикуючи формулу «Конституція – Основний Закон держави», вбачаючи в ній основи юридичного позитивізму Г. Кельзена, висловлювався, що доктрина позитивізму і доктрина природного права є антиподами [1, с. 28]. Він також критикував ст. 3 Конституції України, якою проголошено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. На його переконання концептуально це означає, що права людини «є породженням суспільства», а то і держави, що є невірним, оскільки сама держава є породженням суспільства і потребою в його організації [1, с. 35].

Висловлювалися навіть ідеї, що право природне існує доти, доки на зміну йому не приходять право позитивне (нормативне).

Втім, більшість сходиться у думці, що право природне має бути визнано основною ідеєю, критерієм справедливості, гарантією нескасовуваності. Такий підхід нині прослідковується і в рішеннях Європейського Суду з прав людини.

Наразі в науці мають місце дебати щодо категорій «охорони» та «захисту». Висловлюються прямо протилежні позиції, - від визнання «захисту» загальною категорією, яка включає заходи запобігання порушень права, до її ролі в відновленні порушеного права. Ми не будемо їх аналізувати, визначивши лише ту позицію, яка є, на нашу думку, найбільш прийнятною. Такою є: «охорона» є загальним інститутом, спрямованим на закріплення права, механізм забезпечення його здійснення та механізм захисту на випадок порушення закріпленого права. Іншими словами, ми виходимо з тих позицій, що «захист» можливий на етапі після або під час порушення права і передбачає вжиття заходів, спрямованих на визнання, відновлення порушеного, невизнаного чи оспореного права.

Тут звертаємо увагу, що загалом, в силу того, що норми Конституції України є нормами прямої дії (ч. 2 ст. 8 Конституції України), для здійснення прав і свобод немає потреби в якомусь додатковому нормативному механізмі їх здійснення. Водночас, охорона права дозволяє більшим чином забезпечити здійснення того чи іншого права. Саме по собі забезпечення передбачає наявність гарантій, завдяки яким вірогідність нормального перебігу здійснення права збільшується.

Відтак, звернемося до нормативних положень, які стосуються права особи на здоров'я. Виявляється, що такі просто відсутні. Такий підхід пояснюється тим, що ні держава, ні суспільство не можуть взяти на себе зобов'язання по його забезпеченню. На жаль, наразі такий підхід є справедливим.

Саме тому, і в ст. 25 Загальної Декларації прав людини, і в ст. 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, і в ст. 24

Конвенції про права дитини, ст. 25 Конвенції про права осіб з інвалідністю, ст. 11 Європейської соціальної хартії, йдеться не про право особи на здоров'я, а про право на охорону здоров'я.

Звертаємо увагу, - в Конвенції «Про захист прав і основоположних свобод людини» 1950 р. – не йдеться взагалі про охорону здоров'я (щоправда, згадується воно один раз як підставу для обмеження права на свободу вираження поглядів, думки, свободи віросповідання).

Такий підхід застосовано і в Конституції України, ст. 3 якої визнає здоров'я людини однією з найвищих соціальних цінностей; ст. 27 – про право захищати здоров'я від протиправних посягань; ст. 49 – право на охорону здоров'я та медичну допомогу.

Водночас, в ч.1 ст. 49 Конституції України йдеться про те, що охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Як бачимо, тут йдеться про фінансування програм охорони здоров'я, під чим розуміється фінансування закладів охорони здоров'я, профілактичних заходів і т.п. Іншими словами, тут йдеться про медицину, фізичну культуру і т.п.

Водночас, проаналізувавши зміст ст. 25 Загальної Декларації прав людини, якою закріплено, що кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини, ми виявили, що такий підхід наразі упущено в Конституції України.

Наразі її ст. 48 обмежена лише тим, що кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло. Іншими словами, йдеться про життєвий рівень без конкретизації цього рівня і без критеріїв його належності, як такого, яке є необхідним для підтримання здоров'я.

Бентежить і ст. 50 Конституції України, якою закріплене право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди, і, водночас, конкретизується лише право на доступ інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту.

Напевно, з погляду на те, що здоров'я визнано найвищою соціальною цінністю, яка поряд з іншими цінностями визначає спрямованість діяльності держави і її органів, право на охорону здоров'я має бути конкретизовано в аспекті вирішення питань гарантій здійснення, забезпечення здійснення права, запобігання його порушення, захисту.

З іншого боку, не визнаючи за особою права на здоров'я, а лише на діяльність з його охорони, виявляється, що право особи на здоров'я не є захищеним достатньою мірою, адже воно не визнано елементом правового статусу особи, порушення якого заборонено. Будучи абсолютним правом,

воно б набуло відповідного абсолютного обов'язку утримуватися від дій чи діяльності, яка може зашкодити здоров'ю іншої особи.

Проте, позитивним стало визнання в ст. 3 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» здоров'я як стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад [2].

Відтак, таке формулювання відповідає більше положенням ст. 25 Загальної Декларації прав людини і позитивно оцінюється нами.

Загалом, в аспекті захисту права людини на здоров'я (як цінність, благо, яке належить конкретній людині), ст. 50 Конституції правомірно визнане за особою право на відшкодування шкоди здоров'ю, завдану порушенням права на безпечне для здоров'я довкілля.

Вважаємо, що:

1. якщо йдеться про здоров'я, має йтися про компенсацію завданої шкоди, адже здоров'я саме по собі безцінне;

2. за особою має бути визнане право на здоров'я, а не лише право на охорону здоров'я і право на безпечне для здоров'я довкілля;

3. охорона здоров'я має включати не лише заходи медичного попередження, але й попередження як комплексу заходів з забезпечення безпеки життєдіяльності людини, з тим, щоб мінімізувати, а в кращому випадку, унеможливити ризик дії факторів, як можуть завдати шкоди здоров'ю людини.

Список літератури:

1. Головатий С. Тріада європейських цінностей — верховенство права, демократія, права людини — як основа українського конституційного ладу (частина третя: права людини). Право України. 2015. №1. С. 13-92.

2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

УДК 34-055.2(477)

СТАННОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Задоснко К.О.

*аспірантка кафедри соціальної і гуманітарної політики національної
академії державного управління при Президентові України*

Демократичні трансформації в суспільстві актуалізували питання рівності статей, виникла необхідність вирішення проблем гендерної нерівності. Як результат відбувається становлення нових державних інститутів, які займаються гендерними питаннями. У комплементарній

взаємодії із громадськими структурами вони становлять національний механізм публічної політики гендерної рівності та рівних можливостей жінок і чоловіків.

Для дотримання міжнародних стандартів і забезпечення рівності прав між усіма громадянами Україною використовуються інструменти, які забороняють будь-яку дискримінацію сприяючи рівності. Забезпечення рівності в правах чоловіків і жінок є обов'язковим відповідно до Конституції України та, у свою чергу, є невід'ємним елементом на рівні законів та нормативно-правових актів. Конституція України, як найвищий правовий акт країни, в статті 24 проголошує рівні конституційні права та свободи громадян, а також їх рівність перед законом [1].

Як результат проведених досліджень було встановлено, що нормативно-правова база в Україні з питань гендерної рівності та рівних можливостей має такі основні напрямки: гарантія рівних прав чоловіків і жінок й питання недискримінації; рівність права чоловіків і жінок на ринку праці, захист від насильства щодо жінок, захист вагітних жінок і материнства, участь жінок у політичній діяльності, розробка механізмів реалізації гендерної політики й забезпечення позитивних заходів, насамперед участь жінок у політиці.

Нормативно-правове забезпечення гендерної політики в Україні представлено насамперед Законом України № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей для жінок та чоловіків», державними програмами та політикою, Національним Планом Дій з виконання Резолюції Ради Безпеки ООН 1325, указами та іншими нормативно-правовими актами, які стосуються врегулювання механізмів гендерної рівності та законами, що підсилюють захист жінок проти насилля. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» має рамковий характер, адже не включає реальних механізмів впровадження гендерної рівності та контролю за цим процесом. Окрім того, в Україні немає доступних статистичних даних щодо зафіксованих скарг із порушення рівних прав і можливостей чоловіків і жінок, а також щодо кількості покараних осіб [2].

У середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду України до 2020 року гендерну рівність визнано головним принципом ефективного державного управління, однак без вказання конкретних заходів, дій та цілей. 5 квітня 2017 року Кабінет Міністрів затвердив Концепцію Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (2017-2020 р.). Серед основних труднощів, зазначених в цій програмі, є наступні: відсутність гендерного компоненту в національних реформах; низький рівень можливостей державних органів для реалізації принципів рівних прав і можливостей жінок і чоловіків; поточна система збирання даних, що стосуються статі, не досконала; відсутність комплексної та юридичної системи реагування на випадки гендерно зумовленої дискримінації; глибоко укорінені стереотипи про гендерні ролі [3].

11 квітня 2018 р. Кабінет Міністрів України затвердив Державну соціальну програму щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок й

чоловіків на період до 2021 року. Програма має розширити доступ жінок і чоловіків до товарів і послуг шляхом урахування в нормативно-правових актах гендерного компоненту, створити комплексну систему реагування на випадки дискримінації за ознакою статі, зменшити розрив у рівні оплати праці жінок і чоловіків тощо. Ця Програма враховує міжнародні інструменти ООН, Ради Європи, Європейського Союзу, ОБСЄ, рекомендації міжнародних моніторингових інституцій у сфері прав людини, а також положення Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, Європейським Співтовариством та їхніми державами-членами [4].

Основні заходи й цілі гендерної політики України визначено в нормативно-правовій базі, однак все ще існує прогалина між процедурами й інституційними інструментами, які мають забезпечувати реалізацію гендерної перспективи в умовах децентралізації, участь жінок в суспільному житті чи розробку цільових заходів для покращення становища жінок. Гендерний підхід досі не є широко визнаним підходом, а гендерну рівність вважають суто жіночою проблемою чи темою. Через таке сприйняття гендерна рівність не є пріоритетом для місцевих та регіональних органів влади, особливо в контексті конфлікту та обмежених фінансових ресурсів, а також відсутності державної підтримки в цій сфері.

Зауважимо, що проблеми на шляху до реалізації гендерної політики України виникають не лише через низький рівень обізнаності про гендерні питання або відсутність політичної волі для її впровадження, а й через процес розробки державної політики, низький рівень прозорості, рідкі обговорення з громадянами та громадськими організаціями, відсутність ефективних механізмів тощо.

Поточні реформи в Україні та децентралізація створюють важливі можливості для дотримання міжнародних стандартів та виконання національних програм на місцевому рівні, що забезпечує виконання політики з гендерної рівності та застосування інституційних механізмів. Інноваційні практики та процедури, а також інструменти гендерного підходу та інституційні рішення мають впроваджуватися саме під-час процесу децентралізації. Національні асоціації та громадські організації, які співпрацюють з місцевими органами влади – є головними суб'єктами такого механізму.

У рамках реформи децентралізації створено Регіональні центри розвитку органів місцевого самоврядування. Залежно від їхньої діяльності та повноважень, такі центри можуть бути важливими вихідними точками для інструментів та процедур гендерного підходу а також розвитку спроможностей досягнення гендерної рівності на місцевому рівні. Тому актуалізуються питання організації навчальних курсів для співробітників місцевих адміністрацій, інтегрувати заходи, які проводяться такими центрами, у механізми реалізації гендерної політики [5].

Отже, гендерне питання перебуває на порядку денному уряду України, який прийняв Державну соціальну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 р. Позитивним є те, що

Програма передбачає необхідність розширення статистики за показниками, проведення досліджень, необхідність просвітницьких заходів та заходів адвокатування, вдосконалення механізмів оскарження випадків дискримінації тощо. На нашу думку, дана програма повинна стати предметом окремого дослідження, враховуючи актуальність висвітлених в ній питань та потреби в обґрунтуванні механізмів її впровадження.

Список літератури:

1. Законотворчість: забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків / за ред. О. І. Руслової, Е. Р. Рахімкулова. К.: Заповіт, 2006. 189 с.
2. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08.09.2005 р. №2866. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 52, ст.561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2013 року №717 «Про затвердження Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/717-2013-%D0%BF>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 року №273 «Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF>
5. Члени Регіональних центрів розвитку органів місцевого самоврядування. URL: <http://decentralization.gov.ua/en/lgdc>

УДК 342

АНАЛІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ У СФЕРІ ОСВІТИ: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕФОРМИ

Клімова А.С.

*студентка 31 МН групи Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь, Україна*

За умов трансформації старої системи управління важливим аспектом розвитку для української державності є питання децентралізації освіти. Децентралізація управління освітою в Україні має відбуватися на основі врахування особливостей регіонів, інтересів територіальних громад, соціальних прошарків під час вибору моделей управління, реформування змісту освіти, способів її організації і фінансового забезпечення. Дані обставини обумовлюють актуальність теми дослідження.

Питанням децентралізації освіти присвячені праці таких науковців і практиків, як Д.Дзвінчук, В.Луговий, Г.Єльнікова, Н.Протасова, Р.Пастушенко, Л.Гриневиц, В. Пальчук, С.Крисюк, М.Набока і таких експертів, як В.Нікітін, О.Овчарук та ін. [1-3]

Децентралізація в Україні це складний процес, що об'єднує у собі всі сфери життя. Основна ідея децентралізації – передача повноважень і ресурсів із центру на місця, для того, щоб найголовніші послуги, які влада повинна надавати своїм громадянам – в освіті, в первинній медицині, архітектурі, будівництві, дорожньому господарстві вирішувались на місцевому рівні.

В Україні за часів незалежності сформувалась своєрідна “дуальна” система місцевої влади: усі області та райони мають як виборну владу (місцеву раду) а також призначеного Президентом голову обласної або/та районної держадміністрації. Місцеві управління освіти в цій системі є частиною держадміністрації, тобто перебувають у “президентській вертикалі”. Лише у містах (окрім найменших з них) відділ освіти підпорядковується демократично обраній міській раді. В сільських школах районна рада має дуже мало впливу на освіту: призначення директорів, інші кадрові питання та питання фінансів вирішуються в райдержадміністрації. Управління освіти в райдержадміністраціях також тільки частково підзвітні Міністерству освіти і на практиці можуть довго опиратись впливу з боку Міністерства.

Закон України “Про добровільне об'єднання територіальних громад”, прийнятий у 2015 році, передбачає створення в регіонах об'єднаних територіальних громад (ОТГ) на основі сіл і невеликих міст. Ціллю було передати повноваження з центрального до місцевого рівнів, в тому числі в сфері освіти. [2]

Найважливішими аспектами децентралізації у сфері освіти є передача громадам повноважень у змісті та фінансуванні освіти та оптимізація шкільної мережі зі створенням опорних шкіл. Адміністрації ОТГ також можуть вирішувати, якою є оптимальна кількість шкіл для їхніх громад. Вони тепер мають право створювати свої власні відділи освіти та методологічні кабінети, при цьому самостійно вирішуючи, якою буде кількість працівників та якими будуть їхні обов'язки та сфера відповідальності.[2]

З метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти й умов навчання дітей по всіх регіонах України створюється інфраструктура загальноосвітніх навчальних закладів. Ідеться про налагодження функціонування мережі опорних шкіл.

За твердженням МОН, засаднича мета реформи – дати якісну освіту сільським дітям. Сконцентрувати матеріальні ресурси та кращі педагогічні кадри в певній школі, оснастити її сучасним лабораторним, комп'ютерним обладнанням, забезпечити шкільні автобуси для перевезення дітей з довколишніх сіл. Натомість малі школи, де немає ні обладнання, ні висококласних кадрів, перетворити на філії опорних шкіл, зменшивши їх рівень акредитації до I-II чи I-III, тобто «стиснувши» їх до рівня початкової школи, або школи, де навчаються діти 1-7 класів

Через складну демографічну ситуацію та глобалізацію наразі в сільській місцевості діє багато шкіл із малою наповнюваністю. Тому такі малокомплектні школи мають можливість стати філією опорної школи і

звичай виконують функції початкової школи. Для дітей та педагогічних працівників з інших населених пунктів забезпечується підвезення до опорної школи.

За статистичними даними у минулому році було закрито 270 шкіл, більшість з них малокомплектні – через відсутність дітей. На сьогодні в Україні 342 школи I ступеня, де навчається до 10 учнів, 1137 шкіл I-II ступеня, де навчається до 40 учнів, і 2,5 тисячі шкіл I-III ступенів, де навчається до 100 учнів.

Існують певні вимоги, до того, яким має бути середовище для успішного впровадження реформи. Зокрема, ідеться про мобільні робочі місця – для гнучкості в організації роботи класу і використання сучасних освітніх методик – створення сучасної медіатеки на базі звичайних шкільних бібліотек, забезпечення в школі вільного доступу до інтернету та ІКТ загалом тощо.

Відповідно до вимог Міністерства освіти та науки України, під час проведення конкурсу на створення опорної школи обов'язково враховуються:

- освітні потреби учнів (вихованців) у забезпеченні певних напрямів спеціалізації;
- здатність забезпечити на належному рівні організацію допрофільної підготовки і профільного навчання;
- рівень забезпечення кваліфікованими педагогічними кадрами;
- наявність належної матеріально-технічної бази (обладнаних спортивних об'єктів, кабінетів фізики, хімії, біології, географії та інших, лабораторій, навчальних майстерень, комп'ютерного і мультимедійного обладнання, швидкісного доступу до Інтернету);
- укомплектування бібліотечного фонду підручниками, науково-методичною, художньою та довідковою літературою;
- зручність та наявність автомобільних доріг з твердим покриттям для безпечного підвезення учнів (вихованців) і педагогічних працівників до місця навчання, роботи та місця проживання.

Щодо термінів проведення секторальної децентралізації у сфері освіти більшість експертів дотримуються того, що їх і не потрібно ставити, тому що в різних регіонах ситуації різні з покриттям ОТГ. Кожна територія має свій менталітет, свої передумови для реалізації освітньої реформи, тому термінів на сьогодні ще немає. Однак, за великим рахунком, вони категоричні в тому, що не можна затягувати.

Таким чином, під час реформи із секторальної децентралізації в галузі освіти об'єднані територіальні громади мають стратегічне завдання – створити функції управління освітою. Першими кроками такого реформування насамперед стали: передача повноважень і відповідальності за управління освітою органам місцевого самоврядування та школам; забезпечення однакового доступу до якісної середньої освіти усім дітям як маленьких сіл, так і міст. За допомогою системи опорних шкіл планується

зменшити нераціональні витрати з бюджету, а направити кошти у цільові фонди розвитку.

Список літератури:

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91

2. Горбова Н.А. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакц. Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410С.

3. Пальчук В. Секторальна децентралізація в галузі освіти: створення мережі опорних шкіл [Електронний ресурс] / В. Пальчук // Україна: події, факти, коментарі. – 2017. – № 20. – С. 46–56. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr20.pdf>. – Назва з екрану.

УДК 351:355.02](477)

РОЗВИТОК КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ НАУКИ, ЯК СКЛАДОВОЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Кравчук Олег Вікторович

*кандидат юридичних наук, докторант, навчально-науково-виробничого
центру НУЦЗУ*

Поступальний розвиток суспільства характеризується безліччю діалектично обумовлених протиріч, внаслідок яких закономірно проявляються різні негативні явища: техногенні й екологічні катастрофи, епідемії й епізоотії, стихійні лиха й війни. Але, мабуть, жодне з них у соціальному аспекті не має таких тяжких, часом трагічних наслідків, як злочинність у всіх різноманітних формах її прояву. На відміну від інших негативних явищ, при всій їхній трагічності для суспільства, злочинність не має меж ні в часі, ні в просторі. Вона як ракова пухлина роз'їдає суспільний організм, деформує загальнолюдські цінності, підриває економіку, постійно загрожуючи життю й благополуччю всіх і кожного, та чинить небезпеку для держави в цілому. Причому небезпека в історичному аспекті розвитку суспільства постійно зростає. У цей час у всіх країнах світу зростання злочинності випереджає зростання населення, та являється загальною проблемою для забезпечення безпеки держави та охорони громадського порядку [1].

У загальній системі заходів боротьби зі злочинністю державні структури, що сформовані у суспільстві в особі правоохоронних органів, особливу увагу традиційно приділяють заходам профілактики, що сполучаються із заходами розкриття й розслідування злочинів. Усвідомлена суспільством необхідність наукового обґрунтування системи таких заходів, їх розробки й практичної реалізації завжди перебувала й продовжують перебувати у взаємозалежності з досягненнями науки й

техніки. Це в остаточному підсумку й визначило формування завдань державного управління розвитком криміналістики як науки, для забезпечення державної безпеки та охорони громадського порядку.

Комбінація потреб суспільства в боротьбі зі злочинністю й можливостей їх практичної реалізації свідчить про закономірну обумовленість, якщо не сказати залежність розвитку криміналістики від соціально-економічних відносин, ідеології, культури, звичаїв, традицій і інших складових суспільного прогресу. Найбільше наочно така обумовленість прослідковується в області криміналістичної техніки, де найскладнішим чином переплелися проблеми науки, техніки, суспільства й людини. Саме ці проблеми, а точніше кажучи, закономірності, що проявляються в їхньому виникненні й розв'язку, визначають зміст даної роботи.

У цей час можна констатувати досить ґрунтовну розробку проблем взаємозв'язку розвитку загальної теорії криміналістики, криміналістичної техніки й науково-технічного прогресу в державі. Однак науково-технічний прогрес, при всій його значимості в розвитку суспільства, являє собою всього лише один з факторів того, що прийнято називати суспільним прогресом [2].

В літературі, у тому числі в енциклопедіях немає чіткого визначення суспільного прогресу. Під цим розуміється система соціально-економічних, правових і інших відносин, ідеологія, форми державного правління, суспільна мораль, наука, культура у всіх сферах науково-технічного прогресу, у тому числі у правовому полі боротьби зі злочинністю. Це вимагає глибокого системного вивчення великої кількості кардинальних проблем, таких як: вплив складових суспільного прогресу на розвиток криміналістичної техніки, механізм його прояву через науково-технічний прогрес; місце криміналістичної техніки в науці й у системі інших наук; специфіка організації механізму правового регулювання впровадженням досягнень науки й техніки в практику боротьби зі злочинністю; методичне й кадрове забезпечення їх використання в зазначених цілях, а також пов'язаних із цими головними проблемами різних супутніх їм більш приватних проблем [3].

Таким чином, основними об'єктами систематики в криміналістиці повинні виступати знання, отримані в результаті вивчення злочинної діяльності як у цілому (на базовому рівні), так і її окремих видів, механізму формування значимої інформації, а також сукупність розроблених на основі отриманих знань засобів, приймань і рекомендацій з виявлення, розкриття, розслідування й попередження злочинів, для забезпечення державної безпеки.

Основними напрямками використання теоретичних концепцій криміналістичної систематики виступають: подальше формування загальної системи криміналістики як структурної сукупності розділів, підрозділів і т.д.; подальший розвиток поняттєво-термінологічної системи (язика) науки; розробка й удосконалення системи державної безпеки.

Список літератури:

1. Євсюков О. П. Методологія формування механізмів державного управління у сфері соціально-економічної безпеки / О. П. Євсюков // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління, 2018. – Том 29 (68). – № 1. – С. 75–79.
2. Полторак С. Т. Механізми формування безпеки держави [Електронний ресурс] / С. Т. Полторак, С. М. Домбровська // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування : електронне наукове фахове видання ХНТУ. – 2015. – №1. – Режим доступу до журн. : http://el-zbirm-du.at.ua/2015_1/21.pdf
3. Теоретичні основи національної безпеки України : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / О. Дзьобань, О. Соснін. – К. : Освіта України, 2009. – 384 с.

УДК 342.7

ОХОРОНА ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Литвиненко Максим Володимирович

*магістр юридичного факультету Запорізького національного університету,
м. Запоріжжя*

Охорона права на охорону здоров'я може видатися дивною на перший погляд, проте, це є цілком закономірним, оскільки охорона як окрема правова категорія наповнює здійснюваність, забезпечуваність права барвами реалії. Адже, як визначив Р.Б. Шишка, суб'єктивне право чогось варте за умови, що воно охороняється і може бути захищене в разі його порушення [1, с. 115]. З цього він зробив висновок, що охорона прав є ширшою правовою категорією, аніж захист. Вона передбачає застосування системи засобів, які забезпечують реалізацію належних особі суб'єктивних прав, їх цілісність та непорушність, відновлення у випадку порушення [1, с. 118].

Загалом, якщо вдаватися до термінології, то і вживання терміну «реалізація» стосовно реалізації суб'єктивного права особи не є таким, що не викликає зауважень. Адже ст. 12 ЦК України щодо останнього використовує категорію «здійснення» суб'єктивного права. Натомість, в теорії держави та права, - навпаки, - здебільшого, про його реалізацію.

Щодо цього Р.О. Стефанчук висловив точку зору, що реалізація права є проявом правового регулювання і його кінцевим результатом, а поняття «здійснення» повинне стосуватися суб'єктивних цивільних прав [2, с. 144]. Іншими словами, термін «реалізація» має застосовуватися з точки зору реалізації правової норми, її приписів, в той час як здійснення – щодо використання особою належних їй правомочностей.

Аналізуючи теоретичні підходи до тематики охорони і здійснення права особи, ми усвідомили про необхідність вирішення питання співвідношення цих категорій. Загалом, маємо думку, що здійснення права є елементом охорони, оскільки остання спрямована на «здійсненність» права. З іншого боку, не може бути щось елементом іншого, на що воно спрямоване. Відтак, здійснення права, чи то можливість його здійснення, - є метою охорони та стадією правового регулювання загалом.

Водночас, не можна їх сприймати і як причину і наслідок. Адже охорона лише сприяє здійсненню права особою, почасти визначає його, але, в той же час, особа може вдатися до здійснення свого природнього права, яке не знайшло свого позитивного нормативного закріплення, не містить механізму забезпечення його здійснення та захисту. Відтак, з точки зору природніх прав людини не може бути охорона фактором, від наявності якого залежить можливість особи скористатися своїм правом, використати його, вдатися до моделі можливої поведінки. Водночас, охорона має справляти позитивний вплив на стан, умови, за яких здійснення права особою набуватиме рис реальності.

Наразі право особи на охорону здоров'я закріплене в ст. 49 Конституції України, в якій йдеться про право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Цілком зрозуміло, що вагому роль в забезпеченні здійснення права особи на охорону здоров'я покладеється саме на державу, яка має, визнавши життя і здоров'я людини найвищими соціальними цінностями, орієнтувати суспільство на створення сприятливого для того середовища; створювати умови для такого середовища, середовища, сприятливого а не небезпечного для життя і здоров'я людини.

Відтак, мають бути створені підвалини нормативного забезпечення права особи на охорону здоров'я, серед них: пропаганда здорового способу життя, утруднення доступу до тютюнових виробів та алкогольних напоїв, не говорячи вже про наркотичні засоби та прекурсори; створення програм доступності занять з фізичної культури та спорту; профілактичні заходи запобігання захворюванням; заходи, спрямовані на збереження довкілля та недопущення екологічного забруднювання; формування страхової медицини, як такої, яка позитивно зарекомендувала себе в розвинутих країнах, при цьому, не позбавляючи права громадян України на надання медичної допомоги в умовах масової збідності народу і неспроможності більшості населення оплачувати надання медичних послуг; закріплення правових гарантій забезпечення безпеки виробництва, недопущення професійних захворювань; створення мережі фельдшерських пунктів в сільських населених пунктах, оскільки відсутність останніх негативним чином впливає на вкрай негативний стан запущеності хронічних захворювань серед сільського населення; подальше запровадження програми «безкоштовних ліків», ліків за пільговими цінами, програм забезпечення доступності «дешевих ліків» через нормативну регламентацію торгових націнок, тощо.

Ось далеко не повний перелік «критичних» сфер і заходів, які потребуються своєї правової регламентації. Звичайно, вони є в своїй більшості, формалізацією організаційних, економічних, пропагандистських, ідеологічних, виховних, медичних та інших заходів. Та з іншого боку, саме нормативна їх регламентація дозволяє визначити орієнтири забезпечення охорони та здійснення права людини на охорону здоров'я, спрямувати вектор діяльності органів державної влади, забезпечити здійснення та захист прав людини в тому числі шляхом застосування заходів адміністративного впливу, звернення до судових органів для оскарження неправомірних дій, рішень чи бездіяльності державних органів.

Таким чином, подальше становлення нашої держави, її економічне зростання, ефективна діяльність держави, ефективне управління, вироблення чітких стратегічних планів розвитку сфери охорони здоров'я та надання медичної допомоги, формування відповідного їм законодавства, формування безпечового середовища (в тому числі що стосується питань національної безпеки), - ось неповний перелік основних чинників забезпечення права людини на охорону здоров'я.

Стратегія вирішення значної частина проблем у сфері забезпечення здійснення права особи на охорону здоров'я була сформована КМУ на основі Указу Президента «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини» від 25.08.2015 р.

Список літератури:

3. Цивільне право України : підручник / за ред. Проф. Бошицького Ю.Л. та проф. Шишки Р.Б. (кер. авт. кол.), Загальна частина. Київ: Видавництво Ліра-К, 2013. 760 с.

4. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб (поняття, зміст, система, особливості здійснення та захисту) : монографія. Київ : КНТ, 2008. 626 с.

5. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини: Указ Президента України від 25.08.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/501/2015#n15>

6. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

ПРАВОВИЙ ПЛЮРАЛІЗМ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ЄВРОПІ**Луконцева Ю.О.***аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ*

Одним з дискусійних питань, що викликає стабільний інтерес у теоретичній юриспруденції, є питання допустимості існування на одній території різних правових порядків. Прибічники правового монізму впевнені, що досягти належної упорядкованості суспільних відносин можливо лише за умови існування єдиної централізованої нормативної системи, що висуває однакові вимоги до всіх осіб у межах відповідного територіального простору. Представники правового плюралізму, навпаки, переконані у тому, що справедливість вимагає визнання за різними групами населення права мати різні підходи до вирішення тих чи інших юридичних питань, що пов'язане з існуванням розбіжних культурних традицій. Наприклад, М.С. Баютова зазначає: «Правовий плюралізм, на наш погляд, свідчить про те, що суспільство складається з елементів (класів, народів, представників конфесій, жителів географічних або адміністративних одиниць і т. ін.), які дотримуються в деякій мірі різних ціннісних абсолютів, і ця обставина знаходить вираз у праві» [1, с.30]. Внаслідок розвитку юридичної антропології, соціологічних теорій права, концепції мультикультуралізму, співіснування різних нормативних систем на території держави визнається значною кількістю науковців закономірністю і реальним фактом, і цей факт знаходить підтвердження як в історичному минулому, так і у сучасних умовах. Розглянемо деякі приклади розповсюдження юридичного плюралізму у Європі в епоху середньовіччя.

Перш за все, слід зазначити, що витоки концепції правового плюралізму можна побачити у стародавньому римському праві, яке розрізняло *ius civile* (внутрішньодержавне право) і *ius gentium* (право народів, що поширювалося на некорінних підданих Римської держави) [2, с.148]. У подальшому в континентальній Європі плюралістичний підхід до правового регулювання зберігався протягом достатньо тривалого часу завдяки тому, що сфера дії права визначалася не за територіальним, а за особистісним (персональним) принципом. Іншими словами, першорядне значення мало не місце виникнення правовідносин, а приналежність суб'єкта до роду, племені, іншої соціальної спільноти [3, с.21].

Показовою є ситуація, що склалася на півночі Італії. Після розпаду Західної Римської імперії територія Апеннінського півострова протягом декількох століть була місцем багатьох переселень і завоювань, внаслідок чого там склалася унікальна, у порівнянні з іншими регіонами Європи, ситуація співіснування етносів і етнічних груп з різними рівнями розвитку. З часів лангобардського завоювання і пізніше одна частина населення у цьому регіоні була підпорядкована римському праву, інша – лангобардському. Пізніше, у зв'язку з франкським завоюванням і переселенням частини

франків у лангобардській області, в юридичній практиці почало застосовуватись і третє право – Салічне [4, с.114-115].

Розвиток правового плюралізму в Європі пов'язаний також з появою автономного міського права. Як вказує Г.В. Чапала, економічний розвиток середньовічного міста вимагав певної міри свободи, і згодом ця свобода втілюється у наданні міській владі прерогатив з вирішення певного кола питань. Як наслідок, вже на цьому етапі очевидною є закономірність процесу формування різних рівнів публічної влади, кожен з яких життєво необхідний у забезпеченні функціонування суспільного організму [5, с.122]. Історично відомі багато моделей міських правових систем – Магдебурзьке право, Хелмінське право, Готландське право, Ризьке право тощо. Сформовані і відточені у так званих материнських містах, ці самоврядні моделі пізніше стали використовуватися за транскордонним принципом (тобто існування міських правових систем не було пов'язане із законодавством тієї чи іншої держави, ці правові системи існували паралельно) [6, с.36]. У подальшому, в зв'язку з загальною європейською тенденцією до концентрації публічної влади у держави, розвиток місцевого самоврядування на рівні окремих міст суттєво гальмується.

Загалом у середньовічній Європі співіснували різні соціально-нормативні системи, які відрізнялись найрізноманітнішими функціями, походженням, призначенням і структурою, зокрема: римське право, систематизоване й витлумачене глосаторами та постглосаторами; звичаєве право різних регіонів Європи, закони феодалних властителів; церковне право, яке, незважаючи на успіх Реформації, зберігало за собою помітну й відчутну владу; два різновиди природного права – католицький варіант у інтерпретації Томи Аквінського та варіант, створений новочасною раціоналістичною доктриною. Як зазначає З. Юдін, у юридичному сенсі лише кодифікація Наполеона остаточно поклала край середньовічному правовому плюралізму. Якщо культурно середньовіччя закінчується з початком італійського Відродження, політично – з укладенням Вестфальського миру й утвердженням принципу суверенітету, то юридично – аж із Кодексом Наполеона, коли держава остаточно закріплює за собою монополію на право [7, с.142-143].

На противагу юридичному позитивізму, який визнає державу єдиним джерелом права, концепція правового плюралізму наполягає на можливості існування різних культур, а відтак – і правових порядків в межах території держави. Прибічники даної концепції вважають, що право формується в процесі взаємодії різних суб'єктів і соціальних груп і є відносно автономним від державної влади. Добре ілюструє даний підхід ситуація, що склалася у країнах середньовічної Європи, де поряд з державним правом існувала значна кількість недержавних систем права. Основними чинниками, що сприяли розповсюдженню подібної практики, були персональний підхід до правового регулювання і розвиток місцевого самоврядування в окремих європейських містах, а також відсутність кодифікованого законодавства. Всеосяжні кодифікації у європейських державах у ХІХ ст., початок яким

поклав Кодекс Наполеона, призупинили подібну практику, однак у сучасних умовах теорія і практика правового плюралізму набуває нового звучання.

Список літератури:

1. Баютова М.С. Особенности социальных трансформаций в обществе полиюридизма / М.С. Баютова // Общество: философия, история, культура. – 2016. – №5. – С.30-31.
2. Белоносов В.О. Правовой плюрализм: теоретический аспект / В.О. Белоносов, А.П. Некрасов // Вектор науки ТГУ. – 2013. – № 1(23). – С.148-150.
3. Бирюков С.В. К вопросу о правовом плюрализме / С.В. Бирюков // Журнал российского права. – 2016. – №2. – С.16-26.
4. Канаев А.Г. К вопросу о полиюридизме в средневековом праве / А.Г. Канаев // Вестник Сибирского юридического института МВД России. – 2010. – №4. – С.114-117.
5. Чапала Г.В. Самоврядування середньовічних міст за магдебурзьким правом: принципи організації та механізми здійснення влади / Г.В. Чапала // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2006. - №11. – С.117-127.
6. Оборотов Ю.М. Міська правова система як відображення цілісності міського права (на прикладі деяких українських міст) / Ю.М. Оборотов, В.В. Завальнюк, О.С. Мельничук, К.В. Горобець, Ю.В. Хижняк // Наукові праці Національного університету "Одеська юридична академія". - 2015. - Т. 17. - С. 25-69. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nponyua_2015_17_4.
7. Юдін З. Європейський лібералізм ХІХ ст. та занепад доктрини суспільного договору / Зореслав Юдін // Visegrad Journal on Human Rights. – 2017. – №1/1. – С.140-144..

УДК 349.422

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Мартинова Наталія Олегівна

бакалавр Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Дмитра Моторного

На жаль, українська земля як природний ресурс досі залишається недооціненою. Особливо важливими в умовах децентралізації влади України постають питання землекористування. Через безконтрольне становлення ринкових відносин у земельній сфері, суперечливості земельного законодавства, постає проблема управління земельними ресурсами на сучасному етапі земельної реформи. Виникає небезпека втратити земельні

території як соціально-культурне, екологічне, економічне й політичне надбання [1].

Одною з ключових та суперечливих реформ, навколо яких виникають суперечки між представниками різних гілок влади, є децентралізація.

Теоретичні та методичні аспекти державного управління земельними ресурсами розглядали такі науковці як Д. Бабміндра, В. В'юн, В. Горлачук. Вони проаналізували понятійний апарат системи державного управління земельними ресурсами та змістовні характеристики процесів, що відбуваються в цій сфері діяльності.

Метою доослідження є узагальнення наукових доробків з питань децентралізації в системі управління земельними ресурсами.

Визначаючи поняття землі, можна сказати що по-перше це економічні ресурси, а не просто компонент природного середовища, територія, на якій проживає населення та проводиться розмежування адміністративного устрою країни. Одна з найважливіших властивостей земельних ресурсів це їх вичерпність, а значить, що раціональне та науково обгрунтоване їх використання є основою економічного добробуту кожної країни [2, с. 5]. Основні терміни, які характеризують управління земельним фондом країни: «управління в галузі використання та охорони земель» (за Земельним кодексом України); «управління в галузі земельних відносин», «державне управління земельним фондом», «державне регулювання земельних відносин» (за доктриною земельного права); «управління земельними ресурсами», «управління землекористуванням» (за науковими працями та навчальними посібниками). Термін який застосований у Земельному кодексі України містить у собі лише питання функціонально-правового забезпечення управління і організаційно-правових положень (структури та повноважень органів управління). Терміни «державне управління земельним фондом» та «управління земельними ресурсами» майже є синонімами. Однак функції цих видів управління недостатньо пов'язуються з регулюванням земельних відносин, а об'єкти управління — з земельним фондом або земельними ресурсами і є занадто обмеженими [3].

Для визначаючи характеру управління земельними органами місцевого самоврядування на стратегічну перспективу треба тримати орієнтир на те, що земельні перетворення повинні здійснюватися необхідним економічним обгрунтуванням. Це може бути забезпечено шляхом розробки планово-проектної документації та надання необхідних консультацій, послуг за рахунок коштів державного бюджету, бюджету міста, а також за рахунок коштів громадян і юридичних осіб. Основною метою державної політики у сфері управління земельними ресурсами має бути концепція реформування та регулювання правовідносин на землю як частини державної соціально-економічної політики, забезпечення умов для ефективного використання землі на місцевому рівні територіальних громад і розвитку земельного ринку як однієї з ключових умов сталого економічного розвитку країни, підвищення добробуту її громадян. Надання органам місцевого самоврядування реальних повноважень щодо управління земельним фондом

громад дозволить чітко і прозоро формувати дохідну частину місцевих бюджетів в частині платні за землею. Це дасть змогу зміцнити матеріальну та фінансову основу місцевого самоврядування, більш якісне й обґрунтоване планування розвитку території.

Повноваження органів місцевого самоврядування з управління земельними ресурсами не поширюються на землі за межами населених пунктів в межах однієї територіальної громади. Закон розширить повноваження органів місцевого самоврядування в галузі земельних відносин, наділить сільські, селищні, міські ради об'єднаних територіальних громад повноваженнями розпоряджатися землями в межах території відповідних територіальних громад, у тому числі поза межами населених пунктів [7].

У висновку можна сказати, що тема земельних ресурсів в умовах децентралізації розглянута ще не точно й досконало. Тому для розширення повноважень органів місцевого самоврядування з управління земельними ресурсами потрібен закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо управління земельними ресурсами в межах території об'єднаних територіальних громад».

Список літератури:

1. Малоокий В.А. Територіальні аспекти дослідження управління земельними ресурсами територіальних громад: / В.А. Малоокий [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua>

2. Данкевич В.Є. Розвиток земельних відносин в умовах глобалізації: монографія / В.Є. Данкевич — Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2017. — 392с.

3. Сохнич А.Я. Управління земельними ресурсами: Регулювання земельних відносин: [навч. посіб.] / А.Я. Сохнич, В.В. Горлачук, А.В. Наход; [за ред. А.Я. Сохнича]. — Львів, 2008. — 255 с.

4. Нестеренко О.М. Проблемні питання адміністративно-правового Забезпечення законності у сфері земельних відносин /О.М.Нестеренко/. - Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) № 2 (6), 2013, стр. 300-309.

5. Горбова Н.А. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. / Г.В. Ортіна, , Н.А. Горбова, ЮЄ Вороніна / - Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.

6. Костишин О.О. Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua>

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПРАЦЮ: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Наумова Катерина Сергіївна

*магістр юридичного факультету Запорізького національного університету,
м. Запоріжжя*

Закріплене Конституцією України та міжнародними актами право людини на працю є важливим і необхідним водночас правом людини. У сучасному світі, яке обумовлене економічним устроєм, здійснення цього права забезпечує здійснення інших прав людини. Звичайно, це зумовлене не стільки самою працею, скільки її результатом, вираженим у прибутку, заробітній платі. Адже за умови, якщо людина не задіяна у сфері натурального господарства і не задовольняє себе харчами самостійно, це можливо саме за допомогою грошей (йдеться про забезпечення харчування, медичними послугами, тощо), задоволення своїх соціальних потреб (в одязі, пересуванні, соціальній реалізації, житлі, тощо).

Водночас, саме по собі право особи на працю має двоякий прояв. З одного боку, право являє собою можливість особи здійснювати певну діяльність (у даному випадку трудову). І для цього є важливим відсутність перепон у здійсненні цього права, що часто пов'язане з виконанням відповідного обов'язку іншими особами – не чинити перепон особі у здійсненні цього права. З іншого боку, - для можливості особі здійснити це право, особливо, коли йдеться про найману працю, необхідне, щонайменше, створення передумов для можливості особою скористатися цим правом.

Останнє має прояви і в можливості молодих працівників першого працевлаштування; і в створенні робочих місць (що багато в чому залежить від економічної ситуації в країні. Її ще називають кліматом. Наразі має місце з України трудова міграція, що зумовлена, в першу чергу, чинником величини заробітної плати, яка де-факто часто є більшою в європейських країнах. Саме тому одним із зусиль уряду є підвищення рівня мінімальних зарплат в Україні); і створення гарантій працевлаштування і вільного пошуку роботи; створення гарантій від незаконного звільнення особи, переведення, зміни умов праці; створення механізму оплати праці (однією із гарантій наразі в Україні є навіть притягнення працедавців до кримінальної відповідальності за затримку у виплаті заробітної плати); належних умов праці, відпочинку, тощо.

Звичайно, цьому присвячене трудове законодавство. Тим не менше, факти порушень прав людини на працю свідчать про невідповідність, недостатню ефективність цього законодавства. Виявляється, що більшість питань мають вирішуватися комплексно, - на рівні конституційного, адміністративного, трудового, з соціального забезпечення, цивільного і навіть кримінального права.

Право людини на працю закріплене в ст. 43 Конституції України. В ній, зокрема, розкривається зміст та гарантії цього права: можливість заробляти собі на життя працюю, яку особа вільно обирає або на яку вільно погоджується. При цьому, держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб.

Серед гарантій передбачено: заборону використання примусової праці; заборону використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах; право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом; захист від незаконного звільнення; право на своєчасне одержання винагороди за працю.

З погляду на визначеність в ст. 43 Конституції права людини на працю, та, зважаючи на зміст її ст. 3, в якій визначено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; що держава відповідає перед людиною за свою діяльність; що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, в науковій літературі визнавався обов'язок держави забезпечити кожного бажуючого громадянина працювати працюю. Впроваджувалася ця ідея і в життя шляхом прийняття Закону України «Про зайнятість населення» [1], і формування відповідного механізму працевлаштування осіб як комплексу правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації права особи на працю (п. 15 ст. 1 Закону).

О. О. Конопельцева стверджувала, що право на працю є невід'ємним правом людини, а держава відповідальна за його здійснення [2, с. 76].

Попри те, виникла дискусія щодо тлумачення змісту обов'язку держави у цій сфері – забезпечити особу працюю чи лише створювати умови, за яких кожна особа була б працевлаштована. Є.В. Краснов висловив точку зору, що сутність права на працю зводиться до того, що дане право надає кожній працездатній особі можливість самостійно розпоряджатися своєю здатністю до праці, проте не гарантує реального забезпечення її конкретною роботою [3, с. 150].

Ситуацію не вирішило і прийняття двох рішень Конституційним Судом України. Згідно Рішення № 8-рп/2007 від 16 жовтня 2007 року змістом права особи на працю визнано можливість кожного заробляти собі на життя працюю, вільно вибирати професію чи спеціальність відповідно до своїх здібностей і бажань, реалізовувати свої бажання щодо зайняття працюю за трудовим договором (контрактом) на підприємстві, в установі, організації незалежно від форм власності або самостійно забезпечувати себе роботою [4]. Згідно Рішення № 14-рп/2004 від 7 липня 2004 року право на працю означає не гарантування державою працевлаштування кожній особі, а забезпечення саме рівних можливостей для реалізації цього права [5].

Відтак, право на працю виглядає як відсутність заборони з боку держави працювати. Чи так, ніби держава дозволяє людині працювати. Але

це не так. Це право є природним і невідчужуваним правом особи. Держава має сприяти особі у здійсненні цього права шляхом створення умов. В цьому його призначення.

Список літератури:

1. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 24. Ст. 243.
2. Конопельцева О.О. Юридична характеристика права на працю: поняття і зміст. *Право і суспільство*. 2016. № 6. Ч. 2. С. 74-81
3. Краснов Є.В. Право на працю за законодавством України та деяких зарубіжних країн. *Вісник Запорізького національного університету*. 2015. № 1 (1). С. 147-153.
4. Рішення Конституційного Суду України № 8-рп/2007 від 16 жовтня 2007 року у справі 8-рп/2007. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-07>
5. Рішення Конституційного Суду України від 7 липня 2004 року у справі № 14-рп/2004. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v014p710-04>

УДК 342.61

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Нестеренко О.М.

старший викладач кафедри публічного управління, адміністрування та права ДДАТУ ім. Д. Моторного, м. Мелітополь

Динамізм суспільних відносин висуває особливі вимоги до рівня професіоналізму представників державного апарату, їх політичної, правової та етичної культури. За словами Т.Е. Василевської, етичну проблематику управлінської діяльності загострюють процеси швидких змін та ускладнення сучасного суспільства, інформатизації та глобалізації, які призводять до фрагментації особистості, втрати моральних орієнтирів, утруднюють сприйняття наслідків дій і відчуття відповідальності, провокують ставлення до споживачів управлінських послуг як до абстрактної величини [1, с.3].

Якість адміністративних послуг, що надається населенню, стан інфраструктури, рівень життя громадян, їх пасивне ставлення до вирішення спільних проблем вказують на необхідність змін в підходах щодо організації життєдіяльності на місцевому рівні. Причинами зазначеного стану організації життєдіяльності на місцевому рівні є консервативність громад, їх опір нововведенням, відсутність мотивації місцевих лідерів у поліпшенні управлінської культури тощо. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є

формування належного рівня управлінської культури посадових осіб місцевого самоврядування, що мають ґрунтуватись на поступовій демократизації культури управління на основі співвідношення основних управлінських елементів: стилю управління, ділового, інформаційного обміну та управлінського середовища.

В умовах децентралізації складний процес відходу від стереотипів командно-адміністративного стилю управління та переходу до розробки основних засад культури управління в органах місцевого самоврядування характеризується недостатністю теоретично обґрунтованого розуміння сутності управлінської культури та недосконалістю практичних методів запровадження демократичних цінностей культури управління [2, с. 3].

Таким чином, основними проблемами формування сучасної культури управління сьогодення є: засилля вертикальних, ієрархізованих відносин із надмірною дистанцією влади; переважна орієнтація на результат із нехтуванням потреб та інтересів людини; підміна критерію професіоналізму та компетентності суб'єктивним ставленням до управлінців, їхнього відбору та кар'єрного зростання; відсутність послідовності у розмежуванні тимчасової політичної доцільності від раціональної виваженості; домінування не раціональних підходів до постановки, вирішення соціальних та управлінських проблем; низький рівень майстерності культури спілкування на місцях та недостатній рівень професійної кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування [3, с. 159].

В сьогодишніх умовах існує потреба в якісно нових, професійно компетентних управлінцях, які не лише досконало володіють основами теорії і практики менеджменту, а й усвідомлюють глобальні взаємозв'язки людини-суспільства-держави. Для цього управлінську культуру необхідно наповнювати новим змістом, функціями й методами планування, регулювання, змінювати стереотипи управлінського мислення, стилі, технології і методики управлінської діяльності. Для вирішення вищезазначених проблем доречно проаналізувати позитивний досвід з цих питань провідних країн світу.

У зарубіжних країнах серед найважливіших особистісних якостей державних службовців найчастіше згадуються: людяність, доброзичливість, привітність; емпатія (намагання зрозуміти іншого, вміння відчувати його ситуацію); тактовність (чуйність, бережне ставлення); адаптованість (гнучкість); дисциплінованість; толерантність [4, с.8]. Сучасне публічне адміністрування потребує адресної наближеності до громадянина, вимагає врахування чиновниками як соціально-групових, так і особистісних рис громадянина-клієнта. Персоніфікація громадянина вимагає від державного службовця чутливості до запитів громадськості, толерантності, розвинутої комунікативної культури, вміння знаходити етично виправданий компроміс [5, с.27-28].

За таких умов у розвинених світових демократіях зростає значення етичних кодексів, спрямованих на фіксацію цінностей, принципів, норм та стандартів етики державних управлінців. Комітетом міністрів Ради Європи

акцентується увага на тому, що різноманітність завдань, які виконуються сучасною державною адміністрацією (членами якої є особи з різним вихованням та походженням) підвищує необхідність кодифікації правил поведінки порівняно з попередніми періодами, коли більш гомогенний персонал виконував схожі функції та поділяв подібні цінності [6, с.232].

У багатьох країнах світу створено дворівневу систему документів (кодексів, хартій, стандартів, правил), що містять вимоги морально-етичного характеру до поведінки державного службовця. У документах першого рівня описуються основні принципи і правила, що є загальними для всього чиновництва. Документи другого рівня є більш конкретизованими і пристосованими до особливостей кожного відомства, сфери управління, регіону. Вони можуть прийматися як вищими або центральними органами державного управління, так і професійними асоціаціями, з'їздами або форумами управлінців [6, с.232]. Вказані документи є важливою складовою системи підготовки та перепідготовки, підвищення кваліфікації державних службовців, вони, серед іншого, налаштовують останніх на сприйняття кожної особи, що потрапляє до сфери її професійної діяльності та компетентних рішень, як носія власних культурних, релігійних або моральних цінностей, вимагають від них вміння поставити себе на місце представника певної соціальної групи, ставитися до нього без упереджень. Наявність подібних упереджень і стереотипів досить часто призводить до дискримінації і нетерпимості щодо окремих людей чи соціальних груп. Виховний вплив на державних службовців є дуже важливим для того, щоб вони усвідомлювали межу, що відділяє антитерористичну чи імміграційну політику держави від расизму, ксенофобії, національної або релігійної нетерпимості.

Отже, враховуючи проблеми сьогодення, а також децентралізаційні процеси в Україні, основними орієнтирами при формуванні належного рівня управлінської культури повинні бути:

- гуманістична спрямованість діяльності управлінців;
- здатність знаходити етично виправданий компроміс;
- створення системи нормативно-правових документів, яка б фіксувала вимоги до морально-етичного характеру поведінки державного службовця окремо на загальному рівні, окремо - на місцях;
- гласність, відкритість, прозорість діяльності;
- систематичне використання інноваційних методів активного навчання та виховання управлінців.

Список літератури:

9. Василевська Т. Е. Особистісні виміри професійної етики державного службовця: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. управління: 25.00.03. Київ, 2010. 38 с.;

10. Демократична культура управління: формування та розвиток : навч.- метод. рекомендації / авт. кол. : П. М. Петровський, О. Г. Сидорчук, А. В. Ліпенцев та ін. ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. П. М. Петровського. – К. : НАДУ, 2014. – 56 с.

11. Чуп І. Основні напрями розвитку управлінської культури в органах місцевого самоврядування/Науково-практичне забезпечення децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах : матеріали наук.-практ. конф., Київ, 18 квіт. 2018 р. / за заг. ред. Р.В. Войтович, П.В. Ворони. – К: ПК ДСЗУ, 2018. – 360 с.

12. Чабак Л. А. Етико-психологічні аспекти державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2016. 29 с.;

13. Василевська Т. Е., Саламатов В. О., Марушевський Г. Б. Етика державного управління / за ред. Т. Е. Василевської. Київ : НАДУ, 2015. 204с.;

14. Нестеренко О.М. Підвищення рівня правової та етичної культури державних управлінців як один із основних пріоритетів правового виховання в умовах соціальної мобільності/ Нестеренко О.М.// Загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал «Підприємництво, господарство і право» Розділ «Юридичні науки» № 6, м. Київ, 2019 р.- с. 230-234.

15. Горбова Н.А. Правова культура та культура прав людини: співвідношення понять та шляхи імплементації/ Горбова Н.А.// Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове фахове видання, №1, 2017 р. – с. 16-18;

16. Вороніна Ю.Є. Механізми управління конфліктами у сфері публічних відносин /Вороніна Ю.Є.// Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) №2, м. Мелітополь, 2018 – с. 168 – 174.

УДК 351:364:334

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Осипова С.К.

здобувач навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, Харків

Сучасним трендом в світі і в Україні стає поступове розповсюдження такого феномену як соціальне підприємництво, що спрямоване на вирішення соціально важливих проблем та позитивні зміни в суспільстві. Це зумовлює актуалізацію питання визначення нормативно-правових механізмів державного регулювання у сфері соціального підприємництва. На теперішній час в нормативних актах чинного законодавства України не має чіткого визначення соціального підприємництва. Але діяльність підприємств, що за міжнародними стандартами відносяться до соціальних підприємств, може регулюватись існуючими нормативно-правовими документами, які відносяться до підприємницької та соціальної сфер. В Україні соціальне підприємництво може мати реалізацію через різні організаційні форми:

громадська організація, приватне підприємство, фізична особа-підприємець, товариство з обмеженою відповідальністю, громадська спілка, благодійна організація, приватна організація [1, с. 46].

Так, діяльність підприємств, що не заборонена законодавством і здійснюється у межах статутних цілей, які спрямовані на вирішення соціально важливих проблем, може регламентуватись Конституцією України, Господарським кодексом України, Цивільним кодексом України, Земельним кодексом України і Митним кодексом України та відповідними законами України.

Цивільний кодекс України у статтях 85 і 86 передбачає створення некомерційних організацій, які можуть отримувати прибуток. Діяльність таких організацій повинна відповідати меті, яка зазначена у Статуті [2].

Територіальні громади можуть вирішувати соціально важливі проблеми своєї спільноти, тому їх діяльність можна певним чином прирахувати до соціального підприємництва. Створення територіальних громад юридичними та фізичними особами регулюється статтею 168 - 169 Цивільного кодексу України [2].

Відзначмо, що створення та діяльність організацій громадянського суспільства регулює Закон України «Про громадські об'єднання» згідно до статті 21 та Господарський кодекс України статтею 112 [3].

Особливою підтримкою держави користуються недержавні організації людей з інвалідністю, які можуть засновувати підприємства для здійснення комерційної діяльності і мають право на отримання пільг щодо сплати податків. Створення таких організацій відбувається згідно Закону України «Про основи соціальної захищеності людей з інвалідністю в Україні» [4].

Згідно Господарського кодексу України, як зазначено у статтях 52-54, суб'єктам державного та комунального сектору дозволяється здійснювати некомерційну економічну діяльність у тих випадках, коли підприємницька діяльність заборонна законодавством. Також Господарський кодекс України статтею 78 регламентує створення комунальних некомерційних підприємств [5].

Відповідно до Закону України № 245-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб» підприємства, що сприяють вирішенню проблеми працевлаштування внутрішньо переміщених осіб мають право на деякі компенсації витрат згідно цього Закону [6].

Соціальну підприємницьку діяльність можуть здійснювати кооперативи, відповідно до зазначених у статуті відповідних цілі, згідно Закону України «Про кооперацію». Якщо кооператив займається сільськогосподарською діяльністю, то вступають в силу норми Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію».

Механізм державного регулювання сегменту надання соціальних послуг визначено Законом України «Про соціальні послуги», який починає діяти у січні 2020 року. Цим Законом вводиться реєстр соціальних послуг та визначається система в цілому надання соціальних послуг. У статті 14 цього

Закону говориться, що недержавні організації також можуть виступати у якості постачальників соціальних послуг за визначеними Законом критеріями. Міністерство соціальної політики затверджує соціальний стандарт всіх соціальних послуг, які будуть надаватись вразливим верстам населення, та особам, що знаходяться у складних життєвих обставинах [7].

Таким чином, для сталого розвитку соціального підприємництва в Україні необхідність державного регулювання у сфері соціального підприємництва виявляється цілком доцільним і обґрунтованим.

Список літератури:

1. Зелена книга соціального підприємництва в Україні / Український Форум Благодійників, Інститут Інклюзивного Розвитку – Київ, 2019. – 106 с.

2. Цивільний кодекс України / Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Закон України «Про громадські об'єднання» : Документ 4572-VI — Редакція від 22.07.2018 / Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

4. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» : Документ 875-XII — Редакція від 09.08.2019 / Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

5. Господарський кодекс України: Документ 436IV — Редакція від 07.02.201 /Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

6. Закону України № 245-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб» / Верховної Ради України – Режим доступу: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws>

7. Законом України «Про соціальні послуги» прийнятий ВР 17.01.2019 / Відомості Верховної Ради, 2019, № 18, ст.73 – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>

8. Головка О. М. Соціальне підприємництво в Україні: законодавчі ініціативи / О. М. Головка // Соціальне підприємництво: теорія, практика та міжнародний досвід : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції 18 травня 2018 р. /М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – Київ : КНЕУ, 2018. – 275

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Петрова Дар'я

студентка 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Роль держави в регулюванні трудових відносин надзвичайно важлива. Як арбітр вона уповноважує свої виконавчі органи організувати взаємодію з профспілками та асоціаціями роботодавців, створювати сприятливі умови для ведення колективних переговорів, вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) тощо; надає свої представницькі функції органам виконавчої влади, яку представляють:

- на державному рівні — Кабінет Міністрів України;
- на галузевому рівні — міністерства та інші центральні органи виконавчої влади.[1]

Держава як соціальний партнер може розглядатися у двох аспектах: як роботодавець і як партнер у правовому механізмі соціального співробітництва, носій загальнодержавних інтересів. Як роботодавець держава в особі адміністрації державних підприємств поряд з іншими роботодавцями бере участь у ринковій конкуренції. Як представники інтересів держави в системі соціального партнерства сьогодні, відповідно до чинного законодавства, виступають виконавчі органи державної влади різних рівнів.

Нині в Україні сформувалась і функціонує система державних органів, що регулюють трудові відносини, наприклад Міністерство праці і соціальної політики, яке забезпечує впровадження в життя державної політики у сфері трудових відносин, Національна рада соціального партнерства, а також Національна служба посередництва і примирення.

Державна служба – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання державним службовцями завдань і функцій держави.

Державним службовцем може бути громадянин України, який обіймає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби.[1]

Ці особливості обумовлюють специфіку реалізації права на працю: встановлення додаткових вимог при прийнятті на державну службу стосовно стану здоров'я, ділових, особистих і моральних якостей кандидатів, віку, освітнього рівня; певного ряду обмежень і заборон, пов'язаних із проходженням державної служби.

Незважаючи на те, що особливості правового статусу державних службовців досліджувалися низкою учених, досі залишається актуальною проблема щодо дії трудового законодавства на відносини у сфері праці держслужбовців, що вимагає подальшого вивчення цієї проблеми та пошуку найкращих шляхів для її вирішення.

Законом України «Про державну службу» № 889-VIII від 10.12.2015 р. встановлено, що дія норм законодавства про працю поширюється на державних службовців у частині відносин, що не врегульовані цим Законом (ч. 3 ст. 5). [1] Це положення ще більше загострює дискусію, яка точиться тривалий час із приводу того, якою галуззю права впорядковуються службово-трудова відносини, що виникають між державними службовцями та державними органами, установами й організаціями. Нормами Закону України «Про державну службу» № 3723-XII від 16.12.1993 р. встановлювалося, що трудові відносини державних службовців регулюються КЗпП України з урахуванням передбачених у цьому Законі особливостей. [2] Іншими словами, положення Закону 1993 р. забезпечували диференціацію правового регулювання трудових відносин державних службовців порівняно з іншими категоріями найманих працівників, тоді як встановлений у Законі України «Про державну службу» 2015 р. підхід відокремлює його положення від законодавства про працю без урахування того, що відповідні положення вказаного Закону за своєю галузевою належністю є частиною законодавства про працю.[1] Адже між державним службовцем і державним органом, у якому він проходить державну службу, виникають трудові відносини, у яких держслужбовець є працівником, з яким укладається трудовий договір, а державний орган – роботодавцем. Крім цього, запровадження вказаного підходу суттєво знижує рівень захисту трудових прав державних службовців. М. Іншин стверджує, що трудові відносини державних службовців належать до сфери дії трудового права України. У той же час ці відносини є предметом регулювання різних галузей права – адміністративного, конституційного, екологічного, кримінального та ін. Відносини, в які вступають державні службовці, мають складну структуру, що відображається на суб'єктному складі. Як носії владних повноважень, вони можуть бути суб'єктом трудових і державно-управлінських відносин, що залежить від сфери реалізації означених повноважень. [3]

На думку вчених-адміністративістів, однією з ознак, яка вирізняє працю державних службовців та вказує на приналежність держслужбовців до суб'єктів адміністративного права, є особлива сфера дії – державно-службові відносини, тобто відносини щодо забезпечення виконання повноважень державних органів, а також відносини, що характеризуються особливими публічними правами та обов'язками, якими наділені державні службовці. Не можемо підтримати вказану думку, оскільки суспільні відносини щодо застосування праці державного службовця містять усі ознаки трудових. Державному службовцеві протистоїть держава в особі роботодавця. Чинивник виконує трудову функцію особисто й повинен підкорятися

службовій дисципліні, спеціальним правилам, які установлені як на локальному рівні, так і на рівні держави. [4, с. 63]

Перераховані риси, на переконання А.М. Слюсаря, свідчать про те, що відносини, які виникають у зв'язку з працею державного службовця, не належать до сфери дії адміністративного права України. Принципово важливим є положення ст. 3 КЗпП України, яка закріпила, що законодавство про працю регламентує трудові відносини працівників усіх підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, виду діяльності й галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором із фізичною особою. Із цього випливає, що будь-який громадянин, маючи статус працівника (робітника або службовця), підпадає під сферу дії трудового права.[5, с.78,79] Л.О. Чиканова також справедливо стверджує, що відносини, які виникають під час реалізації прав та обов'язків державного службовця у конкретному держоргані, є службово-трудовами. Тобто ці відносини за своєю природою є трудовими і повинні регулюватися нормами трудового права з особливостями, встановленими законодавством про державну службу.[6, с. 10]

Отже, аналізуючи чинне законодавство, а також думки провідних вчених можна стверджувати, що відносини у сфері праці державних службовців належать до сфери дії трудового права, тому що державний службовець виконує трудові функції особисто, підкорюється службовій дисципліні, однак реалізуючи свої повноваження він зачіпає як публічні, так і приватні інтереси.

Список літератури:

1. Про державну службу : Закон України № 889-VIII від 10.12.2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 3.;
2. Про державну службу : Закон України № 3723-XII від 16.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.;
3. Іншин М.І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців України : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.05 / М.І. Іншин ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2005. – 452 с.;
4. Величко Л.Ю. Дія норм трудового права на правове регулювання праці державних службовців/Величко Л.Ю.// *Visegrad Journal on Human Rights* 1/2, 2017. – С. 61-64;
5. Слюсар А.М. Правовий статус суб'єктів трудового права України: теоретико-правовий аспект : [монографія] / А.М. Слюсар. – Х. : ФІНН, 2011. – 336 с.;
6. Чиканова Л.А. Применение трудового законодательства к служебным отношениям на государственной гражданской службе: теория и практика: автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.05 / Л.А. Чиканова; Ин-т зак-ва и сравнит. правоведения при Правительстве РФ. – М. – 45 с.;
7. Нестеренко О.М. Аналіз особливостей деформації правової свідомості у професійному середовищі/Нестеренко О.М.//Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2017, № 25 – С. 10-12.

8. Горбова Н.А. Природа державного контролю (нагляду) та генезис його законодавчого визначення. / Н.А.Горбова // «Право та державне управління» № 1 (2019)

УДК: 342.61

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕОРГАНІЗАЦІЙ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ ПРИАЗОВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ

Самофалов Д.В.

магістр, ТДАТУ ім. Д. Моторного, м. Мелітополь

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», прийнятий у 2015 році, передбачив створення на місцях об'єднаних територіальних громад (ОТГ) на основі сіл, селищ і міст. Ціллю було передачі повноваження з центрального до місцевого рівнів, в тому числі в сфері освіти [1].

Адміністрації ОТГ тепер відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти, забезпечують якість освіти на відповідній території, формують освітню мережу, забезпечують функціонування закладів освіти. Для виконання цих та інших функцій ОТГ створюють власні органи управління освітою. На відміну від районних державних адміністрацій, органи місцевого самоврядування об'єднаних громад є автономними та мають всі повноваження, у тому числі й у сфері освіти.[2].

Таким чином, органам місцевого самоврядування практично всіх об'єднаних громадах, разом з отриманням бюджетних преференцій та управлінських повноважень, потрібно взяти на себе відповідальність за створення ефективного управління системою освіти в своїх громадах. На практиці це означає, що місцеві громади (органи місцевого самоврядування, об'єднані територіальні громади) мають більше повноважень і коштів та зможуть самі вирішувати питання щодо матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів, насамперед – дитячих садів, шкіл, закладів позашкільної освіти[2,3,4].

У галузі освіти перед Приазовською ОТГ постала основна проблема, а саме — невідповідальність існуючої освітньої мережі сучасним реаліям [5].

В умовах децентралізації рішення про подальший розвиток освітньої мережі приймає громада, перед якою водночас постає складне питання про забезпечення правового аспекту реорганізації. Для цього ОТГ повинна передбачити наступні правові кроки [6]:

1. Визначення шляхів реорганізації навчального закладу. Відповідно до ч.1 ст.56 ГК України від 16.01.2003 № 436-IV — заклади освіти можуть бути реорганізовані на загальних засадах.

2. Консультація з районною профспілкою працівників освіти (ОТГ не створювало власну профспілку). У випадку, якщо реорганізація навчального закладу тягне за собою скорочення чисельності працівників, погіршення умов праці, то може здійснюватися лише після завчасного надання інформації профспілці з цього питання, зокрема про причини наступних звільнень, кількість і категорії працівників, яких це може стосуватися, про строки проведення звільнення.

3. Підготовка пропозицій щодо мережі навчальних закладів та їх реорганізації. Керівник органу управління освітою ОТГ готує клопотання до керівника місцевого органу виконавчої влади з пропозицією розглянути питання реорганізації навчального закладу та ініціювати прийняття відповідного рішення сесією Приазовської селищної ради.

4. Рішення органу виконавчої влади про реорганізацію. Частина шоста статті 11 Закону України «Про загальну середню освіту» встановлює, що реорганізація і ліквідація загальноосвітніх навчальних закладів комунальної форми власності здійснюється за рішенням сесії місцевої ради, державної і приватної форм власності — за рішенням засновника (засновників). Вирішено за зразком «реорганізувати загальноосвітній навчальний заклад та дошкільний навчальний заклад у навчально-виховний комплекс «загальноосвітній навчальний заклад — дошкільний навчальний заклад», обов'язково зазначався вид реорганізації[6].

5. Повідомлення працівників про можливе вивільнення та вирішення інших питань, пов'язаних з трудовими відносинами. Згідно з статтею 492 КЗпП, в організації діяльності навчального закладу було необхідно скоротити чисельність та посади працівників, то керівник навчального закладу повинен був попередити працівників персонально не пізніше ніж за два місяці про наступне вивільнення та подбати про їх працевлаштування у встановленому трудовим законодавством порядку[6].

6. Видання розпорядження про організаційно-правові заходи, пов'язані з реорганізацією, а саме про порядок виконання даного рішення. Конкретизувались питання внесення відповідних змін у статут навчального закладу або ж викладення його у новій редакції, а також подання на затвердження та подальшу державну реєстрацію зазначених змін у встановленому порядку.

7. Створення комісії з реорганізації навчального закладу. Для ефективного розв'язання організаційних питань щодо реорганізації навчального закладу одночасно з прийняттям рішення про реорганізацію було створено відповідну комісію і сформовано її склад.

8. Державна реєстрація припинення юридичної особи. Частиною тринадцятою статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» встановлено перелік документів, що слід подати для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її реорганізації після закінчення процедури припинення, але не раніше закінчення строку вимог кредиторам[6].

9. Формування передавального акту. Підписані головою і членами комісії з реорганізації та затверджені ліквідатором примірники передавального акта передають органам, які здійснюють державну реєстрацію.

10. Розроблення та затвердження документів новостворених навчальних закладів. Установчим документом будь-якого навчального закладу є його статут. Питання повного чи часткового правонаступництва навчального закладу щодо своїх прав та обов'язків має бути відображене у статуті. Адміністрація новоствореного навчального закладу провела збори трудового колективу та спільно з районною профспілковою організацією вирішила питання про такі нові аспекти роботи закладу

11. Видання організаційно-розпорядчих наказів. Так як в результаті реорганізації були утворені нові юридичні особи, тому їх ділова документація повинна бути викладена в новій редакції, з урахуванням специфіки діяльності навчального закладу.

Реорганізація це складний процес, який повинен бути проведений відповідно до діючого законодавства, але в результаті громада може покращити: умови для соціалізації дітей з особливими освітніми потребами, забезпечити варіативність освітніх послуг з урахуванням індивідуальних запитів, ефективно використовувати матеріальні, фінансові та кадрові ресурси, можливість пере направлення зекономлених коштів на розвиток громади.

Список літератури:

1. Урядовий портал – Офіс реформ Кабміну [Електронний ресурс]. – режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/>.

2. Горбова Н.А. Культурно-антропологічний підхід у етнопедagogічних дослідженнях і практичних перетвореннях освіти. / Н. А. Горбова / Науковий вісник МДПУ ім. Б. Хмельницького. №9. II. 2. Стор. 283-291.

3. Ортіна Г. В. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації / Г. В. Ортіна, Н. А. Горбова, Ю. С. Вороніна / - М. : ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410с.

4. Губерська Н. Л. Процедури реорганізації : стаття / Н.Л. Губерська . – К. : «Аплав», 2014. – 1с.

5. Приазовська ОТГ – Освіта [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://pryazovska.gromada.org.ua/>.

6. Міністерство освіти і науки України – Законодавство [Електронний ресурс]. – режим доступу : <https://mon.gov.ua/>.

РЕФОРМУВАННЯ МЕДИЦИНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Свіденко А.О.

студентка I курсу магістратури юридичного факультету Запорізького національного університету м. Запоріжжя

Останні роки стали для України переломними щодо великої кількості суспільних, політичних та економічних змін, зумовлених нагальним прагненням нашого народу до бачення позитивного руху держави у проєвропейський простір. Тож і не дивно, що у жовтні 2017 року Верховна Рада України запустила одну з найбільш масштабних та найбільш резонансних реформ – медичну.

Згідно Конституції України, кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава має створити умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування, а також сприяти розвитку лікувальних закладів усіх форм власності [1].

За словами Юрія Джигири (радника в. о. Міністра охорони здоров'я У. Супрун), сьогодні Україна витрачає на медицину понад 60 млрд грн щорічно, втім, якість послуг залишається низькою, а смертність – високою. Головне завдання реформи — змінити підхід до фінансування, щоб кошти йшли на лікування громадян, а не на утримання ліжка-місце [2].

На даному етапі вже було прийнято низку законодавчих актів з приводу реформування медицини, серед яких можна виокремити Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 «Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги», Наказ Міністерства охорони здоров'я та Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 06.02.2018 «Про затвердження Порядку формування спроможних мереж надання первинної медичної допомоги», Постанову Кабінету міністрів України від 06.14.2017 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості», Закон України від 14.11.2017 «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості», Закон України від 19.10.2017 «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» тощо.

Суть медичної реформи полягає у запровадженні чітких правил функціонування системи та чесних стосунків лікар-пацієнт, лікар-лікарняний заклад, лікарняний заклад-держава [3]. Для того, щоб кожен українець мав однаковий доступ до якісних медичних послуг та ліків змінюється система управління та фінансування охорони здоров'я. Відповідно до поставленої мети, був розроблений календарний план реформування системи

фінансування охорони здоров'я та інших ключових змін, які відбуватимуться в медичній галузі в 2017-2020 роках, який передбачає:

1. Запровадження нової моделі фінансування для первинної медичної допомоги.

2. Створення правових основ для нової системи фінансування охорони здоров'я.

3. Створення єдиного національного замовника медичних послуг.

4. Створення єдиної електронної системи обміну медичною інформацією.

5. Перегляд уніфікованих клінічних протоколів для переліку найбільш поширених медичних станів і спрощення вимог до ведення паперової звітності у медичних закладах.

6. Запровадження нової моделі фінансування медичної допомоги для вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги.

7. Затвердження методики аналізу витрат (собівартості медичних послуг) закладів охорони здоров'я.

8. Створення госпітальних округів.

9. Запровадження національної системи реімбурсації лікарських засобів для визначеного переліку медичних станів.

10. Автономізація бюджетних закладів охорони здоров'я.

Таким чином, після проведення комплексу реформуючих заходів, ми маємо отримати чітку та логічно структуровану систему в якій пацієнт має право самостійно обирати лікаря та отримувати якісну медичну допомогу, заклади охорони здоров'я у свою чергу будуть працювати автономно, не підпорядковуючись чиновникам різних інстанцій, але беруть на себе повну відповідальність за надані послуги, керуючись умовами контракту. Національна служба здоров'я України ж закуповує послуги за контрактом для застрахованих і підписує прямий контракт з лікарнею або з лікарем-фізичною особою-підприємцем.

Цілком очевидно, що змальована картина є безперечно цілком європейською моделлю функціонування медичних закладів, однак, постає питання з приводу її життєздатності в українських реаліях. Відповідь на це запитання зможуть дати лише час та практика впровадження.

Список літератури:

1. Конституція України : Основний Закон від 28.06.1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 15.10.2019).

2. Міфи та правда про освітню та медичну реформи. Практичний посібник для журналістів / В. Таран та ін: Київ: Центр політичних студій та аналітики «Бйдос», 2018. 88 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/300/mf.pdf> (дата звернення: 15.10.2019).

3. Офіційний урядовий сайт «Децентралізація дає можливість». URL: <https://decentralization.gov.ua> (дата звернення: 15.10.2019).

ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН: ЗАСТОСУВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Сьомчина М.В.

студентка факультету економіки та менеджменту,

Капітаненко Н. П.

*к.ю.н., доц., доцент кафедри менеджменту та управління проектами,
Інженерний інститут ЗНУ, м. Запоріжжя*

Сьогодні в світі спостерігається стрімкий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій. Для того, щоб надавати якісні послуги та обслуговувати потреби громадян, потрібно відмовлятися від застарілих методів обробки інформації та відповідати сучасним вимогам. Останнім часом великої популярності здобули технології блокчейн, які уряди багатьох цивілізованих країн запроваджують у сферу публічного управління.

Актуальність досліджень щодо використання блокчейн-технології у сфері публічного управління зумовлена інституціональними проблемами, з якими стикається суспільство в процесі розвитку інформаційної економіки. Це, насамперед, проблеми довіри, високих витрат на ведення державних реєстрів та управлінням великими масивами інформації, ризиків інформаційних атак та можливості пошкодження або втрати даних через різні обставини, зокрема внаслідок шахрайства, крадіжки або несанкціонованого використання даних реєстрів [1].

Фахівці галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій, політики, юристи, спеціалісти сфери публічного управління проявляють інтерес до даної технології та намагаються впровадити її продукти в своїх сферах. Питання досліджували такі науковці, як: Д.Тапскотт, Е. Уільямс, М. Свон, О. Данильченко, І. Клименко, Г. Лозова, Л. Акімова, М. Уолпорт, О. Болдачова, О. Стреленко та ін.

Перші кроки України щодо впровадження електронного документообігу розпочалися після здобуття незалежності, коли Україна почала активно входити в сучасний світ технологій та інформатизації. Закони України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. [2] та «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 р. (втратив чинність на підставі Закону України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 р.) заклали правову основу застосування інформаційних технологій в публічному управлінні.

На думку С.Чукот, саме недосконалість сучасних систем електронного документообігу сприяє посиленню уваги до застосування в органах державної влади України різноманітних блокчейн-технологій [3, с.73].

Сам термін блокчейн (Blockchain, «block» –блоки, «chain» – «ланцюжок») – це ланцюжок блоків. Блокчейн – це база даних, яка не має єдиного центру (сервера) зберігання інформації (що майже неможливо зламати або втратити). Кожен блок несе в собі не тільки нову інформацію, а й

інформацію попередніх блоків. Така інформація зберігається одночасно у всіх (але за умови високого ступеня приватності і персональних даних), хто використовує цю мережу [4].

Спочатку блокчейн був розроблений для перевірки права власності на віртуальну валюту Bitcoin, створену С.Накамото в 2008 році. З цього моменту починається нова ера інформаційних технологій. В процесі продажу чи купівлі окремого товару часто приймають участь 5-6 сторін (наприклад, покупець, банк покупця, транспортна компанія, кур'єр, банк продавця) [5]. Кожен з посередників бажає отримати прибуток, тому витрати на проведення однієї операції збільшуються разом з часом, витраченим на її реалізацію. При цьому велика кількість інформації проходить через «зайвих» людей. Збільшується шанс втрати інформації.

В 1994 році Н.Сабо була сформульована концепція «розумних» контрактів, згідно з якою: теоретично будь-який договір може бути представлений у вигляді комп'ютерного алгоритму, що описує набір умов і наслідків, що виконуються автоматично в разі дотримання тієї чи іншої умови. Виконання договору «машиною» не тільки виключить можливість спотворення суті договору, але і, ймовірно, значно знизить попит на супровід договірної діяльності та інші юридичні послуги. Так, Д. Тапскотт вважає, що блокчейн можна використовувати у якості бухгалтерської книги, де будуть записані всі транзакції. Дані будуть надійно зашифровані, бо декілька транзакцій об'єднуються в блок, потім блоки поєднуються між собою і кожен з них містить інформацію про попередній. Отже, щоб зламати один блок транзакцій, потрібно зламати і всі попередні [1].

У квітні 2017 року Державне агентство електронного управління України разом з міжнародною блокчейн-компанією Bitfury Group оголосили про партнерство, в рамках якого державні структури отримали широкий спектр рішень на базі технології блокчейна. У січні 2018 року під час економічного форуму в Давосі була представлена світова блокчейн-карта з чотирнадцятьма країнами, які стали кращими з впровадження технології. Україна увійшла в топ-14 лідерів. У рейтинг лідерів також увійшли США, Канада, Бразилія, Австралія, Ізраїль, Дубай, Грузія, Естонія, Великобританія, Франція, Німеччина, Швеція і Китай [6, с.58].

Основними напрямками використання блокчейн-технологій у публічній сфері України можуть стати [7, с.7]: державне управління (уряд України планує перевести всі державні дані, що зберігаються в електронному вигляді, на блокчейн-платформу, а також всі державні послуги); охорона здоров'я (створення єдиного реєстру карт пацієнтів, а також відстеження поставок медикаментів); вища освіта (для зберігання сертифікатів і дипломів за допомогою блокчейну); аграрний сектор (для ведення реєстру ідентифікації тварин); бібліотеки та архіви (для переведення всієї інформації у електронну форму за допомогою блокчейн-технологій); зберігання прав власності; правоохоронні органи (створення єдиної бази правопорушників або осіб, що мають конфлікти з законом); фіскальна служба (створення єдиної бази обліку платників податків); соціальні служби (створення єдиної

бази осіб, які потребують соціальної(сторонньої) допомоги); інфраструктура (створення єдиного реєстру пасажирських та вантажних перевезень; створення єдиної бази інвестиційних проєктів в сфері інфраструктури); виборна система (блокчейн-технології можна застосовувати на виборах).

Отже, блокчейн-технології мають багато напрямів розвитку в суспільстві. Україна також розглядає шляхи розвитку та використання даної технології. Запровадження блокчейн-технологій у сфері публічного управління України дасть змогу забезпечити високий рівень довіри суспільства до органів публічної влади, прозорість електронної взаємодії між органами публічної влади, громадянами та бізнес-структурами, економії бюджетних ресурсів шляхом прозорих державних закупівель, зниження рівня корупції.

Список літератури:

1. Клименко І., Лозова Г., Акімова Л. Застосування блокчейн-технологій у публічному управлінні. Демократичне врядування. Науковий вісник. 2017. Вип. 20.

URL:<http://dv.lvivacademy.com/article/view/151029/150053>

2. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. №851-15. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>

3. Чукут С.А. Блокчейн чи система електронного документообігу: сучасні тенденції впровадження в органах виконавчої влади України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №1. С.70-76.

4. Свон М. Блокчейн в економіці. Офіційна премія O'Reilly Media. 2015. С. 22.

5. Данильченко О. Блокчейн: юрист з машини. *Юрист&закон*. 2017. №21. URL: http://uz.ligazakon.ua/magazine_article/EA010438

6. Карпенко А., Осьмак А. Использование блокчейн-систем органами публичной власти: украинский и зарубежный опыт. Актуальні проблеми державного управління. 2018. №1(73). С.57-62.

7. Балан О.С., Буковський Д.А. Технологія Blockchain в публічному управлінні. *Economic journal Odessa polytechnic university*. 2018. №4(6). С.5-10.

УДК 342.7

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Тарасенко Ольга Олександрівна

*магістр юридичного факультету Запорізького національного університету,
м. Запоріжжя*

Статтю 1 Загальної Декларації прав людини закріплено, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони

наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства.

В свою чергу, ст. 21 Конституції України закріпила, що всі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Об'єктивно, що попри рівні права, не всі люди мають однакові можливості, як фізичні, так і матеріальні. Така ситуація є несправедливою по відношенню до осіб з інвалідністю, оскільки за будь-якого підходу, заснованого на гуманізмі, будь-яка людина, як представник роду людського (Загальна Декларація прав людини) гідна. Ця гідність і визначає не лише здатність бути людиною, але й мати цю гідність з-поміж інших таких же людей. Сам факт наявності у особи певних вад не повинен бути перешкодою у відчутті особи себе членом суспільства, членом людської спільноти. Прояв людяності і гуманності, який закладено в християнській релігії, любові до ближнього, незалежно від його анатомічних чи фізіологічних вад, набув свого прояву в сучасній цивілізації.

Та на жаль, для такої ідеальної моделі наразі ще замало факторів. Серед таких – мораль у суспільстві, яка формується; пропагування гуманістичних засад; створення закладів для догляду за особами з особливими потребами і навчання їх; працевлаштування і забезпечення належних умов праці; забезпечення їх у здійсненні права на свободу пересування та ін.

Загалом, забезпечення прав осіб з інвалідністю це складне і кропітке завдання, яке включає поєднання факторів правового, організаційного, матеріального, економічного, соціального, психологічного та ін. характеру.

Для того потрібні передумови (належна правова база), умови (сприятливе середовище, не агресивне до осіб з інвалідністю), діяльність державних органів, спрямована на забезпечення прав цієї категорії осіб, сприяння їм у здійсненні їх прав.

Зауважимо, що 13.12.2006 р. було прийнято Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів). Назва була відредагована 06.07.2016 р. [1]. 24 вересня 2008 року Україною було підписано Конвенцію про права осіб з інвалідністю і Факультативний протокол до неї.

Варто зазначити, що в Україні Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» було прийнято ще 21.03.1991 р., зміни до якого було внесено Законом від 19.12.2017 р. (в тому числі щодо назви закону) [2], внаслідок чого закон здобув назву «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні».

Законом України від 02.10.2018 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування терміну «особа з інвалідністю» та похідних від нього» [3] було внесено відповідні зміни до інших нормативно-правових актів. Відповідні слова «інваліди» було замінено словами «особи з інвалідністю».

Загалом, важливо зазначити, що закріплення прав осіб з інвалідністю та гарантій їх забезпечення віднайшло свій прояв в позитивному праві України, і загалом, відповідає вимогам Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.

Так, наприклад, відповідно до ст. 19 ЗУ «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», для підприємств встановлено норматив в розмірі 4% від середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за рік, а якщо працює від 8 до 25 осіб – одне робоче місце. Трудове законодавство передбачає умови, гарантії та пільги особам з інвалідністю. Серед них, - заборона залучення таких осіб до видів робіт, щодо яких є медичні протипоказання, збільшена кількість днів тривалості щорічної відпустки та ін.

Та, все ж, основна проблема забезпечення прав осіб з інвалідністю полягає у виконанні приписів законодавства. До того ж, воно має цілу низку недоліків та прогалин, часто є декларативним і не забезпечує дієвості виконання окремих приписів. Основною проблемою залишається і сприяння особам з вадами руху у сприянні доступу. Так, якщо доступ до закладів освіти, державних установ, лікарень та аптек забезпечено нормативною вимогою щодо застосування пандусів, то в інших випадках можна виявити і відсутність подібних вимог взагалі. Йдеться про сферу містобудування, де подолання бордюрів є завданням для справжніх героїв; і сферу транспорту, - де попри декларування, залишається достатньо малим відсоток транспортних засобів, придатних для перевезення осіб з обмеженою рухливістю: повітряним, залізничним та автомобільним транспортом. Так, трап без сходів для безперешкодної посадки/висадки осіб з інвалідністю до/з повітряних суден було запроваджено лише в 2014 р. в аеропорту ДП МА «Бориспіль»; в поїздах «ІС» - лише в окремому вагоні.

Натомість, ст. 9 Конвенції ООН закріпила право осіб з інвалідністю на доступність. Україна, ратифікувавши її, прийняла на себе зобов'язання щодо виконання її положень.

2015 р. КМУ було розроблено план заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р. [5], яким передбачався аналіз ситуації дотримання та забезпечення прав осіб з інвалідністю, починаючи з сприяння таким особам у пересуванні у випадку катастроф, стихійних лих, бойових дій, тощо; ефективності законодавства з питань запобігання та абсолютної заборони катувань і жорстокого поводження з особами з інвалідністю відповідно до заключних зауважень Комітету ООН проти катувань (CAT/C/UKR/CO/6-PARA 18 (e) та подання на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицій щодо покращення відповідної ситуації; забезпечення доступу таких осіб до правосуддя; внесення змін до Державного стандарту соціальної адаптації, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 18 травня 2015 р. № 514, щодо доступності людей з інвалідністю до електронних послуг та сервісів електронного урядування; внесення змін до державних будівельних норм (ДБН В.2.2-17:2006, ДСТУ-Н Б В.2.2-31:2011 та ДСТУ Б ISO 21542:2013); внесення змін до Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», щодо врахування потреб жінок і чоловіків з інвалідністю та ін.

Водночас, відкритим залишається питання захисту прав таких осіб. Цьому має сприяти система органів первинної правової допомоги; органів

соціального захисту та ін. Водночас, визнаємо, що істотною вадою є вилучення з компетенції органів прокуратури можливості здійснення захисту прав таких осіб, в тому числі шляхом звернення в їх інтересах до суду.

Загалом, саме питання захисту прав осіб з інвалідністю є найбільш «оголеною» сферою, яка потребує своєї уваги та вирішення.

Список літератури:

1. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) від 13.12.2006 р. в редакції від 06.07.2016 р. : веб-сайт. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_g71/page (дата звернення: 27.03.2019).
2. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні від 21.03.1991 р. (в редакції Закону № 2249 від 19.12.2017 р. «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»). Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1991. № 21. Ст. 252.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо застосування терміну «особа з інвалідністю» та похідних від нього : Закон України від 02.10.2018 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018. № 46. Ст. 371.
4. Деякі питання реалізації норм Законів України "Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні" та "Про зайнятість населення" Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 70 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2007-%D0%BF>
5. План заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248740679>
- 6.

УДК 342.15

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Тітєвська Дар'я Віталіївна

студентка 2 курсу групи 21МН Таврійського державного агротехнологічного університету ім. Д.Моторного, м. Мелітополь, Україна

Відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» децентралізація — це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Так, щоб якомога більше повноважень мали ті органи, які ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найуспішніше [1].

Децентралізація — закономірна реформа, якщо країна обирає шлях прогресу. Польща, Словаччина, Литва, Латвія, Естонія, скандинавські країни — усі вони пройшли через таку реформу, що дало поштовх економіці, соціальному розвитку цих країн, особливо їхніх сільських територій.

Поштовх до децентралізаційних процесів в Україні був покладений революцією Гідності, українці підтвердили, що вони європейці, що сповідують ті ж самі

цінності демократії, народовладдя, що й громадяни європейських країн з гідним сучасної людини рівнем життя.

2014 року було ухвалено базові нормативні документи, окреслено певне бачення реформи територіально-адміністративного устрою та місцевого самоврядування, що й створило передумови для реальних кроків децентралізації.

Головною подією децентралізації 2015 року стало ухвалення 5 лютого 2015 р. Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Ухвалення Закону дало початок дуже важливому процесу укрупнення базових територіально-адміністративних одиниць в Україні, яких до реформи було надзвичайно багато, але ефективність діяльності органів влади там була низька. Ось прості цифри. До реформи в Україні існувало 11 520 територіальних громад: із них 458 міських, 783 селищних і 10 279 сільських. Після завершення об'єднувачого процесу заплановано створення приблизно 1500 потужних дієздатних громад.

На сьогодні ми маємо приблизно десяту частину від запланованої цифри — близько 800 громад створили 159 об'єднаних громад[2].

У процесі реформування виникає одна з головних проблем. В ході реалізації адміністративно-територіальної реформи проблемним виявилось створення повноцінних об'єднаних територіальних громад (далі – ОТГ) у географічній близькості до міст обласного значення (до яких належать великі, середні міста). Зокрема, попри передбачений Методикою формування спроможних територіальних громад [3] порядок створення спроможних територіальних громад у такій послідовності: визначення адміністративними центрами міст обласного значення та населених пунктів, що мають статус районних центрів, та зон їх доступності, на практиці ці міста було фактично виключено з процесу об'єднання через позицію Центральної виборчої комісії, яка вважала, що для утворення ОТГ навколо міста обласного значення перед цим мають бути змінені межі району, який оточує дане місто. Цю правову колізію було вирішено прийняттям Верховною Радою України Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо добровільного приєднання територіальних громад)» [4], що сприяло формуванню нових ОТГ та усуненню протиріч з ЦВК. Однак через скасування поправки до даного законопроекту не було врегульовано питання розвитку обласних центрів та міст обласного значення.

Вирішенню проблеми щодо міст обласного значення та формування навколо них територіальних громад має сприяти і законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст обласного значення» (№ 6466), зареєстрований 18 травня 2017 року у Верховній Раді України [5], який спрямований на розблокування процесу укрупнення територіальних громад навколо міст обласного значення. Прийнятий 4 березня 2018 року Закон дозволить громадам за спрощеною процедурою приєднуватися до міст обласного значення (яких в Україні налічується 187). в тому числі і

столичного регіону, у якому процес децентралізації зазнає суттєвих перешкод, тим самим згуртувавши навколо себе сусідні сільські та селищні ради і стати центром об'єднаної 290 громади без зайвих бюрократичних процедур. Завдяки цьому закону, у громад біля міст обласного значення з'явилася унікальна нагода об'єднатися із такими містами за спрощеною процедурою без виборів міських голів з проведенням виборів місцевих депутатів лише у громадах, що приєднуються.

Загальна стратегія децентралізації та реформування системи організації влади передбачає удосконалення та доповнення чинного законодавства новими інструментами, які б враховували роль великих міст у розвитку регіонів, як і держави в цілому. У зв'язку з цим важливого теоретичного та практичного значення набуває розробка методології визначення міських агломерацій, на що зверталася увага у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [6], у якій було обґрунтовано необхідність поширення позитивного впливу великих міст на навколишні території, але законодавчої позиції щодо тлумачення поняття «міська агломерація» та форм управління нею досі не розроблено, що досі спричиняє правові та містобудівні колізії. Тому міські агломерації на теперішній час існують як планувальні містобудівні одиниці, однак не як самостійні суб'єкти здійснення міської політики та адміністративно-територіальні чи нормативно-правові утворення.

Однією з останніх спроб вирішення цієї проблеми є проект Закону України про міські агломерації (реєстр. № 6743 від 17.07.2017) [7], метою якого є визначення організаційно-правових засад формування міських агломерацій територіальними громадами сіл, селищ і міст, у тому числі об'єднаними територіальними громадами.

Законопроект має як позитивні риси, так і у багатьох положеннях суперечить чинному законодавству, зокрема, про співробітництво територіальних громад, Земельному кодексу, про місцеве самоврядування тощо. Так, згідно положень проекту міські агломерації пропонується вважати формами співробітництва територіальних громад, які закріплені на конституційному рівні, що суперечить ч. 2 ст. 142 Конституції України, якою передбачено лише спільну господарську діяльність територіальних громад на основі об'єднання на договірних засадах об'єктів комунальної власності, а також коштів бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, а також створення для цього відповідних органів та служб. В той же час у законопроекті запропоновано формування фактично нових адміністративнотериторіальних одиниць. Разом з тим, безперечно, що легалізація інституту міських агломерацій має сприяти запровадженню в Україні європейських традицій містобудування, де агломерації розглядаються як історично сформовані багатокomпонентні динамічні цілісні системи територіального устрою.

Перспективи подальших досліджень процесів регулювання статусу міст міст в умовах децентралізації полягають у аналізі та напрацюванні 291

пропозицій щодо вдосконалення методики формування ОТГ, центрами яких є міста (обласного, районного значення), запровадження законодавчих основ формування та управління розвитком міських агломерацій тощо.

Місцеві бюджети зараз володіють ресурсною базою, яка була значно збільшена, і це стосується не лише об'єднаних громад. Робиться все можливе, щоб нові можливості були максимально ефективно реалізовані. У об'єднаних громад є низка преференцій і додаткових можливостей, якими важливо скористатися.

Об'єднуючись, долаючи певні перешкоди на початку, громади, тим не менше, закладають важливі основи для свого економічного розвитку в перспективі, бо отримують територіальні, земельні, демографічні ресурси, мають змогу облаштувати інфраструктуру[1].

Список літератури:

1. Олена Сас, експерт зі зв'язків з громадськістю Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO
2. Горбова Н.А. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. / Г.В. Оргіна, , Н.А. Горбова, ЮЄ Вороніна / - Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.
3. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад Кабінет Міністрів України; Постанова, Методика, від 08.04.2015 № 214 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p>
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо добровільного приєднання територіальних громад: Закон України від 09.02.2017 № 1851-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 13. – Ст.144.
5. Проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст обласного значення, внесений народним депутатом України О. Дехтярчуком та іншими народними депутатами України (реєстр. № 6466 від 18.05.2017) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61814
6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 70. – Ст. 1966.
7. Проект Закону України про міські агломерації, внесений народним депутатом України Л.Зубачем та іншими народними депутатами України (реєстр. № 6743 від 17.07.2017). [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62318

ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОБОРОНИ

Турченко Ю.В.

*кандидат політичних наук, Військовий інститут Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, м. Київ*

Горячева К.С.

*кандидат економічних наук, доцент Військовий інститут Київського
національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ*

Політико-правове регулювання інформаційних відносин в Україні перебуває у стадії формування. Відповідно правовий вакуум позначається і в процесі реформування військової сфери. Поряд із безумовністю вимог відкритості інформаційного простору України для інформаційних потоків із-за кордону зрозуміло, що втрата важелів впливу на процеси в ньому може призвести до значних негативних наслідків для майбутнього країни. Саме тому надзвичайної актуальності набувають проблеми регулювання інформаційної сфери, створення відповідних умов для випереджаючого розвитку вітчизняного інформаційного виробництва. Провідним інструментом реалізації національних інтересів у такій чутливій галузі суспільних відносин, як інформаційна сфера, повинно стати право.

Державну інформаційну політику України у сфері оборони розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції. У сфері оборони державна інформаційна політика реалізується за участю інститутів партнерства, тобто суб'єктів інформаційного забезпечення, де:

– органи державної влади (державна складова) визначають пріоритетні національні інтереси, зокрема у сфері інформаційної безпеки, виконують координуючі та стимулюючі функції, виступають із законодавчою ініціативою, контролюють дотримання законодавства усіма іншими учасниками;

– інститути громадянського суспільства та ЗМК (недержавна складова) реалізують демократичний контроль за діяльністю органів державної влади та приватного сектора щодо безпечного та рівного доступу до інформаційно-комунікаційних послуг, формують громадську думку щодо пріоритетів і перспектив розвитку й функціонування інформаційного суспільства;

– органи державної влади, інститути громадянського суспільства та ЗМК сприяють встановленню й розширенню взаємовигідних відносин із міжнародними організаціями, які відіграють ключову роль у розвитку інформаційного суспільства та забезпеченні в ньому необхідного рівня інформаційної безпеки у військовій та інших сферах життєдіяльності;

Таким чином, органи державної влади (державна складова), які об'єднані єдиними цілями, виконують відповідно до Конституції України завдання щодо захисту національних інтересів у сфері безпеки та оборони від

усіх наявних і потенційних зовнішніх та внутрішніх викликів і загроз. Вони працюють у тісній взаємодії з недержавними суб'єктами, які будуть широко залучатися до надання послуг у сфері безпеки й оборони, зокрема сприяти просуванню національних інтересів України через вітчизняні та закордонні громадські організації; інформувати громадянське суспільство щодо політики безпеки та оборони; надавати консультативно-дорадчу допомогу та миротворчі послуги; робити експертні оцінки [2, С. 12]. Все це сприяє досягненню оптимальних умов для здійснення, реформування оборонної сфери України.

До органів, що здійснюють функцію формування державної інформаційної політики України, можна віднести: Президента України, Кабінет Міністрів України, Верховну Раду України, Міністерство інформаційної політики України, Державний комітет телебачення та радіомовлення України, Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення, тощо. У вузькому значенні – це діяльність законодавчого органу влади, який визначає можливість прийняття чи відхилення тих чи інших пропозицій щодо вироблення загальнодержавного курсу в інформаційній сфері.

Ці державні органи належать до першої складової процесу формування державної інформаційної політики України – розроблення курсу. Проте виключно один орган наділений повноваженнями як щодо розроблення курсу, так і його затвердження. Таким органом є Верховна Рада України, оскільки саме їй відведено основне місце як законодавчому органу, який не тільки бере участь у формуванні державної інформаційної політики, а й створює для цього її нормативно-правове підґрунтя.

Враховуючи повноваження Кабінету Міністрів України, виявлено, що попри відсутність в уряді прямої функції формування державної інформаційної політики України, вищий орган виконавчої влади бере участь у вказаному процесі, що впливає з таких його повноважень, як: розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм. Зокрема це повноваження стосується і розроблення програм державної інформаційної політики України. Також згідно зі статтею 93 Конституції України Кабінет Міністрів України наділений правом законодавчої ініціативи, що підтверджує його участь у формуванні державної інформаційної політики України.

Поряд із державними органами у процесі формування державної інформаційної політики може брати участь громадськість та інші недержавні інституції, що впливає з Постанови Кабінету Міністрів України “Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” [3, С. 9].

Вплив громадської думки на законодавчий та політичний процес відзначали А. Дарсіт [4], а пізніше і Л. Дюгі [5], який розширив висновки попередника до принципів усіх країн та епох (не лише Великої Британії). А

український науковець В. Кафарський, досліджуючи концепти конституції у правовій і політичній науці, дійшов висновку, що “на практиці простежується тенденція до вкорінення законодавством “нових” інститутів, розширення їх переліку та правової бази. Тобто на конституційному рівні визначаються права громадян, пов’язані або опосередковані “новими” інститутами, відтак на основі конституційних гарантій здійснюється розробка відповідної законодавчої бази цих інститутів” [1, С.32]. Це дає можливість зробити висновок, що політологічні основи повинні бути зафіксовані у правовому полі. Це стосується і “нових” суб’єктів політики, які функціонують в інформаційному просторі, так як будь-який аспект політичної діяльності має свої конституційні аспекти.

Список літератури:

1. Кафарський В. Концепти конституції у правовій і політичній науці / В. Кафарський // Український науковий журнал. Політичний менеджмент. – П. : “Інтер Графіка”, 2010. – Випуск №4(43). – С. 25-34.
2. Стратегічний оборонний бюлетень України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
3. Мосенко Ю.О. Державна інформаційна політика України: організаційно-правові аспекти здійснення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 “Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право / Ю.О. Мосенко; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2011. – 19 с.
4. Dicey A.V. Introduction to the Study of the Law of the Constitution: 5th Ed. / A.V. Dicey. – L.: Macmillan and Co., Limited, 2004 (reprint by Gaunt).
5. Duguit L. Les transformations du droit public / L. Duguit. – Paris: Armand Colin, 1913. – P.75-78.

УДК 349.44

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ПРАВОВОМУ ПОЛІ СЬОГОДЕННЯ

Цапанова К. М.

*студентка 21 ПУ Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

Децентралізація – це перш за все процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління.

На сьогоднішній день органи самоврядування знаходяться на стадії реформування. До 2014 року вони мали недосконалу правову базу, були залежні від органів влади, існувала бюрократія як на місцях, так і у вищих кулуарах влади. Все це існувало ще з дня проголошення незалежності України. Це впливає на недосконалість ефективності управління на місцях.

Політика держави, у цій сфері своєї діяльності, передбачає застосування радикальних змін. Делегуючи більшу частку своїх повноважень органам місцевого самоврядування, органи державної влади застосовують досвід та практичні навички європейських держав та виконують основні положення Європейської хартії самоврядування на місцях, що повинно призвести до підвищення ефективності управління.

Для того, щоб ці зміни пройшли як найбільш ефективніше, необхідна серйозна правова база та чіткий алгоритм послідовності дій влади. Верховна Рада у 2014 році прийняла цілий пакет нормативно-правових документів, які повинні допомагати якнайшвидше врегулювати питання, щодо перерозподілу повноважень органів самоврядування.

Також постановою Верховної Ради України був схвалений План законодавчого забезпечення реформ в Україні, у якому висвітлено питання щодо децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування [1]. Щоб вирішити проблеми на рівні територіальних громад, необхідно об'єднати зусилля громад і їхніх територій, а також потрібна фінансова підтримка держави. Саме з цією метою було ухвалено два закони України – “Про добровільне об'єднання територіальних громад” і “Про співробітництво територіальних громад”, адже, незважаючи на те, що Конституція України надає право жителям сіл на добровільних засадах об'єднуватися в єдину територіальну громаду, формувати органи місцевого самоврядування, механізм вирішення цього конституційного припису на законодавчому рівні до цього часу було не врегульовано [2; 3]

Так, згідно низці законів про внесення змін до бюджету країни об'єднані територіальні громади відтепер мають незалежне фінансування. Зміни у законодавчій базі значно поліпшили мотивацію до регіональної співпраці. [4]

Але на сьогодні, все ж таки залишається низка проблем. Так, є необхідність щодо доповнення нормативно-правової бази у сфері децентралізації положеннями про службу в органах місцевого самоврядування та визначити засади адміністративно-територіального устрою країни. В першу чергу з таких питань як: види населених пунктів, систему адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань адміністративно територіального устрою, порядок утворення, ліквідації, встановлення і зміни меж адмінтеродиниць та населених пунктів, ведення Державного реєстру адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів України [5].

Також важливо підвищувати інституційну спроможність об'єднаних територіальних громад. Це може бути співпраця з організаціями країн Європейського Союзу. Зокрема програма «U-LEAD» направлена на створення системи управління, яка є прозорою та здатною швидко реагувати на потреби громади.

Програма «U-LEAD» має на меті дві цілі. Перша з них пов'язана з Посилення спроможностей основних суб'єктів на регіональному та

національному рівнях з метою впровадження реформ регіональної політики та децентралізації (GIZ). Це має бути вертикальна та горизонтальна координація та розвиток спроможності на всіх рівнях управління по всій Україні. Друга мета – це розширенні права та можливості громад, що зробить більш якісними послуги для громадян.

З 1 березня 2018 року розпочався перший етап відбору учасників фази впровадження напряму з покращення якості надання адміністративних послуг для населення Програми «U-LEAD з Європою». Вона буде тривати до 2020 року та передбачає підтримку на етапах створення та удосконалення близько шестисот центрів з надання адміністративних послуг (ЦНАП) [6].

Долучитися до участі в Програмі можуть й територіальні громади сіл, селищ та міст з кількістю мешканців від 5 до 50 тисяч. Також існує опція спільної заявки від кількох суб'єктів місцевого самоврядування. Фаза Впровадження буде реалізовуватись протягом чотирьох раундів, в рамках кожного з яких Програма співпрацюватиме приблизно з 150 громадами.

Успіхи реформи децентралізації в Україні свідчать, про вірний правильний шлях розвитку, однак для завершення такого процесу необхідним вдається ініціювання змін в Конституцію України в частині децентралізації влади. Відповідні зміни стануть необхідними для подальшого впровадження системних реформ в Україні та завершення процесу децентралізації.

Отже, можна зробити висновок, що законодавча база, розроблена органами державної влади всіляко сприяє прискоренню децентралізаційних процесів, однак правове регулювання цих питань повинно ще вдосконалюватись.

Список літератури:

1. План законодавчого забезпечення реформ в Україні: Постанова Верховної Ради України від 4 черв. 2015 р. № 509-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/le/text/35/f444365n15.zip>;

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII (із змінами). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/157-19> ;

3. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 черв. 2014 р. № 1508-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>;

4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад: Закон України від 26 листоп. 2015 р. № 837-VIII. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/837-19> .

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо добровільного приєднання територіальних громад: Закон України від 9 лют. 2017 р. № 1851-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1851-19>.

6. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серп. 2014 р. № 385. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.

7. Застрожнікова І.В. Принципи децентралізації в управлінні освітою/Застрожнікова І.В.// Науковий вісник: Державне управління, № 2, 2019 – С. 59-65;

8. Нестеренко О.М. Проблемні питання адміністративно-правового забезпечення законності у сфері земельних відносин/Нестеренко О.М.// Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки), м. Мелітополь, № 2 (6), 2013 – С. 300-309

9. Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.

Наукове видання

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ КООРДИНАТ: ДЕМОКРАТІЯ,
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції

18 жовтня 2019 року
Мелітополь, Україна

Підписано до друку 17.10.2019 р., Формат 60*84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк цифровий. Умовні друковані аркуші 21,68.
Електронне видання. Замовлення № 2910

Видано та надруковано ФО-П Однорог Т.В.
72313, м. Мелітополь, вул. Героїв Сталінграда, За
Тел. (098) 243 96 51
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів
видавничої продукції від 29.01.2013 р. серія ДК №4477